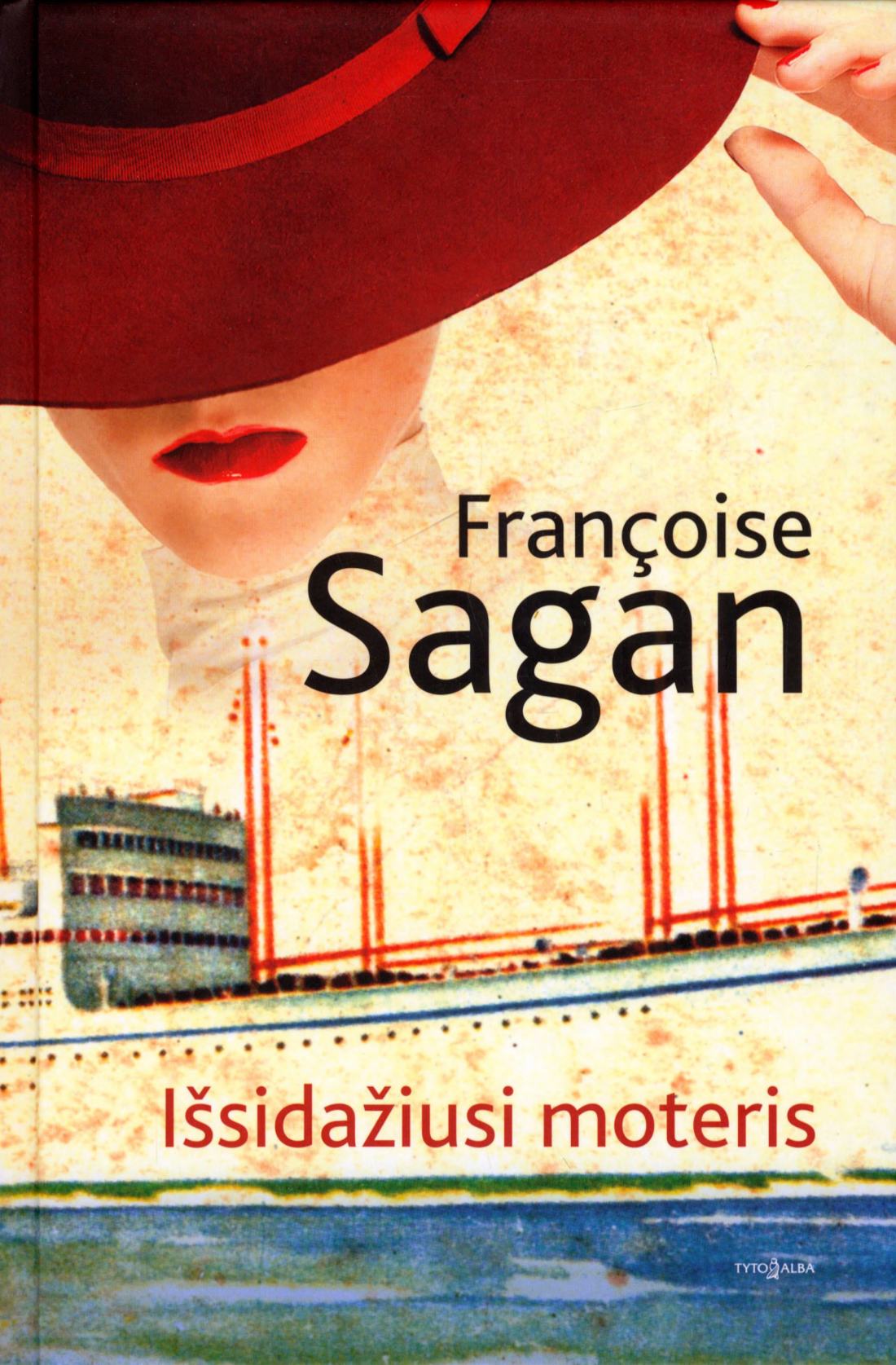
Françoise
Sagan
Išsidažiusi moteris
TYTO ALBA

Françoise

Sagan

Išsidažiusi moteris

ROMANAS

Iš prancūzų kalbos vertė
Akvilė Melkūnaitė

VILNIUS 2016

UDK 821.133.1-31
Sa58

Françoise SAGAN
LA FEMME FARDÉE
Éditions Stock, 2011

© Editions Stock, 2011. The first edition of this work was published in 1981 by Editions Jean-Jacques Pauvert and Editions Ramsay
© Akvilė Melkūnaitė, vertimas į lietuvių kalbą, 2016
© „Tyto alba", 2016

ISBN 978-609-466-164-8

Jeanui Jacques'ui Pauvert'ui, kurio dėka
šis pasakojimas – laiminga istorija,
jo draugė.

I dalis

Kokie dalykai svarbiausi šiame pasaulyje? Draugystė? Ji pranyksta, kai mylimas žmogus patenka į bėdą arba kai mylintysis įgauna galios. Meilė? Ji išduodama, nepatvari arba kalta. Reputacija? Ja dalijamasi su vidutinybėmis arba nusikaltėliais. Turtas? Ar tokį menkniekį galima vadinti nuosavybe? Telieka vadinamosios laimingos dienos, kurios teka nepastebimos, apgaubtos namų ruošos sutemų ir nepaliekančios žmogui nei noro netekti, nei iš naujo pradėti gyvenimo.

CHATEAUBRIAND, *Ransė gyvenimas*

Ėjo paskutinės vasaros dienos, vasara buvo geltona ir akinama, spiginanti, viena tų, kurios primena karą arba vaikystę, bet dabar jau atsargi ir blyški saulė liejosi ant mėlynų, tykių Kanų uosto vandenų. Buvo vasaros popietės pabaiga, stojo rudeniškas pavakarys, ore tvyrojo kažkas ilgesingo, auksiško, puikaus, o svarbiausia – netvaraus, tarsi grožis savo kraštutinumais būtų pasmerkęs save mirčiai.

Krantinėje prie Poteno kompanijos pasididžiavimo „Narcizo“, kuris rengėsi kelti inkarą ir leistis į žymųjį rudens muzikinį kruizą, kapitonas Eledokas ir jo padėjėjas Šarlis Bolinžeris stovėjo ant trapo galo sustingę tarsi po komandos „ramiai“ ir atrodė nelabai jautrūs tos valandos kerams. Jie pasitiko laimingus privilegijuotus lainerio keleivius – šis buvo toks prabangus, kad pateisino neįtikimą kruizo kainą. Jau gerus penkiolika metų visose pasaulio agentūrose kasmet iškabinamas plakatas buvo vienas daugiausia žadančių, žydrame fone neaiškaus laikotarpio eolo arfą juosė anglišku šriftu išraitytas penkių žodžių šūkis: *In mare te musica sperat*, ne itin smulkmeniškas lotynų kalbos žinovas būtų išvertęs juos maždaug taip: „Jūroje jūsų laukia muzika“.

Iš tiesų per dešimt dienų – jei tik tam pakanka polinkio ir išteklių – galima apkeliauti Vidužemio jūros baseiną rafinuoto komforto sąlygomis vieno ar dviejų to meto didžiausių muzikos pasaulyje atlikėjų draugijoje.

Pagal Poteno kompanijos tvarką, ar veikiau idealą, sustojimo vieta nulemdavo muzikinį kūrinį, o muzikinis kūrinys lemdavo valgiaraštį. Šios subtilios, iš pradžių netvirtos sąsajos pamažu virto nekintamais ritualais, nors staiga ištižęs „Rosinio didkepsnis" kartais priversdavo Rosinį pakeisti Maleriu, o kepsnį – bavarišku troškiniu. Dažniausiai paskutinę akimirką intendantų įspėti apie laivo šaldiklio arba kurio nors Vidužemio turgaus kaprizus, retsykiais atlikėjai išgyvendavo nestiprius nervų priepuolius, teikiančius pikantiškumo šiaip gerokai monotoniškam gyvenimui, jei tik pamiršime jo kainą. O kruizas iš tiesų kainavo devyniasdešimt aštuonis tūkstančius frankų liukso klase, pirmąja klase – šešiasdešimt du tūkstančius frankų, antrosios klasės kajutės „Narcize" buvo panaikintos visiems laikams norint neįžeisti orumo tų privilegijuotųjų, kurie buvo mažiau privilegijuoti už kitus. Tai niekis! „Narcizas" visada išplaukdavo pilnutėlis: likus dviem metam iki kelionės prasidėdavo kautynės dėl kajučių, o viršutiniame denyje ant supamųjų kėdžių buvo susitinkama taip, kaip kiti susitikdavo Bairoito ar Zalcburgo ložėse: melomanų ir turtingų žmonių rega, klausa, uoslė ir gomurys būdavo kasdien kuo maloniausiai patenkinami. Vien penktosios juslės malonumai liko neprivalomi, bet atsižvelgiant į keleivių amžiaus vidurkį, taip net ir buvo geriau.

Septynioliktą valandą – artėjant išplaukimo laikui – kapitonas Eledokas rūsčiai urgztelėjo, iš kišenėlės išsitraukė

laikrodį, nepatikliai stebeilydamasis pamojavo juo prieš save, paskui iškėlė jį priešais kantrias ir ne tokias nustebusias Šarlio Bolinžerio akis. Vyrai jau gerą dešimtmetį plaukiojo kartu ir įgijo beveik šeiminių įpročių, o tai, įsižiūrėjus į jų išvaizdą, atrodė visiškai absurdiška.

– Lažinamės, Botė-Lebrešai nepasirodys anksčiau negu septintą.

– Galimas daiktas, – mandagiu laibu balsu atsakė Šarlis Bolinžeris, per ilgą laiką įpratęs prie vado morzės.

Eledokas taip atitiko sukurtą seno jūrų vilko įvaizdį – milžino sudėjimas, barzda, antakiai, linguojanti eisena, – kad pamažu įsispraudė į Poteno kompaniją, nepaisant išskirtinio negabumo navigacijai. Po kelių sudužusių laivų ir daugybės avarijų jam nebeleido plaukioti sudėtingais maršrutais ir patikėjo plaukioti pakrante iš vieno uosto į kitą, kur stovinčiam ant galinio tiltelio galingame ir gerai įrengtame laineryje, talkinamam ganėtinai navigaciją ir jos taisykles nusimanančio padėjėjo, jam negalėjo atsitikti ničnieko blogo. Dėl beveik paranojiško potraukio, kurį Eledokas nuo jaunų dienų puoselėjo neišaiškintiems atvejams, darbdaviai savaime pajuto pasitikėjimą – įžvelgė, kad jis, kaip būtina tam postui, visai neturi iniciatyvos, bet jautė aistrą konradiškiems nuotykiams, jį užplūsdavo drąsius Kiplingo kapitonus kamavusi nostalgija. Jį nuolat kankinamai slėgė negalėjimas bejausmiu, bet tvirtu balsu skelbti romantiškus šaukinius arba širdį veriančius SOS. Naktimis sapnuodavo, kaip pačioje ciklono šerdyje per traškantį mikrofoną sugriaudi: „Ilguma tokia, platuma tokia, mes laikomės... Keleiviai saugūs... Liekam laive...“ Deja! Ryte tegalėdavo pasiųsti ne įspūdingesnes žinutes negu šios: „Sugedo žuvis, prašymas keisti tiekėją“ arba,

geriausiu atveju, „Paruošti invalido vežimėlį vienakojam keleiviui“. Vartoti morzę jam tapo taip natūralu, kad net trumpiausias prielinksnis, pavyzdžiui „iš, į, dėl“ ar panašus sukeldavo jo pavaldiniams paniką, ypač baugščiajam šviesiaplaukiui Šarliui Bolinžeriui. Šarlis gimė Gento miesčionių šeimoje, homoseksualus, protestantas, jo gyvenimas buvo virtinė veikiau grakščiai negu džiaugsmingai ištveriamų užgauliojimų ir, stebėtinas dalykas, storžieviškas kapitono Eledoko elgesys, nepakantus ir siauraprotiškas vyriškumas, bambeklio pasipūtimas jam teikė stabilumo ir bendravimą, kuris, kad ir platoniškas (Dievas mato, jis toks ir buvo), jį keistai ramino. Eledokas nekentė (būtent tokia eilės tvarka) komunistų, svetimšalių ir pederastų, tad tikras stebuklas, galvojo Šarlis, kad jau kuris laikas pasidarė šiek tiek pakantesnis pastariesiems.

– Mūsų brangioji Edma, – pakiliai prabilo Šarlis, – žinoma, truputį vėluos, bet atkreipkit dėmesį, kad dar neatvyko ir mūsų didysis Kriozė. Deja, ką jau ką, o laukti mes įpratę, mielas vade!

Ir ėmė draugiškai kumšnoti (ar bent jau taip norėjo) savo bendražygį, o šis tūžmingai jį nužvelgė. Kapitonas Eledokas nepakentė to „mes“, kurį Bolinžeris jam nuolat primesdavo. Dar praėjo tik treji metai, kaip jis išsiaiškino vargšelio Šarlio polinkius. Kartą išsilaipinęs Kapryje nusipirkti pakelio tabako (jis laikėsi švento principo niekada nepalikti laivo), išvydo ten savo padėjėją, persirengusį taitiete, viduryje Pjacetos su raumeningu kapriečiu šokantį ča ča ča. Keista, iš pradžių prikaustytas pasibaisėjimo, vėliau kaltininkui apie tai neprasitarė, bet nuo tada jautė jam su pasidygėjimu sumišusią ir kartais baugščią panieką. Tą dieną, paskatintas kažkokio keisto reflekso, kurio taip ir neišsiaiškino, jis galutinai metė rūkyti.

– O kas tas Kriozė? – paklausė įtariai.

– Na, mano kapitone, Kriozė, Hansas Helmutas Kriozė... Taip, kapitone, žinau, kad nesat didelis melomanas... – (Pagalvojęs apie tai, Šarlis nesusivaldė ir prajuko trumpu trūkčiojančiu juokeliu, nuo kurio kapitono veidas dar labiau apsiblausė.) – Juk dabar Kriozė žymiausias pasaulyje orkestro dirigentas! Sakoma, kad ir žymiausias pianistas... Praėjusią savaitę... Juk skaitot bent jau *Paris Match*?

– Ne, nėra laiko. Su *Match* ar be, Kriozė vėluoja! Gal tas jūsų Kriozė ir dirigentas, bet tik jau ne mano laivo! Ar žinot, Šarli, kiek Kriozei moka, kad dešimt dienų čia trankytų pianiną? Šešiasdešimt tūkstančių dolerių! Tiksliai! Tiek! Trisdešimt gabalų! Tai jums nieko, Šarli? O jis nori atsitempt savo pianiną, laivo *Pleyel* jam nepakankamai geras! Aš tą jūsų Kriozę išdresuosiu.

Vyriška veido išraiška Eledokas pakramtė tabako ir švirkštelėjo link pėdų ilgą rusvų seilių srovelę, o klastingas vėjas užpūtė ją tiesiai ant nesuteptų kapitono padėjėjo kelnių. „O Dieve!“ – pradėjo Šarlis, bet skundą nutraukė į jį kreipęsis džiugus balsas iš nuomoto kadilako gilumos; apmaudas jo veide akimirksniu persimainė į džiugesį, ir Šarlis puolė prie atvykėlės, pačios ponios Edmos Botė-Lebreš, o Eledokas stovėjo kaip įbestas, abejingas ir tarsi kurčias balsui, kurį pažinojo visa asmeniniais lėktuvais skraidanti grietinėlė, visi besilankantys prestižinėse Europos ir Jungtinių Valstijų (kurias ji, beje, vadino „Valstijom“) operose ir salonuose.

Taigi Edma Botė-Lebreš, lydima savo vyro Armano Botė-Lebrešo (be kita ko, ir Botė-Lebrešo cukraus kompanijos savininko), lipo iš automobilio sopranu šūkaudama: „Sveiki, kapitone! Sveiki, Šarli! Sveikas, „Narcize“! Sveika, jūra!“ – tikra

„guvi ir žavinga, pritrenkianti moteris“, kaip pati mėgo save apibūdinti. Akimirkai jos spigus, bet galingas balsas sustabdė uosto veiklą: jūreiviai sustingo postuose, keleiviai ant parapeto, žuvėdros – skrydyje, vien kapitonas Eledokas, kuris vidiniuose uraganuose buvo girdėjęs ir ne tokių balsų, liko jam kurčias.

Nors Edma Botė-Lebreš pripažino perkopusi penkias dešimtis (tai tiesa jau dvylika metų), buvo jaunatviškai pasidabinusi andinio akmengaidžio spalvos kostiumėliu ir baltu turbanu; šis ansamblis pabrėžė jos išskirtinį lieknumą, kiek arklišką veidą su truputį išsprogusiomis migdolo formos akimis ir visa tai, ką ji apibūdino posakiu „mano karališka laikysena“. O jos vyro laikysena, priešingai, priminė susirūpinusį buhalterį. Armano Botė-Lebrešo niekas niekada neįsidėmėdavo, nebent būtų turėjęs su juo reikalų – tada jau nebegalėdavo pamiršti. Jis buvo vienas turtingiausių žmonių Prancūzijoje ir net Europoje. Nuolat paskendęs išsiblaškymui artimose svajose, jis vis kur nors užkliūdavo: nežinant, kad jo kiaušinio formos plikoje galvoje knibžda skaičiai ir procentai, buvo galima net palaikyti jį poetu. Jis buvo ne tik savo turtų ir imperijos ABL viešpats, bet ir karštligiško šaltose smegenyse nepaliaujamai gaudžiančio IBM kompiuterio vergas, kuris nuo ankstyvos vaikystės pavertė jį vienu iš tūkstančio iš modernios aritmetikos lobstančių kankinių. Kadangi asmeninis jo limuzinas pakeliui pasiklydo, dabar jis kaip tik atsilygino nuomoto kadilako vairuotojui ir nė nesusimąstęs centas į centą atseikėjo dvylika procentų arbatpinigių. Šarlis Bolinžeris iš galinės bagažinės traukė neįtikimą stirtą juodų odinių lagaminų, pažymėtų neryškiomis raidėmis BL, bet buvo aišku, kad devynios dešimtosios jų priklauso Edmai, o ne Ar-

manui. Tilteliu atžirglioję du raumeningi jūrininkai jau kibo jų nešti.

– Kaip visada, šimtas ketvirta, – pasiteiravo Edma veikiau teigiančiu negu abejojančiu balsu.

Iš tiesų, šimtas ketvirta kajutė buvo josios ir turėjo, jos akimis, privalumą (kapitono akimis, tai buvo prakeiksmas) – ribojosi su muzikantų kajutėmis.

– Šarli, tuoj pat pasakykit: ar miegosiu šalia divos, ar šalia Kriozės? Iš tikrųjų nežinau, ką labiau norėčiau išgirsti ryte pusryčiaudama: Dorijos treles ar Kriozės gamas... Kokia saldybė, ak, kokia saldybė! Aš sužavėta, vade, jaučiuosi tokia laiminga... Turiu jus pabučiuoti... Ar galima?

Nė nelaukusi atsakymo Edma kaip didelė vorė pakibo ant kaklo tyliai besipiktinančiam kapitonui ir margino juodą jo barzdą pelargonijų raudonumo lūpų dažais. Ji visada elgdavosi vėjavaikiškai natūraliai, tai akivaizdžiai kerėjo Šarlį Bolinžerį ir erzino jos sutuoktinį. Tai, ką ABL vadino žmonos „maivymusi" – prieš keturiasdešimt metų šis maivymasis jam atrodė pakankamai žavingas, kad ją vestų, – buvo veik vienintelis dalykas, pajėgiantis atplėšti jį nuo skaičių taip, kad kartais praleisdavo vieną kitą mintyse atliekamą aritmetikos veiksmą. Kadangi šįkart auka tapo juokingas netašytas Eledokas, Armanas Botė-Lebrešas tai įvertino ir akimirksnį jo akys susidūrė – ir tiksliai atspindėjo suokalbišką šypsenėlę – su Šarlio Bolinžerio akimis.

– O mane? – sušuko šis. – O mane, miledi? Ar nenusipelniau teisės į bučinuką mūsų susitikimo proga?

– Žinoma, taip, brangusis Šarli... Juk žinot, kad jūsų pasiilgau...

Paraudęs iš įniršio, Eledokas žingtelėjo atatupstas ir pašaipiai nužvelgė švelniai apsikabinusią porą. „Pedikas ir beprotė, – niūriai pagalvojo. – Šarlis Bolinžeris bučiuoja cukrininko žmoną. Būsiu visko matęs per savo mielą gyvenimėlį...“

– Nepavydit, pone Botė-Lebrešai? – klustelėjo ironišku, vyrišku balsu, kaip vyras vyro, juk, kaip bežiūrėsi, nors cukrininkas ir atrodė kaip neiškepusios veršienos gabalas, vis tiek buvo vyras.

Tačiau atsakyme nebuvo nė ženklo dėkingumo:

– Pavydžiu? Ne, ne, – sumurmėjo pakantusis sutuoktinis. – Edma, gal jau lipkim? Aš truputį pavargęs. Bet tai niekis, sakau juk, niekis... – suskubo pridurti.

Edma, plazdendama nuo nerimo vėjo, atsigręžė, paplekšnojo jam per skruostus ir atpalaidavo kaklaryšio mazgą, trumpai tariant, pešiojo kaip kiekvieną kartą, kai tik prisimindavo, kad jis yra. Per sužadėtuves pranokusi Armaną Botė-Lebrešą penkiais centimetrais, dabar Edma buvo aukštesnė už jį visais dešimčia. Vis dar stebėdamasi, kad ištekėjo už milžiniškų turtų (tai buvo jos jaunystės siekis), kartkartėm mėgdavo kitiems ir sau patvirtinti nuosavybę ir teises į sutuoktinį, tylų žemaūgį žmogelį, kuris priklausė jai vienai ir kuriam vienam priklausė šitiek cukraus, šitiek fabrikų, šitiek pinigų. Manipuliavo juo ir pasibjaurėjusi pešiodavo, kaip maža mergaitė elgtųsi su kokia plika lėle-kūdikiu. Armanas Botė-Lebrešas, žmonos gyvybingumo ir veriančio balso netrukus nuvarytas iki impotencijos, kartais Edmą apnikdavusį karštligiškumą, kuriam nedrįsdavo pasipriešinti, priskyrė jo nepatenkintam jos motinystės instinktui. Ačiū Dievui, bėgant metams ji vis dažniau pamiršdavo jo egzistavimą, bet valandėlės, kai prisimindavo, būdavo dar audringesnės. Gal kaip tik dėl troškimo būti žmonos pamirštas

Armanas Botė-Lebrešas tapo taip lengvai pamirštamas bet kurio kito žmogaus.

Neatsargus sakinys Edmos smegenyse pažadino visą virtinę santuokinių prisiminimų, tad Armanas spruko link kajutės žinodamas: kai tik išsities ant sofos, bus apsaugotas nuo jos dėmesio. Iš tiesų Edma, po vyro glėbesčiavimų greit netekusi vilties, nepaisydama beveik istorinio jų atitolimo vis dar manė, kad turi jo saugotis – įsivaizdavo esanti „gundanti". Ji neketino žaisti su ugnimi ir artindavosi prie Armano tik tada, kai šis sėdėdavo arba stovėdavo, mat geidulingumą siejo tik su gulima kūno padėtimi, – o Botė-Lebrešas, gyvoji pelenų krūvelė, įgudo be skrupulų tuo naudotis ir dėl menko nieko išsitiesdavo ant pirmos jo akiplotin patekusios sofos. Tad Botė-Lebrešų pora, patys to nesuvokdami, jau metų metus žaidė „miegantį katiną".

Cukraus imperatorius pirmas pasiekė šimtas ketvirtą kajutę ir neatgaudamas kvapo iškart puolė ant čia pat pasitaikiusios sofos, nuo jo per pusės šalio atstumą atsiliko Edma, iš paskos lydima ištikimojo Šarlio Bolinžerio.

– Nagi nagi... – šnabždėjo Edma (nuo elegantiško jos alsavimo kaimyninėje kajutėje staiga ėmė piktai skalyti nepažįstamas šuo), – kokios naujienos, Šarli? Prašau jus, sėskitės.

Pati susmuko į fotelį ir patenkintu žvilgsniu apžvelgė tokį nedailų ir tokį pažįstamą prabangų interjerą. Tai buvo laivo kajutė, labai garsaus Paryžiaus dizainerio išpuošta kaip laivo kajutė, tai yra dekoruota neišvengiamai tikmedžiu, variu ir vadinamaisiais angliškais, arba jūreiviškais, daiktais.

– Na, pasakokit man viską! Pirma, ar yra naujokų? Bet koks ten žvėris? – vėl paklausė ji aukštu, nosiniu, irzliu balsu, nes šuo urzgė vis garsiau ir garsiau.

– Hanso Helmuto Kriozės buldogas, – atsakė Šarlis su pasididžiavimu („kvailu pasididžiavimu“, – pastebėjo Edma). – Jis atvyko užvakar, anksčiau negu šeimininkas. Jau mėgino įkąsti dviem stiuardams!

– Atrodo, ir Kriozė be saiko daug loja, – pasakė Edma, po kažkokio nemalonaus ir paslaptingo nutikimo Bairoite tapusi germanofobe. – Šeimininkas turėtų uždėti šuniui antsnukį, – vėl prakalbo garsiau norėdama nustelbti triukšmą. – Arba reikėtų išmesti jį į jūrą, – pridūrė puse oktavos aukščiau. – Kas tie naujokai? Senasis Stanistaskis mirė šį pavasarį Miunchene, ar ne? Kas paveldėjo šimtas pirmą?

– Letiujė pora, – atsakė Šarlis. (Šuo iškart nutilo.) – Pažįstat Eriką Letiujė? Žinot *Forumą*, kairuolišką laikraštį? Beveik komunistinės pakraipos. Erikas Letiujė vedė Barono plieno liejyklų paveldėtoją... Taigi, tas kairiųjų atstovas keliaus su mumis, brangioji drauge! Vadinasi, muzika suburia visus... Ir ačiū Dievui, – sentimentaliai pridūrė.

– Kaip beprotiška! Sutikit, nieko sau! – sušuko Edma. – Bet kas yra tam žvėriui? – (Dabar Edma trepsėjo koja.) – Gal kartais jį nervina mano balsas? Armanai, na, sakykit ką nors!

– Ką norit, kad pasakyčiau? – paklausė Armanas neraiškiu balsu, ir jis stebuklingai nuramino šunį.

– Jeigu jį nervina moterų balsai, tai ir Dorija nenuobodžiaus kitoje pusėje. Cha cha cha! Juokiuos iš anksto, – juokėsi Edma. – Žinant Dorijos charakterį aišku, kad bus gražaus šaršalo... Tiesa, kaip jums pavyko prisivilioti ją į laivą? – sušnabždėjo ji, nugalėta keturkojo priešo, kuris kitoje pertva-

ros pusėje karštligiškai šnopavo ir bauginamai kaip vožtuvas burzgė.

– Man atrodo, jai sumokėjo kalną pinigų, – sušvokštė Šarlis, užsikrėtęs šnabždėjimu.

– Tikriausiai naujausias jos žigolas brangesnis už kitus, – pasakė Edma (piktai ir su lašeliu pavydo, nes širdies reikaluose Doriači garsėjo pergalių gausa, taip pat ir jų trumpumu).

– Nemanau, kad jai tenka už tai mokėti, – atsakė Šarlis (nieko nepaisydamas, beprotiškai, kaip devynios dešimtosios melomanų, įsimylėjęs Doriją Doriači). – Žinot, kaip penkiasdešimt kažkelių, ji tebėra nuostabi, – pabaigė jis ir staiga nuraudo, bet ši smulkmena neišmušė Edmos iš vėžių.

– O! Ir ji jau seniai perkopė penkiasdešimt! – pasakė ji triumfuojančiu balsu, tai ir vėl sužadino lojimą.

– Kad ir kas būtų, – tęsė Šarlis, – nurimus audrai ji iškeliaus laivu viena. Bet, manau, jai atsiras progų išlipti ir su palyda... Šiemet turėsim du naujus svečius. Jaunus vyrus, beje, vienas visai nieko! Aukcionų vedėjas iš Sidnėjaus (Australijos) pavarde Peira. Ir dvidešimt penkių pavasarių sulaukęs nepažįstamasis, kurio dar nemačiau, profesija – nežinoma, taip pat plauks vienas. Mūsų Dorijai bus du idealūs grobiai... Jei tik pirma jie nepasiduos jūsų kerams! – pridūrė šelmiškai, nuo šios intonacijos Armano – ten, ant sofutės – akių vokai sandariai užsimerkė.

– Gražbylys! – kikendama neapdairiai spygtelėjo Edma ir vėl sužadino šuns pyktį.

Tačiau daugiau jo nebeprovokavo: jis laimėjo. Ir jie tylutėliai atsisveikino.

Šarlis nuėjo į savo postą šalia Eledoko, kuris kaip tik sveikinosi su pačiu žymiuoju Hansu Helmutu Krioze. Iš pradžių Šarlis iš tolo stebėjo dviejų blokų susidūrimą, vyrus, kurie – kaip jie manė – simbolizavo ir valdė dvi senas neprilygstamas sąjungininkes: muziką ir jūrą, tačiau tebuvo tik jų vasalai – atlikėjas ir jūrininkas, – todėl galėjo tapti ir priešais.

Hansas Helmutas Kriozė buvo bavaras, vidutinio ūgio, tvirto sudėjimo, trumpi šiurkštūs plaukai tarp geltonos ir pilkos spalvos, bruožai stambūs, visais atžvilgiais panašūs į germanofobiškas Pirmojo pasaulinio karo laikų karikatūras. Jį puikiausiai buvo galima įsivaizduoti dėvintį šalmą su smaile ir nukapojantį riešus vystykluose gulinčiam kūdikiui. Tik jis kaip niekas kitas pasaulyje skambino Debiusi. Ir tai žinojo.

Dirigentą, įpratusį matyti, kaip penkiasdešimt pučiamųjų, penkiasdešimt styginių, trikampis ir ištisi chorai paklūsta jo žvilgsniui, marmurinis kapitono Eledoko šaltumas iš pradžių priblokšė, o paskui supykdė. Išlipęs iš naujo mersedeso – tokio naujo, kad dar bespalvio, – jis žengė tiesiai prie senojo jūrų vilko ir sustojęs priešais sudaužė kulnais, kilstelėjo smakrą ir įbedė akinių dengiamas akis į Eledoko epoletus.

– Jūs tikrai esat šio laivo pilotas, pone! – ištarė kapodamas žodžius.

– Kapitonas, pone. Esu kapitonas Eledokas, „Narcizo“ vadas. Su kuo turiu garbės?

Mintis, kad jo gali neatpažinti, Hansui Helmutui Kriozei buvo tokia nesuvokiama, jog jis įžvelgė įžūlumą. Netaręs nė žodžio iš dešinės juodo audeklo palto – per šilto metų laikui – kišenės išsiėmė bilietą ir atžariai juo pamojavo Eledokui prie-

šais nosį, šis tebestovėjo abejingas, sunėręs rankas už nugaros. Vyrai minutėlę surėmė žvilgsnius, o tuo metu paklaikęs Šarlis mėgino įsiterpti tarp kariaujančiųjų.

– Maestro, maestro, – kreipėsi, – kokia garbė! Maestro Kriozė! Kokia laimė matyti jus mūsų laive! Ar galiu pristatyti kapitoną Eledoką? Vade, tai maestro Hansas Helmutas Kriozė, kurio visi laive taip nekantriai laukėme... Žinot... Sakiau jums... Mes taip nekantravom...

Šarlis susipainiojo beviltiškai lemendamas, bet Kriozė jau pražingsniavo vis dar nejudančiam Eledokui prieš nosį ir ryžtingu žingsniu užkopė ant trapo.

– Prašom nuvesti mane į kajutę, – pasakė Šarliui. – Ir mano šuo jau čia? Tikiuosi, jį maitino gardžiais patiekalais, – pridūrė grasinamai barokiška pusiau literatūrine, pusiau turisto prancūzų kalba, kuria kalbėdavo jau trisdešimt metų, kai teikdavosi nebesišnekėti gimtąja. – Tikiuosi, mes netrukus pakelsim inkarą, – tarstelėjo vargšeliui Šarliui, kuris šluostydamasis kaktą bindzeno jam iš paskos. – Uoste mane apima pykinimo būsena.

Jis įžengė į šimtas trečią kajutę ir, pasveikintas duslaus neapykantos kupino savo žvėries urzgimo, trenkė durimis Šarliui Bolinžeriui prieš pat nosį.

Kapitonas Eledokas didingai pasitraukė iš krantinės, kartu ir nuo sausumos, lėtai užkopė trapu, šis išsyk buvo pakeltas. Kai po trijų minučių gaili „Narcizo“ sirena užgožė šuns lojimą ir Edmos Botė-Lebreš kiauksėjimą (ji užkliudė pakabą ir nusilaužė nagą), laivas lygiu, lyg perlamutras švytinčiu vandeniu ėmė pamažu tolti nuo Kanų uosto, o Šarliui Bolinžeriui teko pasitrinti akis, sudrėkusias nuo šitiekos grožio: saulė per pusvalandį virto raudona. Jos žaizda blėso, uosto vandenyse

plėtėsi kraujosruva... greit, per greit, nepaisydama prie jų besiglaudžiančios purios debesų vatos, kurios baltuma išsyk persisunkdavo purpuru, pačiame jų viduryje užvertusi galvą ta pati saulė atrodė nusprendusi vienu judesiu baigti lėtą, amžiną sustingusią laidą.

– Einu truputį pašniukštinėti, o jūs neisit? Armanai, pasijudinkit... Saulėlydis bus pasigėrėtinas, aš nujaučiu... Ką? Jau miegat? Kaip gaila! Tikrai labai gaila! Ką gi, ilsėkitės, jūs to nusipelnėt, mano vargšas katinėli... – baigė Edma išsmukdama taip lengvai ir atsargiai, kad buvo gaila, jog negirdi nė vienas klausytojas, stabtelėjo tarp durų laikydama jas kiek įmanoma labiau privėrusi.

Taigi, nors Edma Botė-Lebreš kartais vaidindavo be žiūrovų, negalima sakyti, kad iš tikrųjų vaidintų sau. (Viskas sudėtingiau, manė ji.) Pasiruošusi tylutėliai išsliūkino į koridorių, bet šįkart beveik netyčia pasielgė nesantūriai. Šimtas pirmoje kajutėje moteris niūniuodama traukė Štrauso *Kapričo* paskutinio veiksmo uvertiūrą tokiu atviru balsu, kad bebaimei Edmai staiga visu kūnu perbėgo šiurpuliai. Tai vaiko arba moters, atsidūrusios ties nevilties slenksčiu, balsas, – toptelėjo jai. Ir – retas dalykas – nepanorusi daugiau nieko sužinoti spruko ant denio.

Tik gerokai vėliau Vienoje žiūrėdama spektaklį *Kapričas* Edma Botė-Lebreš prisimins tą akimirką, balsą ir manys galų gale visai perpratusi jų kelionę. O kol kas šį prisiminimą kar-

tu su keliais kitais, banalesniais, nugrūdusi į atminties dėtuvę, užlipo ant denio vilkėdama bananinę indiško šilko siaurą suknelę, kurią maloniai pagyvino aplink laibą kaklą apvyniotas tamsiai mėlynas šalis; ji aprėpė žvilgsniu abu denius, kaminą, kapitono tiltelį, minią ir pintas kėdes, siaurame ratelyje pagarsėjusiu savo „skvarbiuoju" žvilgsniu, kokiu žiūri savininkė, tačiau ne bet kokia – sarkastiška. Tarsi paslaptingai įspėti to, ką ji vadino savo „aura" (nes Edma, norėdama vien buvimu įjungti pavojaus signalą, iš tiesų ją įgijo), keli veidai atsigręžė į ją, „grakštų ir liauną, itin elegantiškai pasidabinusį siluetą... miglotoje iš nugaros krintančioje šviesoje visiškai nevaržomą amžiaus", – apibūdino ji save mintyse. Ir šypsodamasi entuziastingai gerajai liaudžiai geroji karalienė Edma Botė-Lebreš nusileido denio laiptais.

Pirmasis pavaldinys, priėjęs pabučiuoti jai rankos, buvo mėlynais džinsais mūvintis vaikinas, pasigėrėtinai, gal net per daug dailus. Žinoma, jį pristatė Šarlis Bolinžeris, per dešimt pastarųjų minučių akivaizdžiai spėjęs beprotiškai įsimylėti.

– Ponia Edma Botė-Lebreš. Ar galiu jums pristatyti poną Fajarą?.. Andrėjas Fajaras... Andrėjas!.. – baigė jis tuo būdu atvirai, besąlygiškai ir ūmai peršokdamas visas jį ir nepažįstamąjį jaunuolį skyrusias visuomenės pastatytas sienas. – Nemanau, kad apie jį pasakojau, – pridūrė pasididžiavimą slopindamas atsiprašymo gaidele.

Iš tiesų Šarlis Bolinžeris atsiprašė, kad negalėjo numatyti ūmios savo aistros šiam jaunuoliui, ir iš anksto apie ją pranešė Edmai – mat tai buvo viena iš jo pareigų jai. Ji taikiai šyptelėjo, jis žvilgsniu padėkojo, abu kuo blaiviausiai viską suvokė, ir elgėsi nesąmoningai.

– Taip, – atsakė ji linksėdama galva, maloniai (bet su savotišku išdidumu, reiškiančiu „Gerai, Šarli, jis jūsų. Pasilikit jį, mes jo neliesim. Jūs pirmas jį radot“). – Taip! Vadinasi, tai Andrėjas Fajaras de... ne de, o iš Nevero? Taip? Mano mielas Šarli, jau nebesakysit, kad neturiu atminties, – baigė ji prapliupdama nervingai kvatotis, didelei jaunuolio nuostabai.

„Tas žaliūkas graikiška nosim, įkypom akim ir jauno skaliko dantukais tikriausiai jau seniai nebesistebi, kad jį atpažįsta nepažįstami, – galvojo sau Edma. – Kad tik Šarlis vėl neužkibtų ant dar didesnio intriganto negu buvusieji.“

Tuo labiausiai ir erzino jauni žmonės, visi jauni žmonės, kuriuos vakaro vėjai kasmet atblokšdavo į išbadėjusią, bet nesuardomai vieningą didžiųjų turtuolių gentį. Taip, tas dalykas ir erzino labiau negu visa kita: jiems negalima leisti sužinoti, kad jei kiti žino, ką jie veikia, tai žino, ir ką jie galvoja. Apskritai visi kiti taip pat ciniškai elgdavosi su rinkos dalykais. Juk jie siekė naudos, buvo suteneriai, reikalaujantys jausminių gražgrožių labiau negu jų aukos, kurioms, manoma, jų reikalauti derėjo. Tiesa, smulkieji plėšrūnai klydo, o dėl jų visi, vadinasi, ir jie patys, buvo priversti eikvoti laiką, trumpą jaunų medžiojamų medžiotojų laiką, labiau negu seni ir godūs grobiai priversti eikvoti ašaras arba aukso trupinius.

– Jūs žinot Neverą? – paklausė medžiotojas. – Ar žinot Vjerzono kelią, kuris suka link Luaros ir...

Jis trumpam nutilo ir veide pranyko kiek nustėrusi, džiugi, dar labiau jauninanti išraiška.

– Aš kilęs iš ten... – sulemeno lyg teisindamasis, kodėl atrodo toks laimingas, o jo profesijos atstovui tai netikėtas dalykas

(visi jauni žmonės pasakoja apie provinciją tik tam, kad pasidžiaugtų iš jos ištrūkę).

– Juk puiku, – atsakė ji šypsodamasi, – mylėti savo gimtąjį kraštą. Aš gimiau paprasčiausiam Neji, ligoninėje, kurios net nebėra. Neprisimenu nė mažiausio klonio... Tai labai nemalonu ir liūdna, – tęsė ji garsiai kvatodama. – Taip, taip, taip... – neatlyžo (nes ir Šarlis su jaunuoliu juokėsi: Šarlis iš nervingumo, o jaunuolis iš geranoriškumo). – Taip, taip, taip, man dėl to buvo labai sunku skaityti Prustą.

Ji supratingu žvilgsniu nužvelgė pritariantį, bet tuščią Šarlio veidą – tiesa, profesinis sąmoningumas jo dar nepastūmėjo perskaityti *Prarasto laiko* – ir jaunuolio veidą, o šis – kokia staigmena! – užuot apsiblausęs ir susimąstęs, prisipažino:

– Aš neskaičiau Prusto, – ir pažvelgė apgailestaudamas.

„Taškas jo naudai“, – pagalvojo Edma. Ir nusigręžė nuo naujosios poros dairydamasi ne tokio sudėtingo grobio, bet staiga pajuto apmaudą, dėl kurio jai akimirką supykino širdį. Kad ir ką apie tai sakytų artimos draugės ir ji pati, Edma Botė-Lebreš labai mylėjo kai kuriuos vyrus, ir nors visa gerkle jau kokius penkerius metus džiūgaudavo atsisakiusi „kūno, jo darbų ir švenčių“ paisydama estetiškumo ir vengdama komiškumo, kartais negalėdavo apsiginti nuo apgailestavimų, kurie užeidavo ūmiai kaip pykinimas atgijus keliems prisiminimams, juo skaudesniems, kad juose neišlikę nei veidų, nei vardų, ir – kai stengdavosi juos išvysti – regėdavo vien saulės numelsvintas paklodes tuščioje lovoje.

Ačiū Dievui, link jos atstatęs krūtinę lyg paskutinėmis „Titaniko“ valandomis artėjo kapitonas Eledokas – ir kaipmat išvaikė nostalgiją vyrų giminei.

– Pažintis su jaunuoju naujoku? – paklausė stipriai plekšnodamas per petį jaunajam Andrėjui, šis susvyravo, bet atsilaikė.

„Jis tikriausiai atrodė tvirtas dar su pirmosios komunijos švarkeliu“ – svarstė Edma. Mat tokie kumščiavimai buvo vienas mėgstamiausių „Narcizui“ įsakinėjančio siauraprocio storžievio žaidimų. Vargšelis Armanas pirmą kartą vos nenuskrido lyg žymiojo smulkaus cukraus pakelis, pliaukštelėtas ta letena. Sprendžiant iš kapitono Eledoko paleistos salvės, jis supainiojo poną Botė-Lebrešą su kino režisieriumi iš Centrinės Europos, todėl toks rimtas nusižengimas protokolui buvo atleistinas.

– Na, kaip šimtas ketvirtoji? Vis dar tinka? – maloniai pasiteiravo atsisukęs į Edmą, kuri nuleidusi smakrą ir virpindama šnerves žingtelėjo atgal, tarsi jis būtų dvokęs tabaku ir česnakais.

Vienas iš mėgstamų žiaurių Edmos žaidimų per pastaruosius trejus metus buvo spustelėti visus randus, kurie nelaimėliui kapitonui tebebuvo skausmingi kaip užkietėjusiam rūkaliui (jis neberūkė po garsiojo nutikimo Kapryje). Sėdėdama šezlonge ji skaitydavo pokštus apie tabaką ir tarsi medžioklinis šuo visus jam perduodavo, suokalbiškai siūlydavo degtukų, kai jis čiulpdavo šiaudelį ir dešimtkart per dieną prašydavo ugnies taip užtikrintai, kaip heroinomanė ieško švirkšto kito narkomano kišenėje. Į tūžmingus ir beviltiškus oficialiai nerūkančiojo, koks tapo Eledokas, prieštaravimus ji atsakydavo tyčia pasipiktinimo kupinais šūksniais, galutinai išvesdavusiais jį iš kantrybės: „Ak, tiesa! Dieve mano, kaip aš vis pamirštu? Kaskart apsigaunu! Kaip galima taip neturėti atminties... Vis dėlto keista, kad man taip nutinka tik su jumis...“ – baigdavo antpuolį. Kartais Eledokas žvėriškai sukąsdavo dantis apžiodamas įsivaizduojamą pypkę – kadaise, prieš stebuklingą Kaprio

regėjimą, ją būtų išsyk sulaužęs. Ji išėmė iš rankinės cigaretę, o Eledokas iš anksto suraukė antakius. Tik ji gebėjo būti tokia piktdžiuga – pasilenkė į jaunuolio pusę:

– Pone, gal jūs turit ugnies? Nuo to laiko, kai kapitonas Eledokas neberūko, vis ieškau, kas šalia turi degtukų. Įspėju, įkyrėsiu per visą kelionę, – pasakė suėmusi dailią žiebtuvėlį ištiesusią šviesiaplaukio ranką ir lėtu judesiu prisitraukė ją prie lūpų; staiga cigaretė jos burnoje pasirodė nereikalingas aksesuaras, judesys buvo kiek per lėtas – Šarlį privertė išbalti, o jaunuolis ėmė tankiai mirksėti.

„Štai ką ta ožka mielai nusiskintų“, – pagalvojo įžvalgusis psichologas Eledokas.

Matydamas tokius meilikavimus, jis paniekinamai suurzgė. Moterys jam buvo arba meilikaujančios vėjavaikės, arba motinos ir žmonos. Jo minčių ir posakių arsenalas buvo visiškai pasenęs, išsaugotas per kokias dvi kartas, tad pirmasis tipas juolab jį piktino.

Aplink juos į denį prigužėjo žmonių. Pailsėję ir gyvybingi, įdegę vasaros saulėje, bet pasirengę vėl keliauti link miesto šviesų, jau nuobodžiaujantys, bet dar pakenčiantys nuolatines pramogas, „Narcizo“ keleiviai plaukė iš visų pusių, pažiro iš koridorių, atpažino vieni kitus, sveikinosi, bučiavosi, ėjo per denį ir susitikę stabtelėdavo, būrėsi į grupeles, kurios tuoj pat pasklisdavo į visas puses tarsi keistas, iš šlykštoko požeminio pasaulio išropojusių auksaspalvių vabalų legionas.

„Tai nuo auksinio atspindžio jų veidai tokie“, – pagalvojo Žiuljenas Peira, atsirėmęs į turėklą, nugara į jūrą, žiūrėdamas tiesiai į juos ir stodamas akistaton su tais, kuriuos ketino ap-

mulkinti. Tai buvo aukštaūgis keturiasdešimt penkerių vyras liesu veidu, skleidžiantis savitą cinišką arba vaikišką žavesį, dėl kurio – nelygu kaip pažiūrėsi – kartais atrodė panašus į vieną iš jaunų gyvybingumu trykštančių amerikiečių senatorių, apie kuriuos rašo laikraščiai, arba į mafijos vyrą, kurio patiniškas grožis yra žiaurumo ir nuopuolio sinonimas.

Edma Botė-Lebreš niekada negalėjo pakęsti tokių vyrų kaip jis, tad nustebo pamačiusi, kad šis, regis, įkvepia pasitikėjimą. Atrodė linksmas, dėvėjo kiek per atsainų tokiai valandai ir progai mėlyną vilnonį megztinį, bet tai nebuvo „viliotojo" atsainumas. Šiaip ar taip, jis atrodė tikresnis už kitus keleivius ir kai šypsodavosi arba sutrikdavo kaip tą akimirką, atrodė švelnus, – pastebėjo ji nevalingai atsisukdama į tai, kas traukė vyro akį ir net, atrodė, jį sužavėjo.

Iš laivo vidaus išnirę vyras ir moteris artėjo tarsi prie kontrolės posto – tai yra link kapitono Eledoko ir Šarlio Bolinžerio; kiek pagalvojusi, ji atpažino porą esant Letiujė ir akimirką kaip kiti keleiviai sustingo išvydusi Eriką Letiujė, kuris dėl tobulo profilio, aukšto ūgio – ir tono – šviesių plaukų, nepermaldaujamo būdo ir deramo žiaurumo spaudos buvo pramintas „Vikingu". Nepaperkamasis Erikas Letiujė, kurio savaitraštis *Forumas* jau beveik aštuonerius metus be išlygų ir baimės puolė tuos pačius taikinius: įvairias gausias tuometinės valdžios suktybes, akį rėžiančią socialinę neteisybę ir stambiosios buržuazijos egoizmą (kuriai, beje, šįkart priklausė beveik visi jo bendrakeleiviai), gražusis Erikas Letiujė ėjo link jų tvirtu žingsniu, vesdamas už parankės įsikibusią gražiausią savo gyvenimo pergalę – žmoną, Barono plieno liejyklų paveldėtoją, paslap-

tingąją Klarisę, šiai pasirodžius visi nuščiuvo: aukšta, liekna, nenustygstančio kūno ir, sakytum, sielos, ilgais, blizgančiais šviesiais varinio atspalvio plaukais, veidą kruopščiai, neatpažįstamai paslėpusi po storu, blizgiu, groteskišku makiažu. Ši drovi miesčionė dažėsi kaip kekšė, anot aukštuomenės kronikos, girtuokliavo kaip rusas, narkotikus vartojo kaip irakietis, žodžiu, sistemingai naikino save ir kartu jų santuokinę laimę. Jos gydymas specializuotose ligoninėse, pabėgimai ir nervinio nuopuolio peripetijos buvo taip pat viešai pagarsėję kaip milžiniški šeimos turtai ir sutuoktinio kantrybė bei atsidavimas. Žinoma, viešai pagarsėję, bet dar ne tiek, kad visi „Narcizo" stiuardai būtų apie tai girdėję.

Taip tad vienas iš nelaimingųjų, patiekęs Klarisei sausą martinį, kurį ji akimirksniu išmaukė, pamanė, kad reikia prie jos grįžti nešinam pilnu padėklu, ir su džiugia šypsena, kad sutiko gerą klientę. Kai tik Klarisė jau siekė taurės, Eriko ranka, išnirusi tarp jos ir padėklo, šiurkščiai viską nušlavė žemyn: taurės dužo į denį, apstulbęs padavėjas priklaupė, visi išsyk atsisuko į šurmulio pusę. Bet atrodė, kad Erikas Letiujė to nepastebėjo: išblyškęs iš įtūžio ir nerimo žvelgė į žmoną toks įsižeidęs, suirzęs, nusivylęs ir tikriausiai pamiršęs visus liudininkus, garsiai, raiškiai pasakė jai:

– Klarise, prašau jūsų, nereikia! Pažadėjot šioje kelionėje elgtis kaip žmogus. Susimildama...

Ir nutilo, bet per vėlai. Aplink juos visi stovėjo sumišę, kol Klarisė apsisuko ant kulno ir netarusi nė žodžio leidosi bėgti link koridorių; bėgo deniu ir jo viduryje, suklupusi dėl aukštakulnių, pakeliui vos neparkrito tuo galutinai priblokšdama sutrikusius tą sceną priverstus stebėti žiūrovus, jei nebūtų įsi-

kibusi į ranką ją sulaikiusiam Žiuljenui Peira, aukcionų vedėjui iš Australijos. Tada Eriko Letiujė žvilgsnyje Edma įžiūrėjo veikiau susierzinimą negu dėkingumą, o dėkingumas tam, kuris šiaip ar taip apsaugojo jo žmoną nuo negarbingo kryčio, būtų visai natūralus, tiesa, gerai pagalvojus, krytis būtų mažiau negarbingas, negu viešai iškrėstas jo akibrokštas, kurio tonas, o gal ir žodžiai tik labai iš tolo tepriminė santuokinį švelnumą ar rūpestį.

Taigi į išbėgančią Klarisę Edma žiūrėjo su atlaidžiu gailesčiu, kuris nedažnai ją apimdavo. Ir kai vienu judesiu atsigręžusi elegantišku išdžiūvusiu kūnu sugavo į nepriekaištingą Eriko Letiujė sprandą įbestą senatoriaus mafiozo žvilgsnį, nenustebo įžvelgusi jame savotišką panieką. Ji pasistengė pasipainioti pradėjusiam eiti Žiuljenui ant kelio ir, kai Šarlis Bolinžeris pristatė „garsųjį aukcionininką iš Sidnėjaus“, sulaikė jį už rankogalio. Edma Botė-Lebreš buvo apdovanota šiokiu tokiu įžvalgumu, nepakankamu, kad susitvardytų jo neparodžiusi (perkopusi šešias dešimtis vis dar stebėjosi, kad kiti dėl to suirzta). Familiariai tebelaikydama delną ant Žiuljeno rankos, ji sumurmėjo kažką nesuprantamo ir jis mandagiai pasilenkė artyn.

– Ką jūs sakot?

– Sakiau, kad vyras visada atsakingas už savo moterį, – sušnabždėjo ji tvirtai ir paleido pašnekovo rankogalį.

Jis lengvai krestelėjo pečius atgal, o tai leido jai suprasti, kad spėjo teisingai, ir ji nuėjo būdama tikra, kad jis tebestovi užgniaužęs kvapą dėl tokio aiškiaregiškumo.

Tačiau jis liko tik suirzęs. Atrodė gimęs merginti kaip tik tokio tipo moteris, prieš kelionę gana gerai išnagrinėjo *Kas yra kas* ir visuomenės gyvenimo kronikas ir tai žinojo. Dar prisi-

minė Edmos Botė-Lebreš nuotrauką, kur ji įsikibusi už parankės Amerikos, o gal SSRS ambasadoriui, paraše po ja „žurnalo *Vogue* akis“ ją įvardijo kaip vieną geriausiai besirengiančių metų moterų. Tikriausiai aukcionininkui Žiuljenui Peira neprasprūdo ir tai, jog ji viena turtingiausių. Jis kaip tik turėjo būti įnikęs lankytis jos salonuose ar bent, jei būtų prireikę, jos kajutėje. O kol kas toji moteris tikrai baugino. Jis stebėjo, kaip ji klega, pakibusi ant vargšo kapitono padėjėjo rankos, matė ją, klausėsi jos blizgančių akių, mostaguojančių rankų, spigaus balso, įrodančio, kad besiknaisiodamas po kitų reikalus žmogus gali įgauti tam tikro įžvalgumo, jei nėra iš tiesų protingas, o jos įžvalgumas šio kruizo metu jam galėjo tapti pražūtingas. „Tiesa, kūnas tikriausiai buvo puikus, o kojos dar ir dabar tokios“, – pastebėjo Žiuljene pasislėpęs amžinas įsimylėjėlis.

Dabar minia jau grūdosi laivūgalyje ir įsiaudrinusi šūkčiojo... Ten kažkas vyko, o tas kažkas, – kad ir kas būtų, – negalėjo prasprūsti Edmai pro akis, tad ji smulkiais medžioklės žingsniais leidosi galinės aikštelės link.

Šokinėdama jūros paviršiumi ir paskui save skleisdama nepadorias rausvas putas, „Narcizą“ vijosi motorinė valtis. Jos gale spindėjo šūsnis odinių smėlio spalvos lagaminų, „vulgaroka ta smėlio spalva, be to, lengvai susitepa“, – pamanė Edma. „Vėluojantys!“ – sušuko kažkas linksmu, kiek pasipiktinusiu balsu, nes retas dalykas, kad į šį karališką laivą kas nors įliptų nenumatytu laiku ir nenumatytoje krantinėje. Reikėjo būti tikrai užsiėmusiam ir visagaliui, kad leistum sau įlipti į „Narcizą“ pačioje jūroje. Edma taip pat palinko virš turėklo ir, be permatomų putų dryžės ir juodo valtį vairuojančio jūreivio silueto, išvydo du visai nepažįstamus veikėjus. „Bet kas gi čia?“ – svie-

dė aukštu balsu Šarliui Bolinžeriui, kuris tuo metu šūkavo įsakymus ir zujo susirūpinusiu veidu. Atsakė dėbtelėjęs sujaudintu ir pasipūtėlišku žvilgsniu, kuris ją suerzino.

– Simonas Bežaras, – atsakė, – prodiuseris, žinot? Atplaukia pas mus iš Montekarlo. Ir jaunoji Olga Lamuru, matot?

– O! Taip... O! Taip... matau! – visa gerkle atsiduso Edma Botė-Lebreš nustelbdama keleivių minią. – Tik kino žmonės gali taip atvykti. Bet kas jis tiksliai?

„Gerai, aišku, ji vaidins nežinančią“, – galvojo prie jos eidamas Šarlis. Edma iš tiesų pabrėžė ničnieko nenusimananti apie kiną, televiziją ir sportą, tai pernelyg prasčiokiškos pramogos jos skoniui. Net mielai būtų paklaususi, kas toks Čarlis Čaplinas, jei tai būtų įmanoma neapsijuokus. Šarlis prabilo bejausmiu balsu:

– Simonas Bežaras iš tiesų iki gegužės mėnesio buvo visiškai nežinomas. Bet jis yra *Ugnies ir dūmų* prodiuseris, tas filmas šiemet gavo pagrindinį Kanų festivalio prizą. Juk žinot, brangioji drauge? O Olga Lamuru yra kylanti žvaigždė.

– Ką gi, ne! Deja! Gegužę praleidau Niujorke, – atsakė Edma nuolankiu, dirbtinio apgailestavimo kupinu balsu, jis tylomis varė Šarlį į neviltį.

Jam atrodė nuostabu, kad pagaliau laive bus kino žmonių. Nors ir prasčiokiški, jie garsūs, o Šarlis mylėjo šlovę beveik taip kaip jaunystę. Tiesa, to ir reikėjo, kad galėtum žavėtis atvykėlių įsilaipinimu, – jie tikrai nebuvo vadinamieji „jūreiviai iš prigimties“.

– Aš atsiprašau, – kartojo Simonas Bežaras pakreipdamas čiurną ir suklupdamas, mostaguodamas ore rankomis, užlipęs ant denio, kuris staiga jam pasirodė per stabilus... – Atsiprašau, nepavyko atvažiuot laiku. Tikiuosi, mes jūsų nesugaišinom? –

pasiteiravo kapitono Eledoko, stebeilijusio į jį su niūriu pasibaisėjimu, kurį jam, kaip pripažintas prodiuseris, numanomas svetimšalis ir neabejotinas vėluotojas, sukėlė Simonas. – Pasivijom jus greičiau negu per pusvalandį... Kaip tie mechanizmai lekia! – tęsė Simonas Bežaras žvilgsniu nulydėdamas motorinę valtį, kuri jau artėjo prie Montekarlo horizonte. – Ne juokai: devyniasdešimt arklio jėgų! Taip man sakė tas piratas apšvarindamas kišenes... Kaip jie lekia!

Jo susižavėjimas nesulaukė jokio atgarsio, bet raudonplaukis vyrukas, atrodo, to nė nepastebėjo. Ryškiaspalviai bermudai, perlamutriniai akinių rėmai ir odinės įsispiriamos *Cerruti* basutės pavertė jį Holivudo režisieriaus karikatūra, jos neužgožė nei jo guvumas, nei vaikiškumas. O štai asmenybė šalia jo, apsirengusi labai *Chanel*, ant pakaušio sukeltais plaukais, dideliais tamsiais akiniais ant nosies galo, – jauna būtybė, kuri akivaizdžiai nė kiek nenorėjo vaidinti naujos žvaigždės, net priešingai, – nutaisė atžarią veido išraišką, dėl kurios, nepaisant grožio, tapo nemaloni, ir iškart dvigubai sustiprino nelemtą Edmos polinkį į žiaurumą. Šiaip ar taip, Simonas Bežaras, pažadėjęs tuojau pat grįžti, stumdamas bagažą ir draugę, nugarmėjo į koridorių paskui Šarlį. Pavymui dar kelias minutes skambėjo nevaržomi ironiški komentarai, paskui staiga nutilo, kai kažkas pastebėjo, kad Dorija Doriači, visų divų diva, pasinaudojo sąmyšiu: kukliai pasirodė ant denio ir ramiai atsisėdo supamojoje kėdėje Eledokui už nugaros.

„La Doriači“, kaip ją vadino operų direktoriai, „la Dorija“, sakė minia, „Dorinina“, neatlyžo penki tūkstančiai snobų, – buvo jau įkopusi į šeštą dešimtį, pasak visų pagaliau jau sutampančių duomenų apie ją, beje, ji kuo puikiausiai galėjo atrodyti ir septyniasdešimties, ir trisdešimties. Buvo vidutinio ūgio, gyvybinga, tvirta, kokios kartais būna italų kilmės moterys, apskritakūnė – vadinti ją apkūnia iš tiesų nederėtų, kūnas buvo veikiau toks: padengtas plonutėle, rausvai rusva oda, nuostabia jaunos moters oda, galėjo paneigti jos amžių, jei nebūtų nešiojęs to, ką vadino Doriači „fizionomija“: apskrito veido su atsikišusiais skruostikauliais ir žandikauliais, varno juodumo plaukais, didžiulėmis spindinčiomis akimis, tobula tiesia nosimi – apskritai tragiško veido, kuriame stebino vaikiškos, labai rausvos ir apvalios lūpos – 1900 metų stilius, bet jos neįstengė išsklaidyti įspūdžio, kad tas veidas tarsi apsiaustyje – ar pasirengęs pulti į apsiaustį – lyg nugairintas kažkokio neaiškaus žiaurumo: veidas kaip grasinimas ir nuolatinė pagunda. Todėl po kurio laiko tapdavo nepastebimi nuovargio paženklinti bruožai, raukšlelių tinklai prie akių, vagelės abipus lūpų, visa ta „nepataisoma žala“, kurią Doriači juoko pliūpsnis arba staigus geismas galėjo akimoju panaikinti. Dabar ji stebeilijosi į Eledoko galvą šaltu,

bauginamai sustingusiu žvilgsniu, nuo kurio, atsigręžęs į Šarlio šūksnį, kapitonas suvirpėjo tarsi dresuotoją vėl išvydęs nepatiklus žirgas. Visa hierarchiška Eledoko esybė sudrebėjo nuo šio žvilgsnio; jis sustingo poza „ramiai", susilenkė dvilinkas ir daugiau kariškai negu turistiškai sudaužė kulnimis.

– Dieve mano! – sudejavo Šarlis, pasičiupęs žieduotą Doriači ranką ir jau dukart priglaudęs prie jos lūpas iš susižavėjimo. – Dieve mano! Kai pagalvoju, kad jūs buvot čia, šalia mūsų... Iš kur galėjau žinoti? Sakėt man... Sakėt, norit likti savo kambary... jūs...

– Teko išeiti iš kajutės, – šypsodamasi pasakė Doriači ir išlaisvino ranką, kuo ramiausiai, nepiktai ir nė kiek nesutrikusi, bet, didžiam Šarlio apgailestavimui, nusišluostė ją į suknelę. – To vargšo Kriozės šuo su amžiumi visai nepagerėjo, kaip, beje, ir jo tėtušis... Jis kaukia! Ar laive turit antsnukių? O reikėtų turėti – ar yra šunų, ar ne, – pridūrė ji rūsčiai, dairydamasi aplink išgąsdintu Toskos žvilgsniu.

Iš tiesų, negalėdama per susirinkusiuosius kreiptis tiesiai į ją, Edma Botė-Lebreš visa gerkle pradėjo žerti liaupses, beje, nustebusio Žiuljeno Peira pusėn:

– Mes su vyru girdėjom ją Garnjė operoje praėjusią žiemą, – pasakojo jam užsimerkusi iš pasimėgavimo. – Ji buvo dieviška... Kur ten, žodžio dieviška nepakanka... Ji buvo antžmogiška... Dar geresnė... ar blogesnė... negu žmogiška... Klausiau apmirusi, man buvo karšta, pati nebesuvokiau, ką kalbu... – baigė ji jau visiškoje tyloje.

Tada ji apsimetė staiga pastebėjusi divą ir pripuolusi artyn abiem rankom godžiai sugriebė jos ranką.

– Ponia, – kreipėsi ji, – aš svajojau su jumis susipažinti. Nė sekundės nesitikėjau, kad svajonė kada nors išsipildys! Ir stai-

ga – štai! Štai aš čia! Prie jūsų kojų, kaip ir dera. Ar galiu prisipažinti, kad tai viena gražiausių dienų mano gyvenime?

– Kodėl jūs taip nustebot? – beveik švelniai paklausė Doriači. – Ar prieš lipdama į laivą neskaitėt kelionės programos? Juk mano vardas ten įrašytas didelėm raidėm! Net labai didelėm! O jeigu ne, tuoj pat atleisiu impresarijų. Kapitone, – ištarė ji, vėl staigiai išlaisvino ranką ir šįkart nenusivaliusi kaip daiktą padėjo ant ranktūrio. – Kapitone, gerai manęs paklausykit: įsivaizduojat, aš branginu gyvenimą ir nekenčiu jūros. Todėl prieš patikėdama save jums noriu gerai į jus įsižiūrėti: sakykit, ar ir jums gyvenimas brangus, kapitone? Dėl kokių priežasčių?

– Bet aš... aš atsakingas už gyvybes... už keleivių gyvybes... – sumikčiojo Eledokas, – ir aš...

– ...ir stengsitės kiek tik galit, taip? Koks siaubingas sakinys! Kai orkestro dirigentas man sako, kad akompanuodamas „stengsis kiek tik gali“, liepiu jį išvaryti. Bet jūra – tai ne teatro scena, ar ne? Tad pirmyn, keliaukim...

Tada ji iš milžiniško krepšio išsiėmė cigaretę, žiebtuvėlį, pirmą antru prisidegė taip spėriai, kad niekas nespėjo padėti.

Šarlis Bolinžeris buvo pakerėtas. Joje buvo kažkas tokio, kas kėlė pasitikėjimą ir kartu baugino. Jis jautė, kad net be kilio, be vairo ir variklio „Narcizas“ sveikas gyvas grįš į uostą, nes laive buvo ji. Jis buvo beveik tikras, kad aukščiausioji valdžia jiems grįžtant bus jau kitose rankose, Kanuose Doriači dėvės mėlyną kepuraitę su snapeliu ir laikys garsiakalbį – tiesa, jai nereikalingą, – o kapitonas Eledokas galuosis triume grandinėmis surakintomis kojomis ir kietai užkimšta burna. Bent jau toks apokaliptinis regėjimas kilo mitriajam Šarliui,

draskomam siaubo ir susižavėjimo. Per dešimt metų, kai jie plaukiojo drauge, niekas taip atvirai neužgauliojo ir nežemino Eledoko, barzdotojo tirono, kurį rūstus likimas pasiuntė jam kaip partnerį. Jis dar sykį pamėgino nustverti didvyriškosios divos ranką ir šįkart jam pasisekė, priglaudė lūpas tarp dviejų dideliausių žiedų, vienas tuoj įbrėžė jam nosį, nes Doriači, manydama, kad visų prisistatymas jau seniai įvyko ir nustebusi dėl tokio pavėluoto galantiškumo, truktelėjo ranką atgal taip ūmai, kaip miestietė atšlyja laukuose netikėtai lyžtelėta švelnios ožkelės. Šarlio nosis iškart ėmė kraujuoti nuo įbrėžimo.

– O! Atleiskit! Atleiskit, mano berniuk! – sušuko diva nuoširdžiai apgailestaudama. – Labai gaila, bet jūs mane išgąsdinot! Maniau, kad visi rankų bučiavimai ir ceremonijos jau pasibaigė! Sakykim, kad dabar jau baigta! Kol jūsų nosis dar nelabai sužalota... – (Kalbėdama ji skubriai tapšnojo jo nosį seno batisto nosinaite, taip pat stebuklingai sužvejota iš didžiojo krepšio, ir dabar kėlė tiek skausmo, kiek anksčiau sukėlė baimės.) – Vis dar kraujuoja, ateikit į mano kajutę. Patepsiu jodo tirpalu. Žinot, niekas taip neužkrečia žmogaus odos kaip brangakmeniai... Nagi, eime, – neatlyžo ji, kai Šarlis neryžtingai priešinosi. – Eime, padėsit man įsikurti. Tik įsikurti ir viskas, nesirūpinkit, kapitone Hadokai, – patikslino, tarsi anas būtų parodęs kokį pavydo ženklą. – Keliauju viena, o grįžtu kartais nebe tokia viena. Bet ne šį kartą – esu visai išsekusi... Mėnesį *Metropolitan* operoje vaidinom *Don Karlą*, dabar noriu tik vieno: miegoti, miegoti, miegoti! Aišku, tarp dviejų pogulių padainuosiu po kokių dešimt minučių, – raminamai pridūrė.

Ir smakru rodydama į Šarlį užbaigė:

– Dėl Dievo meilės, tuoj pat į mano kajutę, pone Taitingeri! Susimildamas, sparčiu žingsniu.

Daugiau nebepažvelgusi į kapitoną, taip pat kaip ir neatkreipusi jokio dėmesio į apgailėtinus, neaiškius šnabždesius „Eledokas, Eledokas“, kai pavadino jį Hadoku, ji atsistojo ir perskyrė minią.

Kajutė buvo erdvi ir prabangi, bet jam atrodė siaubingai ankšta, o Klarisė laukė. Erikas švilpavo šalia, vonioje. Jis visada švilpaudavo vonioje kaip nerūpestingas vyriškis, bet jo švilpavime visada slypėjo savotiškas susikaupimas, nuoilsis, net įniršis, ir Klarisei nė iš tolo nepriminė nerūpestingumo. Jam pateisinti reikia pasakyti, kad šią būseną suvaidinti sunkiausia, nes ji lengviausia, o lengvoje komedijoje Erikas buvo labai prastas aktorius. Nerūpestingume savaime slypi tam tikra užmarštis, o prisiminti, kad privalai pamiršti, iš tiesų paradoksali ir sudėtinga užduotis. Retsykiais, kai Klarisė pamiršdavo, kad jis nebemyli jos, pamiršdavo, kad nebegeidžia jos, kad niekina ir baugina, beveik galėjo pasirodyti jai komiškas. Bet tai tebuvo retos akimirkos, o visą likusį laiką ji neapkentė savo nenumaldomo ir nepermainomo blankumo, dėl kurio jis priekaištavo nebyliai, bet nuolat ir ne be priežasties, to blankumo nepastebėjo prieš vesdamas, nes iš meilės buvo trumparegis, to neįveikiamo blankumo jai nebepavyko paslėpti net po storiausiu grimo sluoksniu, jį pavyko tik paversti skandalingu.

Ji laukė. Atsisėdo be atodairos ant vienos iš dviejų kajutėje stovinčių lovų, nes Erikas dar nebuvo pasirinkęs, kurioje mie-

gos. Tiksliau, dar nebuvo išrinkęs lovos Klarisei, juk, suprantama, nesakys: „Aš miegosiu lovoje kairėje prie iliuminatoriaus, nes ten vaizdas gražesnis“, o veikiau: „Jūs miegokit dešinėje, šalia vonios, taip bus patogiau.“ Pasvarsčiusi, ji ir norėjo lovos dešinėje, ne dėl patogumo ar estetinių priežasčių, tiesiog todėl, kad ta lova arčiau durų. Visur – teatre, salone, traukinyje – ji visad rinkdavosi vietą šalia laiptų, durų, išėjimo, žodžiu, kur tik bebūtų su Eriku, rinkdavosi vietą pagal tai. Jis to dar nepastebėjo, nes ji visada išsisukdavo taip, kad atrodytų abejojanti savo galutiniu sprendimu, gerai suprasdama, kad už jo pasitenkinimą turi sumokėti savo nepatogumu. Tad atsisėdo ant sofos kairėje toliau nuo durų ir laukė sukryžiavusi rankas kaip vaikas, kurio raida sutrikusi.

– Svajojat? Jau nuobodžiaujat?

Erikas išėjo iš vonios. Prieš veidrodį sagstėsi marškinius taupiais ir tiksliais abejingo savo atvaizdui vyro judesiais, bet Klarisė matė, kaip kiekvienas jo žvilgsnis į save trykšta narciziškumu.

– Jums bus patogiau ant lovos dešinėje, – pasakė jis, – būsit arčiau vonios. Ar taip nemanot?

Lyg apgailestaudama, Klarisė pasiėmė krepšį ir nuėjusi atsigulė ant sofos šalia durų. Tačiau Erikas veidrodyje pamatė, kaip ji nusišypsojo, ir jį iškart perliejo šalto įniršio banga. Kodėl ji šypsosi? Kokią turi teisę šypsotis, kai jis nežino, kodėl ji šypsosi? Jis suprato, kad ši kelionė dviese, jo padovanota kaip didinga santuokinė dovana, jai virs, jau virto, kankyne. Jis suprato, kad netrukus ji įsisuks į painią alkoholiko sistemą, į žeminančius sandėrius su barmenais, žinojo, kad po dailiu nuo pasidavimo ir kaltės apsiblaususiu veidu, gražaus išlepinto ir nubausto vaiko veidu, slepiasi virpanti, išsekusi moteris pakrikusiais

nervais. Ji buvo jo valioje, priešingame laimei taške, niekas jos nebedomino, bet kažkas nepailstamai jam priešinosi, kažkas nesutiko skęsti kartu su kita jos dalimi; jausdamas įtūžį ir pavydą Erikas manė, kad tas kažkas atsiranda dėl pinigų. Jis kaltino ją dėl pinigų ir neįstengė laikyti jų dorybe, žavesiu, pinigų ji turėjo nuo pat vaikystės, o jam visą jaunystę jų stigo.

Ji vėl šypsojosi, pakreipusi galvą į šoną, jam prireikė kelių akimirkų suvokti, kad šįkart įprastą baugščią šypseną sukėlė ne jis, o nepažįstamojo balsas, šalia niūniavęs valsą. Šįkart ne išgąstis – negalėjo būti išgąstis – nušvietė Klarisės veidą netikėčiausiu ir nepakenčiamiausiu šypsniu, o malonumas.

Žiuljenas Peira, pirštų galiukais iš lagamino išėmęs paveikslą, dar kartą pajuto susižavėjimą, pasigėrėjimą padirbinėtojo talentu. Markė kerai veikė: tie pilki šalčio prigesinti stogai, gelsvas sniegas po išklypusiais fiakrų ratais ir virpantis iš arklių šnervių kylantis garas... Garą, žinoma, prasimanė, bet valandėlę jis, Žiuljenas Peira, pasijuto atsidūręs Paryžiaus centre, 1900 metų žiemą, akimirką įkvėpė odos ir garuojančio arklio dvelksmo, drėgnos medienos kvapo nuo juodos karietos, sustojusios vidury drobės jam prieš pat akis, kol kupinas ilgesio ir apvilto geismo žvilgsniu lydėjo išsidažiusią lapės kailiniais apsisiautusią moterį, sukančią už gatvės kampo, į dešinę, ir ketinančią išeiti iš paveikslo nė neatsigręžus jo pusėn. Akimirką jis kvėpė savin, prisiminė pirmųjų šalnų Paryžiuje orą, sustingusį dūmų, užgesusio laužo, šalto lietaus kvapą, kuriame maišėsi aitrus tvyrančio ozono ir sniego virš gatvės žibintų skonis, drungnas ir paryžiečiams artimas kvapas, visada toks pats, nepaisant šūksnių, spygavimo tų, kurie iš pradžių skelbė sostinę

pasmerktą bjaurumui, o paskui griovimui, – gal iš pavydo, vien todėl, kad artinosi jų pačių mirtis. Paryžius Žiuljenui buvo amžinas miestas su amžinu žavesiu... deja, brangiai kainuojančiu! Jis šyptelėjo prisiminęs „Narcizo“ keleivius vyrus. Nuobodulys netrukus paskatins juos lošti bridžą, džinramį, kokį kitą lošimą – bet lošti kortomis, vadinasi, ir pokerį. Žiuljenas išsiėmė kaladę ir kelis kartus pasimiklino dalinti kortas – kas kartą jam liko visi keturi karaliai.

Galvoje jam vis sukosi valso melodija, nesiliovė ją niūniavęs, nors neprisiminė pavadinimo ir kartais dėl to suirzdavo.

Dabar saulė liejosi ant pilkos, vos melsvėjančios, baltai vilnijančios jūros, kurią rytuose pamažu siautė pieniška migla. Visuose deniuose ir priešais kiekvieną veidrodį visi ruošėsi pirmam vakarui laive, tačiau Edma, jau visą valandą išbuvusi kambaryje, trypė taip nenustygdama, kad tik skatino visišką biržos reikaluose paskendusio savo vyro Armano sąstingį. Tad Edma išskubėjo anksčiau už jį, neteisingai niūniuodama Rosinio ariją, ir atėjo į barą baimindamasi, kad bus viena. Ačiū Dievui, į tolimiausią baro kraštą likimas atritino geležies pilkumo granito luitą, kurį ji atpažino esant maestro Hansą Helmutą Kriozę. Pastarasis, maestro, siurbčiojo alų, krimto traškučius ir giežė apmaudą ant storžievio laivo vado. Jis net manė, kad galės ramiai pasėdėti, kai staiga vakaro ore lyg pavojaus varpas suskambo Edmos Botė-Lebreš balsas. Už lango kelios žuvėdros šastelėjo šalin. Tačiau Hansas Helmutas Kriozė negalėjo sekti joms iš paskos – teko atsigręžti ir stoti akistaton. Tiesa, jis pajuto net savotišką pasitenkinimą!

Mat nors Hansui Helmutui Kriozei atrodė paranojiška tai, jog melomanas ar koks kaimietis įsivaizduoja už niekingus banknotus galintis įgyti teisę klausytis „Muzikos“ (ypač jo, Kriozės, atliekamos), faktas, jog pats reikalaudavo milžiniško atlygio,

ir vos pajutęs jį rankose grynųjų pinigų pavidalu, sulaukdavo dar ir karštligiško garbinimo, jam nė kiek neatrodė prieštaringas. Tačiau, keistas dalykas, jam susidūrus su dideliais turtais, ši panieka tuoj pat išgaruodavo ir jis maloniai, net pagarbiai pasitiko cukraus imperatoriaus žmoną. Įsivaizduojamai galantišku judesiu nulipo nuo baro kėdės, tai yra sunkiai šlumštelėjo išsyk ant abiejų lakiniais batais švytinčių kojų, sykiu kaip medkirtys ūktelėdamas. Denis sudrebėjo, o jis pasviro dvilinkas tarsi atidarytas kompasas keturiasdešimt penkių laipsnių kampu, sudaužė kulnais ir palinko prie žieduotos valdingosios Edmos rankos.

– Maestro, – pasakė ji, – to tikrai negalėjau tikėtis! Koks susitikimas! Jūs! Vienas! Tokioje atkampioje vietoje! Atrodo, aš sapnuoju... O jei drįsiu, jei leisite, tiksliau... – pasakė išsyk užsliuogdama ant gretimos baro kėdės, – kelias minutes palaikyčiau jums draugiją. Bet tik jei pats to reikalausit, – pridūrė ryžtingai tiesdama rodomąjį pirštą į barmeno pusę ir ne mažiau ryžtingai sušukdama, – džino fizo, *please*!

Kaip tikras džentelmenas Hansas Helmutas Kriozė ketino atkakliai maldauti, bet pamatė, kad patogiai įsitaisiusi Edma, dantimis sukandusi alyvuogę, pernelyg nesivaržydama jau kinkuoja koja, ir nusprendė apsieiti be tūpčiojimų. Iš tikrųjų Edmos valdingumas jam veikiau patiko. Kaip daugelis jo gildijos narių, virtuozų ir garsenybių apskritai, jis itin mėgo įsakymus, nerūpestingumą ir baigtus dalykus. Valandėlę jie kalbėjo apie muziką, Edma demonstravo savo tikrąjį muzikinį išsilavinimą – kuris, tiesa, kilo iš jos snobiškumo, – o Hansas Helmutas Kriozė ėmė elgtis dvigubai pagarbiau, net pataikūniškai, nes santykiuose su žmonėmis, kitaip negu partitūrose, teturėjo du raktus: paniekos arba paklusnumo. Po dešimties minučių tarp jų įsivyravo toks artumas, kokio Edma niekada nė nebūtų

įsivaizdavusi – beje, ir troškusi – ir kuris, padedant alui, paskatino Kriozę atvirauti.

– Esu susirūpinęs, – sududeno jis, – net labai susirūpinęs... – (Edma kilstelėjo antakius – vis dar negalėjo priprasti prie jo svetimkalbės.) – Žinot, paprastai moteriškos su manim... – (Jis riebiai nusikvatojo.) Moteriškos paprastai žiūri į mano pusę...

„Na, štai! Kai ne prie piupitro, jis tikras šernas! – staiga pagalvojo Edma. – Visi orkestrų dirigentai paranoikai!"

– Žinoma, žinoma, tai natūralu, – iškošė ji pro dantis, – ypač kai jūs toks įžymus.

Don Žuanas pritariamai palinksėjo galva ir po nesibaigiančio alaus gurkšnio kalbėjo toliau.

– Ir net kai kurios gerai žinomos moteriškos... labai labai žinomos, – sušnabždėjo priglaudęs pirštą prie lūpų. („Komiška, – pamanė Edma, – štai, dabar jau maivosi!"). – Bet, miela ponia, neverskite manęs minėti vardų. Nė vieno vardo. Nė vieno! Pagalvokim apie tų damų garbę... Sakau ne! Ne, ne, – tęsė, atitraukęs pirštą nuo lūpų ir dabar jau grasydamas Edmai po nosim, o ji staiga apsiblausė.

– Bet, mielas mano, – pasakė ji pakeldama galvą ir nudelbdama jį, – bet, mielas mano, kas, po velnių, jūsų klausia tų vardų? Visų pirma kokio žmogaus ar kokio dalyko vardo? Juk neapibėriau jūsų klausimais?

– Būtent, kad ne, – atsakė Kriozė nutaisęs klastingą veidą ir prisimerkęs. – Jūs neklausiat manęs vardo damos, esančios šitam laive, kuri vieną vakarą su Hansu Helmutu Krioze... – (Ir jį vėl supurtė toks pats gašlus juokas.)

Edma svyravo tarp smalsumo – tikrai siaubingo – ir pasibjaurėjimo, šis galų gale „beveik" paėmė viršų, bet, kaip visada, tik „beveik".

– Nagi, nagi... – pagalvojo ji balsiai, – bet kas gi yra šiame laive?

– Pažadat man tylėti? Šš, šš ir dar kartą šš? Pažadat?

„Pažadu, prisiekiu, šš, šš ir dar kartą šš, viską, ko tik panorėsit“, – suniūniavo Edma mintyse, dorovingai užvertusi į dangų akis.

Virtuozas surimtėjo ir pasilenkęs prie jos taip arti, kad ji galėjo įžiūrėti varžtelius akinių kojelėse, ūmai sušvokštė jai į ausį ir kaklą: „La Lupa“, paskui atšlijo lyg norėdamas geriau matyti, kokį įspūdį paliko. Alaus dvelksmą pajutusi Edma krūptelėjo ir sušuko:

– Ką? Ką? La Lupa? Ak! „Lupa“ – vilkė... Vilkė? Gerai, aš juk suprantu lotyniškai, ačiū Dievui! Bet kuri gi Vilkė? Mūsų, vilkių, daug po šia saule! – (Ji pašaipiai suurzgė, o jaunas barmenas paleido iš rankų kokteilių plakiklį.)

– La Lupa tai Dorija Doriači, – galingai sušvokštė Kriozė. – Tais laikais, 1953–1954 metais, Doriači buvo „La Lupa“, ne daugiau. „La Lupa“ Vienoje buvo nesunkiai sugaunama patelė. Jau tada graži moteris... O aš, vargšas Kriozė, toli nuo savo šeimos, man ilgos gastrolės, aš būti vienui vienas... O Lupa į mane žiūrėti visą laiką va taip...

Ir maestro už akinių stiklų išsprogino aulinukų sagas, jam atstojančias vyzdžius, rausvu liežuviu apsilaižė lūpas, Edma Botė-Lebreš šiek tiek net pasibjaurėjo.

– Na ir ką? – paklausė ji, – jūs pasidavėt? Atsispyrėt? Bet jūs pasakojat man žavingą... santykių istoriją...

Ji pajuto, kaip akimirksniu virsta feministe. Vargšė Dorija tikriausiai buvo labai alkana, kad pakęstų tokį stuobrį savo lovoje...

– Taip, bet... – tęsė tasai nesutrikdomas, – taip, bet pabaiga

yra bloga. Jūs, prancūzų moteriškos, paskui juk sveikintis, ar ne? La Lupa – ne! Trisdešimt metų La Lupa nepasako „laba diena“, nei ženklo neparodo, nei nusišypso puse lūpų – kaip padarytumėt jūs, mano miela poniute, ar ne?

– Kas? Aš? Ne, ne, tikrai ne! – atkirto Edma, staiga nusiteikusi blogiausiam.

– Bet juk taip, taip... – (Kriozės balsas skambėjo raminamai.) – Juk taip, juk taip, mažos prancūzų patelės paskui daryti visos panašiai: va taip.

Edmai varstant jį pasipiktinimo žvilgsniu jis už akinių stiklų siaubingai mirktelėjo, tuo pačiu metu kilstelėdamas viršutinę lūpą ir atidengdamas vienintelį auksinį dantį, kurio anksčiau nebuvo matyti, viršutiniame žandikaulyje dešinėje, bet pašaipi šypsena atidengė kaip tik jį. Iš pradžių Edma sustingo iš siaubo, bet greitai atsitokėjo. Jos veidas nurimo, įgavo beprotiškai pavojingą atsiribojimo, nuovargio išraišką, bet, deja! Šios išraiškos nei Hansas Helmutas Kriozė, pakilęs į savo vaizduotės viršūnę, nei Armanas Botė-Lebrešas, kuris ką tik atėjo ir tykiai įsitaisė fotelyje kitame baro krašte, nepastebėjo ir neatpažino.

– Ar jums atrodo gerai, – vis neatlyžo Kriozė, – kad La Lupa, kurią tą patį vakarą Vienoje pavaišinau vakariene pas Zacherį, po trisdešimties metų su manim, Krioze, elgiasi kaip su kokiu kaimiečiu, ką? Kaip?

– Būtent taip! – pasakė Edma, leisdamasi apimama to saldaus ir nenugalimo, labai artimo kūniškam malonumui silpnumo, užplūdusio kartu su pykčiu, tikrumu, kad drama, sprogimas, katastrofa jau visai arti. – Būtent: jūs ir *esate* kaimietis!

Ir norėdama jį įtikinti savo nuomonės tvirtumu, pabaksnojo jam į krūtinkaulį tiesiu, atkakliu rodomuoju pirštu. Tačiau o,

kokia nuostaba! Kriozė nė nemirktelėjo. Prisiminimų, susižavėjimo liudijimų pilna, karštligiškais „bravo“ aidinti ar kupina absoliutaus paklusnumo paženklintų šeimyninių prisiminimų jo atmintis negalėjo, nepaisant aiškumo, priimti Edmos anatemos, šventvagystės. Visut viskas jame – atmintis, tuštybė, primityvus pasitikėjimas savimi, net širdies arterijos, – visa esybė atmetė ir nesutiko su tuo, ką vis dėlto stengėsi perduoti akys ir ausys: to „būtent: jūs ir esate kaimietis!“ Tad jis paėmė žavingąją begėdę už rankos, ji akimirką nesipriešino ir žvelgė iš aukšto, bet paklaikusi, nes manė, kad jis trenks arba nublokš ją nuo kėdės:

– Žavingoji poniute, – pasakė, – jūs neturėti kalbėti žargonu. Tokie žodžiai netinka gražiai elegantiškai moteriai, šitokie žodžiai...

Ir, didžiam jo globotinės pasipiktinimui, atlaidžiai pabučiavo jos pirštų galiukus.

– Šimtą kartų atsiprašau, maestro! Bet aš puikiai žinau, ką reiškia žodis kaimietis, – atsakė ji šaltu, net sustingusiu dėl to, ką palaikė veidmainio bailumu, balsu. – Duodu jums žodį! Kartoju dar sykį: jūs nesantūrus, šiurkštus, vulgarus, godus, tiesiog tipiškas kaimietis, štai taip! Netgi kaimiečio etalonas, – patikslino, tik jau vaiduokliui.

Nes Kriozė jau bėgo link išėjimo kvatodamas šaižiu, mechanišku juoku, kosėdamas, karštligiškai mostaguodamas ranka iš kairės į dešinę, lyg nenorėtų girdėti neįtikėtinų Edmos žodžių, neigtų juos ir kaip tik todėl negirdėtų.

Šiek tiek įsižeidusi dėl pabėgimo, kuris Hansui Helmutui Kriozei buvo išganingas, o jos žvėrišką smalsumą paliko nepasotintą, Edma pasišokėdama, kaukšėdama kulnais, kibirkš-

čiuojančiomis akimis – galima sakyti „garams virstant iš šnervių“ – nuskubėjo papasakoti savo nuotykių sutuoktiniui. O sutuoktinis, vis dar susigūžęs giliame odiniame fotelyje, kiek primerktomis akimis, atrodė užsisvajojęs arba beveik, – Edma net nustebo.

– *Hello, old man!* – šūktelėjo ji. – Tuoj išgirsit stebinančią istoriją.

Kai Armanas išgirdo šį balsą, jam prireikė nežmoniškų pastangų atsimerkti. Edma atsisėdo šalia, bet jis vos tegirdėjo jos balsą, tarsi ataidintį iš labai toli.

– Išvadinau maestro Hansą Helmutą Kriozę, Berlyno *Konzertgebaum* direktorių, tikru kaimiečiu! – ištarė perdėtai ramiu balsu (tačiau balselis jos mintyse vis dėlto dvejojo), nuo jo Armano Botė-Lebrešo atminties gelmėse suvirpėjo jaunuolis, koks jis buvo prieš trisdešimtį metų: vilkintis švarku, išsitempęs priešais Sent Onorė d'Eilau bažnyčios altorių. Tačiau jaunuolis išsyk pranyko palikdamas jį vieną susirūpinusį.

Būna, kad dideli laivai, pasiekę tam tikrą greitį ir kai kuriose jūrose, pamažu ima vienodai siūbuoti, tai tarsi lengvas sukimasis, o toks siūbavimas, pasirodo, kartais gali žmogų veikti labai migdomai. Ponas Botė-Lebrešas žmonos užkalbintas sunerimo, iš pradžių pamėgino nutaisyti gudrią vyro psichologo išraišką ir stebėti žmoną prisimerkęs, vos vos šypsodamasis. Tačiau kad ir kiek nedaug kilstelėjo akių vokus, jam prireikė tiek pastangų, kiek kai kuriose automobilių stovėjimo aikštelėse reikia pakelti geležinei uždangai. Patekęs į aklavietę Armanas Botė-Lebrešas dar sąmoningomis nerimastingo proto liekanomis stengėsi išsklaidyti kažin kokį palyginimą ar vaizdą, kuris padėtų Edmai suprasti šį ūmų mieguistumą ir su juo susitaikyti, nes Edma buvo ne iš tų moterų, kurios prie stalo

pakęstų miegantį žmogų, kad ir savo vyrą. Kaip jai paaiškinti?.. Jis jautėsi tarsi liūliuojamas auklės, tiesa... suprantama, raumeningos, bet ir labai labai minkštos auklės... Tarsi ji prieš tai būtų pamirkiusi korsažą chloroforme... Kaip tik taip... Bet kodėl chloroforme? Kam auklei naudoti chloroformą? Ne... Jautėsi veikiau taip, tarsi jam prieš penkias minutes būtų kaukštelėję plaktukėliu... Tačiau pati „Narcizo" kaina primena, kad keleivių čia tikrai niekas nemigdo plaktukais... Nebent kapitonas... tas gyvulys... sudrėkino... chloroforme... Jis pasviro Edmai ant peties ir vos vos užuodė jos kvepalų dvelksmą.

Ačiū Dievui, kažkas vis dėlto atsakė, netikėtai švelniu ir tolimu balsu, tačiau tas balsas buvo jo, Armano Botė-Lebrešo: „Ir teisingai pasielgėt, brangioji", – ir įveiktas prigludo žmonai prie peties, o ji iš nuostabos ir išgąsčio klyktelėjo, pašoko, leisdama cukraus imperatoriui sukniubti tiesiai nosimi žemyn. Padavėjai puolė jo prilaikyti, bet iš gilaus fotelio nugriaudėjo garsus knarkimas, ir Edma suprato, dėl kokios priežasties jos vyras staiga nusilpo.

Ši kelionė tikrai prasidėjo gerai, galvojo ji dėl šventos ramybės užsisakydama antrą sauso martinio, kvailas pašnekesys su nepadoriu paranojiku, neelegantiškas vyro knarkimas prie jos stalo, iš tiesų tai leido nujausti visai nepanašią į kitas kelionę. Tačiau Edma ūmai sudvejojo: ar tai tikrai pageidautina.

Labiausiai tą dieną į vakarienę pavėlavo Andrėjas Fajaras. Jis vėl užmigo pogulio ir krūptelėdamas pabudo iš to paties košmaro. Užmigo mūvėdamas džinsais, tad skubiai nusirengė, nusiprausė po dušu, bet prieš apsirengdamas atsistojo priešais didelį vonios veidrodį ir nužvelgė savo kūną ir veidą lediniu

nelegalaus žirgų prekeivio žvilgsniu. Jam reikėjo susiimti, kad nepastorėtų per liemenį, gerti kalcio tabletes, ištiesinti vieną priekinį dantį, šampūnu išsitrinkti visada gležnus šviesius plaukus. Visa tai reikalinga, kad moteris, atsidėkodama už meilužio sugebėjimus, švelnumą ir šėlą, nupirktų rolsroisą. „Visko reikia tuoj pat“, – galvojo sau Andrėjas, sėdėdamas ant kušetės „Narcizo“ kajutėje, nes kruizas, į kurį leidosi vienas, baigė išsekinti dviejų jį užauginusių tetų, Nevero knygyno savininkių, palikimą, kurį spėjo savo prakaitu jam uždirbti prieš pernai mirdamos, viena praėjus dviem mėnesiam po kitos. Taip, jis nedelsdamas pasirūpins tuo priekiniu dantimi, šviesiais plaukais, viskuo, bet prieš savo valią pajuto tuoj pravirksiantis pagalvojęs, kad niekas nebeprašys išsiplauti ausų, gal neprašys metų metus, o gal net iki pat mirties.

Tuo metu, kai pirmos klasės denyje buvo patiekiama prašmatni vakarienė, sėdėjimo vietos joje buvo pažymėtos, o kiekvienam staliukui vadovavo vienas iš laivo įgulos atstovų, antrajame denyje, vadinamam „liukso“ aukštu, atsitiktinai – arba tariamai atsitiktinai – prie dviejų stalų susėdo maždaug trys dešimtys keleivių: prie laivo vado ir Šarlio stalų; pastarasis, kokius tris kartus linksmesnis, paprastai būdavo apgultas nuolatinių „Narcizo“ keleivių, bet šiemet, kai Eledoko dešinėje įsitaisė Dorija, vienas kitas ėmė dvejoti. Net daugelis, išskyrus Edmą, turėjusią tokį ištikimybės „gaujai“ jausmą, koks pasitaiko tik kai kuriose šakalų ar vilkų bendruomenėse, o tie žvėrys ganėtinai plėšrūs – pribaigia atsiliekančius ir išveja silpniausius. Todėl jie buvo panašūs į snobų gaujas, kurios taip pat ištikimos savo irštvoms ir kasmet leidžiasi migruoti tais pačiais keliais, tačiau jų nariai – visada, regis, pasirengę mirtinai susipešti – metams bėgant pasirodydavo ne tokie opūs ar gana nuobodūs, kad po dvidešimties metų susitiktų kaip amžini draugai, amžiams atbukę, pavargę, netekę tikro džiaugsmo, gerumo ir neišsaugoję nė lašo tikėjimo žmonių gimine.

Tad Edma atsisėdo greta Šarlio, jai iš paskos atsekė keli nuolatiniai keleiviai, kuriuos jos elegancija ir falcetas baugino

taip, kad jie net paklusdavo. Pavyzdžiui, Edma visada duodavo jiems ženklą ploti po koncerto, visada nuspręsdavo, ar kiaušiniai švieži, ar oras švelnus, ir taip pat ryžtingai paskelbdavo, ar koks nors žmogus tinkamas bendrauti. Tačiau tais metais, suprantama, žvaigždė buvo Doriači, kuri įeinant kitiems keleiviams jau sėdėjo kapitono dešinėje, Dorija, pečius apsigobusi šaliu, pasidažiusi taip, kad makiažo beveik nė nematyti, veido išraiška maloni lyg duodant nurodymus; ji nenumaldomai panėšėjo į keliaujančią miesčionę, nors anaiptol tokia nebuvo. Tad visi jos gerbėjai pasijuto šiek tiek sunerimę, o gal net, iš pirmo žvilgsnio, nusivylę.

Juk toji Doriači buvo žvaigždė! Tikra žvaigždė, kokių jau nebeatsiranda, moteris, kuri blyksint fotoaparatams iškeldavo cigaretės kandiklį, o ne keptuvės rankeną, moteris, kuri garsėjo ne vien dėl nuostabaus balso ir meno jį valdyti: Doriači buvo garsi ir skandalais, potraukiu vyrams, panieka tam, „ką žmonės pasakys“, kraštutinumais, pykčio protrūkiais, prabanga, beprotybe ir žavesiu. Ir tą vakarą – praėjo dvidešimt penkeri metai, gal daugiau, – kai ji, anot posakio, „stačia galva“ puolė į *Traviatą* pakeisti ūmai susirgusios garsiosios Ronkani, ta nepažįstamoji, kuriai ištisą valandą audringai plojo labiausiai pasaulyje išlepinta publika, jau nebuvo nepažįstama nė vienam *La Scala* darbuotojui. Visi – nuo menkiausio scenos darbininko iki aukščiausio administratoriaus – pabuvojo jos glėbyje ir visi tai prisiminė. Vėliau Doriači, atvykusi į kokį nors miestą, panašiai kaip užkariautojai mongolai, šantažuodavo valdžios žmones, pajuokdavo moteris, paverždavo iš jų jaunus vyrus natūraliai ir vikriai, ir, regis, su metais tai tik dažnėjo. Kaip pati sakydavo pagrindiniams gerbėjams žurnalistams: „Man visada

patiko jaunesni vyrai ir man sekasi: juo ilgiau gyvenu, juo daugiau jų randu!“ Žodžiu, „garsioji Doriači“, tą vakarą sėdėjusi greta Eledoko, nė kiek nebuvo panaši į ramią ponią viršugalvyje susuktu kietu kuoduku.

Taigi prie stalo Eledokui atiteko diva, paskui iš „per glotniai susišukavusio komunisto“ Eriko Letiujė jis perėmė ir „miegančią moterį klounę“, kaip vadino Klarisę, gavo dvi gerokai įmetėjusias poras, turinčias abonementą į „Narcizą“ visam gyvenimui, „tą nelemtą fricą“ Kriozę ir „terlionių pardavėją“ vardu Žiuljenas Peira. Jis tiesiog pareikalavo Šarlio priimti prie savo stalo Bežarą su Olga ir kelis aštuoniasdešimtmečius melomanus. „Nenoriu juokdarių prie savo stalo!“ – pareiškė iš pradžių niūriai, o vėliau piktai, atsakydamas į visko nebeaprėpiančio Šarlio prieštaravimus, atkirto vienu savo „ugningų“ lakoniškų posakių: „Kad man tuoj juos išvestumėt tšk. Turit dvi minutes tšk. Pranešimo pabaiga tšk. Pokalbis baigtas.“ Tokiu būdu jis pasiekė ir savo tikslą, ir subtiliausią kalbėjimo Morze viršūnę. Jo įtūžio sukeltas vėjas tolumon, prie gretimo stalo, nunešė „juokdarius“, o iš ten, keistų keisčiausia, parpūtė „žigoliūkštį iš Nevero“. Parpūtė net į dešinę nuo Dorijos, sėdėjusios kapitono dešinėje. Netikėtai užkluptas Eledokas negalėjo atsakyti, bet nurimo pastebėjęs, kad pagaliau rimtas ir susirūpinęs Šarlis vis dėbčioja į jų pusę nusiminusio žvilgsniu.

Nuo vakarienės pradžios Eledokas, atlikdamas slegiančią pareigą, užsivedė trūkčiodamas lementi čia kairėn, čia dešinėn, kreipdamasis tai į Doriją, tai į „klounę“. Dorija, iš pradžių išsiblaškiusi, galų gale įdėmiai sukluso: suraukė antakius, akimis sekė jo lūpas tarsi pasakėčioje „Medkirčio sūnūs“, kurioje agonijoje dūstantis tėvas stengiasi nupasakoti sūnums, kur paslėp-

tas lobis. Iki salotų viskas klostėsi gerai, bet kai jis leidosi vis niūriau samprotauti apie prancūzų jūrų laivyno ateitį ir laivų įgulų dorovę, Doriači staiga nirtulingai padėjo šakutę ir peilį ant lėkštės – taip nirtulingai, kad iki tol gana gyvas gretimas stalas išvien atsisuko į jų pusę.

– Tai, galų gale, kur tada, jūsų manymu, turėčiau išslapstyti savo papuošalus? Be to, kodėl turėčiau? Čia plėšikų prieglobstis ar kas?

Užspeisto Eledoko veidas po įdegiu išraudo. Nieko neatsakė, sėdėjo įbedęs akis į staltiesės kraštą, jo ausyse ūžė. Pašnekovės prie stalo žvelgė į jį su pašaipa.

– Gali pasidaryti netgi įdomu, kaip detektyvinis filmas, – tarė Dorija gerkliniu balsu. – Visi vieni kitus seksim, mus vieną po kito žudys, o aš laivui sustojus kaskart turėsiu dainuoti Verdžio *Rekviem*...

Jie su palengvėjimu prapliupo juoktis, išskyrus Eledoką, kuris šiek tiek lėčiau viską suprato. „Liūdnosios klounės" dantys labai dailūs, išsiblaškęs pastebėjo Žiuljenas.

– Jūs pati, žinoma, nemirsit? – šyptelėdamas paklausė Erikas Letiujė.

Tiesa, dar prieš minutę jis nesijuokė, pastebėjo Žiuljenas. Leido sau kiek atviriau negu paprastai nusišypsoti, tarsi ketintų parodyti, kad nori linksmintis kartu su kitais, bet suvokia, koks tas linksminimasis tuščias... Šiaip ar taip, jis tarsi bylojo arba mėgino byloti, kad atsipalaidavimas laikinas ir pamoka tuoj tęsis. Bent jau tokį įspūdį sukėlė Žiuljenui Peira. Šalia jo pamoka tęsėsi be perstojo, tikriausiai tokį įspūdį jis darė ir žmonai, tai vargšei būtybei, kurios veidą tą vakarą darkė blizgūs, žali, įkypai ant vokų užtepti akių šešėliai, nes ji staiga, lyg užklupta daranti ką negero, liovėsi juokusis ir nuleidusi akis vėl

ėmė doroti omarą. Šalia sėdintis Žiuljenas grožėjosi dailiomis jos rankomis. Ilgos rankos su keistai tarsi skulptorių nuapvalintais pirštų galiukais, panašios į katės letenėles. Sėdėdamas greta jis beveik tiek ir tematė: vien rankas. Nedrįso pažvelgti tiesiai į veidą bijodamas, kad ji nusigąs. Tiesa, ką jis dar būtų galėjęs įžiūrėti po storu rusvos kreminės pudros sluoksniu, kiekvieną ankstyvą rytą tikriausiai užglaistomu mentele? Ji iš tiesų buvo apgailėtinai juokinga, tai skaudino Žiuljeną kaip asmeninis įžeidimas, lyg visų moterų įžeidimas. Jam būtų geriau ją matyti nepadorią negu apgailėtinai juokingą. Skandalas bent nenužudo geismo... Pasirodo, jo, Žiuljeno, vieta buvo geriausia, nes nežiūrėdamas jai į veidą matė jos rankas, girdėjo alsavimą, juto šilumą, kvepalus, iš pradžių Dioro aromatą, o po juo – kūno, odos kvapą, kuris, nors ir išmargintas kaip sijų genties indėnų, vis dėlto moters kūno kvapas. Jos rankų judesiai, kai ėmė duoną, laužė ją, kėlė prie lūpų taurę – tik tą akimirką Žiuljeno žvilgsnis atitoldavo – kerėjo. Tai buvo atsainios ir savimi pasitikinčios rankos, kurios gali būti įgudusios ir valdingos, taip pat švelnios ir guodžiančios. Jos pirštą puošiantis santuokinis žiedas – vienintelį ir mūvėjo – atrodė per daug švytintis, per stambus, lyg pašalinis. Ji padėjo kairės rankos delną ant staltiesės, paskui nuobodžiaujanti ranka nuslinko link išpešto kyšančio siūlelio. Klastingai jį truktelėjo, tada išsipašė kiti siūleliai, ir prasidėjo ilgas pogrindinis ardomasis darbas, kurį atliko raudoni, veik violetiniai, nežmogiškos spalvos nagai. Pavargusi nuo vandališko žaidimo, kuris jau darėsi matomas, dešinė ranka čiupo druskinę ir simboliškai uždengė nuniokotą plotelį, tarsi būtų įpratusi taisyti kairės rankos iškrėstas eibes. Atvesta į protą, šioji buvo padėta atvirkščiai, delnu į viršų, pasidarė panaši į saulėje gulintį šunį, kai šis iš-

sitiesia ant nugaros ir atstato krūtinę šilumai arba galimoms mirtino priešo iltims. Ranka keliskart išsitempė, užsigniaužė, atsivėrė, veltui Žiuljeno žvilgsnis mėgino kažką perprasti susipynusiose gyvenimo ir širdies linijose. Tada jis pasilenkė pridegti jai cigaretės ir akimirką jo regėjimo lauke atsidūrė rusvi blizgantys plaukai, nuo jų padvelkė kvepalų gūsis. Nustebęs Žiuljenas suvokė, kad jos geidžia.

Tai nutiko valgant desertą, nuo tada jis nekantriai laukė, kada kils nuo stalo ir galės į valias iš savęs pasišaipyti, kai tiesiai pažvelgs į veidą, kurį žinojo esant komišką. Tada ir įvyko incidentas, jau antras per šį kruizą, pastebėjo Šarlis.

– Nejaugi tvirtinsit, kapitone Bradokai... Atleiskit, Eledokai, – sakė Dorija, – kad Dezdemona ne kvailė? Galima įtikinti vyrus nekaltumu, net kai moteris kalta. O kai ji nekalta...

– Nekaltų moteriškų labai negausu, tačiau yra daug tokių, kurios gali iškrėsti bet ką... – ištarė iki tol tylėjęs Kriozė, kurį kiti be sąžinės priekaištų buvo pamiršę, taip iškilmingai jis šlamštė. – Yra tokių moteriškų, kurios įtikina vyrus, kad malūnas yra visas ūkis.

– O jei ne, tada nieko baisaus, tiesa? – paklausė Žiuljenas šypsodamasis, nusiteikęs pasismaginti, nors vakarienė užsitęsė.

Jis negalėjo susilaikyti nepuoselėjęs – kad ir kur būtų ir bet kokiomis aplinkybėmis – pašėlusios vilties pasismaginti. Taigi... net šiame aštuoniasdešimtmečių, snobų ir apsimetėlių estetų laive. Jis, Žiuljenas Peira, perkopęs keturias dešimtis, vis dar tikėjosi pasismaginti. Retsykiais mirtinai ant savęs niršdavo už tai, kad nežvelgia į gyvenimą pesimistiškiau arba blaivesniu protu...

– *Ja!* Taip!

Hanso Helmuto Kriozės balsas buvo kategoriškas, jo „taip“ kaip varpas nuaidėjo lakuoto raudonmedžio salėje. Padavėjas, tą minutę antrą kartą siūlęs Žiuljenui šerbeto, ėmė konvulsiškai virpėti. Ant šerbeto padėklo suskimbčiojo šaukštas, ir šis garsas tarsi tylus kastanječių taukšėjimas akimirksnį visų dėmesį nukreipė nuo Kriozės prie šerbeto. Žiuljenas paslaugiai įsidėjo dar ir pasiliko šaukštą.

– Taip, yra moteriškų, kurios elgiasi kaip gyvūniai! Tik gyvūniai nebūna nedėkingi!

Prie dviejų stalų lengvai nuvilnijo nuostabos ir linksmumo banga, ją visiems netikėtai pamėgino išsklaidyti kurstytoja Edma.

– Kapitone, gal palikim šią stovyklą? – šūktelėjo ji nuo savo stalo. – Čia karšta, ar ne?

Gal visi ir būtų paklausę jos raginimo, jei storžievis Simonas Bežaras nebūtų leidęs išsiveržti savo smalsumui.

– Apie ką jūs, maestro? – (Jis tragikomišku tonu kreipėsi į Kriozę „maestro“, tarsi norėtų pabrėžti operetinį šio titulo pobūdį, muzikantą tai akivaizdžiai siutino.)

– Aš apie nedėkingas moteriškas, – guviai, kad kalbantį iš vietos jį suprastų, atsiliepė Hansas Helmutas Kriozė. – Kalbėjau nežinia ką, jei jums labiau patinka žvelgti į kelią tokia trajektorija...

Kiekvienas kilstelėjęs antakius pažvelgė į kaimyną, o Hansas Helmutas pasidavusio ir patenkinto veido išraiška smarkiai pasitrynė ūsus, kurių jau dvejus metus nebeturėjo, ryžtingu judesiu padėjo ant staltiesės servetėlę, tuo metu ugnį atvėrė Dorija.

– O! Dieve mano! – pasakė ji (ir tuoj pat prapliupo juoktis, lyg priblokšta akivaizdaus dalyko). – Dieve mano! O aš sten-

giausi... Jūs įsivaizduojat, – pasakė ji entuziastingai, – atrodo, žinau, apie ką maestro kalba... Ar klystu, maestro?

Kalbinamojo veide atsispindėjo tai abejonė, tai įniršis. Edmos akys po blakstienomis švytėjo iš susijaudinimo ir susižavėjimo, tad Armanas Botė-Lebrešas, staiga pažadintas iš užsitęsusio pokaičio miego, sunerimo.

– Ne, aš neklystu, – tęsė diva. – Žinot, mudu, žymusis meistras Hansas Helmutas Kriozė ir aš, susipažinom Vienoje... ar Berlyne... ar Štutgarte, nebepamenu, šeštam ar septintam dešimtmety... Ne, ne septintam! Tada jau buvau garsi ir galėjau rinktis. Kalbu apie tuos laikus, kai neturėjau pasirinkimo ir žymusis Kriozė teikėsi pastebėti La Lupą – tokiu vardu mane vadino, nes buvau panaši į jauną vilkę, tiesa, tokia ir buvau. Deja! Tai buvo seniai... *Riteryje* vaidinau trečią pagal svarbą grafienės kambarinę... Dainavau tik kartu su kitais. Neturėjau vaidmens, vien gražias kojas, jas bet kokiai progai pasitaikius ir stengdavausi rodyti užkulisyje ir scenoje... Vienoje mums labai labai mažai mokėjo. Maestro Kriozė, kuris jau buvo garsus, kaip dabar, teikėsi pastebėti mano kojas ir teikėsi pageidauti pamatyti daugiau. Pranešė man tai per savo sekretorių kaip tikras džentelmenas, o mano užkariavimo pabaigai atšvęsti pavaišino raugintų kopūstų troškiniu ir šerbetu pas Zacherį. Juk vaišinot kopūstų troškiniu ir šerbetu, tiesa, Hansai Helmutai?

– Aš... Aš neprisimenu... – atsakė virtuozas.

Jis buvo purpuro raudonumo. Niekas nedrįso pajudėti, pažvelgti į jį nei į Doriją. Niekas, išskyrus Klarisę, į kurią ji dabar kreipėsi.

– Ką gi! – vis linksmiau kalbėjo Doriači. – Buvo rieboka, bet man daroma garbė padėjo viską nuryti kartu su kitkuo...

Nemanykit, kad pamiršau, mielasis maestro, – ištarė Doriači nejaukioje tyloje, palinkusi virš stalo (staiga tiesiog sutviskusi grožiu ir jaunyste, pastebėjo Žiuljenas). – Nepamiršau, tik bijojau, kad jums bus nemalonu arba kad Gertrūda... Juk ponia Kriozė vardu Gertrūda, ar ne?.. kad Gertrūda sužinos. Dar bijojau, kad po trisdešimties metų gėdinsitės permiegojęs su trečiąja kambarine, ponas Berlyno *Konzertgebaumo* direktoriau.

Eledokas, kuris klausydamasis vis labiau sprogdino akis į abu pašnekovus, dėl viso pikto, nė per plauką nesupratęs pasakojimo, atsiribojo paniekinama tyla. Beaistriu veidu, tarsi tunika apsisiautęs jūreiviško švarku, tikrai jautėsi esąs per šimtą sieksnių aukščiau šito sekso nuotykio. Šiaip ar taip, atrodė ir visai nepasiryžęs kilti ir nueiti nuo stalo, nors, beviltišką žvilgsnį į jį įsmeigusio Šarlio manymu, tuo metu tai buvo vienintelė tinkama išeitis. Veltui...

Tad pirmą kartą per jųdviejų bendrą jūrinį gyvenimą Šarlis staiga atstūmė kėdę ir pakilo, o kiti suskubo sekti paskui jį.

– Kokia puiki vakarienė... – murmėjo Edma. – Ar virtuvės šefas naujas? Armanai, jums neatrodo?.. Armanai! – sušuko ji sutuoktiniui, kuris, vos tik audra nutolo, spėjo vėl nugrimzti į liguistą letargą.

– Ką gi, turiu pasakyt, kad geresnio maitinimo laive ir negali būti, – pakomentavo Simonas. – Ką manai, brangenybe?

Ir pamėgino apglėbti Olgą per liemenį, bet ji išsprūdo. Erikas Letiujė apėjo stalą ir suėmė Klarisę už alkūnės, „tarsi tam, kad ji neparkristų, bet visai be reikalo", – pagalvojo Žiuljenas,

kuris matė ją geriant tik dvi taures vyno. Tačiau ji nesipriešino, o jį tai suerzino: nepaisydamas vėl matomo komiško jos makiažo, prisiminė savo susijaudinimą ir todėl tebejautė jai savotišką retrospektyvų ir nuostabos kupiną susižavėjimą. „Ir kūnas dailus“, – pamanė jai nutolstant linksmame šurmulyje, koks visada kyla po viešų kivirčų.

Doriači stojosi iš lėto, viena priešais Kriozę, kuris tebesėdėjo nudelbęs akis. Ji žiūrėjo į jį rinkdama nuo staltiesės lūpdažį, cigaretes, žiebtuvėlį, vaistų dėžutę, pudrinę – visą šabakštyną, kurį kaip čigonė paskleisdavo atsisėdusi prie stalo.

– Tai ką, – tarė ji tyliai, – ar mano dičkis gudruolis Helmutas patenkintas?

Ji kalbėjo niekam kitam, išskyrus jį, negirdimu balsu, bet jis neatsakė, nepakėlė akių, o ji išėjo šypsodamasi ir spragsėdama pirštais rumbos ritmą.

– Tai bent moteris, ar ne? – pakomentavo prie durų grįžęs ir Kriozės lūkuriuojantis kapitonas. – Tai bent moteriška, anot jūsų, maestro.

Maestro vis neatsakė, tad kapitonas linguodamas patraukė pas kitus svečius.

– Tas teutonas nelinksmas, visai be humoro, – žinovo tonu sušnabždėjo Šarliui Bolinžeriui.

– Visko gali būti – gal kruizas bus smagus, – pasakė Simonas Bežaras Erikui ir Klarisei Letiujė. – Prasidėjo veikiau gerai! Jei kalbėsim apie muziką, bus keisto bruzdesio per „koncertus ant vandens“, kaip jie patys vadina. Bus ir keistokų natų pro šalį...

„Jis prasimano kvailų žodžių žaismų, pats iki ašarų kvatoja ir jaučiasi savim patenkintas“, – galvojo Olga su neapykanta

žiūrėdama į jį. Per kokį nesusipratimą atsivedė jį į elegantiškų, prašmatnių, gero tono žmonių draugiją? Kaip galėjo leisti sau kęsti susidūrimus, nuolatinius akibrokštus, kuriuos išprovokuodavo to tamsuolio vulgarumas ir bukas linksmumas? Visa tai, savaime suprantama, vyko nepriekaištingo tipo Eriko Letiujė, iki pat pirštų galiukų klasiško... dvasios aristokrato... revoliucionieriaus, kuris galėjo būti ir markizas, akivaizdoje... Ji ėjo iš proto dėl to tipo, tai yra vyro, jo toks gražus vikingo profilis... Ne, ne vikingo, – tai stereotipas. Pasakys joms taip: „Jo gražus arijo profilis." Štai! O „jos" buvo jai palankiausia publika – dvi klasės draugės, prijaukintos trečioje klasėje, – kurios vėliau rūpestingai garbino Olgos kultą ir kurioms Olga Lamuru, kad ir kur būtų, mintyse kurpdavo įtraukiantį savo kasdienio gyvenimo atpasakojimą. Jau save girdėjo... Minutėlei užsimerkė, kad pamirštų pernelyg blaškantį – pernelyg dėmesį užvaldantį (jau!) – Eriko Letiujė buvimą. „Žinai, Fernanda, tu pažįsti mane... Žinai, kad kartais po pamaiviška išore būnu lyg visai be odos? Tada, kai sužinau, kai jaučiu, kad žmogus jautrus tiems patiems dalykams kaip aš, atgyju... Ką gi, tada, toje didingai griežtoje svetainėje, jūreiviškame interjere, – vyriškame, bet gero skonio, – aš atgijau. Tad kai staiga išgirdau nesąmones sapaliojantį Simoną... (ne: Simoną, žarstantį vulgarybes), girdint tam arijui vikingo profiliu... Ne, tam neprilygstamam vyrui arijo profiliu... Kai pamačiau jį šiek tiek suraukiant antakius, paskui kreipiant žvilgsnį į šalį, kad nepastebėčiau jo nevalingo pasibjaurėjimo... Kai kiek vėliau pamačiau pažvelgiant į mane turkio spalvos akimis... (reikės pasitikslinti žodyne žodį turkis), kai pamačiau žvelgiant į mane apsiblaususiom, ne... jūros spalvos... O jau tada, Mišlina! (ne, juk pasakojau Fernandai)... O jau tada, Fernanda! Štai ką tau pasakysiu: man pasida-

rė gėda... Gėda savo bendrakeleivio! O moteriai tai siaubingas dalykas... Juk žinai, tu puikiai perpranti tokius dalykus... (Į jos pasakojimus dėmesį žadinantys komplimentai įsiterpdavo automatiškai, bet nebuvo ko skubėti, nes vargšelė Fernanda su vaikais viešėjo Tarbe pas anytą.) Gerai, tu supranti... Gėdijausi tos gėdos. Žinai, visada norėjau vesti Simoną už rankos, apsimesti, kad nepastebiu mus skiriančios prarajos, to... ir t. t. ir t. t." – pabaigė ji mintyse, nes žodį perėmė arijas. „Ir suskambėjo jo bronzinis, žalvarinis balsas, jo šiltas tembras..." (pagalvos apie tai vėliau):

– Aš asmeniškai, – sakė Erikas Letiujė, – turiu prisipažinti, kad nepakenčiu tokių scenų. Išpuoliuose visada būna šiek tiek ekshibicionizmo, mane tai šiurpina... Ne? O jūsų ne? Jūs nemanot, Klarise?

– Man tai pasirodė veikiau smagu, – atsakė Klarisė. – Net labai smagu.

Ji miglotai šyptelėjo, sekundėlę jos kaukė atrodė žmogiškesnė, o Erikas akivaizdžiai suirzo.

– Deja, Klarisė, – pasakė jis, – laikraščiuose skaito tik paskalų skiltis: ją visada linksmino kitų asmeninis gyvenimas... Bijau, kartais net labiau negu jos pačios, – ištarė tyliau, bet aiškiai, į nieką nesikreipdamas.

Klarisė nė nemirktelėjo, bet Simonas buvo sukrėstas.

– Kalbant apie ekshibicionizmą, – pasakė jis, – žinot, ir jūs...

– Ką aš?

Eriko Letiujė balsas skambėjo valdingai. Staiga jis atrodė apimtas tylaus įtūžio, tad Simonas Bežaras žingtelėjo atatupstas. Neketino susikibti su tuo aukštu storžieviu protestantu dėl to, kad tas bjauriai elgėsi su savo žmona... Galų gale tai ne jo reikalas. Jau gana, kad Olga jam atžari! Jis nutilo. Tačiau kelio-

nė atrodė būsianti linksmesnė, negu jis tikėjosi. Jų link išskleidusi visas bures artėjo cukrininko žmona, dar smarkiau negu paprastai išsproginusi akis. „Štai kam visos tos dramos tikrai turėtų patikti“, – pagalvojo Simonas, pagaliau pasitelkęs šiek tiek psichologijos.

– Ak, vaikai mano! – sušuko paduodama gelbstintį viskio stiklą Klarisei Letiujė, ši tvirtai paėmė jį, stebima Eriko veriančio žvilgsnio. – Kokia vakarienė! Ak, vaikai mano, koks seansas! Nežinojau kur dingti... Ak! Doriači nušluostė nosį tam nepraustaburniui! Mūsų diva man atrodo kuo nuostabiausia... Ji mane visai prabloškė, tikrai, prisipažinsiu, pritrenkė! Aš pritrenkta! O jūs ne?

– Ne visai... – Erikas prabilo irzliu balsu, bet ji nutraukė.

– Manęs nestebina: norint jus priblokšti, pone Letiujė, spėju, reikėtų Trockio arba Stalino? Mažų mažiausia! O kaip jūs, pone Bežarai? O jūs, panele... ėė... Lamurjo? O kaip jūs, miela Klarise? Tik nesakykit, kad buvo nuobodu!

– Ru, ru. Lamu*ru*, – pataisė Olga šaltai šypsodamasi, nes Edma jau trečią kartą iškraipė jos pavardę.

– Juk aš ir sakiau „Lamuru“, ar ne?

Edma šypsojosi.

– Šiaip ar taip, atleiskit. Taigi, Olga Lamuru... Kaip galėčiau suklysti? Juk mačiau jus... Ak, kaip vadinasi tas žavingas filmas, kur veiksmas vyksta Paryžiuje, Lotynų kvartale... tai yra šalia jo, su tuo nelabai intelektualiu aktorium, bet jis toks, toks nuostabus... Kažkoks Žoržas... Na, padėkit man, – kreipėsi ji į Simoną, kuris apstulbintas jos vėjavaikiškumo spoksojo pravėręs burną ir, atsipeikėjęs, suskubo atsakyti.

– Jūs tikriausiai kalbat apie *Juodą balto žmogaus naktį*, Maksimo Diukerė filmą. Labai labai puikus, labai įdomus fil-

mas... Truputį keistas, truputį liūdnas, bet labai įdomus... Taip taip taip, – neatlyžo jis, tarsi norėdamas save įtikinti (ir baugščiai žvilgtelėdamas į Olgą, kuri atrodė sutrikusi, kažkur kitur, labai toli). – Atrodo, kad taip... tiesa... taip.

– Tai štai! – pasakė patenkinta Edma. – *Kažkokia juoda naktis.* Buvo labai labai geras. Tada ir supratau, kad panelė Lamurjo, kad Olga padarys karjerą.

– Olga Lamu*ru*, Lamu*ru*, miela ponia.

Estafetę perėmė Erikas, Edma dėbtelėjo į jį susimąsčiusiu, įžeidžiamu žvilgsniu.

– Koks jūs malonus, kad man padedat. Taigi: Lamuru, Lamuru, Lamuru, Lamuru. Pasimokysiu, pažadu jums, – rimtai pasakė Olgai, kurios apatinė lūpa pasislėpė po viršutiniais dantimis. – Tikiuosi, man nenutiks kaip mūsų divai, kuri nuolat sako tai „Bradokas“, tai „Diukrokas“, tai „Kapokas“, kai kreipiasi į mūsų kvailą žaliūką kapitoną... O kur Šarlis? Jis toks diplomatiškas... Turbūt mirtinai nerimauja! Šiaip ar taip, aišku viena: nuo ryt ryto turėsim keisti sėdėjimo prie to stalo tvarką. Reikėjo, visada reikia išskirti poras, kad ir kas būtų, ir nesvarbu, ar jos muzikinės, ar ne.

– Ar jūs pakęstumėt būti atskirai nuo pono Botė-Lebrešo? – sušnypštė į ją nežiūrėdama Olga.

– Jau esu tai išmėginusi! – (Edma atrodė devintame danguje.) – Jau esu tai išmėginusi, tik visada neilgam. Turėdamas tokius turtus mano Armanas yra svajonių laimikis intrigantėms, puikiai tai žinau.

Ir žirgliodama, pasišokėdama ji patraukė prie kitos grupės, o gal ir kito grobio. Akimirkai stojo tyla.

– Kokia begėdė! – pasakė nustėrusiu veidu ir balsu Olga Lamuru.

– Ta vargšė moteris – tikras savo aplinkos prototipas, – pasakė Erikas nuobodžiaujančio balsu.

Tačiau supratimo ženklan uždėjo Olgai ant peties delną, o ši iš susijaudinimo bene dvylika kartų suklapsėjo blakstienomis. Simonas nepravėrė burnos, bet kai akys netyčia susidūrė su moters klounės žvilgsniu, nustėro pastebėjęs, kad tos leisgyvės būtybės akys tiesiog išsiplėtusios nuo pašėlusio juoko.

Žiuljenas Peira stovėjo atsirėmęs į barą Andrėjo draugijoje ir abu visa gerkle kvatojo prisimindami akibrokšto smulkmenas. Atrodė kaip du padaužos pašaipūnai koležo mokiniai, patys tai jautė ir todėl dar smagiau kvatojosi. Šarlis stebėjo juos nepritariančiu ir pavydžiu žvilgsniu.

– Ar matėt, kokia ji pasidarė graži? – paklausė surimtėdamas Andrėjas. – Pastebėjot, kokios akys, koks balsas? Ohoho! Kokia moteris! Staiga jai buvo dvidešimt metų, ar matėt?

– Sakykit, mano mielas, ar tik nepradedat įsimylėti... – pasakė Žiuljenas nieko blogo nemanydamas. – Ar tik jums nekrito į akį nacionalinė mūsų diva... atsiprašau, tarptautinė diva? Juk žinot, tokia pergalė nėra neįmanoma, pasak gandų.

– Kaip?

Andrėjas jau nebesijuokė. Nustebęs Žiuljenas jį nužvelgė. Jam nepavyko aiškiai perprasti šio vaikino. Iš pradžių palaikė pederastu, – dėl Šarlio, – bet, regis, jis toks nebuvo, palaikė žigolu, bet ir tai neatrodė visai akivaizdu. Tačiau Žiuljenas bjaurėjosi užduoti jam tradicinį klausimą: „Kuo jūs užsiimat gyvenime?“ Šis klausimas patį kamavo visą gyvenimą, kol jis atrado pritrenkiantį ir sunkiai apibrėžiamą aukcionų vedėjo amatą.

– Norėjau pasakyti, – tęsė jis, – kad Doriači gyvena audringą širdies gyvenimą, šimtus kartų mačiau ją nuotraukose var-

guolių, kurių išvaizda daug prastesnė negu jūsų, draugijoje. Tik tiek tenorėjau pasakyti, mano mielas...

– Apie žvaigždes nežinia ko prikalba, – karštai atšovė Andrėjas. – Manau, ta moteris linkusi į tobulybę. Visai nemanau, pone Peira, kad Doriači lengvai prieinama.

– Ir tai gerai žinoma, – linksmai atsakė Žiuljenas ir pasuko pokalbį kita vaga. – Dar ji garsėja tuo, kad yra labai labai sunkiai sugyvenama. Paklauskit maestro Kriozės, ką jis apie tai mano. Tas raugintų kopūstų troškinys kruizo metu jam dar atsirūgs...

– Ak, Zacherio kopūstų troškinys, – prisiminė Andrėjas ir jiedu vėl užsikvatojo.

Tačiau Žiuljeno smalsumas buvo sužadintas.

Laivas lėtino greitį ir jau ryškėjo Portofino šviesos. Tai buvo pirmas numatytas sustojimas, Hansas Helmutas Kriozė turėjo trinktelėti Debiusi salvę. Trys baltais rūbais apsirengę jūreiviai atėjo išstumti ant denio didįjį „Steinvėjų“, stūksojusį bare po trimis uždangalais ir balta staltiese. Paskui nesiliovė jį nurenginėti ir pančioti kojas grandinėmis, norėdami prišvartuoti. Tamsoje buvo matyti švytinti fortepijono mediena ir galėjai numanyti jo tūrį, tačiau kai jūreiviai išnešė uždangalus ir kažkas pamėgino įžiebti šviesą, minioje akimirką stojo pagarbi tyla. Keturi iš aukštai ryškiai baltai šviečiantys prožektoriai apibrėžė balkšvą kvadratinę aikštelę, panašią į teatro areną, kurios viduryje grandinėmis surakintas instrumentas virto alegorija: tvirtas kaip bulius ir spindintis kaip ryklys žvėris, regis, laukė dresuotojo, torero, muzikanto arba žudiko, su neapykanta laukė. Visi blizgantys balti dantys atrodė pasirengę stverti žmogaus ranką ir rėkiantį įsitraukti į tuščio kūno gelmę, kur klyksmas dar ilgai aidės ir pagaliau nutils. Fortepijonas toje Vidužemio jūrai nederančioje šviesoje turėjo kažką romantiško, tragiško ir žiauraus. O jūra dovanojo nevaržomą ir juslingą romantizmą, švelnumą be jokios dėmelės ir be gailesčio. Ji apglėbė „Narcizą“ per klubus, glamonėjo ir puolė minkštomis, šiltomis, įkyriomis

ir nesiliaujančiomis bangomis, per milimetrą svarinančiomis į šoną, verčiančiomis dvidešimt tūkstančių jo statinių inkšti iš malonumo. Vos išmestas inkaras sugirgždėjo, jau įsikibęs į jūros grindis, ten, gelmėje, laivas išsyk ėmė nekęsti kliudančios geležtės, trukdančios jam išsitiesti, pažirti į dalis, atsiduoti juslingo naktinio vandens, to apsimestinai baugštaus ir ties krantu purslojančio, bet toliau neįbrendamo ir neperregimo vandens valiai, kur pasaito gale stovintis nejudrus „Narcizas“ vos laikėsi neatitrūkęs.

Pirmoji klasė pakilo į „liukso“ denį, ir pirmiausia, ką visi ateinantys darė, kaip ir anais metais, vėl susitikę tuos pačius privilegijuotus asmenis tame pačiame denyje – aiškinosi, kad dar kartą pritrūko laiko ir nespėjo pasikeisti statuso, nors norėjo. Tai iš esmės buvo vienintelis žeminantis momentas laimingiems melomanams, visus likusius metus, atvirkščiai, besigirsiantiems kruizu. Žiuljenas, panašiai užkluptas šnekios poros, kuri manė jį atpažinusi, paspruko. Jis peržengė trosus, prabėgo taku tarp kėdžių ir fotelių, sustatytų aplink fortepijoną ir išėjo iš apšviesto ploto. Buvo apšviestas tik į koridorius vedantis takas ir, jo vengdamas, Žiuljenas atsitrenkė į tamsaus baro duris, tačiau jos buvo neužrakintos. Kelias sekundes užtruko, kol tamsoje įžiūrėjo švytint Klarisės Letiujė cigaretę: Klarisė viena sėdėjo prie galinio stalo.

– Prašau man atleisti, – ištarė jis žengdamas žingsnį į prieblandą, – nepamačiau jūsų, ieškojau prieglobsčio, poilsio zonos, kaip būna autostradose. Ten, lauke, sumaištis: tuoj prasidės koncertas... Gal norit, kad palikčiau jus vieną?

Jis kalbėjo nerišliai ir jautėsi keistai įbaugintas. Tamsoje Klarisė Letiujė liovėsi būti kloune ir tapo moterimi, medžiotojo grobiu. Galų gale ji pravėrė burną:

– Sėskitės, – atsakė, – kur norit. Baras vis tiek uždarytas.

Galbūt dėl tamsos jos balsas skambėjo kaip beginklės, atrodė nei patyręs, nei naivus, nei raiškus, nei slopus, nei jaunas, nei moteriškas, joks. Jos balsas buvo neypatingas, nesuvaržytas, plikas tarsi elektros laidas ir prie jo artintis galėjo būti taip pat pavojinga. Žiuljenas apgraibomis atsisėdo.

– Neisit į koncertą?

– Eisiu, bet vėliau.

Jie be jokios aiškios priežasties šnabždėjosi. Iš tiesų, baras buvo kitas pasaulis, čia viskas atrodė ir bauginamai, ir maloniai: fotelių dydis, stalų kraštai, o ten, tolumoje – apšviesta šurmuliuojanti minia, kuri gerokai per anksti rengėsi ploti Kriozei.

– Jums patinka Debiusi?

– Taip, šiaip sau, – atsakė tas pats balsas, šįsyk nusigandęs.

Žiuljenas pamanė, kad ji bijo, jog juos užklups vienus toje „uždarytoje" vietoje, kaip ji sakė. Tačiau, priešingai jo geranoriškai prigimčiai, išeiti nesinorėjo. Atvirkščiai, būtų patikę, jei ateitų Erikas Letiujė, užkluptų juos nieko neveikiančius ir elgtųsi taip bjauriai, – kad ir šiek tiek bjauriai, – ir jis, Žiuljenas, užvožtų jam per veidą. To tipo jis nekentė ir, nustebęs suvokė, tiesiog negalėjo pakęsti. Neįstengtų būti savaitę šiame laive jo draugijoje ir netrenkti į marmūzę arba nuo jo negauti, nesvarbu, bet nors kartą nesuduoti tam arogantiškam ramios sąžinės įsikūnijimui... Noras trenkti buvo toks aiškus, kad staiga jis pasijuto ištroškęs. Ištroškęs ir drebantis.

– Ar bare nėra kokio butelio? – garsiai paklausė. – Mirštu iš troškulio, o jūs ne?

– Ne, – atsakė nusiminęs Klarisės balsas. – Ne, viskas užrakinta. Kur jau ten, aš viską išmėginau...

Tas „kur jau ten" reiškė: „Kur jau ten, aš, alkoholikė Kla-

risė! Jūs žinot? Juk savaime suprantama, kad mėginau rasti išgerti...“

Bet Žiuljenas nenurimo.

– Būtų gražu pažiūrėti, jei spyna man nepasiduotų, – pasakė jis kliuvinėdamas už baldų.

Jis užėjo už prekystalio, kur buvo tamsu nors pirštu į akį durk.

– Turit žiebtuvėlį? – paklausė.

Akimoju ji jau stovėjo ant artimiausios taburetės su žiebtuvėliu rankoje. Spynos tebuvo vienas juokas, ir Žiuljenas su skautišku lenktiniu peiliuku mikliai su jomis susidorojo. Nesirinkdamas atidarė spintelę ir atsigręžė į Klarisę. Žiebtuvėlio šviesoje jos išdažytas veidas atrodė kažkaip pamėkliškai. Jam knietėjo pasiūlyti jai sekundei nusiimti kaukę, bet laiku susizgribo:

– Ko jūs norit? Atrodo, visko yra: portveino, viskio, džino. Aš gersiu viskį.

– Ir aš, – atsakė ji.

Jos balsas tapo tvirtesnis. Gal todėl, kad netikėtai atsirado viskio, linksmai pagalvojo Žiuljenas. Jis tikrai „Narcizo“ demonas niekadėjas... Lošdamas kortomis sužlugdys melomaną, apmaus tapybos mėgėją ir nugirdys alkoholikę.

Kaip kiekvieną kartą, kai tekdavo atlikti pramuštgalvio berniūkščio vaidmenį, Žiuljeną apėmė linksmumas. Jame taip buvo įsišakniję kažkas geranoriška, kad visi ciniški vaidmenys, kuriuos galų gale vaidindavo, jam niekada neatrodė tikri. Jis išmoningai vaidino anglosaksų humoristo parašytame novelių cikle, kuris vadinosi „Žiuljeno Peira gyvenimas ir nuotykiai“. Iki pusės pripylė du stiklus, vieną padavė Klarisei, grįžusiai prie savo staliuko, ir sąmoningai atsisėdo šalia jos. Jie susidaužė ir iškilmingai išgėrė. Alkoholis buvo kartus ir aitrus. Jis kelis

kartus kostelėjo ir pastebėjo, kad Klarisė nė nemirktelėjo. Išsyk užplūdusi šiluma ir lengvumas galutinai jį įtikino, kad gerai padarė įsilaužęs.

– Dabar geriau, ar ne? – paklausė jis. – Buvau įsitempęs, sutrikęs, dabar jaučiu, kad atgyju, o kaip jūs?

– O, taip, – atsakė ji vienu atokvėpiu. – Aš... tikrai jaučiu, kad atgyju... Ar, veikiau, tiesiog gyvenu. Paprasčiausiai gyvenu.

– Jums taip nenutinka neišgėrus? Niekada?

– Niekada, – atsakė ji. – Niekad nebenutinka. Pasilikot butelį?

– Žinoma, – atsakė jis.

Jis pasilenkė, pripylė jai dar vieną stiklą. Pamatė, kaip jos balta ranka paima jį ir kelia prie veido, prisiminė, kaip toji ranka jį paveikė per vakarienę, ir iškart pyktelėjo ant savęs. Aplinkybės šiek tiek per palankios – atrodė jam. Įsipylė išgerti. Tokiu spartumu jie dar prieš prasidedant koncertui bus mirtinai girti. Įsivaizdavo, kaip ateina su Klarise, įsikibusia jam už parankės, abu svirduliuoja, tuo metu skamba Kriozės akordai, ir ėmė kvatotis.

– Kodėl juokiatės?

– Įsivaizdavau, kaip mes mirtinai girti ateinam per vidurį koncerto, – atsakė jis. – Aš iš menko nieko juokiuos. Jūsų vyras priešingai, ar ne? Man atrodo, jį sunku prajuokinti.

– Gyvenimas Erikui yra rimtas dalykas, – atsakė ji be jokios intonacijos, tarsi praneštų faktą. – Bet aš puikiai suprantu, tiesa, kad galima į gyvenimą žiūrėti rimtai, – jei manysim, kad iš viso turim jėgų vienaip ar kitaip žiūrėti... Šiuo metu aš turiu. Iš naujo kvėpuoju. Jaučiu, kaip plaka širdis. Jaučiuosi esanti gyva, visi dalykai tampa tikri... Net užuodžiu jūros kvapą, pirštais jaučiu šito stiklo šaltį. Jūs suprantat?

– Na, taip, – atsakė Žiuljenas.

Svarbiausia tik jos nenutraukti, galvojo. Reikėjo, kad ji kalbėtų su juo ar kuo nors kitu. Jis labai gailėjo šios moters, beveik taip pat stipriai nekentė jos vyro. Tačiau ką gi jam daryti su ta Letiujė pora?

– Visą dieną atrodė, lyg klajoju po dykumą su kliūtimis, kurias pastebiu paskutinę akimirką. Atrodė, lyg nusišnekėčiau, visi tai pastebi, o aš verta pajuokos. Atrodė, lyg galvoju vien banalybes. Atrodė, lyg tuoj išmesiu šakutę, nukrisiu nuo kėdės, vėl padarysiu gėdą Erikui, sutrikdysiu arba prajuokinsiu kitus... Atrodė, lyg toje kajutėje mirsiu užtroškusi. Atrodė, lyg laivas per didelis ar per mažas, kaip bebūtų, man čia nėra ko veikti... Atrodė, lyg tos devynios dienos niekada nesibaigs, nors jos man paskutinė galimybė. Bet paskutinė galimybė kam? Mane pasiglemžė netvarka, sumaištis, nuobodulys... Abejojimas savim kankino... Kankino, – pakartojo ji garsiai. – Ištisas valandas praleidau kankinama. O dabar dėl šito dalyko... – (Ji nagu pabarbeno į stiklą.) – Aš taikoje su Klarise Letiujė, mergautine pavarde Baron, trisdešimt dvejų, blankaus veido. Klarisė Letiujė, alkoholikė. Ir net nesigėdinu ja būti!

– Todėl, kad jūs ne alkoholikė tikrąja prasme. Sakot, blankus veidas – reikia tikėt. Jūsų blankumas taip uždažytas... ponia Letiujė! Šiaip ar taip, „Klarisė Letiujė, vienišė“... – tuo patikėčiau.

– Turtinga paveldėtoja vienišė... Tikriausiai jums tai primena dideliu tiražu leidžiamus dienraščius, pone Peira... Šiaip ar taip, niekad deramai neatsidėkosiu, kad išlaužėt spyną... Jei dar ir galėčiau pasikliauti jumis, kad paslėpsit savo kajutėje kelis butelius, jei būtumėt toks malonus ir pasakytumėt jos numerį, mano dėkingumas jums būtų beribis: spėju, jūs ne iš tų vyrų, kurie užsirakina duris?

Jos balsas buvo nekantrus, bet aiškus, raiškus, kone arogantiškas, turbūt mergautinis panelės Baron balsas. Tačiau jam ji labiau patiko bjauri negu nelaiminga.

– Na, žinoma, – atsakė Žiuljenas, – rytoj pat viskuo apsirūpinsiu! Gyvenu 109-oje.

Stojo tyla ir ką tik, prieš viskį, girdėtas balsas paklausė:

– Jūs nesigailėsit? O gal... Reikalaujat ko nors mainais?

– Aš niekada nesigailiu, – atsakė Žiuljenas, – ir niekada nieko nereikalauju mainais iš moterų.

Jis pasakė tiesą.

Jis veikiau nuspėjo negu pamatė, kad Klarisė tiesia į jį stiklą, netaręs nė žodžio jį pripildė. Ji išgėrė, atsistojo ir tvirtu žingsniu – jam taip atrodė – patraukė šviesų link. Akimirką jis sėdėjo nejudėdamas, pabaigė savo taurę ir nuėjo paskui Klarisę.

Kai Klarisė atsisėdo šalia Eriko, o šis pademonstravo įprastą perdėtą galantiškumą, aidint plojimams artyn ėjo Hansas Helmutas Kriozė. Smokingas dar labiau pabrėžė prūsišką jo išvaizdą, atrodė, kad jam lenkiantis standi apykaklė gremžia sprandą. Bet kai jis atsisėdo ir ėmė skambinti, asmenį užgožė muzikantas. Jis skambino Debiusi taip lengvai, taktiškai, švelniai – pats toks nebuvo. Liejo jį tarsi skystį, pylė tarsi lietų ant denio, o Klarisė atmerktomis akimis gaudė gaivų vandenį, jautė, kaip jaunėja: nepaliesta, nepažeidžiama, viską nusiplovusi. Ji buvo savo vaikystės miškuose, pievose. Nieko nežinojo apie meilę, pinigus ir vyrus. Jai buvo aštuoneri, dvylika ar šešiasdešimt, viskas tobulai skaidru. Gyvenimo prasmė yra čia, tame nekintamame žmogaus nekaltume, skubriame ir įsisąmonintame gyvenimo lėkime, neišvengiamos mirties gailestingume, kažkame, kas jai buvo ne Dievas, bet kuo kaip tik tą akimirką ji neabejojo, kaip kai kurie žmonės, regis, neabejoja Dievo buvimu. Ji net nesistebėjo, kad Kriozės grojimas yra visiška jo asmens ir išvaizdos priešingybė. Tik nustebo, kai jam baigus skambinti šalia sėdintis šviesiaplaukis stumtelėjo jos alkūnę ir liepė ploti. Erikas linkčiojo galva rimtai ir liūdnokai, kaip darydavo kiekvieną kartą pamatęs nenuginčijamą talentą.

„Nepaneigsi, jis turi talentą“, – sakydavo, tarsi impulsyviai iš pradžių jam knietėtų tą talentą neigti, o už negalėjimą toliau neigti turėtų mokėti. Tačiau staiga jai buvo nusispjaut į Eriką. Net atrodė, kad taip ilgai jį mylėti ir tiek kentėti per jį buvo didžiausia tuštybė ir kvailystė. Žinoma, viduje kažkas kuždėjo, kad laisvė ir atsainumas išgaruos iš minčių taip pat kaip iš kraujo alkoholis, bet ir sakė, kad tiesa – ši akimirka, šis suvokimas, nors jis tariamai apgaulingas, dirbtinis ir iškreiptas alkoholio. Tas pats kažkas jai sakė, kad ji teisi, kai laiminga, ir neteisi, kai ne, tas kažkas nuo vaikystės vienintelis iš daugybės ją sudarančių „kažko“ niekada nekeitė nuomonės. Ji plojo truputį ilgiau negu kiti, tada į ją sužiuro, o Erikas apsiblausė, bet jai buvo visiškai vis tiek. Už fortepijono stovėjo ir šypsojosi jos bendrininkas Žiuljenas Peira, ji taip pat atvirai jam nusišypsojo. Gelbėtojas dar ir gražus vyras, pastebėjo ji smagiai ir su savotišku išankstiniu pasitenkinimu, to nebuvo jutusi jau metų metus, jai atrodė – ištisus amžius. Tiesa, nedaugelis vyrų nenublanksta šalia Eriko Letiujė.

Simonas Bežaras, prisėdęs kėdę ir smokingo kelnes, vis su ta pačia pavojaus ir nuobodulio nuojauta veide, buvo ašarų pilnomis akimis. Visa tai to stambaus kerėplos Kriozės, kuris jam atrodė nevirškinamas, ir Debiusi, kurį visada laikė neklausomu, dėka. Tiesa, jam pirmą kartą teko patirti paprasčiausią malonumą, pirmąsyk per daugelį metų. Daugelį metų žiūrėdavo filmus vien tam, kad surūšiuotų aktorius, pamatytų kito „darbą“, romanus skaitė, kad atpažintų juose scenarijus, – išskyrus tuos, kurių sėkmė, beprotiškas skaitytojų palaikymas, išvaduodavo nuo niūrios pareigos būti įtraukiančiais, bet tokiu atveju Simonas neįstengdavo įsigyti kūrinio autoriaus teisių.

Pirmą kino filmą jis pamatė, kai buvo šešerių. Nuo tada jau

keturiasdešimt metų Simonui visi gamtovaizdžiai buvo dekoracijos, visi žmonės – veikėjai, visa muzika – garso takelis.

– Buvo nuostabu, ar ne? – sušuko jis entuziastingai. – Žemai lenkiuosi, Helmutai! Man padarė tokį patį poveikį kaip Šopenas.

Keturiolikos jis smarkiai ašarojo klausydamas „Polonezo" viename prastų prasčiausiam spalvotam filme, atkeliavusiame iš Amerikos, kur rodė Šopeną, rusvaplaukį, raumeningą, garbanotą kaubojų, spjaudantį krauju ant baltų klavišų, o tuo metu Žorž Sand, liekna kaip jos cigarečių kandikliai, vaikštinėjo po Bordžijų ir *Folies Bergère* kabareto kartu paėmus vertas dekoracijas. Jis padarė išvadą, kad Šopenas – gebantis sujaudinti kompozitorius, gal net galėsiantis suteikti muzikinės medžiagos būsimiems jo, Simono, šedevrams, tačiau čia jo muzikinis lavinimas ir sustojo. Ir štai dabar, kai jau buvo turtingas, klausant Debiusi Simonui vėrėsi naujas pasaulis. Staiga jis pajuto didelį alkį ir nuolankumą neaprėpiamoms meno stepėms, tiems gyviems paminklams, pasakiškiems lobiams, kurių atrasti anksčiau neturėjo nei laiko, nei progos. Jautėsi išbadėjęs literatūros, tapybos ir muzikos. Galų gale viskas jam atrodė be galo geidžiama, mat Simonas duodavo valią savo troškimams tiek, kiek galėdavo juos sukonkretinti. Jam reikėjo „galėti" turėti – tai ir viskas. Jis iš tiesų būtų galėjęs kitą dieną nusipirkti geriausius japoniškus muzikos centrus, įsigyti vieną ar du daugmaž sertifikuotus impresionistų paveikslus, ir – kodėl gi ne – originalų Fontenelio leidimą (kurio, beje, nežinojo). Dabar, kai visi šie beprotiški pirkiniai prieinami, jis galės pasidovanoti prabangių knygų, garso įrašų ir lankytis muziejuose. Tarsi norintiems patekti į nepažįstamus meno plotus būtų tarnybinės durys ir paradiniai laiptai; durys būtų pakenčiamos tik jei sąmoningai jas vertini labiau negu laiptus. Tad, Simono akimis, Panteonas

ir žymieji jo mirusieji prestižu prilygo prodiuserių bendrovei *United Artists* ir anoniminiams jos sekėjams. Šiaip ar taip, įrodymas jau yra: jis tapo jautrus meno dalykams ir savotiškai pakerėtas savo ašarų pažvelgė didelėmis drėgnomis akimis į Olgą, tačiau ji, regis, nebuvo apimta susižavėjimo, o priešingai, atrodė ironiška:

– Na, Simonai, tik nešnekėkit kvailysčių, – pasakė ji pusbalsiu.

Olga slapčiomis užmetė akį į priešais sėdintį Eriką Letiujė, o Simonas iš šono pastebėjo išvargusį, atlaidų jo šypsnį.

– Ar to nereikėjo sakyti? – paklausė labai garsiai.

Jis jautė, kad jo geranoriškumas, gera valia savotiškai įskaudinti. Juk tos emocijos, kuri dabar jai atrodo verta pajuokos, pati iš jo dar vakar reikalavo, ir, regis, būgštavo, kad jis nesugebės jos pajusti.

– Na ne! – sušuko Olga. – Šopenas! Debiusi! Mano vargše Simonai, nereikia maišyti pelų su grūdais.

– Tai Šopenas pelai, o Debiusi grūdai? Ar atvirkščiai? – paklausė Simonas.

Po meno sužadintos emocijos dabar jį apėmė įniršis, tai buvo du smarkūs, keisti, iki šiol nepatirti jausmai. Olga nustebo dėl ūmaus pykčio.

– Na galų gale! – pasakė ji. – Ne apie tai kalba. Sakykim, kad jums dar truputį per anksti imtis palyginimų.

Ji dvejojo, varstė akimis Letiujė, šis neatsigręžė.

– Galų gale, – atsakė Simonas, – jūs jau tris mėnesius būgštaujat, kad man per vėlu! O šiandien per anksti? Jums reikia susiderinti pianiną, – nenorom pajuokavo, tad Olga galėjo labai garsiai nusikvatoti ir apsimesti, kad jo pykčio nepastebi. – Na, – tęsė Simonas, – paaiškinsit man?

– Bet, Simonai... – (ji ėmė kalbėti spigiuoju, beviltišku balsu). – Bet, Simonai, sakykim, kad šita tema – ne jums.

– Jei tai tema ne man, tai ir kruizas ne man, – atsakė jis.

Jis įniršęs pažvelgė tiesiai jai į veidą, o ji vis varstė Letiujė nusiminusiu žvilgsniu. Bet dabar atrodė, kad jo pakaušis tiesiog įkastas į pečius, o ausys pritaisytos iš vienos ir kitos pusės vien kaip papuošimas. Olga sunerimo – Simonas tuoj taps šiurkštus. Visai netikėtai padėtį pataisė moteris klounė: atsigręžė į juos taip maloniai šypsodamasi Simonui, kad jis staiga nurimo. Netikėtai toji Klarisė Letiujė virto šiluma ir natūralumu, o svarbiausia, kad nepaisant nederančių veido spalvų, buvo nepakartojamai draugiška.

– Kaip keista, pone Bežarai, man kilo lygiai toks įspūdis kaip jūs ką tik sakėt! Ir man pasirodė, kad Kriozė groja Debiusi taip... švelniai... liūdnai... taip takiai, kaip Šopeną... Bet nedrįsau to pasakyti – mus supa tikri žinovai! O aš nepakankamai išprususi.

– Ką jūs, juk puikiai nusimanot muzikoje, Klarise! – paprieštaravo atsigręždamas Erikas. – Nenuvertinkit savęs visą laiką taip atkakliai, nes mes netikim.

– Nuvertinti save? Kaip, jūsų manymu, galėčiau save nuvertinti, Erikai? Juk reikėtų, kad turėčiau nors šiokią tokią vertę! O aš juk dar nieko neįrodžiau, ar ne? Muzikoje taip pat ne.

Jos balsas buvo akiplėšiškas ir linksmas, Simonas Bežaras vėl ėmė juoktis juo linksmiau, juo gražusis Erikas atrodė labiau įtūžęs. Jis iš aukšto žiūrėjo į Klarisę, ir jo mėlynos akys spindėjo kaip šaltas, chloruotas mėlis laivo baseine.

– Mano akimis žiūrint, įrodėt! Ar jums to nepakanka?

– Pakanka, bet jei dar pasitaikytų proga, norėčiau įrodyti jums girdint...

Klarisė juokėsi, atrodė staiga išsivadavusi iš melancholijos, erzino savo šeimininką:

– Mielai skambinčiau jums klavesinu, Erikai... Hendelį kas vakarą prie židinio, kol skaitot laikraščio korektūrą...

– Skambintumėt Hendelį ir tikriausiai gurkšnotumėt seną gerą armanjaką?

– Kodėl ne? Bet jei jums labiau patinka, galit laistyti laikraščio maketą migdolų sirupu!

Simoną per kivirčą pamiršo, bet jis jautėsi pakylėtas, kad jį išprovokavo. Jis pakėlė Klarisės dešinį kumštį ir sududeno lyg bosu giedotų „Marselietę“:

– Klarisė Letiujė nugalėjo varžovą nokautu, – pasakė šypsodamasis, bet kai sutiko Eriko žvilgsnį, šis tiesiog spindėjo priešiškumu.

Simonas paleido Klarisės ranką. Jau ketino parodyti jai skirtą atsiprašymo, apgailestavimo gestą, bet ji nusišypsojo be menkiausio baimės ar sutrikimo ženklo.

– Gal išgerkim bare po taurę? – pasiūlė Simonas. – Juk abu esam melomanai, abu neišprusę, – jūs galėtumėt mus pamokyti...

– Aš asmeniškai nieko nemokau, – atsakė Erikas tonu, kuris visiškai paneigė jo sakinį. – Be to, atrodo, kad Doriači tuoj pradės.

Klarisė ir Simonas, jau stojęsi, vėl paklusniai atsisėdo. Nes iš tiesų keturi prožektoriai žiebėsi ir išsyk geso, vėl žiebėsi ir t. t. – ženklai, kad tuojau prasidės programa. Olga pasilenkė prie Eriko ir sušnabždėjo į ausį: „Atsiprašau... atsiprašau už jį“, – ištarė maldaujamu, kiek teatraliu balsu ir pati tai pajuto. Tačiau ji iš tiesų pasibaisėjusi! Kaip Simonas galėjo siūlyti alkoholio

tai Klarisei Letiujė, kurią žinojo esant užkietėjusią alkoholikę? Užkietė?.. Na, pagarsėjusią! Kaip jis drįso tokiu tonu kalbėti su tuo neprilygstamu vikingu, tuo klasišku vyriškiu? Kuris paneigė kastas! Juk nereikėjo būti ypač jautriam, kad tai pastebėtum: Erikas Letiujė iki širdies gelmių žmogus be odos... ne, iki kaulų... ne, ne, ne... iki sielos gelmių, štai! Ne! O beprotiška buvo tai, kad ji liko. „Likau su tipu, kurio nebegerbiau: „Nebegalėjau pakelti to Bežaro“ (Mišlinos versija), arba: „Nebepakenčiau Simono“ (Fernandos versija).“

– Apie ką galvoji? – rūgščiai paklausė būsimas atstumtasis. – Atrodai prastai, gal negera po vakarienės?

– Ne, ne! Viskas gerai, patikėk, – skubiai atsakė pasibaisėjusi.

Kaip galima būti tokiam vulgariam, tokiam buitiškam? Olga ketino paaiškinti savo meditaciją poetiniu ir muzikiniu palyginimu, bet staiga sustojo. „Man rankos nusvyra“, – galvojo ji. „Štai: man, Mišlina, nusviro rankos ir...“ Bet kai paskutinį kartą pavartojo tą posakį, Simonas atsistojo keturpėsčias, kaip pašėlęs kvatodamas apsimetė ant kilimo ieškantis jos rankų – nes kaip tik tokie dalykai jį prajuokindavo. Taigi buvo iš tokios rūšies žmonių, kuriuos prajuokina tokie dalykai, šiurkštūs pokštai. Jų net daug. Šiame laive, pavyzdžiui, gal bent trys tokie, ji žinojo, jie čia tam, kad pasijuoktų ir paplotų oriam (ir klaidingam – ji tai įrodys) Simono šūkiui apie meilę: „Linksminuosi arba skiriuosi“. Toks būtų Žiuljenas Peira, tas žavingas, bet toks nerimtas asmuo, šiaip ar taip, jis atrodė nesugaunamas; toks tas pomaduotas Šarlis, kuris, nepaisydamas savo prigimties, būtų mielai pasijuokęs su vyrais; ir, be abejonės, šviesiaplaukis žigolas, vardu Andrėjas.

Olga jau nekentė Andrėjo dėl puikios priežasties – jo jaunystės. Anksčiau manė, kad laive bus vienintelė, kuriai dvide-

šimt keleri, manė, kad viena atstovaus jaunystei, jos polėkiui, žavesiui, ir štai tas varganas blondinukas naivia veido išraiška atrodo beveik toks pats jaunas kaip ji, o gal net jaunesnis, jei pasikliaus tuo... tuo idiotu Simonu.

– O! Tas vaikis, – pasakė jis, kai ji užsiminė apie aną, – jam dar pienas nuo lūpų nenudžiūvo.

Simonas manė, kad taip ją nuramins, bet nuliūdino.

– Aš tikriausiai taip neatrodau, – atsakė ji.

– O, ne! Galit būti rami, jūs neturit nieko bendra su tuo vaikėzu.

– Nebent amžių, – pataisė ji.

– Apie tai nė nepagalvojau, – baigė tas nepraustaburnis, storaodis, nevėkšla Simonas.

Tą pačią dieną Olga prieš vakarienę susirišo plaukus į uodegą ant viršugalvio.

Niūrias jos mintis sustabdė ateinanti diva. Dorija Doriači įžengė į sceną aidint plojimams, ir denyje prožektorių šviesų iškirstas ringas, žiūrovai, visas laivas ėmė atrodyti teatrališki. Beje, kur beeitų, jos įniršęs veidas, makiažas, blizgučiai kūrė dramatišką ir malonią atmosferą. Doriači, kaip buvo įpratusi, dėl kaprizo nepaisė programos ir nusprendė tą vakarą padainuoti vieną iš populiarių Verdžio *Don Karlo* arijų.

Ji įsitaisė prie mikrofono, kuo ramiausiai, su ilga juoda blizgančia suknia, įsistebeilijo į įsivaizduojamą tašką kažkur Portofino pusėje, virš jų galvų, ir uždainavo žemu, tolygiu balsu...

Žiuljenas tiesiai priešais ją, iš pradžių sutrikęs, suglumintas fizinio balso artumo, vos spėjo susitvardęs nurimti, ir staiga sukandęs dantis užgniaužė kvapą, sustingo ant kėdės. Iš įspūdingo korsetu suveržto juodo Doriači biusto išsiveržė brutalus ir su-

sijaudinęs įniršio ir baimės viršūnėje esančio žmogaus balsas. Žiuljenui per odą nubėgo šiurpuliai. Paskui balsas atsipalaidavo, ištęsė vieną natą, tapo kimus, smarkiai per kimus, lyriškai begėdiškas. Tai buvo įsimylėjėlės murkimas, sproginantis į paviršių to klusnių perlų vėriniu apjuosto kaklo gyslas, ir Žiuljenas po taisyklingais bruožais, suvaldytu veržimusi ir miesčioniška šukuosena įžvelgė audringą ir aklą nevaržomą juslingumą. Staiga jis užsigeidė šios moters, geidė jos vien kūnu, ir nusigręžė. Tada pamatė Andrėją, kurio veido išraiška leido jam įsivaizduoti savąją, ir nurimo: iš medžiotojo jaunasis Andrėjas virto medžiojamuoju, jo įkarštis jau maišėsi su geismu, ir Žiuljenui jo pagailo.

Andrėjas iš tiesų pamiršo ambicingus planus ir įsmeigęs akis į Doriači tarsi leitmotyvą kartojo, kad jam reikia jos bet kokia kaina. Staiga ši moteris tapo romantiškumu, beprotybe, juoduma, auksu, žaibu ir taika, ir ūmai žemėje teliko tik opera, jos pakilumas, jos darbai ir šventės, visada jam atrodę netikri ir be gyvybės. Klausydamasis dainuojančios Doriači jis pasakė sau, kad vieną dieną išplėš iš jos tą riksmą kitu būdu ir privers tą žemą balsą išdainuoti tokią žemą natą, kokios dar niekada nebuvo pasiekęs. Išsiblaškęs pagalvojo, kad, jei reikės, net dirbs dėl jos, ir jeigu ji nenorės jo maitinti, jis maitinsiąs ją: rašys į laikraštį slapyvardžiu. Bus muzikos kritikas, bus plėšrus, kiti jo bijos, net nekęs dėl griežtumo, reiklumo, paniekos, akivaizdžiai neišnaudojamų jaunystės ir grožio, apie kuriuos pasklis kalbos... Taip, visas Paryžius šnabždėsis, tuščiai spėlios iki tos dienos, kai grįžusi iš gastrolių Doriači surengs koncertą Paryžiuje, tada beprotiškiausias ir aistringiausias straipsnis į dienos šviesą iškels tiesą. Kitą dieną jis eis su Doriači, įsikibusia jam už parankės ir ką tik paleidusia iš savo glėbio, jo akys bus pavargusios, jis bus laimingas, ir Paryžius supras.

Doriači nė neišėjo nusilenkti, nepaisydama iš entuziazmo paklaikusios minios ovacijų. Ji šįkart iš tiesų paklaiko, net jei sutiksim su faktu, kad kiekvienam keleiviui kas vakarą nepaklaikti iš susižavėjimo reikštų, kad jį apgavo: ir pats apsišovė, ir buvo apgautas kompanijos „Potenas ir broliai“. Tad jie šaukė divai „Bis, bis!“, o ji, nužengdama nuo pakylos tarp jų, vargšų mirtingųjų, šypsojosi ir nepritariamai purtė galvą. Tai buvo vienas iš jos įprastų manevrų, patogus tuo, kad užkirsdavo kelią pakartotinam kvietimui į sceną. Dorija iš patirties žinojo, kad niekas iš šitos elegantiškos ir, be to, tokios malonios publikos neturės pakankamai ryžto nei drąsos jai sušukti „bis“ tiesiai į akis būdamas arčiau negu metro atstumu. Kartais ji gailėdavosi, kad negali taip nulipti Milano *La Scaloje* ir pasivaikščioti tarp žiūrovų kaip Marlena Dytrich vaikštinėjo tarp Gario Kuperio prancūzų karių Alžyre, – bet juk taip nedaroma. Divos personaže būta nesugriaunamo iškilmingumo, dvidešimt penkerių ji manė, kad šį niuansą galės pamiršti, o penkiasdešimt kažkelių džiaugėsi, kad įsisąmonino. Dievas žino, ji ne veidmainė, bet eilinė naktinė medžioklė kartais tikrai būtų nebe tokia sodri, jei kaskart paskutinio meilužio skvernų neprispaustų ir prie žemės nekaustytų geležinė jos spin-

desio uždanga, kai ji jau traukdavo į kitus kraštus, pas kitus meilužius.

Iš tiesų ji buvo išalkusi, norėjo užvalgyti antienos su apelsinais ir ledų torto, užgerti visa tai vaisių skonio rausvuoju šampanu *buzi*. Dar ji norėjo to dailaus šviesiaplaukio jaunuolio, kuris žiūrėjo į ją iš tolo ir šypsojosi, ir mindžikavo nuo vienos kojos ant kitos ir vis nedrįso pulti. Doriači ketino prašyti šalia sėdinčios moters klounės pagalbos. Vos prasižiojo užkalbinti, ir Klarisė, sutelkusi didžiausias pastangas, įstengė į ją kreiptis. Jos balsas buvo gražus, be tų veidą marginančių paletės dėmių ji tikrai būtų puiki. Be to, dabar, kai ji ėmė kalbėti apie muziką, o šios temos Dorija Doriači bijojo labiausiai, kai Klarisė pasakojo, kokią laimę pajuto jos klausydama, kiek susijaudinusiu balsu ir iš tos laimės vis dar padūmavusiu žvilgsniu, kai dėkojo, diva suprato, kad laive ji nebe tokia vieniša, nes kažkas kitas, ta apgailėtinai juokinga moteris, taip pat patyrė tai, ką Dorija Doriači vadino Didžiąja Laime: ta, kurią patyrė ji ir kai kurie išrinktieji, ir tai nebuvo nei kastos, nei išsilavinimo suteikta privilegija, o beveik chromosominė, ji suteikdavo teisę patirti Didžiąją Laimę nuo atsitiktinai nuskambėjusios muzikos. Atsitiktinumas įrašydavo ją į atmintį, padėdavo į visada pustuštį stalčių su etikete „Didžioji" ar „Tobula Laimė", o prisiminimai apie Laimės gimimą vis labiau blanko, bet jie juk virto vis tikslesniais prisiminimais apie tikrovę!

Toji jauna moteris suprato Muziką ir tai buvo gerai, tačiau kiek atokiau baltas ėrytis jau drebėjo ant dailių kojelių nesąmoningai laukdamas aukojimo. Aukojimo neteks ilgai laukti, nes link baro durų jau žirgliojo ir ketino prieiti ponia Botė-Lebreš: ryškių raudonų plaukų garbanos pynėsi su sendinto aukso auskarais, aukštakulniai bateliai kaukšėjo į grindis taip garsiai, kaip

tikriausiai darė jos giminaitės prieš puldamos pono Segeno ožkelę*. Iš tiesų Edma jas pamatė ir leidosi jų stalo pusėn smulkia medžiotojos ristele. Priblokšta Klarisė su nuostaba išvydo, kaip kūningoji, įspūdingoji ir kampuotoji Doriači tiesiogine prasme pranyko tarp dviejų stalų, tarp kurių nebūtų prasmukusi net silfidė, prieš tai kišenvagės judesiu susišlavusi nuo stalo rankinę, cigaretės kandiklį, lūpdažį, žiebtuvėlį ir vėduoklę, jau plaukė link baro durų, ir per tą laiką nė akimirksniui neišsklaidė savo tragiškos didybės.

Klarisė iš tiesų nežinojo, kad kai Doriači išsirinkdavo vyrą ir ketindavo jį aukoti ant didžiojo altoriaus lovoje su baldakimu, visą jos esybę persmelkdavo kažkas gedulingo ir pompastiško, tarsi tylus ir tragiškas skausmas, koks labiau tiktų Medėjai negu linksmajai našlei. Sustingęs, persigandęs su didele širdgėla Andrėjas matė savo mylimąją didingai sprunkant nuo menkos minios ir jau rengėsi žiūrėti, kaip ji be žodžio nei žvilgsnio pradings koridorių gelmėse ir vingiuose, bet į ją įsmeigtos akys staiga išvydo galvą grįžtelint į jo pusę. Ir tarsi didelis tristiebis, genamas vėjo ir jau nebegalintis sustabdyti lėkimo, kad apsaugotų nedidukę burinę valtį, kurią įtrauks ir tikriausiai nuskandins jo paliktas sūkurys, tarsi išdidus, bet apgailėtinas laivas, paliekantis paskui save kelias gelbėjimo valtis aukoms išgriebti, Doriači akimis viliojo Andrėjo žvilgsnį į savo linkius: prie jos klubų linkio glaudėsi ranka rausvais lenktais nagučiais. Vienas iš sulenktų pirštukų, truktelėtas prie delno, jam du ar tris kartus – banaliausiu ir iškalbingiausiu būdu – rodė, kad jo nelaimė dar toli gražu nesibaigė.

---

* Pono Segeno ožka – iš Alphonse'o Daudet apsakymo rinkinio *Laiškai iš mano malūno*. (*Visos pastabos vertėjos.*)

Simonas Bežaras pirmas grįžo į kajutę, pamiršęs geras manieras arba menką jų kiekį, pastebėjo šiek tiek sunerimusi Olga Lamuru. Jis atsisėdo ant kušetės, ėmėsi atrišti naujutėlaičius lakuotus batus ir tuo pačiu metu kaklaraištį – kaire ranka traukė pastarojo mazgą, o dešine mazgė batraiščius, sėdėdamas šiek tiek beždžioniška poza. Raudonos pėdos ir kaklas su rausvu dryžiu pagaliau išsivadavo iš kankinimo instrumentų – tik tada Simonas pažvelgė į ją. Audringu žvilgsniu. Olga žengė kelis žingsnius per kambarį išrietusi nugarą ir labai aukštai iškeltomis rankomis lygindama plaukus, užsimerkusi. „Tai geismo alegorija“, – pamanė sau. Nors nebuvo tikra, ar alegorija tinkamas žodis. Tikriausiai Simonas galėjo būti geismo alegorija. Tačiau jo bambekliška išvaizda ir ekvilibristo laikysena tam prieštaravo. Olga dar labiau atsilošė.

Žinoma, Olga gyveno iš savo talento, o ne iš kūno, kaip noriai mėgdavo priminti ir, beje, buvo beveik tuo įsitikinusi. Tai nekliudė jai pasitelkti kūno žavesį, kai dvasinis žavesys pasirodydavo esąs pražūtingas karjerai.

– Nagi, Simonai, – pasakė ji maloniai, net meiliai, jos maloniausiai skambančiam balse nuvilnijo trumpas, švelnus juokas, kurio tas storžievis, regis, nė nepastebėjo, – nagi, Simonai, ne-

supykit dėl mano pastabos... Jūs nekaltas, kad neturit muzikinio išsilavinimo. Juk neimsit dėl to visą vakarą ignoruoti savo rojaus paukštės...

– Savo rojaus paukštės... Savo rojaus paukštės... Verčiau sakykit kryklės, irzlios kryklės, – sumurmėjo Simonas ir tuoj pažvelgė į tą jauną, tiesų kaip špaga meilužės kūną, su keista peršatim pasigrožėjo laibu glotniu kaklu, padengtu nepastebimu šviesiu pūkeliu.

Simono įniršio banga akimoju virto švelnumo banga, tokio ūmaus, liūdno švelnumo, kad jis pajuto ašaras akyse ir palenkęs galvą kibo įnirtingai mazgyti raištelius.

– Jūs turit tiek daug žinių kitose srityse... Žinot, jūs daug už mane pranašesnis... Pavyzdžiui, apie septintąjį meną...

Simonas Bežaras jautėsi blogai. Pyko ant jos už tai, kad ji suerzino jame gyvenantį naują žmogų, pasirengusį aistringai, pamaldžiai ir tuščiai mylėti visą tą sritį, kuri, pavadinta menu, iš pradžių jam buvo svetima, paskui neprieinama ir galų gale atšiauri, nes būti minimam kritikų jam dažnai brangiai kainuodavo. Tas menas, rezervuotas visuomenės klasei, kurią jis niekino ir svajojo užkariauti, visi paveikslai, knygos, muzika, visų pirma buvo, jis tai žinojo, tik trapus popierius ar trapi drobė, broliški postringavimai, mėginimai paaiškinti absurdišką egzistenciją, kurioje įklimpo ir dažniausiai nuo jos palūžo nežinomi broliai. Prieš kokią valandą Simonas pasijuto esąs supratingas jų įpėdinis ir buvo sujaudintas. Dabar tik nuo jo priklausė, ar įžengs į tą pasaulį. Jam nebereikėjo niekinamos visų tų žmonių pedagogikos nei painių ir nuobodžių Olgos paaiškinimų. Dabar jį su Debiusi siejo kažkas panašaus į slaptą, bet tvirtą bendrystę, tarsi jie būtų kartu atlikę karinę tarnybą arba tuo pačiu metu išgyvenę pirmą meilės širdgėlą. Nuo šiol jis niekam neleis stoti tarp jų.

– Pakalbėkim apie septintąjį meną... – pasakė jis, kai naujas suvokimas išvaikė jo įniršį. – Ak, septintasis menas! Ar žinot, kokį filmą labiausiai mėgau visą jaunystę? Ko jau ko, o filmų mačiau, nes, kaip, regis, sakiau jums, mano tėvas dirbo kino mechaniku Banjolė „Edene" per karą ir vėliau. Labiausiai mėgau... niekaip neatspėsit kurį...

– Ne, – atsakė nė kiek nesusidomėjusi Olga. (Ji nepakentė, kad jis taip atsainiai kalba apie savo šeimą. Tėvas kino mechanikas, motina – paprasta siuvėja! Nebuvo kuo girtis. Žinoma, nebuvo ir ko slėpti, žinoma... Bet jai būtų labiau patikę, jei jis būtų nuslėpęs.)

Galų gale, kad nieko neglumintų, Olgai atrodė geriau mamos siuvimo reikmenų parduotuvėlę paversti audimo fabriku, o jų nediduką namą – dvaru – šis, ką kas besakytų, pritrenkė Simoną Bežarą: ji suabejojo, ar tik ne jos priklausymą aukštajai buržuazijai jis labiausiai vertina. Be juokų.

– Ką gi, mėgau *Ponkaralį**, – pagaliau pasakė šypsodamasis Simonas. – Buvau beprotiškai įsimylėjęs tą mažutę blondinę Siuzę Karjė, kuri paveržė Pjerą-Rišarą Vilmą iš savo sesers Ani Diuko. Tai buvo laikai, kai mielos ir nekaltos blondinukės laimėdavo prieš fatališkas moteris, – pasakė jis išsiblaškęs ir staiga nutilo.

„Gal tai ir yra visko priežastis, – galvojo jis sau. – Iš to atsirado ir mano polinkis įsimylėti jaunas žydinčias merginas, kurios į mane nė nežiūri, ir panieka visoms bendraamžėms, su kuriomis gerai jaučiuosi ir kurios galėtų mane mylėti. Gal tai kilo iš *Ponkaralio*? Būtų pernelyg kvaila... Tik man taip gali nutik-

* 1942 m. prancūzų režisieriaus Jeano Delannoy sukurtas filmas pagal Alberto Cahuet romaną *Ponkaralis, imperijos pulkininkas*.

ti!“ – svarstė apmaudžiai, nenutuokdamas, kaip mažai žmonių didžiuojasi savo pasirinkimu, ir kiek nedaug iš tikrųjų traukia jų idealas. Jis nenutuokė, kiek siaubingų griuvėsių, o kartais ir geros literatūros paliko atotrūkis tarp savęs įsivaizdavimo ir tokio savivaizdžio teikiamų malonumų per ištisus amžius.

– Bet... bet... bet aš esu kažką girdėjus apie Pjerą-Rišarą Vilmą... – sumikčiojo Olga, kaip kaskart, kai Simono arba vieno iš jos meilužių prisiminimai sukeldavo kokius nors jos vaikystės prisiminimus. (Ji nesiekė bendrauti su jaunais, savo amžiaus žmonėmis, nes šalia jų jos jaunystė nebūtų turėjusi tokio pasisekimo.) – Žinoma, – pridūrė ji, – Pjeras-Rišaras Vilmas... Mama ėjo dėl jo iš proto...

– Turbūt kai buvo maža mergaitė... – atsakė Simonas gūžtelėdamas pečiais.

Tąkart Olga iš tikrųjų įsikando į lūpą. Reikėjo būti atsargesnei. Jai pavyko nuvilioti Simoną nuo atostogų Sen Tropė, kur būtų tekę dėl jo kovoti su dešimčia kitų jaunų žvaigždučių. Pavyko atsitempti jį čia, į šį septyniasdešimtmečių knibždantį laivą, dabar reikėjo būti atsargiai, ir apsvaigusiai nuo savo sėkmės galutinai neįstumti jo neviltin. Simonas buvo geras berniukas, kerėpliškas, kartais naivus, bet jis buvo vyras, ir, dideliam Olgos apmaudui, užsispyręs siekdavo kas naktį tai įrodyti. Olga buvo taip įpratusi apsimesti jaučianti malonumą, kad nebežinojo, ar iš viso kada nors jį patyrė. Bet frigidiškumas jai kėlė nerimą tik kai lygino save su tais puikiais ar turinčiais gabių meilei reputaciją jaunais žmonėmis. Gal todėl jau dešimt metų ji miegodavo vien su vyriškiais, dėl kurių kūniško patrauklumo stygiaus arba didelio materialinio patrauklumo galėjo manyti, kad yra ne frigidiška, o tikra likimo apvilta įsimylėjėlė širdies gilumoje. Tiesa, sąmoningas atsitraukimas, kokiam šįvakar

prisivertė, iš anksto atrodė ne toks nemalonus kaip paprastai, nes po jo Simonas tikrai turėtų su ja susitaikyti, tad jos atsitraukimas nebebus toks nenaudingas, bergždžias, žodžiu, be tų ypatybių, kurių ji negalėjo pakęsti poros santykiuose.

Tačiau šįkart atsitraukimas nė kiek nepadėjo, nes Simonas, daugiau netaręs nė žodžio, apsitempęs per ankštus džinsus ir apsirengęs megztinį, net netrenkė kajutės durimis – tiesiog jas uždarė.

Iš pradžių Andrėją apstulbino nedviprasmė Doriači mimika, kai ji ėjo iš salės, valdingas rodomasis pirštas, ir jo džiugesyje atsirado šiokio tokio nepritarimo. Tiesą sakant, Andrėjas nuo pat pradžios to, ką vadino savo „meilės romanu", jautėsi nejaukiai. Jautėsi vis labiau įsimylėjęs Doriači ir vis labiau dėl to kaltas: kaltas, kad jaučia geismą, apie kurį buvo pasiryžęs bet kokiu atveju prisipažinti ir įrodyti. Drąsiausiose naiviose ir ciniškose svajose Andrėjas paprastai regėdavo save, skaičiuojantį lagaminus prabangių rūmų vestibiulyje, apgobiantį audinės kailiu deimantais padabintą kaklą, šokantį fokstrotus su savo geradare garsaus naktinio klubo šokių aikštelėje. Niekada, nepaisydamas nesenos, bet gausios patirties, neregėjo savęs nuogo lovoje šalia nuogos susidėvėjusios moters, neregėjo savęs darant plačius meilės gestus. Jo svajos šioje srityje buvo tokios nekaltos kaip tos, kokias priskiria XIX amžiaus merginoms. O svarbiausia, niekaip negalėjo įsivaizduoti savo kūno atsitraukiant: kūnas jam paklus kaip kariuomenės rūpybos padalinys. Tuo buvo visiškai tikras, pasikliovė vienu kitu tokio pobūdžio žygdarbiu, kurį atliko kuo šalčiausiai ir pasipriešindamas savo juslių polinkiams. Reikia pasakyti, kad Nevere ir karinės tarnybos metu Andrėjui teko dažniau gniaužti negu skatinti savo erotinius geidulius.

Tad susijaudinimas, kurį jam sužadino Doriači, kėlė nerimą... Ji skatino abejones, klausimus dėl jo vyriškumo, kurių, būdamas visai abejingas, iki šiol niekad sau nekėlė. Tačiau staiga Doriači jam pasirodė neprilygstama... Neprilygstami pečiai, rankos, balsas, akys... Žinoma, jos svoris tikriausiai irgi gražus, bet, ačiū Dievui, stovėdama kajutėje ji buvo daug žemesnė negu dainuodama scenoje. O jos akys, didžiulės ir kerinčios, visai absurdiškai jam priminė tetos Žanos akis (tik, žinoma, truputį daugiau padažytas). Jis nuginė šiuos pavojingus prisiminimus šalin, suvokęs, kad jei nepasipriešins, tuoj glaustysis prie to peties ir meiliu balseliu prašys švininių kareivėlių, nors jam reikėjo rankinių laikrodžių, kabrioleto, laikino butuko mieste ir kaklaraiščių. Jo turėjo ne gailėtis ir glamonėti, o geisti. Mirtinai geisti ta nuostabi, pirmoji įžymi jo moteris... Be to, nuolat keliaujanti, galės jį gabentis bagaže! Moteris, kuri buvo tikra, gyva, nors kartais truputį per laisvai pasisakydavo, šiaip ar taip, moteris, kuria buvo žavimasi, kurią išvydę metrdoteliai nenudelbs stikliniu, bejausmiu žvilgsniu, nuo kokio jam jau yra tekę nukentėti per kelias ištvirkusias šešiasdešimtmetes Aukštutinėje Luaroje. O čia – ne! Jam pavydės, užuot niekinę. Andrėjui, labai susirūpinusiam respektabilumu ir paveldėjusiam tą rūpestį iš tėvo, senelio, iš visų dorų protėvių, tai buvo svarbu. Ak! Jei tik jo vaikystės moterys, tikroji, vienintelė jo publika, būtų galėjusios dabar jį matyti karjeros ir pačiame jų troškimų apogėjuje...

Visos šios mintys dūzgė Andrėjo galvoje, kai stebeilijosi į prašmatnią divos iškirptę, ji taip pat tyrinėjo jį, tik daug profesionaliau. Jos žvilgsnis buvo patyręs, atviras kaip žirgų pardavėjo, bet Andrėjas žinojo esąs be priekaištų: jo svoris, dantys (išskyrus iltinį), oda, plaukai, viskas nepriekaištinga,

jis pakankamai prisižiūrėjo. Ji tikriausiai tai pastebėjo, nes atlikusi ironišką reveransą įsileido į kajutę ir uždarė duris jam už nugaros.

– Sėskis, – tarė ji, – ką gersi?

– Kokakolos, – atsakė jis. – Bet nesirūpinkit, aš pats atsinešiu. Jūs, žinoma, kajutėje taip pat turit bariuką?

Nedidukas asmeninis baras pakerėjo Andrėją, kuris, pasirodo, nebuvo labai pratęs prie prabangos, bet, atrodo, Doriači baras nekėlė tokio entuziazmo.

– Miegamajame! – pasakė ji sėsdamasi ant netikro raudonmedžio sofutės. – Aš išgersiu stikliuką degtinės, būk malonus.

Andrėjas skriste nuskrido į jos miegamąjį, susižavėjusiu žvilgsniu dirstelėjo į didelę lovą ir priėjo prie bariuko: kajutėje vyravo didelė netvarka, bet ji buvo žavinga – visur mėtėsi drabužiai, laikraščiai, vėduoklės, partitūros, net knygos, jam pasirodė, kad daugiausia grožinės ir labai akivaizdžiai skaitomos.

Jis atnešė Doriači stikliuką degtinės ir užsivertė gerą gurkšnį kokakolos. Širdis daužėsi, jis mirė iš troškulio ir drovumo. Visai net negalvojo apie geismą.

– Neišgersi ko stipresnio, kad gerai pasijustum? – paklausė ji. – Gali tai daryti šaltai, negėręs, be niekur nieko?

Jos balsas buvo sarkastiškas, nors švelnus, ir Andrėjas nuraudo išgirdęs nieko romantiško neslepiantį „tai“. Jis suskubo išsisukti:

– Kaip gražiai dainavot! – pagyrė. – Kas tai buvo?

– Viena didžiųjų Verdžio *Don Karlo* arijų. Tau patiko?

– O, taip... Buvo nuostabu, – švytinčiomis akimis atsakė Andrėjas, – iš pradžių atrodė, kad dainuoja visai jauna mer-

gaitė. Paskui tikra moteris, žiauriai įtūžusi... Ne, aš nieko nenusimanau muzikoje, bet man tai patinka, beprotiškai... Gal padėtumėt ją pažinti? Bijau, kad mano neišprusimas jus varys į neviltį, nes...

– Tik ne šioje srityje, priešingai, – atsakė ji šypsodamasi, – bet kitose – taip! Mokymas man visai ne prie širdies. Kiek tau metų?

– Dvidešimt septyneri, – atsakė Andrėjas, nevalingai pridėdamas sau trejus metus.

– Jaunas. Žinai, kiek man metų? Turbūt daugiau negu dukart tiek...

– Ne! – atsakė priblokštas Andrėjas, – būčiau sakęs... Būčiau pamanęs...

Jis sėdėjo ant kėdės krašto, vilkėjo naują blizgantį smokingą, šviesių plaukų sruogos styrojo į visas puses; ji vaikštinėjo aplink smagiai nusiteikusi, bet dėmesinga.

– Be to, kad esi melomanas, neturi kitų užsiėmimų gyvenime? – paklausė ji.

– Ne. Man dar toli gražu ir iki melomano... – pridūrė jis nuoširdžiai.

Ji užsikvatojo.

– Nedirbi reklamoje ar spaudoje? Niekur neturi nė menkiausio prieglobsčio? Paryžiuje ar kur kitur?

– Aš iš Nevero, – atsakė jis gailiai. – Nevere nėra nei laikraščio, nei reklamos. Žinot, Nevere nieko nėra.

– O kas tau labiausiai patiko Nevere? – paklausė ji trumpai. – Vyrai ar moterys?

– Na, moterys, – atsakė Andrėjas nuoširdžiai.

Jis nė akimirkos nenutuokė, kad prisipažintas potraukis gali atskleisti priešistorę.

„Jie visi taip sako“, – sumurmėjo sau po nosimi paslaptingai suirzusi Doriači.

Ir rodydama tą patį akivaizdžiai kviečiantį gestą, dėl kurio Andrėjas jau anksčiau susigėdo, patraukė į miegamąjį. Ji nusispyrė batelius, su drabužiais išsitiesė ant lovos atmetusi rankas virš galvos, ironiškai ir iš aukšto į jį žiūrėdama, nors jis stovėjo, o jo ūgis buvo metras aštuoniasdešimt...

– O tu sėskis, – pasakė ji. – Čia...

Jis prisėdo šalia, o ji dar sykį sulenkė rodomąjį pirštą jo pusėn, tik lėčiau, ir Andrėjas pasilenkė, pabučiavo ją, nustebo, kad ta gaivi burna dvelkia mėtom daug labiau negu degtine. Ji leidosi bučiuojama, pasyvi, iš pažiūros sustingusi, tad jis dar labiau nustebo, kai ji taikliu, mikliu judesiu ištiesė į jo pusę ranką ir ėmė juoktis.

– Pamaiva, – pasakė ji.

Andrėjas neteko žado labiau iš nuostabos negu iš gėdos, ji tikriausiai tai pastebėjo, nes liovėsi juokusis ir rimtai pažvelgė į jį.

– Tau niekada taip nebuvo nutikę?

– Na ne... Be to, jūs iš tikrųjų man patinkat! – pasakė jis su beveik nekaltu įniršiu.

Ji vėl ėmė juoktis, ranka apkabino jo kaklą ir prisitraukė artyn. Andrėjas nesipriešino, įglaudė galvą į iškvepintą petį ir tuoj pat apsalo nuo gerumo. Mikli, dieviška ranka atsagstė jo marškinių apykaklę, leido lengviau kvėpuoti ir prigludo prie jo sprando. Jis taip pat ištiesė menamai įgudusią, tačiau drebančią ranką link patogaus ir šilto prie jo prisiglaudusio kūno, surado krūtį, šlaunį, vadinamąją erogeninę zoną, bet apčiuopomis, lyg atliktų atminties pratimą, jį sustabdė žiaurus antausis, kartu iš gerklės šalia pat ausies nugriaudėjo:

– *Sta tranquillo**, – sudraudė ji.

Tačiau veltui, nes Andrėjo kūnas savaime liko paniręs į palaimingą ir net negarbingą letargą, bet jam jis atrodė labiau palaimingas negu negarbingas. „Jis buvo sutrikęs, žlugęs, atstumtas, – mėgino sakyti sau, – didžioji jo gyvenimo galimybė, auksinis gražiojo žigolo Andrėjo gyvenimas tirpte tirpo." Tačiau mažasis Nevero Andrėjas buvo toks patenkintas ir taip jaukiai įsitaisęs, kad atsisakė išsvajotosios ateities, šlovės, puošeiviškumo ir prabangos, visko atsisakė dėl penkiolika minučių trukusios glamonės, taikaus plaukus glostančio delno, nekalto miego, nors jau jautėsi netenkąs, nugalėtas ant paties sėkmės slenksčio, prigludęs prie šio pernelyg trumpai svetingo peties. Įsimylėjęs ir bejėgis, pažemintas ir sužavėtas Andrėjas Fajaras iš Nevero išsyk užmigo.

O Doriači valandėlę liko sėdėti tamsoje atsimerkusi, staigiais trumpais truktelėjimais rūkydama cigaretę, suraukusi antakius; kartkartėm mėšlungis sutraukdavo jai dešinę pėdą, bet galų gale liovėsi, tą pačią akimirką išsitiesino ir antakiai. Ji buvo, kaip paprastai, viena. Viena scenoje, viena grimo kambaryje, viena lėktuvuose arba dar dažniau viena lovoje kartu su žigolu, gyvenime visą laiką viena – jei tik gali vadinti save vienu, kai iš paskos tempiesi muziką arba kai muzika tave myli. Kaip jai iki šiol sekėsi! Kaip jai vis dar sekasi, kad turi tą dalyką: pragariškai galingą balsą, kurį išdresavo paklusti kaip dresuojamas piktas šuo, balsą, kurį su tokiu vargu sutramdė padedama rusų baritono Juzepovo; jis kaip ir ji iš pradžių išsigando to žvėriško balso, kartais vakarais po jųdviejų pamokų jis žiūrėdavo į jos

* Ramiai (*it.*).

krūtinę su beveik komišku, sakytum, baugščiu susižavėjimu, bet ji išrausdavo lyg būtų buvusi nėščia, lyg žemiau krūtinės ląstos nešiotų jau neliečiamą valkatos ar nusikaltėlio gemalą... Jo dėka ji pradėjo siekti sėkmės ir darbavosi, kol pasiekė. Jos sėkmė dvelkė pačiuliais, kailiais, tai buvo sėkminga karjera, kur ji neturėjo nei laiko mylėti, nei laiko klausytis muzikos, kurią kada nors vos spės palikti – merdėdama tai suvoks – ir pasitrauks į tikriausiai nešvarius užkulisius...

– Atrodo, amerikiečiai dabar gaminą geresnį konjaką už mūsiškį, – pasakė Simonas Bežaras kiek abejodamas, tad galėjo rūsčiai susiraukęs čiupti butelį, tarsi jo vienintelis rūpestis būtų patikrinti gandus.

Nurijo gerą gurkšnį gėrimo ir apie prancūzų viršenybę spiritinių gėrimų srityje prakalbo dar griežčiau.

– Taip... Nenorėčiau tuo tikėti. Nuoširdžiai. O jūs negeriat, Peira?

„Tuoj bus girtas kaip dūmas“, – suirzęs pamanė Žiuljenas. Jau visa valanda, kaip jie lošė kortomis džinramį, o Žiuljenas negalėjo pakęsti vynioti aplink pirštą girtuoklių. Išgaruodavo visas azartas. Bežaras jam atrodė visai simpatiškas, jau vien dėl tos irzlios jį lydinčios papūgos – „beje, jos labai gražios krūtys“, – sąžiningai pastebėjo Žiuljenas. Be to, džinramis buvo lepšių žaidimas: nėra nei galo, nei krašto... Per dvi valandas iš to nelaimėlio išpeš vos penkiolika tūkstančių frankų... Žiuljenas pasirūpino, kad lošti užsimanytų būtent Simonas, o pats beveik atsisakė girdint liudininkams, kad būtų saugiau. Juk neketino dėl kelių apgailėtinų kortų partijų žlugdyti jo ištekliams nepalyginamai reikšmingesnio Markė projekto. Tačiau Simonas laikėsi įsikibęs ir jo, ir sumanymo sulošti partijėlę kaip vy-

ras su vyru. Prabangiajame denyje jie buvo likę tik vieni du ir nepailstantis Šarlis žingsniavo pirmyn atgal po jutą, užsimetęs ant pečių purų baltą megztinį, atrodė pederastiškiau už airių seterį.

– Na, bet jums ir sekasi... – komentavo Simonas, antrą kartą gaudamas „blicą". – Jei nebūtumėt taip toli nuo Australijos, sakyčiau, nesu tikras, tik įtariu, kad žmona ar draugė jums neištikima. Bet tai būtų nestilinga, nes jūs negalėtumėt patikrinti... Beje, ar jums neatrodo, Peira, kad posakis „Jei nesiseka meilėje, pasiseks lošime" – kvailas? Pavyzdžiui, ar aš atrodau jums laimingas? Be juokų, ar aš jums panašus į žmogų, kuriam sekasi meilėje?

„Ką gi! Vadinasi, gerdamas jis pradeda inkšti", – prislėgtas pamanė Žiuljenas. Jis instinktyviai nepakentė vyriškų pašnekesių – nesvarbu, ar jie šiurkštūs, ar sentimentalūs. Žiuljenas manė, kad meilės istorijų ir sekso srityje kalbėjimas ir žodžiai yra rezervuoti moterims, ir paprastai pasakė tai Simonui Bežarui, o šis nesupyko, priešingai, su įkarščiu palinksėjo galva.

– Jūs visai teisus, mano bičiuli. Tiesa, manau, kartais ir moterims geriau būtų prikąsti liežuvį... Pavyzdžiui, nenoriu būti netaktiškas, bet kadangi ji čia... Aš kalbu apie ją, – jis atsiprašė Žiuljeno, apstulbinto naujos Simono Bežaro įvestos taktiškumo taisyklės. – Pavyzdžiui, Olga, sveika mergina iš geros miesčionių šeimos, gerai išauklėta ir visa kita... (visai ne kokia smulki šliundrikė, jau tikrai ne...) Tai štai, lovoje ji kalba... tarška kaip malūnėlis. Mane tai žudo, o jūsų ne?

Žiuljenas įsitempė ir pasibjaurėjo kaip katinas, dvejojo, juoktis ar piktintis.

– Suprantama, – sumurmėjo, – tai gali paralyžiuoti...

Jis buvo išraudęs, jautėsi ir laikė save vertu pajuokos.

– Visų pirma žodžių žartsymas moterį daro panašią į provincijos kekšę, profesionaliai žiūrint, – neatlyžo Bežaras. – Regis, padorios moterys ir garsios kekšės prikanda liežuvį. O aš visad susidurdavau su patarškom... su šarkom ir vištom. Ak, būti prodiuseriu visai nelinksma, mano bičiuli! Kiek patelių laksto iš paskos...

– Keista, – pakomentavo Žiuljenas tarsi sau, – toks prabangus laivas, o visas moteris jame laiko patelėm.

– Jums darosi įdomu, pone Peira?

Kažkokia gaidelė Simono Bežaro balse pažadino apsnūdusį Žiuljeno dėmesį. Anas žiūrėjo šypsodamasis, o jo mėlynos akys buvo jau nebe tokios naivios kaip ką tik.

– Jūs aukcionų vedėjas... kur... Sidnėjuje...

„Ką gi, vadinasi, pažįstami...“ – Žiuljenui buvo pasirodę, kad per iškilmingą įsilaipinimą laivan Simoną atpažino, bet paskui pamiršo. Anas jį pažinojo, o blogiausia, kad atpažino.

– Spėliojat, ar ne? – (Simonas Bežaras džiūgavo.) – Spėliojat, kur ir kada? Deja! Aš, lyginant su jumis, per daug prisimenu, bijau, jūs jokiu būdu neprisiminsit. Šiaip ar taip, galiu pasakyti, kad tai buvo ne Sidnėjuje...

Jo veide išnyko gudrumo išraiška, jis pasilenkė virš stalo ir paplekšnojo sustingusiam Žiuljenui riešą.

– Nusiraminkit, bičiuli. Aš santūrus žmogus.

– Norėdamas visai mane nuraminti, turėtumėt man priminti, – iškošė pro dantis Žiuljenas.

„Blogiausia, kad turėsiu išlipti artimiausiame mieste, kai sustosim, – galvojo jis, – per šitą idiotą... Banke nebeturiu nė cento... Sudie, Markė, sudie, Lonšano hipodrome, sudie, Triumfo arkos prize, sudie, kvepiantis Paryžiau rudenį...“

– Jūs plaukėt laivu, ne tokiu dideliu kaip šitas, Florido-

je. Laivas priklausė vienam tipui iš kino kompanijos *Metro Goldwyn*. Pasikvietė jus, kad parūpintumėt jam gyvybės draudimą... Dirbote įmonėje *Herpert & Crook*... Na, kaip, ar prisiminėt? – paklausė pamatęs, kaip Žiuljeno veidas staiga nušvito, net pražydo, nors Simonas veikiau tikėjosi, kad jis įsižeis dėl tokio pernelyg garbės nedarančio prisiminimo.

– A, taip... Buvo sunkus metas... – pasakė Žiuljenas energingai maišydamas kortas. – Išgąsdinot mane, bičiuli.

– Kodėl išgąsdinau?

Simonui Bežarui krito blogos kortos, bet jam buvo nusispjaut: naujas kompanionas velniškai simpatiškas. Ne pasipūtėlis ir ne snobas kaip visi tie kiti nelemti kaimiečiai, išskyrus Doriači.

– Ko išsigandot? – pakartojo jis nesąmoningai.

– Esu buvęs ir indų plovėju, – atsakė juokdamasis Žiuljenas. – Ir batų valytoju Brodvėjuje... Dar mažiau spindesio, ar ne?

– Kur jau ten, pokštininke... – atitarė Simonas Bežaras.

Ir jis iš naujo ėmė uoliai pralošinėti. Jam tada kažką sakė apie tą gražųjį draudimo agentą, bet jis niekaip neįstengė prisiminti ką. Šiaip ar taip, tai buvo žmogus, su kuriuo vertėjo bičiuliautis, nepretenzingas, tačiau ir turintis akiratį.

– Žinot, kodėl jūs man patinkat, Peira? Aš jums pasakysiu, Peira, kodėl jūs man patinkat.

– Prašom, – atsakė Žiuljenas. – Beje, džinas.

– Kad tave kur, – pasakė Simonas pralaimėdamas penkiasdešimčia taškų. – Ką gi, aš jums pasakysiu, kodėl: štai jau dvi valandas lošiam, bet jūs dar nepasiūlėt nei pasakojimo, nei siužeto, nepasiūlėt net knygos, iš kurios išeitų pritrenkiantis filmas... O tai niekada nesiliauja! Nuo to laiko, kai turiu šlamančių ir žmonės apie tai žino, nuolat žeria man visokius pasa-

kojimus, kuriuos turėčiau nufilmuoti: savo gyvenimą, meilužės gyvenimą, visi iki vieno! Jie turi idėjų, genialių sumanymų, kurie niekada dar niekam nešovė į galvą ir iš kurių išeitų pritrenkiantis filmas... Aš jums pasakysiu, Peira, be mokesčių rinkėjų ir skolininkų, mano darbe tai pats blogiausias dalykas, – blogiausias tada, kai ateina sėkmė. Visi kaip kaulus šuniui tau į veidą svaido savo idėjas. Tik iš šuns niekas nesitiki, kad jis sugrįš nasruose įsikandęs aukso luitą... O iš manęs tikisi.

– Tokia sėkmės kaina, – taikiai pasakė Žiuljenas. – Scenarijų nors vežimu vežk, ir daugybė intelektualių draugužių – juk tai visuomeninės padėties atributas, ar ne?

– Na, taip... – Simono akys buvo pavandenijusios ir svajingos. – Kai pagalvoju, kad apie tai svajojau, visą gyvenimą apie tai svajojau... (Jis atsainiai mostelėjo rodydamas laivą ir spindinčią jūrą aplink.) – Ir dabar esu čia. Gavau Kanų pagrindinį prizą, esu įžymiausias prodiuseris Prancūzijoje, plaukiu laivu su prašmatniais žmonėmis ir turiu gražiai nuaugusią draugę, kuri, be to, dar ir košės turi smegeninėje. Mano čekių knygelėje daug nulių, mano vardas Simonas Bežaras, aš prodiuseris. Tiek turėdamas juk turėčiau būti laimingas, ar ne, juk to norėjau?

Jis kalbėjo graudulingu balsu, tai suerzino Žiuljeną. Jis pakėlė akis:

– Tai kaip, – paklausė ramiai, – ar jūs nesat laimingas?

– Esu galų gale, veikiau jau esu laimingas, – pasakė Simonas Bežaras valandėlę patylėjęs, atrodė, kad klauso savo širdies. – Taip, veikiau jau esu... taip, gana lamingas.

Jis atrodė toks susirūpinęs, kad Žiuljenas užsikvatojo ir nutraukė kortų partiją. Kitą dieną vėl leis Simonui Bežarui pralošti. Tačiau tą vakarą Žiuljenui jis atrodė pernelyg simpatiškas, kad tęstų partiją.

Klarisė gulėjo vonioje užsimerkusi, apsalusi nuo dviejų malonumų: šilto vandens ir vienatvės. Ji svajojo... Svajojo, kad yra viena saloje, lauke jos laukia palmė ir žaisti nusiteikęs šuo, daugiau nėra nieko. Ją pašaukė. Ji sustingo, įsmeigusi akis į balso pusę, sugrąžinta į liūdną tikrovę. Erikas Letiujė laukė, kol ji baigs maudytis ir jis galės išsivalyti dantis. Ji žvilgtelėjo į laikroduką: aštuonios minutės... Praėjo aštuonios minutės, kaip ji buvo ten, tik varganos aštuonios minutės... Išlipo iš vonios, užsimetė minkštą chalatą, nekreipdama dėmesio į juokingą „Narcizo" logotipą, panašų į Napoleono inicialus, ir paskubomis išsivalė dantis. Prieš guldama į vonią nenusivalė makiažo, tad karšto vandens garai ištirpdė skaistalus, šie subrūkšniavo veidą vagelėmis, „padarė dar labiau apgailėtinai juokingą negu paprastai", – pamanė ji jausdama slaptą malonumą, kurį patirdavo vis dažniau, kad mato save kitų akimis tarsi veidrodyje.

– Klarise! Žinau, jūs nepasirengusi, bet aš, brangioji drauge, pavargau... Man tai pirmos atostogos per dvejus metus, norėčiau išsimaudyti ir išsimiegoti, jei ne per daug iš jūsų prašau.

– Ateinu, – atsakė ji.

Nė neprisilietusi prie išterlioto makiažo, išėjo iš vonios ir rado Eriką tokioje padėtyje kaip paliko: abiem rankom atsirė-

musį į fotelio ranktūrius, atkraginusį gražią galvą, užmerktomis akimis, su nuovargio ir tobulo pakantumo išraiška veide.

– Erikai, – kreipėsi ji, – maldavau jūsų eiti maudytis pirmiau manęs... Kodėl to nedarėt?

– Džentelmeniškumo sumetimais, brangioji. Elementarios mandagumo taisyklės...

– Bet, Erikai, – staiga nutraukė ji, – mandagumo taisyklės neįpareigoja paversti mano vakarinio maudymosi vonioje bėgimu su varovais. Aš neapsakomai mėgstu gulėti vonioje, kiekvieną kartą man atrodo, kad tai visa gyvenimo prabanga...

– Šiaip ar taip, jūs patenkinta visada, kai tik atsigulat. Mėginu suprasti, ar kelionė jums iš tiesų maloni, ar stengiausi išplaukti į kruizą su žmogum, kuriam čia nė kiek ne smagu... Atrodot liūdna, atrodo, kad nuobodžiaujat... Visi tai mato ir, beje, visiems dėl to nejauku. Ar jums nebepatinka jūra, muzika? Maniau, kad bent muzika – didžioji jūsų aistra... Netgi paskutinė jums likusi.

– Jūs tikriausiai teisus, – atsakė Klarisė prislopintu balsu. – Nebūkit toks nekantrus.

Ji atsisėdo ant lovos, parietė po savimi kojas, kad žingsniuodamas skersai ir išilgai Erikas neužkliūtų, kol nusirenginėjo. Jis buvo tai dešinėje, tai kairėje, už jos, priešais ją, visur... Visur ji buvo nepritariančio, piktavalio žvilgsnio akiratyje. Be to, jai nuo jo svaigo galva.

– Erikai, susimildamas, liaukitės vaikščiojęs. Sakykit, Erikai, kodėl jūs taip nusiteikęs prieš mane?

– Prieš jus? Aš? Jūs neįtikėtina!

Jis nusikvatojo. Juokėsi, buvo sužavėtas: ji vėl užkliudė apmaudžią jų santykių ir jausmų temą, jam labai patiko, kad ji nagrinėja ją, nes kaip tik tada, pasirodo, galėjo jai suduoti

daugiausia smūgių. Ji sąmoningai jos vengė ir imdavosi tik atsidūrusi ant baisiausios panikos slenksčio, netekusi draugų, asmeninės erdvės, negalėdama užsisklęsti savyje. Nieku gyvu neatlaikys dešimties dienų su tuo priešišku nepažįstamuoju! Jis turi prisiekti, kad per kruizą pasigailės jos, bent taip atvirai nerodys nenumaldomos paniekos, tokios nuoširdžios, kad ji ir pati ėmė save niekinti...

– Prieš jus? Aš? Tai viršūnė! – sakė jis. – Aš dovanoju jums išskirtinį kruizą, – atkreipkit dėmesį, šią išvyką finansuoju aš, Erikas, jūsų vyras, o ne Baronų šeima. Plukdau jus laivu klausytis dviejų jūsų mėgstamiausių atlikėjų, ar ne? Jei tik teisingai prisimenu... Prieš kelionę netgi susitvarkau taip, kad galėčiau jus lydėti, apsaugočiau nuo buvimo vienai ar kvailysčių krėtimo, kad galų gale turėčiau kuo su jumis dalytis, ne pinigais ir ne daiktais, kuriuos galima už juos nusipirkti. O jūs laikot mane piktavaliu?

Ji klausėsi jo žodžių savotiškai susižavėjusi. Nors jie buvo vieni du. Jie buvo vieni du, jam nebuvo kam dar sykį demonstruoti savo tobulo elgesio nei jos nedėkingumo. Tačiau Erikas jau nė akimirkos neišgyvendavo be žiūrovų ir be komentarų: nuolatos buvo scenoje. Greitai jau nebegalės jai pasakyti: „Paduokit man duonos“ ir tuoj pat neklausti bagetės kainos... Kodėl pagaliau jis neįstengė jai pasakyti to, ką norėjo? Pagaliau pasakyti, kad jos nekenčia? O jeigu nekenčia, kodėl paskutinę akimirką išplaukė kartu? Ar paprasto įsitikinimo, kad jo draugija gadins jai kelionę – vis dėlto jis tai nujautė, – ar tokio liūdno fakto jam pakako apsispręsti? Paskatinti palikti dienraštį, bendradarbius, politinius bendražygius, savo dvarą, visą palaimingą svitą, be kurios praktiškai jau keletą metų nebegalėjo išsiversti?

– Kodėl jūs išplaukėt kartu, Erikai? Pasakykit man.

– Išplaukiau, nes dievinu muziką. Jums nepriklauso išskirtinė teisė į šiuos malonumus... Bethovenas, Mocartas – populiarūs kompozitoriai. Net mano mama, nors visai neišprususi, labiausiai mėgdavo klausytis Mocarto ir dar geriau už mane jį atpažindavo, net atskirdavo nuo Bethoveno.

– Būčiau labai norėjusi pažinti jūsų mamą, – silpnai ištarė Klarisė. – Dėl šito dalyko visada apgailestausiu. Gal, sakysit, tereikia jį priskirti prie kitų, ir jis prasmegs apgailestavimų jūroje!

– Bet jūs neturit dėl ko apgailestauti!

Erikas vaikštinėjo po kambarį vienomis trumpikėmis, ėmė šen cigaretes, ten žiebtuvėlį, laikraštį, ruošėsi maloniam pusvalandžiui šiltame vandenyje, iš kurio dangstydamasis mandagumu ką tik ją ištraukė... Nebuvo jokios priežasties, dėl kurios ta laime jis galėtų mėgautis ilgiau negu ji. Nuo tos minties jos gyslomis pasruvo, jose užsiliepsnojo pyktis, pasidavė jam jausdama vienodai stiprius paklusnumą ir baimę. Dabar joje Erikui priešinosi maža dešimtmetė mergaitė, mokytojos numylėtinė, mokinukė, lepūnėlė. Ji reikalavo vonios, pavakarių ir patogumų su tokiu atkaklumu, kuris prieštaravo suaugusios Klarisės fatališkumui ir nuolankiam paklusnumui. Ji priešinosi energingai, užsispyrusi – galų gale vienintelėmis gynybos priemonėmis, kurių nuo ryto iki vakaro Eriko demonstruojamas neabejotinas lojalumas, teisingumo dvasia, padorumo jausmas negalėjo nei įveikti, nei perkalbėti, nei, juolab, primesti jai kaltę. Ji jau nebebuvo įsimylėjusi, dėl žiaurios meilės besidraskanti moteris, nebe jauna mergina, atsisakanti Pigmaliono, tapusio negailestingu ir sadistišku, pamokų, o egoistiška ir valinga maištaujanti mergiotė, kokia nė neprisiminė buvusi.

– Jums nėra dėl ko gailėtis, – priekaištavo Erikas. – Gailė-

tis veikiau turėčiau aš. Buvau užtektinai kvailas patikėti, kad galima pakeisti klasę, kad iš meilės galima atsisakyti kai kurių privilegijų ir pasirinkti kitas, mano akimis, vertingesnes. Aš klydau. Jūs čia niekuo dėta.

– Bet dėl ko jūs klydot? Kuo aš jus nuvyliau, Erikai? Pasakykit aiškiai.

– Aiškiai? Stambiųjų prancūzų miesčionių pasitenkinimas savimi, bailumas ir brutalumas, kuriuos paveldėjot iš senelių, jumyse ne sąmoningi, o instinktyvūs. Pavyzdžiui, prašot manęs į jūsų šeimą įvesdinti savo mamą. Jau sakiau: mama visą gyvenimą ir mano paauglystę buvo kambarinė, jei jums labiau patinka – namų tvarkytoja smulkių Bordo miesčionių šeimoje, kad išmaitintų mane ir save. O jūs norit, kad atvesčiau ją į jūsų šeimą, kurios net mažiausio paveikslėlio būtų pakakę mums šimtą metų išmaitinti? Mama – vienintelė moteris, kurią iš širdies gerbiu. Nenoriu jos žeminti jūsų spindesiu.

– Beje, Erikai, jei kalbam apie jūsų mamą – kam visąlaik sakot, kad ji buvo tarnaitė Bordo? Man sakė, kad ji dirbo Prancūzijos telegrafo ir telefono įmonėje?

Klarisė uždavė klausimą naiviai, bet Erikas pajuto smūgį, išblyško ir atgręžė į ją įniršio iškreiptą veidą. „Koks jis kartais būna negražus!“ – pamanė ji. Jai galėjo pasirodyti negražus. Tam tikra prasme tai buvo milžiniška pažanga!

– A, tikrai? Ar galiu sužinoti, kas jums tai pasakė? Jūsų dėdė? Kas nors iš jūsų šeimos, kam tai pasirodė prašmatniau negu kambarinės darbas? Kažkas, kas geriau už mane žino mano gyvenimą ir vaikystę? Tikrai keista, Klarise.

– Kažkurią dieną jūsų vyriausiasis redaktorius Pradinas tai pasakė prie stalo. Negirdėjot? Išsiunčiau jį į Liburną perduoti jūsų mamai kalėdinės dovanos, nes nenorėjot jos pasikviesti

šventėms. Jis nuvažiavo ir rado ją Meila pašte... kažkoks panašus pavadinimas – atrodo, ji ten įgudusia ranka viskam vadovavo. Jam netgi pasirodė žavinga.

– Tai šmeižtas! – pasakė Erikas, Klarisės nuostabai, kumščiu trankydamas per stalą. – Išvysiu jį lauk. Negaliu pakęsti, jei mėgina žeminti mano motiną.

– Bet aš nesuprantu kodėl... – pasakė Klarisė, – kodėl negarbinga dirbti pašte, o tvarkyti namus garbinga... Kartais jūsų visai nesuprantu, Erikai.

Ji ieškojo jo akių, bet jis pirmą kartą per ilgą laiką vengė jos žvilgsnio. Paprastai įsmeigdavo į ją rūsčias akis, dėmesingai stebeilydavosi į veidą, atrodydavo, įžvelgia jame nuopuolio ar kvailybės ženklus – ir tokį įspūdingą jų kiekį, kad ji, bemat pažeminta, nusigręždavo jam nė burnos nepravėrus. Dešiniame jo smilkinyje iššoko kraujagyslė, iškėlė tamsiai rudą plokščią apgamą, vienintelį Eriko Letiujė trūkumą estetikos požiūriu. Jis susizgribo:

– Nemėginsiu dar kartą jums įskiepyti savo vertybių pajautos, Klarise. Bent žinokit, kad jis priešingas jūsiškiam. Ir nebesirūpinkit mano šeima, prašau jūsų, o aš nebesirūpinsiu jūsų.

– Erikai... – (Staiga Klarisė, gulėdama siauroje lovoje įtemptomis paklodėmis, pasijuto pavargusi, išsekusi, nugrimzdusi į mirtino liūdesio dugną...) – Erikai... Jūs dalį gyvenimo praleidžiat su mano dėdėmis... Ir net ne su jais, o su jų verslininkais. Su jais jūs tobulai mandagus... atrodo, toks malonus, net lengvai sukalbamas, nepaisant jūsų principingų pareiškimų...

– Lengvai sukalbamas? Aš – lengvai sukalbamas? Tikrai, šitą apibūdinimą prisiskirčiau patį paskutinį! Nesvarbu, kas ir kur – Paryžiuje ar kitur – man jį prilipdė.

– O, aš juk žinau... – pasakė Klarisė užsimerkdama. – Ge-

rai žinau, koks jūs neperkalbamas, Erikai, ir gerai žinau, kad sumokėjot už šį kruizą ir išplaukėt kartu, kad mane pamalonintumėt. Visa tai žinau... Jūs visada teisus, aš taip nuoširdžiai manau. Būna akimirkų, kai man vis vien, kad esu neteisi, ir viskas.

– Tai turto privilegija, mano mažoji Klarise. Būdama turtinga, jūs galite leisti sau klysti ir net tai prisipažinti. Kaip galėjau pagalvoti, kad išvengsite visų privilegijų?

– Kaip galėjot pagalvoti, kad pakeisiu klasę? Ar ne taip? Tada dar nežinojot, kad „klasės niekada nepakeisi".

Ji mėgdžiojo jį. Mėgdžiojo jo balsą ir beveik juokėsi:

– O jums pačiam, Erikai, kaip pavyko ją pakeisti?

Jis užtrenkė paskui save duris.

Išeidamas iš vonios, po pusvalandžio, jis turėjo paruošęs jai žeidžiantį atsakymą, bet Klarisė miegojo – nuo veido buvo nuvalyti visi dažai, ji užsimiršusi, atsigulusi ant dešinio šono į durų pusę, netikėtai vaikišku veidu, nurimusi. Miegodama kone šypsojosi. Joje buvo kažkas, ko jam dar nepavyko sunaikinti. Tokiais atvejais kaip šis jis nujautė, kad niekada nepasiseks sunaikinti kažko, ką ji gavo gimdama, kažko, ką jis beviltiškai mėgino sieti su jos turtais, tačiau gerai numanė, kad tarp tų dalykų nėra nieko bendra, kažko, kas keistai panėšėjo į dorybę... Ji tuo dalyku gynėsi, kovėsi. Tačiau neturėjo užnugario, ji nieko neturėjo. Jis viską buvo iš jos atėmęs – draugus, meilužius, šeimą, vaikystę ir praeitį. Viską atėmė, net ją pačią. Vis dėlto kartkartėm ji paslaptingai šypsodavos – lyg pirmą kartą, nepažįstamajam, kurio jis nematė.

Trečią kruizo dieną saulė buvo pilkšva, apgaubta tvankių geležies baltumo debesų. Išvakarėse Porto Vekjyje Žiuljenas, apimtas smarkaus sportinio polėkio, nusprendė perplaukti baseiną ir maždaug antrą valandą atsidūrė jame: vienas, su glaudėmis, baltutėlis ir pašiurpęs. Buvo juo labiau nusiminęs, kad jautėsi apžiūrinėjamas ir tikriausiai išjuokiamas Botė-Lebrešų grupės ir jų svitos: jie buvo apsirengę, sėdėjo įsitaisę supamosiose kėdėse virš jo, prie baseino baro. Jis buvo sutrikęs: išdidumas neleido bristi į vandenį per mažąjį baseinėlį, o pūkštelėti stačia galva neleido sužvarbęs kūnas. Tad taip ir sėdėjo ant krašto, iki čiurnų įmerkęs kojas į gražų chloruotą žydrą vandenį, užsimiršęs spoksojo į savo pėdas. Jos atrodė nepažįstamos ir apgailėtinos, tarsi pridurtos prie čiurnų: pakibusios, vandens iškreiptos. Norėdamas nusiraminti, Žiuljenas pamėgino vieną po kito pajudinti kojų pirštus ir buvo priverstas įsitikinti, kad neįstengia: nepaisydamas nebylių jo raginimų, mažylis liko nejudrus, o nykštys stengėsi bandydamas kryptelėti, bet nejudėjo iš vietos (tarsi Žiuljenas būtų galėjęs nepastebėti tokio išsisukinėjimo manevro); valandėlę jis kovojo su ta anarchija ir pasidavė jai – galų gale normalu, kad kojų pirštai, visą žiemą suspausti batuose, suveržti tamsių kojinių, tie kojų pirštai, į

kuriuos jis niekada nė nepažvelgdavo, ištraukdavo iš kalėjimo tik tam, kad įgrūstų į patalų tamsybes, į kuriuos atkreipdavo dėmesį tik kai lygindavo su naujos suviliotos moters pirštais – beveik visada saviškių nenaudai, – normalu, kad tie vergai, visąlaik gyvenantys vienoje „pėdos" vardu vadinamoje grupėje, galų gale išskleisti saulės atokaitoje nepajėgūs rodyti iniciatyvos kiekvienas atskirai. „Tai tikrai nelabai protinga meditacija", – manė sau Žiuljenas, bet ji kuo puikiausiai atitiko jam virš galvos vykstančio pokalbio – kuris klostėsi visai sklandžiai – lygį.

Ponia Edma Botė-Lebreš, apsirengusi kaip Žvirbliukė* ketvirtame dešimtmetyje, – saulės šviesoje jos plaukai labiau spindėjo variu negu po šviestuvais – kaip įprasta gyvai šnekučiavosi. Jai prieštaravo Erikas Letiujė, labai elegantiškas su senu kašmyriniu megztiniu ir smėlio spalvos kelnėmis, Olga Lamuru, demonstruojanti indiškais šilkais pridengtą apetitą žadinantį įdegį, ir Simonas Bežaras, veltui stengęsis ryškiai raudonu megztiniu nustelbti plaukų ir nosies raudonį. Pianisto ir dirigento Hanso Helmuto Kriozės, vilkinčio baltą sportinį švarką auksuotomis sagomis, kepurę su snapeliu ir už pavadėlio vedino siaubingu buldogu, atėjimas ką tik papildė elegantišką šio sambūrio eklektiką.

– Man jūs atrodot klaikiai pesimistiškas, – kaip tik sakė Edma įskaudintam Erikui Letiujė. Pastarasis ką tik ypač žiauriais žodžiais nupasakojo vietnamiečių pabėgėlių egzodą ir žudynes.

* XX a. trečiame dešimtmetyje populiari prancūzų dainininkė Lucienne Suzanne Dhotelle (la môme Moineau).

– Deja, jis teisus! – liūdnai kresteldama gražiuosius plaukus saulėje atsakė Olga Lamuru. – Aš net spėju, kad jis sako toli gražu ne visą tiesą.

– Oi oi, – burbtelėjo Simonas Bežaras, kuris po dviejų sauso martinio jautėsi linkęs į optimizmą. – Oi oi, visa tai vyksta toli, o mes Prancūzijoje. O kai Prancūzijoje verslas sekasi, tada viskas sekasi, – geraširdiškai užbaigė.

Tačiau po šios informacijos – nors ir raminamos – stojo nepritarimo tyla, o Olga nukreipė nusiminusias akis į horizontą. Nors karštai troško, nepasiuntė Erikui Letiujė prislėgtos šypsenos ar nepastebimo mirktelėjimo, kuriame jis būtų įskaitęs pasipiktinimą, o priešingai, vengė jo žvilgsnio: atsidavusios ir stojiškos moters laikysena turėjo Erikui atrodyti „sąžiningesnė“ negu apsimetėlės. Gerai pagalvojus, ir nevertėjo, Erikas be pastangų sekė jos minties vingius. „Ta maža kvaiša iš tikrųjų nori, kad ja pasirūpinčiau“, – galvojo jis žvelgdamas Rytų pusėn į rūkstančią, kokią ką tik nupasakojo, Indokiniją.

– Dar nemačiau Doriači saulėje, – pasakė Edma, kuri jau senokai įvairius šiame pasaulyje daromus žiaurumus dėjo į stalčiuką su užrašu „politinės temos“, o vadinamosios politinės temos jai buvo pražūtingai nuobodžios. – Prisipažinsiu, mane tai intriguoja! Matėm Doriači Verdžio *Toskoje* arba, kaip vakar vakare, *Elektroje*, tad galiu įsivaizduoti ją tik išblyškusią ir spindinčią tamsoje kaip fakelą – išsidabinusią papuošalais, šūkaujančią, pratrūkstančią ir t. t. Nė sekundės negaliu įsivaizduoti supamojoje kėdėje su vonios chalatu, besideginančios saulėje.

– Doriači oda labai graži, – išsiblaškęs tarstelėjo Hansas Helmutas Kriozė.

Tačiau tuoj pat pervertas vienu kitu ironišku žvilgsniu nuraudo ir sumurmėjo:

– Labai jauna oda, na, kaip tokio amžiaus, kokio ji yra, kaip žinom.

Edma išsyk atsiliepė:

– Ką gi, matot, brangusis maestro, – pasakė ji, – aš manau, net esu tikra, taip, esu tikra, – pridūrė ji, regis, kiek nustebusi, kad staiga pasijuto dėl kažko tikra, – kad jei aistringai myli savo meną, pavyzdžiui, jei tau teko laimė kurti kokį nors meną, arba jei myli gerą žmogų, arba net jei paprasčiausiai myli gyvenimą, iš didžiosios G, tai negali senti: niekada nesensti. Nebent kūnu! O tai...

– Dėl to jūs teisi, – pratęsė Simonas, o tuo metu Erikas ir Olga jau susižvalgė. – Man kinas visada darė tokį poveikį: kai žiūriu gražų filmą, jaučiuosi trisdešimčia metų atjaunėjęs. Be to, čia, nežinau, ar dėl jūros oro, ar dėl „Narcizo“ atmosferos... bet, pavyzdžiui, šį rytą net nebeskaičiau laikraščių... Esam atkirsti nuo visko, ar ne, kaip malonu!

– Taip, bet žemė vis dėlto sukasi, – šaltai ištarė Erikas Letiujė. – Šis laivas vienas patogiausių, bet yra tūkstančiai kitų, daug mažiau patogių ir labiau prisigrūdusių, kurie dabar, šią akimirką skęsta Kinijos jūroje.

Jo balsas iš drovumo buvo toks neraiškus, prislopintas, kad Olga net švilptelėto iš liūdesio ir pasibaisėjimo. Hansas Helmutas Kriozė ir Simonas Bežaras žiūrėjo į savo batus, o Edma, akimirką padvejojusi, nusprendė maištauti. Žinoma, tas Letiujė turi kairuolišką laikraštį, bet niekada nėra kentęs nei šalčio, nei alkio, nei troškulio... Ką tik įsėdo į prabangų laivą, nejaugi ketina kiekvieną kruizo rytą žarstyti jiems į akis visokias karo baisybes... Galų gale Armanas Botė-Lebrešas iš-

tisus metus sunkiai dirbo ir išplaukė pailsėti... Tad ji demonstratyviai dviem pirštais užsikimšo ausis ir įsmeigė į Eriką rūstų žvilgsnį:

– O, ne! – pasakė, – ne, mielas drauge, aš prašau jūsų! Apkaltinsit mane egoizmu, žiaurumu, bet tiek to: visi esam čia tam, kad pailsėtume ir pamirštume tas baisybes. Juk mes nieko negalim padaryti, ar ne? Ne, esam čia tam, kad viskuo mėgautumės... – ir plačiai mostelėjo į jūros pusę. – Ir dar visa tai... – užbaigė mostą dešiniu nuo ausies būgnelio atitrauktu smilium ir įbedė jį Hansui Helmutui Kriozei į krūtinę, o šis, užkluptas susikaustęs, trumparegis, net kiek susvyravo.

– Jūs teisi, visiškai teisi...

Erikas visai netikėtai pasidavė Edmos įsakymams ir sąmoningai ėmė žiūrėti į tašką šiaurės vakaruose, tarsi norėtų palikti laisvą lauką, sakytum, visiems tuščių ir nesąmoningų vakarietiškų pramogų pavidalams. Olga nustebusi nužvelgė jį, sunerimo dėl jo blyškumo, Erikas Letiujė buvo tvirtai sukandęs žandikaulius, viršutinę lūpą nusėję smulkūs prakaito lašeliai, ir Olga dar kartą pajuto susižavėjimą: tas vyras taip valdėsi ir buvo toks mandagus, kad jam pavyko užgniaužti vidinį riksmą, maištą prieš stambiųjų miesčionių egoizmą. Olga nebūtų taip stipriai susižavėjusi, jei ir ji, kaip prieš minutę Erikas, būtų pajutusi karštą buldogo lekavimą į užkulnius. Iš tiesų, iki tol ramiai prie šeimininko kojų tupėjęs gyvūnas, ilsinęs senus raumenis po trumpo pasilakstymo, pradėjo nuobodžiauti. Tad nusprendė apeiti visus nepageidaujamus asmenis ir pradėjo apžiūrą nuo Eriko. Šnopuodamas, prisimerkęs jis šniukštinėjo, po vietom jau kandžių sukapotu kailiu ryškėjo raumenys, iš žabtų dribo putos, iš prigimties, dėl dresavimo ir polinkių atrodė grėsmingai. Jis tyliai knarksėjo, o kartais trumpai grasina-

mai švilptelėdavo – kaip prieš lemiamą smūgį bombardavimo metu sušvilpia paskutinė bomba.

– Labai džiaugiuosi, kad sutarėm tuo klausimu, – nurimusi pasakė Edma Botė-Lebreš, bet ir nusivylusi, kad nepatyrė jokio pasipriešinimo. – Jei sutinkat, brangūs draugai, kalbėsim tik apie muziką, taip, džiaugsimės savo menininkais, – (ir glamonėjamu judesiu įsikabino Hansui Helmutui už parankės, o šis nustebęs net paleido šuns pavadėlį).

Simonas taip pat išblyško. Mat siaubingasis Kriozės žvėris pamažu tempė jo kelnių klešnę, o jo iltys – nors ir pageltusios nuo amžiaus – vis dar buvo milžiniškos. „Šuo tikrai dar ir prišertas narkotikų, – pamanė jis. – Vokiečiai iš tikrųjų nepataisomi! Šitas bjaurus šunpalaikis sudraskys mano naujas kelnes." Vis dar stoiškai sustingęs jis maldaujamu žvilgsniu pažiūrėjo į Kriozę.

– Maestro, jūsų šuo... – ištarė. – Jūsų šuo...

– Mano šuo? Rytų Pomeranijos buldogas. Laimėjo penkiolika taurelių ir tris auksuotus medalionus Štutgarte ir Dortmunde! Tai labai paklusnūs gyvūnai, labai geri žmogaus sargybiniai. Ar tiesa, pone Bežarai, kad jūs vakar vakare palyginot Šopeną su Debiusi?

– Aš? Bet... O! Visai ne! Tai jau tikrai ne! – pareiškė Simonas. – Ne, bet, man atrodo, dabar jūsų šuo, – (jis smakru rodė į vis smarkiau jo kojon įsikertantį pabaisą), – per daug susidomėjo mano blauzdikauliais, aš nejuokauju...

Jis nejučiomis ėmė šnabždėti, bet sudominti Kriozės nepavyko.

– Ar žinot, kad Šopenas ir Debiusi skiriasi taip kaip filmai... nagi nagi... A, neprisimenu tos pavardės! Padėkit... Ė-ė... Bekerio... Ė-ė... toks labai lengvas prancūzų režisierius, labai perregimas, prisimenat?

– Bekeris! – sušvokštė į kampą įspeistas Simonas. – Bekeris! Feideris! Renė Kleras! Kol kalbam, jūsų šuo sudraskys man kelnes!

Paskutinį sakinį jis labiau sumurmėjo negu sušuko, nes šuo ėmė tyliai urgzti: koja atkakliai nesileido tįsiama ir draskoma, tad dabar jis tempė ją neįtikėtinai stipriai.

– Na, ne, visai ne, ne ta pavardė... – nepatenkintas atšovė Kriozė.

Tas įsikando savo „lengvumą“, kuris, savaime suprantama, jam dabar buvo pats tolimiausias dalykas. Simonas staigiu trūktelėjimu pristatė dešinę koją prie kairės, šuo iš apmaudo grėsmingai cyptelėjo ir vėl puolė. Tačiau, Simono laimei, gyvūnas buvo jau beveik aklas, tad be atodairos, atsitiktinai kibo į arčiausiai esančias kelnes, šįkart Edmos Botė-Lebreš: balto gabardino, tobulai sukirptas, kurias ji labai brangino. Vyriško stojiškumo neturinti Edma šaižiai suspiegė.

– Bjaurus šunie! – šaukė ji. – Palik mane ramybėj! Siaubas!

Bet jis, rodos, galutinai suleido iltis į brangų baltą audinį, tik per plauką neužkabindamas laibos dailios Edmos blauzdos. Edma jau buvo nebe ją garbinančios grupelės centras, o tik nelaimėlė, likusi kelių nepažįstamųjų, pasiryžusių gelbėti savo blauzdas, apsuptyje. Simonas, pamatęs, kad pavojus praėjo pro šalį, net leido sau nusikvatoti.

– Darykit ką nors pagaliau! – šaukė visai nesitvardanti Edma. – Darykit ką nors, tas šuo man įkąs, beje, jau įkando. Šarli? Kur Šarlis? Na, pone Krioze, laikykit savo žvėrį!

Žvėries urzgimas pasidarė pragariškas. Jis kėlė tiek triukšmo, kiek per didelės įtampos įjungtas dulkių siurblys, o Kriozė, žiūrėdamas į jį, atrodė bejėgis.

– Pone Bežarai, darykit ką nors, – maldavo Edma, aiškiai

nujaučianti, kad nei iš to Letiujė, nei iš vyro nėra ko tikėtis. – Kvieskit pagalbą!

– Man atrodo, veikti turėtų tikras kaimietis, – paprieštaravo Simonas.

– Fuksija! – sududeno įraudęs tikras kaimietis, trepsėdamas koja, tačiau nesėkmingai, – Fuksija! *Aus komm schnell!*

Edmos Botė-Lebreš širdyje pyktis ėmė nustelbti išgąstį, ji tikriausiai baltomis rankomis būtų galų gale kibusi smaugti bejėgio Kriozės kaklą – nesvarbu, kad Fuksija tebekybojo įsitvėręs jos kelnių, – jei į dramos vietą nebūtų atėjęs Žiuljenas, apsisiautęs vonios chalatu, jo veidas buvo nušviestas susižavėjimo. Jis stebėjo visas to nemalonaus įvykio peripetijas ir, nieko nebijodamas, veikiau iš sąmoningumo negu drąsos, čiupo Fuksiją už sprando odos. Pasitelkęs tą nervingą hipodromų lankytojams būdingą miklumą šveitė jį, šnarpščiantį iš įniršio ir nuostabos, per penkis žingsnius tolyn. Fuksija negalėjo patikėti savo akimis! Įpratęs prie nuolankios pagarbos arba paklusniausios baimės – net ir paprastai tokio valdingo savo šeimininko, – jis negalėjo suprasti, kas su juo įvyko. Kaip Kriozei netilpo galvoje mintis, kad buvo išvadintas „tikru kaimiečiu“, taip Fuksijai – mintis, kad su juo taip blogai pasielgė dvikojis padaras. Minutėlę jis lekavo, jam iš žabtų kyšojo mados namų *Ungaro* gamybos balto gabardino skiautelė, ir tuoj pat užmigo. O Edma toli gražu nesijautė apsnūdusi: jos galvą juosė pasišiaušusių rusvų plaukų aureolė, balsas tapo nepakenčiamai šaižus: už šimto metrų ant juto stovintis budėtojas apmirė ir pakėlęs galvą apstulbęs pagarbiai pažvelgė į virš galvos skrendančią žuvėdrą. Armanas, įsikišęs, kaip visada, per vėlai, visu nedideliu kūnu įsikibęs į mostaguojančias žmonos rankas, mėgino ją nuraminti reguliariais tarpsniais nesmar-

kiai, bet atkakliai truktelėdamas Edmos dilbius, jie nuo įniršio staiga tapo raumeningi. „Jis įsikibo beveik panašiai kaip ką tik Fuksija“, – netyčia pastebėjo Žiuljenas. Tačiau negalėjo būti nė minties priversti jį nuskrieti ta pačia trajektorija! Nors... Žiuljenas instinktyviai šlykštėjosi stambiaisiais finansininkais, didelius turtus susikrovusiais žmonėmis, ypač jeigu tie turtai buvo užsispyrimo ir praktiško proto vaisius. Jam buvo lengviau pakelti atsitiktinius arba oportunistinius turtus. Beje, tai labai keista, kad Žiuljenas, nors ir profesionalus sukčiautojas, labai gerbė gryną sėkmę ir ja žavėjosi. Kasmet daugybę vakarų mėgindavęs ją prisivilioti, jis nuolat atsiduodavo visiems jos įgeidžiams – nuo ruletės iki bakaros lošimo – ir ūmai su ta, į kurią ištisus metus težiūrėjo kaip į lengvabūdę mergužėlę, elgdavosi kaip su kilminga dama. Jam miglotai atrodė, kad pagal jos troškimą sutikdamas statyti sunkiai uždirbtas prieš aklą deivę išloštas sumas (tačiau atsitikdavo, kad jo statymą dvigubindavo – tokia nekerštinga ji buvo), atiduoda jai deramą duoklę, sumoka skolas, palengvina sąžinę.

Šį įvykį mačiusių moterų akyse jis staiga tapo Robinu Hudu, riteriu de Bajaru*, bet išpuikusiu vyrų akyse, jie palaikė jį neatsargiu ar pasipūtusiu, nelygu kuris, išskyrus Simoną – jis dėl savo įgimto naivumo buvo pritrenktas: tas Peira visai nieko sau! Gaila, kad toks prastas pralaimėtojas! Pirmą vakarą Portofine Žiuljenas iš Simono išlošė kokius penkiolika tūkstančių frankų, bet kitą dieną Porto Vekjyje prakišo išsyk viską, beveik dvidešimt aštuonis tūkstančius frankų! Ir akivaizdžiai

* Prancūzų riteris Pierre Terrail de Bayard (1476–1524), vadintas „riteriu be baimės ir be dėmės“.

su tuo nesusitaikė. Simonui teko jo maldauti – šiandien – teiktis bent pagalvoti, ar loš tą garsųjį penkių kortų pokerį, kuris, šalia dviejų *crescendo* ir poros *pizzicati*, tapo prodiuserio Simono Bežaro svarbiausiu tikslu. Žodžiu, Peira buvo skystablauzdis lošime, bet ne kasdieniame gyvenime, jei tik muzikinį *Hellzapoppin**, kuriuo, Simono akimis, virto kruizas, galima pavadinti kasdieniu gyvenimu. Lipdamas į laivą jis nė nenumanė, kad turės teisę į šitiek gegų! Su šitiek sukriošusių melomanų! Nemanė ir kad Olga bus tokia atžari, kartais – kvaiša, nei kad jį patį laikys tokiu kvailiu. Jautė apmaudą, nes jam iš tiesų labai patiko jos laikysena, jos stangri oda ir tai, kaip ji miega susirietusi į kamuoliuką lyg katinėlis. Kai pamatydavo ją auštant, gulinčią ant tos kietos kušetės, tos pensionato lovelės (devynios dienos po devynis tūkstančius), regėjo ją tokią tyrą, nekaltą ir švelnią mergaitę, jam būdavo sunku nepamiršti purkštaujančios ir užsiplieskiančios, pasipūtusios ir siaurakaktės kietaširdės, kokią taip pat pažinojo. Jis mylėjo Olgą, buvo atsidūręs savotiškoje aklavietėje ir bijojo sau pripažinti. Skubėjimas uždirbti kasdienius ar kassavaitinius pinigus kliudė bent kiek nuosekliau Simonui įsiklausyti į save. Jau metų metus jis kreipdavosi į save tokiom frazėm kaip vadybininkas kreipiasi į pavargusį boksininką, maždaug: „Pirmyn! Nepasiduok! Pačiupai jį! Atsargiai!“ ir pan. Vienu metu sužinoti, kad yra įsimylėjęs ir melomanas (ir dar pragmatikas), atrodė, šiek tiek viršijo jo jėgas ar bent jau ketinimus. Jis pasipurtė, sučiupo Žiuljeną už alkūnės ir nusivedė į šalį.

– Tai kaip dėl to pokerio? – paklausė nekantriu tyliu balsu. – Lošiam, drauguži? Pasikviečiam cukrininką, žigolą, inte-

* 1941 m. *Universal Pictures* sukurtas filmas-miuziklas.

lektualą ir iš kiekvieno atlaužiam po gabalą – jūs ir aš, ką? Jūs turit techniką, kantrybę, o aš nuojautą, sėkmę, juk taip? Paskui viską pasidalysim perpus. Tinka?

– Labai gaila, bet aš tokių triukų dviese nedarau nei pokeryje, nei kitur, – sutrikęs, bet ne griežtai atsakė Žiuljenas; tik sutrikęs ir truputį sumišęs, kad išpažįsta tokią miesčionišką moralę.

„Ir jis tikras džentelmenas“, – pamanė Simonas su nuolaidžia ir teatrališka panieka. Jis ėmė per garsiai kvatotis mėšlungiškai kretėdamas pečiais, „dėl to nė kiek nepasidarė gražesnis“, – pamanė Žiuljenas.

– Kai sakau „dviese“, bent jau žinau, ką turiu omenyje... Juokauju, norėjau pasakyti, kad mes laikytumėmės išvien, sušvelnintume smūgius. Nesiūliau jums apgaulingų triukų, žinoma, ne, pone Peira, – pasakė Simonas garsiai juokdamasis. – Ne, bet juk mes linksminamės, ar ne... Visi šiame laive turi išteklių... Gal tik žigolas ne? Bet juk diva pasirūpintų juo, tiesa?

– Manau, veikiau jau jis mokėtų už divą, – atsakė šypsodamasis Žiuljenas, sušvelnėjęs ir kilstelėjęs antakius...

„O jis gražus vyras, – staiga pamanė Simonas, – gal net tiktų kokiam vaidmeniui: keturiasdešimtmetis, maždaug „visur buvęs, visko matęs“, geras bičas, kietas, o su moterimis – švelnus... Šiais laikais ekranuose tokie populiarūs. Tik jo išvaizda amerikietiška... Panašus į Stiuartą Vitmeną... Taip ir yra!“

– Ar žinot, kad jūs panašus į Stiuartą Vitmeną? – paklausė Simonas.

– Į Stiuartą Vitmeną? Kaip tai susiję su pokeriu? – nustebo Žiuljenas.

– Aha! Matot, pats apie tai ir tegalvojat. O anie trys skai-

čiuoja varnas, kol jiems griežia *adagio*... Galiu jums pasakyti: jie nepaprastai apsidžiaugtų, jei galėtų pabūti vyrų draugijoje, be savo ledi. Ten yra bent viena ledi, kuri siaubingai apsidžiaugtų, jei liktų be vyro, – tai Klarisė...

Jis padvejojo prieš sakydamas „Klarisė“. Dvejojo, ar sakyti „Letiujė“, „klounė“, „alkoholikė“, bet galų gale išsirinko „Klarisė“ ir nesąmoningai ištarė kaip meilės žodį. Pats pajuto ir nuraudo.

– Na, gerai, ką gi, eikim lošti to jūsų pokerio, – staiga draugiškai pasakė Žiuljenas.

Ir dabar jau jis ėmė tapšnoti Simonui per petį sausokai, bet taip, kad sudrebino iki pat *Gucci* mokasinų, kurių nosys jam buvo ankštokos.

Jie pradėjo partiją penkioliktą valandą, sustojo devynioliktą, tą akimirką Andrėjas, kuris iš visų kartu buvo išlošęs maždaug šešis milijonus, pritraukė kitų neapykantą ir nepasitikėjimą, – tik ne Žiuljeno. Jie sustojo išgerti po taurę, pratęsė partiją devyniolika trisdešimt, lošė paskutinį ratą ir po trijų ėjimų Žiuljenas, pabaigoje turėjęs keturias septynakes, susišlavė šešis milijonus iš Andrėjo, turėjusio visus karalius, visa tai buvo nepriekaištingai meistriškai Žiuljeno atlikta. Aštuntą valandą viskas buvo baigta. Tie žąsinai nespėjo nukreipti savo nepasitenkinimo į naują taikinį, todėl Andrėjas – nors pralošė penkis tūkstančius frankų – užsitraukė jų visų apmaudą, o Žiuljenas tiesiog atrodė kaip laimingas neišmanėlis. Šiaip ar taip, kitą savaitę jau nebeloš su jais, pagalvojo. Jie nebuvo šaltakraujai, nė vienas: Andrėjas lošė, kad gautų pinigų pragyvenimui; Simonas lošė norėdamas įrodyti sau, kad yra Simonas Bežaras, prodiuseris, – pernelyg naujas vaidmuo, kad retsykiais nereikalautų papildomų fortūnos įrodymų; Armanas Botė-Lebre-

šas lošė norėdamas įsitikinti, kad su pinigais galima „žaisti“, bet tai jam atrodė nenormalu ir košmariška; o Erikas Letiujė lošė norėdamas laimėti ir įrodyti sau ir kitiems, kad ir čia jis nugalėtojas, jo pyktis ir įkarštis labiausiai slėgė iš visų keturių lošėjų. Jis buvo protingesnis ir guvesnis už kitus, tad agresyvumo pliūpsnį akimirksniu nukreipė nuo Andrėjo į Žiuljeną, o Žiuljenas žiūrėjo į jį abejingai, einantį kajutės link, ir jautė, kad yra jo nekenčiamas, niekinamas ir pasmerktas vienokiam ar kitokiam revanšui.

Kol vyrai sumaniai lošė kortomis, ar bent manė taip darantys, Šarlio Bolinžerio lydimos moterys, atrodo, patyrė alkoholikės Klarisės Letiujė įtaką. Nuo Edmos Botė-Lebreš ir Šarlio, pasinėrusių į žaidimą *Scrabble*, jauno mergaitiško juoko pliūpsnių aidėjo visas baras, o kapitonas Eledokas raukė antakius. Taip pat ir Olga Lamuru, prisiekusi visokio alkoholio, amfetamino, raminamųjų ar kitų narkotikų, – galinčių pakeisti bet kurią asmenybę, vadinasi, ir josios, – priešininkė. Ji ką tik prisėdo šalia divos, kuri vis tokia pat išdidi, čiulpdama juodus kaip gagatas anyžinius saldainiukus, neišsidavė, kad išgėrė visą butelį pipirinės degtinės *Viborova*. Olgos, kuri išėjo iš kajutės po itin niūrių skaitinių apie moterų aktorių padėtį amžių tėkmėje, akimis, ji net pasirodė vienintelis blaivus asmuo, vienintelis aiškus protas svetainėje – nuo lošimo apgirtę vyrai, o moterys – nuo alkoholio sukūrė atstumiantį reginį.

– Man išspauskit tik citrinos sulčių, ačiū, – pasakė Olga nekantraujančiam šviesiaplaukiam barmenui ir atlaidžiai – įžeidžiamai atlaidžiai – dėbtelėjo į Klarisę ir Edmą, kvatojančias iš kažkokio, regis, neregėtai juokingo žodžio, kurį ką tik sudėjo iš visų plaučių besijuokiantis Šarlis.

– Bijau, kad mano lygis per žemas, – apsimestinai liūdnai pridūrė Olga žiūrėdama į Doriači pusę.

– Ir aš bijau, – atsakė toji nė nemirktelėjusi.

Ji buvo truputį labiau įraudusi negu paprastai ir šį kartą sėdėjo kukliai nuleidusi didelių plėšrių akių vokus. Olga, netekusi kantrybės dėl tokio ramumo, įsidrąsino:

– Manau, kad jūs ir aš iš esmės nė nesugebėtume apgirsti ne nuo scenos, o nuo kitų dalykų, – pasakė šypsodamasi. – Žinoma, ponia, nelyginu, bet galų gale mes abi kartais turim įžengti į apšviestą erdvę, kur į mus kiti žiūri ir laukia, kad apsimestume... Tai, žinoma, vienintelis konkretus pagrindas mus lyginti.

Ji šiek tiek mikčiojo iš jaunatviško drovumo, atsidavimo. Jautė, kad skruostai dega raudoniu, o akių baltymai iš naivaus susižavėjimo pasidarė beveik melsvi... Diva nė nemirktelėjo, bet Olga matė, kad ji klausosi. Ji godžiai klausėsi to jauno nuoširdaus balso, sakančio jaudinančius dalykus, ir jos abejingumas buvo iškalbingesnis už bet kokį atsakymą. Iškalbingai atskleidė Doriači charakterį: tyla iš susijaudinimo, susijaudinimas – garbios damos. Olga jautėsi kuo geriausiai: iš nusižeminimo jai gniaužė gerklę, juolab kad, šiaip ar taip, ji vis dėlto pernai suvaidino pagrindinius vaidmenis trijuose nereikšminguose filmuose ir susilaukė kritikų liaupsių už Kluko pjesę, kurią pati režisavo ir kuri buvo 1979-ųjų kabaretinio teatro atradimas...

– Kai buvau maža, – pradėjo ji, – ir išgirsdavau jus dainuojant per radiją arba iš seno tėvo patefono – tėtis ėjo iš proto dėl operos, o mama beveik pavyduliavo jums, – kai išgirsdavau jus dainuojant, sakydavau sau, kad atiduočiau gyvybę, jei tik galėčiau mirti kaip jūs mirdavot *Bohemoje*... Kaip jūs ištardavot paskutinę frazę... Ajajai! Kokia ji buvo?

– Nežinau, – atsakė Doriači kimiu balsu, – aš niekada nedainavau *Bohemos*.

– O, kokia aš kvaila... Žinoma, kalbėjau apie *Traviatą*, žinoma...

„Uf! Ji gerai išsisuko... Bet kokia nesėkmė! Suprantama, visos dainininkės dainavo *Bohemą*, išskyrus Doriači... Kita vertus, kokia laimė, kad Doriači geros nuotaikos ir tokia rami... Kitomis aplinkybėmis už tokį netaktiškumą būtų ją sunaikinusi. Bet dabar atrodo tiesiog pakerėta sumanių Olgos komplimentų. Galų gale ji moteris kaip ir kitos: teatralė...“ Mosuodama rankomis virš galvos, lyg norėdama iš savo prastos atminties išbaidyti blaškančias muses, Olga kalbėjo toliau:

– Savaime suprantama, *Traviata*... Dieve mano! *Traviata*... Klausydama blioviau kaip veršis... jau nebe maža – aštuonerių metų... Kai sakydavot jam „Adio, adio“...

– Vadinasi, bliovėt kaip didelis dvidešimt aštuonerių metų veršis, – staiga sududeno diva. – *Traviatą* aš įrašiau tik pernai.

Ir loštelėdama ji prapliupo griausmingu ir, atrodo, užkrečiamu juoku, nes jis išsyk pagavo tris *Scrabble* žaidėjus, nors jie ir nežinojo priežasties.

Diva, užklupta nevaldomo juoko priepuolio, batisto nosinaite tai šluostėsi akis, tai mojavo tarsi šauktųsi pagalbos, tai rodė į sustabarėjusią Olgą. Ji veikiau inkštė negu tarė neaiškius sakinius: „Ta mergaitė... cha cha cha! Jos tėvas ėjo dėl manęs iš proto... Pučinis, Verdis, *tutti quanti*... ir ta mergaitė su plokštele, cha cha cha! Didelis dvidešimt aštuonerių metų veršis, chi chi chi!“ Ir kai trečią kartą pakartojo raiškiu balsu: „didelis dvidešimt aštuonerių metų veršis“, baigė dusliai: „pati taip sakė...“ Iš pradžių Olga nervingai nusijuokė, bet pamažu, kol vyko tas

siaubingas paaiškinimas, užuodė aitrų degtinės kvapą ir pagaliau pamatė, kad didelės tamsios akys nušvitusios nuo alkoholio, suprato, kokius spąstus sau pasispendė. Ji mėgino pasipriešinti, bet kai trys išsigimėliai zombiai, paklaikę ir žagsintys, ten toliau susmuko prie savo stalo, kai ant žemės nusirito medinės dėlionės raidės, o jų galvos – ant fotelių atlošų, kai po paskutinio tos turgaus bobos sakinio „pati taip sakė" Edma išsitiesė fotelyje tarsi elektros srovės nukrėsta, kai vargšo Eriko Letiujė alkoholikė žmona užsidengė rankomis veidą maldaujamu balsu murmėdama: „Tik ne tai... tik ne tai...", kai senas pederastas su vienu antsiuvu save apkabino, suspaudė savo kūną abiem rankomis trypčiodamas vietoje, Olga Lamuru tiesiog oriai pakilo ir netarusi nė žodžio paliko stalą. Akimirką stabtelėjo prie durų ir nukreipė į tuos akluosius, tas girtas marionetes vienintelį – gailesčio – žvilgsnį, bet nuo jo jie tik dar labiau įsiaudrino. Tad žengdama į kajutę ji drebėjo iš įniršio. O ten rado lovoje susirangiusį Simoną vienomis kojinėmis, jis sakė „pokeryje pralošęs tris gabalus ir gerai pasilinksminęs".

Erikas, grįžęs po to nykaus pokerio, rado tuščią kajutę. Pasiuntė stiuardą ieškoti Klarisės. „Pasakykit poniai Letiujė, kad vyras jos laukia kajutėje", – tarstelėjo be jokių paaiškinimų, o stiuardas dėl įsakmaus tono šiek tiek pasibaisėjo, bet Erikui tai buvo visai nė motais. Jau kelis kartus pajuto, manė matąs, kaip Klarisė jam išsprūsta kūniškai ir dvasiškai. Kūniškai tai tikrai! Ji nuolat prapuldavo, jam rodės, su dingstimi, kad eina įkvėpti oro, pažiūrėti į jūrą, ir kadangi Erikui pavyko su Eledoku susitarti – jo adjutanto siela dėl to džiūgavo, – kad baras būtų stebimas ir apie Klarisės atėjimą išsyk pranešta, jis galėjo pamanyti, kad ji turi meilužį. Juolab kad iš pasivaikščiojimų

kaskart grįždavo nuraudusi, linksma ir visa jos esybė dvelkė nerūpestingumu, kurį jis per metų metus joje slopino. Ar, tiksliau, nusmukdė iki nerimo ir kaltės jausmo.

Kaip tik tą akimirką ji iš kažkur parsirado: išsitaršiusiais plaukais, makiažas buvo nuplautas juoko ašarų, o iš linksmumo paraudę skruostai tai tik patvirtino. Tarpduryje ji jautėsi tiesi ir lanksti, akys primerktos, o dantys blizgėjo veide, kuris ir pro skaistalus švietė įdegiu. „Graži", – staiga su įniršiu pamanė Erikas. Jau seniai, labai seniai jis nebuvo jos tokios gražios matęs... Pastarąjį sykį tokia buvo dėl jo... Kas gi laive galėjo jai vėl suteikti pasitikėjimo savimi? (Jeigu tai nebe Džonis Heigas*.) Gal kartais Žiuljenas Peira, nors jo vyriškumas vulgarus? Jei Erikas pats nebūtų pastebėjęs, kad Klarisės dingimai sutapo su Žiuljeno buvimu teniso korte ar baseine, arba bare, būtų tuo patikėjęs. Tie „moterų medžiotojai" labai apsukrūs. O gal tai tas mažas žigolas už tris frankus, Andrėjas kažkoks ten... kad ir kiek jis niekino Klarisę ir nuolat kurstė savo panieką, žinojo, kad ji nelinkusi į kūno nuotykius, juolab tokiu atveju, kai kūnas toks prieinamas. Ji žiūrėjo į jį:

– Ieškojot manęs?

– Ar gerai pasilinksminot su savo draugužėm? – paklausė nieko neatsakęs. – Iš svetainės buvo girdėti kaip kvatojat!

– Tikiuosi, netrukdėm jums lošti pokerį, – atsakė labai susirūpinusi.

Jis probėgšmais į ją žvilgtelėjo, bet teišvydo glotnų, mandagų Baronų šeimos dukters veidą, kurį subjauroti jam taip sunkiai sekėsi, tą glotnų, nepriekaištingą veidą, kuriam terūpėjo tik jo paties patogumas, tik tai, kas atitinka jo įpročius,

* Viskis.

triumfuojančios ir negailestingos buržuazijos veidą, kurio nekęsti jis – bent taip manė – pamažu ją išmokė, net nekęsti saviškių.

– Ne, – atsakė, – jūs mums netrukdėt, ar bent jau netrukdėt sukčių porelei mus apgaudinėti...

– Kokiai porelei?

– Aš kalbu apie patrauklųjį kaubojų ir prie jo prisidėjusį šviesiaplaukį žigolą... Jie tikriausiai dviese siaučia po visus laivus! Ko juokiatės?

– Nežinau, – atsakė ji, mėgindama užgniaužti juoką. – Komiška pati mintis, kad tie du vyrai gali būti pora...

– Nesakau, kad jie kartu miega, – (Erikas ėmė nervintis), – sakau, kad kartu sukčiauja ir kartu sukūrė nepralenkiamą techniką.

– Bet jiedu net nepažįstami! – paprieštaravo Klarisė. – Vakar vakare Porto Vekjyje girdėjau, kaip jie kalbėjosi apie licėjus, kuriuose mokėsi, ir sužinojo, kad gyveno toje pačioje provincijoje.

Erikas nervingai nusijuokė.

– Savaime suprantama, nes jūs buvot šalia! Ar ne?

Staiga Klarisė išraudo. Tarsi jai būtų buvę gėda už anuodu. Ypač už Žiuljeną, pamanė ji. Ar Žiuljenas Peira slapčia palieka jai gėrimų savo kajutėje tam, kad būtų paprasčiau apšvarinti Eriką? Jai kilo nemalonus įspūdis, pasidarė nejauku, net fiziškai, apėmė kažkoks neaiškus apgailestavimas...

Ji sėdėjo ant lovos ir mechaniškai šukavosi plaukus priešais atvertos spintos veidrodį. Skirstė juos sruogomis, atidžiai apžiūrinėjo save be regimo malonumo, bet ir nesuglumusi. Erikas staiga užsimanė trenkti jai arba jėga priversti išlipti iš laivo, kai

kitąkart sustos. Taip, ji sprūdo jam iš rankų! Sprūdo iš rankų, bet kažkur į tuštumą. Tai ir buvo pavojinga. Jeigu kaltas būtų buvęs kitas vyras, jis nė nedvejodamas būtų jį sužlugdęs. Tačiau jam buvo neaišku, kas tame laive būtų galėjęs apsnūdusioje ir įbaugintoje Klarisėje pažadinti moterį... Nebent Andrėjas... Tai atrodė neįmanoma, tačiau neurotikei įmanoma viskas. Jis pamėgino:

– Juk žinot, brangioji, kad su tuo tipu jums jokiu būdu nepasiseks. Tad nesivarginkit ir neatskleiskit jam visų savo vilionių, žinoma, santūrių, bet juokingų. Jos, šiaip ar taip, nenaudingos: jis užsiėmęs kitais sumanymais, kurie, jo požiūriu, naudingesni ir labiau viliojantys.

– Bet apie ką jūs kalbat?

Erikas užsikvatojo. Jis jau buvo slėpęs paniekos ir pasibjaurėjimo persunkto pavydo proveržius. Kartais, norėdamas dar labiau ją pažeminti, net apsimesdavo manantis, kad ji įsimylėjusi tokius apgailėtinus veikėjus, jog vien kreipti į juos dėmesį būtų žeminantis dalykas. O Klarisė kaskart pamesdavo galvą, priešinosi. Tada pasipiktinusi, netekusi vilties neigdavo. Neatsakydavo tokiu ramiu ir kiek pavargusiu balsu kaip šiandien: „Nežinau, apie ką jūs kalbat.“ Tačiau išblyško. Įprastu gestu pakėlė ranką prie krūtinės. Nepasitikinti, jau susitaikiusi, pasiruošusi naujam smūgiui, nors ir nežinodama jo priežasties, žvelgė į jį. Ne, jis tikrai klysta. Ji neturi nieko bendro su tuo žigolu (tai visa laimė). Nuramintas jis taip pat raminamai jai šyptelėjo.

– Juo geriau, – pasakė, – juk jis visa dešimčia metų už jus jaunesnis? Tai daug, – pridūrė ir vėl įbedė akis į laikraštį: nelabai didžiavosi paskutiniu ištartu sakiniu.

Tačiau būtų buvęs dar mažiau patenkintas, jei būtų pamatęs

palengvėjimą žmonos klounės veide ir su deguonimi, krauju, viltimi į skruostus vėl plūstantį rausvumą.

Po dešimties minučių Klarisė vonioje staigiais mostais šlakstėsi veidą šaltu vandeniu, stengėsi pamiršti laimės sekundę arba kitaip ją pavadinti, stengėsi paneigti, kad jeigu Žiuljenas Peira būtų susiviliojęs kita moterimi, ji būtų pajutus neviltį, ir nesvarbu, kokios būtų to priežastys, nesvarbu, kad jis vos pakeldavo į ją akis, kai jie atsidurdavo vienas priešais kitą. Tą patį rytą taurėje, kuri jos laukė 109-oje kajutėje šalia butelio Heigo, buvo pamerkta raudona rožė ir dabar ji (Eriko dėka!) stebėjosi, kad tai jai pasirodė tiesiog žavinga.

Jie turėjo tuoj atplaukti į Kaprį, kur pagal programą keleivių laukė Kurnonskio sluoksniuotos tešlos pyragėliai, dvi Mocarto sonatos ir Šumano *lieder*, o pačių drąsiausių tą patį vakarą – pasivaikščiojimas po salą. „Narcize" apskritai galiojo auksinė taisyklė laivui sustojus iš jo nelipti. Buvo laikoma, kad kiekvienas jau pažįsta tuos garsius uostus ar bent yra juos matęs iš asmeninės jachtos. Kaip tik tai Edma Botė-Lebreš ir aiškino Simonui Bežarui, dar per naujam, kad vaidintų esąs truputį susidomėjęs tais nuostabiais miestais. Jis tikėjosi – domėdamasis kultūra, ar bent kultūros dalykais, gerai pasirodys, nors, atvirkščiai, domėjimasis kaip tik turėjo jį diskredituoti, nes leido numanyti sąmoningą, iš skurdo kylantį neišprusimą. Keista, tačiau laive šis elgesys buvo toks įprastas ir dažnas, kad Simonas Edmai pasirodė naivuolis, originalas ir geras berniukas.

– Jūs visai nepažįstat Vidužemio jūros baseino, pone Bežarai? – klausė Edma Botė-Lebreš nustebusi ir maloni (tarsi būtų prisipažinęs, kad jam niekada neskaudėjo apendicito). – Tai dabar viską iš karto pamatysit! – tęsė ji kiek pavydžiu tonu, kuriame buvo girdėti užuojautos gaidelė. – Žinot, Vidužemio jūra – pasigĖrĖtina... – patikino (kiek galėdama

ilgiau ištęsdama ė ir parodydama, kad tęsia sąmoningai). – Visiškai pasigėrėtina, – pakartojo truputį tyliau beveik švelniu balsu.

– O, tuo esu tikras, – atsakė Simonas (kaip visada, visais atžvilgiais optimistiškas). – Taip ir turėtų būti, ar ne? Juk „Poteno kruizai" užsiprašė už kelionę tokios kainos... ne tam, kad rodytų mums apleistas dujų gamyklas, ar ne?

– Žinoma, ne, – pritarė Edma, vis dėlto truputį nuliūdinta tokio akivaizdaus praktinio mąstymo, – žinoma, ne... Sakykit, mielas drauge, ar galiu vadinti jus Simonu? Sakykit, mielas Simonai, – nekantriai tarškėjo toliau, – kokios naudos tikėjotės sulaukti iš šio kruizo? Kitaip sakant, kodėl leidotės į jį? Man smalsu...

– Man taip pat... – atsakė staiga susimąstęs Simonas, – tikrai nežinau, ką čia veikiu... Iš pradžių dėl... dėl... na, Olgai nepatiko nei Iden Rokas, nei Sen Tropezas, tai... O paskui, keista, nemaniau, kad man patiks šitas kruizas, bet galų gale... na... Visai neblogai, ar ne? Visai neblogus kūrinius mums groja vakarais... Net visai visai neblogai...

„Mane ir pribloškė, ir sudomino, – tikriausiai vėliau pasakos Edma savo svetainėje Fošo prospekte, – bet, prisipažinsiu, šiek tiek ir sugraudino. Taip taip taip taip... – (Edmai dažnai pasitaikydavo atremti nesančius prieštaravimus.) Taip, taip... Buvau sugraudinta. Štai galų gale paprastas žmogus, smulkus prasimušėlis, gyvenantis dėl pinigų, iš pinigų, su pinigais, na, tiesiog kaimietis... Ir štai, per keistą atsitiktinumą ar veikiau dėl jį išnaudojančios žvaigždutės snobiškumo jis atranda muziką... „Didžiąją muziką", jis neaiškiai susijaudina, įžvelgia savotišką nepažintą žemę... sustojimą, kurio nebuvo numatęs..." – (Tada

Edmos balsas pritils iki šnabždesio, žvilgsnis nuklys į liepsną židinyje – žinoma, jeigu toks yra.)

Tačiau tą akimirką Edmą skatino ne vien supratimas, bet ir ironija – ji gailėjosi, kad nėra daugiau žiūrovų.

– O jums iš pradžių būtų labiau patikęs Sen Tropezas, mielas Simonai? Tikriausiai šitam laive truputį nuobodžiaujat, čia nėra jums įprastos faunos... Žodis fauna visai ne menkinamas, patikėkit. Kiekvienas turim savąją...

– Įsivaizduoju... Ir jūs tikriausiai nelepinama, – pasakė Simonas kiek per smarkiai įsitikinęs savo teisumu Edmos atžvilgiu.

– Tai jūsų mažoji Olga mėgsta didžiąją muziką? Jei teisingai suprantu... Jos amžiaus irgi buvau godi, turėjau daugybę norų – visus, kokie būdingi jaunystei, bet ir nevaržiau savęs. Net didžiavausi savo troškimais, pašėlimu... Ir Dievas žino...

Ir ji pamojo keturiasdešimt metų trunkančios fiestos ir lėbavimo nuvarginta ranka. Tad negalėjo nei baisėtis, nei pykti, kai Simonas, šįkart dviprasmiu švilptelėjimu pabrėždamas įsitikinimą teisumu, sušuko:

– O, kurgi ne! Ir dabar jumis tikiu... – Edma liko apstulbusi, įtari, tačiau miglotai pamaloninta.

Beje, artyn ėjo Šarlis, išskleidęs visas bures, tai yra šilkinius marškinius. Keičiantis ilgumoms, jį apimdavo ilgesys, šilumoje išsikerodavo jo prigimtis ir, išplaukęs vilkėdamas tamsiai mėlynus drabužius ir segėdamas kietą apykaklę, paprastai į Palmą, paskutinę stotelę, atplaukdavo pasidabinęs spalvingais marškiniais ir medžiaginiais bateliais, o gal net ir su auskaru kairėje ausyje, panašus į piratą.

Tačiau dabar dar tik trečias sustojimas, ir jo ekstravagantiškumas apsiribojo balsvu indiško šilko švarku vietoje mėlyno sportinio. Jis neslepiamai džiūgavo.

– Štai mes ir Kapryje! Pone Bežarai, jūs taip pat lipsite į krantą? Man atrodo, galų gale beveik visas laivas eis truputį pasišokti... Žinoma, po rečitalio, – pamaldžiai pridūrė.

Iš tiesų tarp visų sustojimų, į kuriuos keleiviai paprastai nekreipdavo dėmesio, vieninteliame Kapryje tarsi galiojo leidimas siausti, juo visi naudojosi patyliukais, bet garsiai apie tai šūkaudami, kiekvienas apsimesdavo einąs juokais susirasti seseriško ar broliško, ar pusbroliško kūno, tarsi išankstinis prisipažinimas apie medžioklę nuo pat pradžios padarytų ją bergždžią, tarsi kiekvienas – jei dar buvo tinkamo amžiaus – prieš pavojingus arabus ir atšiaurius ispanus nesvajotų patirti itališko nuotykio. Kapris buvo paskutinė civilizuota vieta „siausti", o „siautimas" čia buvo vaikiškai nekaltas. Tad dažnai nutikdavo, kad Kapryje naktį laivas būdavo tuščias arba beveik, likdavo tik vienas kitas gerai slaugių saugomas senis arba nubaustas jūreivis. Ir vieni, ir kiti tikriausiai stovėdavo denyje, tarsi prasikaltę vaikai, ir žiūrėdavo į tolumoje švytinčias miesto ir jo teikiamų malonumų šviesas. Dar jie turėjo pakęsti ir kapitono Eledoko žingsnius, kuris visą laiką, kol laivas stovėdavo uoste, įsiutęs ir neramus žirgliodavo po denį, draskomas tolimo, bet mintyse ryškaus prisiminimo: jis buvo tikras, kad kaskart, kai tik įkels koją į Pjacetą, lyg Hamleto šmėklą vėl išvys ten Šarlį, dėvintį čigonišką sijoną, įsikandusį gvazdiką, išrietusį strėnas tvirto kapriečio glėbyje!

– Žinoma, lipsiu į krantą, – pasakė Simonas Bežaras juo tvirčiau, kad Olga jau dvi dienas jam patarinėjo nieko nedaryti. – Žinoma, eisiu, aš nepažįstu Kaprio! Bet prieš eidamas linksmintis pavalgysiu, – pridūrė draugiškai šleptelėdamas ranka per tą vietą, kur turėjo būti pilvas, todėl elegantiškoji Edma Botė-

Lebreš ir jautrusis Šarlis nugręžė akis į šalį... – Juo labiau kad ten šįvakar, atrodo, bus smagu, – pridūrė atsistodamas.

Saulėlydžio šviesoje jo marškinių rausvumas ir skruostų raudonis, pastarosiomis dienomis dar paryškintas saulės, sukūrė jaudinamą monochrominį, veik tragišką paveikslą.

– Kodėl būtinai smagu? – pasiteiravo Edma, jos smalsumas visada pranokdavo panieką ir vėliau ji pykdavo ant savęs už banalius klausimus... Tačiau pyko mažiau negu būtų pykusi, jei neišgirstų atsakymų.

– Tai gali virsti „farsu", – linksmai atsakė Simonas, – nes čia beveik kiekvienoj poroj vienas nori į sausumą, o kitas likti laive... Be to, šiandien vakare visi sėdėsim prie vieno stalo, tad gali kilti triukšmo...

Iš tiesų nuo pirmo vakaro visi svečiai mechaniškai susėdo beveik tokia pačia tvarka, bet šį kartą prie pailginto kapitono stalo, – Eledoko stalas netikėtai prestižu pralenkė Šarlio stalą po Doriači ir Kriozės kivirčo.

– Bet jūs klystat... – pasakė Edma. – Armanas Bo... mano vyras tiesiog sužavėtas, kad dar kartą pamatys Kaprį.

– Jūsų vyras – kitas reikalas, – atsakė Simonas komiškai pagarbiai, – jūsų vyras nenuleidžia nuo jūsų akių, eina dėl jūsų iš proto... Tas vyriškis tikras Otelas... Mes jį suprantam, ar ne, bičiuli? – pridūrė jis valdingai pliaukštelėdamas per nugarą Šarliui, šis skausmingai nusipurtė, o Edma Botė-Lebreš, atrodo, šio komplimento taip pat deramai neįvertino. – Tačiau, be jūsų, pavyzdžiui, nori eiti ir kairysis intelektualas, o Klarisei tai nemalonu! Aš eisiu, o Olga nenori! Doriači nori eiti, o šviesiaplaukis kačiukas, regis, abejoja. Eledokas neina, o Šarlis eina tiesiai ten, štai kaip!

Jis nepastebėjo kančios grimasėlės, šį kartą tikros, iškrei-

pusios Šarlio viršutinę lūpą, kai išgirdo paminimą vieną porą, tačiau Edma, gudri ir drąsi laputė, šį kartą suskubo atitaisyti netaktišką pasakymą, nes matė, kad Šarliui Bolinžeriui kruizas prasidėjo prastokai. Dailusis žigolas, gražusis Andrėjas – beje, dienoms lekiant vis gražėjantis – buvo stačiai pakerėtas divos, jos prabangos ir užmojo. Kiceno jai iš paskos kaip dresuotas rainis, nešiojo jos krepšius, vėduokles, šalius, o ji, regis, jo nė nepastebėjo. Atrodė, kad jo kaip žigolo karjera ėmė ristis pakalnėn, taip pat ir Šarlio kaip užganėdinto meilužio.

– Nagi, – pasakė ji, – nesidėkit naivesniu negu esat, pone Bežarai... Mielas Simonai, atleiskit. Jūs gerai žinot, kad gražiojo Andrėjo širdis turi profesinių paskatų, be to, juk neimsit kalbėti apie tą žiaurų žvėrį Eledoką ir mūsų mieląjį Šarlį kaip apie porą, ar ne?

– Bet aš to nesakiau... – ištarė Simonas ir sutrikęs atsigręžė į Šarlį. – Visai nenorėjau to pasakyti! – tęsė jis šiltai. – Jūs gerai žinot, bičiuli... Visos moterys šiame laive eina dėl jūsų iš proto, man neverta nė gintis... Ak! Jums pasisekė, kad esat denio vadas laive, pilname nieko neveikiančių moterų! Nežinau, bičiuli, kiek jau esat sumedžiojęs, bet skaičius turbūt įspūdingas, ar ne? Klystu? Jūs tikras pokštininkas! – pridūrė dar kartą smarkiai jam pliaukštelėdamas.

Ir juokdamasis nuėjo „persirengti“, kaip reikšmingai pranešė, palikęs sutrikusius pašnekovus.

– Tikrai, aš mėgstu tik *al dente* išvirtus spagečius. O jūs, mielas drauge?

– Aš taip pat, – liūdnai atitarė Armanas Botė-Lebrešas, kuris prieš atsakydamas Doriači tesuspėjo nepastebimai pasitaisyti dantų protezą.

Ji penkias minutes buvo bauginamai įsispoksojusi į valgantį Armaną, būtų spoksojusi ir į ką nors kitą, kas nebūtų, kaip Armanas, jau tris valandas pasinėręs į *Engine Corporation* ir *Steel Mechanics Industry* biržos svyravimų lyginamąją analizę.

– *Al dente* reiškia neišvirę ar kaip? – triumfuojamu balsu pasiteiravo Simonas Bežaras.

Kažkokiu stebuklingu plaukų losjonu jam buvo pavykę neklusnius rusvus plaukus nepriekaištingai priploti prie rausvo pakaušio, buvo pasidabinęs kuo grakščiausiai atrodančiu tamsiai mėlynu ir vandens žalumo škotiško audinio smokingu ir per dešimtį žingsnių dvelkė losjonu po skutimosi *Lanvin*. Net santūrioji Klarisė, jo kaimynė, atrodė, dėl to jautėsi nepatogiai. Labai asmeninis ir, reikia pasakyti, labai vertinamas Simono triumfas turėjo tokį privalumą, kad kliudė jam matyti, kaip prie stalo Erikas Letiujė ir jo gražuolė Olga vis susižvalgo. Juodu valanda anksčiau susitiko prie baro durų, Erikas smėliniu lino švarku, melsvos džinso spalvos marškiniais ir kelnėmis, dailiu saulės nurusvintu veidu ir linksmomis, valdingomis prūsiško mėlynumo akimis atrodė žavingai. „Šiandien vakare susitinkam sausumoje“, – iškošė tarp dantų imdamas ją už alkūnės ir taip vyriškai suspaudė ranką tvirtais pirštais, kad jai net suskaudo. „Aistra daro jį nerangų, – tuoj pat dingtelėjo Olgai. – Jis šypsosi, bet ir dreba, kupinas to jaudinamo ir nerimastingo nerangumo, kokį beveik nenuslepiamas įkarštis suteikia brandiems vyrams.“

Paskutinis sakinys taip ją apsvaigino, kad ji skubiai nusileido į kajutę užrašyti jo į savo sąsiuvinį, storąjį sąsiuvinį su užraktu, kurį slėpė lagamine ir – klaidingai – manė, kad Simonas jo daugybę kartų ieškojo. Tad ji atėjo prie stalo pavėlavusi, bet truputį išsitaršiusiais plaukais, alsuojanti, gerokai nuraudusi ir

šiek tiek kaltu veidu, ir tai pagaliau suteikė jai jaunatviškumo. Svečiai vieningai pažvelgė į ją susižavėję, žinoma, daugiau mažiau, nelygu kuris, bet iš tikrųjų. „Ta kekšytė – graži uogelė“, – sumurmėjo sau Eledokas sukandęs dantis, bet pakankamai garsiai, kad Doriači išgirstų ir kurtinamai paprašytų pakartoti, norėdama vien paerzinti. Jis išraudo ir jo prasta nuotaika dar pablogėjo, kai Edma Botė-Lebreš meiliu ir suokalbišku balseliu paprašė ugnies. „Nerūkau!“ – sugriaudėjo jis nedraugingoje tyloje ir atkreipė į save griežtus, ironiškus žvilgsnius. Tada teko iškęsti grakštų Edmos atkirtį – ji akivaizdžiai buvo sukrėsta, bet šypsojosi: „Tegu tai nesukliudo jums man pridegti!“ – sumurmėjo beginkliu balseliu. Jis ir vėl pasirodė storžievis, o tuo metu pasipūtėlis Žiuljenas Peira tiesė rankoje žiebtuvėlį vargšei aukai! Tą valandėlę pokalbis sruveno labai įvairiomis kapitonui nesuprantamomis temomis. Buvo aptariamas delfinų protas, politikos slėpiniai, rusų pikta valia ir kultūros biudžeto skandalai. Pokalbiai liejosi labai sklandžiai iki deserto, paskui kiekvienas, susigalvojęs bet kokią dingstį, nusileido į kajutę paskutinį kartą brūkštelėti šukomis plaukus, kad tuoj po koncerto galėtų bėgti į tą salelę-viešuosius namus, vadinamus Kapriu. Didelei Eledoko nuostabai, prie jo stalo teliko vienas vyras, kuris net atrodė apsisprendęs neįsilieti į geidulingą bandą, – tai buvo Žiuljenas Peira. Uždavė kapitonui vieną kitą labai taiklų klausimą apie laivybą, „Narcizą“, sustojimų naudą ir t. t. ir tuo būdu laivo vado pagarba jam stebėtinai padidėjo. Savaime suprantama, šį vyrišką pašnekesį, pagaliau nors kiek įdomų, be veidmainiavimo ir sapaliojimo, nutraukė koncertas... Tačiau beveik nepaslėpta kapitono užuomina, kad išklausyti rečitalį yra „kankynė“, liko be atgarsio. Arba tas simpatiškas ir, regis, normalus tipas tikrai mėgsta muziką – tada Eledoko akyse jis

jau nebebuvo normalus, – arba žaidžia kažkokį keistą žaidimą. Eledokas, pusiau sužavėtas, pusiau įtarus, nukėblino paskui jį į aukojimo vietą.

Doriači pradėjo koncertą, regis, skubėdama, padainavo dvi tris arijas neįtikėtinai techniškai ir gyvai, staiga viduryje vienos *lied* sustojo ir pradėjo kitą nė neatsiprašiusi, tačiau sąmokslininkiškai šypsodama, tai pelnė jai daugiau aplodismentų negu visas ankstesnis, kad ir pritrenkiantis, balso meno demonstravimas. Po jos pasirodė Kriozė, užgrojo, regis, nesibaigiantį Skarlačio kūrinį, skambino nepriekaištingai, bet be jokių efektų (kaip tik pagirtinas trūkumas), tad, paradoksalu, pasipiktinęs Eledokas pamatė: keleiviai sprunka vienas po kito, liko tik pirmosios klasės. Visi kiti prisiekę melomanai apleido muzikavimo vietą. Skystų plojimų pasveikintas Kriozė nusilenkė tarsi miniai – šį kartą jo panieka buvo pateisinama – ir patraukė link savo kajutės, paskui jį tuojau nusekė Armanas Botė-Lebrešas, atrodęs visai smagus, kad liko vienas. Kai pasišalino ir Eledokas, prie apšviestos arenos tebuvo likę du mąslūs siluetai, skiriami kelių kėdžių eilių, – Žiuljeno Peira ir Klarisės Letiujė.

Žiuljenas sėdėjo fotelyje nejudėdamas, atlošęs galvą, žiūrėjo į žvaigždes danguje, stebėjo jų mirgėjimą ir retsykiais staigų ir gražų krytį žemyn, absurdišką ir ūmų kaip kai kurios savižudybės. Nors nežiūrėjo, bet pamatė, kaip ji atsistoja, kai barmenas išjungė keturis prožektorius. Sekė akimis, kol ėjo baro link. Nejudėjo, bet laukė. Nors nieko neplanavo iš anksto, jam atrodė, kad jų pasilikimas tą valandą vienų denyje jau seniai sutartas, kad denio vienatvėje ir jųdviejų tylėjime yra kažkas fatališka. Jie kažkur ėjo drauge ir jis buvo tikras, kad ji ne daugiau negu jis nutuokia kur. Gal trumpo ir nesėkmingo meilės nuotykio link, pertraukiamo nervingo kūkčiojimo ir prieštaravimų, gal gyvuliško ir gėdingo akto link, o gal tylaus verksmo ant jo peties. Šiaip ar taip, jie buvo miglotai sutarę pasimatyti nuo tada, kai susitiko denyje per atidarymo kokteilių vakarėlį, o juolab nuo tada, kai jis išvydo ją svirduliuojančią ir apgailėtiną, juokdarišką, išsidažiusią įvairiaspalviais skaistalais, nepasitikinčią, įsikibusią savo pernelyg gražaus vyro parankėn. Ji bijo, jis žinojo tai. Tačiau dar žinojo, kad ji grįš ir atsisės šalia, o jo pasitikėjimas savim nuo to nė kiek nepasidarys pasipūtėliškas. Artyn ją pastūmės net ne Žiuljeno potroškis, o kažkieno kito, nesvarbu kieno, tik ne to išauklėto storaodžio, už kurio ji buvo ištekė-

jusi. Jis kvėpavo lėtai ir giliai tarsi sėsdamas prie lošimo stalo arba prieš pradėdamas suktą ir pavojingą pokerio partiją, tarsi prieš sąmoningai vairuodamas per dideliu greičiu arba svetimu vardu prisistatydamas žmonėms, galintiems jį atpažinti ir supainioti. „Kvėpuoja tarsi prieš pavojų", – pamanė ir nusijuokė. Iki šiol užkariauti moterį jam dar niekada neatrodė pavojinga, nors vėliau pasirodė priešingai.

Klarisei ateiti iki jo užtruko pusvalandį, tą pusvalandį ji praleido gerdama, tylėdama, įsmeigusi akis į vieną tašką priešais išsigandusį ir dėl to nustebusį padavėją – mat paprastai Klarisė Letiujė priversdavo padavėjus šypsotis ironiška arba užuojautos šypsena, nelygu barmenas, valanda ir kiek taurių jai jau būdavo įpylę. Dar ji rūkė įtraukdama smarkiai ir ūmiai ir tuoj pat išpūsdavo dūmus ilgais vaikiškais iškvėpimais, tarsi būtų išmokusi rūkyti tos dienos ryte. Tačiau cigaretes užgesindavo nusiminusi, po trijų ar keturių pusiau įtraukimų. Pasitraukė nuo baro išgėrusi tris dvigubus viskio ir sumaigiusi dvidešimt cigarečių, paliko perdėtai daug arbatpinigių padavėjui, kuris nesuprantamai dėl jos sunerimo. Jam, beje, ir kitiems laivo darbuotojams, Klarisė visai patiko. Ji atrodė jiems kaip jie patys – oficialiai žemesni, palyginus su kitais keleiviais. Eidama link Žiuljeno prieblandoje ji užkliuvo už kėdės, jis nevalingai atsistojo, labiau susirūpinęs ją prilaikyti negu iš mandagumo. Ji susmuko ant kėdės greta ir žiūrėdama jam į veidą staiga prapliupo juoktis. Jos plaukai buvo išsitaršę, ji net truputį girta, – pamanė jis jausdamas moralizuojantį liūdesį, kokio nenumanė turįs.

– Nėjot su kitais į Kaprį? Jums nesmagu? – švelniai paklausė, padėdamas jai pakelti rankinę ir surinkti įvairius netvar-

kingai pabirusius daiktus, kurie dabar blizgėjo ant grindų, prie jų kojų: auksinę, jai per sunkią pudrinę, kuri tikriausiai buvo verta didelių pinigų, su jos inicialais, iš brangakmenių inkrustuotais dėžutės paviršiuje, tokią pačią lūpdažio tūtelę, raktus nežinia nuo ko, kelis suglamžytus banknotus, atviruką su nežinomos pilies nuotrauka, cigarečių dėžutę, praplėštą popierinių nosinių pakelį ir neišvengiamą mėtinių pastilių dėžutę, vieninteli daiktą, kurį ji stengėsi nuo jo nuslėpti.

– Ačiū, – pasakė ji labai greitai atsitiesdama, bet ne taip, kad jis nespėtų užuosti jos kvepalų – aštraus, atkaklaus kvapo – ir tuo pačiu metu jos kūno kvapo, sušildyto dienos saulės ir tarsi prieskoniais paaštrinto labai lengvo baimės dvelksmo, – jį Žiuljenas atpažino tarp visų kitų, jis lošėjams atpažįstamas.

– Ne, – atsakė ji, – Kapris man neįdomu... arba nebeįdomu. Nors kadaise ten gerai pasilinksminau...

Ji žvelgė priešais save, buvo nuolankiai sukryžiavusi ant kelių rankas tarsi jis būtų pasikvietęs ją į paskaitą, o ji įsitaisiusi kelioms valandoms.

– Niekada ten nebuvau, – pasakė Žiuljenas. – Bet tai viena iš mano didžiausių svajonių, kai buvau aštuoniolikos, devyniolikos. Norėjau atrodyti dekadentiškas... Aštuoniolikmečiam vaikinui tai juokinga, ar ne? Norėjau gyventi kaip Oskaras Vaildas su afganų kurtais, nepaprastai ilgais *De Dion-Bouton* gamybos automobiliais ir leisti itališkus žirgus lėkti Kaprio hipodromu...

Klarisė ėmė juoktis vienu metu su juo ir jis padrąsintas pasakojo toliau:

– Aišku, nežinojau, kad Kapris – kaip cukraus galva be mažiausios plokštumos, dar nežinojau, kad Oskaras Vaildas nemylėjo moterų... Atrodo, tie du nusivylimai kliudė čia atkeliauti, ir galbūt šiandien šis prisiminimas kliudo išlipti į sausumą.

– Man tai tik prisiminimai, – pasakė ji. – Devyniolikos, dvidešimties čia turėjau didelį pasisekimą. Baronų turtai buvo pagarsėję net Italijoje, ir aplink mane atkakliai rėžė sparną. Tuo metu būti Baronų šeimos įpėdine dar nebuvo gėdinga...

– Ir dabar negėdinga, tikiuos, – lengvai tarstelėjo Žiuljenas. – Kiek žinau, gimti turtingam ne gėdingiau, negu gimti vargšui.

– Manau, kad ne, – rimtai atsakė ji. – Pavyzdžiui, – staiga sušneko greitai, – jūs esat aukcionų vedėjas, tikriausiai mėgstat tapybą, ar ne? Ar jums neplyšta širdis, kai turit parduoti šedevrus turtingiems buržua, kurie ir tesvajoja dar praturtėti iš tų drobių? Kurie vos grįžę į namus užrakins jas į seifus nė nepažiūrėję?

– Ne visi taip daro, – atsakė Žiuljenas.

Tačiau ji neišgirdusi nutraukė jį:

– Mano senelis Paskjė, pavyzdžiui, turėjo nuostabią impresionistų kolekciją. Nusipirko ją pusvelčiui, savaime suprantama: Utriljo, Monė, Viujaro, Pisaro darbus... viską, kaip sakė, už tris frankus. Pastebėjot, kad stambieji buržua visada derasi? Jiems beveik pavyksta nusipirkti duonos pigiau, negu perka jų namsargė. Be to, jie tuo didžiuojasi...

Ji ėmė juoktis, bet Žiuljenas tylėjo, o ji tarsi suirzusi atsisuko tiesiai į jį.

– Jūs netikit manim?

– Netikiu apibendrinimais, – atsakė Žiuljenas. – Pažinojau ir žavingų, ir niekingų buržua.

– Ką gi, jums pasisekė, – staiga atsakė ji piktu balsu.

Ji atsistojo, pasuko prie turėklo, šiek tiek per tiesi, lyg norėtų atkurti alkoholio suardytą pusiausvyrą. Žiuljenas nesąmoningai nusekė iš paskos, atsirėmė į turėklą šalia, pamatė, kad ji tyliai verkia didelėmis ašaromis, jos ritosi skruostais, o ji, atrodė, nė nepastebi, keista, jis vien iš formos numanė, kad aša-

ros karštos: ištįsusios, takios, pailgos pykčio ašaros, panašios į cigarečių dūmus, jos nebuvo tobulai apvalios, pilnos ir kone tykios, kokie būna atidžiai išpučiami dūmų ratilai ir nuviltų vaikų ašaros.

– Kodėl jūs verkiat? – paklausė jis.

Tačiau ji atsilošė į jį, padėjo galvą ant peties kaip būtų atsirėmusi į medį ar atsitiktinį gatvės žibintą.

Tik iš baro sklido šviesa ir apšvietė denį, kur jie buvo prieš minutėlę, ji krito jiems iš šono, buvo blausi, slaptinga, dviprasmė, o jie skendėjo tamsoje. Vienintelis salos švyturys kartais perskrosdavo tamsą, dvi tris sekundes nutvieksdavo veidus ir toliau sukosi maniakišku ratu. Tačiau Žiuljenas kaskart regėdavo tik Klarisės viršugalvį, nes ji atkakliai laikė galvą nuleistą kaip užsispyrusi ožka, priglaudusi jam prie peties, o pečius purtė trumpi nuolatiniai spazmai, tokie reguliarūs, kad beveik ramūs. Tai buvo beviltiška ir taiki širdgėla, kylanti iš amžių glūdumos, taip pat ir širdgėla dėl nieko. Beprasmė ir nenumaldoma širdgėla, pamišimas ir susitaikymas. Ir, savo nuostabai, Žiuljenas jautėsi pamažu persmelkiamas ramaus tos širdgėlos begėdiškumo, jos tylėjimo apie priežastis, kol ji kūkčiojo ant jo, nepažįstamojo, peties, tylėjimas buvo blogiau už visus paaiškinimus, jį nutraukdavo tik šniurkščiojimas ir ašaroms šluostyti dreskiamų nosinių šiugždesys – ji plėšė jas šiurkščiais gestais kaip paauglė.

– Nagi, – pratarė jis sujaudintas, pasilenkdamas prie tos prislėgtos galvos, – nagi, nereikia taip verkti... Tai paika, jūs pati save skaudinat, – kvailai pridūrė. – Kodėl taip verkiat? – neatlyžo šnabždėdamas.

– Tai... tai absurdiška... – atsakė ji keldama į jį veidą. – Absurdiška... Bet aš ir esu absurdiška...

Tada jos veidą apšvietė švyturys, o Žiuljenas liko suakmenėjęs. Makiažas pasidavė ašaroms, nosinėms ir tarsi gynybinė miesto siena – subyrėjo, praskydo, išnyko. Iš po tiršto ir barokiško, beveik nepadoraus makiažo pasirodė naujas veidas, nepažįstamas ir nuostabus, kurį įstrižai kritusi blausi šviesa pailgino, negailestingai ir tragiškai paryškino, nedaugelis veidų būtų tai ištvėrę: tai buvo eurazijietės veidas: tobula kaulų struktūra, pailgos akys, įkypos nuo nosies iki smilkinių, nors ir be blakstienų tušo, žydros cigarečių *Gauloises* pakelio spalvos akys, žemiau jis matė ryškias, nuo ašarų dar drėgnas lūpas: viršutinę išlenktą, godžią ir liūdną apatinę. Žiuljenas atsipeikėjo bučiuodamas tas lūpas, palinkęs prie jos, įbedęs nosį į tos pamišusios girtos moters plaukus, bet pamišimas staiga jam buvo nė kiek nesvarbus, taip magėjo glaustis prie tų lūpų, išdrįsusių sudaryti suokalbį su jo lūpomis, ryžtingai draugiškų, pritariančių, dosnių, reiklių, klastingų. „Tikros lūpos, – sakė jis sau tamsoje, – kaip tų merginų prieš dvidešimt penkerius metus, kai pats buvau dvidešimčia metų jaunesnis ir bučiuodavau pro atviras automobilio dureles, žinodamas, kad tuo ir apsiribosim, tie bučiniai buvo man prieinamo malonumo viršūnė, vėliau nuo tų bučinių likdavau kupinas laimės ir susirgęs iš apgailestavimo!“

Per dvidešimt metų būta daug lūpų ir daug bučinių, viltingų ar ramių, bučinių prieš ir bučinių po, tačiau jie visi turėjo chronologiją. Jau nebebuvo, iš tiesų jau niekada nebebuvo tų beprasmių, tuščių, savitikslių, už laiko, už gyvenimo, beveik už sekso ir jausmų ribos esančių bučinių, gimusių iš tyriausio vienų lūpų troškimo kitų lūpų. „Dygūs, lipnūs, godūs jaunystės bučiniai“, kurių Montenio aprašymas jį taip sujaudino ir kurių skonį vėl pajuto dabar, šį vakarą, prigludęs prie išsitaršiusios

aukštuomenės moters lūpų. Tai buvo juokinga, bet jis negalėjo atsiplėšti nuo tos burnos. Lenkė galvą į dešinę, į kairę sekdamas jos kaklo judesius, ir teturėjo vieną mintį, vieną tikslą: daugiau niekada neišsiskirti su tomis lūpomis, – nepaisydamas absurdiškos palinkusio kūno padėties, mėšlungio sutrauktos nugaros, – lūpomis, kurias mintyse apibėrė pagyrimais, sveikino, skelbė broliškomis, motiniškomis, žlugdančiomis, pasitikinčiomis ir nuo laikų pradžios sukurtomis vien jam.

– Palauk, – pagaliau ištarė ji.

Atsiplėšė nuo jo ir atkragino galvą, atsirėmusi į turėklus, bet veidą vis dar atsukusi į jo pusę, atsimerkusi. Jis negalėjo atsitraukti, pamesti jos iš akių nei pasitraukti iš šešėlio, nes būtų kažką sudaužęs, kažką paties trapiausio, kas turėjo būti nesudaužoma. Kitaip ji dar susizgribs, pamirš, kad yra graži, arba jis pamirš, kad labai jos geidžia. Toje pamėkliškoje šviesoje tarp jų kažkas virpėjo, kas būtų tuoj pat išgaravę, jei tik jie nors akimirkai būtų atitraukę vienas nuo kito akis.

– Eime, – pasakė jis. – Atsiremk čia.

Ir nuvedė ją prie baro pertvaros, atrėmė į ją, surakino rankomis, žodžiu, įkurdino savo šešėlyje. Jautėsi netekęs kvapo, širdies dūžiai lėtėjo, jam neaiškiai dingojosi, kad atgaus kvapą tik prisilietęs prie Klarisės lūpų, bet negalėjo krustelėti, o ji tikriausiai taip pat, nes tamsoje galėjo matyti Žiuljeną kaip neregį arba kaip vaiką, atgręžusį į ją nekantrų ir triumfuojantį veidą, ir ji nejudėjo. Jis žiūrėjo į tą baltą veidą kartu taip toli ir taip arti, dabar jau neįžiūrimą, neryškų ir visai neseniai atrastą, tokį grėsmingą ir geidžiamą veidą, kurio atvaizdą jis visada prisimins tokį, kokį ką tik buvo matęs prie turėklų, kai lenkėsi prie jo, tiksliai tokiu kampu, tiksliai tokioje šviesoje matytą veidą, kurio iš tiesų daugiau niekada nebepamatys ir kurio paslapčia

akiplėšiškai jau ilgėjosi, o gal net pasirinko iš tūkstančio kitų veidų, kurie sutilpo blyškioje, neapibrėžtoje dėmėje šalia, galėjusioje būti jam nieku. Tas veidas būtų buvęs niekas, jei jo lūpos nebūtų jautę jos ir tučtuojau nebūtų apėmęs nesuvaldomas geismas. Priešais Žuljeną buvo tikras gyvenimas, jis kvėpavo juo, jis galėjo būti laimingas arba nelaimingas, jam galėjo grėsti pavojus nebebūti savaime nieko vertam, bet kitų akimis – Klarisės – gerbiamam arba palaikomam. Nepriklausomų, Žiuljenui, jo vaikystei svetimų akių, abejingų, nežinančių Žiuljeno per ilgus metus saugomų paslapčių, vis dar kaupiamų ir rūpestingai slepiamų, ir nebūtinai iš bailumo, bet dažnai iš padorumo ar draugiškumo; visų užkardų, skraisčių, susitarimų, Žiuljeno įterptų tarp gyvenimo ir jo įsivaizdavimo; kaukių ir grimasų, kurios buvo jam tapusios nevalingomis, galbūt tikresnėmis dėl tiesos atmetimo ir gilesnėmis dėl polinkio į melą negu daugybė kitų, iš vaikystės atėjusių ir natūraliais laikomų instinktų. Tų kaukių atmesti, plėšyti jis jau nebenorėjo net kitos padedamas. Nebenorėjo naikinti jokių gėdingo ir kalto sugyvenimo su savimi pėdsakų net prisidengdamas bendrystės, nuoširdumo dingstimis. Nebent – tai būtų blogiausia ir gal labiausiai pageidautina – tas jo santykis su savimi taip ir liktų neatskleistas. Kartoninės kaukės būtų bučiuojamos visa burna ir dirbtiniai plaukai glostomi šiltų delnų. Tada, žinojo, toli nuo tų komedijų jis nuobodžiautų, nemylėtų, būtų išgelbėtas.

Jau pritaręs pastarajai žiauriai, bet įmanomai prielaidai, Žiuljenas kvėpavo su palengvėjimu ir jau beveik gailėjosi laimingo laiko, kai būtų galėjęs sudeginti visus savo laivus, atiduoti širdį ir leisti kam nors suteikti jo gyvenimui prasmę, tai yra toną. Žiuljenas, tuoj pat pamanęs, kad pražiopsojo meilę,

apgailintis savo negebėjimą mylėti, – tą beveik šlovingą negalią, nes ji gauta mūšio laukuose, – tamsoje užsimerkęs atsuko nekantrų ir triumfuojantį veidą. Tačiau per tą laiką, kol Klarisės veidas artėjo prie jo, Žiuljenas spėjo apgailėti meilę. Jeigu myli, tada jo ateitis tampa prasminga, gatvės, paplūdimiai, saulė, miestai vėl realūs, net pageidautini, nes juos galima rodyti, jais dalintis. Apvalia pripažinta žemė vėl tampa plokščia, kaip delnas atvira kelionei, vėl repetuojami koncertai, vėl atviri muziejai, lėktuvai vėl skraido pagal tvarkaraščius. Jeigu jis myli, jam taip pat įmanoma ir dalytis visais šiais turtais, ir sąmoningai juos pamiršti, paniekinti dėl kambario viešbutyje, lovos, dėl veido. Jeigu jis myli, jo praeitis, kiek nebemadinga, bet padori istorija, nepapasakojama praeitis su mama, vienintele, kuri sutiko iki galo jam papasakoti vaikystę, išvaduoti ją iš banalumo ir paversti originalių įvykių seka, pati mirusi jo praeitis turėtų atgyti ir pasirodyti audringa, neperkalbama kaip paauglys, kurį jis pasistengtų nupasakoti, pagimdyti suklastotą atmintį ir išgalvotus prisiminimus. Tačiau galų gale Žiuljenas niekada nebus nuoširdesnis negu tose melagystėse, nes stengdamasis sužavėti Klarisę melagystėmis ir net jų iškraipymu širdies gilumoje slėpė tai, kas jo, Žiuljeno, akimis buvo žavinga. Taip per pavyzdinį išgalvotą paauglį jis piešė suaugusįjį, kokiu tapo, ir juo užtikrinčiau, tokiu būdu išpažino savo svajones ir apgailestavimus, vienintelius nepaneigiamus dalykus, kurie atskleidžia žmogų. Tai daug tikresni atskaitos taškai negu tikrovės dalykai, kurie, kaip visada, tarsi abejotini trofėjai bus išmesti į lygius kalendorių paplūdimius, o ten bus datuojami, tvirtinami, atpažinti atmintį arba moralinę nuovoką praradusių biurokratų. Per suklastotus pasakojimus ir nutikimus Žiuljenas pagaliau galėtų papasakoti tikrą jautrų savo gyvenimą, pieštų jį logiš-

ką, sklidiną, gerbtiną ir galų gale laimingą, nes Žiuljenui meilės galia, kaskart įpareigojanti mylimai būtybei rodyti laimingo vyro atspindį, buvo viena stipriausių. Jis norėjo būti laimingas, linksmas, laisvas, stiprus. Būti mylimam už savo nelaimes jam būtų atrodę kaip vyriškumo įžeidimas, nes meilės suteikiamas pareigas Žiuljenas mėgo tiek pat kiek malonumus. Tad kaip tik žiūrėdamas į tokį savivaizdį, kilniaširdį ir sentimentalų, Žiuljenas pajuto lūpomis vos glustelėjusį Klarisės bučinį. Tik kai Klarisė atsitiesė, žemė susvyravo, viskas vėl tapo įmanoma ir nepakeliama, nes ji jau atitrūkusi, bėgdama į šviesą pirma jam pasakė: „Daugiau reikės to nebekartoti."

Žemė po keleivių kojomis šiek tiek siūbavo, nors jie dar tik tris dienas plaukė laivu. „Grįžus tai bus smagu“, – pastebėjo Simonas Bežaras. Edma Botė-Lebreš visada šiek tiek bjaurėjosi jo minčių raiška, bet nepamiršdavo neaiškiai pritarti jų turiniui. Po tolimų, tuščių ir atsainių jos bičiulių iš aukštuomenės komentarų šis netašytas sveikas protas, tiesus tikrovės suvokimas, išsakytas džiugiais ir sodriais žodžiais, galų gale jai atrodė labiausiai gaivinantis. Ir net tolerantiškas, nes stačiokiškas Simono sarkazmas be lašo pykčio, apskritai Edmos Botė-Lebreš akyse Simonas Bežaras beveik atstovavo „liaudžiai“. Liaudžiai, kurios ji nepažinojo, nuo kurios ją atskyrė prabangios vedybos, ir – tiek pat, o gal net labiau – skrupulingai miesčioniška vaikystė. Be to, Simono Bežaro susižavėjimas buvo toks naivus, kad net užkrečiamas. O retsykiais graudinantis.

– Tai bent, – aikčiojo jis sėdėdamas karietoje, kuri lėta žingine artino juos – Šarlį, Edmą ir jį (Olga ir Erikas nusprendė važiuoti taksi) – prie Pjacetos, – tai bent kampelis! Atvažiuosiu čia filmuoti, – sumurmėjo jis staiga sukirbėjus profesionalui, bet netvirtai įsitikinęs, nes pagaliau mąstė galvodamas ne apie naudą, o šelmiškai.

– Juk gražu, ar ne? – atsakė pamaloninta Edma Botė-Lebreš, tuoj pat kažkokiu visuotiniu refleksu pasisavinusi Kaprį ir jo žavesį. – Šiek tiek pritrenkiantis reginys, ar ne? – pridūrė aukštuomenei ir kai kuriems intelektualams būdingu įsitikinimu, kai prie spindinčio būdvardžio priduriamas menkinantis prieveiksmis.

Taigi Hitleris jai atrodė „veikiau apgailėtinas“, o Šekspyras „gana genialus“ ir pan. Šiaip ar taip, Simonui jos pasakymas „šiek tiek pritrenkiantis“ pasirodė silpnas.

– Niekada nesu matęs tokios jūros, – pasakė jis. – O graži, pasileidėlė!

Edma sumirksėjo – bet iš tiesų, jūra buvo išskleidusi visus savo patalus nuo tamsiai mėlynos iki vos melsvos paklodės, nuo karališko purpuro iki nepadorios rožinės, nuo juodos iki plieno pilkumo, kaip kurtizanė, ir narciziškai šiomis sumišusiomis spalvomis plytėjo į visas puses, tikriausiai džiaugėsi vienatvės malonumais, kurių nė kiek neatspindėjo pieniškas, glotnus, sidabrinis jos paviršius.

– Kaip jums patinka Pjaceta, Simonai?

– Nieko nematau, – burbtelėjo jis.

Nes apšviestoje Pjacetoje knibždėjo šortų, kodakų, kuprinių, tarp kurių jis nematė nei Olgos, nei Eriko.

– Jie tikriausiai „Kvizizanoje“, tai vienintelis ramus baras, nes priklauso viešbučiui. Eime. Jūs einat, Simonai?

Tačiau jų nebuvo nei „Kvizizanoje“, nei „Antrame numeryje“, nei „Pacieloje“, „niekur“, konstatavo Simonas vis labiau irzdamas, o susierzinimas pamažu virto nusivylimu, paskui – širdgėla. Jis svajojo pamatyti Kaprį kartu su Olga, suplakti vaikystės svajones su brandaus amžiaus tikrove. Buvo juo liūdnesnis, kad Edma ir Šarlis, iš pradžių optimistiškai ir ra-

minamai, pamažu ėmė kalbėti gailesčio kupinu tonu, šnekėjo švelniai, vis garsiau kvatojosi iš jo retėjančių ar vis blankesnių pokštų.

– Tikriausiai jie grįžo į laivą, – pasakė Edma eidama iš šešto naktinio klubo ir apsunkusiomis kojomis sėsdamasi ant žemos sienelės. – Nusivariau nuo kojų... – pasakė. – Ir mums reikėtų grįžti. Jie tikriausiai laukia.

– Vargšeliai! Gal jie net įsiutę! – apmaudžiai pasakė Simonas. – Gal mes turėsim atsiprašyti! Ir aš nusivariau, – prisipažino sėsdamas šalia Edmos.

– Einu, atnešiu jums išgerti, – pasisiūlė Šarlis, kurio nė kiek neguodė kito žmogaus guodimas užklupus širdgėlai, nes jis nerado jokių Andrėjo pėdsakų, nors ir uždavinėjo nesantūrius klausimus. Juk jis toks gražus ir ėjo už parankės su Doriači, tad jie negalėjo prasmukti nepastebėti... Jis pasinaudos atsitraukimu ir paklausinės Pablo, „Antro numerio“ barmeno, kuris visada viską žino apie Kaprį.

Tad Šarlis nužingsniavo kiek per jaunatvišku šokio žingsneliu, bet jo galvos padėtis neatitiko eisenos, nerodė jokio linksmumo, ir Edma žinojo kodėl. „O! Keistas pasilinksminimas Kapryje šalia dviejų sudužusių širdžių!“ Šį kartą ji sveikino save su valinga skaistybe... Tiesa, valinga, tai yra sąmoninga.

Erikas sumokėjo už taksi ir jiedu su Olga nieko nė neklausinėję nėrė į Kaprio gatveles. Erikas prisiminė, kad ten buvo graži vieta, iš kurios veriasi vaizdas į jūrą, per porą žingsnių nuo „Kvizizanos“. Jis akimirką stabtelėjo prie baro, šnektelėjo su namsargiu, paskui išsiblaškęs grįžo pas Olgą. Nors Erikas visada buvo storžievis, manė, kad būtina trumpa jausminga įžanga,

kad laikydamasis padorumo negali visai neaušinęs burnos nusitempti jaunąją aktorę į lovą. Jaunoji aktorė galvojo panašiai: „Koks jaudinantis reginys buvo, Fernanda, kai toks pasitikintis savimi ir savo sėkme tarp moterų vyras suko aplinkkeliais, kad prisipažintų paprastą dalyką: jog geidžia manęs... Jis iš tų vyrų, kurie priklauso tai nuostabiai kartai (vyriškesnei už visas kitas), kuri moters kūno nelaiko prieinamu nuo tos minutės, kai ji pradeda patikti. Mes dešimt minučių terasoje kalbėjom banalybes, kol jis apsisprendė... Įsivaizduoji? Buvau sujaudinta iki ašarų..."

Iš tiesų Olga, pratusi prie skubotesnių papročių, ypač kinematografo terpėje, kur tikrus heteroseksualus tiesiog plėšte plėšė iš rankų kaip retenybes, iš pradžių nusigando, kad tik Erikas nebūtų impotentas. Paskui, kai apsimestinai nerūpestingu balsu pasakė jai „Aš noriu jūsų", balsu, kuris jai pasirodė virpantis iš suvaldyto geismo, ji kiek ironiškai, nesąmoningai pamanė sau: „Štai dešimt minučių prarasta." Po valandos ji taip pat būtų turėjusi teisę manyti, kad ir valanda prarasta, nes Erikas pasirodė labai skubantis, brutalus ir suirzęs, šiaip ar taip, nė kiek nesirūpino jos malonumu. Jeigu nebūtų buvęs „Forumo" direktorius, ji būtų jį įžeidusi visai banaliai, bet dėl tos aureolės pasirodė jai nuostabiai gyvybingas ir jaudinamai greitas. O Erikas per porą minučių apsirengė, patenkintas kad ir lengva sėkme, svarstydamas, kaip apie tai galėtų sužinoti Klarisė. Tačiau ant durų slenksčio Olga sustabdė jį uždėdama ant peties ranką. Jis nustebęs atsigręžė.

– Kas yra?

Ji suklapsėjo vokais, nuleido akis ir sumurmėjo:

– Erikai, tai buvo dieviška... Tikrai dieviška...

– Reikės pakartoti, – pareiškė jis mandagiai ir be jokio įsitikinimo.

Jie pasimylėjo tamsoje, ir jis būtų neįstengęs pasakyti, kokio ji sudėjimo. Olgai teko pasistengti, kad jis viešbučio terasoje pavaišintų buteliu kjančio.

Andrėjas įsivaizdavo save, beje, entuziastingai, naktiniuose klubuose šokantį tango arba džerką, bet atsidūrė visai tuščioje įlankėlėje, kurios papėdėje pliuškėjo drungna ir tamsoje perregima jūra. „Maudysimės“, – pasakė Doriači, ir jis apstulbęs pamatė, kaip ji nusiauna batus, nusirengia suknelę, išsiima iš plaukų šukutes. Išvydo, kaip jos putlus, neryškus kūnas kaip balta dėmė praeina pro šalį ir džiaugsmingai krykštaudama ji ima taškytis jūroje. Jis nė akimirkos neįsivaizdavo, kiek vidinių jėgų prireikė tai moteriai, kad nuoga, nors ir tamsoje, stotų prieš, jos manymu, kritišką žvilgsnį. Tačiau žvilgsnis toks nebebuvo: jei ji būtų svėrusi ir dvigubai daugiau, jei ir būtų buvusi netgi negraži, Andrėjas nebūtų to matęs. Jau tris dienas jis buvo persmelktas jausmo, labai panašaus į garbinimą, ir, gerai tai suprato, jam tai nė kiek nepadės įrodyti vyriškumo. Iki šiol Doriači skaistalai, klostės, galvos laikymas įkvėpė jam pagarbų siaubą, o kai pamatė ją nerangiai besipliuškenančią vandenyje, kai tą marmurinį veidą aplipo šlapi plaukai, o iš skardaus balso teliko vienas kitas aukštas spygtelėjimas nuo šalčio, Andrėjo siaubą nustelbė globos instinktas. Andrėjas nusirengė, įbėgo į jūrą, priėjo prie Doriači, apglėbė ją ir ryžtingai kaip kareiva, koks negalėjo būti visą parą, parsivedė į paplūdimį. Paskui jie

ilgai gulėjo ant smėlio, jautėsi kuo puikiausiai, nepaisydami nemalonaus ir šalto smėlio prisilietimo ir retsykiais apimančio drebulio, dėl kurio kaip mokinukai stipriau glaudėsi vienas prie kito.

– Tu tyčia taip padarei? – paklausė jis tyliai.

– Ką tyčia?

Ji buvo atsisukusi į jį ir šypsojosi, jis matė jos spindinčius dantis, pečių ir galvos kontūrą šviesiame danguje.

– Tyčia išsiėmei šukutes? – paklausė jis.

Ji papurtė galvą į kairę ir dešinę:

– Aš niekada nieko nedarau tyčia, – atsakė, – tik tada, kai dainuoju, daugiau nieko kito nesu sutikusi daryti tyčia.

– O aš esu, – pasakė jis naiviai. – Neįsivaizduoji, kaip man buvo gėda...

– Jūs, vyrai, tikrai kvaili, – pareiškė ji prisidegdama cigaretę ir įdėdama jam tarp lūpų. – Jau jūsų įsivaizdavimas apie meilę... Ar bent žinai, kas mums, moterims, yra geras meilužis?

– Ne, – atsakė susidomėjęs Andrėjas.

– Tai vyras, kuriam mes atrodom geros meilužės, ir viskas. Ir kuris mylėdamasis būna tokios pačios nuotaikos kaip mes: liūdnas, jei mes liūdnos, linksmas, jei linksmos, o ne atvirkščiai. Technikos žinovai – tai legenda, – tvirtai pasakė ji. – Ar kas nors tave kada ko mokė apie moteris?

– Mama ir tetos, – atsakė Andrėjas.

Ir ji vėl prapliupo kvatotis, paskui dėmesingai, savotiškai motiniškai švelniai klausėsi, kai jis pasakojo apie keistą vaikystę. Tačiau, nepaisydama jo maldavimų atsisakė pasakoti apie savąją. „Ji mėgsta, kad kiti jai atsivertų, bet pati neatsiveria“, – melancholiškai pamanė Andrėjas, bet melancholija nebuvo tokia stipri, kad užgožtų laimę ir jį apėmusį triumfo jausmą.

Atėję prie tiltelio jie susidūrė su Olga ir Eriku. Danguje jau pleveno aušra, o denyje, kur jų laukė Edma, Simonas ir Šarlis – girtumas.

Visi keturi ėjo link supamųjų kėdžių, Doriači ir Andrėjas rodėsi vienas kitu patenkinti – nors ji ir ištraukė ranką jaunuoliui iš delno, – tačiau su ta nekaltumo išraiška veide, kurią suteikia malonumas, o tai keistai, kaip priešingybę pabrėžė anų dviejų kaltę. Eriko susikaustymas ir šaltumas negalėjo atsverti paklusnaus mergaitiško tiesumo, lyg šydas dengusio Olgos veidą, tos itin valingos angeliškos išraiškos, kuri buvo beveik žeidžiantis prisipažinimas. Bent taip manė Šarlis su Edma, jie skubiai nuleido akis, tarsi Simonas būtų galėjęs įžvelgti jose žinojimo atspindį ir privalėtų reaguoti. Tačiau Simonas per daug išgėrė, buvo pernelyg įkaušęs ir, nors prisipažinimas buvo tiesmukas, jam pasirodė netyčinis. Tą dalyką jis išsiaiškins akis į akį, be to, nebuvo tikras, ar jam pakaks ryžto. Jau dabar jautėsi kaltas, kad „žino". Olga atsisėdo šalia jo dirbtinai šypsodamasi, o Erikas nenorom prisėdo prie Edmos – ši nežiūrėjo į jį.

Edma, didelei jos nuostabai, – nors buvo pripratusi prie tokių dvipusių mainų, – jautė savotišką panieką ar bent jau pa-

sibjaurėjimą Letiujė. O Šarlis tikriausiai jautė tą patį, nes ir jis atrodė nepastebįs gražiojo vikingo atsiradimo greta.

– Gal išgertume dar po taurę? – paklausė Šarlis akivaizdžiai dvejojančios Dioriači.

Įtampa, tvyranti naktiniame sambūryje prie staliuko, buvo beveik apčiuopiama. Tačiau Andrėjui į ją buvo nusispjaut, jis tesvajojo pakartoti meilės žygius, nenustygo vietoje ir burbėjo, kad jau per vėlu, todėl Doriači apsisprendė: ji atsisėdo, ištiesė kojas ir įsakmiu balsu paprašė savo patarnaujančio riterio stiklinės limonado. Edma ir Šarlis lengviau atsikvėpė. Jųdviejų, trečiosios šalies, dalyvavimas – dar labiau trečiosios negu iš tiesų buvo – atitolino dramą. (Retas dalykas, kad Edma stengtųsi išvengti dramos.)

– Mes jūsų visur ieškojom, – ištarė ji falcetu, šį kartą tyčia norėjo, kad balsas skambėtų kaip aukštuomenės damos, tuo būdu tikėjosi jų lėkimą ir beprasmes paieškas Kapryje paversti eiliniu dalyku.

– Aha, aha... Kur jūs buvot? – paklausė Simonas pašaipiai ir apsimestinai griežtai, o iš tiesų naivuoliškai, jis taip pat mėgino nedramatizuoti įvykių.

– Klaidžiojom, kur akys veda, – atsakė Olga neraiškiu, beasmeniu ir tokiu abejingu balsu, kad Edma dar kartą pajuto ūmų norą staiga skelti tai plėšriai pamaivai antausį.

Nukreipdama akis į šalį ji susidūrė su Doriači žvilgsniu, jame įskaitė tokį patį norą, taip pat sutramdytą, ir staiga pajuto divai draugiškumo antplūdį. Šioji bent jau šauniai elgėsi: ji geidė jauno kūno ir ėmė jį nekeldama triukšmo ir nesivaipydama, o dabar išsitiesusi fotelyje, soti ir tuo patenkinta, švytinčiu veidu, maloni, penkiasdešimt penkerių metų atrodė dešimt kartų jaunesnė ir naivesnė negu Olga, dvidešimt še-

šerių, kuriais taip didžiavosi ir tarsi dorybe slėgė nelaimingą Simoną.

– Ar Žiuljenas Peira ne su jumis? – staiga paklausė Erikas įtariai, kaip pasirodė Edmai – labai netikėtai. – Nemačiau jo Kapryje, maniau, kad lydi jus? – primygtinai klausė Edmos, ši neatsakė, vis dar stebeilijosi tiesiai prieš save. – Maniau, kad jis lydi jus... – įsikarščiavęs neatlyžo, tada įsikišo staiga sunerimęs Šarlis.

– Ne, – atsakė jis, – Edma turėjo du patarnaujančius riterius: mane ir Simoną... Edma... Norėjau pasakyti, ponia Botė-Lebreš, – skubiai pasitaisė.

– Vadinkit mane Edma, – atsakė ji pavargusiu balsu, – bent jau kai šalia nėra pono Botė-Lebrešo, – pridūrė su pašaipa.

Ir ji prapliupo juoktis. Tada sužvingo Šarlis, bet jų juokas liko be atgarsio.

„Vadinasi, Peira liko laive“, – sumurmėjo Erikas.

– Jam tikriausiai teko užkalbėti dantį Kriozei, – maloniai pasakė Šarlis.

– O, tai jis turbūt nenuobodžiavo! – pritarė Edma.

Ir ji pirmą kartą dirstelėjo į Eriką aštriu, tiesiu, džiūgaujančiu žvilgsniu. Tas kvailys Letiujė dar ir pavyduliauja žmonos! Dabar, kai pagalvojo, ji pamanė, kad tarp to žavingo Peira ir tos žavingos Klarisės tikrai kažkas vyksta. Kadangi tarp jų nebuvo nieko regimo, jis galų gale ėmė įžiūrėti kažką akivaizdaus... Ji nustebo, kad anksčiau apie tai nepagalvojo! Erikas akimirką atrėmė jos žvilgsnį su tokiu jausmu, kuris jo akyse atrodė panašus į neapykantą, paskui suklapsėjo vokais ir staiga pakilo.

– Tuoj grįšiu, – pasakė nežinia kam.

Ir nužirgliojo plačiais žingsniais, toldamas nuo rato. Netrukus liko matyti tik deniu tolstanti šviesi jo megztinio dėmė...

Simonas Bežaras atlošė galvą. Atrodė, kad iriasi link kitų krantų, iš tiesų, viena vertus, yrėsi nuo vieno stikliuko degtinės prie kito ir, kita vertus, nuo vieno požiūrio prie kito. Pirma vadinamųjų „vyriškų" filmų režisierių išeitis – atsistoti, nutaisyti energingą veidą ir už rankos nusitempti Olgą į kajutę; antra vadinamųjų „šiuolaikinių režisierių" išeitis – nutaisyti abejingą veidą, pasiūlyti sulošti džinramį (kodėl ne?) ir kalbėti apie ką nors kita. O Simono išeitis jo asmeniniame ir nesėkmingame kine buvo likti fotelyje, prieglobstyje. Edmos ir Šarlio – dar neištuštėjusio butelio degtinės prieglobstyje, svaigintis iki paryčių, net iki vidudienio saulės. Jis nenorėjo, negalėjo vienas susidurti su Olga tame ankštame kambaryje su liuku, mažoje prabangioje kajutėje, kur jis galų gale nuo pat kelionės pradžios jautėsi blogai. Tai reikštų pradėti sceną, girdėti tariamus žiaurius (jis numanė, kad žiaurius) dalykus, arba neužduoti klausimų, nieko nesiteirauti, pakelti tylią, augančią ir nepelnytą panieką, kuri, jis žinojo, jam taptų tarsi skola. Viršūnė – būti išduotam ir praktiškai privalėti dėl to atsiprašyti... Tačiau štai iki ko jis nusirito – staiga su siaubu suvokė. Juk kitos dvi „normalios" išeitys – išperti tai pasileidėlei kailį, reikalauti atsiprašymų ir pažadų, arba tiesiog ją išlaipinti ar pačiam išlipti kitame uoste ir nekelti kito teismo, – šios dvi išeitys, vienintelės „deramos" vyrui, jam jau buvo užgintos. Jis negalėjo pakelti nė minties būti kruize be Olgos, net minties leisti dienas nematydamas Olgos į uodegą surištų plaukų, liekno įdegusio kūno, staigių judesių, negirdėti nenatūralaus balso, įtampos, nematyti vaikiško veido, kai ji miega, galų gale vienintelio dalyko, kurį iš tikrųjų joje mylėjo ir už kurį vienintelį ji nebuvo atsakinga. Simonui Bežarui rodėsi, kad po kojomis, kaip knygose, prasiveria denis, gerklę sugniaužė savotiškas šleikštulys, kakta išrasojo, jis

prisipažino, kad yra iš tikrųjų įsimylėjęs tą kekšikę, kuri jo nemyli. Jis užsimerkė ir akimirką jo veidas buvo skausmingas, persigandęs, todėl atrodė daug jaunesnis ir oresnis negu paprastai. Šį kartą vienintelė Edma pastebėjo tą veidą ir nustebo. Ji instinktyviai prieblandoje ištiesė ranką ir patapšnojo Simono fotelio ranktūrį greta jo rankos, pakankamai stipriai, kad jis pajustų. Jis dėbtelėjo į ją skenduolio akimis: ryškiai išraudusio rusvaplaukio, juokingai nusvilusio ir nelaimingo ručkio, kuris galutinai prisirišo prie tos širdies dalelytės, kuri dar buvo likusi elegantiškoje Edmoje Botė-Lebreš.

Klarisė miegojo. Erikas tyliai ėjo į kambarį, jo veidas buvo rūstus, apimtas aklo pykčio pats nežinojo kam, įniršio, kuris neturėjo jokio ryšio su nemalonia, bet trumpa intermedija – vakaru su Olga. Jis būtų galėjęs bent jausti malonų pasididžiavimą dėl to vakaro, bet jam teliko miglotas jausmas, kad jį apmovė. Tačiau kas? Jam būtų patikę, kad tai būtų toji mieganti moteris, kad įėjęs į kajutę rastų nepaneigiamą įrodymą: būtų norėjęs rasti ją to Peira glėbyje ir turėti dingstį jai trenkti, įžeidinėti, priversti sumokėti už nuobodžias ir banalias tris valandas, už kelionę taksi tos medžiojančios merginos artumoje, už vulgarią minią Pjacetoje, supratingą viešbučio sargo šypseną ir atlaidų perdėtą mandagumą, už tą svetimo kūno lietimąsi prie jo, tos idiotės šūksnius ir apsimestinius trūkčiojimus jo glėbyje, už tą tirštą, saldų, nesibaigiantį kjantį, kurį paskui turėjo gerti, kad visa tai atšvęstų. Jam būtų patikę rasti ją Peira glėbyje, bet nebūtų to pakėlęs. Erikas nejudėdamas stovėjo prie lovos su miegančios Klarisės kūnu. Matė tik jos šviesiai rusvus plaukus ant pagalvės. Niekada nieko daugiau ir neregės: tik plaukus ant pagalvės, slepiančius veidą, kurio niekada nebeišvys. Ji iš-

sprūdo jam. Išsprūdo, o jis nežinojo kodėl, nei kodėl jaučiasi dėl to tikras. Tuo pačiu metu vengė tos minties, atmetė kaip įsivaizdavimą, nesąmonę, visišką neįmanomybę. Klarisė buvo jo žmona, seniai priklausanti nuo jo valios, ir kol jis gyvas, tai nepasikeis.

Jis staiga apsisuko ant kulnų ir išėjo trenkęs durimis. Taigi, kai grįš, ji bus nubudusi ir pastebės jo veide visus meilės saldybių su Olga pėdsakus. Jam atrodė, kad Klarisės galvūgalyje tepabuvo minutę, bet kai pakilo į denį, jis buvo tuščias. Pamatė tik į tamsiai mėlyną sportinį švarką įsispraudusį Eledoką, iškilmingai vyniojantį trapo grandinę. Kapitonas atgręžė į jį patenkintą veidą.

– Visi sugrįžo į laivą, – pasakė jis. – Mes išplaukiam.

Žudančiu žvilgsniu pažvelgė į Kaprį ir jo šviesas, į tą nelaimės vietą – kitomis aplinkybėmis jo žvilgsnis gal būtų privertęs Eriką nusišypsoti.

Deja, Armanas Botė-Lebrešas dar nemiegojo, kai Edma grįžo į sutuoktinių kajutę! Jis iki penktos ryto neužmigdavo, o nubusdavo devintą gaivus, koks gali būti jaunas senis, kuris jau nebelabai jaunas. Jis šaltu žvilgsniu dėbtelėjo į pasišiaušusią ir kiek apgirtusią Edmą – nekentė tos moterų būsenos apskritai, o ypač savo žmonos. Tačiau Edmos dėmesį patraukė ne jo nepritarianti laikysena, o, keista, jo torsas. Armanas Botė-Lebrešas vilkėjo dryžuoto šilko pižamą platoka rusiška apykakle, pirktą pas *Charvet*, su ja labiau negu bet kada buvo panašus į nupešiotą paukštį. Keli ant krūtinės gamtos pamiršti neklusnūs pilki gyvaplaukiai staiga pasirodė Edmai tiesiogine prasme nepadorūs ir ji automatiškai žengė jo link. Nors jis gulėjo, vadinasi, pagal jų reglamentą, buvo neliečiamas, ji suskliaudė jo apykaklę arčiau kaklo ir patapšnojo per petį. Armanas nukreipė į ją pasipiktinusį žvilgsnį.

– Atleiskit... – pasakė ji pro sukąstus dantis (beje, gerai nežinojo, už ką atsiprašo, bet vis dėlto jautėsi neaiškiai kalta). – Nemiegojot? – tęsė.

– Ne. Ar aš panašus į miegantį?

„Į kvailą klausimą – kvailas atsakymas“, – piktai pamanė Armanas. Jis pats nesuprato, kodėl Edmos gestas jį taip suerzi-

no. Iš tikrųjų ir vienas, ir kitas būtų buvę labai nustebinti, jeigu jiems būtų pasakyta, kad to pykčio ir sumišusio apgailestavimo priežastis – tūkstantmetės gulinčio katino taisyklės pažeidimas. O kol kas Armanas buvo blogos nuotaikos. „Tik to betrūko“, – galvojo Edma, sėsdama ant savo lovos, nuleidusi rankas. Tikrai vakaras buvo pragariškas.

– Koks vakaras! – pasakė į Armano pusę, jis vėl buvo įsikniaubęs į savo užrašus ir lovą, o pamažu ir visą kajutę padengusius finansų laikraščius. – Koks vakaras... – pakartojo lėčiau ir be entuziazmo.

Ji bjaurėjosi mintimi nusirengti, juo labiau nusivalyti makiažą. Bijojo tame žiauriame, raudonmedžio apsunkintame veidrodyje pamatyti save seną. Tiesa, visą vakarą ji vaidino antraeilį vaidmenį ir negalėjo apie tai negalvoti. Žinoma, ji buvo savo grupelių branduolys, jai taip sakė, tačiau jau nebebuvo jų minkštimas. Be to, šį vakarą vaidino patikėtinės vaidmenį, labdaros vakaro vedėją, buvo tiesiog statistė: šitaip nusirito! Ir ne be reikalo: palyginus su įprastiniais kivirčų kėlėjos arba žiaurios metraštininkės vaidmenimis, naujieji, kuriuos gavo dėl savo naujojo gerumo, atrodė tikrai nuobodoki.

– Įsivaizduokit... – tarė ji skardžiu balsu (todėl už sienos ėmė dusliai amsėti puikusis Fuksija), – įsivaizduokit, – tęsė daug tyliau, – kad tas vargšas Simonas ir, beje, tas vargšas Šarlis...

– Klausykit, – pasakė Armanas Botė-Lebrešas, – brangioji, būkit gera, apsaugokit mane nuo apgailėtinų savo šitų... iškrypimų... tai yra mūsų bendrakeleivių iškrypimų... Ištisą dieną tas pats – truputį per daug, ar ne? – pridūrė sumišęs šypsodamas, nes sustingusi Edma žiūrėjo į jį keistai.

„Ką tokio siaubingo jis galėjo pasakyti?“ Kiek patylėjusi Edma atsistojo ir praėjusi pro jį pasuko į vonią. „Ji per daug

liesa“, – taikiai pastebėjo Armanas, kuris, prižiūrimas to paties gydytojo kaip žmona, žinojo, kad jos sveikata kuo geriausia.

– Pasirodo... – pasakė Edmos balsas vonioje, – pasirodo, išskyrus skaičiavimus ir savo sąskaitėles, jūs niekuo nesidomit, ar ne, Armanai?

– Na ne, brangioji, ne: domiuosi jumis ir, žinoma, visais tikrais mūsų draugais...

Atsakymo į jo atsakymą nebuvo, tiesa, jis jo ir nelaukė. „Kvaili klausimai, kvaili atsakymai“, – dar sykį pamanė. Ką ta vargšė Edma sau įsivaizduoja! Žinoma, jis domisi kitais! Žinoma...

Tiesa, „keista, kad *Saxer* akcijos jau kelias savaites nejuda iš vietos...“ Jis vėl pasinėrė į skaičius, skaičiai buvo protingi. Šiaip ar taip, jis visai nebūtų supratęs ašarų, kurios – pačios nustebusios, kad atsirado, – laukė Edmos akių kampučiuose, už raukšlių „žąsų kojelių“.

Jau beveik keturiasdešimt metų Armanas atliko tą paankstintą senio vaidmenį, vyro, kuris niekada nebuvo jaunas; jam tai išsyk patiko, nes atpalaidavo nuo bet kokio polėkio, karštligiško bruzdėjimo, – visko, kuo baisėjosi, – ir atrodė, kad jo vaidmuo tėra apmokėti linksmuolių pamirštas restorano ar viešbučio sąskaitas. Nemaloni užduotis, bet jis atlikdavo ją be susierzinimo, Armanui būdai leisti pinigus visada atrodė tiek neįdomūs, kiek, priešingai, audrino būdai juos uždirbti. Taigi tas vaidmuo, visų laimei, truko metai iš metų, bet dabar atrodė, kad tokių „jau senų“ žmonių kaip jis senėjimo ženklus kiti pakelia sunkiau negu „niekada nesenstančių“. Pastarieji, tapę senais lėbautojais, galėjo ant kūno turėti į valias riebalų, paraudimų, pūtimų, apsileidimų, kurie jo žmonai sužadindavo

maždaug tokius graudžius komentarus: „Ak! Jis moka už savo gražiuosius metus... Jo raukšlės tikros – nevogtos.“ Priešingai, menkiausias papildomas Armano gramas arba menkiausias drebėjimas buvo laikomas nuopuoliu. Taip, jis sensta, sakė ji, bet juk nekaltas, kad saugojosi... Taip, visą gyvenimą persekiotas žmonių, kurie jam įgrisdavo ir kuriuos turėjo išlaikyti, po keturiasdešimties metų Armanas buvo tarsi niekinamas už tai, kad taip elgėsi. Atrodė, jo vardas ničniekam nekelia džiugaus prisiminimo, nebent keliems dėl saldumynų išprotėjusiems vaikams, niekas nesišypsodavo, kai buvo ištariama jo pavardė. Priešingai, jei būdavo kalbama apie Žerarą Lepalė arba Anri Vecelį, kurie gyveno švaistydami pinigus, kaktose išsilygindavo raukšlės, o ponių balse suvirpėdavo tarsi dėkingas prielankumas. Galų gale ir po kelių patyrimų, Armanas svarstė, ar seksualiniai tų gražiųjų liūtų laimėjimai buvo didesni negu jo. Tokie vyrai miegodavo su draugų žmonomis, o jis miegodavo su jų sekretorėmis. Tokie vyrai kurį laiką padarydavo savo žmonas nelaimingas, o jo tos jaunos moterys kitu metu veikiau gerai ir patogiai jausdavosi. Jis svarstė, kuris nuopelnas viršesnis – pirmasis ar antrasis. Tuose aukštuomenės ryšiuose Armaną pribloškė tai, kad ten įsipainiodavo aistra, kad kartais porų kvailiojimai, kur abiejų interesai sutapdavo, sukeldavo skyrybas, kad, trumpai tariant, tarp tų nors gerai išauklėtų žmonių buvo kalbama apie meilę. Žinoma, vargšelė Edma seno ir rasdavo mažiau meilužių, bet tai klasikinė padėtis; Armanui Botė-Lebrešui niekada neatėjo į galvą štai kas: jei Edma jautėsi tokia vieniša, kad buvo jam neištikima, tai gal todėl, kad ji buvo vieniša, o jis – anaiptol ne menkiausias jos vienatvės kalvis.

Po dešimties minučių „Narcize“ visi miegojo.

Paprastai Žiuljenas Peira išnirdavo iš miego lyg iš sudužusio laivo: priblokštas ir nusigandęs, bet šįkart jam atrodė, kad jauna, gyvybinga banga jį nuogą paguldė į suglamžytas paklodes kajutėje plieskiant saulei, kuri pro iliuminatorių srautais liejosi vidun, laižė jam akis, kol atmerkė, ir prieš pasakydama, kur jis ir kas jis, anksčiau už visas kitas atnešė žinią, kad jis – laimingas. „Laimingas... aš laimingas“, – kartojo sau užsimerkęs, dar nežinodamas laimės priežasčių, bet jau pasirengęs jai atsiduoti. Dabar jis jau nebenorėjo atsimerkti, tarsi graži jį ištikusi laimė tūnotų jo vokų nelaisvėje, pasirengusi sprukti. Jis neskubėjo: „Mirusiųjų akis užspaudžia švelniai, švelniai reikia ir gyviesiems atmerkti akis.“ Iš kur tai? Ak, taip, tai Kokto sakinys, rastas vienoje knygoje prieš dvidešimt metų, o knyga rasta tuščiame traukinyje... Žiuljenui regėjosi, kad dar užuodžia pilką to traukinio kvapą, dar mato plokščią didelės snieguotos viršukalnės nuotrauką, pakabintą priešais tuštutėliame vagone, regėjosi, kad vėl mato tą Kokto sakinį ir juodas raides baltame lape. Dar ir dabar gražūs murkiantys sakiniai, kuriuos manė seniai pamiršęs, netikėtai atgydavo atmintyje. Žiuljenui, ne visai tikram dėl savo pastarojo adreso, atrodė stebuklinga staiga pamatyti, kad, nė pats nežinodamas, turi: ilgutėles Ra-

sino tiradas, kurių muzikalus pavidalas skambėjo apgaulingai ramiai, turi šmaikščių posakių lobį, glausto turinio sentencijų, kurių turinys net netyčia labai taiklus dėl lakoniškos raiškos, – o ji buvo tyčinė, – ir šimtus susipynusių eilėraščių. Perpildytame ir nusistovėjusiame jo atminties šabakštyne buvo susikaupusios nuo banalumo sustingusių kraštovaizdžių atsargos, kariška muzika, pagaulūs ir vulgarūs priedainiai, beveik vien iš vaikystės atsinešti kvapai, sustingę kaip filmo gyvenimo kadrai. Po Žiuljeno akių vokais dabar sukosi nevaldomas kaleidoskopas, o jis, būdamas kantrus savo atminčiai, nejudėjo ir laukė, kol Klarisės veidas, atgijęs jutiminėje atmintyje, atgis ir regimojoje.

Iš pradžių pasirodė kitų dviejų moterų veidai. Išblyškę, nepasitikintys, tarsi sužinojus, kad ką tik neteko malonės. Paskui be jokios priežasties atsirado Andrėjas susitaršiusiais plaukais, jo profilis danguje, tuoj po jo – geltonas uoste gulintis šuo, prieš išplaukiant iš Kanų. Pagaliau atsirado du fortepijonai, sustatyti galais, neatpažįstami, Žiuljenas nesistengė suprasti, iš kur jie. Jis gerai žinojo, kad tarp prisiminimų yra ir vienas kitas netikras, kad išgalvoti vaizdai susipynę su tikrais. Jau seniai nebesistengė atpažinti tos Kinijos upės, prie kurios niekada nebuvo, nei tos niekada nematytos senos besijuokiančios ponios, nei ramaus šiaurinio uosto, – nors visi trys buvo labai pažįstami ir atkakliai nuolat pasirodydavo. Ne, jis neatpažino nei tos upės, nei moters... Ne, niekada nebuvo kėlęs kojos į uostą, kurio net kvapą galėjo užuosti, nupasakoti tiksliais būdvardžiais. Tie prisiminimai, blyksniai, kaip šunys be antkaklių įsimaišę į tikrų, išgyventų jo prisiminimų būrį, tikriausiai kada nors priklausė kam nors kitam, kas jau buvo miręs... Išsviesti iš savo natūralaus kiauto, to dabar jau pūvančio daik-

to, susiliejusio su žeme, vargšai vaizdai ieškojo šeimininko, atminties ir prieglobsčio. Beje, ne visi. Kartais kai kurie, vos pamatyti, nuskrisdavo tikriausiai į kitą, svetingesnę atmintį, ir daugiau jis jų neberegėdavo. Tačiau dažniausiai, jam atrodė, jie beviltiškai įsitvirtindavo, metų metus grįždavo, mėgino įsimaišyti tarp tikrų, teisėtų prisiminimų – tuščiai. Tas nepažįstamas, bet degantis noru būti atpažintas uostas tikriausiai vieną dieną pasiduos... Vėl iškeliaus į tamsą susitikti su kitomis šviesiomis sąmonėmis – uždaromis, nes dar gyvomis – ir veltui stengsis įsismelkti po kito akių vokais. Dar kartą keliaus apsiausti ko nors savo žavesiu, nostalgija... Nebent vieną dieną Žiuljenas kaip gerasis princas per vaizduotės malonę nuspręs laikinai įkurdinti savo vargšą uostą sename vaikystės filme arba mokykliniame vadovėlyje ir tokiu būdu įsitikins engėjo autentiškumu.

Prieš jį iškilo Klarisės veidas, ji šypsojosi tamsoje, staiga buvo labai aiškiai matyti ir sustingo priešais ilgam. Pakankamai ilgam, kad jis galėtų baro šviesoje apžiūrėti šviesias įkypas, nusigandusias ir goslias akis, dešinę šnervę ir išsikišusį skruostikaulį, žemiau – nuo lūpų dažų raudonas lūpų linijas, vėliau rausvas, o po bučinio – beveik smėlines. Staiga Žiuljenas aiškiai pajuto tų lūpų prisilietimą prie savo, taip aiškiai, kad pašoko ir atsimerkė. Klarisės veidas pranyko, išstumtas pasirodžiusios raudonmedžio kajutės, baltos paklodės ir saulėje švytinčių varinių dalių reginio: saulė pakilusi labai aukštai ir buvo labai arogantiška, o išvakarėse paliktas atviras iliuminatorius, pailsęs, nutrankytas ryto vėjo, veltui dar stengėsi pagauti jos atspindį. Saulė grąžino Žiuljeną į dienos šviesą, prie lošimo ir ciniškumo: tarsi norėdamas atsverti nepatirto ar jau nebepa-

žįstamo perdėto sentimentalumo antplūdį, Žiuljenas Peira atidarė spintą, išėmė iš jos padirbtą Markė ir pakabino ant sienos vietoje iki šiol ją puošusios škunos „Dreiko sapnas“. Atėjo laikas įkišti savo šedevrą kokiam nors naivuoliui ir truputį pabūti gudriam, nors nesąmoningai jis jau leido uždirbtus pinigus pirkdamas dovanas Klarisei.

Kelias sekundes pažiūrėjęs nukabino paveikslą, rūpestingai įdėjo jį tarp dvejų marškinių ir suvyniojo į laikraštį.

Klarisė nubudo persigandusi, susigėdusi, pasiryžusi visai užmiršti praėjusį vakarą.

Ankstyvoje melsvoje Kaprio aušroje dangus buvo taip blyškiai žydras, kad pirmieji atsargūs saulės spinduliai atrodė ryškiai geltoni, Simonui einant į savo kajutę nebuvo sunku apsimesti visiškai girtam, beje, nubudęs ketino apsimesti kamuojamas kuo stipriausios migrenos. Pirma plano dalis puikiausiai pavyko: Šarlis, Edma, Olga paguldė jį į lovą. Net apkamšė ir palinkėjo saldžių sapnų. Vėliau Olga mėgino jį pažadinti, bet veltui. Simonas taip žiauriai, griausmingai knarkė, kad ji atlyžo. Tačiau kai vidurdienį pabus, nujautė, bus sunku išvengti didžiosios prisipažinimų scenos, kurią nuo pat laivo sustojimo kurpė Olga. Aiškinimasis bus tikra katastrofa! Katastrofa jam, nors jis gynėjas, ieškovas, išduotas vyras. Olga arba stovėdama nutaisys dorovingą, skausmingą ir taurią veido išraišką, neigs bet kokią išdavystę, jam tai leis kaip povui choleriškai oriai pašūkauti, arba, veikiau, ji sėdės, laikys rankoje kavos puodelį ir vienodu balsu su visomis smulkmenomis žers savo neištikimybės nakties malonumus. Sąmoningai vartos labai paprastus, „sodrius ir natūralius" žodžius, tarsi „paaugliško" dvejojimo nutraukiamus mekenimus, pavyzdžiui: „Ėė... ėė... na... Ojojoi!", jie turėjo atspindėti jaunystę ir jaunimo šneką, pačią laiko dvasią, iš tiesų jie daugeliui – tiesa, veikiau brandžių – kino režisierių, aktorių,

žurnalistų, net rašytojų buvo tapę įprasta kalba. Simonas norėjo to išvengti: netroško oficialiai sužinoti to, ką jau žinojo jutimiškai. Tas atmetimas, priešingai negu Olga manė, nebuvo iš tuštybės, vyriško pažeidžiamumo: jis tiesiog nenorėjo kentėti, įsivaizduoti, įkurdinti ir matyti Olgą kito vyro glėbyje. Tačiau nereikėjo Olgai žinoti tikrų atsisakymo išklausyti jos širdžiai mielų prisipažinimų priežasčių. Mat jeigu ji žinos, kad jis įsimylėjęs, jausdama kuo tyriausią laimę jį sutryps. Jau buvo ganėtinai keista ir tai, kad Simonas taip kentėjo gulėdamas ant pilvo ant kietos kušetės per smarkiai įtemptomis paklodėmis, veidu įsikniaubęs į pagalvę kaip darydavo būdamas dvylikos. Jam rodės, kad širdis apsunksta nuo kraujo, nors kai kurie vaizdiniai, troškimai – taip pat nukreipti į moterį, kuri tuomet buvo jo metų mergaitė su kasomis, – tarsi nuleisdavo kraują. Jau manė esąs gerus dvidešimt metų nuo to apsaugotas, jo jausmų gyvenimas buvo visiškai pavaldus materialiajam... Nebeliko ko prarasti net dėl beprotiškos meilės, neatsargiai manė jis, nei dėl moterų vampyrių, nei dėl valdingų moterų, nei dėl po lietumi laukiamų autobusų, nei per ankštų batų, kuriuos reikia padėvėti. Jis manė, kad triumfas Kanuose, sėkmė nuo viso to išgelbėjo, taip pat ir nuo atlaidžių *Fouquet's* padavėjų žvilgsnių. Tačiau ar tą klusnumą jis iškeis į kitą, juk dar nė nenutuokė, kad jis gali būti blogesnis?

Beje, viskas jam atiteko per sėkmę. Susipažino su Olga Kanuose, ji buvo aktorė, jos vertė kilo, o ji nusekė paskui jį, nes buvo ambicinga. Taigi, jos širdis buvo veikiau apsišarvavusi, šiaip ar taip, pakankamai apsišarvavusi, kad Simono visiškas sentimentalumo nebuvimas jai neatrodytų žiaurus. Jis išsirinko Olgą, nes ji atitiko jo estetinius reikalavimus ir iš tiesų buvo kur

kas geresnė už ankstesnes. Galų gale Olga buvo atsitiktinumas, o jis – būtinybė, viena nepalenkiamų aistrų sukuriamų būtinybių. Simono nelaimei, jo pirmoji meilė prasidėjo skausmu, pavydu ir nusivylimu, – jis taip manė, pamiršdamas, kad per dvidešimt metų siūlė tekėti maždaug pustuziniui švelnių arba nepakenčiamų būtybių. Visos tos moterys – dabar jis kuo puikiausiai prisiminė – buvo sujaudintos jo pasiūlymo tuoktis ir išsaugojo Simonui panašų draugiškumą. Tačiau Olga, jis žinojo, nusijuoktų į akis ir papasakotų tą kvailystę visam Paryžiaus kino pasauliui. Jis turėjo būti logiškas ir blaivaus proto: Olga jo nemylėjo. „Dar nemylėjo iš tikrųjų, dar ne...“ – šaukė paklaikęs balselis gerai suderintuose Simono sąmonės mechanizmuose. Tas balselis nepripažino nelaimės ir per visas jo kupino nuotykių gyvenimo nesėkmes, bankrotus ir materialines katastrofas vis ūžė ausis trumpu kvailu sakinuku: „Viskas susitvarkys.“ Ir, tiesa, dažnai jam beveik be pastangų viskas gerai susiklostydavo. „Gyvenimas viską sprendžia už mus“, – kartojo sau užsimerkęs Simonas, nenumanydamas, kad pats viską nulėmė savo siekiais, ryžtu ir entuziazmu. Šiaip ar taip, šįkart reikėjo ne Simono, bet Olgos ryžto, entuziazmo ir užsispyrimo.

Kai Simonas kyštelėjo galvą iš po antklodės, lovoje Olgos nebuvo, tad akimirką jis turėjo vilties. Vieną kartą ji turbūt nubudo anksčiau už jį ir, norėdama leisti dar pamiegoti, nuėjo pusryčiauti į didįjį valgomąjį. Tai tikrai miela iš jos pusės, ypač jei – kaip Simonas – žinai, kaip sunku Olgai atsikelti nepavalgius pusryčių. Ta mergina tikrai ryžtinga... tiesa. Širdies gilumoje ji turi ir gerų jausmų, juk jie pastūmėjo saugoti Simono miegą. Po pirmų žiaurių svarstymų jis ramino, šildė save šia mintimi. Nes netvarkingai ant minkšto kajutės fotelio sumesti

drobinės kelnės, išsiuvinėti trumparankoviai marškinėliai, mažytėlaitės kelnaitės ir sunkus actekiškas diržas paskatino jį įsivaizduoti Eriko rankas ant šių drabužių, tolyn juos svaidančias Eriko rankas, vėliau priglundančias prie nuogos Olgos odos. Su ta mintimi Simonas vėl užsimerkė ir palindo po antklode, kaip ir Klarisė gretimoje kajutėje. Greta krintančios dantų skalavimo stiklinės trinktelėjimas, po kurio pasigirdo ryžtingas „Šūdas!", galutinai jį pažadino. Tačiau, deja, dar kartą taip pat garsiai pasigirdo „Šūdas!", tik šįkart balsas žinojo, kad jį girdi, ir išdainavo paskutinę balsę.

– Simonai, – ištarė Olgos balsas – miegi?

Jis vėl užsimerkė, bet ji kalbėjo:

– Simonai... Simonai...

Jos balsas darėsi vis skardesnis, ji atėjo į kambarį, pasilenkė prie jo lovos.

– Simonai, – neatlyžo ji, – atsibusk... Atsibuskit, – pasitaisė (mat jūsinimas tarp meilužių jai atrodė labai elegantiškas, pirmą pavyzdį ji išgirdo B klasės filme, kur buvo pasakojama ledi Hamilton ir admirolo Nelsono meilės istorija, o Simonas taip pat mėgino prisitaikyti, norėdamas jai patikti). – Man reikia su jumis pasikalbėti, – pasakė garsiau, nesmarkiai ir atsargiai jį purtydama (regis, taip atsargiai, kad negalėjo priglausti rankos ne tik prie Simono kaktos ar plaukų, bet net prie pižamos audinio).

Šie įspūdžiai, žiaurios nuojautos plaukė lyg žuvys vandens paviršiumi, įsliuogdavo į Simono sąmonę, neužtrukdavo, išsyk nuplaukdavo nešamos didelės, dar galingos srovės – Simono Bežaro optimizmo.

– Arbatos, – pratarė jis gailiu balseliu. – Arbatos, arbatos... noriu gerti... Man migrena... Kokia migrena... – sakė jis. – Dieve mano...

Jis vėl padėjo galvą ant pagalvės beveik neperdėtai skųsdamasis, jo skunde būta daug siaubo: Olga iš tiesų ketino atvirauti, iškloti visą išpažintį... Olga tikriausiai apsvaigusi. Galbūt naktį tą išpažintį net užsirašė... Simonas buvo du ar tris kartus suradęs brūkštelėtus sąsiuvinyje savotiškus būsimų jų pokalbių juodraščius, tiesa, jis beveik ir neardė Olgos numatytos ir norėtos plėtotės, juose perskaitė beveik visas trumpas ir sudėtingas, nors daugmaž paprastas formuluotes, kurias anksčiau buvo girdėjęs. Ką jam daryti, kad išvengtų Olgos septynias dienas, kol jos nusižengimas bus dar ganėtinai naujas ir įmanomas prisipažinti? Vėliau prisipažinimas atrodys susijęs ne su kokiu bjauriu poelgiu, nebent banaliu ir kiek gėdingu nemalonumu, arba iš tikrųjų užmegztais poros santykiais, vadinasi, tokiais, kuriuos sunkiau ir prisipažinti, lyriškai papasakoti. O dabar ji saldžiu aukštuomenės damos tonu telefonu užsakė arbatos; nauju balsu ji kalbasi su laivo darbuotojais, pastebėjo Simonas antrą kartą. Ji persistengė. Tačiau, jo akimis, jau verčiau tegu persistengia negu visai nesistengia. Jam labiau patiko demagogiškos pastangos negu „išdidus ir irzlus“ atsainumas. Jo manymu, ji pernelyg atsainiai bendraudavo su darbuotojais, nė nežiūrėdama padavėjams nei kambarių metrdoteliams į veidą.

– Atrodot daug malonesnė su liokajais, – pasakė jis, kai ji padėjo ragelį, – ar aš sapnuoju?

– Niekada nebuvau nemaloni su darbuotojais, – atsakė Olga. – Priešingai, žinokit, kad savotiškai valdingą toną bet kuris geras tarnas atpažįsta ir vertina.

– Ką gi, iš kairiųjų atstovės lūpų tai skamba keistai, – pasakė Simonas išsiblaškęs. – Man atrodo keista kalbėti su tarnais, kaip jūs sakot, iš aukšto.

Jis jautėsi herojiškas, tas herojiškumas buvo pavojingas, bet galbūt, jei kils nauja scena, jis bus išvaduotas nuo prisipažinimo scenos. Olga žiūrėjo jam į veidą stiklinėmis akimis. Paskui iš lėto, mąsliai nusišypsojo, truputį pakėlusi viršutinę lūpą, kaip darydavo kaskart, kai kas nors ją įžeisdavo, ir būdavo pasirengusi tyčia padaryti ką nors blogo, net jei įžeisdavo netyčia.

– Jūs nesuprantat, nes kai augot, aplink jus nebuvo darbuotojų, – pasakė ramiu balsu, kokį jis žinojo esant Olgos aklo pykčio balsą. – Keista, bet laisvai elgtis su namų tarnais neišmokstama. Per vėlu, Simonai...

Ji dar plačiau jam nusišypsojo ir tęsė:

– Na, galiu jums truputį paaiškinti: niekinu ne žmogų, ne asmenį, o jo metrdotelio savybę, jo kostiumą, nuolankų elgesį, dėl viso to jaučiu gėdą, nes jis yra žemiau už kitą, nors tikriausiai manęs vertas žmogus. Sarkazmą adresuoju tik jo uniformai, suprantat? Ne asmeniui.

– Taip, aš suprantu, – atsakė Simonas, – bet jis gal viso to nežino... Beje, štai ir arbata, – pasakė jis entuziastingai, nes į vidų įėjo stiuardas, nešinas padėklu su pintinėmis akiai malonių raguolių ir vaisių. – Mirštu iš alkio, – džiugiai pasakė Simonas.

– Ir aš, vakar beveik nevakarieniavau. Tiesą sakant, nebuvau alkana.

Tai tariant Olgos balsas buvo iškilmingas, o iškilmingumas toli gražu pranoko jos pasninką. Jiems patarnavęs padavėjas atitraukė iliuminatoriaus užuolaidas ir ketino išeiti, bet Simonas paklaikęs spragtelėjo pirštais į jo pusę ir išsyk nuraudo.

– O! Atleiskit... – pasakė. – Atsiprašau, – (ir šypsodamasis pakartojo gestą), – tai nevalingas judesys...

Olga pasibjaurėjusi, įskaudintu veidu nusigręžė, o mažasis stiuardas šypsojosi Simonui.

– Gal galėsit, kai turėsit laiko, atnešti man šviežių greipfrutų sulčių? Šviežių, jeigu turit.

– Užtruksiu gal dešimt minučių, – atsakė stiuardas išeidamas. – Tokią valandą visi skambina vienu metu.

– Nieko baisaus, – pasakė Simonas, pasisukęs į Olgą, ir akivaizdžiai nusistebėjo dėl jos surūgusio veido.

– Kas yra? Ir jūs norit sulčių? Išgersit mano.

– Ne, ačiū, negaliu toliau kalbėtis su jumis, kai girdi stiuardas. Negaliu kalbėti jiems girdint, tai vaikystės įprotis, visiem laikam! Tėvas nepakentė, kad atskleistume ką nors iš asmeninio gyvenimo svetimiems, net jeigu jie pažįstami.

Simonas pajuto, kaip gerklę suspaudžia nervinis, ne laiku kilęs gailestis, „vargšė Olga su kiniško šilko chalatu, siuvinėtu gėlytėm ir raudonais paukščiais, vargšė Olga su kekšės chalatu kalba kaip prastam stoties romaniūkštyje...“

– Dešimt minučių, šiaip ar taip, ilgas laikas, – pasakė Simonas. – Ką norėjot man pasakyti? Tikiuosi, neketinot priekaištauti už vakar vakarą, – tuoj pat pridūrė. – Buvau toks girtas, kad iš to vakaro nieko, ničnieko neprisimenu. Klausau jūsų.

Tačiau jis gerai nutuokė, kad Olgai didžiajai antro veiksmo scenai reikia laiko ir ji nepakęs nė menkiausio įsikišimo. Dešimt minučių... dešimt varganų minučių jos vaidmeniui – tai būtų buvęs švaistymas. Simonas skusdamasis vonioje švilpiniavo kaip strazdas, paskui užleido vietą Olgai, ši įsitaisė prieš veidrodį ir įgudusia ranka, kaip sena kino studijos grimuotoja, pradėjo pieštis moters, kuri prisipažįsta, veidą. Dėl viso pikto ryškesniais skaistalais pastiprino gėdos raudonį ant skruostikaulių, įgaubė skruostus, nusvarino akių vokus, per dvidešimt minučių pavirto trisdešimtmete kalta moterimi. Žvilgtelėjo į

save paskutinį kartą prieš iškilmingai įžengdama į kambarį ir pamatė, kad kambarys tuščias, o apgautasis – išskridęs.

Apgautasis vyras išbėgo, po pažasčia pasikišęs megztinį, batus nešėsi rankose, veltui stengėsi juos apsiauti koridoriuje – veltui, nes prasidėjus smarkiam bangavimui laivas siūbavo. Staigus judesys, stipresnės bangos krestelėjimas privertė Simoną Bežarą skubiais žingsneliais su batais rankoje, svyrinėjantį ir nulenkusį galvą, įpulti į Edmos ir Armano Botė-Lebrešų kajutę, jo įėjimas padarė didelį įspūdį, ypač trajektorijos gale: jis atsitrenkė į gulinčios priblokštos Edmos lovą, lyg įsiaudrinęs kareiva puolė prie Edmos stebimas bejėgio Armano Botė-Lebrešo žvilgsnio, ta pati banga jį nubloškė ir prirėmė prie lagaminų lentynos, nuo smūgio jis sulinko per strėnas. Jo apstulbimas neilgai tetruko, nes banga tokiu pačiu lanksčiu ir karštligišku judesiu atplėšė Simoną nuo Edmos Botė-Lebreš lovos ir nuginė tolyn tokiais pačiais netvirtais žingsneliais, tik šįkart atatupstą. Bloškė jį atgal į koridorių, ten vienu mostu privertė prisiploti nugara prie sienos ir tuo pačiu metu užtrenkė duris į akimirksniui atskleistą Botė-Lebrešų santuokinį intymumą, taip pat smarkiai, kaip buvo atplėšusi. Tai neabejotinai buvo lygiadienio banga, miglotai dingtelėjo Simonui.

– Savaime suprantama, tai jūsų simpatija? – paklausė suirzęs Armanas Botė-Lebrešas žmonos, dvasingosios Edmos Botė-Lebreš, o ši nors kartą gyvenime nutylėjo.

Žiuljenas veltui išsimatavo visas garderobo dalis: du švarkus ir dvejas kelnes, kurie derėjo kartu, be to, melsvai pilką kostiumą, – su visais drabužiais atrodė sau siaubingai (paskubomis pirko juos Kanuose, mat tada dar nežinojo, kad kelionėje įsimylės), taigi, nusiminęs Žiuljenas liepė pakviesti Šarlį, Šarlį Bolinžerį, elegancijos žinovą – bent jau „Narcizo" laive.

– Šarli, kaip aš jums atrodau? – sunerimęs paklausė didelei Šarlio nuostabai, bet išsyk nubudo riteriška pastarojo sąmonė.

– Na, labai simpatiškai! – atsakė Šarlis šiltai ir smalsiai, visi jo imtuvai ir siųstuvai išsyk įsijungė.

Jis labai apsidžiaugė galėdamas klausytis atviravimo ir duoti patarimų, buvo klausytojas arba aiškiaregys, pasiruošęs dalyvauti bet kurioje scenoje, kur jam bus skirtas vaidmuo, net jei jis pavojingas. Įsivaizdavo vakare stojiškai lošiantis džinramį su Eriku Letiujė ir nė nemirktelintis girdėdamas tylų triukšmą – naktyje tolstančios gelbėjimo valties irklų teškenimą vandenyje, valties, į laimę plukdančios Klarisę Letiujė ir Žiuljeną Peira. Tad sutrumpino nereikalingus komplimentus:

– Labai, labai žavingai, simpatiškai, mielas... mielas pone!

– Mielas Žiuljenai, – pataisė tas. – Ne, norėjau paklausti, kaip jums mano išorė?

Tada Šarlis minutėlę liko suglumęs, taip pat minutėlę jį užplūdo pašėlusi viltis: jeigu Andrėjas į jį nė nežvilgteli, nenutuokia apie jo meilę, gal įmanomas reginys būtų „Šarlis, guodžiamas Žiuljeno Peira“... Ne, neįsivaizduojama. Gaila... labai gaila. Jis truputį išraudo ir atsakė:

– Norit pasakyti, vyro ar moters akimis?

– Žinoma, moters, – nekaltai atsakė Žiuljenas. – (Ir Šarlio regėjime vilties vaiduoklis galutinai pranyko.) – Ar manot, kad moteris galėtų įsimylėti tipą, apsirengusį taip sportiškai ir niūriai kaip aš? Atrodau kaip smulkus suteneris iš Briugės.

– Jei apie tai, – atsakė Šarlis, – aprangos atžvilgiu, jūs labai *mixed*, mano mielas Žiuljenai. Viskas tiesiog sugadinta! Tokia kareivos išvaizda, o juo labiau malonaus kareivos! Na, apžiūrėkim garderobą... Taip, taip... viską apsirenkit, noriu viską pamatyti ant jūsų kūno.

Žiuljenas burbėdamas ant savęs ir juokingo savo koketiškumo vieną po kito apsirengė visus tris ansamblius. Po trečio paveikslo atėjo su vonios chalatu ir pažvelgė į Šarlį, kuris per visą madų demonstravimą liko abejingas.

– Na, kaip?

– Na, jums labiausiai tinka šitas maudymosi kostiumas! Natūraliausiai atrodot, cha cha cha... – (jo juokas buvo labai šaižus, skambėjo kaip barškantys gelžgaliai, todėl Žiuljenas staiga panūdo jį apversti žemyn galva kaip taupyklę). – Keista, Žiuljenai, – tęsė jis, – pats tikrai nematot, bet jūsų veidas keičiasi nelygu drabužiai: su pilku kostiumu atrodot snobiškas, su medvilniniais marškinėliais – sportiškas ir gerai išauklėtas chuliganas, tiesa, tikrai pamaldus. Su velvetinėm kelnėm ir tuo nelaimingu merdinčiu tvido švarku, atvirkščiai, atrodot aro-

gantiškas, ramus, kaip iš akies luptas anglas! Trūksta tik pypkės ir medžioklinio šuns... Jums taip išeina netyčia?

– Žinoma, – atsakė įsižeidęs Žiuljenas.

Jis beveik nė nepadėkojo Šarliui ir patraukė link baseino. Tikėjosi, kad šaltos maudynės kiek išsklaidys kvailumą ir mokinuko svajas.

Jis tris minutes plaukė krauliu – ilgiausiai kiek galėjo, – bet buvo mažojoje maudyklėje, kur vandens iki pusės blauzdų, ir šiek tiek drebėjo, kai atėjo Klarisė. Jautėsi apgailėtinai, pašiurpusia oda, įmerkęs pėdas į vandenį. Kai ji taip pat taškydamasi priartėjo ir, nugręžusi akis į šalį, ori, ištiesė jam ranką, nors vanduo tesiekė jai pusę blauzdų, Žiuljenas pasijuto geriau, labiau lygus su ja. Probėgšmais ir vis dėlto nuramintas jai šyptelėjo, nes prieš baseiną makiažą nusivaliusi Klarisė tikrai buvo ta pati moteris kaip vakar.

– Kada galėsiu su jumis pasimatyti? – paklausė Žiuljenas tyliai (nes prie baseino ką tik atėjo Botė-Lebrešai ir išvyniojo kilometrus frotinio audinio, išsiėmė litrus įdegio aliejaus, knygas, cigaretes, pagalvėles, atspindinčius ekranus, žurnalus, citrinų gaivą, iškraustė visą ekstravagantišką daiktų šūsnį, kurią sulinkęs atitempė vargšas Armanas, tai buvo juo labiau neteisinga, kad pats džiaugėsi saule pasislėpęs po skėčiu baro zonoje). Edma pamojavo jiems ranka ir suokalbiškai nusišypsojo, tuo Klarisei iš tikrųjų sukėlė siaubą.

– Mums nebereikia daugiau matytis, – skubiai atsakė ji, – nereikia. Mums nebereikia daugiau matytis, patikėkit, Žiuljenai...

Tarsi dabar Žiuljenas būtų galėjęs eiti pro šalį ir jos nebebučiuoti. Arba atsibusti be jos atvaizdo ant naktinio staliuko! Tarsi ketintų palikti ją kankinančio stuobrio rankose, tarsi tikrai

būtų nieko vertas, netikša, bejėgis... Ak, jau pats laikas parduoti Markė, kad galėtų su ja pabėgti... Jis labai labai gerai įsivaizdavo Klarisę stebint žirgų lenktynes, netgi Klarisę su jo draugais iš hipodromo. Įsivaizdavo ją visur, kur buvo įpratęs buvoti... Net nebeįsivaizdavo tų vietų be jos...

– Bet, – pradėjo sakyti taip linksmai, kad neįkvėpė juo tikėti, – bet aš jus myliu, Klarise...

Ir tarsi supratęs atotrūkį tarp žodžių ir balso, pirštais suėmė jos riešą ir stipriai suspaudė, o kita ranka tėvišku judesiu paglostė plaukus.

– Sakau tai juokdamasis, – pridūrė, – nes aš laimingas... tai mane daro laimingą. Man gera, aš myliu jus, nuo tos minties tampu laimingas... O jūs ne?

Jis žiūrėjo kokerspanielio žvilgsniu, o jo ranka buvo tokios pačios temperatūros kaip Klarisės. Jo prisilietimas ir odos paviršius buvo tokie patys, jai būtų buvę sunku atsakyti, kad mintis apie meilę nepatinka. Kad neva ne, ji nenorinti jo mylėti. Mylėjimas daro ją nelaimingą...

– Jūs niekada nebuvot įsimylėjusi ir laiminga tuo pačiu metu? – paklausė pasipiktinęs Žiuljenas. – Kaip tik tai ir turi įvykti...

Tačiau Klarisei neteko atsakyti. Virš jų galvų kaip sirena nuskardėjo Edmos balsas:

– Kodėl mums šį vakarą Sirakūzuose truputį nepašokus? – pasiūlė ji. – Po rečitalio šokdami pramankštintume kojas... Juk šiame laive turi būti senų plokštelių, ar ne? – (Ji giliai atsikvėpė.) – ŠARLI! – sukliko (visi plaukikai pakilo į vertikalią padėtį, o visi laikraščiai nusileido į horizontalią), – ŠARLI! Ū-ū! – tęsė itin spigiu balsu, paskui sustingusiems Žiuljenui ir Klarisei paaiškino, – Šarlis visada būna netoliese...

Ir iš tiesų, kol du iš pokaičio snaudulio pažadinti barmenai rąžėsi, atbėgo Šarlis, kaip įpratęs, ant pirštų galų, šokį primenančiais šuoliukais, kaip kartį į šalis atkišęs alkūnes, neatgaudamas kvapo.

– Kas atsitiko? – paklausė, mirtinai pavojingai stabdydamas prie pat slidaus baseino krašto ir per stebuklą sustodamas prie pat Edmos kojų.

– Šįvakar labai norėtume pašokti, mano gražusis Šarli, pamankštinti kojas po rečitalio... Ar ne? – pridūrė ji Žiuljeno ir Klarisės pusėn, o šie automatiškai palinksėjo galvomis pritardami. – Mano Šarlyti, kur plokštelės ir grotuvas?

Ji tikrai turėjo giliai įsišaknijusį įprotį savintis laivą kaip viešbutį arba traukinį ir vartoti „mes" ne savo namuose.

– Einu, paieškosiu, – atsakė Šarlis. – Šokiai tikra laimė. Kruizų pradžioje buvom pradėję rengti šokių vakarus, bet per keletą metų amžiaus vidurkis taip padidėjo, kad...

– Taip taip! Bet šiemet jis gerokai nukrito, – entuziastingai pasakė Edma. – Nepaneigsit: mes su Armanu vieni seniausių... Tad kas galėtų įsižeisti? Žinoma, išskyrus laivo sniego žmogų... Ką apie tai manot, vaikai mano? – vėl šūktelėjo ji Klarisės ir Žiuljeno pusėn pamiršusi, kad jau pasinaudojo jų pritarimu.

– Labai geras sumanymas, – atsakė Žiuljenas, kurį džiugino galimybė penkias minutes palaikyti Klarisę glėbyje, kad ir kur tai būtų.

– Mano mieloji Klarise, – kreipėsi Edma modama žurnalu, – ar žinot, kad aštuoniasdešimt procentų šiuolaikinių moterų, vadinasi, jūs ir aš, labiau pritaria seksui ryte negu vakare? Neįtikėtina, ką gali perskaityti laikraščiuose...

– Taip, bet, – atsiliepė Žiuljenas, – ar pažįstat ką nors, kas buvo apklaustas? Aš ne. Niekur nesutikau.

– Ką gi, tiesa, – atsakė suglumusi Edma, ir demonstravo tai sunerimusi, bet ryžtingai žvilgčiodama į kaimynus. – Tai kas tie apklaustieji? Skamba kaip ča ča ča melodija, – pridūrė ir užniūniavo: „Tai kas tie apklaustieji?“

– Mano manymu, – tarė Žiuljenas, – tai vargšai žmonės. Gyvena Fontenblo miško grotose kaip trogloditai. Juos ten įkurdino, kad bent jie turėtų laiko perskaityti visus laikraščius. Jie dėvi žvėrių kailius, nešiojasi kuokas, o kartais paklausiama jų nuomonės: ar jie (vyrai) pasisako už Europos Parlamento rinkimus visuotiniu balsavimu, ar jos (moterys) žino, kad rinkimai jau įvyko.

Edma ir Klarisė prapliupo juoktis.

– O gal ta pareiga paveldima, – svarstė Klarisė. – Gal sūnus tampa apklausos dalyviu kaip ir tėvas, kaip notaro sūnus – notaru!

Ji stovėjo mažajame baseinėlyje alkūne atsirėmusi į kraštą, galvą parėmusi delnu lyg sėdėtų svetainėje. Ji graži, komiška ir beginklė, pamanė Žiuljenas užplūdus didelei švelnumo bangai, – tai tikriausiai buvo matyti jo veide, nes Klarisė sunerimo, išraudo ir tik tada nevalingai jam nusišypsojo. Tą minutę kaip visada pokštaujantis Simonas Bežaras nusprendė, kad pats laikas ateiti, ir staiga pasirodė kaučių pusėje, atbėgo, ne itin grakščiai pūkštelėjo į baseiną tiesiai po nosim Edmai – labiau ją aptaškė, negu apstulbino. Keli lašai užtiško net ant *Finansinio gyvenimo*, kurį Armanas Botė-Lebrešas jau trečią kartą nuleido rankose. Netaręs nė žodžio jis pakilo ir nuėjo slėptis į trečią šezlongų eilę, toliau nuo Simono Bežaro vandens baleto, – o tas, nieko nenutuokdamas, kaip tik triumfuodamas išniro prie Klarisės kojų. Tada iš tikrųjų ją pamatė – pamatė be makiažo ir akimirką nepatikliai žvelgė, paskui pažvelgė į Žiuljeną, pas-

kui vėl į Klarisę, vis tokiu pat padėrusiu žvilgsniu. Jau pravėrė burną norėdamas išreikšti apstulbimą, bet tada jį supurtė kosulys: jis spjaudėsi, kosėjo, žagsėjo. Vargšas Simonas brangiai sumokėjo už įžūlų šuolį į vandenį, pamanė Žiuljenas stipriai trankydamas jam per nugarą.

– Švelniau... Švelniau, dėl Dievo, švelniau... – lemeno Simonas atitiesdamas gyvybingą liesą torsą, nors žemiau jau ryškėjo pilvukas. – Klausykit, Klarise, jums reikia tokiai ir likti, ar ne? – sakė jis karštai apkabindamas Klarisę. – Taip ir reikia! Kada tik norit – iškart jus įdarbinsiu! Ir visais atvejais gausit tik pagrindinį vaidmenį! Na, ką pasakysit?

– Tai labai pamalonina, bet Olga... – atsakė šypsodamasi Klarisė.

– Juk galiu vienu metu prodiusuoti du filmus, ar ne?

– O mano šeima? – paklausė Klarisė.

– Jūsų vyras juk leidžia... biuletenį... na... turi laikraštį, ar ne? Juk jūs galit būti žvaigžde, taip?

– Bet neturiu nieko, ko reikia tokiam dalykui, – atsakė juokdamasi Klarisė. – Nemoku vaidinti, aš...

– Gal teatre kitaip, bet kine greitai to išmokstama. Klausykit, Klarise, turėdamas tokį veidą kaip jūsų imu ir nufilmuoju *Amžinąjį sugrįžimą**! Na, ką? Ką, Žiuljenai? Ką apie tai manot? Bet kodėl mūsų Klarisė nusipiešia tokį veidą su šitiek makiažo? Juk tai nusikaltimas!

– Simonas teisus: tai nusikaltimas, – pritarė Edma eidama link baseino ir priartindama prie Klarisės įsivaizduojamą delno dydžio veidrodėlį. – Kai tokie gražūs veido bruožai ir akys...

* 1943 m. filmas (meilės drama) pagal Jeano Cocteau scenarijų, rež. Jeanas Delannoy.

– Matot, – triumfuodamas tarė Žiuljenas, – matot?

Jis tuoj pat nuščiuvo. Akimirką stojo tyla, šįkart Simonas Bežaras jos nepabrėžė jokiais sunkiasvoriais komentarais. Atvirkščiai, jis pasakė:

– Aš neatsiimu pasiūlymo, – tarė paprastai. – Sukursiu jums pritrenkiančią karjerą... Kur ten! Ohoho! Graži aktorė iš kilmingos šeimos – kaip tik tai, ko trūksta prancūzų kinui! Garbės žodis, taip!

– O panelė Lamurjo? ...r-u, atleiskit, – pasakė Edma. – Ar kartais jos negalėtumėt kildinti iš kilmingųjų?

– Bet aš kalbėjau apie trisdešimtmetes moteris, – atsakė Simonas, slapčia apsidairydamas.

– Bet panelei Lamuru, r-u, jau nebe aštuoneri, tiesa? – tęsė negailestingoji Edma. – Ir jai visai netrukus turėtų sukakti trisdešimt...

– Ji, šiaip ar taip, daug jaunesnė už mane ir gerokai gražesnė, – nuoširdžiai pasakė Klarisė. – Juk neimsit mūsų lyginti.

Pamažu, norėdama išvengti trijų susižavėjusių – arba apsimestinių, manė Klarisė, – žvilgsnių ji pasislėpė didžiajame baseine, iš kur liko matyti tik jos galva ir neramios akys.

– O, ne, ne... – pasakė Žiuljenas tokiu pačiu švelniu balsu, – su niekuo mes jūsų nelyginsime. Na, gal truputį palenktyniaujam? Paplaukiojam... Simonai, kol dar nefilmuojat *Amžinojo sugrįžimo*, nuplaukit su manim kelis kartus pirmyn ir atgal. Metu jums iššūkį...

– Plaukiam, – atsakė atsipalaidavęs Simonas, juolab kad niekur nematė pasirodant trumpesnių negu striuki šortų ir įžūlaus panelės Lamuru – Olgos – biusto.

Beje, jis nė kiek nerizikavo būti pastarosios išgirstas. Gražioji Olga pasiuntė laiškelį Erikui, jis netrukus susitiko su ja ant denio, laivagalyje, kur dėl vėjo retai kas užsukdavo (Erikui tai nebuvo palanku). Jų nuotykis iki šiol buvo pernelyg slaptas, kad jis daugiau nieko nesiimtų. Tad stovėjo atsirėmęs į turėklus ir negirdėdamas klausėsi Olgos tarškėjimo, o ji, kaip įprastai, be paliovos kalbėjo kuo subtiliausiai kaitaliodama balso toną.

– Matot, Erikai, jūsų dėka aš supratau, kad bendraudama su Simonu žlugdau save... Jis tikėjosi mane nupirkti vaidmenimis, tiesa, dideliais ir gražiais, tačiau jūsų dėka supratau, kad gyvenimas man siūlo tikrą vaidmenį – sudėtingesnį... Tas vaidmuo gerokai svarbesnis ir reikalauja absoliutaus nuoširdumo... Ką jūs manot, Erikai? Nuo vakar šie klausimai neduoda man ramybės, – labai lėtai ištarė ji, balso tonas buvo fa diezas, o aukštis rė mažoras (ji tikrai jam įgriso iki gyvo kaulo...).

– Aš nieko nemanau šiuo klausimu, – šaltai atsakė Erikas. – Moku tik vieną amatą: savo. O jame mano vaidmuo, kaip sakot, yra kaip tik sakyti tiesą – kas man benutiktų.

– Atsakykit man, *please*, net jei jūsų atsakymas bus žiaurus... – (Olga pranašavo šalia jo, o klausimas buvo toks žvalus, kad peršoko ištisą gamą. Eriko akyse buvo matyti žodis „cyp-

sėti“.) – Ar galėtumėt gyventi svyruodamas tarp savo siekių ir jausmų?

– Dar kartą sakau, man tie dalykai susipynę, – atsakė jis kantriai. – Bet, manau, labai pykčiau ant žmogaus, kuris kliudytų man siekti konkrečių tikslų.

– Net jei tas žmogus to reikalautų? – paklausė Olga šypsodamasi tuštumai. – Net jei tas žmogus būtų jums pakankamai brangus, kad jam paklustumėt ir visa kita?

Šitie svaičiojimai pradėjo Erikui rimtai įsipykti. Pirma, kas tas žmogus? Jis? Tada ji smarkiai klysta, vargšė Olga... Bežaras tikriausiai jai per geras. Ir toks tebėra.

– Tai tas žmogus iš tikrųjų nemyli, – atkirto jis griežtai.

– Arba myli per stipriai?

– Tai panašūs dalykai, – pasakė Erikas, kad sutrumpintų pokalbį.

Jis girdėjo, kaip ji giliai alsuoja, o po akimirkos nuleidusi akis tyliai tarė:

– Jūsų žodžiai ir formuluotės gąsdina ciniškumu... Jei nepažinotum jūsų, pamanytum, kad jūs siaubingas... Pabučiuokit mane, Erikai, kad atleisčiau jums.

Ji prigludo prie jo, o jis su pasibjaurėjimu pažvelgė į tą žavingą auksaspalvį veidą, persiko spalvos odą, ryškias lūpų linijas. Pasilenkė prie jų jausdamas, kaip mėšlungis sutraukia visą kūną. Jo lūpos bakstelėjo į Olgos lūpas, šios prasivėrė ir čiupo jį, o tuo metu iš kūno, kuriam jis jautėsi visai abejingas, pasigirdo trumputė aimana. „Ką čia veikiam? Be to, nebuvo nė vieno liudininko.“

– Eime, – pasakė jis atšlydamas, – eime... Mus galų gale suras.

– Tai dar kartą mane pabučiuokit... – pasakė ji pakeldama į jį suglumusį veidą.

Tačiau Erikas nebeįstengė dėti daugiau pastangų ir jau ketino atsisakyti, kai Olgai už nugaros pamatė pasirodant įvairiaspalvio kašmyro klostėmis apsisupusią, vėjyje išsitaršiusiais plaukais nuostabią pačią Doriači, lydimą gražiojo Andrėjo. Tad jis įsisiurbė į Olgą ilgu bučiniu, daug aistringesniu už pirmąjį, ir šį kartą jam atrodė visai tinkama, kad ji apsivijo jį dešimčia rankų, dešimčia kojų ir kniaukė iš ekstazės tokiu balsu, jog galėjo išbaidyti žuvėdras.

Jis dar dešimčia sekundžių pratęsė bučinį, norėdamas įsitikinti, kad jį tikrai pamatė. Iš tiesų, kai pakėlė galvą, už dešimties žingsnių stovėjo Doriači ir spitrijosi į juos. O santūresnis jos bičiulis stovėjo nusigręžęs į jūrą.

– Atleiskit, – pasakė Erikas Doriači, švelniai atstumdamas Olgą, ši sekė jo žvilgsnio kryptį ir atsisuko į atėjūnus, bet nutaisė veide iššūkio išraišką. (Po istorijos su „dideliu dvidešimt aštuonerių metų veršiu“ ji nebežiūrėjo Doriači į veidą.) – Atleiskit, – pasakė Erikas dar kartą tiesut tiesutėliai, – manėm, kad mes vieni.

– Kam jau kam, o man tai tikrai netrukdo, – pasakė Doriači. – Neatsiprašinėkit. Bent jau manęs.

– Nemanykit... – pradėjo Olga drąsiai ir iš aukšto (ji taip manė), bet Doriači ją išsyk nutraukė.

– Aš baisinga trumparegė, – pasakė ji, – kai kuriais atžvilgiais. Taip pat ir Andrėjas, – pridūrė žiūrėdama į vaikiną, kuris nuleidęs akis palinksėjo galva tarsi būtų kaltas. – Aš jūsų nemačiau, panele Lamuru, – pasakė tebežiūrėdama į Eriką.

– Mes taip pat jūsų nematėm, – priešiškai sušvokštė Olga.

– Tai težinote tik jūs... – pasakė Doriači juokdamasi skambiu husarišku juoku. – Andrėjau, gal turit cigaretę?

Ir ji praėjo priešais juos, klusniai sekama šešėlio.

– Dieve mano, Erikai... – ištarė Olga, – ji viską papasakos, tai siaubinga!

Ji bandė nutaisyti neviltingą veidą, bet širdyje labai džiaugėsi, tikriausiai labiau negu Erikas: jis atrodė įniršęs, liko nuleidęs akis ir žvilgsniu sekė tolstančią porą.

– Ne, – iškošė pro dantis, – ji nieko nepasakos.

Staiga jis išblyško gniaužiamas įsiūčio.

– Doriači iš tos padermės, kuri nieko nesako. Ji iš tų žmonių, kurie didžiuojasi tuo, ko nedaro, nesako ir panašiai. Tų tolerantiškų žmonių, žinot? Teisingų, santūrių: paprastas liberaliosios buržuazijos žavesys... Beje, tokie visų pavojingiausi. Galėtum pamanyt, kad jie mūsų pusėje.

– O jeigu jiems meta iššūkį? – paklausė Olga.

– Jei jiems meta iššūkį, jie vis tiek, ačiū Dievui, lieka tolerantiški, – nukirto Erikas ir akimirką velniška išraiška subjaurojo gražųjį jo veidą.

„Tą akimirką, brangi Fernanda, pajutau, kad po angelo išvaizda slypi žvėris... velnias už Dievo, lemtinga spraga... Ką aš kalbu? Praraja po ežeru... Ar galima taip sakyt: praraja po ežeru? Beje, o kodėl ne?“

– Na, einat? – šiurkščiai paklausė Erikas.

– Visa tai dėl mano kaltės, – pasakė Olga dar sykį į jį žvelgdama, šį kartą sukrėsta. (Jau dešimt minučių ji vaidino „stambiu planu“, *in petto*.) – Paskutinį bučinį išmaldavau, bet jūs pats galų gale pabučiavot.

– Na, taip... Gerai, o paskui? – paklausė sumišęs Erikas.

– Matot, Erikai... – (Olgos balsas tame gležname kūne nusileido iki nenuspėjamų gelmių.) – Matot, aš sutinku būti viso pasaulio įžeidinėjama, niekinama dėl tų bučinių, Erikai...

Ir ji atmerkė akis, kurios iš įkarščio buvo užsimerkusios,

šypsodamasi drąsia, gražia susijaudinimo šypsena, kuri išsyk pranyko, kai pamatė Eriką, tolstantį plačiais žingsniais.

– Jiems turbūt labai nemalonu, – pasakė Andrėjas, – vargšai... Turbūt dabar apėmė tokia baimė...

– Ką tu! – atsakė Doriači. – Priešingai, jie bijo tik vieno: kad apie tai nebus kalbama. Tas Letiujė tegalvoja, kaip čia paerzinus žmoną, o mergaitė tik ir tetrokšta pakankinti tą vargšą turčių.

– Jūs taip manot? – nusistebėjo Andrėjas.

Juk jis nuo išplaukimo neturėjo laiko pamąstyti apie nieką kita, išskyrus Doriači. Visus įvykius suprato tiesiogine prasme. Nustebęs sustojo, o ji žingsniavo toliau, atrodė, jo nė nepastebi. Jam susigėdusiam teko bėgti, kad pasivytų. Ji nekreipė į jį jokio dėmesio niekur, išskyrus lovą, tai žemino Andrėją beveik tiek pat, kiek kankino.

Meilužei už nugaros Andrėjas pabrėžtinai užkliuvo ir susiėmęs viena ranka už pėdos kita įsikibo į gesintuvą, jo veidas iš kančios ištįso. Tačiau Doriači, regis, tai pastebėjo tik tada, kai jis sustūgo ją įspėdamas, „sukaukė kaip tikras vilkas!“, – pamanė ji, atsigręždama į tą perdėtai nervingą pajodžargą. Jis stovėjo ant vienos kojos, svyravo ir laikėsi už kitos vis sušukdamas „ū-ū“, o jo gražus veidas dėl perdėtos melodramiškos kančios pasidarė komiškas. Vėjas užbloškė jam ant veido plaukus, auksaspalvės sruogos atrodė lyg išlietos iš labai šviesaus ir neįkainojamo metalo, skulptoriaus sumodeliuotos, kad viena po kitos suptų jo labai gražių bruožų galvą, simbolinę nepažįstamos ir pavojingos rasės atstovę, galvą nesvarbu kieno – vaiko, gatvės mušeikos ar grigališkojo choralo giedotojo. Kūnas... Kūnas, tiesa, buvo vyro, sukurto malonumams. Šiuo požiūriu pamaldžiosios Nevero damos labai teisingai suprato, koks

tikrasis jauno vyro žavesys brandžiai ir gero skonio moteriai: Andrėjas gimė pailgų formų ir toks liko, neįgijo pūpsančių lyg kieti kamuoliukai raumenų, tų mugių imtynininko formų, kurios šalia baseino neišvengiamos. Ačiū Dievui, jis buvo laibas! Jei ir laikėsi dietos, tai paslapčia, arba, šiaip ar taip, to gėdijosi. Tai jau šis tas. Doriači tik jausdama džiugesį, sumišusį su neviltimi, vis prisimindavo vieną savaitgalį po *Sicilietiškų vedybų*, praleistą Osle, sustingusiame nuo lapkričio sniego. Jos vieno vakaro kompanionas – varžovų nebuvo – tame štabu virtusiame viešbutyje per visą viešnagę liko tas pats: gražus, labai gražus jaunas vyrukas, žvitrus, tamsiaplaukis, kaip devyniolikos metų vaikinas labai subtilus, tačiau nepakenčiamas, skandalingas, atstumiantis dėl pernelyg skrupulingos savęs priežiūros, kraštutinumų nebuvimo, atsargumo, drovumo, susilaikymo, iš kurių audė savo gyvenimo audinį: tai gyvenimas pagal dietą, kad ir kokio saugumo sulauktų iš vyro ar moters ir kuris gal būtų paženklintas ryškiai raudona lėbavimo, orgijos ir ritualinio žudymo žyme, jam visam laikui liktų askezės ir mažų atsižadėjimų kupinu gyvenimu, gyvenimu, kuris, – net jei vairuodamas bugatį nušoktų nuo Vašingtono tilto, – išvakarėse per pietus jam nebūtų sukliudęs skaičiuoti, kiek porų su aliejaus ir acto padažu suvalgys arba reikalauti iš metrdotelio cukraus be gliukozės... Doriači pasipurtė atgijus šiems klaikiems prisiminimams, komiškai žiauriems, ir ėmė skardžiai juoktis.

– Kai pagalvoju... – tarė ji garsiai, – tikrai būčiau galėjusi jį nužudyti! Koks *cretino*... Koks žiurkiukas... Dieve mano, trys dienos su tuo chuliganėliu, nuo kurio dvelkė pienu *Nestlé* ir įtrynimų tepalu...

– Apie ką jūs? – paklausė Andrėjas. – Kokiu pienu? Apie ką jūs kalbat? Kas jus prajuokino?

Kadangi ji ir toliau jam neatsakiusi juokėsi, nepiktai, bet ir nemaloniai, Andrėjas sunerimo, dar labiau palinko kankinio poza, persistengė, sunervino ją, net pažadino neaiškų fizinį atlaidumą, tarsi būtų jos akivaizdoje išsigandęs ir to nenuslėpęs, tarsi ji būtų įžiūrėjusi jame šleikštoką moteriškumo pėdsaką, tarsi dvilypė prigimtis, kurią ji priskyrė Andrėjui, būtų dar labiau atsiskleidusi.

Ji atsigręžė tiesiai į jį, stovintį atokiau, atsirėmusį į jos židinį kaip gervinis paukštis, ir žiūrėjo iš tolo, naujomis „entomologės akimis" – pamanė Andrėjas, kurios būtų jį išgąsdinusios, jei staiga, atmetusi už nugaros šalius, išskleidusi rankas, krūtinę, plaukus, kartu šilumą ir gyvą švelnumą, Doriači nebūtų pasileidusi link jo bėgte kaip stambi per klaidą išsidažiusi mergaitė ir, rizikuodama parkristi, nebūtų puolusi jam į glėbį – o tai beveik būtų ir nutikę, jei Andrėjas būtų rimtai susižeidęs.

Vėliau, galvojo Andrėjas, šitą reginį, jausmą, kaip tik šią akimirką jis tikrai prisimins kaip subraižytą, o kartais visai naują plokštelę, bet visada vien prisiminimo galia draskančią širdį. Matys save tame dideliame tuščiame denyje, apsuptą lentų ir jūros, turėklų, vakaruose tuščio, kelias sekundes be saulės dangaus baltų ir pilkų atspalvių, matys tą lygią neaprėpiamybę, persiliejančią iš antracito į perlo pilkumą, subtiliais potėpiais pereinančią iš vieno atspalvio į kitą, o atšiaurus, barbariškas kasdienis vėjas akiplėšiškai ir beveik kinematografiškai plaks virves, jų drabužių raiščius, plaukų sruogas – tai bus valanda be šviesos, be šešėlių; Andrėjas buvo veidu prigludęs prie Doriači veido, kišo šaltą nosį, kaktą į šiltą, ambra ir tuberozomis iškvėpintą iškirptę, veidu glaudėsi prie netikroviškais ir masinančiais šilkais apgaubtos odos... Andrėjui visada atrodys, kad

tada išvydo savotišką alegorinį savo gyvenimo vaizdą. Jis stovi ant vėjo gairinamo denio persigandęs, kaip vyras ir kaip socialinė būtybė, bet užganėdintas kaip švelnus ir ydingas vaikas, pasislėpęs ir įsirausęs prieglobstyje, toje amžinai gelbstinčioje ir pažįstamoje moterų šilumoje, jų reikalavimų ir švelnumo bangų prieglobstyje, vieninteliame, kuris jam dar buvo įmanomas šioje visuomenėje ir atitiko jo auklėjimą.

– Tu kvaišelis, – staiga pasakė Doriači, tardama „kveišelis“, bet kalbėjo taip švelniai, kad išsyk nuramino vadinamąjį kvaišeliu.

Andrėjui išmušti iš vėžių ir įskaudinti pakako ir smulkmenos, bet smulkmenos pakako ir jam paguosti.

– Ar jūs su manim laiminga? – paklausė jis rimtai, bent jau tiek rimtai, kad Doriači nenusikvatotų tiesiai jam į akis, nors iš tiesų toks būtų buvęs jos pirmas impulsas.

Staiga baseine vėl stojo ramybė, nes Simonas Bežaras pačiu laiku prisiminė profesinius įsipareigojimus ir basas, nuogu torsu, puolė pas nelaimingą ponią, paskirtą dirbti „Narcizo“ telefono tarnyboje.

Taigi Armanas Botė-Lebrešas vėl grįžo į tylą, Edma – prie savo *Vogue*, Žiuljenas – prie Klarisės, bent jau kūnu. Mat ji nežiūrėjo į jį, liko įsispeitusi baseino kampe arčiausiai Edmos, tad Žiuljenas buvo priverstas jei ne tylėti, tai kalbėti pašnibždom ir dar nutaisęs atsainų veidą, nors tuo metu jį buvo apėmęs beginklis, kone švelnus pyktis, beviltiškas liūdesys, bejėgiškumo, pralaimėjimo jausmas, kurio jis negalėjo pakęsti ir niekada nepakentė. Iki tol Žiuljenas galėjo keisti aistros objektą nekeisdamas jos intensyvumo: visada mylėjo tik tas moteris, kurias galėjo padaryti laimingas ar kurios bent jau taip manė, o jis stengdavosi jas visiškai patenkinti. Visada bėgo nuo kai kurių moterų, kol jos pačios nebūdavo priverstos imti jį kankinti, kartais būdavo sunku, bet visada tai padarydavo laiku. O šį kartą jis žinojo, kad Klarisė jo neprivers bėgti, nes iš tikrųjų neteisingai galvoja apie juodu ir apie save pačią. Tai buvo pirmas kartas, kai jam atrodė akivaizdu, kad klysta kitas.

– Jūs negalit taip kalbėti, – sakė jis mėgindamas šypsotis į

Edmos pusę, bet jautė, kaip siaubinga grimasa iškreipė viršutinę lūpą, maždaug tokia pati natūrali kaip žirgų pirklio tapšnojamo žirgo.

– Turiu jums kai ką pasakyti. Pažadėkit, kad užmiršit. – (Klarisė kalbėjo neatgaudama kvapo, maldaujamu balsu prašė jo malonės, bijojo jo, Žiuljenas nesuprato, kodėl ji tiesiog nepasiunčia jo po velnių, kodėl pati nenutraukia idilės, užuot reikalavusi tai padaryti jį.)

– Tai kodėl man neliepiat dingti iš akių? – paklausė jis. – Pasakykit, kad aš bjaurus, kad nepakenčiat manęs, sakykit, ką tik norit. Kodėl norit, kad prisiverščiau jūsų atsisakyti? Kodėl norit, kad sutikčiau būti nelaimingas? Ir prisiekčiau jums toks likti? Tai kvaila!

– Na, todėl, kad taip reikia, – atsakė Klarisė (ji buvo išblyškusi, balta net saulės atokaitoje, akis nuleidusi šypsojosi, bet tokia dirbtine šypsena, kad ji buvo iškalbingesnė už raudą, bent taip atrodė Edmai, pasislėpusiai už saulės akinių ir žurnalo, stebinčiai juos ne tik dėmesingomis, bet dabar jau ir susidomėjusiomis akimis).

Nuo to laiko, kai pažino tikrąjį Klarisės veidą, žvilgsnį ir šypseną, puikiausiai suprato Žiuljeno jausmus, nors jie ir nedžiugino jos. Ką gi! Jos metai jau prabėgo, bet juk amžius jausmams nekliudo. Ji iš tolo švelniai ir suokalbiškai nusišypsojo Žiuljenui, tą šypseną jis tesuprato vėliau, o tada tik sumišęs nugręžė akis į šalį.

– Klarise! – kalbėjo Žiuljenas, – Tada sakykit, kad nė kiek manęs nemylit, kad vakar vakare buvote mirtinai girta, kad nepatinku jums, kad pykstat ant savęs už padarytą klaidą, pasakykit, kad vakar tiesiog užsimiršot ir viskas, taškas. Pasakykit man tai, ir paliksiu jus ramybėje.

Ji sekundėlę į jį pažiūrėjo, prieštaraudama papurtė galvą, o Žiuljenas pasijuto šiek tiek susigėdęs. Jis užbėgo jai už akių šiuo manevru: dabar ji jau nebegalėjo prisidengti girtumo alibi, pasinaudoti šia vargana priežastimi išsisukti, tegalėjo pasakyti, kad jis jai nepatinka.

– Visai ne tai, – pasakė ji, – bet aš nesu tinkama mylėti, patikėkit, ir jūs būsit nelaimingas. Niekas manęs nemyli ir aš nieko nemyliu, aš taip noriu.

– O tai ne jūsų reikalas.

Žiuljenas atsisuko tiesiai į ją ir ėmė kalbėti labai greitai ir labai tyliai:

– Na, Klarise, bet jūs negalit taip gyventi – viena, su žmogum, kuris jūsų nemyli! Jums, kaip ir visiems, reikia kito žmogaus, kuris būtų jūsų draugas, vaikas, motina, meilužis ir vyras, reikia ko nors, kas už jus atsakytų... Ko nors, kas pagalvotų apie jus tuo pačiu metu, kai jūs pagalvojat, o jums reikia jį mylėti ir žinoti, kad jūsų mirtis tam žmogui sukeltų nevilтį... Bet ką jūs tokio padarėt, – toliau kalbėjo jis, – kad jis šitaip ant jūsų pyksta: buvot neištikima jam ar kankinot jį? Kas tarp jūsų įvyko? Už ką jis gali ant jūsų pykti? Kad esat turtinga? – paklausė staiga ir išsyk nutilo, apstulbintas savo paties nuojautos, o paskui ėmė juoktis.

Jis pažvelgė į ją su triumfu ir gailesčiu veide, nuo to žvilgsnio ji nusigręžė, trumpai iš išsekimo ar širdgėlos suaimanavo, Žiuljenas žingtelėjo jos link, akimirką nejudėdami jie žiūrėjo vienas į kitą, suakmenėję iš ilgesio, kuris tebuvo vieno vakaro, vienos nakties senumo, kito rankos, kvėpavimo, odos ilgesio, abu staiga atitolę nuo to žalsvai mėlyno baseino, Edmos, Armano ir kitų siluetų, nuo aplink plasnojančių žuvėdrų, abu neįstengė užgniaužti alkio, kuris, lyg atšokęs nuo vieno tuoj apimdavo kitą, kiekvieną kartą dvigubai stipresnis. Reikėjo,

kad ta dyka ranka šalia tų klubų priartėtų prie kito kūno, prisitrauktų jį artyn, kad klubų kaulas atsitrenktų į kito strėnas, kad natūralus kūno svoris atsiremtų į kitą kūną, kad tas abiejų gerklėje atsivėręs ir žiojintis dalykas būtų pasotintas, kad ir vienas, ir kitas pasiekų aukščiausią tašką, kad vienas kitam padėtų ištverti nepakeliamą trauką, kad jų būvis taptų įsielektrinęs ir neatmainomas, kad iš ilgesio sutirštėjęs kraujas taptų anemiškas kaip vanduo, kad abu pagaliau paklustų tam pačiam raudonam, fatališkam, konkrečiam ir lyriškam, įsisavintam, norimam, atmestam, lauktam, betvarkiam alpuliui. Ji stovėjo per metrą nuo jo, kaip ir vakar, kaip vakar prie baro ten aukščiau, ant to šiandien apšviesto, ryškaus ir šalto denio, kaip vakar prisiminė Žiuljeno ranką ant peties, o jis Klarisės ranką ant pakaušio, ji nugręžė akis, o Žiuljenas šoko į vandenį ir nusiyrė į kitą baseino kraštą lyg ryklių vejamas, Klarisė tuoj pat nusisuko į baseino sienelę, prisiplojo prie jos, paskui ėmė nirti į vandenį, bet buvo taip seklu, kad liko klūpoti kakta atsirėmusi į laiptelį, sustingusi. O Edma, sėdėdama supamojoje kėdėje, žiūrėjo, kaip jie nesimyli, ir tai ją sujaudino.

– Jūs ketinat valgyti čia, vandenyje?

Erikas pritūpė ant baseino krašto ir atlaidžiai žiūrėjo į Klarisę. Kalbėjo negarsiai, bet visi į juos sužiuro, pakėlęs galvą jis tai pastebėjo. Visi, tai yra: Edma, Armanas, Eledokas, Doriači, Andrėjas, – buvo įsmeigę į jį ir Klarisę perdėtai abejingus žvilgsnius, jis įsivaizdavo, kad tie žvilgsniai jau kupini užuojautos Klarisei. Ką gi, jo idilė su Olga neliko nepastebėta. Dabar jam reikėjo pasirodyti geru sutuoktiniu, kad jo neištikimybė atrodytų net neišvengiama, kad ir jo gailėtųsi kaip Klarisės. Jis paėmė frotinį rankšluostį ir globėjiškai padavė Klarisei.

– Kodėl atimat iš mūsų tokį žavingą reginį, pone Letiujė? – suspigo Edmos Botė-Lebreš balsas.

– Ne, ne, aš išlipu, – atsakė Klarisė, brisdama iš vandens, atsisuko ir jis pirmąsyk per daugelį metų išvydo ją: pamatė pusnuogį kūną, nors ji ir vilkėjo santūriu maudymosi kostiumėliu, o svarbiausia pamatė tą nupraustą, visiškai apnuogintą veidą, nuo jo buvo nuvalyti visi įprastiniai dažai, veidas buvo ir gražus, ir begėdiškas, – taip jam pasirodė, jis išraudo iš įsiūčio ir nepaaiškinamos gėdos.

– Kaip jūs galit? – sušvokštė tyliai ir, apgaubęs jos pečius rankšluosčiu, ėmė energingai, net šiurkščiai ją trinti, kad ji net susvyravo ir sumurmėjo.

– Na, Erikai, – tarė ji nustebusiu balsu, o paskui paklausė, – ką „kaip aš galiu"? – jis paleido ją ir sunkiai traukėsi atgal, jo ausys buvo skaisčiai raudonos, jose ūžė, oras tapo kurtinamas, rėkiantis, taip klykė žuvėdros, tikriausiai alkanos.

– Kaip galit maudytis, kai toks vėjas? – iškošė jis pro dantis nevikria ranka graibydamas iš pakelio cigaretę, atrodė susitelkęs į tą veiksmą, bet pernelyg gerai suvokė, koks kvailas jo sakinys.

Klarisė, šiaip ar taip, negalėjo jo suprasti, nes jis priekaištavo dėl to, kad kitiems ir jam rodo protingos ir geidžiamos moters veidą, pavydėtinos moters, tokios, į kurią negalėjo susilaikyti nežiūrėjęs nė vienas iš šalia esančių vyrų, tik šį kartą su malonumu, ne su užuojauta.

Klarisė stovėjo prieš jį sutrikusi ir apmirusi, kiti ten, tolėliau, liovėsi kalbėję ir tikriausiai nustebę žiūrėjo, kokie ūmūs jo judesiai. Tada Erikui šovė mintis: fatališkai ir Klarisei nesuprantamai numojęs ranka, jis patraukė baro link, raiškiu balsu sušuko užsakymą, grįžo prie jos, o praeidamas pastebėjo, –

beje, neinterpretavo, – dėmesingą ir beveik nemandagią Žiuljeno Peira veido išraišką.

– Imkit, – pasakė jis nusilenkdamas Klarisei labai žemai, tarsi norėtų aiškiai parodyti, kad yra jos paslaugoms, kad jo poelgis yra įvykdytas jos įsakymas, – padavė dvigubą sauso martinio, kurio ji neužsisakė.

– Bet aš nieko jūsų neprašiau, – pasakė ji nustebusi, tyliai.

Nustebusi, bet pakankamai masinama tuoj pat ištiesti ranką į taurę, čiupti ją ir tuo pačiu mostu skubiai priglausti prie lūpų iš baimės, kad Erikas susizgribs, atgailaudamas už nusižengimą savo taisyklėms, skubėjimas buvo toks akivaizdus, kad sukrėtė žiūrovus, jie nusisuko ir tęsė pokalbį, kaip pastebėjo Erikas, žvelgdamas į juos bejausmiu ir susikausčiusiu žvilgsniu.

Kai grįžo prie Klarisės, ji buvo išgėrusi taurę ir žiūrėjo į jį ramiomis ir neišraiškingomis akimis. Jos akys šį kartą kelias sekundes nevengė jo akių, o paskui ji, susisupusi į rankšluostį, patraukė kajučių link.

– Turėtumėt uždrausti žmonai tą siaubingą makiažą, – pasakė Edma Botė-Lebreš, kai Erikas atėjo prie jų grupelės ir įsitaisė šezlonge.

– Sakiau šimtus kartų, – atsakė šypsodamasis.

Šypsena skirta nejaukumui pridengti, pamanė Žiuljenas, kuris per tris minutes išdžiūvo, apsirengė ir negalėjo susilaikyti Eriko elgesyje dar sykį neužuodęs literatūros (tiesa, prastos), tarsi pastarasis kiekvieną kartą būtų iliustravęs pernelyg paprastą komiksą arba vadinamame filme su „apsikeitimu vaidmenimis“ atlikęs gerojo sutuoktinio vaidmenį. Iki šiol Letiujė elgesys jam atrodė mokykliškas ir stebino uolumu, psichologiniu banalumu. Tačiau dabar, kai Žiuljenas žinojo arba manė žinąs jo paskatas, jautėsi tarsi paveiktas nemalonaus, žiauraus

jų pobūdžio ir apsimestinai blaivaus proto suterštas. Jis kovojo su savimi, su nuvalkiota teorija, primityvia blogį nešančių pinigų samprata, su nuomone, kad visada kalti pinigai, – kilmingų šeimų archetipu, šeimų, nepalenkiamų net paveldėjimo reikaluose, su ta vulgaria kliše, iš kurios gimė Eriko įsivaizdavimas ir kuria jis pats šiek tiek tikėjo. Žiuljenui niekada neteko turėti draugų tarp itin turtingų žmonių, su kuriais bendravo, kuriuos per pastaruosius dvidešimt metų kartais apmulkindavo net iki vagystės. Tačiau gal saugojimasis graužaties jį iš anksto įspėdavo apie galimas aukas ir sukliudydavo pamatyti jų žavesį arba dorybes.

Šiaip ar taip, Erikas Letiujė neapgavo Klarisės finansiniu atžvilgiu: visuomenėje sėkmės susilaukęs jo laikraštis leido mokėti didelius dividendus Baronų šeimai, jis net galėjo suteikti žmonai tokią prabangą, kokią ji visada patyrė. Ne, šiuo požiūriu Erikas neapgavo Klarisės, apgavo kitaip, gerokai labiau, manė Žiuljenas. Pažadėjo ją mylėti, padaryti laimingą, o niekino ir padarė nelaimingą: ji gėdinosi savęs. Štai kur vagystė, klaida, nusikaltimas, pasikėsinimas į asmenybę, nukreiptas ne į jos nuosavybę, bet į „jos gerovę“. Į gerą nuomonę apie save, kokią ji galėjo puoselėti ir kurią jis iš jos išplėšė, palikdamas dykumoje, siaubingame saviniekos skurde.

Žiuljenas nė negalvodamas atsistojo. Jam reikėjo pamatyti Klarisę tuoj pat, apkabinti, įtikinti, kad ji ir vėl gali save mylėti, kad jis...

– Kur einat, mano Žiuljenuk? – pasiteiravo Edma.

– Tuoj grįšiu, – atsakė Žiuljenas, – einu pas...

– ...pas tą, kurią norite pamatyti, – ūmai nutraukė ji Edma ir Žiuljenas susivokė, kad vos neištarė Klarisės vardo, o Edma tai pajuto.

Jis žemai nusilenkė, tuo pačiu judesiu, visų nuostabai, pabučiavo jai ranką ir pasileido per denį lengvai ir vikriai kaip tobulas hipodromų lažybininkas, kuriam visada rūpi laiku ateiti į žirgų svėrimą, į lauką, prie kasų ir rūpi išvengti kitų lažybininkų. Žiuljenas nubėgo koridoriais, sutiko du padėklais nešinus stiuardus, peršoko klūpantį denį šveičiantį jūreivį, aplenkė atsitraukiantį Armaną Botė-Lebrešą, tikriausiai išsekintą saulės ir plepėjimo, praslydo pro apstulbusią Olgą, nesibeldęs įėjo į kajutę ir apkabino Klarisę tą pačią akimirką, kai ji gręžėsi į durų pusę... Plyšys tarp durų liko pakankamas atgal grįžusiai ir vietoje sustingusiai Olgai aiškiai juos girdėti.

– Mano brangioji, – sakė Žiuljenas, – vargšė mano brangioji...

– Jūs išprotėjot, – atsakė nustebęs, baikštus Klarisės balsas, bet labiau švelnus negu pasipiktinęs – susidomėjusi pastebėjo Olga.

Olga ir džiūgavo klausydamasi už durų, ir šiek tiek suirzo, kad jos idilėje beveik nėra aukų, – bent jau iš Eriko pusės. Ką gi, Simonui teks mokėti už du, logiškai pagalvojo. Tai, suprantama, kiek gadino dramatiškąją būsimo jos pasakojimo dalį, nes Erikui neteks draskytis, vadinasi, jos pergalės kaina sumažės. Tačiau ji bus laisva nuo neišvengiamų moralizuojančių Fernandos samprotavimų, priekaištų, kurie „Neįtikėtiniems Olgos Lamuru“ nuotykiams tęsiantis vis aštrėjo ir dabar net darė abejotiną jos, Olgos, jautrumą, o jai beveik primetė kaltę vis didėjančios nusiminusių „kitų moterų“ bandos atžvilgiu. Olga kelis kartus pajuto pavojų Fernandos akyse pavydėtiną fatališkos moters statusą pakeisti ne tokiu spindinčiu ir kiek per daug paplitusiu kekšiukės statusu. Todėl švelnumas Klarisės balse jai buvo labai parankus.

– Dieve mano, Klarise, – kalbėjo Žiuljenas raiškiu, neatsargiu balsu, – aš jus myliu: jūs graži, Klarise, jūs protinga ir jautri, ir švelni, ar to nežinot? Turit tai žinoti, mano brangioji, jūs nuostabi... Beje, visi šitame laive taip mano, visi vyrai jus įsimylėję... Net tas padauža Andrėjas: kai kilsteli galvą nuo Doriači krūtinės aukščiau, kad jus pamatytų, taip pat spokso išplėtęs akis... Net žiaurioji smulkaus cukraus karalienė Edma... net Doriači, kuri myli tik savo bemolius, jus laiko išskirtine...

Klarisės balsas pasigirdo ir nutilo, Olgai nepavyko išgirsti žodžių.

– Klarise, mylėkit save, pasaulis yra jūsų! Suprantat? Nebenoriu, kad būtumėt liūdna, ir viskas, – pabaigė Žiuljenas paleisdamas iš glėbio Klarisę ir kiek atitraukdamas nuo savęs, kad geriau matytų, kokį poveikį padarė jo žodžiai.

Klarisė, išsiblaškiusi, bet šiek tiek sušildyta Žiuljeno žodžių, kūno šilumos, kelių taurių sauso martinio, visai netvirta, bet sugraudinta, pakėlė galvą, tačiau kai susidūrė su gelsvai rudomis savo riterio akimis, nerūpestingomis ir ištikimomis medžioklinio šuns akimis, pamatė, kad jos apsiblaususios, aptrauktos spindesį skandinančios skystos miglos, jis tai suvokė tuo pačiu metu kaip ji, nes vėl piktai urgzdamas prisitraukė ją ir į kvapnius, švelnius plaukus murmėjo vieną kitą neperprantamą paaiškinimą, įsiutęs ant savęs, pasirengęs atsiprašinėti už iš tikrųjų nereikšmingą įsiveržimą – nors pats dėl vyriškos tuštybės taip beveik nemanė. Tą akimirką būtų kuo puikiausiai supratęs, jei Klarisė būtų prapliupusi juoktis ir pašieptų apgailėtiną jo sentimentalumą, jam tai net būtų atrodę visai normalu, po jo juokingo prisipažinimo visai pateisinama...

– Žiuljenai, – murmėjo Klarisė. – O, Žiuljenai, mielas Žiuljenai...

Jos lūpos sušnabždėjo Žiuljeno vardą penkis ar šešis kartus jam į kaklą, paskui nemačiomis prigludo prie veido, perbėgo nuo smakro iki smilkinių, apibėrė jį godžiais ir lėtais bučiniais, alkanų ir tylių bučinių lietumi, neišsenkama ir švelnia liūtim, nuo kurios Žiuljenas pajuto, kaip jo veidas atsiveria, tampa derlinga ir palaiminta žeme, tampa švelnus ir gražus, viskas nuo jo nuplaunama, jis brangus ir pažeidžiamas, amžinai branginamas.

Koridoriuje tūnanti Olga nieko nebegirdėjo – nei atsako į žodį, nei į gestą, – ir nuėjo nusiminusi, miglotai pavydėdama, aiškiai nežinodama ko.

Erikas gėrė kavą ir rūkė cigarą Armano Botė-Lebrešo draugijoje, nors šis, kaip paprastai, glaudėsi už mažo nepatogaus staliuko – paskutinio jam likusio prieglobsčio, ir iki šiol manė, kad niekas į jį nesikėsins. Apsiaustas ir nugalėtas Cukraus imperatorius priešišku žvilgsniu varstė tą gražų vyrą, kuris akivaizdžiai priklausė tai pačiai klasei, tą Letiujė, kuriam pakako įžūlumo prisipažinti, kad yra komunistas. Nepaisant to, kad Armanas Botė-Lebrešas galėjo įsisavinti ir sukurti daugybę finansinių reikalų subtilybių, jo politinėse pažiūrose nebuvo ničnieko subtilaus, nė lašo rafinuotumo. Iš tiesų jis pritaikė visus naujus gamybos pradžios, darbų paskirstymo metodus, palyginus su kai kuriais kitais jo pajėgumo ir amžiaus pramonininkais, net buvo pripažįstamas kaip drąsiausias ir vienas iš atviriausių. Tačiau visa tai nei politikoje, nei kitose srityse jam nepadėjo pažinti kitų kategorijų, tik šią: iš vienos pusės, yra komunistai, o iš kitos – padorūs žmonės.

Beje, Botė-Lebrešas griebdavosi paikiausių supaprastinimų kitose srityse, tiesa, visose tose, kurių neįveikė jo smegenys: laikinai po jo kaukolės kiaušu įrengtas tas ištobulintas nešiojamasis kompiuteris (vis dėlto jau veikiantis šešiasdešimt dvejus ir tikriausiai veiksiantis gerų penkiolika ar dvidešimt metų). Pavyz-

džiui, nuo šešiolikos metų, jo akimis, kaip ir Eledoko, moterų giminė buvo dalijama į dvi atšakas: kekšes ir padorias moteris. Jis nesutiko pripažinti, kad kuris nors iš „padorių" vyrų gali būti socialistas arba kairysis centristas, taip pat nesutiko su tuo, kad „padori" moteris gali būti tiesiog juslinga. Šis klasifikavimas buvo taikomas visur, žinoma, tik ne jo šeimos moterims, joms Armanas Botė-Lebrešas jautė pareigą, švenčiausią įsipareigojimą elgtis kaip aklas ir kurčnebylys. Pavyzdžiui, negalimas dalykas, kad Armanas Botė-Lebrešas nebūtų nieko žinojęs apie žmonos neištikimybės priepuolius, bet dar labiau negalimas dalykas, kad apie juos bent užsimintų ar leistų jai užsiminti jo akivaizdoje.

Visiškas nebaudžiamumas iš pradžių sužavėjo, vėliau, savaime suprantama, erzino, o galų gale skaudino Edmą. Ji priskyrė jam įvairias keistas priežastis, vėliau pasikliovė viena, vienintele malonia – laiko stoka! Vargšo Armano Botė-Lebrešo dienotvarkė buvo taip sumaniai sudaryta, kad joje skirta laiko būti abejingam, sočiai laiko būti net laimingam, tačiau pavydėti, vadinasi, būti nelaimingam – jokiu būdu. Apibendrinant nesugriaunamą Armano Botė-Lebrešo klasifikaciją reikia pasakyti – savaime suprantama, kai susipažino su Edma, ją padėjo į „padorių" moterų lentyną ir būtų reikėję neregėto priešingo dalyko įrodymo, kad būdamas egoistas ir didžiuodamasis savo metodu, jis nors kiek suabejotų ja: mažų mažiausiai būtų reikėję, kad jo akyse, jo kabinete Edma raičiotųsi su kuriais nors jo pavaldiniais ant kiliminės dangos šaukdama iš ekstazės arba žarstytų nešvankybes (tiesa, to ir pati nuolatos vengė), kad iš savo garbingos vietos nusiristų į žeminantį eilinių moterų sąvartyną.

Tiesa, toks Armano Botė-Lebrešo perskyrų tamsumas, net kvailumas galėjo turėti žiauriausių pasekmių: mat Armanas Botė-Lebrešas nesitenkino vien tuo, kad laikėsi šių primityvių

vertinimų, bet ir taikė juos su visomis pasekmėmis. Jis yra atleidęs iš darbo sąžiningų vyrų, pažeminęs žavingų moterų, sugriovęs palankių likimų vien todėl, kad negalėdamas tų žmonių užkelti ant aukštesnių lentynų, sąmoningai bloškė juos į žemesnes, į užmarštį, lauk. Su amžiumi jo aukų ir padarytų skriaudų skaičius augo taip akivaizdžiai, kad baugino net Edmą, kuri vis dėlto nebuvo labai linkusi rūpintis vyro santykiais su darbuotojais ir jau išsekusi nuo mėginimų priversti jį palaikyti kad ir karikatūriškus santykius su jų aukštuomenės draugais.

Tad Erikas Letiujė tegalėjo šį žmogų varginti. Laikytis stambiojo buržua manierų ir keliaklupsčiauti Maskvos įsakymams, ypač po vedybų su Baronų plieno liejykla, buvo savos visuomenės klasės išdavystė, o jei pats tai klasei nepriklausė – Armano klasės išdavystė. Šiaip ar taip, Erikas pjovė šaką, ant kurios sėdėjo; jis paleido į apyvartą savo *Forumą*, buržuazijos padedamas sukūrė jį, tad buvo didžiai nepadoru dabar ją niekinti (tiesa, Armanas Botė-Lebrešas, norėdamas sąmoningai sužlugdyti priešišką grupę, šimtus kartų pasitelkė jos ginklus arba finansus, o pakeliui ir pusdykiai tuos ginklus perpirkdavo, – kitomis aplinkybėmis jie būtų kainavę brangiau. Tačiau tai visai nesusiję – tai verslas.) Jam atrodė itin nepadoru, kad tas kašmyro drabužius dėvintis komunistas – net kašmyro ir dažniausiai kašmyro, – keliauja vienu laivu su juo, klauso, kad ir viena ausimi, tos pačios muzikos kaip jis ir žiūri, kad ir sekundę, į tą patį kraštovaizdį ir norom nenorom uosto tas pačias mimozas. Tiesa, Eriko įsiveržimas į visas šias sritis Cukraus imperatoriui atrodė dar ne toks baisus: jis negalėjo domėtis nei panorama, nei muzika, nei kvapu ar atmosfera, nes visa tai buvo nenuperkama. Armanas Botė-Lebrešas moraliai galėjo vertinti tik tuos dalykus, kuriuos galėjo įvertinti materialiai. Vertindavo jis po įvertinimo.

Tačiau „Narcize“ viskas buvo vertinama skaičiais: bilietai, taip pat ir patogumai bei prabanga. Materialūs, taigi, tikri daiktai, anot Armano, nebuvo skirti dalytis su komunistu, šiaip ar taip, jie turėjo likti per brangūs arba jo akims, arba piniginei, priešingas atvejis būtų nenormalus. Armanas Botė-Lebrešas, toks subtilus ir apsukrus versle, kad garsėjo visuose penkiuose žemynuose, galėjo iki pat pabaigos ginti šį primityvų mąstymą (sąžiningų veikėjų daug aptarinėtą visose pasaulio šalyse), pagal kurį žmogaus širdis negali būti kairėje, o piniginė dešinėje, kad čia esama nederamos veidmainystės, pagal šį mąstymą garbingiau būtų laikyti piniginę dešinėje ir turėti kietą širdį, galų gale turėti daug pinigų nepatogu tik jei trokšti, kad ir kiti jų turėtų. Pasirodo, tik tai ir skiria kairiuosius nuo dešiniųjų, štai dėl ko pastarieji nuo pat pirmo mūsų eros amžiaus kaltina kairiuosius pikta valia.

Šiaip ar taip, Eriko Letiujė kairuoliškumas palengva sugedo: jis jau nebetroško, kad neturtingi žmonės turėtų automobilius, tiesiog norėjo, kad turtingi jų nebeturėtų, o neturtingų padėtis jam mažai terūpėjo. Šitą dalyką Žiuljenas ir suuodė, visi *Forumo* puslapiai tiesiog skleidė tą požiūrį ir pamažu darė laikraštį įtartiną. Armanas Botė-Lebrešas ilgai dvejojo prieš prabildamas apie tą išdavystę, už kurią jam priekaištavo – *Forumą*, bet pamažu, kadangi laive mirtinai nuobodžiavo netekęs pavaldinių, trijų sekretorių, tiesioginių telefono linijų su Niujorku ir Singapūru, telefono automobilyje, diktofonų ir asmeninio lėktuvo..., netekęs visos tviskančios efektyvumo kariaunos, kuri labiau negu pats efektyvumas – dėl elektronikos plitimo ir nuolatinės pažangos – buvo verslininkų džiaugsmas, žodžiu, netekęs savo juodo metalo ar plieno pilkumo žaislų su balso įrašais, mažais

šviečiančiais signalais, pypsėjimais ir visokiomis keistomis galiomis, Armanas „Narcize“ tris dienas buvo kamuojamas tokio nuobodulio, kad tapo sąmoningai ir akivaizdžiai piktas, užuot tiesiog likęs efektyvus. Tad virš nepriekaištingos savo pilkų plonos vilnos kelnių klostės jis sūpavo pėdą su minkštos odos mokasinu, vienos iš sekretorių nupirktu Italijoje (tiesiai iš gamintojo, nes, kaip ir visi stambieji turtuoliai, Armanas turėjo manią ar aistrą „naudingam sandėriui“ net smulkiausiose srityse), sūpavo pėdą vis nervingiau. Priešais sėdintis Erikas Letiujė, atvirkščiai, atrodė ramus ir visiškai atlaidus: Armanas Botė-Lebrešas ir jo trestai, jo imperija buvo tai, ko jis labiausiai pasaulyje nekentė, bent jau šią neapykantą dažniausiai ir atkakliausiai skelbdavo savo laikraštyje; užmegzdamas pokalbį su šiuo vyru, tipišku savo neapykantos objektu, Erikas labiau negu paprastai juto didžiulį pakantumą, taip pat neaprėpiamą, beribį savo protingumą: jis įstengia peržengti savo aistras, taip pat jautė, kad pakankamai didžiadvasiškai domisi žmonėmis, vadinasi, skiria šiek tiek dėmesio ir tam diktatoriškam nykštukui.

Erikas sėdėjo atlošęs galvą, gražūs šviesūs plaukai buvo rūpestingai sušukuoti, tarp pirštų laikė neįtikėtinai brangų cigarą, kurį retsykiais atsainiai pakeldavo prie lūpų su tokiu nuoilsiu ir mėgaudamasis, tarsi, kaip ir pašnekovas, būtų gimęs su cigaru rankoje. Iš tiesų jam visai patiko rodyti vienam iš stambiausių to meto buržua, kad medžiaginiame skurde gimęs ir augęs maištininkas, žmogus, pats save iš nieko sukūręs, gali pjaustyti kepsnį ir rūkyti cigarą taip pat atsainiai kaip iš senos giminės kilęs kapitalistas. Taigi Armanas ir Erikas turėjo vienodus ginklus, mat Armanas Erikui priekaištavo dėl cigaro *Monte-Cristo* už keturiasdešimt penkis frankus, o Erikas tą pačią minutę šiuo cigaru didžiavosi.

Pokalbis nejučiomis prasidėjo nuo svarbiausio dalyko:

– Kuriuos jūs labiau mėgstat – pirmo numerio ar antro? – paklausė Erikas truputį suraukdamas antakius iš perdėto, beveik dievobaimingo, bet arogantiško mandagumo, kokį paprastai demonstruoja kubietiškų cigarų mėgėjai, kai apie juos kalbasi.

– Pirmo, – atsakė Armanas ryžtingu balsu, – niekada nerūkau kitų... Kiti man per stori, – pridūrė švelniai, tarsi norėdamas, kad Erikas suprastų, jog jeigu jis, Armanas Botė-Lebrešas, didžiausių Pa de Kalė cukraus fabrikų savininkas, per storu laiko cigarą, kurio tabako būtų galėjęs nusipirkti ištisų dešimt plantacijų, būtų nepadoru ir juokinga, gal net groteskiška, jei Erikas Letiujė, kilęs iš tos pačios tėvynės dugno, pareikštų, kad jie ne sprangūs, o dar kažin kokie.

Laimei, apie tas slaptas mintis nė nenutuokiančiam Erikui „antras“ dydis visada atrodė kiek per gremėzdiškas:

– Aš irgi tos pačios nuomonės, – atsakė išsiblaškęs.

Akimirką Armano Botė-Lebrešo akiniuose atsispindėjo žodžiai „Tai visa laimė“, paskui jis prabilo:

– Tiesa, šiame laive man viskas atrodo perdėta: ikrai, datuoti vyno buteliai, vazos su gėlėmis, tualetinis vanduo visose drabužinėse, visa tai man atrodo labai prasto skonio, ar ne?

– Taip... – sutiko Erikas su jam dar nepatirtu atlaidumu, kuris radosi šioje tolerantiškumo atmosferoje, joje viskas buvo įmanoma, taip pat ir Eriko pokalbis su kapitalistu, simboliškai aptekusiu jo ginamų atstovaujamųjų krauju.

– Jūsų tai netrikdo? Žinoma! – staiga pasakė Armanas Botė-Lebrešas, įžiebdamas priešiškumą keistoku metu ir tokiu būdu visai apversdamas vaidmenis: kapitalistas reikalavo ataskaitos iš kairuolio, teisingumo atstovas tapo kaltinamuoju.

Ir vienas, ir kitas tikriausiai pajuto, kokios keistos aplinkybės, nes vienu metu nutilo, atšipusiais dantimis pakramsnojo cigarus ir nurijo sutrikimą.

– Beje, visi šitie žmonės man atrodo nevirškinami, – staiga spigiu, aukštu niurzgiančio ir liūdno berniūkščio balsu nusileido Botė-Lebrešas, – tai galutinai išmušė iš vėžių *Forumo* direktorių.

– Apie ką jūs? – paklausė jis.

– Kalbu apie... kalbu apie bet ką... suprantama, ne apie savo žmoną, – nerišliai sulemeno Armanas. – Kalbėjau apie... nežinau... apie tą tipą iš kino, tą filmų pardavėją... – pabaigė pasibjaurėjimo tonu, tarsi būtų sakęs „žuvų pardavėją".

Tačiau užuomina apie Simoną – kadangi ir vienam, ir kitam jis kėlė panieką – juos ištraukė iš keblios padėties, per akimirką jie susivienijo prieš žuvų pardavėjus, kino pardavėjus, verteivas ir svetimšalius, – pastaroji formuluotė dar nebuvo aiški Eriko mintyse. Tad jis pritarė:

– Visai su jumis sutinku.

Eriko balsas skambėjo tvirtai, o baugštus Armano įniršis nusilpo ir užleido vietą klasinei bičiulystei. Staiga atsitiko tarsi vienas ir kitas būtų praleidę paauglystę Itone, o Simonas – Gut d'Oro kvartale*. Nuramintas Armanas, laikinai visai atsisakęs karingumo, dabar jau ieškojo, kokios antipatijos sieja jį ir „jo komunistą".

– Ta maža jį lydinti šliundra stebina vulgarumu, – entuziastingai kalbėjo toliau...

---

* Itone yra prestižinis Anglijos koležas; Gut d'Oras – populiarus Paryžiaus kvartalas.

Ir baigė sakinį sausu, nerimą keliančiu juoku, tokio pobūdžio juoko galima tikėtis iš plėšraus verslininko antrarūšiame detektyviniame filme; Eriko veidas trūktelėjo išgirdus vis dėlto gerokai pasenusį žodį „šliundra“, bet plėšrus juokas nuramino. Jis pritarė:

– Taip... tarp intelektualaus stiliaus žvaigždučių... tai yra tų, kurios turi intelektualinių pretenzijų, ji viena iš nuobodžiausių kekšikių, kokią iki šiol teko sutikti! Dėl jos net galėčiau gailėtis to nelaimingo praturtėjusio kino režisieriaus... Jai ilgai netruks jį sužlugdyti! Vargšas Bežaras!

Ir abu vyrai, apimti ūmios vyriškos užuojautos, palingavo galvomis, nusiminę dėl Simono Bežaro nelaimių.

Nei vienas, nei kitas neišgirdo, kaip jiems iš už nugarų atėjo Olga. Baltoje rankoje jiems nešė juodą peršviečiamą akmenį, kurį jai patikėjo barmenas, – ji ketino paklausti dviejų galingų protų nuomonės: ar tai meteoritas, ar sustiklėjusi žvaigždė, per stebuklą nukritusi į laivą, ar iš kitos planetos nukritusi žvaigždė, galbūt kitos gyvos būtybės išsviesta į erdvę, o ta būtybė galbūt viena – mano, kad yra viena pasaulyje... ir t. t.

Taigi Olga ėjo pas juos ant pirštų galiukų tarsi naivi, entuziastinga paauglė, ištiesusi ranką, pakylėta veido išraiška. Nuėjo taip pat ant pirštų galiukų, bet sugniaužusi kumštį subrendusios, plėšrios, nuo neapykantos ir pažeminimo apgirtusios moters veidu, pirmąkart jai buvo nė kiek nesunku vaidinti šį vaidmenį. Atsirėmusi į laivo turėklus nematoma Olga Lamuru verkė pirmą kartą po ilgo laiko, tai yra pirmą kartą po ilgo laiko pravirko be liudininkų.

Kiek vėliau ji nurimo, išmetė iš galvos tą trumpą geliantį, persmelkiantį sakinį – jis vinguriavo iš vienos smegenų kerte-

lės į kitą, vis atsitrenkdavo, norėdamas ištrūkti tarsi musė po stikline – tas trumpas Eriko ištartas sakinys: „Tarp intelektualaus stiliaus žvaigždučių... tai yra tų, kurios turi intelektualinių pretenzijų, ji viena iš nuobodžiausių kekšikių... ir t. t.“. Ją į patį gyvuonį žeidė ne žodis kekšė, toli gražu ne jis, o daug labiau kiti trys ir tai, kad juos ištarė pats Erikas Letiujė, *Forumo* direktorius. Šie trys žodžiai, atmetus jausmus (beje, tai nė netoptelėjo jai į galvą), įstūmė ją į pažemintosios neviltį, tokią neviltį, kuri, pasak Stendalio, Dostojevskio, Prusto ir daugelio kitų, gali būti viena skausmingiausių. Tiesą sakant, Olga Lamuru, kad ir ką sakytų, nebuvo skaičiusi nei Stendalio, nei Dostojevskio, nei Prusto, iš viso nedaug teskaičiusi; ji buvo skaičiusi tik tai, kas apie juos parašyta, ir tai veikiau kokio nors penkiasdešimtmečio sukakties proga žurnaluose *Paris Match* arba *Jours de France* arba žurnale *Les Nouvelles littéraires*. Šias branginamas žinias ji praturtindavo kokiu nors asmeniniu iš intelektualiosios draugės Mišlinos išgirstu pastebėjimu, bet iš tiesų nebuvo nieko skaičiusi. Taigi nesiremdama jokiais šaltiniais Olga Lamuru – tiksliau, Marselina Favro, gimusi Provanso Salone (motina buvo švelni galanterininkė, antras žodis dukrai kliudė vertinti pirmąjį) – iš tikrųjų tuščiai grąžė rankas ilgiau negu valandą, norėdama išvengti įžeisto orumo kliedesių ir šūksnių. Ji nė kiek nemokėjo pažvelgti į save iš šalies, teįsivaizdavo save stilizuotai ir klaidingai, bet sutelkus savotišką drąsą ir nepaisydama priešingų įrodymų, kuriuos jai blokšdavo gyvenimas, sugebėjo susikurti savęs triumfuojančios versiją. Be tuštybės, tai buvo geriausia, ką ji turėjo: drąsą, atkaklumą, vilionių masinamą vaikišką naivumą, atsisakymą gyventi blankų gyvenimą (ar tokį, kuris jai atrodė blankus). Gal greta buvo ir jos pastangos, bemiegės naktys, praleistos stengiantis susikurti „net“ pla-

tesnio išsilavinimo už tą, kurį gavo Salono licėjuje, regimybę, pasitikėjimas savo gyvenimu, jaunyste, grožiu ir galima sėkme, kurią Erikas ką tik sunaikino ar sužlugdė. Tad nepalenkiamas ryžtas, troškimas griebtis kerštо atitiko ir jos gerąsias savybes, ir ydas. Atmetusi kančią, ji taip greitai ėmė ieškoti ginklų, būdo priversti Eriką sumokėti, kad tai savotiškai buvo verta pagarbos. Šis elgesys iškart sąmoningai buvo išverstas į melagingą, dviem patikėtinėm Mišlinai ar Fernandai skirtą, formuluotę: „Tuoj pat nusprendžiau, kad Erikas Letiujė pigiai neišsisuks. Jis pamatys, ką reiškia Olgos Lamuru, būsimos žvaigždės, akivaizdoje užsipulti jauną beginklę moterį, nesvarbu, kad ji jo žmona, jauna ir turtinga Klarisė Baron, kilusi iš plieno pramoninkų giminės."

Laukdama kerštо ji tramdė ašaras, sugaudavo jas nutekėjusias skruostu ir šiek tiek stebėjosi, kodėl tokios nesūrios. Vis dėlto leido raudai purtyti pečius, bet veikiau iš užsimiršimo, o ne todėl, kad pasiduotų didelei širdgėlai (jos pasidavimas buvo atmieštas susižavėjimo, nes po dešimties metų apsimetinėjimo jau nebemanė galinti verkti tikromis ašaromis). Tačiau šią akimirką tvenkėsi ir iš akių ritosi tikros ašaros, o pečiai linko nuo nevaldomo krūpčiojimo: jos vietoje verkė moteris arba nevilties apimtas vaikas – kurio ji savyje nepažino ar nebeatpažino, – verkė „kita". Tad nustebusi, net šiek tiek pritrenkta kitos gebėjimo kentėti, Olga nesąmoningai stengėsi sutaurinti kančios priežastis. Po kurio laiko ji jau apverkė žmonių menkystę; kai kurių, kurie turėtų būti visai kitokie, žiaurumą, žmonių, kuriais didžiadvasė, kilniaširdė, patikli liaudis dabar kliovėsi, kad išvestų ją iš pramintų kelių. Apverkė vargšų *Forumo* skaitytojų naivumą. Pamiršo, kad jį pirkti gali kairieji (ar dešinieji)

intelektualai, stambūs ar smulkūs buržua, šiaip ar taip, pasiturintieji, kurie išvien su laikraščiu palinkdavo ties ta garsiąja liaudimi, – o juk pastarajai niekas nemanė priklausąs arba nenorėjo priklausyti, – „ta liaudimi“, kurios vienintelis išskirtinis bruožas gal buvo tai, kad ji niekada nevartojo šio žodžio.

Šiaip ar taip, kai po denį sukantis ratus Žiuljenas plačiais žingsniais, – žingsniais, šuoliais, peršokdamas po keturis laiptelius, iš laimingos meilės darydamas viražus, – į ją atsitrenkė, ji kaip tik į mėlynas bangas liejo altruistiškas ašaras ir, įsikibusi į jo švarką, kelias nulašino ant jo. „Kodėl mano pasirinkimas neapsistojo ties šituo? – klausė ji savęs. – Žinoma, jis visai neatrodo rimtas, žinoma, jis nieko nereiškia, žinoma, iki šiol nė kiek nesidomėjo vieninteliu laive įdomiu dalyku, tai yra ja, Olga... Bet jo bent, – šnabždėjo jai naivios nevilties apimta Marselina Favro, – jo bent jau veidas geras! Žinoma... jis įsimylėjęs Klarisę... gražiąją Klarisę... buvusią juokdarę Klarisę... Ši netikėta konkurencija jos reikaliukams visai nepalanki“, – galvojo ir tuo pačiu metu suvokė, kad Žiuljeno dėka jos neviltis ir likimas pačios mintyse sumenko iki „reikaliukų“. Gal to vyro veidas su vešliais antakiais, baltais dantimis, putliomis lūpomis, gražiomis rudomis akimis ir įkypa stambia nosimi tai išprovokavo. Jo blakstienos ilgos kaip moters, pirmą kartą pastebėjo ji, netikėtos tokiam vyriškam ir akivaizdžiai besimėgaujančiam vyrui... Pasirodo, Žiuljenui Peira buvo ko pavydėti... dailusis Erikas turės pirmas susiprasti ir pajusti pavydą, jeigu ji papasakos šią popietę netyčia išvystą sceną... Dabar, kai Eriko jau nebemylėjo, ar, veikiau, nebesakė sau, kad myli, tai buvo visai įmanoma – jis atrodė jai daug mažiau viliojantis. Gerai pagalvojus, pabėgimas į Kaprį tam tikru požiūriu buvo stebėtinai neįdo-

mus, o Žiuljenas Peira, atvirkščiai, tuo atžvilgiu būtų palikęs jai geresnių prisiminimų...

Olga buvo frigidiška ir šį liūdną būdvardį keitė kitu, labiau viliojančiu: kad nebūtų tuo kaltinama ir kitas galėtų tikėtis ją pakeisti, vadino save tiesiog „šalta". Erikas pavydi Peira... Tačiau kodėl ne? Ašaros, kurių srautas, kaip atrodė Žiuljenui Peira, seko, staiga pasipylė dvigubai smarkiau – šįkart jos valia. Bet kurioje strategijoje pritaikytos ašaros vyrus paveikia – prisiminė ji savo patirtį.

Iš pradžių ašaros Žiuljeną nemaloniai pritrenkė. Pasirodo, laive, pamanė jis be jokio džiaugsmo, jam skirtas guodėjo vaidmuo, prie kurio nebuvo įpratęs. Ši mintis tuoj pat pasirodė šventvagiška! Juk jis suprato, kad Klarisės ašarų neįmanoma lyginti su Olgos! Negalėjai lyginti nei jų priežasties, nei akių, iš kurių byrėjo, nei, žemiškiau, jų sraunumo. Olga verkdama smarkiai šniurkščiojo, ir ant Žiuljeno rankovės bolavo šiek tiek nerimą keliančios dėmės... Žiuljenas globėjiškai apkabino Olgos pečius ir apgaubiančiu judesiu akimirką priglaudė ją prie savęs. Kai paleido, o ji atsitraukė, apsidžiaugė pamatęs, kad grąžino jai tą klastingą dovaną. Patenkintas Žiuljenas dėmesingai klausėsi prislėgtosios žodžių.

– Aš girdėjau pokalbį, – sakė ji tyliai, – kuris mane papiktino... Taip, kad net įstūmė į tokią būseną! Tikriausiai aš pernelyg naivi...

Ji sutrikusiu ir bereikšmiu rankos mostu parodė, kokios beprotiškos jos naivios jaunystės pasekmės.

– Kas gi taip sukrėtė tą naivumą? – nė nemirktelėjęs, net rimtai paklausė Žiuljenas.

Jis galvojo, ką pasakos Klarisei, kaip jie drauge juoksis, ir su siaubu suvokė: kas tik jam benutinka, išsyk svajoja apie tai pasakoti jai. Ar tai meilė? – galvojo – noras viską sakyti tam žmogui, ir viskas, kas judviem nutinka, atrodo vienodai smagu arba įdomu. Dar pastebėjo, kad, kai įsimylėjo, pasidarė ir žiaurus: juk ta jaunutė Olga, nepaisant viso vaipymosi, iš tikrųjų gali būti nelaiminga... Erikas Letiujė tikrai buvo pritvinkęs paniekos, jei pajėgė smarkiai įskaudinti dvi moteris.

– Kas atsitiko? – pakartojo jis staiga su šiluma balse, ir akimirką Olga vos jam neišpasakojo.

Ne, beje, ne Olga, o toji amžinai provinciali, patikli ir sentimentali Marselina Favro, kurią, ačiū Dievui, Olga Lamuru akylai sergėjo. Jam atsakė Olga:

– Nieko. Nieko ypatingo, bet pono Botė-Lebrešo žodžiai mane nužudė. Juk ir niekšybė turėtų turėt ribas, ar ne? – paklausė ji vienu atokvėpiu.

– Taip, turėtų, – neaiškiai sumurmėjo Žiuljenas, po nuoširdžių pastangų nekantraudamas tęsti pasivaikščiojimą vėjyje. – Jei jums kada nors manęs prireiktų... – mandagiai pasakė (tikėdamasis pabrėžti, kad tokį poreikį teįžvelgia ateityje).

Olga nusišypsojo, dėkinga palinksėjo galva, o jis jau lėkė šuoliais tolyn. Olga žiūrėjo, kaip jis dingsta už kamino, minutėlę stebėjosi, kodėl niekada negalėjo įsimylėti tokio tipo vyro, kurį būtų padariusi labai laimingą (nežinojo, kad kiek atokiau „tokio tipo vyras“ taip pat svarstė, kodėl niekada negalėjo pamilti tokio tipo moters). Ji vėl greit pasinėrė į savo mintis: kaip nubausti Eriką? Per žmoną, žinoma, per gražiąją Klarisę... Tai vienintelė jo spraga, kurią pastebėjo. Nors nežinojo, nei iš kur ji atsirado, nei ar ji svarbi.

Klarisė, kuriai gyvybė grįžo pamažu, išvien su neatsargiais poelgiais, o laimės pojūtis stiprėjo kartu su sąžinės graužatimi, atėjo į barą anksčiau už Eriką, atrodė išsiblaškiusi, bet klastinga. Pasinaudojusi valandėle, kai Erikas prausėsi duše, paskubomis, jam švilpiniuojant, apsirengė ir tyliai, neuždariusi durų dingo. Jis ims širsti dėl jos pabėgimo ir pats ateis labai greitai, bet dešimt minučių, penkios ar trys minutės su Žiuljenu, vyru, kuris jai grąžino pasitikėjimą savimi, savo išvaizda ir kūno gyvybingumu (jei ne pasitikėjimą, tai bent jo įsisąmoninimą), tos dešimt minučių buvo vertos ne vienos barnių scenos. Ji turėjo jam pasakyti šimtus dalykų, kuriuos prisiminė, jis taip pat – turėjo jai šimtus atsakymų ir klausimų, bet tai nesukliudė jiems iš pradžių nejudėti ir nekalbėti susėdus ant oda aptrauktų taburečių, tik paskui kartu prabilti ir kartu nutilti, atsiprašinėti – kaip prasčiausiose amerikiečių komedijose. Jie prarado dar trisdešimt sekundžių drąsindami vienas kitą kalbėti ir atsisakydami, galų gale Žiuljenas kaip patrakęs išbėrė pakylėtą monologą:

– Ką darysim, Klarise? Kai atplauksim į Kanus, juk neišvažiuosit su tuo vyru? Nepaliksit manęs? Tai juokinga... Žinot, verčiau tuoj pat jam pasakyti! Norit, kad aš pasakyčiau? Aš ap-

siimu jam pasakyti, jeigu jūs negalit... Jeigu tu negali, – pasitaisė jis žiūrėdamas tuo švelniu žvilgsniu, kurio galią ji labai stipriai jautė.

Tiesa, Žiuljenas šypsojosi kaip tikrai švelnus, geras žmogus: Klarisė pirmą kartą patyrė banalios „gerumu" vadinamos dorybės žavesį, ji suteikė kaip tik tai, ko jai nenorėjo duoti Erikas: nors dar buvo beveik svetimas, meilužis teikė jai tikrumą, kad ji besąlygiškai priimta, mylima, o ne teisiama aukštesnės būtybės. Pagaliau gal Erikas tiesiog jos nemyli ir pyksta, kad ji nedaro nieko, dėl ko galėtų su ja išsiskirti... Gal jis būtų sužavėtas, jei Žiuljenas paprašytų jos rankos, kad ir kaip tai būtų ekstravagantiška? Tačiau Klarisė gerai žinojo, kad tai nėra paprasta, ir juo labiau Žiuljeno žvilgsnis ir geismas įtikino ją, kad yra graži (graži, o ne blanki), turi teisę į laisvę ir laimę, juo labiau ji suvokė, kad Eriko elgesyje slypi kažkas nesuprantamo. Ji be pykčio suvokė, kad tiesiogine prasme buvo įkalinta ir suvaržyta neigiamo savęs įsivaizdavimo, jo žvilgsnio, kuris buvo ne tik negailestingas, bet turbūt net agresyvus. Kuo gi ji jam prasikalto, jei ne turtu? – anot Žiuljeno. Tačiau toliau tyrimo ji netęsė, sustodavo ties piniginių reikalų pradžia kaip ties nuodinga pelke, kur įklimptų, jeigu leistųsi ieškoti Eriko pėdsakų. Ji žinojo, buvo tikra: jei Žiuljenas pasikalbėtų su Eriku arba jei Erikas iš kitų sužinotų, kas jiems nutiko, pasekmės būtų siaubingos... ir Žiuljenui, ir jai. Švelnus Žiuljeno žvilgsnis ramino, pasotino jausmų alkį, bet ir kėlė nerimą, kai lyg priešpriešą ji matydavo subtilius, stingdančius pernelyg gerai pažįstamo Eriko manevrus.

– Nieko nesakyk, – ištarė ji. – Maldauju, dabar nieko nesakyk. Palauk... palauk kruizo pabaigos... šitam laive visi visąlaik kartu, visi sužinotų, tai būtų siaubinga, išsekintų... Aš negalė-

čiau pabėgti nuo Eriko. Galėčiau tik sausumoje, bet ir ten nesu tikra, gal vienaip ar kitaip susigrąžintų mane jėga... – tęsė labai linksmai šypsodamasi ir net lengvai nusijuokdama, Žiuljenas akimirksnį apstulbo, paskui Edmos Botė-Lebreš ranka, kyštelėjusi jam iš už nugaros prie baro pasisemti riešutukų, nušvietė to ne laiku nuskambėjusio juoko priežastį.

– Mano miela Klarise, – pasakė Edma, – ar galėčiau jus pavaduoti šalia pono Peira? Jūsų vyras jau atlekia kaip Otelas dideliais žingsniais... Jau būtų čia, jei Šarlis nebūtų jo pakeliui sustabdęs pasakyti apie kažkokią telegramą.

Ir, palikusi Klarisę ant taburetės Žiuljeno dešinėje, pati atsisėdo kairėje ir ėmė karštai jį kalbinti, priversdama atsukti nugarą Klarisei, kuri atsidūrė priešais besišypsančią ir suokalbišką Doriači.

– Žinote, pone Peira, – pasakė Edma „žavingai šypsodamasi", šįkart pagalvojo jis, – ar žinot, jog nuo kruizo pradžios neriuosi iš kailio, kad jums patikčiau? Vis mirkteliu, žiūriu į jus, kalbu adresuodama jums, juokiuosi su jumis, ką gi dar... Apsijuokiu ir negirdžiu jokio atgarsio... Esu labai pažeminta ir labai nuliūdusi, pone Peira...

Žiuljenas, paskutinių Klarisės žodžių sujauktomis mintimis, dėjo antžmogiškas pastangas, kad suprastų, kas jam sakoma, ir kai suprato, nuo pastangų tik dar smarkiau sutriko. Buvo pastebėjęs Edmos išvardytas gudrybes ir manė, kad ir jam, ir jai bus geriau, jei to neparodys. Jam pasirodė siaubinga, kad ji taip atvirai pasipasakojo (iš tiesų mintis ką nors pažeminti, o ypač moterį, jam visada kėlė siaubą).

– Bet, – prabilo jis, – aš nemaniau... nemaniau, kad tai man... Na, kad jūs manėt...

– Nemikčiokit, – pasakė tebesišypsodama Edma, – nemik-

čiokit ir nemeluokit. Aš iš tiesų rėžiau aplink jus sparną, pone Peira, bet visa tai vyko būtajam tęstiniam laike. Tiesiog norėjau, kad suprastumėt: jei prieš dvidešimt metų būčiau buvusi šiame laive su jumis, beje, net prieš dešimt, būčiau išsirinkusi jus, jums sutikus, ir buvusi neištikima ponui Botė-Lebrešui. Gal jums tai pasirodys abejotina, bet net jo aplinkoje radau pakankamai žavingų vyrų, kuriuos galėjau pamilti... Išsaugojau jūsų, vyrų, rūšiai draugiškumą, jis niekada nenusilpo ir, beje, jau nenusilps, nes tam nėra progų... Siūliau jums grynai platonišką susižavėjimą, patikėkit, apgailestavimų kupiną švelnumą, bet nuaustą iš laimingų prisiminimų...

Staiga jos balsas nuskambėjo liūdnokai ir Žiuljenas susigėdo, jam buvo gėda slaptų minčių ir susilaikymo. Jis paėmė Edmos ranką ir pabučiavo. Pakėlęs akis, atsigręžė ir susidūrė su ironišku, paniekinančiu, beveik atvirai žeidžiančiu Eriko Letiujė, sėdinčio Klarisei iš kitos pusės, žvilgsniu. Jie įsistebeilijo vienas į kitą, o Žiuljenas palinko prie Eriko, prisiliesdamas Klarisės, kuri žiūrėjo tiesiai priešais save.

– Kažką man sakėt? – paklausė Eriko.

– Jokiu būdu ne! – atsakė nustebęs Erikas Letiujė, tarsi tokia galimybė atrodytų jam žeminanti.

– O man pasirodė, – atitarė Žiuljenas neutraliu balsu.

Ir tarp jų kaip tarp dviejų piktų šunų stojo savotiška sunki tyla. Sustojęs laikas, toks sąstingis, kad net švilpė – iš neapykantos. Visus, kaip paprastai, iš šios padėties išgelbėjo Šarlis, atėjęs suplojo rankomis ir truputį nosiniu balsu sušuko: *Hello, people!* Visi atsisuko į jį, abu vyrai dar akimirką liko įsikibę žvilgsniu vienas į kitą, bet Edma tiesiog uždengė delnu Žiuljenui akis, ir nekalbėjo, tik tildė jį „šš!“, kad atsisuktų į Šarlį.

– Ar visi susirinko? – šaukė Šarlis. – Ak, trūksta Simono

Bežaro ir panelės Lamuru... Ir dar pono Botė-Lebrešo. Na, prašau jūsų perduoti jiems naują potvarkį. Ar norėtumėt ryt prieš Kartaginą sustoti Zimbros saloje ir paskutinį kartą prieš žiemą išsimaudyti? Galim pasipliuškenti prie vienos salelės, kur pasiekiamas dugnas ir platūs paplūdimiai. Pamaniau, kad visiems bus malonu...

Pasigirdo keli pritarimo šūksniai, bet šaukiančių buvo mažiau negu tylinčių – „Narcizo" keleiviai dėl amžiaus paprastai nebūdavo nusiteikę apsinuoginti. Vieninteliai Andrėjas, kurį ši mėlyna jūra svaigino, ir Žiuljenas, nelabai mėgstantis plaukimą, tenisą ir kitas sporto šakas, jei jos ne žirgų lenktynės, bet kurį džiugino bet koks pasprukimas iš laivo, bet kokia proga vėl pamatyti Klarisę, triukšmingai paplojo, o Erikas pritariamai linktelėjo. Doriači, Edma ir Klarisė neatsakė, bet dėl skirtingų priežasčių. Pirmos dvi – dėl estetinių sumetimų, o Klarisė todėl, kad kai šalia atsisėdo Erikas, ji vėl visko bijojo: maudynių Vidužemio jūroje, taurės bare su Žiuljenu, taip pat sužadinti pritariamas kitų keleivių šypsenas. Klarisė vėl bijojo mylėti Žiuljeną ar ką kitą. Ji pajuto, kad ūmai prasidėjo migrena, ir nuėjo pasislėpti kajutėje.

Čia viskas liudijo Eriko buvimą: švarkai, popieriai, laikraščiai, užrašų knygelės, niekas nepriminė Žiuljeno, kurio susilamdžiusius marškinius ir prastai nušveistus batus jau pažinojo, o tą akimirką pajuto ūmų ir tų vyriškų drabužių, ir jo kūno ilgesį. Jai reikėjo išlipti Sirakūzuose, baigti kruizą ten ir užmiršti Žiuljeną. Tačiau, nors du pirmus dalykus gebėjo padaryti, dėl trečio nebuvo tikra. Aiškiai suprato, kad atsisakydama pabėgti, jei jau apie tai galvojo, ji labiausiai bijo ne Eriko pykčio ar priekaištų dėl nepastovumo. Ji nebeišėjo iš kajutės nei va-

karieniauti, nei klausytis koncerto, praleido naktį svyruodama tarp dviejų prielaidų: išlipti Sirakūzuose ar mylėti Žiuljeną, kas valandą rinkosi čia vieną, čia kitą išeitį, užmigo septintą ryto išsekusi, bet laiminga galvodama, kad dėl išsekimo bent neprivalės rinktis, vadinasi, ir krautis lagaminų.

Žiuljenas neklydo dėl Eriko Letiujė agresyvumo: anas iš tiesų jau nekentė jo instinktyviai, stipriau negu nekentė Andrėjo, juo labiau Simono Bežaro. Žinoma, Erikas puoselėjo vieną kitą nebemadingą, kuo primityviausią mintį apie moteris, jei lyginsime su tomis laisvėmis, kurių moterims reikalavo jo *Forumas*. Kalbant apie seksualinius moters polinkius, geras ar blogas skonis tikriausiai netinkami kriterijai. (Tiesa, jis manė, kad Klarisė meilėje tapo šalta, beveik frigidiška, nors pažino ją visai kitokią.) Tačiau jam vis dėlto atrodė neįmanoma, kad Olga tą popietę būtų kalbėjusi apie Simoną Bežarą.

Ji paskyrė jam pasimatymą pirmos klasės keleivių bare, ten jų atėjimas buvo sutiktas priešiškai, tarsi dėl trisdešimties tūkstančių frankų skirtumo būtų atsiradęs savotiškas Harlemas ir pavertęs Olgą ir jį nepageidaujamais baltaisiais. Tačiau Olgai, atrodė, kiti keleiviai nė akimirką nerūpi. Ji sutiko jį taip demonstratyviai rodydama aistrą, kad jis galų gale apsidžiaugė čia pasislėpęs: įžvalgioms Šarlio ar kitų akims ir Olgos mimika, ir jo, Eriko Letiujė, reakcija būtų pasirodžiusios vienodai apsimestinės. Jis leido jai išrikiuoti visą savo kariauną ir pasitelkti žavesį su tokiu abejingumu, kuris pranoko panieką ir panėšėjo

į nuovargį, kai ji šypsodamasi, tarsi netyčia tarstelėjo sakinuką, turėjusį sugadinti jam visą dieną. Tas sakinukas pasigirdo viename Olgos monologo vingyje, kur ji staiga sunerimo dėl Klarisės jausmų. Net tvirtino, kad nenori būti jos širdgėlos priežastimi („truputį per vėlai", – pamanė Erikas), ir taip neatlyžo, kad kai paklausė, ar Klarisė jo nepavyduliauja ir nepavydi dėl meilės nuotykių, jis išsyk norėdamas baigti tą temą atsakė, kad „Klarisė ir jis jau seniai vienas kito nebemyli, kad tikriausiai, kitaip negu jis, ji niekada jo nemylėjo, Klarisė yra beveik šizofreniškos būsenos – abejinga kitiems, taip pat ir jam, Erikui." Po kelių visai sumanių užuojautos žodžių Olga nusijuokdama trumpu droviu juoku pasakė:

– Ką gi, tai visa laimė, mano mielas Erikai... Man palengvėjo ir dėl jūsų, ir dėl jos...

– Kodėl dėl manęs? – automatiškai paklausė Erikas, tikėdamasis, kad ji prabils apie galimą sąžinės graužatį.

Tačiau Olga nutaisė kilnią veido išraišką ir nesutiko paaiškinti, tad Eriko nuovargis ir apmaudas jai galutinai pranoko viską.

– Mano miela Olga, – pasakė jis po dešimt minučių trukusio ginčo dėl to, ar jis turi teisę žinoti, ką žino ji, – mano miela Olga, maniau, pakankamai aiškiai kalbu. Kaip aš nieko nuo jūsų neslėpsiu apie galimus Simono Bežaro paklydimus, taip ir jūs neturite slėpti dalykų, kurie susiję su manimi, net netiesiogiai. Jei manot priešingai, mums vertėtų čia ir sustoti.

Olgos akyse iškart susitvenkė ašaros, o veidas susiraukė, jos susijaudinimą liudijo ir šimtai blakstienų virptelėjimų, galų gale ji atskleidė priežastį savo vis mažiau droviam mylimajam.

– Neseniai mačiau ją truputį flirtuojančią, – atsakė šypso-

damasi. – Nesakysiu, kieno glėbyje, nes neprisimenu. Ir net jei prisiminčiau nesakyčiau.

– Ką vadinat flirtavimu? – paklausė Erikas aiškiu balsu, bet po įdegiu staiga išblyškęs (todėl Olgos Lamuru širdelė šoktelėjo iš džiaugsmo: ji turi ginklą...).

– Flirtuoti... flirtuoti... kaip jūs pats apibrėžtumėt, Erikai?

– Aš neapibrėžiu, – atkirto jis sausai ir ranka numojo į bet kokį šios beprasmės veiklos apibrėžimą, – aš niekada neflirtuoju: myliuosi su kuo nors arba visai nesimyliu. Nes nekenčiu viliokių.

– Šito trūkumo negalėsit man prikišti, – pasakė Olga vaipydamasi ir įsikibdama jam į ranką. – Iš tiesų neilgai jums priešinausi. Gal nepakankamai...

Erikui teko susivaldyti, kad netrenktų jai. Jam buvo gėda pagalvojus, kad turėjo gultis į vieną lovą su šita apgailėtina gandų ir kvailumo pertekusia žvaigždute. Iš pykčio net pamiršo, ką norėjo sužinoti. Olga tai pamatė ir sumurmėjo:

– Na, sakykim, jie bučiavosi į lūpas, aistringai, man teko laukti tris minutes, pagal mano laikrodį, kol galėjau įeiti į savo kajutę, kuri yra už jūsiškės... Kai jie išsiskyrė, buvau pasirengusi grįžti į barą, nes atrodė, kad tas glėbesčiavimasis truks ilgai...

– Kas ten buvo? – paklausė Eriko balsas.

– Tiesa... – sakė Olga, regis, neišgirdusi jo klausimo, – tiesa, kalbant apie viliokles, aš visai su jumis sutinku. Beje, veikiau jau didžiuočiausi, jeigu jums, Erikai, mano mielas didžiavyri, būčiau iškart pasakiusi „taip“... – pridūrė ji naiviai. – Bet nematau jokių ženklų, kad jūsų žmona būtų vilioklė, ir gali būti, kad ji pati užgesino ugnį, kurią įžiebė...

– Ką jūs norit pasakyti? – paklausė Erikas vis ta pačia nu-

stėrusia išraiška, slepiančia siaubingai sunkią kovą su savimi (kaip numanė Olga, kuri pirmą kartą per visą parą džiūgavo).

– Noriu pasakyti, kad Klarisė, kaip ir jūs, galbūt turi meilužių, bet elgiasi kaip sąžininga moteris. Šiaip ar taip, tas neapsiribos vien jos viliojimu... Jei ne ketvirta valanda ir jūs nebūtumėt galėjęs netyčia grįžti į savo kajutę, jie būtų mielai ten užsirakinę – ir vienas, ir kitas... Iš savo vietos, per dešimtį metrų mačiau, kaip jie virpa.

– Bet kas gi? – pakartojo Erikas grėsmingai.

Aplinkiniai sužiuro į jį.

– Štai, sumokėkim ir eikim, – tuoj pat pasakė Olga. – Viską pasakysiu, kai išeisim iš čia.

Tačiau kai sumokėjęs Erikas norėjo išeiti su ja, pasirodė, kad ji nepalaukė ir pasislėpė savo kajutėje, iš kurios ir dabar, susibūrimo bare valandą, dar nebuvo išėjusi. Todėl Erikas nežinojo, kuris iš trijų vyrų bučiavo jo žmoną Klarisę ir kuriam ji atsakė į bučinius. Andrėjas atrodė užsiėmęs, Žiuljenas Peira sukčius, nuotykių ieškotojas, vadinasi, neįgalus patirti absoliučią meilę, o tai vienintelis Klarisės reikalavimas; juk Olga nebūtų susilaikiusi nepasakiusi Simono Bežaro vardo. Gal vis dėlto ten būta Andrėjo, kuriam Doriači suteikė visišką laisvę... „Bet meilėje jis turėtų būti labai galingas“, – kartojo sau Erikas, stebeilydamasis Žiuljenui į veidą, norėdamas įžiūrėti galbūt patrauklų vyrą, kokį matytų Klarisė. Tą akimirką Žiuljenas pakėlė akis, jų žvilgsniai susidūrė kaip varžovų, ir Erikas sužinojo priešo vardą. Kai sėdosi šalia Klarisės, jautė, kaip viduje kunkuliuoja įniršis ar kažkas kita, ko jis nieku būdu nenorėjo vadinti neviltimi. Išliko pakankamai šaltakraujis, kad per tą vakarą visko nesudaužytų ir neišsakytų. Labiau negu visa kita jį žemino mintis, kad koketavo su Olga, apie jos sumanius ir psi-

chologiškai subtilius manevrus, o Klarisė į laivą įlaipino savo meilužį – nebent jis meilužiu tapo per tris dienas, tuo Erikas negalėjo ir nenorėjo patikėti, nes tai būtų įrodę, kad Klarisė dar geba įsimylėti iš pirmo žvilgsnio, patirti aistros proveržį, kokiu ir jis kartą buvo pamalonintas, ir viską padarė, kad žmonos veide daugiau jų nebeišvystų.

Vakarienė, nepaisant šios viltingos pradžios, vyko taikiai, nors šis žodis – jei atkreipsim dėmesį į gerklinį Edmos juoką ir Eriko žvilgsnį – mažumą per optimistiškas.

Šiaip ar taip, ši vakarienė leido Žiuljenui Peira, jau pradėjusiam statyti smėlio pilis, tai yra įsivaizduoti vedusio vyro gyvenimą su Klarise eksLetiujė, vėl tapusia Klarise Baron ar veikiau Klarise eksBaron, ponia Peira, ištekėjusia už Žiuljeno, jau nuo dabar atsisakyti visų turtingos šeimos centų ar visų milijardų, visų dviprasmybių, kurios jo „žmoną" Klarisę galėtų priversti abejoti beprotiška jo meile; viso to atsisakęs Žiuljenas Peira mintyse vėl leidosi į varginamus sandėrius ir machinacijas, per šią ramią, trumpą vakarienę patikėjo savo Markė Šarlio Bolinžerio rūpesčiui, jis buvo idealus impresarijus tokio pobūdžio machinacijai, juo idealesnis, kad Žiuljenas, šnabždėdamas jam neįtikėtinai mažą paveikslo kainą, jos priežastis ir išskirtinai sudėtingas paveikslo įsigijimo aplinkybes, kad net pats galų gale jose nebesusigaudė kaip ir vargšelis Šarlis, užsiminė jam apie savo žavėjimąsi šiuo paveikslu ir kad vis dėlto, nors labai gaila, gali būti, kad teks su juo išsiskirti, tad patiekus desertą Žiuljenas buvo Šarlio beveik jėga nuvesdintas iki kajutės – atidaręs lagaminą, ištraukė savo paveikslą, apsuktą laikraščiu,

paguldytą tarp dvejų marškinių, apkamšytą dviem kojinių poromis, kaip vien didieji, tikrieji paveikslai gali sau leisti; jis taip pat neatšaukiamai įtikino Šarlį, kad vienas gražiausių pasaulyje Markė yra „Narcizo" laive ir bet kuris jo keleivis, jei tik turės varganus dvidešimt penkis milijonus senovinių frankų, galės juos iškeisti į šį paveikslą, kuris savaime jau vertas tūkstančio, o aukcione – dviejų šimtų... kaip liudijo pustuzinis dokumentų, pasirašytų garsių ekspertų nežinomomis, bet ausiai pažįstamomis pavardėmis. Išsiskirdamas su juo Žiuljenas buvo visiškai tikras, kad žinia žaibiškai pasklis tarp laimingų ir turtingų laivu plaukiančių kalakutų, juolab kad privertė Šarlį beveik prisiekti, jog tas niekam apie tai nė nešnipštelės.

Tik išsitiesęs ant kušetės apie antrą valandą nakties Erikas pradėjo kurti sabotažo planą.

Galų gale dėl atskleistos paslapties labiausiai kentėjo – bent jau tą naktį – ne jis, o visai niekuo dėtas Simonas Bežaras.

Olga eidama į savo kajutę pravėrusi duris akimirką dvejojo, nors ašaros jau prieš kelias valandas buvo nudžiūvusios. Lovoje su smarkiai įtempta paklode ir antklode ji išvydo sėdint tvarkingai susišukavusį, dabar labiau įdegusį negu įraudusį mėlyno šilko pižama vilkintį Simoną Bežarą, kuris laukė, tarp jųdviejų lovų pastatęs neatkimštą šampano butelį; jis pakėlė į ją negražias protingas, bet naivias akis, spindinčias iš malonumo, kad ją mato; ji pirmą kartą pajuto Simonui Bežarui savotišką dėkingumą. Jis bent jau nelaiko jos „apsimestinai intelektualia kekše". Akimirką ji vos visko jam nepapasakojo apie patirtą pažeminimą, vos nepatikėjo jam laižyti savo žaizdų ir atlyginti už įžeistą orumą, kaip maldavo padaryti praskydusi jaunoji jos dvynė Marselina Favro. Tikriausiai, jei būtų laimėjusi ji, Olgos ir Simono santykiai būtų buvę visai kitokie negu nuo kelionės pradžios. Tačiau laimėjo Olga, o pažeminimas ją dusino mažiau negu kerštо troškimas. Ji tik pradėjo atsitiesti po smūgio, degė noru smogti atgal ir galbūt geriausios jos savybės pastūmėjo išsamiai ir žiauriai atpasakoti ne tos dienos įvykius, o vakarą Kapryje, ji nieko nuo jo nenuslėpė, išskyrus, žinoma, nuobodulį ir tai, kad nepatyrė nė lašo romantikos. Po tokio, jo akimis, baisybių srauto Simonas Bežaras ilgai tylėjo ir negalėjo žiūrėti, kaip

ji šiurkščiais judesiais nusirengia neaiškiai sutrikusi, gal dėl to, ką neseniai padarė, ir dėl to, kad ta išpažintis buvo beprasmė. Iš tiesų Simoną Bežarą labiau žeidė ne tai, kad ji permiegojo su niekšeliu Letiujė, o tai, kad jam visiškai be reikalo papasakojo tiesą, kurią nė neprašyta pažėrė, nors žinojo, kad jį skaudina. Jam baisiausia buvo ne Olgos neištikimybė, o abejingumas jam ir galimai jo laimei ar nelaimei – abejingumą įrodė žiaurus pasakojimas. Kai, norėdama nutraukti tylą, stojusią pasibaigus jos pasakojimui, ji neatsigręžusi dievobaimingu balseliu ištarė: „Aš per daug tave gerbiu, kad meluočiau, Simonai", – jis neiškentė neatsakęs apmaudžiu ir negailestingu balsu: „Bet nemyli manęs pakankamai, kad pasistengtum neskaudinti", – nuolankioji nusidėjėlė Olga, reaguodama į jo balsą, virto išdidžia ir gležna Olga Lamuru, gimusia Turene pasiturinčių miesčionių šeimoje, o šioji, nors turėjo ydų, regis, saugojo savo garbę.

– Gal tau būtų buvę geriau nieko nežinoti? – paklausė ji. – Būti apgaudinėjamam ir kad žmonės šaipytųsi tau už nugaros? Ar sužinoti iš to namsargio Šarlio? Tada būtum užmerkęs į tai akis, ar ne? Man regis, atlaidumas – dažnas dalykas tarp kinematografininkų...

– Primenu, kad pati aštuonerius metus joje sukiesi, – nenorom atsakė Simonas Bežaras, nes labiausiai tą akimirką vengė barnių scenos.

– Septynerius, – pataisė Olga. – Septynerius metus, ir patikėk, per juos nepradėjau nė kiek mažiau baisėtis *ménages à trois**, veidmainyste ir orgijomis. Jei tau patinka, gyvenk taip, tik be manęs, būk malonus...

---

* Gyvenimu trise (*pranc.*): pora ir trečias asmuo, meilužis ar meilužė, bendru susitarimu gyvenantys drauge.

Tačiau išblyškęs iš pykčio Simonas nejučiomis atsistojo ir Olga, išvydusi tą nepažįstamą tūžmingą veidą, žengė žingsnį atatupsta!

– Jei permiegotume trise, tai juk būtų ne mano kaltė, ar ne? Juk ne aš būčiau atvedęs trečiąjį? Ar tau neatrodo, kad...

Jis mikčiojo iš įtūžio, o į kampą įspeista Olga šaukdama išsprūdo iš ten, tai išsyk nuramino Simoną, kuris visada buvo alergiškas skandalams. Ji nesiteikė atsakyti ir pakartojo klausimą.

– Simonai, tu neatsakei: ar būtum atlaidus vyras, ar ne?

– Tikrai ne, – atsakė jis. – Arba nutrauki tą nuotykį, arba išlaipinsiu tave Sirakūzuose.

Jis jautėsi toks pažemintas kančios dėl tos melagės klastingos moters, kad būtų išlaipinęs ją tą pačią akimirką. Olga tai suprato ir staiga pamatė save vieną Sicilijos oro uoste su lagaminu rankoje, paskui dar labiau davė valią vaizduotei ir pamatė, kad naujame Simono Bežaro prodiusuojamame filme vietoje jos vaidina kita jauna aktorė. „Aš išprotėjau, – galvojo ji, – turiu dvi net nepasirašytas sutartis su juo, smaginuosi su nepakenčiamu stuobriu ir jam tai pasakoju... Na, reikia susiimti...“ Ir ji iš tiesų susiėmė: susmuko Simonui į glėbį, raudos purtomais pečiais apipylė jį skaidriomis ašaromis, bet pakankamai tikroviškai, nes šios išvados labai pradžiugintas Simonas ją apkabino ir guodė suspausta širdimi nuo jam į skruostą lemenamų melodramiškų prasimanymų – bet neilgai, nes netrukus jau klausėsi jos lūpų, o jo kūnas klausinėjo jos kūną ir teišgirdo vieną atsakymą – ekstazės kupinus šūksnius, iš kurių nieko nesužinojo.

Tačiau kai paskui jis iš lėto rūkė išsitiesęs ant nugaros, tamsoje įsmeigęs akis į šviesesnį iliuminatorių, mieganti Olga sujudėjo, uždėjo ranką Simonui ant klubo ir patenkinta suurzgė, jis palaikė tai laime, tad nemačiomis pasilenkė virš to paklusnios mergaitės veido, labiau už viską troško būti jos mylimas. Tada pamėgino užmigti, jam nepavyko, vėl užsižiebė šviesą, paėmė knygą, užvertė, išjungė šviesą. Niekas negelbėjo. Po dviejų valandų teko tai pripažinti.

Simonas Bežaras gulėjo ant kušetės surietęs kelius, palenkęs galvą, vadinamąja gemalo poza, Simonas Bežaras, prodiuseris, kuriam šiuo metu Prancūzijoje, o gal ir Europoje buvo labiausiai pavydima, kentė meilės kančias. Užuot mėgavęsis laime, tūnojo lovoje, išnuomotoje devynioms dienoms iš „Poteno kompanijos“ už didžiulius pinigus, ne nuosavoje ir niekada nebūsiančioje jo lovoje, kuri nuo ankstesnių galbūt skyrėsi prabanga, bet tik ne vienatve, kaip tik šioje lovoje ji buvo dar juntamesnė; lovoje, panašioje į visas kitas, kuriose jis gulėjo trisdešimt metų ir ryte išlipdamas žinodavo, kad daugiau jų niekada nebematys. Tad Simonas Bežaras, niekada neturėjęs savo lovos, o vienintelė jo pastogė šiuo metu buvo *Plaza* Montenio prospekte, staiga šitas pats Simonas pajuto beviltišką trauką viskam, ko iki šiol vengė ir visą gyvenimą niekino: troško turėti savo pastogę, savo lovą, kur galėtų ir mirti, – bet su sąlyga, kad pastoge ir lova su juo dalytųsi Olga Lamuru. Po trisdešimties metų vargo ir vienatvės tereikėjo staiga pasinerti į dykaduoniavimą, prabangą, ilgą laiką būti moters draugijoje, ir štai iki kokios būklės jis nusirito. Pakako trijų mėnesių, kad įsimylėtų žvaigždutę ir verkšnotų lovoje dėl jos neištikimybės, užuot išmetęs ją lauk ir per tris dienas pamiršęs, kaip būtų pasielgęs Paryžiuje. Taip mintydamas tolumoje girdėjo glamonėjantį,

tolstantį ramius ir tamsius vandenis skrodžiančio laivo ūžesį kartu su švelniu laisvo, sūraus jūros vandens pliuškenimu, labai ryškiai besiskiriančiu nuo upių čiurlenimo, – pastebėjo jis, staiga užsisvajojęs, toli nuo Olgos, grįžęs į vaikystės metus, į lygius žalių ir geltonų atspalvių laukus, kuriais vinguriavo skaidrios dangų atspindinčios upės, o berniukas, smeigęs akis į raudoną prie valo pritvirtintą kamštį, jau tada buvęs aistringas ir kerėpliškas, prakaitavo saulės atokaitoje. Tačiau kodėl šitie prisiminimai atgijo tokiomis nemaloniomis aplinkybėmis? Jis niekada neprisimindavo vaikystės, buvo ją kadų kadaise pamiršęs, bent taip manė. Jo vaikystė kartu su keliais pernelyg verksmingais ar banaliais scenarijais buvo nugrūsta į archyvų spintą, iš jos nei vieni, nei kiti neturėjo būti ištraukiami.

Simonas tamsoje atsikėlė, nuėjo į vonią ir vieną po kitos išmaukė dvi stiklines vandens, užsiversdamas jas didingais, tragiškais gestais, tada įžiebė šviesą ir įkypai dėbtelėjo į save veidrodyje. Prisikišo artyn prie paniurusio ir veikiau nedailaus veido glebiais bruožais ir mėlynomis išsprogusiomis akimis, negyvėlio odos spalvos, kuri nepranykdavo net po įdegiu, lūpomis, kurių juslingumas seniau kartais buvo vertinamas, tačiau prieš dvidešimtį metų, kai juslės jį dar mažai tedomino, mažiau negu futbolas ir jau tikrai daug mažiau negu kinas! Šiam veidui viename iš prodiusuojamų filmų būtų patikėjęs tik kokį trečiaeilį vaidmenį (tai būtų vyras, kurį išduoda žmona, niekina darbdavys – vėplos arba stuobrio vaidmuo). Kokiam pamišimui, apkiautimui užplūdus jis užsimanė, kad Olga tą veidą mylėtų? Kaip ji iš viso galėjo pakęsti, kad jis glaustų veidą prie josios? Kaip galėjo kedenti jo visai išretėjusius plaukus? Kaip galėjo pakęsti, kad prie liauno ir lankstaus ir raumenin-

go šiuolaikiškos jaunos moters kūno būtų jo, Simono, kūnas, išpurtęs nuo alkoholio ir paskubomis prarytų sumuštinių, kurio raumenys glebo, nors niekada nė nebuvo įsitempę, o pilvas nuo važinėjimo automobiliu vis didėjo? (Tai, kad vietoje senos *Simca* atsirado mersedesas, nieko nepakeitė, nors jis ir tikėjosi.) Ak! Jis ne toks gražus kaip kiti vyrai laive: žavingasis Žiuljenas ir puikusis Andrėjas, ir dailusis Erikas... Tas mėšlius, niekšas dailusis Erikas...

Simonas čiupo migdomųjų flakonėlį, iškrapštė vieną tabletę, nurijo, kitas susižėrė į delną, apsimetė dvejojąs, kad pats save nustebintų. Tačiau puikiausiai žinojo, kad tokios išeities pasirinkti neįstengs. Ir, viską pasvėręs, dėl šio tikrumo nepajuto jokios gėdos. Atvirkščiai.

Vakare jie atplauks į Kartaginą, o auštant lijo. „Narcizas“ po nakties yrėsi į geležies pilkumo dangų, nusileidusį per arti tokios pačios spalvos jūros, jos vanduo atrodė lipnus ir sunkus. Atrodė, kad pasaulis baigiasi čia, šioje pilkumoje, o „Narcizas“ niekada iš jos nebeištrūks. Šiandien keleiviai bus niūrūs, pagalvojo Šarlis, pirmą kartą tą dieną žingsniuodamas prabangiais koridoriais ir taisydamasis kaklaraištį po rusvu sportiniu aukso atspalvių švarku (tiesa, žavingu, bet griežtu, kai palygindavo su išvakarėse numatytu smėlio spalvos šilko kostiumu). Tad buvo labai nustebintas, kai išgirdo garsų ir skardų Doriači juoką, dėl nemigos kiek duslesnį, galingą juoką, kuris tikrai būtų pažadinęs šio denio keleivius, jei jų nebūtų apsaugojusi didžiulė Hanso Helmuto Kriozės kajutė. „Kaip tas nelaimėlis gali miegoti? – stebėjosi lėtindamas žingsnį Šarlis. – Beje, ar jis miega? Gal leidžia bemieges, varginamas naktis ir vien baimė kliudo jam pasiskųsti.“ Po pirmą dieną įvykusio incidento maestro Hansas Helmutas Doriači akivaizdoje buvo kaip šilta vilna. O štai Fuksijos atvejį Porto Vekjyje aplankytas veterinaras tikriausiai perprato, nes nuo jo paskirtų piliulių šuo jau dvi paras miegojo nenubusdamas. Antras juoko protrūkis galutinai Šarlį sustabdė ir jis vogčiomis apsidairė: Eledokas jau valandą kapitono poste,

stebi nekintamą kelionės maršrutą ir saugo nuo nesamų kliūčių, tad jis turi laiko ir galimybę... Taip ir sustojo: pasilenkęs, priglaudęs ausį prie Doriači apartamentų durų, susigėdęs, ir virpantis smalsumu.

– Na ir ką? Ir ką? Malūnininkė galų gale nepanoro sumokėt už viešbutį? Tai neįtikėtina! – kalbėjo Doriači.

Nuo pasigirdusio pliaukštelėjimo Šarlis krūptelėjo – neišsyk suprato ir troško, kad pliaukštelėjimas būtų skirtas divos šlauniai, o ne vargšo Andrėjo skruostui.

Buvo ne visai taip, – pasakė Andrėjo balsas. – („Jaunas, koks jaunas balsas! Kaip gaila...“ – su įkarščiu ir neviltimi pagalvojo Šarlis.) – Ji apsimetė, kad jai butą užleido be jokio susitarimo, nors ji prašė tik kambario ir taip toliau. Šeimininkas nesutiko. Ji pasikvietė mane liudyti... Visi buvo susirinkę, visas viešbutis: gyventojai, darbuotojai... Buvau raudonas kaip vėžys.

– Dieve mano! Ir kur tu sužvejoji tas moteris? – paklausė Doriači griausmingu ir susižavėjimo kupinu balsu.

Ji jau metų metus buvo įpratusi jaunų meilužių glėbyje girdėti pasakojimus apie vis tas pačias varžoves. Vis tos pačios šešiasdešimtmetės arba vyresnės dalijosi auksinių jaunuolių rinką Paryžiuje, Romoje, Niujorke ir kitur. Be to, tą rinką ribojo ir vis auganti pederastų konkurencija – paprastai jie būdavo mažiau varginantys ir dosnesni negu vis dar medžiojančios vikontienės ir ledi. Doriači visada surinkdavo, kas liko po grafienės Pinjoli, ponios Galiver ir ponios de Bra, arba, priešingai, pati palikdavo joms. Ir štai šis mandagus ir tikrai gražiausias iš visų per ilgą laiką jos matytų jaunuolių, kuris rinkoje susilauks didžiulio pasisekimo, kai tik jį pristatys, pasakojo jai apie Neverą kaip apie superBabiloną, apie keleivinį traukinį Paryžius–Sent Etjenas kaip apie privatų lėktuvą, o apie ponią Farigio

ir ponią Bonson – viena miltų gamintojo žmona, kita notaro našlė – kaip apie Barbarą Haton*... Štai, jis pasakoja jai žigolo nuotykius ne tik neslėpdamas savo vaidmens, bet dar ir su visais juokingais nutikimais, po kurių dažnai liko išjuoktas arba apkvailintas. Tas Andrėjas iš Nevero iš tiesų keistas jaunuolis... Doriači pripažino sau, kad jeigu būtų trisdešimčia, net dvidešimčia metų jaunesnė, mielai būtų jį prisirišusi ilgesniam laikui negu paprastai, tai yra šiek tiek ilgiau negu tris mėnesius. Beje, to jis reikalavo jau su tokiu atkaklumu, kuris beveik visų jo tipo vaikinų būtų buvęs atstumiantis, o jo teatrodė vaikiškas. Be to, Andrėjas turėjo profesionalui netikėtų įpročių, nes neslėpė jau penkerius metus užsidirbantis pragyvenimui kūnu ir vien tik juo, nurausdavo, kai ji kyštelėdavo arbatpinigių stiuardui, įdomu, kaip elgdavosi sausumoje – juk ten arbatpinigių būdavo kokį šimtą kartų daugiau.

– Tai ką tu darei? – paklausė ji.

Ji tiesė į Andrėją ranką, į Andrėją baltos drobės pižama, kokios ji nebuvo regėjusi nuo 1950-ųjų. Jo plaukai buvo šviesūs ir susitaršę, jis juokėsi lūpomis ir akimis, atrodė laimingas, jis buvo kerintis. Ji kelis kartus su neprilygstamu malonumu sušukavo ir vėl suvėlė jo plaukus. Liovėsi, kai Andrėjo akys pamiršo šypsotis ir pasidarė maldaujančios, švelnios, pernelyg švelnios, tad ji staiga viską nutraukė griežtai paklausdama.

– Kodėl tavo malūnininkė nenorėjo mokėti... atsiprašau, miltų gamintoja? Ar aptarnavimas buvo netobulas? Kalbu apie tave.

Jis papurtė galvą, jo veidas buvo užsisklendęs kaip kiek-

* Barbara Hutton (1912–1979) – amerikiečių aukštuomenės moteris, garsėjusi itin audringu gyvenimu.

vieną kartą, kai ji užduodavo tokius, nors ir paprastus, klausimus, ir pasakojo toliau:

– Ji pasikvietė mane liudyti, o kai pasakiau, kad neprisimenu, ji atsakė, kad jos tai nestebina, kad „Ponas pakilęs aukščiau šitų dalykų (ponas – tai aš), ponas skrajoja padebesiais ir t. t.“ Tada viešbučio šeimininko žmona pradėjo baisiai kvatotis, pasakė...

Andrėjas nutilo, jo veidas pasidarė susirūpinęs.

– Ką ji pasakė? – paklausė iš anksto ėmusi juoktis Doriači. – Ką ji pasakė? Pasakok man viską, Andrėjau. Nevere tikrai šimtą kartų smagiau gyventi negu Akapulke... Kodėl Mulene ir Burže nėra komiškos operos?

– Yra, bet ten jums mokėtų tris centus, – liūdnai atsakė Andrėjas. – Tada ji pasakė, kad Hugetė... tai yra miltų gamintoja, tikrai negali skųstis, nes ji pusę nakties girdėjusi ją bliaunant (taip ji ir pasakė)...

Jis atrodė toks sumišęs, kad šį kartą Doriači prapliupo pašėlusiai juoktis, o juk pašėlusiai juoktis ji visada prapliupdavo labai nesunkiai.

– O ką tu darei?

– Nuėjau atsivaryti mašinos, – pasakojo Andrėjas, – sukroviau bagažą, viešbučio šeimininko žmona reikalavo apmokėti sąskaitą, o aš neturėjau nė cento, tuo metu šeimininkas to paties reikalavo iš jos, o restorano padavėjai leipo juokais. O, kaip aš kentėjau... Tikrai prisikentėjau... Žinot, kaip tas motelis vadinasi? „Palaimos motelis“, – baigė jis. – „Burbonų krašto palaimos motelis“... palikau ją pirmoje stotyje ir grįžau į Neverą. Teta Žana nusivylė, bet pati man ir parodė tą miltų gamintoją...

– Dieve mano... Dieve mano... – sukūkčiojo Doriači įsikniaubusi į paklodes ir pagalves, kurias karštai spaudė prie sa-

vęs. – Dieve mano, baik pasakoti... Baik savo kvailus pasakojimus ir atidaryk duris: kažkas mūsų klausosi, – kalbėjo ji toliau tuo pačiu tonu.

Tad Šarlis vos nepargriuvo, kai puikusis Andrėjas (apsigaubęs naiviu sąžiningumu ir balta drobe) atidarė duris: jis stačia galva įvirto į kambarį. Lovoje, nuogais pečiais, raudonu nuo juoko veidu ir valdingumu švytinčiomis akimis Doriači stebeilijosi į jį be pykčio ir be atlaidumo.

– Pone Bolinžeri, – kreipėsi ji, – taip anksti jūs jau ant kojų? Gal norėtumėt su mumis papusryčiauti? Jeigu netvarka jūsų nepiktina.

Ir savo gražia, vis dar glotnia ranka parodė kambarį. „Meilužių kambarys, liūdnai pagalvojo Šarlis, drabužiai, cigaretės ir knygos, vandens stiklinė ir pagalvėlės, viskas išmėtyta: neatkartojama malonumo netvarka." Kažką lemendamas jis prisėdo ant lovos krašto, nuleidęs galvą, pasidėjęs rankas ant kelių lyg lauktų pirmosios komunijos. Daugiau nekomentavusi negarbingo jo elgesio, Doriači užsakė arbatos, skrudintos duonos, uogienės ir vaisių sulčių trims. Pusryčiai, regis, prasidėjo tuoj po naktinio šampano gėrimo, sprendžiant iš dar vėsaus šampano butelio ir visai apsiblaususio stiuardo veido.

– Vargšas Emilijo per mane visai nemiegojo, – pasakė diva, rodydama jį Šarliui. – Patariu būti jam atlaidžiam, – pridūrė traukdama iš krepšio gerą dešimtį banknotų, juos nesidrovėdama ir neįžūliai padėjo ant nelaimingojo Emilijo padėklo, nuo šio reginio jo veidas atgavo rausvumą. – Na, Šarli, kieno garbei šis apsilankymas? Šiandien jau naujos dramos? Šitam laive kiekvieną dieną kas nors įvyksta, ir tas dalykas niekad nebūna paprastas.

– Ką jūs norit pasakyti? – paklausė Šarlis ir pastūmėtas smal-

sumo truputį pasislinko ant lovos, nuo kurios jau tris kartus vos nenuslydo, nes iš gėdos buvo prisėdęs ant paties kraštelio.

Andrėjas grįžo ir vėl atsisėdo ant lovos, bet pėdomis kiek įstrižai rėmėsi į grindis, „jo drovumas buvo beprasmis ir jaudinantis“, Šarlio akimis.

– Žinoma, vyksta įvairiausių dalykų... – pasakė Doriači. – Pirmas: jūsų įžymioji Klarisė išgražėjo; antras: gražusis Žiuljenas ją myli; trečias: ji jam atsako beveik tuo pačiu; ketvirtas: po sutrikdytų meilės scenų Olga ir ponas Letiujė kartu jau nuobodžiauja. Ručkis prodiuseris ir pasipūtėlė Edma greitai pradės flirtuoti. O Andrėjas... – pasakė ji tapšnodama vaikinukui per nosį lyg pudeliui, – beprotiškai mane įsimylėjęs. Ar ne, Andrėjau? – žiauriai paklausė.

– Jums tai atrodo įžūlu iš mano pusės, ar ne? – paklausė Andrėjas Šarlio. – Mano jausmai atrodo jums netikri ar siekiantys naudos?

Akivaizdu, kad jam jau visai nebebuvo linksma, o Šarlis dar sykį klausė savęs, kodėl pats visada paklūsta smalsumui, nors kas kartą po ilgesnio ar trumpesnio laiko būna už tai nubaustas. Šįsyk tai įvyko sparčiai, ir jis pakeitė temą, kad išvengtų bausmės šia scena, kurią, beje, būtų džiugiai komentavęs, o stebėti, kaip ji užsimezga, tikra kančia:

– Ar žinot, kad laive turim meno lobį? – paklausė paslaptingu balsu.

Doriači atsitiesė ant pagalvių, jau susidomėjusi, bet Andrėjas toliau sėdėjo nudelbęs akis.

– Kas tai? – domėjosi ji. – Visų pirma, iš kur žinot? Nepasitikiu jūsų informatoriais, mano gražusis Šarli, nepasitikiu jūsų šaltiniais, nors jūs žinot viską šiame laive, net nesuprasi, kokiu būdu, – kalbėjo ji klastingai.

Tačiau Šarlis nebuvo nusiteikęs į tai reaguoti ir kalbėjo toliau:

– Žiuljenas Peira prieš du mėnesius Sidnėjuje už duonos riekę nusipirko apsnigto Paryžiaus vaizdą, pasirašytą Markė, nuostabaus, impresionistams artimo tapytojo, kai kurios jo drobės – tikros grožybės...

– Aš žinau ir labai mėgstu Markė, – atsakė Doriači, – ačiū!

– Jis pasirengęs jį parduoti už penkiasdešimt tūkstančių dolerių, – lėtai pasakė Šarlis, nebūtų atrodęs tragiškesnis net metęs bombą ant apkloto, – tai yra už dvidešimt penkis milijonus senųjų frankų! Beveik dykai!

– Perku, – pasakė Doriači ranka tapšnodama paklodę, tarsi Šarlis būtų aukciono vedėjas. – Ne, neperku. Kur aš dėčiau tą Markė? Visą laiką keliauju... Paveikslas turi būti matomas, į jį visą laiką turi būti žiūrima įsimylėjusiomis akimis, o šiuos visus metus nesiliausiu keliavus. Ar žinot, pone Bolinžeri, kad išlipusi iš laivo tuoj pat skrisiu į JAV ir jau kitą vakarą dainuosiu Niujorke, Linkolno centre, o ponas nori, kad jį ten nusivežčiau, – toliau kalbėjo ji ir nežiūrėdama tiesė į Andrėją glamonėjančią ranką, jis atsitraukė, tad ji jo nepalietė, bet vienu kitu mostu, vien ranka, paieškojo jo ir tuo pačiu geraširdišku veidu atsisakė savo ketinimo, „ta pačia veido išraiška – lyg kreiptųsi į pudelį", – vėl pagalvojo Šarlis.

Jis nenoromis atsistojo. Kentėjo dėl Andrėjo ir tuo stebėjosi, buvo akivaizdžiai suinteresuotas, kad Doriači jį atiduotų jam ar bent paliktų galimybę jį užkariauti. „Jo tikrai per gera širdis", – pagalvojo nusisukdamas į duris ir pamaiviškai pamojo ranka atsisveikindamas. Iš gretimos kajutės pasigirdęs žvėriškas urzgesys paskatino jį ristele leistis per koridorius, sustoti tik išvydus Eledoką ir raminamai veikiantį jo barzdos antkaklį.

Jam už nugaros netvarkingame kambaryje Doriači jau nebesijuokė. Žiūrėjo į Andrėją, į gražius šviesius pakaušyje per trumpai nukirptus jo plaukus.

– Man nepatinka, kai šiaušiesi prieš mane, – pasakė ji, – net ir Šarlio akivaizdoje.

– Kodėl net ir Šarlio akivaizdoje? – paklausė Andrėjas, atrodantis visai nekaltas ir susidomėjęs, o divą toliau stebino to tyro vaikino menas meluoti.

– Nagi todėl, kad jam nuo to bus tik malonu, – atsakė ji šypsodamasi, kad nelaikytų jos naivia.

– Kodėl?

Ta nesupratinga veido išraiška staiga suerzino Doriači. Nemiga jau ėmė veikti jai nervus, jautė tai, bet negalėjo atsisakyti baltųjų naktų, vienintelio laiko, kai galėdavo šiek tiek pasilinksminti, – kartais daug, – tačiau su tokiu džiaugsmu, kuris nė kiek nepriklausė nuo partnerių, nes pati leido sau grimzti į pašėlusio naivaus arba sarkastiško juoko bangas, į savo svaičiojimus, sumanymus ar prisiminimus, kurie visi buvo juokingi, keisti, paskui tie vargšai jaunuoliai likdavo veikiau nusigandę negu pralinksmėję. Andrėjas bent turėjo privalumą, kad juokėsi iš jos juokų ir prajuokindavo savo juokingomis istorijomis, bet ir neapleido meilužio pareigų, atlikdavo jas su šiais laikais ir jauniems, ir seniems vaikinams nebebūdingu įkarščiu, jie kalbėdavo apie seksą vien šiurkščiai, godžiai ir nemandagiai, o visa tai buvo krikštijama „laisve“. Reikėjo, kad Andrėjas – iki šiol visai atvirai kalbantis apie pragyvenimo šaltinį – neveidmainiautų apie savo dorovę.

– Todėl, kad Šarlis tave įsimylėjęs, jeigu iš tiesų to nežinai. O aš šitam laive esu kliūtis tarp jo ir tavęs. Jei išsiskirsim, jis galės tave guosti.

– Kaip? – paklausė Andrėjas ir visas išraudo, – jūs manot, kad leisčiausi Šarlio guodžiamas?

– O kodėl ne? – atitarė ji.

Ir ėmė juoktis, nes, šį kartą keista, jai nebuvo smagu versti Andrėją meluoti taip, kaip versdavo meluoti kitus, šauniuosius jo pirmtakus, kuriuos šis klausimas taip suglumindavo, kad kartais net priversdavo meluoti.

– Šiaip ar taip, būk geras, nebesišiaušk prieš mane. Niekieno akivaizdoje. Galbūt nusivešiu tave į Niujorką, bet jei šiaušies – jokiu būdu.

Andrėjas neatsakė. Išsitiesęs ant lovos užmerkė akis. Jei ne suraukti antakiai, lūpų melancholija, išduodanti, kad vyras būdrauja ir dėl to jam liūdna, būtų pamaniusi, kad miega. Doriači patylomis švilptelėjo: jau laikas viską išsiaiškinti su tuo padauža iš Nevero, kitaip gali būti, kad ji įklimps į didžiausius nemalonumus... Nors prisiminimas jos jau nebepersekiojo, nors niekada apie jį nepagalvodavo be dingsties, jauno scenos technikos direktoriaus savižudybė dėl jos prieš dešimtį metų Romoje dar nebuvo visai išgaravusi iš galvos.

II dalis

Laivagalyje kapitonas Eledokas žiūrėjo į nejudančią, lygią kaip delnas jūrą priešais, bet tai nekliudė jam stebeilytis įtariu ir agresyviu žvilgsniu. „Eledokas, – pagalvojo Šarlis, – atrodo, tuoj pasitrins rankas ir sakys: „Plaukiam, gražuole“ – lyg dvistiebiu burlaiviu leistųsi link *Roaring 40°*. Užgniaužtas ar, šiaip ar taip, neišnaudotas Eledoko didvyriškumas, supratingojo Šarlio akimis, paaiškino nuolatinį irzlumą ir vienišumą, kurie, atrodė, nė kiek netrikdė jo žmonos, Šarlio matytos su Eledoku Sen Malo maždaug prieš porą metų – ji buvo labai linksma. „Ačiū Dievui, jiedu neturi vaikų“, – pagalvojo Šarlis, regėdamas priešais stovinčius barzdotus kūdikius. Šarlis užvertė galvą ir kiek prikimusiu balsu sušuko: „Kapitone! Ehehei, kapitone!“

Laivo vadas pasuko valdingą, rimtą veidą į Šarlio pusę, nužvelgė jį nuo galvos iki kojų, liūdnai pastebėjo sportinį rudo aksomo švarką ir sududeno: „Ką? Kas yra?“

– Sveiki, mano kapitone, – pasisveikino iš prigimties žvalus Šarlis, nepaisydamas patirties, vis dar stengęsis patikti savo

* Labai stiprūs vakarų vėjai Pietų pusrutulyje, paprastai tarp 40 ir 50 laipsnių platumos.

vadui. – Maestro Kriozės šuo atsibudo... Praeidamas girdėjau jį urzgiant, tikrai neskamba raminamai! Emilijo, pirmasis stiuardas, pagrasino, kad Sirakūzuose išlips iš laivo, jeigu to šuns nepririš. O migdomųjų jam daugiau nebeturim...

Eledokas, susimąstęs apie įsivaizduojamas vėtras, nusiteikęs stoti į dvikovą su Vidužemio jūra, paniekinamai dėbtelėjo į buitinių rūpesčių prislėgtą Šarlį.

– Įgriso iki gyvo kaulo... tie šuns reikalai... išmest į vandenį... ne mano reikalas... susitvarkykit patys...

– Viskas jau padaryta, – atrėmė Šarlis, rodydamas savo blauzdikaulį. – Jei tas žvėris įkąs, pavyzdžiui, poniai Botė-Lebreš arba Cukraus imperatoriui, mums kels vieną bylą po kitos! Primenu, mano kapitone, jūs vienintelis atsakingas už šį laivą ir tai, kas jame vyksta!

Ir norėdamas pabrėžti jo atsakomybę, Šarlis kaukštelėjo kulnais, jam net pavyko karišką judesį atlikti savotiškai grakščiai.

– Jūs... bijot? – nusišaipė iš jo Eledokas. – Cha cha cha!

Jis nutilo, o apsigręžęs Šarlis pamatė baisų reginį: kiek įkabindamas keturiomis beveik mechaninėmis kojomis minėtasis šuo didindamas greitį lėkė tiesiai į juos. „Jis atrodo stambesnis negu iš tikrųjų", – galvojo Šarlis, kai kojos nešė jį dar neišmėgintu greičiu, jis pasislėpė už stalo, o gyvūnas tuo metu, pašėlęs iš įtūžio, kopė karališkais laiptais, kurių viršuje buvo Eledoko būstinė.

– Kur tas šunpalaikis, Šarli? Kur tas velnio neštas šuo? – šaukė jis klausiančiu ir valdingu balsu, jau įsiutęs, kad reikės laukti atsakymo – tas, deja, pasigirdo tuoj pat!

Kažkas sučiupo jį už mėsingos blauzdos, kiaurai pervėrė solidų jūreivio kostiumą, vilnonę kojinę ir, pasiekęs odą, įsi-

kirto į ją. Vietoje griaudinčio balso pasigirdo aštrus cypimas, nevilties šūksnis, nustebinęs laivo vairininką ir privertęs jį dar sykį pakelti akis į niekuo dėtas žuvėdras.

– Nuimkit šitą, Dieve šventas! – įsakinėjo Eledokas niekam, mėgindamas laisva koja spardyti tą įsisiautėjusį šunį, spyriai buvo netaiklūs, tad jis susvyravo ir nupuolė keturpėsčias priešais budelį.

Eledokas dar sykį pamėgino atgauti vyrišką balsą ir drąsą, bet nekaltos laukiniams žvėrims atiduotos mergelės balsu sukliko: „Šarli! Šarli!“

Šarlis, vangiau negu lėtai kopęs laiptais, pakėlė galvą, kai jo akys atsidūrė grindų lygyje, jis nedrįso ant jų žengti, stebėjo, kas vyksta, tokiu veidu, kuris spinduliavo ne tik vieno įkąstojo supratingumą kitam, bet ir patyrusio žmogaus bailumą.

– Tai ką? Negalit nieko padaryt? – sušuko Eledokas su neapykanta ir neviltim. – Pone Bolinžeri, aš Kanuose jus išgrūsiu lauk, išmesiu! – šaukė jis atgaivindamas, kaip ir kiekvieną kartą emocijai užplūdus, veiksnio, tarinio ir papildinio vartojimą. – Tai bent pašaukit poną Peira... – sudejavo jis (nes pastarojo drąsą visi jam gyrė dešimt kartų dešimčia skirtingų, bet sutampančių būdų).

Kol jis eunucho balsu cypė ir dejavo, Šarlis nubildėjo laiptais žemyn, stengdamasis slėpti veidą nušvietusį didelį pasitenkinimą. „Kapitonas Eledokas terorizuojamas buldogo.“ Jis negalėjo susilaikyti nesijuokęs! Tačiau neprajuokino Žiuljeno, kuris tą naktį tebuvo miegojęs daugiausia tris valandas ir vilkėdamas chalatą, ištįsusiu veidu, paklaikęs atėjo į įvykio vietą. „Bet kodėl aš?“ – liūdnai sumurmėjo eidamas palyginti ilgą kelią nuo savo kajutės iki juto. „Kodėl tai visada užgriūva mane? Aš jau išplėšiau iš to šuns nasrų jus, ir su malonumu, mielas

Šarli, bet neturiu tiek pat didvyriškumo Eledokui vaduoti. Jūs mane suprasit...“

– Jis mirtinai ant manęs užpyks, – atsakė Šarlis, – jei tuoj pat jo neišlaisvinsim. Bus įsiutęs, pažemintas, ir visas kruizas pasidarys slegiantis... Tiesa, kas gi dar, sakot, jus užgriuvo?

– Nuo tada, kai išplaukėm, – gyvai atsakė Žiuljenas, – mane vis užgriūva verkiančios moterys ir pasiutę šunys! Suprantat, pone Bolinžeri, aš iškeliavau pailsėti, – dėstė jis tą minutę, kai priartėjo prie durų, už kurių turėjo pamatyti žiurkės įveiktą liūtą.

Abu susikibę gulėjo ant grindų. Žiuljenas prišoko, čiupo žvėrį už sprando odos ir pasturgalio, bet nepakankamai greitai, tad anas spėjo ir jam žiauriai įkąsti. Galų gale išmetė gyvūną lauk ir užtrenkė duris, bet jam iš riešo ir Eledokui iš blauzdos sruveno kraujas, Žiuljeno purpuro raudonumo, Eledoko – su violetiniu atspalviu, pastebėjo Šarlis, kuris visur įžvelgė estetiką. Kol jie dalijosi nosinėmis, durys barškėjo nuo nagų grybšnių, už jų aidėjo grobio netekusio šuns lojimas. Pagaliau denyje jie pamatė tikriausiai kraujo šauksmo pažadintą Hansą Helmutą Kriozę tamsiai rudos ir juodos vilnos chalatu, apkraštuotu granato spalvos apsiuvu su kuo negražiausiom smėlio spalvos sagų kilpelėm, – taip pirmą kartą vienodai pagalvojo visi trys įkalintieji. Hansas Helmutas kaip galėdamas sučiupo šunį ir viskas baigėsi medicinos kabinete.

Taigi Žiuljenas atsidūrė medicinos kabinete. Po gerą pusvalandį trukusio siaubingo riešo adymo jis ten ir užsnūdo, atsisakęs lipti į krantą ir klausytis koncerto. Ten vakare jis pamatė ateinant Klarisę, o prieš ją popiet buvo užsukę Olga, Šarlis, Edma ir Simonas Bežaras – šis iš draugiškumo, abi moterys tam, kad pabrėžtų savo moteriškumą ir įgimtą atjautą. Žiuljenas buvo nusiteikęs nesiekti Klarisės atjautos, nepaisyti neatkartojamo aplinkos blankumo ir į valias pasinaudoti Klarisės moteriškumu.

Medicinos kabinetas buvo labai didelis, erdvesnis už karališkųjų muzikantų liukso numerius, baltas kambarys, čia buvo galima operuoti ir, be Žiuljeno lovos, testovėjo dvi kitos, tuščios, ir medicinos įrankiais apkrautas stalas ant ratukų, kurį Žiuljenas tuoj pat paprašė Klarisės patraukti jam iš akių.

– Tom žirklėm jie mane kankino visą rytą, – pasakė jis.

– Jums skauda? – paklausė Klarisė, prie naujo, jau blyškaus veido apsirengusi ryškiomis spalvomis, todėl atrodė kaip negatyvas moters, kuri prieš penkias dienas įlipo į laivą skaistalais išmargintu veidu, vilkinti griežtais pilkais ir juodais drabužiais.

Žiuljeną dar sykį pritrenkė jos grožis; kai bus su juo, Klarisė

kasdien taip rengsis, dėvės pastebimus rūbus, nes į ją nuostabu žiūrėti, ir, užuot vengusi, kad į ją žiūrėtų, nuo šiol darys viską to siekdama.

– Šita suknelė labai labai graži, – pasakė jis tvirtai, žvilgtelėdamas į ją su šeimininko pasigėrėjimu, sekundėlę Klarisei tai nepatiko, bet paskui pasirodė smagu. – Ar pagalvojot apie save, apie mane, na, apie mus? – kalbėjo toliau Žiuljenas ir net pamiršo veriantį rankos skausmą, taip buvo susigėdęs dėl permainingo širdies plakimo – ji tai daužėsi į šonus, tai visiškai pranykdavo, beveik iki alpulio.

– Ką jūs norit, kad galvočiau? – paklausė susitaikiusi Klarisė. – Gali būti, kad jaučiat man silpnybę, Žiuljenai, nors man tai atrodo absurdiška. Ir net jei aš jaučiu jums silpnybę, – pridūrė su tokiu nuoširdumu, kuris kiekvieną kartą Žiuljeną glumino, – tai nieko nekeičia. Neturiu jokios priežasties palikti Eriką, jis nieko man nepadarė. Kokią dingstį galėčiau sugalvoti? Jo flirtą su ta aktoriuke? Jis gerai žino, kad man vis vien... Šiaip ar taip, turėtų žinoti.

– Na, tai ką gi, – pasakė Žiuljenas, atsisėsdamas ant lovos, – jei jūsų „poroje“ (jis su pajuoka pabrėžė žodį „pora“) ištikimybės nereikalaujama, turėkit mane kaip meilužį, kaip flirtą, kaip jūs vadinat... Vieną dieną man pavyks visa tai įteisinti. Kas jums trukdo šią akimirką, šiame kambaryje, kur mes vieni, pavyzdžiui, mane pabučiuoti?

– Niekas, – atsakė Klarisė išsiblaškiusi, keistu tonu.

Paskui tarsi paklusdama kažkam, kam jos valia ir sprendimas neturi galios, pasilenkė prie Žiuljeno ir ilgai jį bučiavo, atsitiesė tik tam, kad nueitų pasukti raktą spynoje, ir išjungusi šviesą šalia jo tamsoje nusirengė.

Po valandos jis aptvarstyta ranka jau buvo bare Edmos ir Doriači draugijoje, jos su moteriška atjauta graudinosi dėl jo dalios, kurią jis ištvėrė jausdamas vyrišką malonumą. Klarisė šalia nieko nekalbėjo.

– Vis dėlto gaila, kad nepamatėt Kartaginos! – pasakė Edma Botė-Lebreš. – Na, bet pamatysit Alikantę.

– Atrodo, man nėra gražesnio miesto už Kartaginą, – pasakė šypsodamasis Žiuljenas truputį besiskundžiančio sveikstančiojo balsu, kokiu ėmė kalbėti pamatęs, kaip dėl tvarsčio ant rankos auga jo prestižas.

Klarisė, palenkusi galvą, lempos šviesoje blizgančiais plaukais, atrodė, gailisi dėl savo kaukės – siaubingo makiažo, kuris, šiaip ar taip, būtų paslėpęs raudonį. Doriači taip susidomėjusi žiūrėjo į jos raudonį, kad šis dar sustiprėjo.

– *Va bene, va bene...* – tarstelėjo šypsodamasi Doriači.

Ir ištiesusi putlias mėsingas rankutes virš savo supamosios kėdės patapšnojo apkerėtos Klarisės rankas. Diva ją baugino ar bent taip akivaizdžiai darė jai įspūdį, kad Žiuljenas už tokį naivų ir begėdį susižavėjimą panūdo priglausti ją prie širdies. Dar kartą, tą vakarą gal jau dešimtą sykį, jis tegalėjo užgniaužti norą ir jo atsisakyti. „Mes bepročiai, kad permiegojom", – galvojo jis. Kai nerangus, nelaimingas dvi valandas nuobodžiavęs ir saldžiai viską prisiminęs pagaliau liko su ja dviese, pasiskundė Klarisei.

– Kai galėjau tik įsivaizduoti jūsų kūną ir jus, – priekaištaudamas murmėjo, – kol veikė tik vaizduotė, vakarais kajutėje ji kaukdavo prieš mėnulį. Dabar įsikišo ir atmintis, o tai jau tikrai žiauru!

Išblyškusi Klarisė žiūrėjo į jį drėgnomis, spindinčiomis akimis ir neatsakė, o Žiuljenas tuoj pat mirtinai supyko ant savęs už brutalumą.

– Atleiskit... – ištarė. – Prašau man atleisti. Man jūsų siaubingai trūksta... Aš visą laiką jus sekiosiu šitam laive, žiūrėsiu į jus ir negalėsiu paliesti... Klarise, aš dvi valandas ilgiuosi jūsų kaip du mėnesius.

– Ir aš, – atsakė ji, – bet bus sunku vėl susitikti.

Dabar Žiuljenas gailėjosi patikėjęs Šarliui Bolinžeriui parduoti savąjį Markė: bijojo, kad šis griebęsis sumanių vingrybių jiems atplaukiant į Kanus dar nebus nieko nuveikęs. O kaip tik Kanuose jis, Žiuljenas, turėtų bėgti į artimiausią banką ir padėti ten dvidešimt penkis už paveikslą gautus milijonus, iš kurių, deja, pusę teks pervesti į sąskaitą Teksase, o kitą, ačiū Dievui, į savo paties, kad galėtų su Klarise bėgti į ramesnę padangę. „Bet jokiu būdu nebus nei pakankamai laiko, nei sustojimų, – galvojo jis, – įtikinti Klarisę bėgti kartu, užduotis tokia pat sudėtinga kaip prasimanyti tam pinigų."

Tačiau jis iš patirties žinojo, kad Markė reikalas iš anksto turėtų labai įaudrinti „Narcizo" keleivius. Turtingi žmonės turi stiprią ir beprasmę aistrą naudingiems sandėriams. Tačiau jų veiksmų laukas dėl to darosi beribis, nes galanterininkės suteikta nuolaida pirštinių porai jiems rūpi tiek pat, kiek nuolaida sabalenoms Taikos gatvėje Paryžiuje, o galanterininkės finansinė padėtis kelia ne daugiau nerimo negu stambaus kailių pardavėjo.

Tad šioje negausioje auksu įrėmintoje terpėje paveikslo „įsigijimas" buvo vienas iš įdomiausių sandėrių, juk kainų skirtumai galėjo būti milžiniški, to šios terpės atstovai pasiekdavo

terorizuodami tapytojus arba niekindami galerijas. Žinoma, buvo elegantiška pasinaudojus vargšo į kampą įspeisto pardavėjo neišmanymu ar skuba sumokėti už drobę pusę kainos, ir lygiai taip pat elegantiška sumokėti už tą pačią drobę dešimteriopai, pavyzdžiui, aukcione *Sotheby* tą minutę, kai jos įsigeisdavo koks laivo savininkas arba muziejus. Abiem atvejais buvo tenkinama tuštybė arba plėšrumas, bet sandėris tiems midams būdavo naudingas tik pirmu atveju. Juk pamąstę jie būtų supratę, kad sandėris negali būti geras: tikriausiai to paveikslo jie niekada neparduos (nei už dvigubą, nei už trigubą įsigijimo kainą), o jiems juk jis nereikalingas. Tad jie nesuvokė, kad nenuveikė nieko daugiau, tik užšaldė savo mielus pinigėlius drobėse, kurios jiems nepatiko ar kurių nesuprato. Tik, ačiū Dievui, yra ir plėšikų, kurių dėka galėjo pamiršti jas seifuose ir kartais iš jų ištraukdavo, kad patikėtų kokiam nors muziejui... Žinoma, vartydami katalogą tapybos mėgėjai pamatys užrašą mažom juodom raidėm, pavyzdžiui: „Privati ponų Botė-Lebrešų kolekcija“ (nors tiesiog „Privati kolekcija“ – taip pat prašmatnu). Tačiau tada publika, žiūrėdama į paveikslą, į kurį patys niekada nežiūri, gėrėsis savininkų menine uosle – ja paslapčiomis nelabai tikėdama – užuot gėrėjusis jų verslumu, kuriuo nė kiek neabejoja.

Bent jau tokios teorijos tą rytą laikėsi Žiuljenas, atsirėmęs į turėklus ir žiūrėdamas į pilkai mėlyną jūrą, už kurios jų laukė Bedžajos uostas. Kiti keleiviai, atsitiktinai išsibarstę ir pasėję labai kinematografišką netvarką, sėdėjo šezlonguose suglebusiais veidais, su ratilais aplink akis nuo, regis, daugiau ar mažiau malonios nemigos, nes paraudusios Simono Bežaro akys, ištįsę Klarisės bruožai ir įdubę Žiuljeno skruostai nė

kiek neprimine „Brolių Potenų kompanijos“ žadėtos ramybės. Vien atokiau sėdinti Olga, apsimetanti, kad kuo rimčiausiu veidu skaito mirusio politinio veikėjo memuarus (kuris jau ir būdamas gyvas buvo didžiai nuobodus), gerai atrodė, o jos skruostai buvo rausvi kaip mergaitės. Šalia sėdintis Andrėjas, niūrus ir romantiškai gražus su juodu megztiniu, labiau negu bet kada atrodė kaip savo amžiaus sūnūs (žinoma, XIX amžiaus). O Doriači, atlošusi galvą, retsykiais netikėtai dusliai suurgzdavo – tai priminė veikiau Fuksiją negu koloratūros vingius – ir rūkė vieną cigaretę po kitos, paskui, nepiktai ir nesivaržydama, mesdavo jas prie Armano Botė-Lebrešo kojų, o šis kas kartą turėdavo kilstelėti nuo šezlongo, ištiesti koją už kėdės ir gesinti jas lakuotu batu... Kažkur laive tarp šių kultūringų keleivių tvyrojo grėsmė, nors buvo giedra, oras kvepėjo razinomis, iki baltumo įkaitusia žeme, drungna kava, druska ir skelbė artėjant Afriką.

Nors Edma juokėsi iš Žiuljeno pokštų ir kartais švelniai, anytos žvilgsniu dirstelėdavo į Klarisę, bet pati jautė, kaip po oda be jos pritarimo virpčioja smulkučiai kaklo ir žandikaulių raumenys – šie požymiai rodė artėjant kažkokį sukrėtimą. Kartkartėm ji pakeldavo ranką lyg norėtų pirštu juos sutramdyti.

Armano Botė-Lebrešo mąstymas buvo grynai mokslinis, tačiau jį per stipriai veikė tuo metu karaliaujantis empirizmas, kad neprisimintų ir taip pat nesibaimintų Edmos kaklo virpesių pranašaujamos artimos ateities. Tikriausiai šis būgštavimas ir skatino jį išsiblaškius ir nesiraukant vieną po kitos gesinti ilgas divos paliekamas nuorūkas. O Letiujė, kaip ir kiekvieną rytą atlikęs savąjį nebylų žurnalisto poligloto numerį, kartais pakeldavo galvą nuo ispaniškų, itališkų, angliškų ar bulgariškų dienraščių ir nukreipdavo į tobulai mėlyną, lygią jūrą įtarų

žvilgsnį tarsi tikėtųsi pamatyti, kaip iš jos išnirs siaubingas Ipolitą pribaigsiantis žvėris, lyg kokiame Terameno pasakojime. O Simonui Bežarui 421-ojoje kajutėje, kur jis žaidė pats prieš save, nepavyko išsklaidyti melancholijos, kuri, jam regėjos, grįždavo lygiai kaip monotoniškai ir beviltiškai barškantys nuo žalios plokštumos atšokantys kauliukai. Atėjęs Šarlis grupei suteikė šiek tiek vilties, bet jis buvo be polėkio ir tuoj pats nugrimzdo į vyraujančią nykumą.

O ši taip įsigalėjo, kad kitame laivo gale išvydę Kriozės lydimą besiiriantį link jų kapitoną Eledoką, sunkiu žingsniu plumpinantį per denį, „Narcizo" keleiviai akimirką pajuto viltį, gal net malonumą. Deja! Tiedu vyriškiai, kaip ir visi kiti, neįstengė pagyvinti atmosferos, ir viltis sulaukti gražesnių dienų nusidriekė džiugesnių valtelių pusėn. Šarlis pasistengė dar kartą, pakvietė barmeną, tačiau šis teišgirdo užsisakant tik vaisių sulčių ir mineralinio vandens, o tai, ką atnešė ant padėklo, atrodė taip nykiai, kad liko nepastebėtas net Simono dvigubas sausas martinis. Dabar jau nebe vienas angelas praskrido tyloje, o visa jų kohorta, visas arfas virpinantis legionas.

Tada Doriači garsiai čiaukštelėdama užtrenkė savo krepšį, taip garsiai, kad išsyk pritraukė net labiausiai išsiblaškiusių dėmesį: nusiėmusi saulės akinius spalvotais stiklais, inkrustuotomis kojelėmis, parodė visiems kibirkščiuojančias akis ir plonytes lūpas, be paliovos kandžiojamas baltutėlių dantų (tokio perlamutro baltumo, koks išgaunamas tik gydytojo Tompsono kabinete Beverli Hilse Kalifornijoje).

– Laivas tikrai patogus, tiesa, bet publika čia apgailėtina, – tarė ji tvirtu balsu. – Jau šešias dienas maestro Hansas Helmutas Kriozė ir aš gyvenam apsupti kurčiųjų, neišmanėlių

ir pretenzingų kurčiųjų! Gal maestro Kriozė pravardžiuojamas „tikru kaimiečiu“, bet verčiau jau būti tikru kaimiečiu negu vienu iš tų apgailėtinų kaimietukų, kurių knibždėte knibžda šiame denyje ir kitame.

Aplink ją stojo mirtina tyla: buvo girdėti, kaip skrenda žuvėdros.

– Aš Bedžajoje išlipsiu, – kalbėjo ji toliau. – Pone Bolinžeri, gal būsite toks malonus ir išnuomosit man ten lėktuvą – privatų ar ne, – kuris nuskraidins į Niujorką, tai yra iš pradžių į Kanus.

Nuostabos ištiktas Simonas Bežaras leido kauliukams riedėti ant denio, o jų barškėjimas nuskambėjo kaip keiksmas.

– Na jau... – pasakė Edma Botė-Lebreš. Elgėsi drąsiai, nes Doriači akys sužaibavo į ją po pirmo žodžio. – Bet kodėl, miela drauge? Kodėl?

– Kodėl? Cha cha cha... Cha cha cha!

Doriači buvo daugiau negu sarkastiška – niekinantį „cha cha cha“ pakartojo du ar tris kartus ir tuo pačiu metu atsistojusi su įniršiu ėmė krautis į krepšį visą ant gretimo stalo pažertą mantą: lūpų dažus, šukas, tabakinę, tablečių dėžutę, pudrinę, auksinį žiebtuvėlį, kortas, vėduoklę, knygą ir pan. Tad visi daiktai, įkvėpę jūros oro, grįžo į įprastą belangę. Ji atsigręžė į Edmą:

– Ar žinot, ponia, ką mes vakar atlikom? – sviedė ji ir taip smarkiai užtrenkė savo krepšį, kad vos nenulūžo jo užraktas. – Ar žinot, ką vakar atlikom?

– Na... na, žinoma, – netvirtu balsu atsakė Edma, o paprastai labai savimi pasitikinčiame jos žvilgsnyje švystelėjo panikos atšvaitas. – Žinoma... Atlikot Bachą... tai yra maestro Kriozė skambino Bachą, o jūs dainavot Šuberto *lieder*, ar ne? Ne? – paklausė ji pasisukdama į kitus, o jos akys vienam po kito nusigręžiant darėsi vis neramesnės. – Ar ne, Armanai? – galų gale

paklausė vyro, tikėdamasi jei ne visiško patvirtinimo, tai bent tylaus galvos linktelėjimo.

Bet šį kartą Armanas, kurio akys už akinių buvo nejudrios – ne tik nejudrios, bet ir padėrusios, – neatsakė, net nepažvelgė į ją.

– Na, tai aš jums pasakysiu, ką mes atlikom!

Ir Doriači, pasikišusi krepšį po pažastimi ir prispaudusi ranką taip, tarsi būtų bijojusi, kad jį išplėš, kalbėjo toliau:

– Mes, Hansas Helmutas Kriozė ir aš, atlikom *Mėnesienoje**: jis skambino pianinu, akompanimentas buvo įvairus! O aš dainavau visomis pasaulio kalbomis. *A Claro di Luna*, – labai greit paniūniavo ji. – Ir niekas nė nemirktelėjo! Niekas nieko nepastebėjo, juk taip? Jei ne, tegu pasisako! – pridūrė žvilgsniu ir balsu mesdama iššūkį kiekvienam (visi dar giliau susmuko foteliuose ir žiūrėjo į savo pėdas). – Tik vargšas notaras iš Klermono-Ferano man neaiškiai, be to, nedrąsiai kažką burbtelėjo...

– Juk tai beprotiška! – sušuko Edma falcetu, tonas ją taip nustebino, kad net nutraukė sakinį per vidurį.

– Na, taip, tai beprotiška! – taip pat didvyriškai pasakė Olga. – Neįtikėtina... Jūs tuo tikra? – kvailai paklausė, o Doriači žvilgsnis privertė ją susigūžti į platų megztinį ir tarsi fiziškai išnykti nuo denio.

Dabar denyje tvyrojo sodri tyla, tokia, kurios neįstengė suardyti nė retai pasigirstantis burbėjimas, atrodė, ji įsigalėjo visam laikui; kai stovėdamas Eledokas du kartus atsikrenkštė, jo veide atsispindėjo rimtumas ir visateisio ambasadoriaus

* Pranc. *Au clair de la lune* – populiari prancūziška dainelė, kurios melodija ir žodžiai labai paprasti, dažnai cituojami, parodijuojami ir pan.

griežtumas, tokia laikysena ir vien paprastas atsikrenkštimas ten aplinkiniams sužadino savotišką išankstinį siaubą.

– Aš labai atsiprašau, – pasakė jis (tardamas „aš“, „atsiprašau“ ir pridurdamas prieveiksmį „labai“ norėjo pabrėžti aplinkybių rimtumą)... – Aš labai atsiprašau, bet programa yra oficiali.

– Prašau?

Atrodė, kad Doriači akimis ieško kokio glitaus gyvūno, į ją artėjančios gyvatės ar jaučio, ir nerado nieko, ko galėtų klausytis, tačiau Eledoko tai nesustabdė. Jis atkragino galvą atidengdamas ant kaklo odos ruožą, kur nežėlė šeriai, tarp balsaskylės ir apykaklės, visiems tai pasirodė lyg kokia nešvankybė; jis ėmė gražiu žemu balsu vardyti visas sąrašo eilutes, kiekvieną pabrėždamas storu pirštu, kurį tarsi įrodymą užlenkdavo:

– Portofinas – jūros gėrybių dubenėlis – *osso buco* – ledai – Skarlatis – Verdis. Kapris – Brandenburgo suflė – Rosinio kepsnys – plikytų pyragaičių su kremu tortas – Štrausas – Šumanas. – (Po kiekvienos paminėtos kompozitoriaus pavardės ištiesdavo į su jais susijusių virtuozų pusę inkvizitorišką smilių.) – Kartagina – juodieji ikrai – *scaloppine*...

– O! Dėl Dievo, nutilkit! – sušuko nebesitvardanti Edma. – Kapitone, na, nutilkit! Kaip gali šaut į galvą būti tokiam kvailam ir tokiam... tokiam...

Ji plakė sparnais, akių vokais, pečiais, rankomis, kapojo orą ir buvo pasiruošusi užplakti kapitoną, bet tuo metu šis uždėjo ant jos lieso peties pranašišką ranką, jos prislėgta ji tiesiogine prasme susmuko į supamąją kėdę šaukdama lyg maištininkė. Grupėje esantys vyrai pakilo – Simonas Bežaras buvo labiausiai įsiutęs, Armanas Botė-Lebrešas mažiausiai. Tačiau tai nė akimirkai nesutrikdė pasigėrėtinos kapitono atminties.

– Kartagina – ikrai – itališki *scaloppine* – ledų tortas – Bachas ir Šubertas, – baigė triumfuodamas.

Ir toliau abejingas tūžmingiems vyrų žvilgsniams ir išsprogintoms moterų akims nesustodamas tęsė:

– Privaloma laikytis reglamento. *Mėnesiena* neįrašyta į Kartaginos techninį sąrašą, turėjo būti Bachas, Šubertas, taškas, – baigė. – Sutarties nevykdymas...

Ir tuoj pat nutilo, nes pats Fuksija, nors ir užrakintas sandėlyje kartu su savo pintu guoliu, kaučiukiniais kaulais ir triguba pašteto porcija per dieną, ką tik per vieną tų stebuklų, kurie verčia suabejoti Dievo buvimu, ištrūko ir nulapnojęs per denį, – visi ten taip šūkavo, kad niekas neišgirdo jo klaikaus šnopavimo, – jau baigė persiropšti per trijų ar ketverių atsainiai denyje ištiestų kojų porų užkardas; jo neregінčių akių žvilgsnis bėgiojo visų persigandusių keleivių veidais tarsi per Paskutinį teismą, o paskui jis visai nepaaiškinamai vėl leidosi šuoliais link baro durų, už kurių ir pradingo. Palengvėjimo banga nusirito per nelaimingų likusių gyvų veidus, tačiau palengvėjimas neprilygo jų gėdai, o Doriači stovėdama, nors buvo žemesnio ūgio už visus keturis vyrus, ją priminė:

– Kai nesugebama vienu metu mylėtis ir klausytis muzikos, išvis neplaukiama į tokį kruizą, – pasakė ji. – Arba žmonės dviese išplaukia paprastu ir ne tokiu brangiu laivu, arba plauki viena ir pasiimi migdomųjų! Žinoma, kai nesugebi derinti abiejų dalykų, – pasakė ji triumfuodama ir su panieka.

Ir pasukusi ta kryptimi, kuria nubėgo Fuksija, išėjo tokia didinga ir kupina pasipiktinimo eisena, kad Andrėjas nė nemėgino sekti iš paskos.

– Beprotiškas! Tai beprotiškas sprendimas! Neverta nerimauti. Nenaudėliams artistams bus nuobaudos. Poteno kompanija labai griežta. Dvidešimt septyneri metai kruizų. Dešimt muzikinių kruizų. Kur tai matyta ir t. t.

Netekęs savitvardos kapitonas Eledokas zujo nuo vieno keleivio prie kito.

– Kaip perkaitęs lokomotyvas, – pasakė Žiuljenas Klarisei, – iš kurio veržiasi kvailumo garai.

– Tikrai, sakytum, traukinys, – juokdamasi pritarė Klarisė, nes Eledokas, staiga liovęsis įtikinėti savo aveles, sustojo priešais Edmą, kuri įžūliai įsispitrijusi tiesė jam rankoje cigarečių pakelį.

– Nagi... Na, mielas kapitone, tai vienintelis būdas jums atsipalaiduoti...

Ir atsigręžusi į Klarisę mirktelėjusi pridūrė:

– Kaip žinot, tai vienintelė kapitono yda: jis negeria, nelaksto paskui moteris, tik rūko ir viskas... Tai vienintelis jo trūkumas ir artina jį tiesiai prie mirties. Jau penkerius metus jam tai kartoju... Tiesiog užsimušdama kartoju, kad saugotųsi...

– Po paralių paralių paraliais! Aš jau trejus metus neberūkau! – sustūgo visas iškaitęs Eledokas. – Paklauskit Šarlio, laivo kambarinių, metrdotelių, virėjų... Aš neberūkau!

– Niekada nesiteirausiu darbuotojų apie savo draugų įpročius, – pasakė Edma šiek tiek iš aukšto, paskui atsuko jam nugarą ir prisigretino prie grupės, kuri gyvai šnekučiavosi apie muziką.

– Kažkokia bepročių nesąmonė, – sakė Olga. – Visiškai nesuvokiama...

– Jūs įsižeidėt? – paklausė Edma.

– Manau, neturėčiau įsižeisti, – pasakė Olga nušvitusi žinodama, kad tuoj galės išlieti tulžį. – Juk dar tik keletas metų, kaip aš sugebu domėtis muzika...

– Norėjot pasakyti, kaip turit muzikinę atmintį. Tai kas kita, – atsakė Edma.

– Ką norėjot pasakyti? – paklausė Olga.

– Kad galima būti aštuoniasdešimties ar šimto metų ir vis dar nesugebėti išgirsti muzikos. Nesakau „klausytis", sakau „išgirsti".

– Tai veikiau ne bepročių, o kurčiųjų nesąmonė, – įsiterpė smarkiai išsišiepęs Šarlis. – Dabar, kai pagalvoju, tai vakar ji tikrai mums vokiškai dainavo *Mėnesieną*.

– Jaučiau, kad man tai kažką primena, – naiviai prisipažino Simonas.

– Žinoma, *Mėnesieną*! Jūs atpažinot! Tikriausiai dabar esat labai patenkintas, – netikėtai prabilo Erikas Letiujė. – Kaip gaila, kad jus įspėjo!

Po šio žvėriškumo protrūkio Simonas suglumęs nutilo ir liko prasižiojęs, iš lėto atsistojo, atrodė toks sumišęs ir dvejojantis, kad nusivylusi, bet susigraudinusi Edma padavė jam pridegtą paguodos cigaretę – tuščiai.

– Sakykit, jūs nelaimingas pasipūtėliškas šaltašikni, kabinėjatės prie manęs ar ką? – pasakė Simonas tyliu, bet „labai

girdimu“ balsu, pastebėjo Edma, kuri pakerėta jau užuodė parako kvapą.

Tačiau aplink nuostaba buvo didelė. Melomanai tiesėsi kaip teniso sirgaliai ant sulenkiamų kėdžių, kuriose tik prieš pusvalandį ramiai snūduriavo, ir lyg metronomai sukinėdami galvas susižavėję ėmė stebėti varžybas. Staiga, dideliam visų apgailestavimui, įsikišo Olga:

– Ne, ne... tik nesimuškit! Aš to nepakęsiu, kaip tai kvaila! – sušuko dabar jau jaunos našlės balsu.

Ir kryžiumi sudėjus rankas puolė tarp dviejų vyrų (be jokių kliūčių, nes šie žiūrėjo vienas į kitą stovėdami gerų dviejų metrų atstumu, apnuodyti vienas kito įžeidimų ir neįstengė priartėti, atsitrenkti vienas į kitą, nes neturėjo nė lašelio muštynėms būtino ryžto). Jie žengė atatupsti akimis mesdami vienas kitam iššūkį ir urgzdami kaip mielas šuo Fuksija, tačiau neturėjo nė tūkstantosios dalelės jo agresyvumo. Šarlis ir Žiuljenas uždėjo jiems rankas ant pečių ir pagal visas mandagumo taisykles apsimetė juos sulaikantys. Nors baigtis buvo apgailėtina, vis dėlto scena pagyvino atmosferą. Kiekvienas išsitiesė šezlonge – kas jausdamas nusivylimą, kas pasididžiavimą ar susijaudinimą.

Po pusvalandžio Andrėjas, vienas, užuot gulėjęs, stovėjo kakta atsirėmęs į 102, Doriači skirto apartamento, duris. Laukė ir kartkartėm pabelsdavo kumščiu į kietą ir šaltą medį, beldė nesilpnai ir nepiktai, beldė tarsi būtų ką tik priėjęs ir lauktų, kol jam atidarys ir priims išskėstomis rankomis, – nors jau buvo praėjusi visa valanda nuo tada, kai jam prieš nosį jas užtrenkė. Doriači, per visą laiką nė neatsakiusi į jo kalbinimą, šį kartą pasistengė ir sušuko savo skambiuoju balsu:

– Noriu pabūti viena, mano mielas Andrėjau!

– O aš noriu būti su jumis, – pareiškė jis durims.

Ir stovėdama Doriači, atsigręžusi į jo balso pusę, atsitraukė lyg jis matytų kiaurai medines duris.

– O jeigu aš jaučiuos laiminga būdama viena! – sušuko ji. – Ar tau mano laimė ne svarbesnė už tavo?

Sirena kaukė, trinksėjo durys, ir ji pasijuto lyg repetuotų Albano Bergo operą pagal Anri Bordo libretą.

– Ne, – sušuko jis, – ne! Nes jums mano buvimas sukels tik nedidelį susierzinimą, ir tai dar nežinia, o aš... būsiu labai nelaimingas be jūsų. Neįmanoma lyginti, – baigė. – Juk aš jus labiau myliu negu erzinu!

Ji nusijuokė, kai jis dar sykį pabeldė į duris, ji apsimestinai

įpyko. Nuo šiol su juo nebekalbės. Apsimes, kad miega, ir net atsiguls, užsimerks, tarsi jis būtų galėjęs ją matyti. Ji susizgribo ir paėmė knygą. Mėgino skaityti, bet kartkartėm girdėjo negarsų beldimą į duris – jis kliudė domėtis knyga.

Tada išgirdo koridoriuje vyro balsą – tai buvo Erikas Letiujė – ir atsisėdo atsirėmusi į pagalves. Akimirką Doriači panūdo atidaryti duris ir pulti ant kaklo tam provincijos vaikėzui, tokiam neišdidžiam vaikinui, o gal, priešingai, tokiam išdidžiam, kad jam buvo nusispjaut į pajuoką ir kitų pašaipą... Kai už durų išgirdo ramų Eriko balsą, ji jau buvo atsistojusi.

– Ar viskas gerai, mielas drauge? Ką jūs dvi valandas veikiat prie šitų durų?

– Trumpiau negu valandą, – patylomis atsakė Doriači.

Tačiau Andrėjas nesumišo.

– Laukiu Doriači, – ramiai atsakė.

– Laukiat, kol jums atidarys? – neatlyžo Erikas. – Bet jeigu čia mūsų divos durys, na, tai ji tikrai išėjusi! Gal norit, paklausiu Šarlio, kur ji?

– Ne, ačiū, – atsakė ramus Andrėjo balsas. (Ir Doriači atsisėdo nusiminusi, bet patenkinta dėl savo jaunojo meilužio išdidumo.) – Ne, ji čia yra, – pakartojo Andrėjas, – tik dabar nenori man atidaryti, ir viskas.

Akimirką buvo tylu.

– A, štai kaip! – atsakė Erikas, akimirką tyčia demonstravęs apstulbimą. – Na, jeigu jums nieko tokio...

Jis suirzęs nusijuokė. Išlavintai Doriači ausiai jo juokas nuskambėjo dirbtinai. Ji šiek tiek pyko ant savęs: kodėl gi neįleido to jauno kerėplos, kurį norėjo pasveikinti ir kuris, be to, jos meilužis? Juk taip būtų daug paprasčiau!

– Ką gi, linkiu sėkmės, – pasakė Erikas. – Beje, Andrėjau,

ar jūs galų gale važiuosit į Niujorką, ar ne? Būkit apdairus: ten viešbučio koridoriuje jus jau dešimt kartų būtų apstumdę einantys pro šalį... Valstijose geriau nesivalkioti – į lengvabūdiškumą ten žiūri neigiamai...

„Tas prakeiktas niekšas man dar už tai užmokės!" – pamanė sau Doriači. Tiksliau, pasakė tai tūžmingam savo atvaizdui veidrodyje, kuris iškart nugąsdino, ir ji aprimo: kai žmogus ją taip įpykindavo, galvoje kažkas spragtelėdavo ir ji žinodavo, kad ano byla padėta į stalčių su užrašu „Sąskaitų suvedimas". Byla iš jo išlįs, kai vieną dieną stalčių pravers pats likimas, jei neprisimins pati. Nesvarbu, kokios būtų jos pykčio priežastys, Doriači žinojo, kad priešininkai iš anksto nubausti, ir sveikindavo save. O ką dabar darys Andrėjas? Ji susizgribo besigėrinti tuo, kad jis nebailus, – šis trūkumas divos akyse beveik prilygo luošumui (nebent kitoje srityje reikštųsi didis vyriškumas).

– Na, kaip? Jūs man neatsakėt, – toliau kalbėjo Eriko balsas už durų (suirzęs tarsi Andrėjo tylėjimą būtų palydėjęs koks atsainus gestas).

Tačiau Doriači žinojo, tai jo stiliui nebūdinga. Andrėjas tikriausiai nutaisė išsiblaškiusį, besišypsantį veidą. Ji pirštų galiukais pritykino prie durų keikdama jai per aukštą ir siaurą tarpą virš durų: ji nieko nematė, pikta prisimerkė ir tyliai nusikeikė.

– Jūs esat jai tarnaujantis riteris, – pasakė Erikas Andrėjui. – Jums turėtų būti leista užeiti... Juk nelinksma stovėti vienam koridoriuje kaip kokiam vaikigaliui...

– Ne. – (Andrėjo balsas buvo mieguistas, o tonas šiek tiek aukštesnis.) – Ne, koridoriuje labai malonu, kai stoviu vienas.

– Na, ką gi, paliksiu jus, – pasakė Erikas. – Beje, teisingai

darot, kad saugot šitas duris: Doriači dabar tikriausiai skambina tam, kuris jus pavaduos.

Vėl užkimęs Andrėjo balsas išleido nesuprantamą garsą, o Doriači teišgirdo slystantį audinį, spyrį į duris, tempiamo bagažo bildėjimą, susipynusį dviejų žmonių alsavimą. Ji treptelėjo koja ir paėmė kėdę, norėdama geriau matyti muštynes.

„Nieko nematyti, *per Dio*!" Tačiau kol ji ant tos kėdės užlipo, vieni žingsniai ėmė tolti nuo jos durų – kažkas ėjo vilkdamas kojas, raišuodamas, bet tik vienas žmogus, ir Doriači, tris mėnesius dainavusi Verdį, pamanė, kad Andrėjas žuvo.

– Andrėjau? – sušnabždėjo ji pro duris.

– Taip, – atsiliepė vaikino balsas taip arti, kad ji atšlijo.

Jai pasirodė, kad jaučia šiltą vaikino alsavimą ant savo pečių, kaklo, jautė jo kaktą, išpiltą karšto muštynių prakaito, ne tokio paties kaip mylėjimosi: šitas prakaitas beveik šaltas, sūrus. Ji laukė, kol paprašys atidaryti, bet tas nevėkšla nieko nedarė ir toliau alsavo su ilgais pertrūkiais. Ji numanė, kaip atrodo tos gražios lūpos ant baltutėlių dantų, maži viršutinę lūpą nusėję lašeliai, vėl regėjo baltą duobutę Andrėjui ant smilkinio, likusią, kai būdamas maždaug dvylikos metų jis nukrito nuo dviračio, ir nejučiomis pirma jį pašaukė. „Andrėjau..." – sušnabždėjo. Staiga jai pasirodė, lyg mato save svetimomis akimis – pusnuogę, užsimetusią peniuarą, prisišliejusią prie durų, kurių kitoje pusėje glaudžiasi pernelyg gražus kruvinas jaunas vyras. Jaunas vyras, kuris iš tiesų visai ne toks kaip kiti, galvojo ji nusiminusi, kol viena ranka suko spynoje raktą, ir pro duris pagaliau įėjo Andrėjas, atsirėmė jai į petį jau su mėlyne po akimi, nudraskytais krumpliais ir dar – tai jau viršūnė – kraujavo čia pat, ant jos kilimo... Jaunas vyras, kurio petį ir plaukus ji nejučiomis ėmė bučiuoti, jaunas vyras, kuris murkė ir siaubė

jos kambarį, jos vienatvę, tikėdamasis, kad ateis diena, kai galės nusiaubti jos gyvenimą.

Per pastarąsias šešias dienas Andrėjui kartais atrodė, kad jis yra sunkiasvoris vilkikas, akmuo lengvoje, sąmojingoje ir lakioje komedijoje. O kartais atvirkščiai, jautėsi, lyg jis vienas skristų virš materijos, vienas kaip poetas romantikas laisvas vertinti, teisti tuos galingus, turtų pertekusius robotus, kuriems vienintelė laisvė, pasirodo, buvo pasidaryti dar šiek tiek pinigų iš savo pinigų. Žodžiu, jis jautėsi tai kaip provincialas tarp paryžiečių, tai kaip prancūzas tarp šveicarų. Tik Doriači ir Žiuljenas Peira liko už šio apibrėžimo ribų: Doriači iš prigimties laisva ir tokia liks iki gyvenimo pabaigos, vienintelė vieta, kur ji iš tiesų laisva, – tos juodos scenos, kur ji, akinama prožektorių, dainuodavo beveidžiams žmonėms. Andrėjas svajojo išvysti ją dainuojančią. Svajojo, kaip sėdės vienas ložėje, vilkės smokingą, apsuptas uniformuotų vyrų ir dekoltuotų moterų, girdės, kaip gretimoje ložėje žmonės šnabždasi: „Ji žavinga... Koks talentas, kaip nuostabiai perpratusi tekstą, ir t. t.“ ir tyliai didžiuosis. Nebent koks nelaimėlis šalia sakys nesuprantąs, ką žmonės joje, toje Doriači, įžiūri, ir blogai apie ją kalbės. Tačiau Andrėjas nė nekrustelėjo, nes uždanga jau kilo ir į sceną žengė Doriači, aplink aidėjo „Bravo“, ir ji atpažino Andrėjo balsą. Ji pradėjo dainuoti. Kiek vėliau, per pertrauką, tas kritiškasis tipas, ašarų kupinomis akimis atsigręžęs į draugus, sakys: „Koks grožis! Koks nuostabus veidas! Koks neprilygstamas kūnas!“, pastarąjį sakinį Andrėjas praleido mintyse greičiau, jausdamasis truputį kaltas, – bet kuo? O tas kvailys klausinės, kaip susitikti su Doriači, ar įmanoma su ja permiegoti ir t. t., pliurps nei šį, nei tą, kol jo kaimynas šnabždėdamas

pirštu parodys į Andrėją, o tada nelaimėlis, išraudęs kaip vėžys, perdėtai nuoširdžiai su Andrėjum sveikinsis, šis iš laimės atlaidžiai šypsosis.

Laimės, – tačiau to jis dar nežinojo, – kuri būtų buvusi nė kiek netrikdoma. Juk Doriači, nepatenkinta, kad atitinka Andrėjo mitus, atitiko jo prigimtį ir – keista – amžių.

Šiaip ar taip, prodiuserio darbas Simoną Bežarą šio to išmokė: drąsos. Jis išmoko vidurdienį prarasti visas viltis dėl filmo ir nuo tryliktos valandos *Fouquet's* bare seniems ten sutūpusiems apuokams (pasirengusiems juoktis iš kito nelaimės) šypsotis ir pasakoti jei ne smagias, tai bent linksmas istorijas. Žodžiu, Simonas išmoko gerai elgtis nesėkmės atveju, o Paryžiuje ši savybė buvo tapusi ganėtinai reta, kad trys šiuo laivu plaukiančios moterys ją įvertintų. Beje, įdomus dalykas, kad kaip tik dėl savo amato – taip peikiamo ir tokios vulgarios reputacijos – Simonas, Edmos ir Doriači akimis, elgėsi kaip džentelmenas. Kai Simonas kiek ilgiau negu tris minutes tylėdavo – tokia buvo jo tylėjimo riba, – jos sunerimdavo, pakaitomis jį glostydavo, juokindavo, prieš tai kiekviena parodydavo, kad tik ji jį supranta, ir jis pasijusdavo šiek tiek jų paguostas. Vienintelė Klarisė apie nieką su juo nesikalbėjo. Kartais blakstienų galiukais nusišypsodavo jam, įpildavo citrinų gėrimo ar viskio, spręsdavo su juo kryžiažodžius – kurie, Simono manymu, buvo puikūs jų jausmų gyvavimo simboliai, – tačiau jo užuominos niekada nesujaudindavo nesupratingos, vėjavaikiškos Klarisės, ji atrodė taip menkai nelaiminga, kad Simoną net erzino: ypač stojiškumo baruose jam nepatiko būti moters nugalėtam.

Kai jie atplaukė į Bedžają, jis pasinaudojo valandėle, kai Olga ir Erikas išėjo į krantą išsiųsti laiškų, ir puolė Klarisę. Jausmas, kad pokalbiui su ja turi nedaug laiko, suprantama, paskatino jį sakyti apgalvotus sakinius, tarp jų dažnai stabtelėti ir nutilti. Ir kai jis po kelių minučių kiek įstengdamas kapanojosi, staiga sunerimęs nuo minties, kad ji nežino tiesos (o jei pasakytų, Simonas mirtų iš gėdos), Klarisei teko pačiai nenorom imtis šios temos.

– Ne, ne, mano mielas Simonai, mes su vyru nebemylim vienas kito. Man tai neturi jokios reikšmės.

– Jums pasisekė, – pasakė Simonas, sėdėdamas prie savo nedidelio staliuko denyje (ant kurio, žinoma, pūpsojo butelis viskio, bet ne toks ištuštėjęs kaip paprastai ir Klarisei neatrodantis toks svarbus kaip paprastai).

– Ar galiu likti čia? – paklausė jis. – Netrukdau jums?

– Visai netrukdot... – pradėjo Klarisė, tačiau jos prieštaravimus nutraukė skardus Simono juokas.

– Tai būtų gražu, jeigu mes, jūs ir aš, nebesikalbėtume! Ir kad vienas į kitą kreiptumėmės tik per tarpininką! Vis dėlto mudu, jus ir mane, šiame laive sieja vienas keistas dalykas: mums abiem įtaisė didelius rag...

– Ššš... Simonai, ša, – tildė Klarisė. – Nejaugi imsit kankintis dėl tos apgailėtinai juokingos istorijos, ji tokia eilinė! Viskas tuo ir baigsis ir Olgai, ir Erikui. Trumpas fizinis susižavėjimas – juk nieko baisaus: jei mums to nebūtų pasakę, nė nebūtume sužinoję!

– Kaip tik tai mane ir liūdina dėl Olgos, – pasakė Simonas nudelbdamas akis, – kad ji nepasistengė manęs apsaugoti – viską papasakojo ir jai buvo visai nusispjaut, kad mane skaudina. Jūsų žavingasis vyras irgi viską pasakė, ar ne?

– Ne, sakyti nė karto nesakė! Tačiau „leido suprasti“ – taip, daugiau negu penkiolika kartų...

– Tai ir jūsų vyras tikra padugnė? Aš kalbu objektyviai, mano mažoji Klarise, prisiekiu.

– Aš nesijaučiu turinti tokių teisių į objektyvumą kaip jūs, – atsakė Klarisė. – Erikas mano vyras ir galų gale tarp mūsų yra abipusės pagarbos sutartis...

Klarisės balsas buvo tvirtas, Simoną tai nuliūdino:

– Tai kaip tik – jeigu jis tos sutarties negerbia...

– Man visada buvo sunku ką nors niekinti, – pradėjo Klarisė, bet ją nutraukė Šarlis, kuris tiesiogine prasme mindžikavo priešais juos ir paslaptingai vartė akis.

– Aš jums kai ką parodysiu, – pasakė ir pridėjo pirštą prie lūpų. – Kai ką nuostabaus.

Jis nusitempė juos į Žiuljeno kajutę, šis su Andrėju žaidė tenisą, ir žerdamas tūkstančius varginamų pagiriamųjų ir šviečiamųjų komentarų parodė jiems Markė, tačiau nei vienas, nei kitas nė nepagalvojo išeiti: Simonas todėl, kad žiūrėjo į paveikslą ir matė jį nauju žvilgsniu, kurį jam suteikė muzika, juo gėrėjosi, net žiūrėjo su pasimėgavimu, o Klarisė todėl, kad apžiūrinėjo netvarką aplink: tą mėlyną megztinį, basutes, suglamžytus laikraščius, užgesintas cigaretes peleninėse, ant grindų išmėtytas marškinių sąsagas, labiau koležo studentui negu brandžiam vyrui tinkantį šabakštyną, kuris jai atrodė tikras Žiuljeno atspindys ir, pamanė ji, perdėtai, bet maloniai ją jaudino. Pirmą kartą ji pajuto, kad nori globoti Žiuljeną, o ne atvirkščiai. Tai dėl to – suvokė, – kad geriau už jį moka lankstyti marškinius ir tvarkyti kambarį. Ji su dėkingumu ir sąmokslininkiškai pagalvojo apie tris vonioje paslėptus viskio butelius ir kartu su Simonu ėmė gėrėtis Markė – nuoširdžiai,

nes jo būta gražaus, tačiau beveik nematė, nė per nago juodymą negebėjo nustatyti jo vertės, kai Šarlis paklausė. Paveiksle įsidėmėjo tik vieną dalyką: ten pavaizduota moteris, kuri tuoj pasuks už gatvės kampo ir kuriai – dėl sielų atitikimo, kurio tikriausiai niekada neperpras nei ji, nei Žiuljenas, – ji akimirką pajuto neaiškų pavydą. Išeidamas iš kajutės Simonas melancholiškai galvojo, kad prieš tris dienas būtų norėjęs tą paveikslą nupirkti jo nemylinčiai Olgai, ir neprisipažino, kad tą pačią akimirką klausė savęs, ar tokia dovana nesugrąžintų jos meilės.

Jie vėl įsitaisė denyje, Edmos draugijoje. Popietė ėjo į pabaigą. Pokalbis pakrypo apie Prustą, ir Edma garsiai išnarstė kruizo mechanizmą.

– Keista, – kalbėjo ji, – dabar visi kalbam bendromis temomis... Tarsi iš pradžių visi vieni apie kitus būtume norėję žinoti viską, kiekvienas pasakojom apie asmeninį gyvenimą ir, kai sužinojom, norėtume tai kuo greičiau pamiršti... na, dabar tik pasipučiam ir griebiamės beasmeniškumo...

– Gal pasirodė, kad tos tiesos griaunančios, – pasakė Klarisė be jokios klastos (tarsi pati būtų likusi atviravimo nuošaly).

Simonas prabilo tvirčiau:

– O ką, manot, jūsų visos tos beprotiškos nuojautos neliečia? Atleiskit už pasakymą, mano mieloji Klarise, bet jeigu jūs esat Mergelė Marija, jūsų vyras – Juozapas, tai jis, man regis, nei labai taikus, nei labai supratingas...

Klarisė prapliupo kvatotis skambiu patenkintu juoku, ir Simonas liko sužavėtas, kad jį sukėlė, bet įširdęs, kad negali juoktis drauge. Tad pasitenkino tuo, kad leido jai juoktis, bet pamažu ir pats pasidavė užkratui ir kimiu, trūkčiojamu, labiau

generalinio direktoriaus negu pardavimo vadybininko balsu užsikvatojo drauge su Klarise.

– Dieve mano... – atsikvėpė ji šluostydamasi akis (šįkart, kadangi makiažas buvo kuklus, veido neišvagojo juosvi dryžiai). – Dieve mano! – kalbėjo ji, – na, jūs ir sugalvojot, Simonai: Juozapas... Erikas... jie tokie ne... Cha cha cha! – vėl užsikvatojo.

Nuo juoko jos skruostai parausvėjo, o akys ėmė spindėti, ji atrodė septyneriais metais jaunesnė, juokas grąžino jai linksmą ir švelnią jaunystę, Klarisės jaunystėje susikirto dvi kartos, vadinasi, dvi meilės sampratos: iš patrakėliško juoko su klasės berniukais, uždraustos meilės amžiaus mergaitės perėjo į privalomos meilės amžių, kai su tais pačiais berniukais automobilių prieblandoje galėjo bučiuotis. Mergaites bučiavo mylimieji, dar tą pačią popietę per matematikos pamoką nudžiovę iš jų vieną kitą ledinuką.

– Primenat mano jaunystę, – švelniai tarė Simonas. – Beje, tikra viršūnė – juk aš dvidešimčia metų už jus vyresnis...

– Juokaujat, – atsakė Klarisė, – man trisdešimt dveji...

– O man beveik penkiasdešimt. Matot? – pasakė Simonas, jo klausimas „Matot?“ reiškė ne „Buvau teisus – galėčiau būti jūsų tėvas“, o veikiau „Sunku įsivaizduoti, ar ne?“

– Turėjot mokytis vienoje klasėje su Žiuljenu, – pridūrė jis.

Jis žiūrėjo į Klarisę mąsliu ir labai skaidriu žvilgsniu (jo žvilgsnis ir būdavo skaidrus, kai padėtis skaidri, apsiblausęs, kai ji apsiblausdavo, ir pragmatiškas, kai tapdavo būtina).

– Ne visai supratau jūsų mintį, – tarstelėjo Klarisė, jos žvilgsnis buvo nuoširdžiai neramus.

– Nes jūs abu tos pačios rūšies, – atsakė Simonas.

Jis atsilošė fotelyje, užvertęs galvą į dangaus skliautą – mielai

taip darydavo, kai manydavo esąs apimtas apmąstymų įkarščio. „Jūs nelinkę į pasilinksminimus."

Klarisė atrodė tokia nustebusi, kad Šarlis tuoj pat įsiterpė:

– Jis teisus. Neatrodo akivaizdu, bet tai tiesa. Jūs abu pasirengę eiti susikibę rankomis su gyvenimu. Nei jūs, nei Žiuljenas neįsivaizduojat vieno su kitu, tad... Mano manymu, jūsų Erikas turbūt tikrai galingas, kad sugebėjo įkalti jums į galvą tą įsivaizdavimą... Juo labiau tokį pražūtingą! Žiuljenas panašus: nevaidina nei mergišiaus, nei lošėjo, nei didelio tapybos žinovo, nei pramuštgalvio, nors toks yra.

– Tačiau kuo, pavyzdžiui, Olga ir Erikas kitokie?

– Na, jie abu stengiasi atrodyti tokie, kokie nėra, – atsakė Šarlis, kiek apsvaigęs nuo to, kad jo apmąstymų vaisiai kėlė tokį susidomėjimą. – Kiti stengiasi įtikinti, kad yra tokie, kokie norėtų būti, ir tai niekad nebūna visai netiesa: Edma nori būti elegantiška, tiesa, tokia ir yra, jūs, Simonai, apdairus prodiuseris, kokiu ir norėjot būti (tiesa, toks ir tapot), Armanas Botė-Lebrešas vaidina generalinį direktorių, koks mėgsta būti, Andrėjas – sentimentalus, toks ir liko, net Eledokas vaidina storžievį kapitoną, koks nori būti, nepaisydamas vaidmens kvailumo. Aš vaidinu malonųjį Šarlį, koks noriu būti. Bet Olga ir Erikas elgiasi kitaip: Olga nori įtikinti, kad jai nė kiek nerūpi nauda, kad turi meninį skonį ir „klasę", kurių iš tiesų neturi, atleiskit, Simonai! Tačiau norėtų turėti. Erikas nori įtikinti dideliu dorovingumu, žmogiškumo pajauta, pakantumu – savybėmis, kurių neturi, bet ir netrokšta turėti, o tik simuliuoja. Vieninteliš ciniškas veikėjas šiame laive – tai Erikas Letiujė, jūsų vyras, mieloji ponia... – triumfuodamas užbaigė kalbą Šarlis.

Staiga išsitiesęs kėdėje jis įsmeigė akis į kažką Klarisei ir Simonui už nugarų – jie atsigręžė. Tai buvo Erikas, po valandos grįžęs iš žygio, kuriam būtų reikėję ištisų trijų valandų. Artėjo dideliais žingsniais ir lyg vilkikas tempė kvapo neatgaunančią Olgą blizgančiomis akimis, jai niekaip nepavyko nuslėpti paslaptingo džiugesio.

– Kas gi atsitiko? – atsistojęs paklausė Simonas (mat iš pykčio išblyškusio Eriko veidas galėjo reikšti bet ką), žingtelėjo Olgos link, „vis toks pats riteriškas", – tyliu balsu į Šarlio pusę tarstelėjo Klarisė.

– Simonas geras, – pasakė ji, – jis ėmėsi globoti Olgą ir taip elgsis, ką ji bedarytų. Ir jeigu Erikas blogai su ja elgtųsi, jam tektų susidurti su Simonu... Galų gale, net jei ir kenčia, Simonas pakankamai myli Olgą, kad norėtų jai gero.

– Kas atsitiko? – pakartojo Simonas, ir Erikas nudelbė jį nuo galvos iki kojų.

– Paklauskit Olgos, – atsakė. Ir plačiais žingsniais nužirgliojo savo kajutės link.

Olga neskubėdama atsisėdo, atsirišo nešukuoto šilko šalį, ištiesė kojas ir pačiupusi Simono taurę, kuri buvo sklidina tariamai citrinų gėrimo, o iš tikrųjų džino, neatsikvėpdama pusę išgėrė. Klarisė žiūrėjo į ją su savotiška užuojauta, pastebėjo Šarlis ir, nors buvo ne itin jautrus moterims, negalėjo nesigėrėti pritrenkiamu jos estetiniu patobulėjimu, atsiradusiu iš žinojimo, jog yra mylima ar geidžiama, nesvarbu, kad profesionalaus sukčiaus. Mat Šarlis, kurio darbas šiame laive buvo toks, darbas ir pomėgis, nusiuntė užklausą senam meilužiui iš Australijos, o šio atsakymas nepatvirtino Žiuljeno žodžių. Tačiau tas pats draugas pažinojo žmogų pavarde Peira, pagarsėjusį laimėjimais įvairiuose kortų lošimuose Europoje ir Amerikoje.

Tai buvo viena pagrindinių priežasčių, dėl kurių Šarlis, visai neišpruses tapybos srityje ir juo labiau nesiekiantis daryti paslaugos keleiviams, kuriuos niekino už snobiškumą, tiek pat kiek šie jį, tik ne taip santūriai, už jo polinkius, apsiėmė parduoti Žiuljeno paveikslą. Šarlis ėmėsi šios užduoties vien tam, kad pasismagintų galėdamas apmauti kurį nors iš prisiekusių melomanų, abejingų viskam, išskyrus patogumą. Be to, jeigu pasklis kokios nors šnekos apie Žiuljeną, į kurį po jų pokalbio akis į akį jis žvelgė draugiškai, Šarlis galės joms užkirsti kelią ir kitaip pakreipti kai kurias žinias. O dabar gailesčio kupinas Klarisės žvilgsnis, – ji net būdama nelaiminga netapo nė vieno žmoną išduoti linkusio vyro meiluže, – juk gailestis reiškė, kad Erikas Letiujė tikrai ne dovana, kokią viena moteris galėtų dovanoti kitai, net nesąmoningai.

Jis vėl nusileido ant žemės, paskui išklausė sumaniai vilkintą Olgos paaiškinimą:

– Įvyko pritrenkiamas dalykas... – pasakojo ji. – Toks keistas, kai pagalvoji apie Bedžają, apie Bedžajos padėtį, apie metų laiką, – mieste tikrai nebuvo nieko, kas pateisintų tuos fotografus...

– Kokius fotografus? – paklausė Simonas perdėtai švelniu balsu, mat nustebusios Olgos veidas žadino gyvą nepasitikėjimą.

Neatsakiusi kalbėjo toliau:

– Kad ir kaip aš užrietusi nosį... – pasakė ji kiek per garsiai juokdamasi, tarsi būtų taip akivaizdu, kad ji neserga didybės manija, jog vien užuomina apie ją prajuokintų dalyvaujančius asmenis (atrodo, tai nebuvo akivaizdu – nes niekas nė nemirktelėjo), – kad ir kaip aš užrietusi nosį... – kalbėjo ji toliau dar garsiau juokdamasi, pasiryžusi išpešti kitų pritarimą, – juk negalėjau pagalvoti, kad iš Paryžiaus atsiųs fotografą mane fotografuoti Bedžajoje už parankės su ponu Letiujė... O gal atsiuntė

dėl jo. Ką jūs manot, Klarise? – paklausė atsigręždama tiesiai į ją, ši akimirką žiūrėjo jai į akis ir iš lėto, kaip ką tik, nusišypsojo (Simonas ir Šarlis svarstė kodėl, bet tuoj ant denio trinktelėjo paskutinė Olgos naujiena). – Žurnalų *Jours de France* ir *Minute* žurnalistai, – pridūrė Olga, abiem rankomis atsirėmusi į medinio fotelio ranktūrius ir su pasimėgavimu tarsi lygiausią perlamutrą juos glostydama.

Simonas, iš pradžių sutrikęs, suraukęs kaktą lyg stengtųsi išspręsti matematikos uždavinį, prapliupo juoktis, po sekundės užsikvatojo ir už šonų susiėmė Šarlis, nors šis nieku gyvu nenorėjo atvirai parodyti, kad jautriai pastebi, kai jie apsijuokia ar patiria nesėkmes. Edmos akys švytėjo. Olga pamėgino nutaisyti naivų ir nustebusį veidą, bet kerštо saldybė buvo per arti, tad ji negalėjo nesimėgauti triumfu.

– Bet kurgi jie jus surado? – paklausė Simonas, kai nurimo.

Jis kalbėjo entuziastingai ir susižavėjęs. Buvo pačioje laimės viršūnėje, nes meilužė nušluostė nosį vyrui, kuris jį, Simoną, su ja apgavo, jis džiūgavo, nes Olgos pyktis reiškė, kad Erikas jai dabar jau niekas, vadinasi, ji priklauso jam. Tarsi tai būtų buvęs pasakojimas apie jų susitaikymą, lyrinis, gerų jausmų kupinas; Simonas vertė ją triskart iškloti savo mažytį klastingą asmeninį kerštą, nors pats nieku būdu nebuvo jo motyvas.

– Tai štai, – pasakojo Olga, – mes, Erikas ir aš, buvom šiek tiek atsiskyrę nuo grupės, nes jis, rodos, norėjo nupirkti Klarisei batus... Basutes... – neaiškiai sumurmėjo ji nutaisydama labiau negu būtina sutrikusią veido išraišką, nes dingstis pabėgimui paaiškinti buvo labai jau silpna. – Įėjom į kažkokį turgų, ten buvo žavinga nedidelė tuščia aikštė, kur aš norėjau pasimatuoti batus... tokius, kokius pati nusipirkau... Nuostabiausi batai... pati pamatysit, Klarise... Nebent Erikas iš įsiūčio būtų

juos pamiršęs... – pridūrė staiga susirūpinusi. – Kaip kvaila... Turėjau apie tai pagalvoti...

– Tiek to, tiek to, – pasakė Simonas, – Klarisei tiek rūpi tos basutės kiek man šlepetės.

– Tai va, vadinasi, pasilenkiau jų apsiauti, įsikibusi Erikui už parankės, kad nenugriūčiau stovėdama ant vienos kojos, ir tik: čekšt čekšt... daugybė blyksčių, kaip per operos premjerą... Išsigandau: staiga, po tokios tyros jūros, dangaus šviesos – tie elektriniai blyksniai... tai buvo siaubinga kaip grįžti į žiemą... Man įvarė liūdesį, išgąsdino... Nežinau, įsikibau į Eriką, o jis daug greitesnis už mane, žinoma, ir daug protingesnis, iš karto perprato tų tipelių, tų fotografų sumanymą... (Nors dar nežinojo, kam jie dirba... Jį tai būtų nužudę!) Kol Erikas mėgino išsivaduoti iš prievartinio mano „glėbio“... – pridūrė ji juokdamasi vien nuo minties apie „glėbį“, – tie zebrai išsilakstė, bet aš juos atpažinau, o Erikas siaubingai įtūžo... Yra dėl ko: manau, jeigu jo draugeliai pamatys nuotrauką, kur jis apsikabinęs žvaigždutę, besimatuojančią batus nedideliam romantiškam uoste, jam tai bus keistoka reklama... Jis visiškai, galutinai įtūžęs... Būtumėt juokusis, jei būtumėt jį mačiusi, Klarise! – kalbėjo ji toliau tyčia pasaldinusi balsą suokalbiškumu, tai, atrodo, staiga pažadino Klarisę ir išsklaidė tolimą, miglotai smagią šypseną, iki šiol buvusią jos veide.

Klarisė atsistodama prabilo, žodžius akivaizdžiai skyrė labiau Simonui ir Šarliui negu Olgai:

– Atleiskit, einu, pažiūrėsiu, ką veikia mano vyras.

Jos išėjimą abu vyrai ir Edma įvertino (nebent Olga ne) kaip gražų santuokinio orumo pavyzdį, suprantama, likę keturiese pajuto palengvėjimą – klegėjo ir džiūdavo ilgiau negu valandą, Olgai buvo proga tiksliau jiems viską papasakoti ir pakomen-

tuoti. Jie atšventė tai pakeldami šampano taures. Tik gerdama šeštą taurę Olga Lamuru dviem pašnekovam prisipažino prieš porą dienų pati pasiuntusi telegramą dviem bičiuliams žurnalistams – nuo prisipažinimo galėjo ir susilaikyti, nes, matyt, jis sukėlė per menką nuostabą.

Tačiau Bedžajoje Doriači nesiėmė įgyvendinti savo grasinimo ir pasiliko „Narcize“. Štai kaip tai įvyko.

Hansas Helmutas Kriozė anaiptol nebuvo toks supykęs kaip diva, tik sakė, kad yra pasipiktinęs, ir truputį pamąstęs pageidavo susitikti su kapitonu Eledoku jo kabinete. Ten Eledokas ir laikė savo laivo žurnalą, kuriame – atsivertus bet kurį puslapį – paprastai galėjai perskaityti:

– Nupirkta 50 kilogramų pomidorų.
– Pataisyti didžiosios svetainės užuolaidų laikikliai.
– Dalyvauta svečių pokalbyje.
– Išmesta 40 kg sugedusios nugarinės.
– Įpilta 100 tonų mazuto.
– Įsakyta sutaisyti šildymą.
– Sutiktas būrys delfinų.

Visa tai, išskyrus paskutinį įrašą, buvo viešbučio šeimininko kasdienybė. Nesvarbu – Eledokui ji dvelkė olimpine didybe.

Jo kepurė šį kartą buvo jau ne ant pakaušio, o kabojo ant kablio. Lentynose jam už nugaros gulėjo viena kita knyga siaubingu pavadinimu: *Kaip išgyventi Ledo jūroje*, *Keleivio teisė atsisakyti amputavimo ištikus nelaimei*, *Palaikų gabenimas iš tarptautinio uosto į nacionalinį*, *Kaip išvengti dėmėtosios šilti-*

nės plitimo ir t. t. – vien niūrūs veikalai, mat broliai Potenai buvo uždraudę, kad jie voliotųsi svetainėse ar keleivių kambariuose. Jie net nukabino nuo Eledoko sienos vieną tiesos kupiną iliustraciją, kur nelaimingas nuogas pamėlęs keleivis rodė violetinį liežuvį, o geraširdiškai šypsodamasis (ar galima tik tikėtis, kad geraširdiškai) tvirtas kareivis jį mindė. Plakatas broliams Potenui ir Potenui pasirodė gąsdinantis, o kapitonas Eledokas, norėdamas prisiminti, kokia rimta užduotis jam patikėta, galėjo dieną jam uždraustas knygas paskaitinėti vakarais savo bibliotekoje. Kaip tik norėdamas pabrėžti savo autoritetą ir pareigoms būdingą rimtumą įsakmiai mostelėjo rodydamas maestro fotelį priešais ir nepaleido iš akių ant rašomojo stalo išdėliotų popierių (juose buvo liaupsinami žvejybos kabliukų X privalumai lyginant su kabliukais Y). Kumščio smūgis į tą patį stalą privertė jį kilstelėti galvą: Hansas Helmutas Kriozė buvo tiesiog violetinis – nors ir jautrus hierarchijai, bet Eledoko hierarchija jam atrodė dirbtinė: kažkokios geldos kapitonas sėdi priešais patį klaviatūros maestro, kai šis stovi. Eledokas mechaniškai atsistojo. Jie pažiūrėjo vienas kitam į krauju ir cholesteroliu pasruvusias akis – toks žvilgsnis galėjo būti ir infarkto preliudija, – tačiau kadangi tarp jų nevyko pokalbis, žvilgsnis neginčijamai atrodė komiškas.

– Ko jūs norėti? – sulojo Eledokas, kurį trinktelėjimas kumščiu suerzino.

– Norėčiau jums patarti, kaip išeiti iš Doriači sukurtos aklavietės, – tarė Kriozė.

Ir matydamas nesupratingą – jo akimis, net visai debilišką – pašnekovo veido išraišką, Kriozė patikslino:

– Pažįstu du iš klausos nuostabius žmones, jie šveicarai, mokosi pas mane Dortmundo mokykloje ir dabar atostogauja

Bedžajoje. Du žmones, bet kurią valandą galinčius pakeisti Doriači, jeigu ji pasipustys padus.

– O ką dainuos? – paklausė suglumęs kapitonas, žiūrėdamas į savo įstatymų knygą, savąją bibliją: diva jau sujaukė muzikinę programą, ir staiga visa programa baigėsi.

– Tie žmonės nieko nedainuoja: fleita, kontrabosas ir smuikas. Grotume įvairius trio, Bethoveną, – dėstė Kriozė, pakylėtas minties apie kerštą Doriači, kurį kurpė jau šešias dienas: įsivaizdavo, kaip ją tą patį vakarą pakeičia jis ir du nepažįstamieji. – Bus labai žaisminga... – pasakė prie programos palinkusiam, antakius suraukusiam lyg spręstų galvosūkį Eledokui (tačiau išgirdęs žodį žaisminga, jis vėl ėmė nepasitikėti). – Uff... pagaliau nuskambėtų kambarinė muzika, – tarė Kriozė (patvirtindamas Eledoko būgštavimus, nors tas vis dėlto jau ėmė džiūgauti, kad bus išvaduotas nuo divos).

Tačiau jam juk patikėjo ją... Jai šiame užkampyje galėjo atsitikti bet kas, ir galbūt leisti jai išeiti tas pats, kas atsistatydinti ir prarasti garbę?

– Nemalonu... – pasakė jis. – Už divos kontraktą sumokėta labai labai brangiai. Aš žinau. Broliai Potenai pasiutę, keleiviai pasiutę: negalėti gėrėtis jos dainelėm.

– Jeigu gėrėjotės klausydami *Mėnesienos*, tai koks skirtumas? – paklausė Kriozė iš aukšto. – „Mėnesienai šviečiant..." – paniūniavo gūžtelėdamas pečiais.

– Ką? Ką? – nesuprato Eledokas. – O kas tam priedainy blogai? *Mėnesiena* visur žinoma, tai įrodymas... Graži muzika, gražūs žodžiai, prancūziška daina...

– Mes jums ją pagriešim, – pasakė Kriozė sodriai nusikvatodamas. – Tai va, labai džiaugiuosi, kad sutvarkiau šito laivo reikalus, kapitone.

Jie paspaudė vienas kitam ranką ir Eledokas, turėjęs įprotį traiškyti pašnekovų krumplius, pastebėjo, kad Kriozės ranka be jokių pastangų jam pasipriešino – tikriausiai dėl išlavintų pirštų – ir net privertė jį suinkšti. Kriozė išėjo, kapitonas liko vienas, programoje matė įrašą: „Tiršta sriuba pagal Žorž Sand – Prokofjevo paukštienos suktinukai – Šerbetas pagal Rachmaninovą“, be to, neįprastos žąsų kepenėlės iš Lo, po kurių Doriači turėjo sudainuoti pirmą *Truvero* veiksmą – šią eilutę Eledokas išbraukė iš programos ir pakeitė į „Trio, atliekamas Kriozės ir X ir Y“...

O tuo metu Doriači krovėsi daiktus. Doriači keliaus dainuoti kitur, kitiems barbarams, kurie galbūt dar blogesni už šiuos, tokius turtingus ir neišprususius. Bet prieš tai ji leis sau aštuonias dienas atostogauti. Visos šios priežastys buvo tokios puikios, kad leido jai pamiršti vienintelę tikrą: Doriači bėgo nuo Andrėjo iš Nevero.

O šis kaip tik tuo metu sėdėjo šalia lovos, spoksojo į patalynę ir užsisklendusį meilužės veidą, ji kartu su kambarine kimšo į lagaminą savo ilgas suknias. Kartais Andrėjas uždėdavo delną ant atskleistos paklodės kaip liečiam smėlį paplūdimyje, kurio daugiau tikriausiai nebepamatysim, kaip kaime įkvepiam skubraus lapkričio saulėlydžio oro, liūdinančio, drungno, neapsakomai saldaus besibaigiančio vynuogių skynimo kvapo.

Andrėjas buvo apleistas ir kentėjo nieko nesakydamas, o diva atrodė netikinti, kad jį visą visutėlį užplūdusi neviltis.

O Klarisė, nors ir stengėsi, niekaip negalėjo liautis drebėjusi nuo tada, kai nepriekaištingas, išsikvepinęs, chalatu apsigobęs

Erikas išėjo iš vonios ir ramiu balsu pasakė: „Kokia tu šįvakar išgražėjusi. Kokia graži suknelė!“, – nes tujinimas pranašavo, kad tą patį vakarą bus vykdoma santuokinė pareiga. Su šia pareiga Klarisės kūnas buvo susitaikęs ir pakluso jai gerokai vėliau, kai jos siela atsiskyrė nuo Eriko, o paskui nuo minties apie mylėjimąsi ją apimdavo irzlus abejingumas ir šaltis. Tačiau dabar buvo Žiuljenas, o būti neištikima Žiuljenui ji nenorėjo, negalėjo, nors pirmą kartą jie pasimylėjo nevykusiai: mat ji žinojo, kad jie vieną dieną bus kartu, ir Žiuljenas tai žinojo. Vien mintis apie artėjančią naktį jai buvo kankynė. Ji dar per daug bijojo Eriko, kad nesutiktų jam duoti tokio, anot jo, šalto savo kūno, tokio blankaus veido. Iš tiesų jau keletą metų kas kartą, kai Erikas ateidavo pas ją į lovą, atrodė, lyg dovanotų dovaną – iš užuojautos, ne iš geismo.

Tačiau tuo metu Žiuljeno meilė ir prisipažinta aistra, kitų laive esančių vyrų žvilgsniai, jų nebylus geismas suteikė Klarisei ne tik pasitikėjimo savo žavesiu, bet pagaliau ji suvokė savo kūną (kaip jai priklausančią nuosavybę, geismas ir atsisakymas mylėtis – iki šiol laikyti akiplėšiškais – dabar jai atrodė visiškai teisėti). Ji metų metus galėjo duoti Erikui nemylimą daiktą – savo kūną, bet gyvos ir nepakeičiamos Žiuljenui priklausančios nuosavybės negalėjo jam patikėti. Miegodama su Eriku ji būtų neištikima Žiuljenui, parduotų savo kūną, neigtų pati save. Žiuljenas jos vyras, meilužis ir gynėjas, staiga ji tai suvokė, nes pajuto, kad šviesiaplaukis Eriko grožis tą vakarą jai kelia pasišlykštėjimą.

Tad į valgomąjį ji atėjo vilkėdama vakarinę suknią, kartu su smokingu vilkinčiu Eriku, buvo išblyškusi. Nepaisant blyškumo, jos pasirodymas buvo pastebėtas, ir Žiuljenas, kuriam teko skolintis peteliškę iš barmeno, jautėsi nerangus, prastai

apsirengęs ir liūdnas, kad nepavyko susitikti su Klarise akis į akį, Žiuljenas galų gale nepatiko sau ar galų gale galvojo apie save ir savo išvaizdą, Žiuljenas buvo sužavėtas ir apstulbęs, kad toji moteris priklauso jam ir jį myli, – jį, Žiuljeną Peira, sukčių lošėją, padirbinėtoją, vidutinybę, kurį dešimt žmonių atpažinę galėjo pasodinti į cypę, kuris savo rankomis niekad nieko nenuveikė, nebent glaudė jas prie moterų, kortų ir banknotų ir galų gale visa tai atstumdavo. Jis buvo mylimas moters, kuri graži, atsidavusi, protinga ir anksčiau buvo labai nelaiminga, bet netapo nei pikta, nei ciniška, moters, kuri turi gerų savybių ir yra kilminga. Valandėlei noras vežtis ją kartu, kur bevažiuotų, jam pasirodė toks kupinas tuštybės, pamišimo, kad jis išėjo iš baro, kur visi būriavosi, nuėjo iki turėklų, atsirėmė į juos, vėjas gairino veidą ir taršė plaukus, net ardė blogai surištą kaklaraiščio mazgą ir darė jį panašų į pašlemėką, mafiozą, valkatą, koks galų gale ir taps. Tamsiai mėlynoje, beveik juodoje jūroje su priešais švytinčiomis Bedžajos šviesomis Žiuljenas ilgokai jautė sau neapykantą. Jau kokias dvi dešimtis metų jis taip apie save nebegalvodavo, išvis negalvodavo apie save, nebent kai jautėsi laimingas ir džiaugdavosi sėkme. Tos neįmanomos meilės istorijos reikėjo atsisakyti, parduoti arba ne tą Markė, dabar tai jau visai nebesvarbu. Reikėjo išlipti Bedžajoje kartu su Doriači ir pamiršti visa tai.

Kapitonas mąstė, o Šarlis lydėjo dailiąją Edmą, išėjusią pirkinių, tad negalėjo už jį atlikti tos skausmingos pareigos. Eledokas dešimt kartų mėgino susisiekti su vienu iš brolių Potenų, bet jie visi atostogavo. Žinoma, jie nesėdėjo besidaužančiomis širdimis prie savo rašomųjų stalų ir nelaukė, kada gi „Narcizas“ nepaliestas parplauks iš septyniolikto kruizo. Eledokui pavyko

pasikalbėti tik su viceprezidentu, kažkokiu Manjaru, kuris Eledokui nežinia kodėl pasirodė nelabai patikimas. Kas kartą tai prisiminęs nutaisydavo iškalbingą veidą ir linktelėdavo galva, nors nieko negalvojo.

– Čia Eledokas, – sušuko (visada šaukdavo kalbėdamas telefonu). – Eledokas iš „Narcizo"!

– *Yes, yes*... – atsiliepė Manjaro balsas (tas kvailys apsimeta anglu!). – Kaip sekasi? Ar pas jus geras oras?

– Ne! – šaukė suirzęs Eledokas. (Tarsi skambintų pasikalbėti apie orą. Ak, jau tie biurokratai!)

– Nes čia oras puikus... – kalbėjo toliau Manjaras (kuris vienas biure turbūt baisingai nuobodžiavo). – Gaila jūsų keleivių...

– Viskas gerai, – šaukė Eledokas. – Oras puikus, bet yra svarbus kliuvinys: Doriači nori nešti kudašių! Prūsas siūlo du draugus vietoj jos. Ką pasakysit, Manjarai?

– Ką? Ką? – miknojo anas, aiškiai pasibaisėjęs naujienomis. – Ką? Kada? Kaip tai atsitiko? Bet Doriači dar laive?

– Taip, bet neilgam...

– Kas atsitiko, kapitone Eledokai... – (Manjaras priminė jo rangą – ženklas, kad padėtis rimtesnė, negu Eledokas manė, kai apsidžiaugė, kad atsikratys divos *lazzi* ir *pizzicati*). – Kapitone Eledokai, jūs atsakingas už tą nuostabią moterį... Kas atsitiko?

Nuo gilaus atodūsio išsipūtė Eledoko krūtinė, paskui jis pasidavė:

– Ji sudainavo *Mėnesienoje*... – atsakė gedulingu balsu.

– Kurią *Mėnesienoje*? Sonatą? Bet ji skirta fortepijonui... Apie kokią jūs mėnesieną? O klausytojams nepatiko ar ką?

– Dainelę *Mėnesienoje*... – atsakė Eledokas, kuriam Manjaro muzikinės pretenzijos sužadino panieką. – Na, tą *Mėnesienoje*, kurią dainuoja mokyklose...

Stojo nepatikli tyla.

– Negali būti, nejaugi? – neatlyžo Manjaras. – Būkit malonus, Eledokai, padainuokit man tą dalyką, apie kurį kalbat... kad bent kiek suprasčiau... Paskui paskambinsiu Doriači, bet turiu žinoti, apie ką mes kalbam... Prašom, aš klausau.

– Bet... bet... aš negaliu... – sulemeno Eledokas. – Tai neįmanoma. Be to, aš nusidainuoju! Aš turiu darbo...

Manjaras ėmė kalbėti direktoriaus pavaduotojo balsu.

– Dainuokit! – sušuko. – Dainuokit, Eledokai, aš reikalauju!

Kapitonas stovėjo savo kajutėje rankoje laikydamas telefono aparatą ir taip nerimavo, kad į praviras duris dėbčiojo beveik nekaltos mergelės žvilgsniu... Jis užtraukė:

– *Mėnesienai šviečiant*
Mano drauge Pjero...

– Nieko negirdžiu! – šaukė Manjaras. – Garsiau!

Kiek pakosčiojęs Eledokas maldaujamu ir dusliu balsu dainavo toliau:

– *Paskolink savo plunksną...*

Jam neišėjo uždaryti durų nepaleidus iš rankų telefono ragelio, tai buvo neįmanoma... Jis delnu nusišluostė kaktą.

– Nieko negirdžiu! – sakė Manjaras džiugiu balsu. – Garsiau!

Kapitonas atsikvėpė ir užtraukė. Balsas gergždė, jis dainavo pro šalį, bet jam atrodė, kad tiksliai ir harmoningai; staiga jam pasidarė malonu šaukti į lango pusę, net šiek tiek atitraukus nuo smakro ragelį:

– *Prašau tavo plunksnos*
Laiškui parašyt...

Jis staiga nutilo: už nugaros suskambo Edmos balsas ir jis, nieko nepasakęs „Poteno ir Poteno kruizų“ viceprezidentui, staiga metė ragelį.

– Dieve mano, kas gi čia vyksta? Ir Alžyre rudenį skerdžia kiaules? Dieve mano, kapitone, mielas drauge, ar čia jūs? Tikiuosi, bent nesusižeidėt? – bėrė ji nesustodama. – Ar ir jūs girdėjot tuos riksmus? Tai buvo siaubinga... Šarli? Kur jūs, Šarli? Na, gana juokauti. Ar žinot, kapitone, kad jūsų labai gražus tembras? – paklausė Edma Botė-Lebreš. – Ar ne, Šarli? – pridūrė kreipdamasi į „tą kretiną", pagalvojo Eledokas, o anas kaip tik ėjo artyn susivaržęs sportiniu švarku – jo akimis, violetinio raudonumo, bet iš tiesų ledinuko rausvumo.

Šį kartą Eledokas buvo išsekęs: per vieną dieną jam teko perrašyti programą, peržiūrėti meniu, koncertus, kompanijos direktoriaus pavaduotojui sudainuoti *Mėnesienoje*, o dabar štai, jo tembras gražus...

– Tikrai, galiausiai būsiu gražiai trenktas, – suburbėjo jis.

Ir atsigręžęs į Šarlį pridūrė:

– Vargše mano bičiuli, man ši diena buvo klaiki... – (Jis pamiršo Morzę, tai tikrai buvo ženklas, kad nedidelėje pilkoje, aiškių vingių nelabai turtingoje krūvelėje – jo smegenyse – kilo rimtas sąmyšis.)

Lydimas Šarlio ir Edmos žvilgsnių jis nuėjo durų link susikūprinęs, bet perblyškęs atsisuko:

– Dieve mano! To prūso šmikiai!

– Kokie šmikiai? – paklausė Šarlis, nejučiomis pradėjęs krauti kiek per sunkius savo pirkinius ant šventų švenčiausio kapitono stalo.

Šis, pernelyg pavargęs kreipti į tai dėmesį, svariu žvilgsniu nudelbė tuos šventvagiškus paketus, o jo atbukusi atmintis nesumojo, kas šiame reginyje negerai: blizgučiais išsiuvinėti trumparankoviai marškinėliai, milžiniškas reklaminis riebaus makiažo valiklio butelis ir odinės įsispiriamos kurpės ant pa-

kulnių – visa tai padėta ant kapitono Eledoko biuvaro, rašalinės ir laivo žurnalo. Šarlis ir Eledokas pažiūrėjo vienas į kitą – Šarlis staiga paklaikęs, o Eledokas ištižęs. Eledokas, veikiau dėl to, kad pajuto pareigą, negu dėl to, kad būtų norėjęs, dešine ranka šveitė visa tai ant kilimo, kur žinoma, prasivėrė krepšys su plaukų suktukais ir vargšai rausvi, žali niekučiai pabiro ir linksmai nusirito grindimis stebint apsiblaususiam Eledokui. Jis pakėlė akis:

– Šarli, eikit pasakyti Geringui, kad po pusvalandžio atvestų tuos du gaidelius su savo dūdelėm ir kalebasais. Paklausysim jų kartu su ponia Botė-Lebreš. Bet, dėl Dievo meilės, tik tegu čia nemeilikauja vienas su kitu! – pridūrė.

Jis išėjo trenkdamas durimis, palikdamas abu žiūrovus tokius nustebusius, kokie tik jie dar galėjo būti po keturiasdešimties ar penkiasdešimties metų įvairių psichologinių atradimų.

Kai Edmos Botė-Lebreš apstulbimas išsisklaidė, ji buvo pakviesta išklausyti dviejų Kriozės surastų išeivių iš Montrė ir pateikti jų vertinimą. Eledoko prašymo ir jam suteikto iškilmingumo labai pralinksminta – juolab kad prieš ketvirtį valandos girdėjo jį dainuojant „Mano žvakė užgeso“ – atėjo į didžiąją svetainę, kur pakylos centre jų laukė globotiniai ir jų globėjas: du penkiasdešimtmečiai ar beveik tokie, „baisūs pažiūrėti“, iš pirmo žvilgsnio nusprendė Edma: per ilgais šortais, iš po jų stirksojo pernelyg apžėlusios kojos, užsibaigiančios vilnonėmis kojinėmis, šviečiančiomis iš po basučių dirželių. Tačiau abu patikino, kad turi smokingus. Kriozė ir Eledokas jau sėdėjo ant minkštasuolio, kai atėjusi Edma norėjo jų netrukdydama atsisėsti šalia vieno arba kito, Eledokas pašoko iš vietos ir geležine ranka įspraudė ją tarp savęs ir Kriozės. Prieš pateikdama muzikinį įvertinimą, ji pasilenkė prie Eledoko:

– Jie tikrai negražūs, – pasakė ji, – jūs taip nemanot, kapitone?

– Tai jo reikalas, – atsakė Eledokas smakru rodydamas į Kriozę ir Edmai šiek tiek nesuprantamai sukrizeno.

– Kodėl? – paklausė ji (bet vos girdimu balsu, nes abu mokiniai, išgirdę Kriozės sulotą įsakymą, pradėjo griežti), – kodėl? – pakartojo tyliai atsisukdama į Eledoką.

– Pati jo paklausit, – atsakė pastarasis.

Tad ji išklausė griežiamą Haidno trio – garsiai, techniškai nepriekaištingai, ir gracingai pasveikino triumfuojantį maestro, nors ją vėl nustebino tonas, kokiu į jį kreipėsi Eledokas.

– Manot, jie pakeisti divą? – paklausė jos, kai jiedu kartu, – nedaug trūko, kad būtų susikibę už parankių, – išėjo į denį.

– Jūs sapnuojat! – atsakė ji. – Visi čia yra dėl jos. Asmeniškai galiu pasakyti, kad šiaip taip šiemet dar galėčiau be jos apsieiti, nors ji dieviška... Turiu ir daugiau prisiminimų apie „Narcizą", bet kaip kiti keleiviai... Turėtumėt su ja pasikalbėti, kapitone. Ar veikiau turėtumėt jai pasakyti, kad ji jau pakeista, svarbiausia, kad nesirūpintų ir nesigraužtų: Doriači mielai iškeliaus, jei tai sukels katastrofą, bet jeigu jos išėjimas bus tik paprastas nesusipratimas, niekur nedings.

– Jūs taip manot? – paklausė Eledokas, kuris laikui bėgant ėmė jausti pražūtingą, bet instinktyvų pasitikėjimą Edmos Botė-Lebreš psichologinėmis įžvalgomis.

– Ne manau, o žinau, – atsakė ši valdingu tonu. – Žinau, nes aš panaši: jei manęs nepasiges, aš niekur neisiu.

Vis dėlto Eledokas šiek tiek dvejojo, ar po tokios alinamos dienos dar leistis į dygų pokalbį su Doriači. Edma maloniai paėmė jį už parankės.

– Nagi, – paragino ji, – eime. Aš eisiu su jumis, taip bus tvirčiau. Paskui nueisit ir išrūkysit gerą pypkutę, – beveik nevalingai pridūrė, bet Eledokas atrodė toks ištižęs, kad nė nemirktelėjo.

Tačiau kai jie atėjo prie Doriači kajutės, jų taktika pasirodė nereikalinga. Jie neišgirdo atsakymo, o Eledokas, kaip visada, turėjo visraktį; jie pastūmė duris manydami, kad pamatys tuščią kambarį, kad nebebus nė bagažo, tačiau žengę žingsnį prie-

blandoje išvydo su rūbais užsnūdusią Doriači, o šalia jos pusnuogį jaunuolį nuostabiu įdegusiu torsu, kiek varinio atspalvio garbanomis, išsitiesusį skersai lovą, tačiau kūnas gulėjo įstrižai ir galva buvo atremta į meilužės užkulnius. Iš po paklodės kyšančios ilgos kojos tysojo ant grindų.

Eledoką išpylė užgauto drovumo raudonis, ir kai Edma pagarbos kupinu balsu jam pasakė: „Kaip gražu, ar ne?“ – jis sumišęs pasipiktino, trumpai nusijuokė patyliukais apgailestaudamas, kad neįkvepia Edmai tokios pagarbos. Trumpas niekinamas juokas tuoj pat išprovokavo maldaujamą cigaretės prašymą. Jis neigiamai papurtė galvą, bet, dideliam Edmos apgailestavimui, nesupyko.

– Turėsit tris muzikantus ir koloratūrą... – atsikeršijo ji praeidama priešais jį, aplenkdama ir palikdama toje pačioje vietoje, jam nė nesureagavus. – Potenų kompanija bus sužavėta papildomų pramogų... Paklausysim, kokia maniera *Mėnesienoje* gros fleita ir violončelė.

Andrėjas atsibudo kiek vėliau, nusėtas retų prakaito lašelių, širdis smarkiai daužėsi, jis tik paskui suprato kodėl: Doriači jį palieka, jau paliko, jis žuvęs. Kajutėje jau buvo tamsu ir jis įsivaizdavo ją stoties perone tą pačią akimirką laukiančią jo, po valandėlės jam pritrūko kvapo, kažkas apskliaudė širdį, sukėlė jam lengvą svaigulį ir jis puolė to perono link, pašoko nuo lovos. Juodos, numylėtos, prarastos lovos, tačiau šokdamas ranka užkliudė apvalias Doriači strėnas. Minutėlę dvejojo, kol įsisąmonino ją čia esant. Pirmą kartą gyvenime jaunasis Andrėjas dvejojo dėl taip greit grąžintos laimės. Jis išsigando, kad mirs nuo širdies smūgio, žodžiu, pirmąkart išsigando, kad mirs. Tačiau kuo gi rizikuoja, jeigu mirs, kai jos nebebus šalia? Nuo tos akimirkos, kai Doriači paliks jo gyvenimą, šis taps jam tuščias ir lėkštas, jo mirtis galėjo būti pavyzdys: net mirtis Andrėjui iš Nevero tampa tuščia, irzli ir pasibodėtina. Tačiau dabar, dabar jis turėjo Doriači, stengėsi bučiniais ją pasiekti per paklodes, kurias ji buvo užsitempusi ant galvos kaip slėptuvę ir nepaliko nė mažytėlaičio nuogos odos lopinėlio, kur jis galėtų priglausti lūpas. Ji juokėsi, o jis irzo, nelietė jos rankomis, bet dantimis įsikibo į paklodę ir ėmė ją tampyti kaip šuniukas, nutraukė nuo lovos,

o Doriači juokėsi dar smarkiau ir net ėmė loti savo gražiu žemu balsu.

– Ką aš rasiu po paklode: pekiną ar dobermaną? Au, au? – klausė ji giliu balsu, – ar ū-ū? Kas tu šį vakarą?

– Man nesinori žaisti, – atsakė Andrėjas, staiga prisiminęs, kas jis buvo visą dieną: jaunas vilties netekęs vyras, vaikščiojantis po begalinius vienatvės koridorius, išblyškęs ir nusiminęs, ir taip gyvai vėl pajuto kančią, kad sukniubo ant užjaučiančio kančią sukėlusios moters peties.

– Pasislink, – pasakė ji atsainiai. – Man reikia apsirengti koncertui.

Tad jis anksčiau negu visi kiti sužinojo, kad ji niekur neiškeliauja.

Šiomis aplinkybėmis Žiuljenas ir Klarisė, kiekvienas atskirai, išklausė muziką, atliekamą dviejų vilnonius kokonus ir odinius drabužius nusimetusių šveicarų alpinistų, kurie grojo kaip įkvėpti muzikantai, fortepijonu vadovaujami Kriozės, kerinčio jautrumu ir taktu.

Bethoveno „Trio nr. 6“ fortepijonui, violončelei ir smuikui po triukšmingos, bet labai greitos įžangos iškart pereina į trumputę frazę, kurią užgroja ir plėtoja violončelė. Trumputę septynių natų frazę iš jos vienas po kito išplėš, o paskui ir grąžins fortepijonas ir smuikas. Trumputė frazė prasideda arogantiškai kaip laimės teigimas, savotiškas iššūkis, pamažu juos apsėda, pranoksta, liūdina – nors jie visąlaik stengiasi ją pamiršti, kiekvienas lekia kitiems dviem į pagalbą, kai kuris nors, regis, pasiduoda jos dėsniams ir žavesiui, nors kiekvienas kartais lekia frazę aplenkdamas ar, norėdamas pabėgti, aplenkdamas ją

grojantį instrumentą tarsi šis galėtų užkrėsti, nors trys nerimo apsėsti instrumentai, nuolat virpantys, kad toji trumputė žiauri frazė tuoj pasivys, kartais susivienija ir mėgina kalbėti apie kažką kita – kaip trys tą pačią moterį įsimylėję vyrai, o ji mirusi arba pagrobta ketvirto ir, šiaip ar taip, būtų vertusi kiekvieną jų taip pat kentėti. Jų pastangos lieka bergždžios. Nes vos tik imasi vienas kitam padėti, rodyti gyvybingumą, linksmumą, triukšmingą užmarštį, – vos tik pamėgina dalytis ta užmarštimi su kitu, kai vienas tarsi per neatsargumą, didelei kitų dviejų nevilčiai, jau ir vėl sučiaupęs lūpas niūniuoja uždraustąją frazę, pirmojo silpnumas juodu priverčia ją prisiminti. Taip ilgai ir su tokiomis pastangomis kalbėti apie kažką kita, ir kas kartą kuo grakščiausiai ir švelniausiai vėl suskamba tos plėšrūnės septynios natos.

Žiuljenui, ne itin mėgusiam muziką, mat šioje srityje jo išsilavinimas baigėsi Čaikovskiu arba *Tanhoizerio* uvertiūra, kaip ir Simono, – gal šis žinojo kiek daugiau, bet tik vos, – Žiuljenui pasirodė, kad kažkas pasakoja jųdviejų, jo ir Klarisės, istoriją, tą, kuri, kaip pabrėžė muzika, liks neišsipildžiusi tarsi būtų jo nesukauptų prisiminimų, nesėkmės, išankstinės širdgėlos istorija. Kai dešimtą kartą ji ataidėjo griežiama smuiko, ir persimetė sutrikusiam, džiugiam ir pailsusiam ją priimti fortepijonui, kai šios pratisos natos vėl ataidėjo iki Žiuljeno, senų seniausiai pamirštos tvilkančios ir beprotiškos vokus spaudžiančios ašaros privertė jį nusigrįžti į jūros pusę. Ką tik jis buvo kupinas poetiškų ir netikroviškų svajų apie ateitį su Klarise, meilę ir jausmus su Klarise, trumpai tariant, išsvajojo visą savo kaip mylimojo kerų sklidiną gyvenimą, o dabar jautėsi lyg iš anksto gautų visus smūgius ir nubrozdinimus, tačiau jautė kūnu kon-

krečioje tikrovėje, tokioje siaubingai konkrečioje, kokia meilės reikaluose tampa širdgėla: visi dalykai tampa aiškūs, tušti, žemiški ir neatšaukiami.

Toliau Žiuljenas klausėsi koncerto žvelgdamas į jūrą, tarsi būtų nejautrus muzikai, – ji, priešingai, jį slėgė. Pasikliaudamas Klarisės prigimtimi taip stipriai, kaip menkai betikėjo jųdviejų likimais, Žiuljenas pajuto, kad šalia Eriko sėdinti ir nežiūrinti į jį Klarisė taip pat sieja šią temą su jų pažintimi ir išsiskyrimu.

Po šio nepakenčiamo andante trečias trio judesys suklijuoja jo šukes dirbtinai linksmame skerco – savotiškoje lengvabūdėje parodijoje, panašioje į tą, kuri po nesibaigiančių plojimų pratęsė koncertą. Du naujus menininkus karštai sveikino, juo karščiau, kad jie laive buvo naujokai ir atrodė lyg mūsų gerosios senutės Žemės pasiųsti gelbėti kosminio laivo, pavadinto „Narcizas“. Taip karštai, kad spausdami jiems rankas plekšnojo per petį, ėmė už rankų tarsi norėdami įsitikinti jų tikrumu, vadinasi, ir suvokimu, kad kažkur yra sausuma. Žiuljenas ir Klarisė nė nematydami vienas kito kelias minutes liko sėdėti ant kėdžių, kai visi pakilo iš vietų ir sukėlė šurmulį, – jo nei vienas, nei kitas negirdėjo. Tik tą akimirką jie iš tikrųjų pažvelgė vienas į kitą, nejausdami, kad Eriko ir Edmos žvilgsniai tuo metu nukreipti į juodu. Ar, veikiau, jie to nenutuokė, nes Erikas jau buvo nebe kliūtis, o virto nelemtu trečiuoju asmeniu ir trikdytoju. Jie nepamatė, kaip jis išblyško ir žengė tris žingsnius Žiuljeno link, o šis priėjo prie Klarisės ir sėdosi šalia kaip tik tą minutę, kai išstūmę fortepijoną jūreiviai gesino šviesas virš pakylos. Žiuljenas prieblandoje truputį kliuvinėdamas priėjo prie Klarisės. Iš pradžių pamatė tik vienas kito nuliūdusias ir

iš panikos išsiplėtusias akis. „Klarise“, – tyliai pratarė Žiuljenas palinkdamas prie jos, ji atsiliepė: „Žiuljenai...“, uždėjo delną ant jo rankos ir pirštais suspaudė pirštus, „kaip daro vaikai, – šmėstelėjo jam, – kai bijo naktį eiti taku per tarpeklį“. Tačiau Klarisė jam nebebuvo vaikas, o moteris, kurios jis geidė ir jau pakankamai mylėjo, kad kentėtų, kai negalėjo tuoj pat pabučiuoti, ir ta kančia, nors tolima, buvo smarkiai žeidžianti, jautė jis, sukelta tiesiog fizinio geismo.

– Ką mes darysim? – paklausė Klarisė bespalviu, tyliu balsu, tokiu kerinčiu, kad Žiuljenas net sumirksėjo.

– Išvažiuosim, – atsakė jis apsimestinai užtikrintai, bet anksčiau negu Klarisė nuleido akis, pasirengęs iš jos lūpų išgirsti „ne“ ir visus argumentus tam „ne“ kaip siaubingą liūtį, atgrasų lietų, o ne žaibą, kirtusį tiesiai po kojom, kai ji atsakė.

– Žinoma, mes išvažiuosim, kartu, bet šį vakarą... ką man daryti šį vakarą?

Tada Klarisė nutilo, nes Žiuljenas suprato ir visa krūtine atšlijo ieškodamas, kur tamsesnė tamsa, kur galėtų labiau atitolti nuo ką tik prieš akis šmėstelėjusio vaizdo: ant Klarisės gulinčio Eriko. Nė akimirkos nedingtelėjo jos paklausti „Kodėl šį vakarą?“, „Kodėl dabar?“, „Kodėl staiga pasidarė kitaip negu kitais kartais?“, iš kur ji žinojo ir kaip sužinodavo Eriko ketinimus. Jis puikiai numanė – Klarisė niekada nepadarys nieko, kad jį įskaudintų, Klarisė jam nesakė tų sunkių tiesų, kuriomis paprastai žarstosi geriausi draugai arba brangiausi žmonės. Klarisė jau dabar buvo jį paėmusi ypatingon savo meilės globon. Pirmas Žiuljeno impulsas buvo sukandus dantis, bet ganėtinai aiškiai, kad ji išgirstų, sumurmėti: „Aš jį nužudysiu, aš jį nužudysiu! Tik tai ir lieka padaryti!“, akimis ieškojo Eriko, rado ir žiūrėjo kaip į visai nepažįstamą, niekada nematytą, bet skirtą

nugalabyti. Klarisės ranka ant jo riešo sustabdė neapykantos proveržį, jis atgręžė į ją sutrikusį, iš įtūžio kiek apsiblaususį veidą. Atsikvėpė, dar sykį sušnairavo į dabar toliau sėdintį Eriką, kaip du šunys šnairuoja vienas į kitą, kai juos tuoj besusikausiančius kas nors jėga išskiria.

– Nurimk, – švelniai pasakė Klarisė.

– Visą gyvenimą raminuosi, – atsakė jis.

Žiuljenas patylom sau kartojo „Nurimk, nurimk“ šiek tiek irzliu tonu, kokiu buvo įpratęs kalbėtis su savimi lošdamas, su moterimis arba priešais paveikslą. „Nurimk, nurimk“ – orus, bet tvirtas tonas, kaip įsibėgėjęs žirgas: „Nurimk... Šita korta negera. Šita moteris tavęs nemyli. Šitas paveikslas – padirbtas.“ Ir staiga jis ėmė pavydėti visiems žmonėms, devyniasdešimt devyniems procentams turėtų ar dar turimų draugų arba giminių, kurie, atvirkščiai, atrodė, visada drąsina save prieš pavojų, geismą ar sąmyšį kaip pernelyg ramūs ar avižom nepašerti žirgai. Tačiau drąsinimai negelbėjo. Jis suvokė, jog dar labiau negu Klarisės atidavimas kitam jį piktina mintis, kad tas kitas yra Erikas – vyras, kuris jos nemyli ir stengsis ją skaudinti, kas benutiktų. Žiuljenas apstulbęs net pagalvojo, kad jam beveik būtų geriau, jei Klarisė nors kiek mylėtų vyrą, kuris jos nori: jos pačios labui, vadinasi, jo nenaudai. Tai buvo pirmas kartas, kai Žiuljenui atrodė geriau jo, o ne kito žmogaus nelaimė.

– Bet aš tave myliu... – pasakė jis naiviai.

Ir tuoj pat pasijuto nuramintas savo meilės rimties ir beribio jos įkvėpto švelnumo – tarsi tyra meilė užtikrintų jam atsaką ir tęstinumą. Vargšas beprotis... Šiaip ar taip, Žiuljeno sieloje atsirado kažkas kitas, kas atmetė dalybas, su kuriomis jis anksčiau, žinoma, kol buvo meilužio vaidmenyje, susitai-

kydavo; jam pakakdavo būti numylėtiniui, o noras būti vieninteliam, kai ateini vėliausiai, atrodė barbariškas. Akimirką jis ieškojo senojo Žiuljeno, net įvardijo sau: „Na, ką gi, ji nuo to nenumirs... Juk jiems, kaip visoms poroms, tai kartais turi nutikti... O jeigu jis jai atgrasus...“ Tačiau ir vėl krūptelėjo nuo paskutinio sakinio: įsivaizdavo drebančią Klarisę, persigandusią, priverstą pakęsti to tipo svorį, banalius gestus, alsavimą. Jis vos išgirdo Klarisės balsą visai šalia, tamsoje, kartojant: „Ką mes darysim? Ką mes darysim?“, tą patį vaikišką balselį. Ir staiga Žiuljenui šovė mintis.

– Pažiūrėk į mane, – pasakė jis meiliai ir tyliai.

Balsas buvo toks tylus, kad ji nustebusi atsigręžė, Žiuljenas pasilenkė prie jos ir iškart ėmė bučiuoti lūpas, iš pradžių pastirusias, paskui pasiduodančias jam, lėtumui, saldybei, skubraus bučinio laikinumui visų nepatiklių, o paskui priblokštų asmenų akivaizdoje.

Edma erelišku žvilgsniu juos pastebėjo pirmoji, ji išsprogino akis (diena iš tiesų buvo kupina staigmenų – net tokiai visko mačiusiai moteriai), puolė prie Eriko, tiesiogine prasme jį užhipnotizavo tarp kitko tarstelėdama: „Kiek jūs turite skaitytojų, mielas bičiuli? Man regis, du šimtus tūkstančių? Ar skaitytojų žiemą būna daugiau negu vasarą? Tikrai ne?“ – ir toliau tauškė visokias nesąmones. Ji aiškiai tai suvokė, bet mintys vis labiau blaškėsi, kai ji nežiūrėdama, tarsi rainelės profiliu mėlyno naktinio dangaus fone, šviesios nakties mėlynume, matė du apsikabinusius šešėlius, apimtus tos pačios beprotybės. Ji jau tiek įsismagino, kad apstulbusiam Erikui priekaištavo, jog jo rimtų rimčiausiame *Forume* nėra rubrikos „Mezgimas“, bet vienas barmenas, išsproginęs akis, palenkęs virš jų taurių bu-

telį, neišliedamas nė lašo – jo akys nė nematė surauktų Eriko antakių – privertė juos atsigręžti į tą užburiantį reginį. Ir Edma, nors negalėjo skųstis įžūlumo stygium, nedrįso žiūrėti į jį, kai šis juos pamatė.

Doriači, kuri kaip įprasta palengva ruošėsi kopti ant pakylos, pakako minutės viską pamatyti, suprasti ir išsyk reaguoti – taip pat pasigėrėtinai šaltakraujiškai kaip Edmai, tokį senų kovotojų šaltakraujiškumą suteikia tik patirtis, ir jokia jaunystė, ką pati bemanytų, niekuo negalėtų jo pakeisti. Ji žvilgsniu sukvietė muzikantus, dviem šuoliais pasiekė savo vietą, smakru pasiuntė ženklą Kriozei. Tad tik per Verdžio *Truvero* pirmą trečio veiksmo sceną (kurią ji vis dėlto truputį susijaudinusi pradėjo nuo vidurio, tai galutinai išmušė iš vėžių nelaimingąjį jai už nugaros drebantį violončelininką) Erikas puolė prie poros. Vėlesniems įvykiams akompanavo gražus, ramut ramutėlis Doriači balsas, jai pamiršo įjungti mikrofoną, bet ji puikiausiai apsiėjo be jo, nė neatkreipė dėmesio. Tiesa, šurmuliui užgožti reikėjo gražaus balso, o jai neteko rūpintis *pizzicati* ar vienais kitais arijoje paspęstais spąstais, nes niekas labai nesidomėjo operos libretu. Tad ties žodžiais *Morrò ma queste viscere, Consolino i suoi baci*, kurių vertimas „Aš mirsiu, bet tavo bučiniai paguos mano lavoną" visai nederėjo prie aplinkybių, o sutapimas prabloškė tik ją vieną, trijų teatro vienovių taisyklių naujame spektaklyje buvo nė kiek nepaisoma – Erikas puolė. Skambant kitai eilutei jis, pa-

balęs iš pykčio, iš įniršio spindinčiu veidu, perbėgo pakylą ir ties *Dell'ore mie fugaci* („Trumpos mano gyvenimo valandos“) puolė Žiuljeną. Toliau vyko chaotiškos muštynės, juolab kad Doriači balso prišaukti, laiku nepakviesti, manydami, kad juos užmiršo, ėmė rinktis nepatenkinti pirmos klasės keleiviai, žvalgėsi į savo vietas ir staiga priešais tuščias eiles pamatė, kaip du įtūžę vyrai išsitaršiusiais plaukais mušasi kaip Laukiniuose Vakaruose, tai yra spardosi, ir kartais jų spyriai, priešingai negu klasikinėse paryžietiškose muštynėse, pasiekia tikslą. Tie keleiviai, kuriuos nuo „liukso“ klasės ir taip jau skyrė vienas laivo aukštas, trisdešimčia tūkstančių frankų pigesnis bilietas ir nemenka abipusės paniekos visuma, dabar išvydo, kad juos skiria ir tie du patrakėliai, atrodytų, dar labiau neperžengiama kliūtis už visas išvardytas. Varžovus mėginę sutramdyti Andrėjas ir Simonas gavo vienas stiprų spyrį, kitas smūgį į pasmakrę, tai išsyk privertė juos atsisakyti taikdarių siekių. Trumpai tariant, vyko „akivaizdžios skerdynės“, kaip rašė Olga Fernandai, ir „simbolinis, bet baisus susirėmimas“, kaip rašė Mišlinai. „Sargybinių kuopos kumštynės“, – apibendrino Edma, nesunkiai suplakdavusi kelis reginius į vieną, „apgailėtinas incidentas“, kaip Eledokui teko pranešti broliams Potenams. Galų gale, padedant keliems Šarlio pakviestiems stiuardams, pavyko juos išskirti, o Šarlis, žiūrėdamas, kaip tiedu patinai susikimba ir talžo vienas kitą, buvo pačioje susijaudinimo, išgąsčio ir malonumo viršūnėje. Taigi abu, – beje, apgailėtinos būklės, – nuo pat pradžių svarstė, koks nelemtas atsitiktinumas privertė susidurti su taip pat gerai prancūziška boksą išmanančiu priešininku. „Jei būčiau žinojęs...“ – labai slaptai galvojo Erikas trindamas kirkšnį, kuri muštynių pradžioje nuo Žiuljeno spyrio pasidarė violetinė,

o Žiuljenas čiupinėdamasis šonus kartojo sau tą patį sakinį. Eriką Letiujė, kuris akivaizdžiai blogai jautėsi, nuvedė į medicinos kambarį. Tačiau Klarisė nėjo palaikyti kenčiančio vyro, kaip būtų pasielgus bet kuri sąžininga žmona, ji ėjo pas Žiuljeną... – priminė į pajodžargą panaši Edma Botė-Lebreš vis dar pasišiaušusiais plaukais, ji stūmė Klarisę už peties, nugręžė nugara į kajutę ir vedė tiesiai prie Žiuljeno durų... Žiuljenas atėjo lipdamas jai ant kulnų, nukreipęs į šalį medicinos sesers dėmesį ir tuo būdu užtikrinęs varžovui gydantį miegą.

Klarisė sėdėjo ant tolimiausio lovos krašto. Nuleidusi akis, rankas pasidėjusi ant kelių. Tiesiog sumišimo įsikūnijimas, pamanė uždarydamas paskui save duris Žiuljenas.

– Aš vadinsiu jus Klarise Sumaištim, – pasakė jis, – kaip Sumaiščių kaimas.

– Yra toks kaimas, kuris?..

– Ne, – atsakė Žiuljenas atsipalaidavęs, puldamas sėstis ant atokiausio nuo lovos fotelio. – Ne, nėra tokio kaimo, bet atrodo, tarsi būtų, ar ne?

Jam atrodė lyg sėdi priešais laukinį žvėrį ar kiek nervingą nusikaltėlį, per gryno ir pernelyg baikštaus kraujo: žvėrį, kuris galėtų jį sužeisti net netyčia. Į Klarisę žvelgė šaltai, o į lovą su tokiu akivaizdžiu švelnumu, kad Klarisė staiga nusikvatojo.

– Atrodot kaip katinas prie kaštainių, pamenat? Pasakėčią*? Juk yra tokia pasakėčia, ar ne? Kas jūsų kaklui? Kraujuojat? Jūs kraujuojat!

* Jeano de La Fontaine'o (1621–1695) pasakėčia „Beždžionė ir katinas". Katinas, beždžionės paprašytas, ištraukė jai iš laužo keptų kaštainių, už tai gavo į kailį nuo šeimininko.

Žiuljenas pasibjaurėjęs, atsainiai žvilgtelėjo į veidrodį, pamatė už ausies vinguriuojantį kraujo siūlelį ir taip pat niekinamai pačiupinėjo prakirstą vietą. Panieka virto dėkingumu, kai pamatė Klarisę pasitraukusią iš savo prieglobsčio ir einant jo link išgąsčio ir užuojautos kupinomis akimis, ji suėmė delnais jo galvą ir prapliupo paguodos žodžių srautu tarsi būtų reikėję jį fiziškai raminti. Jis buvo sužeistas: jos rankose, jos valioje. Žiuljenas vėl virto vaiku, kurį galima slaugyti ir, šiaip ar taip, liesti. Vienas judesys po kito, ir Klarisės glėbyje jau buvo suaugęs vyras, tik švelnus ir meilus, ne tik geidžiantis jųdviejų malonumo, bet ir linkintis jai gero.

Vidury nakties Klarisė sulaužė dešimt metų trukusią vienatvę. Ji troško žmogaus ir kad tas žmogus mylėtų ją taip, kaip pati jautėsi pasirengusi jį mylėti.

– Keista, – pasakė ji truputį vėliau, – kaip keista, kai pirmą kartą tave pamačiau, maniau, kad tu gangsteris... O paskui – kad amerikietis.

– Bet, tikiuosi, ne vienas ir kitas kartu? – paklausė Žiuljenas.

– Ne, atskirai, – atsakė Klarisė. – Kuris vaidmuo tau labiau patinka?

– Norėčiau būti anglas policininkas, – atsiliepė Žiuljenas nusigręždamas (bijojo akimirkos, kai žinodama apie jį tiesą, jo nuolankų atsargumą, perdėtą santūrumą ji palaikys bjauria sąmoninga melagyste).

Ar ji tada žinos, kad tos melagystės yra savotiška tiesa? Kad tik ji tada nepamirštų, jog visa tai, visi gerai apgalvoti planai būtų sukurti iš meilės jai ir vien viliantis, kad kai bus drauge su ja dieną naktį ir jie patikės vienas kitam savo gyvenimo

rūpesčius, Klarisė Letiujė jausis su juo taip gerai, kad negalės palikti, – nesvarbu, ar jis vagis, ar ne.

– Atrodai susirūpinęs, – pasakė ji tyliai. – Ar čia tas garsusis pasibjaurėjimas po meilės akto? – staiga paklausė.

Žiuljenas akimirką žiūrėjo į ją, priblokštas jos žodžių – nemanė, kad ji gali tokius ištarti.

– Tavo klausimas kvailas, – atsakė šypsodamasis.

Palinkę vienas prie kito, paprasčiausiai suglaudę skruostus abu atrodė patenkinti ir susigraudinę, šiek tiek apimti pasididžiavimo, kaip atrodo įsimylėjėliai po pirmos meilės nakties, jei jos būta bemiegės dėl malonumo, o ne graužaties.

– Man reikia grįžti į kajutę, – pasakė ji. – Erikas atsibus. Kaip dabar viskas vyks? Ką mes darysim?

– Kas „mes“? – paklausė nustebęs ir maldaujamai Žiuljenas. – Kas tie „mes“?

– Tu ir aš, žinoma. Erikas sekios tavo pėdomis, arba mano. Bus šlykštu... Man reikia išlipti Alikantėje, o mums susitikti Paryžiuje... Negalėsiu tavęs šitiek laukti, – tuoj pat pridūrė. – Tave gali suvažinėti autobusas arba pasiklysi ir išvažiuosi į Sidnėjų... Per daug visko gali nutikti, kad leisčiau tau išvažiuoti.

– Jokiu būdu neleisiu tau pabėgti, – atsakė Žiuljenas.

Jis sėdėjo lovoje tarp sujauktų paklodžių, styrančiais plaukais. Atrodė kaip patyręs paauglys, o ne kaip keturiasdešimtmetis – susižavėjusi pastebėjo Klarisė, nors žinojo, kad jos susižavėjimas būtų toks pats, jei jis būtų nuplikęs ar raišas, juk jis Žiuljenas ir myli ją – tokią, kokia yra.

– Šiaip ar taip, – pasakė jis išsitiesdamas, – šiaip ar taip, po vakar vakaro, priešingai negu tu manai, Erikas bus visiškai ramus dėl likusios kelionės. Jis visai pagrįstai galvoja, kad meilužiai būna atsargūs, jeigu jų meilės istorija sunki. Paprastai tai

tiesa. Patikėk, dėl to, kad bučiavau tave į lūpas šimto žmonių akivaizdoje, atrodys, kad mes per šimtą mylių vienas nuo kito. Bučiavau tave per jėgą, tai pašlemėko poelgis, teko griebtis prievartos: vadinasi, nepatinku tau, vadinasi, tu supykai ir esi nekalta. Matai?

– Taip, matau, – atsakė Klarisė klapsėdama blakstienom, paskui atsigulė ant pilvo, pakišo galvą po Žiuljeno ranka ir užsimerkdama pasakė: – Ne, aš nieko nematau... Visiškai nieko nebematau... Visiškai nieko nebenoriu matyti. Noriu būti šitoj tamsoj visą gyvenimą.

Kiek vėliau ji užmigo. Tačiau Žiuljenas, budrus kaip pirmą kartą, kai mylėjosi su patinkančia moterimi, ilgai žiūrėjo į ją miegančią. Gražios krūtys, gražus strėnų linkis, liauni sąnariai, švelni oda. Mėgino klijuoti visus šiuos prekeivos vertinimus prie Klarisės kūno, bet nieko neišėjo. Žinoma, kūnas buvo gražus, bet jam pirmą kartą gyvenime atrodė, kad net jei jis būtų negrakštus, tai šios moters balso, akių ir rankų jam pakaktų būti tokiam įsimylėjusiam koks yra. Po valandos ji nubudo, dideliam Žiuljeno palengvėjimui, nes pats nepajėgė pasakyti, kad jai reikia eiti į savo kajutę. Paskui Žiuljenas krito į tuos pačius patalus. Uodė Klarisės kvapą, jos kvepalus ir nuilsęs užmigo, o stambiaplaniai Klarisės peties, klubų vaizdai, sumišę goslūs reginiai slinko jam prieš akis, tik šį kartą jis regėjo moterį, kurią gerai pažinojo. Pro Žiuljeno užmerktas akis lėkė prisiminimai.

Geležies pilkumo dangaus ir jūros fone „Narcizas“ atrodė lyg nirtų iš gelmės, jis šnypštė vandenį ir debesis, kilis kaip peilis skrodė minkšto ir slidaus šilko jūrą, ši nesipriešino, skleidė maloniai nerimastingą tęstinį plyšimo garsą. Buvo šešios ryto, Žiuljenas sėlino į viršutinį denį. Kur beatsidurtų – svetimame mieste ar kaime, – tokiu metu jis, būdavo, kartais išeina valandai į lauką ir, atrodė, vedžioja savo kūną kaip didelį apsnūdusį, nelabai paklusnų šunį. Mieguistas, bet išsivadavęs iš sapno pinklių jau mindžikuoja bulvaro pakraštyje ar prie plataus lauko, kurį reikia pereiti. Kūną po valandos parves atsigulti net prieš savo valią, nes jam reikia miego, kad nedrebėtų rankos dedant kortas, kūną, kurio instinktus – po Klarisės – jautėsi paklusniai sotinęs su dešimtimis moterų, nors jis pats, Žiuljenas, to net nenorėjo. Gal tai buvo pagrindinė Žiuljeno, šiaip jau menkai apsiginklavusio gyvenimui, jei žvelgsim į jį kaip į mūšį, stiprybė: gebėjimas visada išlikti tokiam pačiam, pirmam laikyti save klystančiu, neteikti jokios reikšmės Žiuljenui, koks buvo vakar, ir pripažinti, kad gali dėl visko klysti. Vyrai kaip, beje, ir moterys už tai jį mylėjo. Draugai tarpusavyje kalbėdavo apie jo gerą valią – gal tam, kad neužsimintų apie jo išdidumą. Jei jau kalbėsim apie jo išdidumą – Žiul-

jenas rodydavo ne menkus, drungnus kasdieniškos tuštybės ženklus. Jis tiesiog taip keliavo: ranka rankon su susikurtu socialiniu personažu, su blefais ir lyriškomis svajomis, o kai nesisekdavo, jam niekada nedingtelėjo kurį nors trūkumą iš trijų nagrinėti. Vėliau Edma Botė-Lebreš, apžvelgdama kruizo nesklandumus, pasakys: „Žiuljenas Peira nepatiko sau, bet ir nesistebeilijo į save: neturėjo jokios savivokos ir, – subtiliai pridūrė, – tikriausiai tokiais laikais, kai viskas apnuodyta kišeniniu froidizmu, vadinasi, deformuota, jis vienintelis vertino moralę vien pagal veiksmus, o ne pagal tuos veiksmus įkvėpusias paskatas."

Tą rytą nubudęs Žiuljenas neįstengė gulėti toje apgyvendintoje lovoje ir atsidūrė viršutiniame denyje, priešais neaprėpiamą pilkai melsvą atviruką, kuriame buvo pavaizduota Vidužemio jūra apyaušriu rugsėjo mėnesį. Žiuljenas jautėsi pavargęs, laimingas, pirštai šiek tiek drebėjo – tai jį ir suerzino, ir truputį sugraudino. Kai tik pasijusdavo moters arba sėkmės mylimas, Žiuljenas, pažadintas iš paprastai geranoriško abejingumo sau ir kitiems, savo kūną laikė vertu meilės, tvirtu ir šauniu, kupinu gerų savybių ir pagrindinių kozirių kaip tik moterims užkariauti, tačiau tų kozirių nesaugojo. Dėkui Dievui, buvo paveldėjęs tokį dalyką, kurį mama vadino „jo pusiausvyra", nors ir svirduliuodamas išeidavo iš blogiausiai pagarsėjusių Paryžiaus lošimo salių. Jis sugniaužė pirštus, juos nykščiu prispaudė kiek kinematografišku judesiu ir susizgribo, kai išvydo suglumusią Edmą Botė-Lebreš, vilkinčią alyvinį chalatą, išsidraikiusiais plaukais ir nešiną iš virtuvės nugvelbtu kavinuku. Tačiau, stebėtina, jos kašmyro ir šilko chalatas buvo suveržtas savotiška virvele, ant kurios kybojo keistas raktas, jis Žiuljenui pasiro-

dė dar keistesnis negu Edmos buvimas denyje tokiu metu: vis dėlto nenumatyta aplinkybė, nors, regis, jai nežadino nė lašo smalsumo.

– Tai miškininkų daiktas, – atsakė Edma į nebylų Žiuljeno klausimą. – Bent jūs neklauskit, kam naudojamas, nes atsakysiu taip bjauriai kaip atsakiau vargšui Kriozei.

– Ką jūs jam pasakėt? – pasidomėjo Žiuljenas. – Įdėmiai klausau, – pridūrė nemeluodamas.

Mat Edmos Botė-Lebreš pasakojimai, gyvoji laivo paskalų kronika, jam baisiausiai patiko – visų pirma, dėl humoro, antra, dėl savotiško moralinio atitaisymo, demonstratyvaus buržuazinių vertybių įtvirtinimo: kaip daugelis amžininkų, Edma iš pradžių jas pamindavo ir niekino, o kartais tvirtindavo jų besilaikanti. Tikriausiai, kaip ji sakė, tos vertybės buvo būtinos, o Žiuljenas svarstė: ar tam, kad senatvė neužkluptų pernelyg netikėtai, ar, priešingai, ji norėjo parodyti gyvenimo saldybės kelius brutaliam ir nusivylusiam jaunimui, kuriam manė jį priklausant. Ji padėjo kavinuką, ir jie atsisėdo į pintus fotelius. Ji žiūrėjo į Žiuljeną šnairomis, pro cigaretės dūmus, „tikra 1930-ųjų stiliaus poza“, – nostalgiškai pastebėjo Žiuljenas. Jis nuo gimimo svajojo apie pasaulį, kur kelrodės būtų moterys: meilios ir gražios arba švelnios, arba mėgstančios meluoti, šiaip ar taip, moterys jį būtų gynusios, Žiuljeno manymu, jų sveikas protas daug budresnis negu vyrų (bent jau jo); apie pasaulį, kur vyrai laikytųsi moterims prie kojų, pasiruošę joms tarnauti, o jam tai reiškė: lovos kojūgalyje, pasiruošę jas mylėti. Suprantama, buvo ir patikslinimas, kad, jei prireiktų, šie du užsiėmimai bus atidėti vėlesniam laikui, tuo atveju, jei bus Lonšano hipodrome ar laimės visą aukso puodą Divono kazino.

– Apie ką mes kalbėjom? – paklausė Edma kuo garsiausiai, šį klausimą visada užduodavo daugiskaita, o atsakydavo vienaskaita. – A, taip! Apie mano diržą... Taigi, atsakiau Kriozei, kad juo „prisirakinu pianistus“... Sutinku, pasakiau prastai... prasčiau negu silpnai, sutinku su jumis.

– Bet aš visai nenoriu tokio sutikimo, – pasakė Žiuljenas. – Man patinka nešvankoki pasakymai... jie prablaško. Jautiesi grįžęs į tokį amžių, kai buvo paprasčiau būti patenkintam...

– Kvailas vaikiškas pokštas, – neatlyžo Edma, – jei teisingai matau save jūsų veidrodyje. Ne, matot, tas diržas, atrodo, buvo skirtas prikabinti kirvukui, kuriuo miškininkai įskeldavo rąstelius šildytis ir maistui gaminti... Kodėl, pone Peira, jūsų tokia abejojanti veido išraiška, prašom pasakyti.

– Nes tas kirvukas turėjo būti be galo ilgas, kad jūsų miškininkai pasilenkę siaubingai nesusižeistų šono arba mirtinai neprasikirstų...

– Kirkšnies... – geranoriškai pabaigė Edma. – Taip, gali būti... Šiaip ar taip, aukštuomenės susibūrimuose aš niekada nesitampau kirvuko... Nors būtų galima, netgi reikėtų labai dažnai...

– Tačiau praktikuojat tą sporto rūšį per atstumą, ar ne? – paklausė Žiuljenas. – Jei teisingai prisimenu. Kirvis sviedžiamas išėjus iš vigvamo ar prieš tai?

– O, nemanykit taip. Esu mačiusi puikių kovų kirvukais! – sušuko Edma, pagyvėjusi nuo kariško prisiminimo, jos žvilgsnis tapo atšiaurus ir sarkastiškas. – Pamenu, vieną dieną, pavyzdžiui, pas tą seną beprotę de Tuną... Tiesa, jums žinoma, kas tokia ponia de Tuna? Gražiausia Poliakovo ir de Kiriko kolekcija pasaulyje – de Tunų Niujorke...

– A, taip, puikiai žinau! – nepraverdamas burnos atsakė Žiuljenas. – Na ir ką?

– Taigi, tą seną de Tuną paliko vienas dailus švedas, Jarvenas Juksas... dailusis Jarvenas draskėsi tarp jos ir mažosios Darfioj... Tiesa, Jarveną irgi tikriausiai sutikot Niujorke? Jis vesdavo *Sotheby* aukcionus... Aukštas šviesiaplaukis, toks vikingas... truputį panašus į mūsų smarkuolį iš Monso le Mino*, – pasakė Edma (priminė apgailėtiną Simono Bežaro sarkazmą apie Letiujė ir jo *Forumą*). – Taigi, vargšas vaikinas nebuvo pakviestas į vakarienę vieną rugsėjo vakarą, kur atsitiktinai buvo pakviestos abi jo moterys. Ponia de Tuna ir toji Darfioj, kuri tada buvo, matyt, mano amžiaus... – pasakė ji iš pradžių patenkintu tonu, mat tas „matyt" kaip tinkamesnis pakeitė visokius „maždaug" jos ir draugių kalboje. (Vos tas žodis buvo ištartas, ji ėmė klausti savęs, ar žodis „matyt" tinka kalbant apie tokį visiems matomą dalyką, kuris, kaip pati sakė, menkai matomas: amžius, jos amžius, dėl jo išties visą gyvenimą beveik nesuko galvos, bet kai visi tvirtino tą patį, jis darėsi grėsmingas...) – Tad štai ji sėdi prie stalo su de Tuna, o toji kalba, kalba, kalba, tiesiog baisinga... Žodžių lietus kiekviename mažiausiame pokalbio lopinėlyje... Kaip jums pasakyti, mielas Žiuljenai? Jei ji būtų jums pasakojusi apie žirgus ir laimėjimus kazino, būtumėt ėmęs baisėtis žirgais ir laimėjimais, metęs lošti! Būtumėt tapęs vyru, už kurio galima tekėti...

– Bet, – įsiterpė Žiuljenas, kuriam išgirdus žodį vedybos, dabar, kai apie jas galvojo, kilo juokas ir išgąstis (širdies beprotybė akimirką jį nuliūdino), – bet kokia keista mintis!

– Jums negera? – paklausė Edma. – Atrodot staiga sukrėstas... Tiesa, tai dėl žodžio vedybos! Jums niekada neteko to patirti.

* Komuna Prancūzijos centre, Burgundijoje, kurioje daug anglies kasyklų.

– Ar aš toks perregimas? – nusistebėjo Žiuljenas, vis dėlto šiek tiek įsižeidęs, bet nevalingai juokdamasis.

– Tokiai moteriai kaip aš – kiaurai. Visiškai perregimas. Kitiem – ne, būkit ramus... Visi svarsto, ką jūs iš tikrųjų veikiat, bet niekas nesvarsto, kas jūs esat širdies gilumoje.

– Visa laimė, – atsakė Žiuljenas. – Tikrai nesuprantu, kodėl mano veiksmai ir poelgiai galėtų iš viso ką nors dominti...

Jis tai sakė nuolankiu veidu, tai pamačius Edma Botė-Lebreš nepatikliai ir džiugiai šūktelėjo.

– Atrodo, kalbėjom, kad aš perregimas, – pasakė Žiuljenas neraiškiu balsu.

– Manot, kad aš visai nukvakus, ar ne? – paklausė Edma Botė-Lebreš.

Šį sakinį ištarė nerūpestingu, per aukštu balsu, tad netyčia cyptelėjo ir tuo pačiu dirbtiniu balsu užsikosėjo, tada nusigręžė.

– Žiuljenai, ar atsakysit? Ką jūs manot apie mūsų pašnekesį dabar? Ar jis neslegia?

– Taip, pokalbio pradžia man atrodo keista, – atsakė Žiuljenas, – bet tik ne tai, kaip jį nutraukėt... – (Jis šypsojosi.) – Tikriausiai taip pat netikėtai gyvenime nutraukėt nemažai dalykų. Pavyzdžiui, neišgirdau pasakojimo apie jūsų ponią de Tanką pabaigos...

– De Tuną, – automatiškai pataisė Edma. – Tiesa. Na, ką gi... – (ji vėl atgavo atsainumą ir jau pyko ant savęs, kad valandėlei buvo jį praradusi). – Taigi, ponia de Tuna sutinka tą jauną moterį per vakarienę, kur jos abi buvo atsitiktinai pakviestos ir taip pat atsitiktinai jų nesupažindino, vadinasi, nė viena nežinojo, kad kita yra „ta kita", kuri atima šiek tiek jos dailiojo Jarveno. Žodžiu, juodvi abidvi ėmė kalbėti apie vyrus, meilę, patinų bailumą ir t. t., ir šį kartą tarškioji šarka Tuna trumpam

perleido mikrofoną kitam žmogui. Jos taip sutarė kalbėdamos apie tą bjaurų meilužį, nė nenumanydamos, jog kalba apie tą patį, kad susiėmė už galvų ir abi nusprendė tą patį vakarą nutraukti su juo santykius. Kitą rytą taip ir padarė. Kai po ilgo laiko sužinojo viena kitos vardą, kvatojosi išsijuosusios ir su palengvėjimu. Štai kaip vargšas Žeraras liko vienas... Iš tiesų jo vardas buvo Žeraras – ne Jarvenas ir ne Juksas, – baigė išsiblaškiusi.

– Jis miręs? – paklausė nuliūdęs Žiuljenas.

– Visai ne... Kodėl norit, kad jis būtų miręs? Jis kuo sveikiausias...

– Jo vardas jau nebe Žeraras? – neatlyžo Žiuljenas.

– Na, taip, žinoma! Kodėl norit, kad?..

– Šiaip sau... – atsakė Žiuljenas ir pamatęs, kad pasuko bloga linkme, liovėsi. – Gal norėtumėt karštos kavos, jūsų kavinukas turbūt atvėso? Galėtume išgerti bare? Vėsu.

– Tiesiog norėčiau, kad parodytumėt man savo Markė, – atsakė Edma išsitiesdama fotelyje, paskui grakščiai – ji tai žinojo – pakildama ir įsikibdama Žiuljenui už parankės.

– Bijau, kad jis ne visai jūsų vertas, – atsakė Žiuljenas, stovėjo nejudėdamas priešais ją vis dar šypsodamasis.

Staiga jis prastai pasijuto: vėl atsidūrė užminuotoje teritorijoje, ji galėjo jį demaskuoti. Jis myli moterį, kuriai tikriausiai nepatiktų, jei demaskuotų jos mylimąjį, ji tikriausiai nė kiek nepritaria valgymui restoranuose nesumokant ar piktnaudžiavimui pasitikėjimu. Ši jau Edmos sukonkretinta grėsmė, kuri sklandė ore nuo pat kelionės pradžios, bet pernelyg jo netrikdė, nes buvo beveik nejuntama, dabar suskambo aukštesniu tonu ir įnešė savotišką nedarną į jo ir Klarisės gyvenimą, taip pat, kad ir ką jis manytų, neišvengiami trikdė trapią pusiausvyrą

tarp linksmojo Žiuljeno ir įsimylėjusio Žiuljeno. Kilo grėsmė, kad šis šaižus skambesys Klarisės ausims pasirodys itin rėksmingas ir atgrasus.

– Tas Markė nėra visiškai tikras, – kalbėjo jis toliau nusilenkdamas Edmai. – Bijau, kad jis subjauros jūsų didžiąją svetainę, kuri, pasak *Geographical Review*, atrodo veikiau nuostabiai...

– O, tas žurnalas čia? Kaip įdomu... – sučiauškėjo Edma imdama jo duodamą žurnalą, kurio kelis numerius pati buvo padėjusi šen ir ten laivo skaityklose (juose iš tiesų galima buvo pamatyti skersai išilgai palankiais rakursais nufotografuotą prašmatnų Botė-Lebrešų butą Paryžiuje). – Tai klaida, – toliau ji kalbėjo šaltai. – Pasirašytas ar ne, Markė yra kaip tik tai, ko trūksta mano svetainei, mielasis Žiuljenai.

– O, jei apie tai – jis pasirašytas! – atsakė Žiuljenas. – Bet būtų nemalonu, jei turėčiau jums prisiekti, kad jis autentiškas.

Ji pastebėjo, kad jis aiškiai leido jai rinktis: tapti bendrininke, ar išduoti jį. Ji tuoj pat apsisprendė už pirmą galimybę, bet buržuazinė Edmos moralė nė akimirką nebuvo kliudyta; Žiuljenas jai per daug patiko, kad reaguotų bent menkiausias sudėtingo jai moralę atstojančio mechanizmo sraigtelis.

– Šiaip ar taip, jeigu tik mano brangusis Armanas tuo įsitikinęs – tai vis mano priesaikų dėka, – koks skirtumas... Beje, – pradėjo ji ir patraukė kajučių link, truputį išraudusi dėl pastarosios emocijos, – beje, ką gali žinot – o jei tas paveikslas visiškai tikras... Jūs man atrodot šiek tiek pesimistiškas.

Žiuljenui, kuris matė, kaip tą paveikslą su polėkiu pabaigia ir pasirašo vienas gabus ir neskrupulingas jo draugas, šis sakinys pasirodė nuostabus. Ne, iš tikrųjų jis negalėjo parduoti

to paveikslo Edmai. Tai būtų nebe sukčiavimas, o elgetavimas. Ši mintis tiesiog sukaustė jį, ir atsigręžusi Edma tikriausiai tai suprato, nes pati minutėlę stovėjo nejudėdama, paskui gūžtelėjo pečiais ir pasakė sušvelnėjusiu balsu: „Vis dėlto eime jo apžiūrėti.“

Erikas iš medicinos kambario grįžo labai geros nuotaikos. Klarisės akimis, po praėjusios nakties ta nuotaika visai nederėjo, darė jį vertą pajuokos ir paniekos – jo akimis, labai nepelnytai. Juk Eriko gera nuotaika buvo labai nuoširdi: po vakar vakaro skandalo jam atrodė, kad neištikimybės galimybių nėra, juk jo negalėjo apgauti čia pat, per dešimtį metrų nuo vietos, kur jis miegojo. Prielaida buvo tokia storžieviška ir atkari jo išdidumui, kad išsyk atmetė kaip nepriimtiną. Beje, iš Klarisės vogčia išgautas bučinys minios akivaizdoje rodo, kad ji bučiavosi ne savo valia. Vargšė Klarisė, galvojo Erikas, iš pradžių atstūmė Žiuljeną, paskui šaukėsi pagalbos... (taip prisiminė Erikas), vargšė Klarisė tikrai netransportuotina. Nors buvo toks laikas, kai ji būtų išsisukusi taip, kad vyras jai neįkyrėtų, arba nesukeldama skandalo jam pasipriešinusi. Kadaise Klarisėje slypėjo sumani ir paniekos kupina moteris, kiek fatališka aukštuomenės dama, ilgai į Eriką žvelgusi šiek tiek iš aukšto, tai jį liūdino, galų gale ir jaudino. Vakarykštis jos dorumas buvo mazochistinio drovumo, o ne jausmų ištikimybės vaisius, – tai Eriko akimis jau daug nemalonesnis dalykas. Tačiau, šiaip ar taip, buvo smagu konstatuoti, kad kaip tik ji, Klarisė, davė peno apkalboms laive, tai net buvo komiška.

– Klarisė, nekalta, kankinė, – tarė jis žiūrėdamas į ją veidrodyje, sėdinčią ant savo lovos, įsmeigusią akis į jūrą, drebančiomis rankomis, lygiu, apsiblaususiu veidu. – (Šią akimirką graži... Klarisė vis dažniau graži...) – Ar šįryt matėt mano kovos draugą?

– Ne, – atsakė Klarisė neatsigręžusi. – Nieko šįryt nemačiau.

Ji kalbėjo išsiblaškiusi, nenorom, o Erikas negalėjo pakęsti, kad koks žmogus taip elgtųsi, juolab Klarisė.

– Aš jums netrukdau, Klarise? – paklausė atsisukdamas į ją. – Gal galvojat apie labai įdomius dalykus? Ar per daug intymius, kad man papasakotumėt? – (Tada Erikas atvirai nusišypsojo – dėl to, kad bet kam, ir Klarisei, akivaizdu, – abi prielaidos neįtikėtinos, ypač toji, kad jai gali kilti labai įdomių minčių.)

– Taip taip, – atsiliepė ji, – žinoma...

Ji nesiklausė jo, nė negirdėjo, ir jis taip staiga atsistojo, kad ji iš išgąsčio šūktelėjo ir išblyško.

Akimirką jie žiūrėjo vienas kitam į akis: nustebusi Klarisė vėl išvydo tų vyzdžių spalvą, tokią pažįstamą ir dabar svetimą, blankias akis – įkūnytą šaltį ir griežtumą... Žvilgsnį, kuris, jautė, jai šią pat akimirką kažką atskleidžia, vėl dėl kažko priekaištauja. Ir toliau įsmeigusi į jį akis apžiūrinėjo dailų ir atstumiantį veidą. Tą minutę, kai rado žodžius jam apibūdinti, ūmai išraudo – mat įspūdis buvo pakankamai stiprus, savaime nuskambėjo tokiais negailestingais žodžiais. Ji prisiversdama kartojo sau: „Dailus ir atstumiantis, dailus, man jis atrodo dailus. Ir atstumiantis. Štai taip. Tuose žandikauliuose yra kažkoks ydingas, atgrasus ir arogantiškas dalykas, jie įsitempę nuo

kažkokio siaubo, laiko sukandę siaubingus žodžius...“ Gražios, linksmos, ramybės metu paniekinančios lūpos, jų linija buvo tokia taisyklinga, kad nė sekundės negalėjai įsivaizduoti Eriko mažo, koks jis kadaise buvo, su tokiomis lūpomis.

– Tai ką, jokio atsakymo? Ar žinot, Klarise, kad pastaruoju metu darotės labai storžieviška?

Veriantis Eriko balsas ją akimirksniu supurtė ir ji dar sykį pažvelgė į tą burną blizgančiais dantimis, išpuoselėtais Baronų šeimos dantų gydytojo, geriausio Europoje ir Amerikoje, kurio perdėti honorarai neprivertė Eriko skelti demokratinių žaibų. Beje, dėl dalykų, kurie, jo akimis, svarbūs – savo sveikatos, investicijų, malonumų, – Erikas mielai kreipdavosi į Baronų šeimos tiekėjus, o kai reikalas nebūdavo su juo susijęs, taip pat natūraliai priekaištaudavo jiems dėl pinigų švaistymo. Ji stengėsi būti mandagi su tuo svetimu suirzusiu vyru, kuris beveik šaukte šaukė: „Apie ką jūs galvojat?“

– Galvojau apie jus, kai buvot mažas berniukas... Jūsų mamai tikriausiai liūdna, kad niekada jūsų nemato. Gal turėtumėt...

Ji nutilo. „Kas man užėjo?“ – pagalvojo, o paskui suvokė, kad taip kalbėti paskatino visai nesąmoningas noras būti gerai, nepalikti Eriko vienatvėje. Tačiau ji matė: niekas nemyli Eriko tiek, kad nesijuoktų pamatę, jog jį paliko... Žinoma, jis paklaiks iš įsiūčio, o paskui liūdės.

– Aš pusryčiausiu denyje, – pasakė išsekęs Erikas. Ir išėjo.

Likusi viena Klarisė giliai įkvėpė, pamatė save veidrodyje išsitaršiusiais plaukais, nekaltu veidu ir negalėjo susilaikyti nenusišypsojusi moteriai, kurią myli Žiuljenas Peira, kuri jam atrodo graži, kurios, regis, jis nepavargdavo liesti, jausti jos šilu-

mą, geidulingumą, jo užsimiršusiai moteriai... Ji ranka palietė skruostus, pasuko galvą uosdama nakties kvapu tebedvelkiančius pirštus. Atsistojo ir patraukė durų, denio, Žiuljeno link – žinojo, kad ir jis visada pusryčiauja denyje.

Jis sėdėjo prie stalo nuo saulės ir porceliano tviskančiame valgomajame ir, atrodo, nematė už nugaros sėdinčių Eriko, Armano Botė-Lebrešo ir Simono Bežaro siluetų, o šie varstė ją nuostabos ir neaiškaus priekaišto kupinais žvilgsniais, mat tokiu metu valgomajame paprastai būdavo vien vyrai (kaip anglams iš gerų šeimų priklauso mažoji svetainė). Tačiau Klarisė jų nepamatė: žiūrėjo į užsiėmusį Žiuljeną, jis tepė ant skrebučio sustingusį sviestą. Nepatenkinta išraiška, suraukti antakiai, liesas ir saulėje įrudęs, ties veiksmu susikaupęs veidas, stambi geraširdžio nosis, tiesus, toks vyriškas ir paaugliškas kaklas po medvilninių marškinių apykakle, didelės, iš pažiūros negrabios, bet miklios rankos... Klarisė užsimerkė saugodama prisiminimą: tą akimirką ji mylėjo Žiuljeno išvaizdą labiau negu kada nors buvo mylėjusi kieno nors iš viso. Mylėjo įkritusius ir nuo barzdelės patamsėjusius skruostus, nosies linkį, ilgas ir mėsingas lūpas, judrias keistos raudonmedžio spalvos akis, kiek per ilgus – kaip ir jo blakstienos – plaukus, ilgomis netvarkingomis sruogomis dengiančius galvą, kurios kaulai buvo labai kieti, o judesiai tokie švelnūs, panašią į kumeliuko išraišką... Jai norėjosi jį apglėbti, apiberti bučiniais. Staiga jis buvo visiškai jos kraujo, jos padermės, iš jos pasaulio, draugų. Buvo panašus į ją, tikslus jos atitikmuo. Jo prisiminimai tikrai tokie patys ir vaikystė tokia pati. Ji žengė žingsnį Žiuljeno stalo link, jis pakėlė galvą, pamatė ją ir atsistojo iš malonumo padūmavusiu žvilgsniu, nevalingai šypsodamasis dėl ūmaus jį apėmusio geismo.

– Ponia, – kreipėsi kimiu balsu, – prašau atleisti, kad šįryt nesulaikiau jūsų jėga... Aš jus myliu ir geidžiu jūsų, – kalbėjo toliau, o iškilminga ir atgailaujanti veido išraiška buvo skirta liudininkams ten, atokiau.

– Ir aš jus myliu ir geidžiu jūsų, – atsakė ji, laikydama galvą tiesiai (iš tolo žiūrint atrodė pasipūtusi, o iš arti – įžūliai įsimylėjusi).

– Lauksiu jūsų visą dieną savo kambaryje, – pasakė jis vis dar pašnabždom.

Ir nusilenkė, o ji patraukė Eriko pusėn. Eriko veidas, jai priartėjus, spinduliavo paniekos kupiną atlaidumą.

– Na, kaip? Ar jūsų gerbėjas atsiprašė? Pasiaiškino? Jis buvo girtas ar kaip?

– Apie jūsų žmoną galima rėžti sparną ir negirtam, mano mielas, – pasakė Simonas Bežaras nuo savo stalo.

– Bet gal ne bučiuoti ją man matant, ar ne?

Eriko balsas buvo valdingas, bet, atrodo, nė truputėlio nesutrikdė Simono Bežaro.

– Na, dėl to sutinku, – atsakė šis. – Bučiuoti kito žmoną jam matant – labai blogo skonio dalykas. Už nugaros – daug padoriau.

Erikas nutilo. Savaime suprantama, jo padėtis nebuvo tinkama pamokslauti tam prasčiokui filmų gamintojui, kurio meilužė, be to, dar ir vardu Olga.

– Žinoma, žinoma, – atsakė jis (ir nelabai agresyviai pasisuko į Klarisę). – Na, tai ar gražusis suvedžiotojas atsiprašė?

– Taip, – atsakė ji.

– Jūsų atsiprašė, tai jau šis tas. Ar polėkio apimtas neprašė perduoti atsiprašymo ir man?

– O, taip, žinoma... – atsakė Klarisė.

Ji nusišypsojo jam iš akių gilumos. Žvilgtelėjo į jį tuo savaime nušviečiančiu meilės žvilgsniu, Erikas akimirką liko sustingęs, paskui pamatė, kaip ji tokiu pačiu žvilgsniu žiūri į Simoną Bežarą ir Armaną Botė-Lebrešą – šie taip pat apstulbo lyg nuo šilumos išlydžio. Tačiau jų apstulbimas, palyginus su Eriko, buvo niekis. Jis buvo išmuštas iš vėžių, staiga priverstas atsiminti tai, ko neįstengė prisiminti: Klarisės šypsena saulėje, ji atsigręžusi į jį, tas pats žvilgsnis... Klarisė apsupta lapų, gėlių, medžių, vėjo, galbūt restorano terasoje? Ar jos namuose Versalyje? Ne, jis niekaip negalėjo prisiminti tos akimirkos nei apibendrinti, kas tame žvilgsnyje buvo svarbiausia. Nei ką jis reiškia, šiandien vėl suspindęs Klarisės akyse. Ar tiesiog širdis, koležo laikų vaizdai priminė jį įsimylėjusią Klarisę? Dvidešimt penkerių metų Klarisę, nuo švelnumo padūmavusiu žvilgsniu, kai į jį žiūrėdavo... o aplink ją tos džiunglės, kaip pažadų pilnos mėlynų pumpurų... Dieve mano! Dieve mano! Kur jis ėjo? Kokia čia groteskiška šneka skamba? Taip, Klarisė manė, kad jį myli. Taip, svarbiausia, jis buvo pakankamai gudrus, kad ją tuo įtikintų. Taip, ji leido sau įsigyti jauną sutuoktinį kairuolį – o šis tos pačios pakraipos laikraštį – tikėdamasi, kad atplukdys juos iki savo krantų, tarp prabangos ir patogumų supančiotų saviškių... Taip, ji dėjosi besidominti *Forumu* ir kartu su juo kvailinanti reakcingus dėdes, tačiau savo tikslų nepasiekė. *Forumas* gyvavo, o jų meilė mirusi. Dabar jis suprato – ji buvo šalia jo vien iš baimės, juk ji galėjo pažvelgti į jį kito sužadintu įsimylėjusiu žvilgsniu, tai geriausias, akivaizdžiausias įrodymas, kad tarp jų viskas baigta ir ji nė per nago juodymą jo nebemyli. Ir tai labai gerai. Jis jau gana prikamavo tą vargšę Klarisę... Tik... Tik...

Jis pašoko iš vietos, priėjo pačiu laiku. Miglotai nusistebė-

jo – priešais vikmedžiu išmuštą tualetą, – kad kartu su kiaušiniene ir skrebučiais neišvėmė plaučių gabalų, širdies skiaučių, kraujo srauto, netyčia nurytų kartu su Klarisės šypsena.

Kai grįžo į valgomąjį, jis buvo tuščias, linksmi jo žmonos ir popierinio prodiuserio balsai denyje tolo. Jis stovėjo nejudėdamas, klausydamasis, kaip tyla balsai. Iš sąstingio jį pažadino Olga.

– Jūs visai išblyškęs, katinėli, – pasakė susirūpinusi, braukdama nosine jam per smilkinius. – Jums atsitiko bėda?

Jis prisivertė atsisukti.

– Tam tikra prasme, – atsakė. – Suvalgiau nešviežią kiaušinį. Kai pagalvoju, kiek šiame laive kainuoja kiaušiniai, viršūnė! – staiga sušuko. – Pakvieskit man metrdotelį, – pasakė pritrenktai Olgai, paskui puolė į virtuvę.

Dabar jau jis nė kiek nepanašus į kairiųjų atstovą, pamanė Olga, o jis tuo metu virėją ir jo padėjėjus pliekė taip, kad tikriausiai net dėdėms Baronams būtų pasirodę persistengta. Olga stebėjo, kaip jis užgaulioja suglumusius darbuotojus, ir jautė paniekinamą džiugesį, bet slėpė jį pritariamai linkčiodama, kai jis paminėjo ją kaip liudininkę.

– Eime, – pasakė ji galų gale. – Tie vargšai žmonės niekuo dėti, kad jūs taip brangiai mokėjot už kelionę...

– Nemėgstu, kai iš manęs tyčiojasi, – atsakė Erikas. – Labai. Ir viskas.

Jis buvo perbalęs iš pykčio, dėl pykinimo, jautėsi tuščias, ištižęs, pasipiktinęs. Net ėmė klausinėti savęs, ar jo išpuolis pagrįstas. Pagaliau šiame prabangiame laive negali būti nė kalbos apie socializmą. Tegu tie snobiški liokajai dirba savo darbą kaip pridera. Jiems už tai mokama, kaip ir *Forumo* pasiuntinukams už lakstymą, kaip jam mokama už vadovavimą

laikraščiui ir kaip... Vien Klarisei buvo mokama už tai, kad nieko neveikia.

– Žinot, man labai gaila, mano mielas Erikai, – pasakė Olga, atsisėdusi mažame niūriame bare laiptinėje tarp liukso ir pirmos klasių.

Tokia „tarpinė" baro padėtis iš tiesų pavertė jį niekieno teritorija, kur niekas neužklysdavo: liukso klasė iš paniekos pirmai, o pirma klasė iš paniekos anų paniekai. Senas „Pašėlusių metų"* barmenas ten sau ruošė neįmanomus gerti kokteilius, kuriuos išmaukdavo vienas (arba kartais su girtuokliu iš antro aukšto, kurio žmonai dar nešovė į galvą jo iki čia pasekti). Jis pamažu ten svaiginosi, jau ir taip likimo įspraustas tarp dviejų klasių, dviejų aukštų, dvejų durų, tarp dviejų amžių, be to, dar buvo įstrigęs ir tarp dviejų taurelių. Jis entuziastingai mostelėjo pasveikindamas du naujus lankytojus ir, nepaisydamas Olgos, kuri jau ėmė gydyti jo kepenis, nurodymų ir visiško Eriko abejingumo, nusprendė duoti jiems paragauti vieną patraukliausių firminių kokteilių: akies krašteliu jį stebėjusi Olga su vis didėjančiu nepatiklumu matė, kaip jis į plakiklį šliūkšteli konjako, vyšninės, džino, įmeta mėtų, vaisių iš sirupo, įpila angostūros. Ji nusprendė, kad butelių etiketės neatitinka gėrimų, kitaip negali būti, ir nusiraminusi (visai be reikalo) atsigręžė į Eriką, kuris pailsusiu balsu ją kamantinėjo.

– Kodėl jums labai gaila?

* „Pašėlę metai" Prancūzijoje – 1920–1929 m., kai po Pirmojo pasaulinio karo Paryžius gaivinosi džiazu, sportu, radiju, sparčiai kilo ekonomika.

– Labai gaila, kad per daug sužinojau apie jūsų žmoną.

– Tai visai nesvarbu...

– Bet vis dėlto koks tas Peira stuobrys! Man buvo gėda dėl jūsų... Ak, Erikai, kai pamačiau jus puolant prie to laukinio, labai išsigandau... Ir, deja, ne be reikalo.

– Kodėl „ne be reikalo"? Juk ir jis gavo gerą pamoką, ar ne?

Erikas buvo įsiutęs ir siuto, kad įsiuto: įsiuto, kad nenori būti nugalėtas tose kvailose kumštynėse... Tarsi jose būtų buvęs nugalėtojas ir nugalėtasis! Jis pūtėsi iš pykčio nesąmoningai, bet ir „dėl" kai ko: jam atrodė, kad bet kokia dingstis bet kokiam ūmiam jausmui atneštų palengvėjimą nuo ne tokio ūmaus, bet daug blogesnio, išvaduotų nuo galvojimo apie Klarisės žvilgsnį – tiek daug žadantį kitam ir nepaisantį jo. „Man būtinai pritrūks Klarisės, kaip budeliui aukos", – mėgino sakyti sau, apsimesti, kad yra vyras, ką tik lyg žaibo trenktas tos paklydusios šypsenos, tas vyras pro taurių skambėjimą girdėjo liūdnas Olgos frazes, linksmas – barmeno, tas vyras dar ką tik abejinga ausim išklausė Klarisės „Taip, žinoma", tačiau dabar šiuos žodžius išgirdo lyg klastingą smūgį... Tas vyras – tai jis, Erikas Letiujė. Ak, ji dar pamatys, supras, koks buvo tas vyras, kurį ji manė mylinti... Ji dar išgirs visokių kvailysčių, beje, ne iš jo, o iš kitų. Telegramą jis išsiuntė vakar, dabar turėjo ateiti atsakymas.

– Eime, – pasakė jis Olgai nutraukdamas išsamų pranešimą apie aukštuomenės moterų nepastovumą ir sąmoningumo stygių, šią teoriją visiškai palaikė barmenas ir, regis, jau buvo pasirengęs pagrįsti pavyzdžiais iš asmeninės patirties.

Tačiau palikęs jam karališkų arbatpinigių – tai buvo neįprasta – ir pusę įvairių kokteilių, Erikas tempė Olgą į radi-

jo ryšio kajutę: iš tiesų, ten jau buvo teleksas, pranokęs visas viltis ar, veikiau, visus spėjimus. Juk jis, Erikas Letiujė, iš tolo vadovavo savo sekliams, pasiųstiems į narkotikų ir dorovės policijos skyrių, azartinių lošimų tyrimo padalinį – Erikui Letiujė neatsitiktinai buvo pavykę laimėti lažybas: sukurti ir išlaikyti *Liaudies forumą*. O juk aštunto, devinto dešimtmečio Prancūzijoje tokios lažybos nelengvos, kalbėti apie spaudos laisvę atrodė taip pat liūdnai keista, kaip ir apie demokratijos įgyvendinimą. Pasiekti tikslui, be Klarisės turtų, jam prireikė tų žmonių, iš kurių išeina geri laikraščių direktoriai, piktos valios, nepalenkiamo užsispyrimo, ambicingumo, o jis, be kitų išskirtinių bruožų, dar turėjo ir uoslę. Tiksliau, uoslę kitų trūkumams. Erikas Letiujė iš pirmo žvilgsnio užuosdavo kito žmogaus iškrypėliškumą, bailumą, godumą, alkoholizmą taip pat neklystamai, bet nepastebėdavo jo geryjų savybių, nors jos paprastai būdavo labai akivaizdžios. Uoslė, dėl kurios iš jo būtų išėjęs puikus policijos prefektas, iškart pajuto Žiuljeno ydą: lošimą. Iš prefektūros atsiųstas teleksas dar kartą patvirtino pesimistinę nuojautą. Jame buvo rašoma, kad Auksakalių krantinės* bylose esama įrašo apie tokį Peira, Žiuljeną, viengungį: ne alkoholiką, ne morfinistą, jo elgesys normalus, gyvenimas audringas, bet kelis kartus buvo įtariamas sukčiavimu lošiant, nors nerasta įrodymų, taip pat sukčiavimu parduodant tapybos padirbinius (dėl šio reikalo Monrealyje prieš porą metų užregistruotas skundas). Raportas baigėsi prierašu „Nepavojingas“. Ir net šiuose sausuose ir brutaliuose žodžiuose, raportą surašiusio policininko stiliuje Erikas tarsi įžvelgė

* Auksakalių krantinės 36 name yra garsi Paryžiaus policijos būstinė, miesto policijos prefektūra.

silpnybę senam geram Žiuljenui Peira – tokiam prancūziškam, geram vyrukui...

„Taip, tokia vidutinybė“, – atšiauriai nukirto jis sau po nosim ir, nors nenorėjo, Olgai, vėl sėdinčiai priešais jį didžiajame bare, ištarė taip atšiauriai, kad ji net pajuto neaiškų gailestį Žiuljenui Peira ar išsigando dėl jo.

Olga ramiai laukė, kol Erikas jos akyse baigs skaityti. Ji, Olga Lamuru, prancūzų kino viltis, ji, abejinga priešais sėdinčio vyro storžieviškumui, kišenėje tapšnodama kitą, jai adresuotą, voką, atsiųstą gandų laikraščio *Échos de la ville* – ten dirbo jos buvęs gerbėjas, skandalingo ir gerai nušviečiančio visų Paryžiaus garsenybių – ir garbanotų, ir nuplikusių – papročius ir manijas. Pagaliau Erikas pakėlė akis, atrodo, pastebėjo ją esant šalia ir, netaręs jokio atsiprašymo žodžio, sulankstė lapus ir įsidėjo į kišenę.

– Jūs nieko negeriat! – veikiau patvirtino negu paklausė ir tuoj pridūrė. – Na, ką gi, tai iki pasimatymo netrukus.

Jis atsistojo ir būtų nuėjęs daugiau neparodęs jokių jausmų, jeigu staiga ant baro slenksčio pasirodžiusi Edma nebūtų paskatinusi jo, ūmai sušvelnėjusio, pasilenkti prie Olgos veido – bebaimio ir besišypsančio iš neapykantos. Olga žiūrėjo į jį nueinantį, paskui atplėšė mėlyną voką ir iš jo pamažu, su savotišku gižiu malonumu išėmė draugužio atsakymą. „Letiujė, Erikas, stipendininkas, kilęs iš smulkių buržua, motina našlė, visuomeninių lėšų apskaitininkė Meila miestelyje. Pripažintas netinkamu karinei tarnybai dėl nervinių sutrikimų, Aukštosios nacionalinės administracijos mokyklos diplomantas, Klarisės Baron sutuoktinis. Nėra nei vyro, nei moters, nei ypatingų ydų. Išskyrus tą Aukštąją mokyklą.“ Ji vis vartė lapą rankose nusi-

vylusi ir susidomėjusi. Tai buvo pirmas kartas, kai *Les Échos* žmogaus gyvenime neatkapstė kokios nors reikšmingesnės baisybės. Vis dėlto ji rausėsi atmintyje, stengdamasi prisiminti, kas negerai, bet įvardyti nepavyko.

Žiuljenas buvo priverstas dar sykį vestis Simoną Bežarą pažiūrėti Markė, Klarisė ėjo su jais:

– Iš tikrųjų gražus! Kodėl jo nepakabinot anksčiau, kai išplaukėm iš Kanų? Juk tai ideali draugija, ar ne? – kalbėjo ji stovėdama prie sienos, kur Markė galutinai pakeitė įprastą brigantiną...

Ji nutilo, išraudo, o nuo Simonui būdingo nevėkšliškumo jos skruostų raudonis dar paryškėjo.

– Na, Klarise! Gal jis buvo čia nuo pat pradžių? Iš kur jūs galit žinot, ką?

Ir pratrūko sardonišku juoku, dėl kurio Klarisė sumišusi pažiūrėjo į Žiuljeną.

– Sakykit, bičiuli, – pradėjo šis gražiu žemu balsu. – Sakykit, bičiuli... – pakartojo vaikiškai ir oriai, tada Simonas dar smagiau užsikvatojo.

– Ką „sakykit"? Juk aš nieko nesakiau... Nebent kad ponia Letiujė negalėjo to paveikslo matyti. Tai ir viskas...

Jis prisimerkęs palinko artyn prie tariamo Markė, suglaudęs kulnus, dėl to jo pirmagalys ir pasturgalis nedailiai atsikišo.

– Na, bet sakykit jūs man... Sakykit man... – murmėjo, – žinot, šitas Markė labai gražus... Ar žinot, kad tai labai naudingas

sandėris – tų laikų Markė už penkiasdešimt tūkstančių dolerių... Oho, nukeliu prieš jus kepurę, pone Peira: vežiotis tokį dalyką įdėjus tarp marškinių, dantų šepetėlio ir smokingo – visai kitokia prabanga negu temptis dešimt trijų dalių poplino kostiumų su spyruoklėmis kaip aš... Ar bijojot, kad gamtovaizdžio nepakaks jūsų meniniam alkiui pasotinti, bičiuli?

– Jis man tiesiog įkrito į rankas paskutinę dieną, – atsakė Žiuljenas išsiblaškęs. Ir susirūpinęs.

Galimų pirkėjų sąrašas vis trumpėjo... Ne, jis negali iškrėsti tokio dalyko Simonui. Parduoti Edmai – žlugęs reikalas, dar jam liko vienas notaras, ponia Bromberžė, amerikietis, diva arba Kriozė... Bet jo kišenės, atrodė, užsiūtos smulkiais dygsniukais. Tačiau juk reikia parduoti tą gražųjį padirbinį... jau vien tam, kad galėtų nusivežti Klarisę dešimčiai dienų į kokią nors patogią vietą, dešimčiai dienų, po kurių patogumas jai bus arba visiem laikam nebesvarbus, arba nebebus jiems reikalingas.

– Kaip jis jums, Klarise? – paklausė Simonas aukštu balsu.

Klarisė prieš atsakydama nusišypsojo Žiuljenui:

– Visai neblogas.

Jis palinko prie jos, tyliai paklausė: „Kaip?“, o Simonas, vamzdeliu suskliaudęs prieš akis delną, ėjo artyn prie paveikslo ir traukėsi atatupstas rodydamas subtilaus žinovo mimiką, turbūt nusižiūrėtą iš prasto filmo. Patikliai linksėjo galva tarsi pritardamas savo vis dar slaptoms mintims ir atsigręžė į Žiuljeną susitaikęs ir kiek pavargęs šypsodamas kaip mėgėjas, kurio estetiškumo jausmas patenkintas.

– Ką gi, – pasakė, – jis gero laikmečio, o kaip tokių laikų paveikslas – nebrangus. Galiu pasakyti, kad šita drobė tikrai ne terlionė... ne koks guašas...

Tikriausiai Klarisei pasirodė neįmanoma atsispirti Žiuljeno veido išraiškai, nes ji apsisuko ant kulnų ir nieko netarusi nuėjo į vonią. Uždarė paskui save duris. Vyrai liko vieni, ir pamiršęs tapybą Simonas Bežaras leido žvilgsniui keliauti nuo Žiuljeno iki vonios durų, nuo vonios durų iki lovos ir nuo lovos iki Žiuljeno, žiūrinčiu tuo pačiu susižavėjimo ir pritarimo žvilgsniu kaip ką tik, tik su šiokiu tokiu gašlumo šešėliu. Žiuljenas prieš tokį vyrišką sąmokslą liko šaltas kaip marmuras. Tačiau marmuras dar niekada neprivertė atsitraukti Simono Bežaro.

– Sveikinu jus, drauguži... – sušnabždėjo jis su tokia jėga, kad buvo girdėti už trijų sienų. – Sveikinu... Klarisė, ooo... ypač nusivaliusi dažus... Gražus laimėjimas, kaip ir Markė. Jūs turit du gražius laimėjimus, pone Žiuljenai Peira, ir nepadirbtus, ar ne?

Žiuljenas, kuris kitomis aplinkybėmis būtų jį pastūmęs arba sumušęs, nenorom linktelėjo ties pasakymu „nepadirbtus“ ir čia pat už tai ant savęs supyko.

– Kaip sekasi su Olga? – trumpai paklausė, bet iškart pasigailėjo, nes pamatė, kaip gašlumas ir entuziazmas nyksta Simono veide, dabar jau raudoname kaip plyta.

– Gerai, – atsakė tas pro sukąstus dantis. Paskui pagyvėjo. – Deja, negaliu iš jūsų atimti Klarisės, bičiuli! Bet paveikslą imu. Šitas bent jau rimtas reikalas. Jei ištiks didelė nesėkmė – juk kine tokių būna, ar ne? – man juodą dieną bus kaip vanduo ištroškusiam. O jei dar ištroškęs atsiduri restorane *Fouquet's*, kainos ten svilina... Kas yra, bičiuli? Apie ką galvojat?

– Norėčiau sulaukti sertifikato iš pardavėjo australo, – painiodamasis ir nekęsdamas savęs už silpnumą atsakė Žiuljenas. – Aš žinau, kad jis geras, bet reikėtų pamatyt dokumen-

tus... Blogiausiu atveju gausiu juos Kanuose, kai atplauksim. Bet, prisiekiu, jums bus pirmenybė, – baigė jis staiga suskubęs, stumdamas Simoną Bežarą durų link.

Šis prieštaravo, kalbėjo apie kokteilius, bet staiga prisiminęs slaptą Žiuljeno meilę susipainiojo atsiprašymuose ir išbėgo apsimestinai skubėdamas, skuba trikdė daug labiau negu jos priežastys. Jam išėjus Žiuljenas atsirėmė į duris ir užšovė skląstį. Iš vonios negirdėjo jokio triukšmo. Ten pasislėpusi Klarisė nė neuždegė šviesos, ant slenksčio jis kiek padvejojo prieš eidamas į tą paslaptingą tamsą. Tik balta Klarisės kūno dėmė joje blausiai švytėjo, jis patraukė artyn, ištiesęs rankas lyg gindamasis, lyg maldaudamas.

Kvailai įsimylėjėlių sujaudintas, kaip pats manė, Simonas Bežaras grįžo į savo kajutę sentimentaliai nusiteikęs ir rado gulinčią Olgą, žiūrinčią į lubas, įsitaisiusią viena iš mėgstamų savo grakščių pozų: viena ranka – jos rankos buvo gana stambios ir šiek tiek raudonos – padėta ant širdies, o kita nusvirusi nuo lovos, beveik lietė kiliminę dangą. Apimtas polėkio Simonas perbėgo kajutę, pasilenkė, paėmė tą atmestą ranką ir pabučiavo – grakščiai kaip pažas, pagalvojo atsitiesdamas, išraudęs nuo pastangų.

– Tu galutinai susiplėšysi bermudus, – šaltai pasakė Olga, – aš tave įspėju.

– Pati įkalbėjai nusipirkti jų kokius du tuzinus, – apmaudžiai atsakė Simonas.

Ir jis atsigulė, pasikišęs rankas po galva, ryžtingai nusprendęs taip pat tylėti. Tačiau po trijų minučių neišlaikė, mat išvis neįstengė jausti apmaudo nei atsispirti norui, atkakliausiam per ilgą laiką – papasakoti savo sumanymus tai jaunai asmenybei, kurios jie nedomino, jaunai asmenybei, kurią jis galėjo bet kur nesijuokdamas vadinti sava ir negalėjo neprajuokinti.

– Žinai, galvojau apie tavo vaidmenį, – prabilo žinodamas, kad bent jau šia tema gali išpešti iš Olgos ką nors daugiau negu garsų derinius ar pailsusius atodūsius.

– Tikrai? – atsiliepė ji iš tiesų žvaliu balsu, pakėlusi ranką nuo kiliminės dangos ir jau pakišusi po smakru, įsmeigusi į jį godžias ir susidomėjusias akis; jis puikiai suvokė, kad visa tai dėl prodiuserio etiketės, švytinčios jam virš galvos po Kanų festivalio.

Staiga jis panūdo pasakyti „Atsisakau jo“ arba „Taip jau nebetinka“ – ką nors panašaus, dėl ko galų gale ši jauna beširdė mergina imtų lieti nevilties ašarų upes, jauna mergina, kuri nemikčiojo kaip Klarisė Letiujė – nors ir vyresnė už ją – neraudo, neapsikvailindavo, nesidairė į nepažįstamus vyrus įsimylėjusiu ir kitam skirtu žvilgsniu, jauna mergina, kuri nieko daugiau nebijojo ir netroško, tik karjeros nesėkmės arba sėkmės. Vieversio, paiko paukštelio karjeros, sudarytos iš atspindžių, gudravimų ir pozų, iš kurių pati dirbtiniausia galų gale pasirodytų tinkama, į kurią ji nė nežinodama kodėl įsikibtų, paverstų savo legenda ir maksima, už jos pasislėpusi maitintųsi, turtėtų, nusiviltų ir sentų paskendusi neviltyje, galbūt vienatvėje, ir dienoms bėgant kasdien vis rečiau užplūstančiame svaigulyje suprastų, kad ją pažinojo daugybė nepažįstamųjų; jos ir daugelio jos profesijos žmonių akimis, ta daugybė bevardžių nepažįstamųjų ją mėgo ir ja bjaurėjosi, buvo ištikimi ir puldavo į kraštutinumus, jie publiką – jei šios prielaidos būtų buvusios teisingos – būtų pavertę luošą, silpnaprote ir kraujo ištroškusia pabaisa. Publika buvo jos ir kitų dievas, barbariškas dievas, kurį jie šlovino kaip primityviausi Afrikos laukiniai, to dievo įgeidžius ji garbino, nekentė jo nemalonių ir niekino kiekvieną žmogų atskirai, kai šis prašydavo autografo, o sakydavo dievinanti, kai jis slėpdavosi tamsoje, nematomas ir visagalis, pasiryžęs jiems ploti.

Vargšė Olga niekada nieko nemylės, niekada nemylės žmonių: vyro, moters, vaiko, su niūriu, kartais artimu didy-

bei meilės, kurią skyrė tai nepažįstamųjų gaujai, įkarščiu. O jis, Simonas, tebuvo tarpininkas tarp jos ir to tūkstantgalvio mylimojo, tarpininkas, kuris bus nekenčiamas kaip nesumanus ambasadorius, jei atneš jai neigiamą atsakymą, ir dievinamas net iki apsimestinės meilės, jei, atvirkščiai, nuo to paties siaubingo mylimojo perduos daugybę „bravo". Beje, Olga bus teisi jo nekęsdama ar jį mylėdama, nes tik nuo jo vieno, tik nuo Simono Bežaro, galų gale priklausys nesėkmė arba pasisekimas, priklausys nuo to, ką jis pasirinks: ar jos, Olgos Lamuru, įsitikinimą „Jau geriau filmuosiuosi pas X, kuris turi talentą, bet nesurenka žmonių salėse, nes tai – tikras kinas", ar „Jau geriau filmuosiuosi pas Y, kuris patinka publikai, nes galų gale tik vienas dalykas yra tikras – publika". Olga kuo tvirčiausiai tikėjo šiomis priešingomis teorijomis ir, šiaip ar taip, svajojo tik apie viena: įrašyti savo pavardę į mažą baltą langelį, į kurį paslaptingais ženklais primargintame lape bakstels Simono rodomasis ir kuris prodiuseriams vadinasi „sutartis", o jos amžiaus ir kitoms aktorėms – „gyvenimas". Ir iki jos gyvenimo pabaigos, ar Simonas bus davęs jai vaidmenis triumfuojančiuose prastuose filmuose, ar niekinamuose šedevruose, jos akyse jis vis dėlto liks vyras, bedęs rodomąjį pirštą į pirmą svarbią sutartį. Tas vyras bus jai svarbesnis negu pirmasis meilužis ar pirmoji meilė.

– Tai kaip? – paklausė Olga. – Ką galvoji apie tą vaidmenį?

Jos balse nuskambėjo nepatiklumo gaidelė, tarsi žodis galvoti, taikomas Simonui Bežarui, būtų kiek per skambus. Jis tai pajuto, padvejojo, ar įsižeisti, bet gūžtelėjo pečiais ir ėmė geraširdiškai juoktis. Jis galvojo apie Klarisę ir Žiuljeną, kaip paliko juos toje didelėje kajutėje, pro atvirą iliuminatorių vėdinamoje atviros jūros vėjo, paliko Žiuljeną – stovintį, nepatikliu veidu ir besišypsantį, nuo abejonės veide atjaunėjusį, atsigręžusį tam-

sios vonios pusėn, kur jo laukė žavinga ir išsigandusi moteris, toji Klarisė, apie kurią jis tikriausiai visą gyvenimą svajojo pats nė nežinodamas ir kurios jis niekada neturės nė menkiausios kopijos. Galvojo apie tai, kas Žiuljeną patraukė prie Klarisės ir kas juos tą akimirką, kol jis galvojo, sujungė tamsoje, apie baugulį ir vėją į jo panašioje vonioje, įsivaizdavo, kaip jie patamsyje atsitrenkia vienas į kitą su didelei aistrai būdingu nerangumu, įsivaizdavo šalia saulei atviros kajutės į iliuminatorių besiplakančią metalo mėlynumo jūrą, poliruoto medžio atspindžius ir netikėtoje saulės atokaitoje tirpstantį Markė sniegą. Kamera jau judėjo kartu su Simonu jo svajose, lėtu ir tykiu travelingu keliavo per kajutę, skambant tokiai pačiai ramiai ir lėtai muzikai, sustojo prieš praviras vonios duris, prasiskverbė pro tamsų ruožą ir sustojo priešais Klarisės atloštą veidą, jos plaukai buvo prilipę prie kaktos, akys užmerktos, lūpos praviros tarti žodžius, tęsinio nėra...

– Apie ką gi tu galvoji? – paklausė Olga. – Jau taip atrodai... galvoji apie vaidmenį man ar kaip?

– Ne, – atsakė išsiblaškęs Simonas, – ne, ne tau...

Jis užtruko dvidešimt minučių, kol atitaisė šio trumpo sakinio sukeltą žalą. Tačiau tai buvo nesvarbu. Jis jau žinojo, ko nekvies filmuotis toje scenoje. Nekvies nei Olgos, nei – deja! – Klarisės. Tačiau galų gale ras moterį, kuri bus panaši į tą regėjimą.

Pirmą kartą išplaukus iš Kanų Šarlis liko akis į akį su Andrėju. Pederastijos pamokas jis gavo iš labai apsišvietusių mokytojų, kurių vienintelis ir galutinis šūkis „Ką gali žinoti“, kalbama, pasitvirtino. Užsispyrimas, geismo pastovumas, aklas tikėjimas, kad pakanka menko nieko ir bet kuris bet kurios lyties žmogus gali valandai pamiršti, jog normos draudžia mylėti tą pačią lytį, buvo mūsų laivo komisaro biblija ir paguoda. O dabar jis liko su Andrėju vienas, turėjo jį savo valioje, atsirėmusį į turėklus, gražius jo plaukus kedeno vėjas, veidas pailsintas laimės arba atgauto tikrumo, kad laimė įmanoma. Jis žvelgė į jį su saldžia neviltimi, kokią teikia kito nepasiekiamumas, net nepripažįstamas. Neįmanoma, galvojo jis apžiūrinėdamas tai, kas vargšo Andrėjo grožyje atitiko estetinį ir seksualinį jo polinkių žmonių skonį: auksaspalvis kaklas, pažeidžiamos akys, gaivios lūpos, lieknas ir tvirtas torsas, dailios rankos, tobula, prižiūrima, išpuoselėta išvaizda – savininko puoselėjamas lobis, jis pats, – tad buvo logiška, neišvengiama, kad visa tai turi pastūmėti Andrėją pas jį, į jo lovą. Dvidešimt penkerių metų vaikinas nebūdavo taip gražiai susitvarkęs nagų, nenešiojo tokios rafinuotos šukuosenos, neturėjo taip gerai tarpusavyje derančių žiebtuvėlių, marškinių sąsagų, rašiklių, neryšėjo at-

sainiai šone sumegztos kaklaskarės, nežiūrėdavo taip griežtai ir ramiai į veidrodį ir nemokėjo reaguoti lyg į savaime suprantamus visus jo grožiu susižavėjusių tiek vyrų, tiek moterų žvilgsnius su, šiuo atveju, visiškai moteriška ramybe ir pasitikėjimu. Šarliui Andrėjas atrodė narciziškas, Šarlis žinojo, kad narcisizmas veda į homoseksualumą, Šarlis nesuprato, kaip Andrėjas gali klūpoti prie divos kojų, užuot leidęs jam, Šarliui, klūpoti prie jo.

– Kaip kvaila, mes niekad nesusitinkam, – pasakė jis prisiversdamas šypsotis (nes taip staiga Andrėjas vienas su juo, Andrėjas galbūt prieinamas – tai ir saldu, ir kėlė nerimą...). – Negalėtumėt sakyti, kad dėl mano kaltės, – pridūrė nesąmoningai, per daug karikatūriškai maivydamasis, bet tame gražiame bebaimiame veide priešais išvydo paprasčiausią nuostabą.

– Kodėl dėl jūsų ar mano kaltės? – paklausė juokdamasis Andrėjas. – Beje, kokia čia kaltė?

– To aš dar nežinau, – atsakė Šarlis trumpai, skambiai kaip varpelis nusijuokdamas.

Mat Šarlis, kuris kasdieniame gyvenime buvo toks taktiškas ir subtilus, supratingas ir net nuovokus laivo komisaras ir visko mačiusių turtuolių linksmintojas, tapdavo kvailumo, nerangumo, nevėkšliškumo įsikūnijimu, kai pasiduodavo savo polinkiams ir sumoteriškėdavo, kad patiktų. Jis buvo žavingas dėvėdamas sportinį švarką, nepakenčiamas dėvėdamas dželabą. Taigi, vaidindamas vyriškumą atrodydavo natūralus, o atsidavęs prigimčiai nesitvardydavo. Žodžiu, kai Šarlis vėl užimdavo savo vietą kovoje, sunkioje, nesiliaujančioje ir skausmingoje pederastijos kovoje, atrodė, kad tyčiojasi ir išjuokia ją. Šis prieštaravimas, daugeliu atveju slegiantis, kitais atvejais

apsaugojo jį nuo geros pylos, niekas negalėjo patikėti, kad suaugęs žmogus gali švebeldžiuoti, nertis iš kailio kitaip negu norėdamas pasišaipyti. Tad valandėlę jie su Andrėju žiūrėjo vienas į kitą kaip statulos, Šarlis besidaužančia širdimi galvojo: „Šį kartą jis mane suprato", o Andrėjas svarstė, ko tas žavingas tipas toks sunerimęs ir ką reiškia ta jo pantomima.

– Nesuprantu... – pasakė jis šypsodamasis. – Atleiskit, bet nesuprantu.

– Ko nesuprantat, mano mielas? – paklausė Šarlis klapsėdamas blakstienom. – Jūs negalit ar nenorit suprasti?

Ir žengė žingsnį arčiau, dirbtinė šypsena nenyko nuo jo lūpų, širdis šokte šoko per gerklę, jo šypsena švytėjo lyg balta vėliava, kurią galėtų staiga iškelti kaip geros valios ženklą, jeigu staiga viskas pašlytų. Apstulbęs Andrėjas matė kankinio, gedulingą, apsimestinai linksmą, sunerimusį veidą. Šarlis, prisiversdamas nutaisė išraišką, veidas nuo įtampos buvo ištįsęs, jis net drebėjo nuo minties apie smūgį, kuris gali ištikti. Andrėjas žingtelėjo atbulas, o išsekęs Šarlis pajuto palengvėjimą dėl laikino pralaimėjimo ir vos neatsisakė tęsti kovos. Jam reikėjo labai susikaupti, kad vėl galėtų pulti. Tik šį kartą rimta ir liūdna priekaišto ir širdgėlos išraiška, turėjo pakeisti linksmą, suokalbišką nuotykio ir malonumo atšvaitą veide. Keista, nusiminęs veidas nuramino Andrėją, kuris nepajėgė užsikrėsti tuo nesuprantamu linksmumu, bet buvo pasirengęs pajusti širdgėlą, kuri visada prieinama.

– Ar žinot, kad mane skaudinat? – švelniai suinkštė Šarlis, atsiremdamas alkūnėmis į turėklą ir žvelgdamas į tykią jūrą nerimastingomis akimis, šaudydamas jomis iš dešinės į kairę, iš kairės į dešinę lyg sektų ryklį kaskadininką.

– Aš? Skaudinu jus? – paklausė Andrėjas. – Kada? Kodėl?

– Na, atrodo, kad jūs pastebit tik tą svajonių būtybę, mūsų nacionalinę divą... Atrodo, kad pamirštat visus mūsų senus draugus šiame laive... Nagi, tik nesakykit, – kalbėjo toliau prieš gražiojo numylėtinio nustebusias akis (galų gale pamanys, kad jis kvailas, nes smarkiai mindžikavo vietoje), – kad toks jaunas vyras kaip jūs negali vienu metu būti keliuose meilės frontuose. Jūsų išvaizda nepanaši į ištikimo vyro, mano mielas berniuk... Tai būtų per daug neteisinga prieš kitus, kurie myli jus tiek pat, kiek mūsų diva...

Andrėjo akys, tos žydros ir naivios akys kaip kai kurių kareivių 1914 metų karo medalionuose, stabtelėjo maždaug virš jo peties, antakiai susiraukė ir Šarliui pasirodė, lyg už tų pakeltų žaliuzių matytų spragsint kiek surūdijusį skaidrių aparatą, kuris paeiliui Andrėjui rodo visus, šiame laive galinčius jį „tiek pat mylėti". Pamatė sušmėžuojant Klarisę, Edmą, Olgą, regėjo aparatą sustojant, vėl įsijungiant, sukantis atgal: Olga, Edma, Klarisė kiek lėčiau, paskui jis pasileido pašėlusiai suktis paskutinį kartą ir sustojo pasigirdus avarijos triukšmui ir metalo džeržgesiui ties juo, Šarliu Bolinžeriu, kuris iš tiesų ir buvo jį „tiek pat mylintis". Andrėjo veidas sustingo, gerklę suspaudė tarsi spazmas ir jis sumurmėjo: „O, ne, prašau jūsų!", maldaujamu balsu, kuris iš tokio smarkuolio lūpų būtų Šarlį iki ašarų prajuokinęs, jei tik akyse jau nebūtų susitvenkusios ašaros. Jis tai laiku pajuto, nesuprantamai burbėdamas apsigręžė ir pasileido savo kajutės link, pas vienintelį patikimą vyrą jo gyvenime: kapitoną Eledoką.

Nusiminęs ir kaltas Andrėjas žiūrėjo į jį tolstantį, paskui lyg atsibudęs nubėgo visko papasakoti savo meilužei.

„Narcizas“ pagal programą turėjo atplaukti į Alikantę, o paskui priplaukti Palmą. Alikantėje jie gers cheresą klausydamiesi Kriozės atliekamo de Faljos ir Doriači dainuojamos didžiosios Karmen arijos – žinoma, jeigu ji liausis dainavusi *Mėnesienoje*. Ispaniškas klimatas leido numatyti kai kurių aistrų kulminacijas. Bet staiga pakilo širdis, o ypač kūnus užliejantis sirokas ir prikaustė prie kušečių beveik visus kruizo dalyvius. Kiekvienas, įsikniaubęs į paklodes ir kamuojamas pykinimo, išsižadėjo jausmų arba išgyveno juos gerokai silpniau. Gamta įveikė daugumą liukso klasės keleivių, išskyrus Armaną Botė-Lebrešą, kuriam pasisekė ir jis visą dieną išsiblaškęs maklinėjo po pasvirus „Narcizo“ koridorius. Nors nuo vaikystės buvo pasmerktas dvasinei vienatvei ir su ja susitaikęs, fiziškai jos nekentė.

Dienai baigiantis „Narcizas“ pasislėpė už Ibisos salos, aplenkęs vieną mėgstamiausių sustojimo vietų ir iškeitęs ją į begalinį blankų vakarą.

Vos tik „Narcizas“ priartėjo prie Palmos krantinės, keleiviai skubėdami išlipo. Visi žavėjosi geru oru šioje svilinančioje saloje, tarsi „Narcizas“ būtų švino prikrautas krovininis laivas arba nuo pat išplaukimo iš Kanų liukso klasės keleiviai būtų sumesti į pačią triumo gilumą. Tiesą sakant, jūros vėjelis gerai vėdino kiekvieną „Narcizo“ užkampį, tačiau laivo atmosferoje kažkas buvo galutinai sugedę. Atrodė, denį slegia kažkoks grėslus sąstingis ir, išskyrus Kriozę ir Doriači, kurie ir toliau guviai darbuodavosi peiliu ir šakute, lėkštės su pietų patiekalais iškeliavo atgal į virtuvę nepaliestos. Tam tikra prasme statymai buvo padaryti. Kiekvienas – nesvarbu, ar tiesiogiai susijęs, ar ne, – tai jautė ir dėl to kiekvienas sakinys skambėjo niūriai. Net Edmai Botė-Lebreš, nors tokiose situacijose buvo labai patyrusi, pratusi įsimintinus įvykius paversti nereikšmingomis aplinkybėmis, net gražiajai Edmai buvo sunku valdyti savo mažytę bendruomenę; visi lošėjai tapo pernelyg nervingi: net Žiuljenas Peira buvo įsitempęs, antakiai suraukti, nelikę nė lašo įprasto nerūpestingumo. Per likimo įgeidį bendra įtampa, regis, išėjo į naudą tik Klarisei Letiujė. Ji vėl dažėsi, bet dabar sumaniai: skruostai buvo nebe tokie įdubę, akys šviesesnės, žvilgsnis aiškesnis, jos spindintis grožis ryškėjo. Į ją visi žiūrėjo – nuo kapitono Eledoko iki triu-

mo darbininko. Žiūrėjo į ją einančią, įsikibusią savo beprotiškai meilei už parankės. Laimė taip lengvai įveikė jos sumaištį, kad kartais ji sugraudindavo net Olgą. Pagaliau per daug ji gėrė tik vakarais ir pati užsisakydavo gėrimus.

Palmoje visus išvakarėse atėjusius prancūziškus laikraščius pasistengė susišluoti Olga prieš pat nosį Erikui Letiujė, nors tvyrant visuotiniam abejingumui jie išlipo iš laivo beveik susikibę už parankių, mat jausmingasis laivo serialas akivaizdžiai buvo Žiuljeno ir Klarisės rankose, jų idilė staiga aplenkė Olgos ir Doriači idiles. Tai nesiliovė erzinti Olgos: ji džiūgavo iškrėtusi Erikui šunybę, bet jai vis dėlto būtų patikę, kad atgarsiai ir šnabždesiai sklistų vien apie ją, o ne apie tą vargšę Klarisę. Ji ir toliau vadino ją „vargše Klarise“, kad galėtų nesiliauti jos gailėtis ir tokiu būdu išvengtų pavydo. Nes po visuotinio perversmo dabar Klarisė, vadinasi, ir Žiuljenas žadino pavydą.

Olga pirmoji grįžo į laivą, sakytum, perdėtai rūpestingai po ranka spausdama laikraščius. Jai ant kulnų mynė Erikas Letiujė, jis atrodė labai savimi patenkintas, o kiek vėliau parėjo Žiuljenas Peira, kuris praleido popietę skambindamas telefonu. Taigi aštuntą valandą vakaro visi buvo susirinkę denio bare, visi šypsojosi, tarsi pasivaikščiojimas sausumoje būtų praskaidrinęs kiekvieno nuotaiką. Tik Andrėjas atrodė rūškanas, bet tik todėl, kad divos nebuvo šalia, nes ji visą popietę buvo išėjusi ir dar negrįžusi, nors iki koncerto likusios dvi valandos. Tai pastebėjo kapitonas Eledokas, vieną po kito triukšmingai tuštindamas alaus bokalus stebint nepritariančiam barmenui, įpratusiam atnešti alų jam į kajutę, kur šliurpsėjimas mažiau trikdė bendrą nuotaiką.

Kapitonui Eledokui pateisinti reikia pasakyti, kad jis buvo kraštutinai priblokštas užvakarykščių muštynių. Priešingai negu galima pamanyti žvelgiant į jo kūno sudėjimą ir stotą, taip pat į diktatorišką laikyseną, kapitonas Eledokas nebuvo karingas vyras. Jis nebuvo vienas iš tų tvirtų, greitų muštis jūrininkų, kurie Džeko Londono romanuose kaip ąžuolai virsta vienas ant kito, sudavę kits kitam šimtą smūgių į pasmakrę ir išmaukę dvidešimt butelių, – priešingai! Kapitonas Eledokas per savo ilgą, kad ir neaudringą, karjerą tebuvo dalyvavęs dviejuose susirėmimuose, bet ir tai nenoromis, kai išvadintas siaurapročiu, skuduru, raguotu ir bailiu turėjo pasipriešinti ir prieiti prie užgauliotojo, kad neįžeistų savo ekipažo. Beje, abu kartus jį tiesiog sudraskė į skutus du daug žemesni vyrukai: airis bocmanas ir kinas virėjas. Pastarieji jam nespėjus nė mirktelt sviedė Eledoką, jo kepurę ir autoritetą virš šios nuodėmingos vietos pianino ir taburečių. Taigi muštynių „Žiuljenas prieš Eriką“ sparta ir žiaurumas jį be galo sužavėjo tiek vienu, tiek kitu keleiviu, kuriuos iki šiol nedvejodamas niekino, o Žiuljenui (šunų ir aukštuomenės dresuotojui) jautė šiokį tokį atlaidumą, bet Erikui (komunistų laikraštininkui) – ne. Tačiau greta susižavėjimo jį ėmė siaubas dėl šio rimto kivirčo pasekmių. Vieno nakvynė gydykloje, apie kito meilės nuotykį sklandantys gandai jo paniką dar sustiprino. Jis jau regėjo, kaip krauju nutaškytame denyje pasitinka keturis brolius Potenus ir Kanų policijos komisarą, o gal ir vidaus reikalų ministrą, kuriam ašarodamas prisipažįsta, kad nepalaikė tvarkos laive, kaip liepia pareiginiai nuostatai. Tad kapitonas visą rytmetį ir popietę vaikščiojo susirūpinusiu veidu, galų gale tai pastebėjo Šarlis, ir kai jam buvo paaiškintos priežastys, vienąsyk pasirodė esąs geras patarėjas. Reikėjo, kad pats Eledokas, įsikandęs į

dantis alyvmedžio šakelę tarsi taikos balandis, pasikalbėtų su priešininkais ir išpeštų iš jų taikos pažadą. Kapitonas pradėjo nuo Žiuljeno Peira, kurio Markė – mat visi laive apie jį kalbėjo – buvo dingstis jį aplankyti.

– Gražus darbas... Dailus... – sumurmėjo Eledokas vietoje komentaro, kai atsidūrė Žiuljeno kajutėje priešais peizažą su sniegu.

– Jums patinka? – paklausė Žiuljenas Peira šnairuodamas į jį, bet maloniai šypsodamasis.

Eledokas dar kartą sumurmėjo „Gražus darbas... gražus darbas“, šį kartą atšiauriai. Jis nesiryžo pradėti. Savotiškas vyriškas drovumas kliudė jam suaugusio žmogaus, mažiausiai penkiolika metų jaunesnio vyro prašyti pažado daugiau nebemušti kito to paties amžiaus tipo (tarsi jie būtų draugeliai toje pačioje mokykloje, o jis auklėtojas). Taigi Eledokas rūpestingai išsišnirpštė nosį, patikrinęs nosinę ją sulankstė ir, dideliam Žiuljeno palengvėjimui, įsidėjo į kišenę.

– Tarp jūsų ir to tipo iš *Forumo*... – pradėjo Eledokas, – rūko dūmai, ar ne? Tik bum, bum... – pridūrė kapitonas smarkiai kumščiu dunksėdamas ranką, kad iliustruotų ir paaiškintų savo žodžius.

– Taip, – atsakė susidomėjęs Žiuljenas, – taip, iš tiesų. Man labai gaila, kapitone.

– Ar greit vėl pradėsit? – pasiteiravo Eledokas pasipūtėlišku tonu.

Žiuljenas ėmė juoktis.

– Nesudariau jokio išankstinio plano, – atsakė. – Nieko negaliu garantuoti... Jums taip patiko? Tikros muštynės – visai neblogai, ar ne? – kalbėjo toliau, staiga patenkintas savimi, blizgančiomis akimis.

Eledokas paklausė savęs, ar ne geriau būtų buvę išvengti šios temos, akivaizdžiai anam teikiančios tokį pasimėgavimą.

– Muštynės šiame laive uždraustos, – vėl prakalbo jis griežtai. – Kitą kartą ir jus, ir kitą uždarysim į karcerį.

– Į karcerį! – (Žiuljenas prapliupo kvatotis.) – Į karcerį? Netgi šitaip? Kapitone, juk neuždarysit į karcerį žmonių, kurie išleido devynis milijonus už aštuonių dienų kruizą po atviru dangum... Arba uždarykit kartu ir Hansą Helmutą Kriozę su pianinu! Mūsų gerąjį Hansą Helmutą Kriozę su jo partitūromis, jei nenorit, kad pareikalautume grąžinti pinigus... Beje, būtų visai malonu klausytis muzikos surakintiems, ir t. t.

Kapitonui teko trauktis negavus iš to juokdario jokių pažadų! Tačiau gerokai labiau pasisekė pas kitą niektauzą, šis, didelei Eledoko nuostabai, visiškai jam pritarė. Erikas Letiujė, pasirodo, buvo pasiruošęs susitaikyti, sutvirtinti pažadą vyrišku rankų paspaudimu su buvusiu varžovu. Nekreipdamas dėmesio į apstulbimo, net išgąsčio išraišką jų susitikimą stebėjusios moters klounės veide, Eledokas tuoj perdavė šį pasiūlymą pirmajam priešininkui, o šiam, kaip jam pasirodė, taip pat nustebusiam, neliko nieko kito, tik sekti paskui jį iki taikos kajutės, – taip jis ir padarė. Baigęs šių derybų atpasakojimą Šarliui ir Edmai Botė-Lebreš – pačiame pokalbio įkarštyje – jis labai nustebo nesulaukęs nei deramo smalsumo, nei palaikymo. Tiesą sakant, po šios taikos dar liko nemažai įtarimų ir būgštavimų.

Tuo pačiu metu kaip švieži vaisiai, šviežias maistas, gėlės vazose ir paštas, į „Narcizą“ su laikraščiais įsėlino ir maras. Ypač vieno laikraščio. To paties, kurį Olga slėpė savo rankinėje ir kurį „Poteno kruizų“ būstinėje kažkam šovė į galvą padėti prie dienos laikraščių. Suprantama, laikraštį rado ir pasidėjo į krūvą su savo finansiniais dienraščiais mažiausiai jais besidomintis Armanas. Tuo metu jis nesuprato, niekada ir visai nesuprato, net vėliau, kodėl ta mažoji Olga jį atkakliai visur sekioja ir prašo patarti dėl biržos. Galų gale jis atvertė jį. Sumekeno vieną kitą „O-o, a-a, ė-ė...“ pamatęs lemtingąją nuotrauką, ir kelis kartus iš už apskritų akinių slapčiomis dėbtelėjęs į tą jauną moterį, smiliumi atpalaidavęs kaklaraištį juodais ir baltais langučiais, pasakė:

– Jūs labai gražiai atrodot šitoje nuotraukoje, jūs tikrai labai fotogeniška.

– Taip, – atsakė Olga gūžtelėdama pečiais. – Ir ponas Letiujė neblogai atrodo, – pridūrė ji tuo pačiu išsiblaškiusiu tonu, paskui pasakė, – jei leisite, – ji pagaliau pačiupo laikraštį ir spruko.

Ji įėjo į savo kajutę, užstūmė skląstį ir alsuodama atsisėdo ant lovos. Jai atrodė, kad rankose laiko bombą. Ji dar dvejojo –

joje grūmėsi baimė, ką gali iškrėsti tas dailusis niekšas, kai jau bus užspeistas, ir neįveikiamas noras pamatyti jo, išvydusio tą straipsnį, veidą. Išvydusio nuotrauką ir perskaičiusio tekstą, – ji kartojo sau prierašą po nuotrauka, įstrigusį atmintyje, kai skaitė pirmą kartą. Negalėdama apsispręsti nuėjo ieškoti patarimo. Tačiau ir tai jau buvo sprendimas, nes, užuot ėjusi pas Edmą, turinčią aukštuomenės moters priešiškumo visokiems skandalams refleksą, patarsiančią jai tylėti, kaip ir pirmą kartą, nuėjo pas Doriači – jos elgesys kruizo metu neabejotinai rodė šiokią tokią aistrą akibrokštams. Tačiau, dideliam jos nusivylimui, tos muštynės akivaizdžiai nesuvirpino divos karo instinkto. Iš pradžių jos vyzdžiai žybtelėjo lyg tolimieji žibintai, bet iškart persijungė į artimąsias šviesas ir, regis, taip liko.

– Nereikia to daryti, – pasakė ji Olgai mosikuodama susuktu laikraščiu ir iškeldama jį beveik kaip vėzdą. – Nereikia, nes jau ir taip viskas sudėtinga... Ji bijo, o jis, tas – piktas. Nereikia jo vesti iš kantrybės, suprantat? – pasakė Doriači, jos veidas akimirkai persimainė ir ji tapo geraširde, šaunia ir atjaučiančia itale. – Jie iš tikrųjų vienas kitą myli, suprantat.

– Kas jie? – paklausė suirzusi Olga ir pasiėmė laikraštį. – A, taip! Žiuljenas ir Klarisė... Žinau, taip, žinau, – pridūrė ji šypsodama ironiška šypsenėle, tuoj pat sukėlusia divos įtūžį.

– Žinot! Ką jūs žinot? Kaip – žinot? Jūs negalite žinoti. Daugių daugiausia jūs galit meilę suvaidinti, tai viskas. Ir tai, sakau jums – kraštutiniu atveju... Jūs, vargšele mano, nieko nenutuokiat apie nesuinteresuotumą ir didžius jausmus. Jūs jau laikot save žvaigžde ir visą gyvenimą manysit, kad tai kažką reiškia, ir tiek. O šitą laikraštį aš pasilieku! – sušuko ji šiurkščiai išplėšdama vėzdą Olgai iš rankų, ši liko it musę kandusi, pasipiktinusi.

– Bet... bet... – vebleno išraudusi, – bet...

– Bet nieko! – atsakė Doriači uždarydama paskui save duris ir suplodama rankomis tarsi sakytų „vienas geras darbas padarytas“.

Būtų taip nesipuikavusi, jei būtų žinojusi, kad Olga savo kambaryje turi bent penkiolika laikraščio numerių.

– Na, mano mergaite, juk neslėpsit nuo manęs to, ką žinau, ar ne? Tai kaip?

Edma kreipėsi į Olgą meiliu ir pailsusiu balsu, atrodė kaip mokytoja, kuri sutinka įsileisti mokinę į savo pamoką, bet nesutinka, kad ši nuslėptų Marinjano mūšio datą. Ji žiūrėjo įsmeigusi akis į šią ambicingą žvaigždutę sumaniai, labai sumaniai šypsodamasi, pakankamai, kad Olgos priešinimasis nusilptų ir liautųsi. Klausimas buvo toks: „Kodėl Palmoje nebuvo likę nė vieno prancūziško laikraščio ir kodėl Olga parsitempė į laivą visą karutį laikraščių ir visus Dievas žino kur paslėpė?“

– Jūs atspėjot? – netvirtai prakalbo Olga, dėdama paskutines pastangas išsisukti nuo „Agatos Kristi – Botė-Lebreš“.

– O, aš nieko neatspėjau, oi, visai ne: aš viską *supratau*, tai ne tas pats. Nemačiau įvykių, bet mačiau jų *priežastį*: apsimestinę šypseną, mažiau dėmesio, per daug storžieviškumo ir staiga moteris nebegali vyro pakęsti...

Edma, savaime suprantama, kalbėjo apie Klarisę, tačiau jos žodžiai kuo puikiausiai tiko Olgai. O ši, kuriai niekada neateidavo į galvą, kad kiti kalba ne apie ją, o apie ką nors kitą, pritaikė juos sau ir susižavėjo skvarbiu Edmos Botė-Lebreš

protu. „Ta šalta širdis giliai nėra šalta, nes perdėtas Edmos Botė-Lebreš jautrumas, perdėtas snobiškumas retsykiais daro ją beveik tikra moterimi“, – pamanė Olga. Prustas šiame laive būtų tiesiog mėgavęsis (taip, ji buvo skaičiusi du lapus *Didžiųjų prancūzų rašytojų antologijos* vyresnėms klasėms, ši antologija ne kartą pravertė Olgai – kaip pačiai atrodė, gyvenimo persisotinusiai intelektualei).

Staiga Edmos draugystė Olgai Lamuru, -ru, o ne -rio (sąmoningas netaktas virto smagia klaida), tapo svarbiausiu dalyku. Olga puikiausiai regėjo save tos itin turtingos aukštuomenės poros įdukrintą. Matė save sveikinamą Fošo prospekte turtingiausių griežtų šešiasdešimtmečių, apstulbusių nuo jos jaunystės, drąsos, taip pat „klasiškumo“, nuo to, kad ji vėl patvirtino prancūzų kino (ir jo terpės) kilmingumą. Tie visagaliai pramonininkai Olgos dėka prisimins, kad Liudvikas XIV sodindavo Rasiną ir Šameslė* (ar tikrai ją? reikia patikrinti) prie savo stalo, ir Olgos dėka pamirš tų nelaimingų prasčiokiškų kaliausių, kuriomis, neva žvaigždėmis, per pastarąjį dešimtmetį užverstas kinas, krūtis ir užpakalius. Kol dar neatsidūrė Fošo prospekte ir nepatikėjo sportiško laukinės audinės švarkelio senam metrdoteliui, kuris ją jau dievino ir kurį ji maloniai kalbins apie jo reumatą, „Narcizo“ laive tebeesanti Olga parodė didžiajai draugei, savo antrajai motinai, rankinėje slėptą voką, atsisėdo šalia blausiai apšviestame kampe ir kartu su ja palinko prie savo širdies draugužio savaitraščio: nuotrauka buvo ryški. Joje buvo matyti Erikas Letiujė, aistringai glaudžiantis prie savęs nustebusią ir truputį baugščią Olgą Lamuru. Žinoma, tą dieną Erikas sugriebė Olgą už liemens su jėga vyro, kuris mato moterį kren-

* Panelė de Šameslė (de Champmeslé) – XVII a. prancūzų tragedijų aktorė.

tant, o Olga atrodė tokia sutrikusi tikriausiai iš baimės parkristi. „Tačiau nuotraukoje nematyti atsitiktinio fizinio kritimo“, – pastebėjo pro sukąstus dantis Edma ir švilptelėjo su pasigėrėjimu, bet pašiurpusi. Suraukusi antakius atsigręžė į Olgą:

– Ką gi, Olga, mano mažute... suprantu jūsų išgąstį. Tas Letiujė pasius!

– Dėl manęs nesirūpinkit, – atsakė drąsioji Olga, vis dar vaidindama įdukrintą merginą. – Jis pamatys tik Kanuose, o aš būsiu toli.

– Bet aš visai jumis nesirūpinu! – atkirto Edma, kuriai ta mintis pasirodė akiplėšiška. – Veikiau jau susirūpinčiau dėl Klarisės. Tokio tipo vyrai visada priverčia kitą žmogų mokėti už savo nemalonumus, net jei jie kyla iš kitur... Dieve mano, kokia nuotrauka!

– Ar paskaitėt tekstą? – paklausė Olga atsidusdama iš malonumo.

Edma vėl palinko prie laikraščio: „Ar tik ne gražųjį Eriką Letiujė, santūriojo *Forumo* direktorių, matome mėginantį pamiršti politiką ir humaniškumą? Galim jį suprasti, juk matom, kad nauja jo laikoma vėliava yra ne kas kita, o mūsų pirmoji žvaigždutė, gražioji Olga Lamuru: atrodo, ji ne visai jam pritaria – gal galvoja apie prodiuserį Simoną Bežarą (nuotraukoje jo nėra), kurio filmas *Ugnis ir dūmai* vis dar triumfuoja Paryžiuje. Ką gi! Gal patyręs kapitalizmo žavesį – nors jį patirti turėjo su žmona Klarise Letiujė, mergautine pavarde Baron, iš plieno gamintojų šeimos (jos taip pat nėra mūsų nuotraukoje), – p. Letiujė taps atlaidesnis buržuazijos prabangai.“

– Ohoho! – šūktelėjo nervingai juokdamasi Edma. – Gera pradžia...

– Jūs dar nebaigėt... – Olga juokėsi, bet nebuvo visai rami. –

Pažiūrėkit: „Ar Erikas Letiujė, „Liaudies draugas“, leidžia atostogas laive *Narcizas*, kur muzikinis kruizas kainuoja koketišką devyniasdešimties tūkstančių frankų sumelę, norėdamas demaskuoti kruizo bendrakeleivius, ar juos suprasti? Mūsų skaitytojams patiks.“

– O, tai šlykštu! – piktinosi Edma. – Dieve mano... – pasakė imdama laikraštį Olgai iš rankų, – ką jie rašo? Devyniasdešimt tūkstančių frankų? Tikra beprotybė! Išbarsiu savo sekretorių!

– Jūs nežinojot?

Olga buvo iš tikrųjų paniekinta. Ji nežinojo: turtingų žmonių snobiškumas pasireiškia ir tuo, kad jiems viskas atrodo per brangu. Kai kurie dėl to net keliauja antra klase, naudojasi galimybe sutaupyti – patys turtingiausi visada tuo labai gardžiavosi – ir tokiu būdu apsimeta „palaikantys ryšį“ su šauniąja prancūzų liaudimi.

– Kaip manot, ką Erikas darys? – paklausė Olga, jos basučių pakulnės kaukšėjo per tamsų denį Edmai pavymui – ši iš pasipiktinimo paspartino žingsnį.

– Nežinau, bet triukšmo bus! Sakykit, ar jis labai jus įsimylėjęs? Žinoma, ne, – toliau kalbėjo Edma Olgai nieko neatsakius, – įsimylėjęs tik save. O jūs, Olga, mano mažute? Jums visa tai, visi šie atgarsiai labai nemalonūs?

– Dėl Simono – taip, – atsakė Olga įsitikinimo persmelktu balsu (balsas staiga sužadino Edmos antipatiją jai).

– O, ne. Tik nesakykit, kad jums nors kiek rūpi tas vargšas Simonas Bežaras! Jau būtume tai pastebėję! Vargšelis Simonas... Ar žinot, kad jis labai labai simpatiškas vyras: gyvas, daug kam labai jautrus, tai stebina, labai stebina... – kalbėjo ji toliau mąsliai tarsi etnologė, pamačiusi nesuklasifikuojamą gyvūnų rūšį.

– Vargšas Simonas tikrai mielas katinas, bet... – pradėjo Olga. Tačiau išbraukė žodį katinas dar neištarusi. – Keistas gyvūnas tas Simonas, – teištarė.

– Ką jūs norit pasakyti, Olga, mano mažute? Prisėskim čia valandėlei, – pakvietė Edma įsmukdama į damų drabužinę, tarsi išsekusi sėsdamasi ant kėdės priešais veidrodį.

– Noriu pasakyti, kad kaip draugas jis neprilygstamas, bet kaip širdies draugas – sudėtingesnis, – pasakė Olga sumišusi nusijuokdama, tas juokas jai pačiai pasirodė kuo maloniausias, tačiau teisingoji Edma po jo sugriežė dantimis. – Simonas bijo, kad myliu jį ne dėl jo paties, tad praktiškai nuslėpė nuo manęs, jog yra prodiuseris! Žinot? Aš tik Kanuose sužinojau, kad jis ir prodiuseris, ir pagrindinio prizo laimėtojas. Prieš metus buvo beveik nežinomas, ir turiu pasakyti, kad mūsų, besilažinančių, jog Simonui Bežarui pasiseks kine, buvo nedaug, – pasakojo Olga trumpai nusijuokdama, didžiuodamasi savo nesuinteresuotumu ir uosle.

Nelaimingoji nežinojo, kad Simonas jau Edmai pasakojo, kaip apdovanojimų teikimo vakarą puolė jam ant kaklo keturios žvaigždutės, tarp jų ir Olga Lamuru, -ru, toji pati. Edma Botė-Lebreš mintyse sušuko Olgai sarkastišką „bravo... šimtąkart bravo".

– Tik dabar, kai jis dėl manęs tikras, – tęsė pastaroji, paskendusi idiliškose svajose, – kai jis tikras dėl manęs ir, savotiškai, tikras dėl mano ištikimybės... Tik nesuklyskit, – gyvai kalbėjo ji toliau (o Edma tiesiog netvėrė pykčiu, tarsi žvėris, kuriam iš galvos rūko dūmai, o dantimis ji krimto nematomus žąslus), – nesuklyskit: kalbu apie tikrą ištikimybę, tą, kuri ilgai trunka... ne apie tą, kurią pripažįsta po darbo nuo penkių iki septynių susitinkantys meilužiai, kuri priklauso nuo stai-

ga užvirusio kraujo ar nuo ūmaus barnio kokį vakarą, kaip mums, jaunoms, kartais nutinka... mums, moterims! – pasitaisė tuoj pat.

Ji taip manė, tačiau buvo kiek pavėluota: Edma ją išgirdo ir suprato, ji vis tūžmingiau atlošdavo galvą braukdama per plaukus šepečiu, kurį priešingai, vos judino.

Tai buvo pirmas dalykas, kurį pastebėjo į drabužinės oazę įžengusi Doriači. Jos akys buvo anglies juodumo, įtūžusios, tačiau akylos, nes ji stabtelėjo pamačiusi Edmos judesius ir stebėjo ją iš pradžių sutrikusi, paskui tarsi su džiugesiu, o tada pasigirdo žemas, griausmingas ir užkrečiamas juokas.

– Kas gi jums yra? – paklausė Edma Botė-Lebreš, neaiškiai įsižeidusi, kad sukėlė tą juoką, bet pasirengusi juoktis drauge, staiga liovusis linksėti galva.

– Tai dėl to, – pasakė Doriači mėgdžiodama ją veidrodyje, – kad jūs kilnojat galvą, o ne šepetį, kaip belgai daro su degtukų dėžute, žinot? Norėdami sužinot, ar viduje yra degtukų, jie purto galvą, ne dėžutę, – pakartojo ji dar ramiai, o tada vėl prapliupo kvatotis nesustabdomomis „cha cha cha" kaskadomis, užkrėsdama Edmą ir erzindama Olgą – jai tas juokas kas kartą primindavo nesusipratimą su jaunu veršiuku.

– Mes jau nerimavom, – dygiai pasakė ji Doriači, kuri atsisėdusi pudravosi milžinišku ryškiai rausvu pūkučiu.

„Keista, kokie per dideli visi tie aksesuarai", – šmėstelėjo Edmai. Reikėtų gerokai keistos arba froidiškos teorijos, kad galėtų šį neatitikimą pakomentuoti Paryžiuje. Nerimaujanti Olga neatlyžo:

– Ką visą popietę galima veikti Palmoje?

– Ten labai gražu, – atsakė Doriači, jos akys juokėsi. – Galima pamatyti žavingų kampelių arba susitikti su senais drau-

gais – pagal nuotaiką. Ar man išėjus laive vaiduoklyje nieko neįvyko?

– Andrėjas vos neišvaikščiojo skylės denyje, bet, regis, daugiau nieko ir neįvyko, – atsakė Edma.

– O, visos trys esam „A“: Dorija, Edma, Olga... Kaip smagu, – išvinguriavo Olga Lamuru skambiu balsu. – Mūsų ta pati galūnė, – pakartojo kitoms dviem tebetylint.

– Jei ne ta pati šeima – tai nieko baisaus, – tvirtai atsakė Edma Botė-Lebreš.

Ir atsistodama – beje, labai prastai pasidažiusi veidą – pridūrė:

– Olga, mano mažute, būkit maloni, pasilikit tą laikraštį sau, gerai? Mes dar pakalbėsim apie tai... kai aptarsim jūsų psichologines problemas, – pridūrė ji kiek pailsusiu balsu.

Likusios vienos diva ir Olga Lamuru iš pradžių nežiūrėjo viena į kitą, jų akys susitiko viduriniame veidrodyje nepasitikėdamos ir nenoromis: Doriači žvelgė „autografams skirtu“ žvilgsniu, Olga nutaisiusi dygią šypsenėlę.

– Kaip jaučiasi ponas Letiujė? – maloniu ir niekinamu balsu paklausė Doriači tušu permirkusiu šepetėliu riesdama juodas blakstienas, visa tai darė išdidi ir šalta.

– Reikėtų paklausti Klarisės Letiujė, – atsakė Olga, atrodydama atitolusi, ji būtų mielai iš ten dingusi, jei mintis apie kritišką Doriači žvilgsnį į nugarą nebūtų žadinusi savotiško siaubo (nors kuriai iš jųdviejų turėjo kauptis graužaties riebaliukai?), – tokio, kad ji ryžosi iš naujo nusilakuoti kojų nagus, laimei, lako flakonėlis visada buvo po ranka.

Doriači uždarė savo milžiną krepšį:

– Jei ko ir klausčiau gražiosios Klarisės, tai naujienų apie

gražųjį Žiuljeną. Jūs, vaikeli, prastai informuota: šiame laive poros ne visada teisėtos...

Ironija buvo labai akivaizdi, ir iš įsiūčio išblyškusi Olga užsilašino kelis ryškiai raudonus lašus ant naujų džinsų. Ji bevil-tiškai stengėsi sugalvoti lygiavertį atsakymą, bet subruzdusios smegenys, nepaisydamos jos kreipimosi, nieko nesumojo.

– Jums reikėtų nusidažyti plaukus, – baigė Doriači didingu žingsniu eidama durų link. – Venecijietiška rusva suteiktų jums daugiau charakterio... Šita dirbtinė šviesi spalva atrodo varganai!

Ir dingo palikusi Olgą įsiūčio ašarų sklidinomis akimis. Ji vėl išėjo įkvėpti gryno oro. Tiesiog purslojo ir aprimo tik pamačiusi denyje širdgėlos nualintą Andrėją. Truputį padvejojusi Olga pranešė apie tai Žiuljenui Peira.

– Vaikščiojat tokiu oru? Geras sumanymas...

Žiuljenas prisitaikė prie Andrėjo žingsnio ir iš tiesų sunerimo pamatęs, koks išblyškęs jo veidas, nors šis jį ir slėpė; pasilenkęs pamatė jį atjaunėjusį, bet nuniokotą liūdesio – veidą labai jauno vyro, kuris pasiruošęs viskam. Kaip šis nuostabus tipas galėjo pulti į tokią būseną dėl šešiasdešimtmetės moters, kurios buvo šimtasis ir tikrai nepaskutinis meilužis? Vis dėlto tai pasaulis aukštyn kojom... Žiuljenas, nors ir jautė Doriači instinktyvų draugiškumą, tūžo ant jos. Šitas žigolas nebuvo pragmatiškas ir šaltas kaip tikras žigolas, ji neturėjo bausti jo taip žiauriai, o Klarisės sugalvotas pateisinimas kėlė nerimą, nes iš jos lūpų skambėjo kaip išdavystė.

– Jūs nesuvokiat, – sakė Klarisė, – jos amžiaus vien ryžtis ką nors pamilti jau yra sukrečiantis dalykas, o jei šešiasdešimtmetė Doriači leisis sujaudinama Andrėjo – jos gyvenimo pa-

baiga gali būti klaiki. Jeigu jį pamiltų, kas atsitiktų po metų, o po penkerių? Ar galit man pasakyti?

– Na! Vėliau, vėliau... – atsakė Žiuljenas, kuris nesąmoningai garbino laikinumą.

Jis negalėjo nieko pasakyti apie save Klarisei, bet jam kalbėti kliudė ne tiek baimė netekti Klarisės, kiek baimė, kad jos pasitikėjimas vyrais apskritai vėl bus pakirstas ir apviltas. Tas Klarisės bruožas jį šiek tiek erzino. Labiausiai jį žavėjo suvokimas, kad daugiau nerimauja dėl jos, o ne dėl savęs. Jis ilgai manė, kad toks pasirinkimas būdingas vien mazochistams arba labai sentimentaliems žmonėms, mėgstantiems būti nelaimingiems, pasineriantiems į širdgėlą, jų instinktyviai nekentė dėl natūralumo stokos. Mylėti žmogų dėl jo gerovės jam atrodė normalu, bet teikti pirmenybę ne savo, o kito gerovei panašu į pigų sentimentalų romaną, beveik liguista. Tačiau įsivaizduodavo, kas būtų siaubingiausia – matyti, kaip jo švelniąją, gražiąją Klarisę, išlipusią iš laivo, automobiliu išsiveža Erikas, Klarisę, galutinai susitaikiusią su vienatve ir nekenčiančią Žiuljeno už tai, kad įtikino ją, jog jos vienatvė gali baigtis. Įsivaizdavo Klarisę moderniame stikliniame name, atsirėmusią kakta į lietumi ir nuoboduliu sruvenantį stiklą, o jai už nugaros smėlio spalvos prabangiame ir nykiame interjere Erikas Letiujė su bendradarbiais šaiposi laukdami, kol ji ims gerti. Kol išgers per daug. Nuo šio naivaus reginio, kurio naivumą kiek gožė prabanga ir šaltis, Žiuljenas kartais iš širdgėlos raitydavosi lovoje. Kai pripuolamai per visą dieną spėdavo Klarisę slapta pabučiuoti, tuose bučiniuose buvo užuojauta ir švelnus pyktis – tai ją kerėjo. Kai nebūdavo atsargi, ji švelniai ir dėkingai žiūrėdavo į ilgas, putlias savo meilužio lūpas – beveik atsijusi nuo meilės jam, – ta šilta ir gaivi bur-

na jai atrodė neišsenkamo meilumo ir alsavimo šaltinis, vien šios lūpos galėjo grąžinti jai tūkstančius bučinių, kuriuos per pastaruosius metus iš jos buvo atėmę, pavogę. Jai patiko liesas, raumeningas, aiškių kontūrų ir vaikiškas Žiuljeno kūnas, kuriame buvo švelnių odos lopinėlių ir vyriškų vietų, odos lopinėlių, apžėlusių minkštais, šviesesniais negu jo plaukai šereliais. Jai patiko Žiuljeno vaikiškumas, kaip nušvisdavo jo akys, kai jam girdint kiti prabildavo apie lošimą, žirgus ar tapybą. Ji brangino tą vaiką, tokiomis valandėlėmis svajojo, kad netrukus galės jam tuos žirgus arba drobes, žodžiu, jo žaislus padovanoti. Ir mylėjo vyrą, kai jis žvelgė į ją ir jo akys tapdavo gilios ir matinės, nelaimingos dėl daugybės sutramdytų gestų, kai matė, kaip sukąsti žandikauliai gniaužia raminančius meilės žodžius, jai patiko žemas, regis, taip pat slopinamas jo balsas... Vyriško, ryžtingo Žiuljeno balsas slėpė nuo kitų jautrų ir linksmą Žiuljeną; jai patiko, kad jis manosi stiprus – gali ją apginti ir prireikus sugebės tai padaryti. Jai patiko, kad jis nori viską spręsti drauge, viskuo su ja dalytis, išskyrus sprendimą, už kurį tik pats turėjo būti atsakingas – pasiimti ją ir pasilikti, patiko, kad jis nieko nepasakoja apie savo kaip laisvo vyro būgštavimus, dvejones įsipareigoti ilgam, patiko, kad jis niekada jos nepaklausė, ar jie teisūs, ar klysta, o gal dar reikia pagalvoti, ar ji tikra dėl savo sprendimo, ar norėtų, kad jis duotų truputį laiko apsispręsti. Trumpai tariant, Žiuljenas niekada neleido jai pagalvoti, kad spręsti tenka jai, – nors pats taip manė, – nesuteikdamas jai tokio pasirinkimo, apsaugojo ją nuo papildomų ir žiaurių pastangų, nuo atsakingosios vaidmens, kurio ji taip bijojo, vienas prisiėmė jį, nors neturėjo nei tokio įpročio, nei polinkio tam. O dėl visų kitų dalykų – jau su ja viskuo dalijosi; Klarisė jau turėjo jam pasakyti, kaip rengtis

kitą dieną, kokie marškiniai, koks kaklaraištis ir koks megztinis dera tarpusavyje ir kad prieš rūkant pirmą cigaretę ryte jam reikia išgerti arbatos. Per savaitę ji labiau įžengė į jo gyvenimą negu per dešimt metų buvo įžengusi į Eriko, jau žinojo, kad yra jam būtina ir, o, kokia nuostaba! – ši mintis jai labiau patiko nei kėlė baimę.

Ji atėjo ant denio ir išsyk pamatė Žiuljeną ir Andrėją žingsniuojat tiesiai į ją, žiūrėjo, kaip Žiuljenas pakelia akis ir šypsosi, ją išvydęs leidžiasi bėgti. Ji taip pat paspartino žingsnį, kad kuo greičiau pasijustų atspindima – tarsi laimės atvaizdo – tų šviesiai rudų akių.

– Andrėjas nelaimingas, – pasakė jis stumdamas vaikiną prie Klarisės ir žiūrėdamas į ją nurimusiu žvilgsniu, tarsi ji galėtų kuo nors padėti.

Atrodo, Žiuljenas manė, kad ji visagalė, atsakinga ir už visų, ir už jo laimę, pats su gero medžioklinio šuns įkarščiu ėmė siųsti jai paklydusius ar sužeistus šunis. Ji žvelgė į jį šypsodamasi, suvokdama, kad Žiuljenas visą gyvenimą – jei jie gyvens drauge – iš savo išvykų į Lonšaną, kazino ar kitur (asmeninių žaidimų aikštelių) temps jai virtines valkatų, neurotikų ar vertelgų, triumfuodamas juos klos jai po kojomis, kad sutvarstytų jų žaizdas ar išaiškintų bėdas. Andrėjas tebuvo pirmas ilgoje virtinėje, tad ji susitaikiusi paėmė jį už rankos ir jiedu nuėjo deniu, o aptingęs ir savimi patenkintas Žiuljenas atsirėmė į turėklus ir žiūrėjo jiems pavymui nudžiugęs, kad atliko pareigą.

„Ar jis galėjo paprieštarauti to peraugusio ir pernelyg gražaus vaikinuko širdgėlai?“

– Žiuljenas sakė, kad turiu elgtis kaip vyras, – atsakė jis, jai nė neuždavus klausimo. – Bet, pasirodo, aš nežinau, ką reiškia „elgtis kaip vyrui“...

– Ir Žiuljenas nežino, – atsakė šypsodamasi Klarisė, – beje, ir aš nežinau! Tai tiesiog pasakymas... Svarbiausia, kad jūs elgtumėtės kaip vyras, kuris patiktų, ir viskas, ar ne?

– Kaip tik taip, – atsakė Andrėjas (ir jam tas patikslinimas atrodė būtinas). – Iš kur, jūsų manymu, man žinoti – koks vyras? Kur ji šiandien buvo? – staiga paklausė tyliai, lyg susigėdęs dėl jos. – Atrodo, ji turi meilužį kiekvienam uoste!

– Arba draugą, – taikiai pasakė Klarisė.

– Apie tai nepagalvojau... – sulemeno Andrėjas tarsi žaibo nutrenktas tos paprastos minties.

– Žinoma, – kalbėjo Klarisė, – vyrai niekada netiki, kad jų geidžiama moteris gali nebūti geidžiama visų. Jie netiki, kad mes galim sužadinti susidomėjimą, draugiškumą, o ne geidulius! Mums tai beveik įžeidimas, ar ne?

Ji stebėjosi, stulbo girdėdama save taip kalbančią, guodžiančią žmogų, pati prieš tris dienas buvo pats nerimo įsikūnijimas...

– Bet kodėl ji mane skaudina, jeigu aš ją myliu? – sakė Andrėjas.

Klarisė pagalvojo – iš tiesų reikia būti labai gražiam ar labai tyram, kad neatrodytum juokingas sakydamas tokius dalykus.

– Nes jeigu Dorija jus myli, ji labai kentės, – atsakė ji. – Šiaip ar taip, po kurio laiko. Iš tiesų ji elgiasi žiauriai iš pagarbos jums: kad galėtų jus mylėti. Ir todėl ji visai pagrįstai bijo.

– Ko bijo? Aš visur seksiu paskui ją, visą gyvenimą! – sušuko Andrėjas ir sustojo lyg įbestas. – Tai, ką jai jaučiu, ne vien kūniška, suprantat? – (Jis šnabždėjo.) – Man patinka jos cha-

rakteris, jos drąsa, humoras, cinizmas... Net jei ji nebenori su manim miegoti, aš lauksiu, kol vėl užsinorės! Galų gale, – baigė jis su nuginkluojančiu nuoširdumu, – juk lova – ne svarbiausia, ar ne?

– Žinoma, ne, – atsakė ji įsitikinusi, bet vis tiek sutrikusi. Nes dar nuo Kanų ir vėliau, nepaisydama Žiuljeno nuojautos, kurį laiką Andrėją manė esant profesionalų ir šaltą žigolą.

Ir dar kartą Žiuljeno optimizmas pasitvirtino. „Nieko sau, – pagalvojo ji nervingai sukrizendama, – štai, nuostabų dvidešimt penkerių metų vyrą guodžiu dėl beveik šešiasdešimtmetės moters galimos neištikimybės. Iš tiesų, juk viskas įmanoma bet kokiame amžiuje." Ir tai guodė ją, trisdešimtmetę, guodė dėl jos „nedėkingo" amžiaus, mat jau praėjęs jaunystės žavesys ir dar neatėjęs brandos, – anot Eriko, „palankus" amžius, nes išsisklaidę jaunystės ir dar neprasidėję brandos potroškiai, – anot Žiuljeno. Akimirką ji pagalvojo „Pats muša, pats rėkia"...

– Jeigu ji išvažiuos į Niujorką be manęs, – kalbėjo įsimylėjėlis, – aš nusižudysiu, – ištarė tokiu lygiu balsu, kad Klarisė staiga sunerimo. – Šį kartą likčiau pernelyg vienišas, jūs suprantat? – pabaigė maloniai.

– Kodėl gi vienišas? Juk kažkur tikriausiai turit draugų, šeimą, ar ne?

Jos balsas buvo susirūpinęs. Įsimylėjusi, kitam jautri Klarisė nerimavo dėl šio nuliūdusio vyro. Jis nepakeldamas akių, lyg atsiprašydamas, kalbėjo toliau:

– Paskutinė mano teta mirė pernai, nieko nebeturiu nei Nevere, nei kitur. Jeigu diva nesiveš manęs kartu, negalėsiu sekti paskui ją, nes kruizas man atsiėjo lygiai tiek, kiek turėjau. Net pardavęs drabužius ir teniso raketes negalėčiau važiuoti į Niujorką... – pakartojo nusiminęs.

– Klausykit, – pasakė Klarisė, – jeigu ji nesiveš jūsų į Niujorką, aš sumokėsiu už jūsų kelionę. Tuoj paimkit čekį. O jeigu nepasinaudosit juo, suplėšykit.

Ji sustojo prie stalo ir ėmė raustis rankinėje, ieškodama apšiurusios, bet šešis mėnesius nepaliestos čekių knygelės. Tai reiškė, kad per šešis mėnesius ji nieko neužsinorėjo ir niekas dėl nieko į ją nesikreipė! Klarisė paklausė savęs, kuri iš šių prielaidų gėdingesnė ir liūdnesnė.

– Bet aš negaliu, – atsakė perblyškęs Andrėjas, atrodė pasipiktinęs. – Negaliu priimti pinigų iš moters, su kuria... kurios nepažįstu.

– Ką gi, tai bus šioks toks nusižengimas jūsų nuostatoms, – atsakė Klarisė imdama iš rankinės rašiklį ir pradėdama pildyti čekį. – Tačiau kiek?

Ji nebežinojo, kas kiek kainuoja! Erikas apmokėdavo visas sąskaitas ir viską nupirkdavo, išskyrus jos garderobą, o pastarojo ji nekeitė jau porą metų. Tačiau grįžusi puls į mados namus, pasidabins sidabrinių lapių kailiais, nes Žiuljenas sakė, kad jam jos beprotiškai patinka. Žinoma, apie sidabrinės lapės kailio kainą ji nutuokė ne daugiau negu apie bilieto į Niujorką... Skaičiais parašė penkis tūkstančius frankų, paskui prieš penketą pririašė vienetą – ką gali žinoti.

– Imkit, – įsakmiai tarė Andrėjui, šis paėmė jį, apvertė ir pažiūrėjo į sumą be jokio apsimestinio drovumo. Švilptelėjo pro dantis.

– Ohoho! – jo akys spindėjo iš laimės. – Bet čia daug pinigų! Dabar bilietas Paryžius–Niujorkas kainuoja mažiau negu tris tūkstančius frankų. Be to, kaip aš jums grąžinsiu?

– Neskubu, – atsakė Klarisė, patenkinta dėl jo džiugesio. – Žinot, Baronų fabrikai dirba labai sėkmingai.

Andrėjas priglaudė ją ir pabučiavo – iš pradžių kaip vaikas, paskui kaip vyras moterį, o Klarisė, iš pradžių priblokšta, suprato Doriači ir kitų damų (provincijoje) silpnybę šiam jaunam vyrui. Išsiskiriant abiejų skruostai degė raudoniu ir jiedu nustebę nusijuokė. „Man sugrąžintas ir vyrų žavesys“, – pagalvojo džiūgaudama Klarisė. Norėdama nutildyti atsiprašinėjantį Andrėją pabučiavo jį lengvai, į lūpų kamputį.

Olgos neapykanta Erikui Letiujė kiek susilpnėjo nuo to laiko, kai žinojo jį apsijuokus ir rankinėje nešiojosi įrodymą. Netgi iš naujo įžvelgė jo savotišką išorinį žavesį, nepaisydama storžieviškumo ir piktumo. Ji norėjo patikėti laikraščio teorija, netgi pradėjo sau tokio paties stiliaus pasakojimą: „Kaip sunku buvo jo atsikratyti! Laivas galėjo pasirodyti per ankštas, kai šalia žmogėnas, kuris nuo manęs nė per žingsnį neatstojo ir nepaleisdavo iš akių! Ir t. t." Jai beveik pavyko, nes Olga, kaip daugelis jos kartos žmonių, lengviau patikėdavo laikraščiais arba televizija negu savo pojūčiais. Žodžiu, ji beveik tikėjo, kad Erikas Letiujė persekiojo ją rėždamas sparną, kad kai ji, Olga, atsisakė antrą kartą atsiduoti kūnu, jį tai paskatino prikalbėti Armanui Botė-Lebrešui klaikių dalykų... Kupina entuziazmo ir tuštybės plakė savo protą šia vizija, o jos atmintis lyg laukinis dar neprijaukintas gyvūnas vėl netikėtai privertė išgirsti Eriko balsą sakant: „Ta intelektuali kekšiukė..." – ir staiga pasijuto apimta tokios pačios gėdos, tokios pačios neapykantos kaip prieš tris dienas... Ji pasuko galvą į *Forumo* direktorių. Šis dabar žiūrėjo į ją savo „gražiu taisyklingu niekšo veidu", – dingtelėjo jai staiga užplūdus įsiūčio bangai, kuri ją nušvietė ir Erikas jos beveik geidė, – jis kantriai vėl uždavė jai klausimą.

– Mielai nusipirkčiau tą paveikslą, – atsakė ji, – tik už kokius pinigus? Žinoma, už jūsų, bet Žiuljenas Peira ne kvailys. Jam pasirodys keista, kad aš turiu dvidešimt penkis milijonus, o dar keisčiau, kad skiriu juos paveikslui.

– Tai pasakykit, kad perkat jį man, – ūmiai atšovė Erikas. – Ko jūs knaisiojatės? Jam šiaip ar taip reikia jį parduoti.

– Iš kur jūs žinot?

Dabar ta mergina jį erzino. Erikas nutaisė kantrų toną:

– Nes tai matyti, mano mergaite.

Olga žiūrėjo jam tiesiai į veidą tankiai mirksėdama ir naiviu balseliu sučiauškėjo:

– Man jis nepanašus į žmogų aklavietėje: atrodo labai patenkintas tuo, ką turi. Neatrodo, kad turėtų kitų troškimų, išskyrus...

Ji nutilo sąmoningai sutrikusi. Šį kartą Eriko žvilgsnis buvo abejingas ir Olga nusigando, kad per toli nuėjo.

– O, atsiprašau, Erikai... Juk suprantat, kad nenorėjau to pasakyti... Dieve mano, kokia aš išsiblaškiusi, baisu...

– Pasirūpinkit tuo paveikslu, – pasakė Erikas bejausmiu, net neklausiančiu balsu.

Olga sutikdama palinksėjo galva, priglaudusi prie netaktiškų lūpų į kamuoliuką suvyniotą nosinę. Matė, kaip Erikas išbalo – dėl akivaizdžios Žiuljeno laimės. Matė, kaip sulaiko kvėpavimą, ir džiūgavo, kai žiūrėjo į jį nueinantį skubriu, šįkart gal kiek pernelyg kapotu žingsniu.

Prirūkytame bare, kur tvyrojo perregimi melsvi dūmai, darantys jį panašų į filmo dekoracijas, keleiviai, kurių dauguma sėdėjo arba stovėjo šalia pianino, klausėsi Simoną Bežarą skambinant „Narcizo temą“, – sakėsi ją paėmęs iš čigonų folk-

loro. Atrodė, tik Armanas, įsikibęs į savo staliuką-prieglobstį, ir į barą atsirėmę Klarisė su Žiuljenu nesiklauso papildomo rečitalio: abu kvatojosi nerūpestingu ir suokalbišku neseniai vienas kitą pamilusių žmonių juoku; staiga ant durų slenksčio pasirodė Erikas.

Eriko Letiujė veidas buvo užsisklendęs, jis pašaukė Klarisę tyliu, bet įsakmiu balsu, nuo kurio bare penkias slegiančias sekundes stojo nenusakoma tyla ir suglumimas, tai nutraukė prie vodeviliškos įtampos pratusi Edma: prispaudė Simono ranką prie klavišų kaip būtų pasielgusi su nepaklusniu vaiku per solfedžio pamoką. Pasigirdo klanktelėjimas ir pokalbis vėl užsimezgė, tik vieno susikausčiusio Žiuljeno, kuris atsistojo vienu metu su Klarise, laikysena nebuvo linksma. Ką tik atėjusi Doriači, išvydusi Žiuljeno veido išraišką, viską perprato ir mėgino pagelbėti.

– Juk neleisite man gerti vienai, pone Letiujė, – pasakė ji. – Kaip tik norėjau pasitarti su jumis dėl šio vakaro programos. Su jumis ir jūsų draugais, žinoma. Malerio *Lieds*... Ką manot?

– Mes pasikliaujame jumis, – atsakė Erikas perdėtai mandagiai. – Atsiprašom minutėlę.

Ir pastūmė Klarisę priešais save. Doriači pasisuko į Žiuljeną ir, pakėlusi rankas į galvos aukštį, delnais į išorę, bejėgiškai mostelėdama šūktelėjo išraiškingą, nors santūrų *Ma che*!

– Jūs išblyškęs, – pasakė Andrėjas Žiuljenui, tapšnodamas jam riešą globėjišku delnu. Jis ėmėsi kito vaidmens. – Išgerkit taurelę, bičiuli, – pasakė pripildamas Žiuljenui viskio taurę, tas nė nežiūrėdamas išmaukė.

– Jeigu jis palies ją, – sumurmėjo prislopintu balsu, – jeigu jis palies ją, aš... aš...

– Na jau! „Aš nieko nedarysiu", mielas Žiuljenai. Visiškai nieko. Išprotėjot...

Edma visu greičiu perlėkė barą, sėdosi prie jų stalo išmintinga ir motiniška.

– Tas Letiujė tikrai per snobiškas, galų gale net per skystas. Juk neims mušti žmonos kaip Zola romanuose. Turėtų žinoti, kad vien aristokratas gali suduoti žmonai ir tas smūgis nebus vulgarus... Kur ten – aristokratai, nė nekalbu apie Imperijos kilminguosius... Beje, tas vargšas vaikinas nieko nenutuokia apie dabartinį snobizmą. Jau būtų turėjęs suprasti, kad mūsų laikais būti namų šeimininke ar paštininke – tas pats. Žinoma, namų šeimininke – skamba egzotiškiau, bet paštininke – primena Keno*, turi jo žavesio...

– Apie ką jūs? – paklausė Andrėjas. – Šiaip ar taip, jūsų teorija man atrodo visai teisinga, – pasakė linkčiodamas Edmos pusėn, o ši jam mirktelėjo ir apsimestinai nusišypsojo nemokšiškiems liaupsintojams skirtu mirksniu ir šypsena.

Tačiau paties jaunuolio veidas neigė šią prielaidą. Tas sentimentalus auksaplaukis, gausingos žigolo genties atsimetėlis neįtikėtinai natūralus, pamanė Edma.

– Patikėkit manim, Žiuljenai, nesinervinkit. Šiaip ar taip, po dešimties minučių eisim vakarieniauti.

– Jeigu tas Letiujė neatves žmonos prie stalo, pats ją atsivesiu, – pasakė Simonas Bežaras.

Ir paplekšnojo savo kumeliukui per petį, o tuo metu prie jų priėjo Šarlis, jis taip pat atrodė nusiminęs. Prie staliuko, įsitvėrę jo tarsi plausto, liko vien keli išglebę arba abejingi seniai ir Olga Lamuru, kuriai išpruseę ir visiem šiem dalykam

* Prancūzų rašytoją Raymond'ą Queneau (1903–1976). Jo romanų veikėjų paveikslai humoristiški, gyvi, sukurti su meile ir švelnumu (ypač vadinamųjų „eilinių" moterų, namų šeimininkių – jos būna veiksmo varikliai).

svetimas Kriozė pasakojo apie savo mokslingą ir įkvėpimo kupiną vaikystę.

– Svarstau, kaip tas vargšas Letiujė sugebėjo taip vienbalsiai visiems tapti antipatiškas... na, beveik vienbalsiai, – svarstė Edma, akies krašteliu stebėdama Olgą ir švelniai spustelėdama Simono ranką.

Pasakė tai juokdamasi, bet jis nusigręžė.

– Pone Peira, duosiu dešimt centų už jūsų mintis, – kalbėjo ji toliau nė kiek nesutrikusi. – Ne, jau veikiau alyvuogę, – neatlyžo pasmeigdama iš Žiuljeno taurės juodąją alyvuogę, į kurią godžiai žiūrėjo nuo tada, kai atėjo. – Kaip Klarisė, kuri yra graži, turtinga ir tokia... jautri, – (Edma Botė-Lebreš niekada nekalbėdavo apie moters protą, nebent toji būtų atstumianti), – kaip Klarisė galėjo ištekėti už to Savonarolos?

Sakinio pabaigoje jos balsas pritilo, mat nebuvo tikra dėl Savonarolos karjeros, taip pat ir kurioje pavardės vietoje turi būti „o". Šiaip ar taip, jis fanatikas, ji tuo beveik įsitikinusi... Beje, niekas nė nekilstelėjo antakių, nes niekas niekad ir nekilstelėdavo.

– Vargšė mažoji Klarisė, – pasakė šypsodamasi Doriači (kiek nepatenkinta, kad Edma Botė-Lebreš pirmoji sužvejojo alyvuogę, į kurią ir ji spitrijosi). – Šiaip ar taip, jau dvi dienos, kaip ji tapo kerinti! Negražiu žmogų visada daro nelaimės, – pridūrė tapšnodama Andrėjui per smakrą, šis taip pat nusuko akis į šalį. – Ak, kokie nelinksmi vyrai šitam laive! – oriai kalbėjo ji toliau, – Andrėjas, Šarlis, Simonas, Erikas... Atrodo, vyrams šitas kruizas nesaldus! O moterims atvirkščiai tiesiog pasigėrėtinas! – pridūrė atkragindama savo gražų kaklą ir juokdamasi krištoliniu, vaikišku juoku, kuris siaubingai nederėjo su jo priežastimis.

Akimirką visi aplink liko išsižioję, o Doriači apsidairė iššūkio, linksmumo, pykčio kupinomis akimis, kurios akivaizdžiai išdavė jos sielą esant nepaveikiamą kitų vertinimo. Niekas neatkreipė dėmesio, išskyrus Žiuljeną, kuris, nepaisydamas liūdesio, negalėjo susižavėjęs nenusišypsoti šiam laisvės simboliui.

– Apie ką norėjot su manim pasikalbėti? – paklausė Klarisė, jau kurį laiką sėdėjusi ant savo lovos.

Erikas vaikščiojo priešais ją ir netardamas nė žodžio persirengė, bet švilpavo, o tai buvo blogas ženklas. Tačiau Klarisė žiūrėjo į jį be antipatijos, jis penkioms ar dešimčiai minučių išplėšė ją iš to neramaus, jautraus, sumišo, reiklaus, godaus, amžinai išbadėjusio buvimo, koks būna laikas, praleistas su žmogumi, kurį myli, bet gerai nepažįsti. O dabar ramioje kajutėje Klarisė galėjo prisiminti, kad ji myli Žiuljeną, o jis myli ją, ir leisti šioms mintims greičiau varinėti kraują, dažniau plakti širdį. Ji pamiršo Eriką ir veik pašoko, kai šis vienmarškinis atsisėdo priešais, akivaizdžiai susirūpinęs segėsi į rankogalius sąsagas. Kai jis prisėdo, Klarisė nesąmoningai kilstelėjo kelius prie smakro iš baimės, kad jis palies, pati išsyk pastebėjo savo judesį, nuraudo ir baugščiai žvilgtelėjo į Eriką. Tačiau jis nieko nepamatė.

– Kai ko jūsų paprašysiu, – atsakė jis, pabaigęs ką darė, susinėrė rankas už galvos ir atsainiai atsirėmė į sieną. – Paprašysiu atsakyti „taip“ arba „ne“ į žiaurokus klausimus.

– Tada ne, – instinktyviai atsakė Klarisė ir pamatė, kaip jis iš įniršio blykšta, nepratęs, kad ji nutrauktų jo režisuojamas scenas.

– Kas – ne? Nenorit man atsakyti?

– Taip, – ramiai atsakė Klarisė. – Nenoriu atsakinėti į žiaurius klausimus. Nėra jokios priežasties kalbėti su manimi

žiauriai.

Stojo tyla, o kai Erikas prabilo, balsas buvo lygus:

– Ką gi, aš vis tiek būsiu žiaurus. Atrodo, visas laivas šneka, kad jūs miegat su Žiuljenu Peira. Ar galiu sužinoti: tai tiesa? Man tai atrodo būtina ir įmanoma, ir jeigu man apie tai užsimins, turiu žinoti, ką atsakyti, ir neatrodyti vertas pajuokos arba veidmainis.

Šį sakinį ištarė sarkastiškai ir kiek pasibjaurėjęs, bet staiga suvokė, kad ji gali ryžtis atsakyti, kad atsakymas gali būti iš tiesų klaikiai atviras ir taip pat klaikiai teigiamas. Staiga jis būtų bet ką atidavęs, kad būtų patylėjęs ir nekliudęs tos temos taip neatsargiai. Kokią beprotybę jis iškrėtė? Koks svaigulys jį pagavo? Ne, tai neįmanoma... Reikėjo nurimti. Klarisė to nedarė čia, laive, šioje uždaroje erdvėje, kur ir jis buvo, galėjo ją užklupti ir nužudyti... Kodėl ją nužudyti? Erikui teko pripažinti sau, kad vyrui, kokiu jis neišvengiamai tada būtų tapęs, jei būtų netyčia įžengęs į kajutę ir radęs Klarisę su Žiuljenu nuogus, apsikabinusius, nebūtų buvę kitos išeities.

– Na, tai atsakysit man ar ne? Mano miela Klarise, noriu, kad per vakarienę jūs pamąstytumėt ir atsakytumėt, kai atneš desertą, nes mano kantrybė tada ir baigsis. Ar sutarėm?

Jis išbėrė tai labai greitai, kad ji nespėtų atsakyti, ir niekaip nesuprato, kodėl atidėjo tą ceremoniją dviem valandoms. Niekaip neįstengė patikėti, kad pats sau, o ne jai suteikia atvangą. O Klarisė, pavargusiu balsu atsakiusi „Kaip norit“, atrodė ne tokia nurimusi kaip jis ir labiau nusiminusi.

Iš pradžių Žiuljenui vakarienė buvo nemaloni. Jis sėdėjo šalia Klarisės, kaip pirmą dieną, ir nežiūrėdamas vėl matė tą ranką ir plaukų lopinėlį, kurie pirmą vakarą jį fiziškai sujaudino, ranką ir veidą, kurie jau dabar buvo jo, nuolatiniai jo geismo objektai, tai, ką jis norėjo mylėti ir ginti nuo teisėto plėšrūno atšiauriomis akimis: Eriko Letiujė. Jis nebuvo tikras, ar tą ranką, veidą išsaugos ar išsaugos nepaliestus. Dabar nekentė Eriko, nors iki šiol nepažino dusinančios neapykantos ir jos išgarų, jautėsi užsikrėtęs ja, tarsi slaptoji, jam nepatinkanti jo dalis nuo jos gangrenuotų. Jis truputį niekino neapykantos pritvinkusį Žiuljeną, pavydų ir nusigandusį kasininką, kuris iš tiesų Klarisę sergėjo lygiai kaip Erikas. Ir kai po stalu ištiesė koją link Klarisės kojos, darė tai nenoromis ir prieš jos valią, nes ji nepritars tokiam vulgariam jų santarvės ženklui. Jos koja įsitemps, o ji žvilgtelės į jį jei ne niekinamai – ji nepažino paniekos – tai įskaudinta. O ką jis tada darys? Negalėtų nei atitraukti kojos, nei vėliau persekioti Klarisės. Tačiau vis dėlto koją ištiesė, ir tai buvo pirmas kartas gyvenime, kai Žiuljenas ką nors darė nenoromis, prieš laimę, prieš sėkmę, pirmą kartą elgėsi prieš savo etiką ir troškimus. Jis iš anksto ėmė stingti laukdamas nustebusios Klarisės žvilgsnio. Jau gręžėsi į jos

pusę užsispyrusiu ir nesuprantančiu veidu, kai jų keliams susitrenkus pajuto, kaip Klarisės pėda slysta po jo pėda, o jos koja veržliai prisiglaudžia prie jo, tuo metu Klarisė pažvelgė į jį besišypsanti, susijaudinusi ir dėkinga. Tad Žiuljenas apmirė, jo širdis suspurdėjo ir jis liko be žado, apimtas per stipraus švelnumo liepsnos, bet ir, žinoma, nutviekstas proto aiškumo žaibo, koks dažnai lydi vadinamąją aklą laimę, suvokė, kad amžiams yra to švelnumo įkalintas. „Tai ką, slapta baksnojam damoms kojas ir raustam“, – aidėjo jame žiaurus plonytis balselis, pats susigraudinęs jis svaidėsi griaunamaisiais komentarais vien tam, kad sąžinė būtų rami.

Per sustojimą Palmoje, kur dabar jie skendėjo violetinėje migloje, buvo numatytas Šostakovičiaus koncertas, Hansas Helmutas turėjo skambinti fortepijono partiją, o abu skautai sukurpti akompanimentą, kad koncertas skambėtų. Doriači turėjo dainuoti Malerį, tad buvo galima numanyti, kad dainuos kažką kita. Tai buvo priešpaskutinis rečitalis – paskutinis kitą dieną vyks Kanuose, kur jie atplauks vakarop. Kruizas artėjo į pabaigą, staiga visi tai pajuto. Abiejų klasių keleiviai apgailestaudami užėmė įprastas vietas ir atsisėdo įprastomis pozomis. Hansas Helmutas atrodė dar iškilmingiau nusiteikęs sėsdamas prie fortepijono, tarsi pro ganėtinai pralaidų raginį kiautą būtų galėjęs pajusti šį atmosferos pasikeitimą. Kai jis padėjo ranką ant klavišų, Žiuljenas sėdėjo priešais Klarisę kitoje ringo pusėje, kaip pirmą dieną. Simonas ir Olga taip pat kaip pirmą dieną sėdėjo už Letiujė poros. Andrėjas vienas ant kėdės, žinoma, artimiausios prie mikrofono, į ją tuoj turėjo atsiremti Doriači, o Botė-Lebrešai įsitaisė šone pirmoje eilėje, kad Edma galėtų iš arti stebėti Hanso Helmuto klavyrą ir jo bičiulių strykus. Praėjo tik aštuonios dienos nuo tada, kai šie veikėjai tokia pačia tvarka leidosi į kelionę, o jiems atrodė jau beveik amžinybė. Jausmas, kad praėjus parai turės skirtis, kai taip nedaug ir

apskritai tik priešokiais vienas kitą pažino, įsitikinimas, kad staiga ničnieko nežino apie kaimynus, nors, rodėsi, kuo puikiausiai juos išnarstė, – šis įspūdis ūmai atrodė beprotiškas ir perdėtas. Visi buvo akivaizdžiai nepažįstami. Atsitiktinumas vėl tapo visagalis, o savotiškas į praeitį nukreiptas drovumas vertė žvalgytis skubriu ir smalsiu, nustebusiu žvilgsniu ir abejingiausias širdis, ir psichologiškiausius protus, ir paskutinįsyk stengtis suprasti, paskutinįsyk būti apimtiems smalsumo, tik dabar – kitaip negu išplaukiant – visi žinojo, kad jis niekada nebus patenkintas. Visiems tai suteikė pagyvėjimo, virš pačių nuobodžiausių, pačių nedėkingiausių galvų tvyrojo savotiška melancholiška aureolė, taip pat ir apgailestavimo optimizmas.

Ataidėjusios pirmos natos, kurias Hansas Helmutas Kriozė išgavo fortepijonu, dar sustiprino naująją melancholiją. Po dviejų minučių kiekvienas bent sykį buvo nuleidęs akis dėl kokio slapto savo sielos dalyko, kurį muzika staiga atskleidė ir reikėjo bet kokia kaina paslėpti jį nuo kitų žvilgsnių.

Atšiaurus gamtovaizdžio romantiškumas, jo didybė buvo priešais, o Kriozė, pritariant dviem atlikėjams, vis primindavo koncertą, be paliovos švelniai žerdamas keturias ar penkias malonias ir fatališkas natas, kurios priminė vaikystę, lietų ant vasaros vejos, ištuštėjusius miestus rugpjūtį, stalčiuje rastą nuotrauką ar meilės laiškus, iš kurių jaunystėje juoktasi; viskas, ką sakė fortepijonas, skambėjo diezu, niuansais, kaip perėjimai iš vieno metų laiko į kitą, šiaip ar taip, kaip būtasis tęstinis laikas, pianinas tai sakė ramiai tarsi prisipažinimą ar laimingą reminiscenciją, tapusią švelnią dėl liūdesio ir neatšaukiamumo.

Kiekvienas grįžo į praeitį, jautėsi šiek tiek laimingas, bet tai jau nebebuvo ta didžiulė, geroji, dabarčiai pritaikyta praeitis, kurią buvo įpratęs pastaruoju metu matyti, sulaukęs tokio amžiaus, kai tenka save suvokti naujai. Iš Žiuljeno prisiminimų, kuriuos tiesiog žinojo esant laimingus ir tyrus, neišniro, pavyzdžiui, naktinis lošimas ar moters kūnas, ar dar šaunesnis – paauglystėje kokiame nors muziejuje pirmąsyk pamatytas paveikslas. Jis regėjo paplūdimį baskų pakrantėje po lietaus, vasarą, kai jam buvo devyniolika, pilką paplūdimį, apkraštuotą beveik tokio paties pilkumo putų, kur jis smėlio pribirusiu megztiniu, nugraužtais rankų nagais, užplūdo jausmas, kad yra tik laikinas svečias savo gyvame ir iriame kūne, staiga be jokios aiškesnės priežasties pripildė jį svaiginamo džiaugsmo. Ne Kanų festivalį ir ne salėje aidinčius „bravo“, ne į jį nukreiptus prožektorius, fotoaparatų blykstes, net ne berniuką, kuris nuo ryto iki vakaro neišlenda iš tamsių salių, prisiminė Simonas Bežaras, o stamboką moterį, vardu Simona, vyresnę, mylėjusią jį iki pamišimo, kaip sakė pati, ir nieko iš jo neprašiusią, tik būti savimi, Simonu, ji bučiavo jį stoties perone prieš jam išvažiuojant į Paryžių. Moterį, kuri nuo aštuoniolikos metų ir vagono laiptelių aukštumos jam atrodė provincialoka, šiek tiek jos gėdijosi.

Toji muzika buvo švelniai niokojanti. Kiekvienam ji atgaivino gležnumo ir švelnumo poreikį (negalėjo nebūti ir kartėlio atoslūgio, kurį juk turėjo sukelti nesėkmių virtinė ir badas – tai yra kiekvieno gyvenimas). Kai Kriozė liovėsi skambinti, pakilo nuo kėdės ir nusilenkė ūmiai pasvirdamas į priekį, o kraujui per sekundę sutekėjus į galvą atsitiesė įraudęs, jam teko kelias sekundes luktelėti, kol pasigirdo įprasti „bravo“, bet labai reti,

netvirti ir tarsi pagiežingi, nors tęsėsi be galo be krašto. Doriači, turėjusi dainuoti beveik išsyk po jo, į šviesos kvadratą įžengė tik po valandos, keista – praėjo geras pusvalandis, o niekas neprieštaravo, visi kantriai laukė.

Šarlis per nenumatytą pertrauką tris kartus ėjo belstis į Doriači duris, visus tris kartus turėjo susivaldyti neglaudęs ausies prie durų, kaip buvo įpratęs. Nes, jei jau tiksliai, jis girdėjo ne balsų nuotrupas, o veikiau savotiškas psalmes, nenutrūkstamai deklamuojamas tikrai labai jauno Andrėjo balso, jis kalbėjo be aistros, atrodė – be skyrybos, o kalbos tonas, keista, nė kiek neperteikė turinio. Nors Šarlis kaskart paraginęs ją žodžiais „Dabar jūsų eilė“ tris minutes lukteldavo, bet tik kartą išgirdo Doriači atsakant skubriu, jam atrodė, išskirtinai žemu balsu, nepaisant visos koloratūrinio balso aprėpties. Jis nuėjo linkčiodamas galva ir nenorom nusiminęs dėl Andrėjo likimo. Priekaištavo sau, kad nerimauja dėl santykių, kurių vienintelė baigtis – fatališka, tik jam ne tokia. „Aš per geras“, – murmėjo jis skausmingai, pašaipiai juokdamasis iš savęs, bet šį kartą klydo, nes Šarlis Bolinžeris iš tiesų buvo širdingas žmogus ir būtų jautęsis dar labiau prislėgtas, jei būtų išgirdęs, ką kalbėjo tie prislopinti balsai.

– Jums reikia motinos, – pasakė Doriači jiems tik pradėjus ilgai atidėliotą aiškinimąsi. – Jums reikia motinos, o mano amžius jau nebe toks, kad galėčiau vaidinti mamą. Bus per daug tikroviška. Tik jaunos merginos iki dvidešimt penkerių (dvi-

dešimt penkerių jau netinka) gali vaidinti bet kurio amžiaus vyrų mamas, aš nebegaliu. Negaliu provokuoti savo sentimentalumo nei derinti elgesio prie iš tiesų neišvengiamos padėties. Apie fatališkumą nesvajojama, o juo labiau apie nemalonų fatališkumą. Ar suprantat mane? Dabar jau veikiau ieškočiau gynėjo, mano mielas Andrėjau. Man penkiasdešimt dveji metai ir aš ieškočiau tėvo, nes galbūt jo neturėjau, o gal dėl to, kad vėliau turėjau jų per daug, nieko apie tai nesuprantu ir man vis vien. Nemanau, kad jums pakaktų svorio būti tėvu, kaip ir kitiems džentelmenams, su kuriais susitikinėju pastaruosius dešimt metų. Kadangi tėvo nebuvo, tai tenkinausi žigolu, žaisliukais, bet ir čia, brangusis, jums trūksta svorio: esat per sentimentalus, kad būtumėt žaisliuku. Juk marškinių sąsagomis neprisuksiu jūsų mechanizmų ir nepagerinsiu nuotaikos. O tik tiek tegaliu jums pasiūlyti: marškinių sąsagas... Jūs norit moters, o aš galiu padovanoti jums tik kraitį.

Ji išbėrė visa tai vienu atsikvėpimu, maloniu ir elegantišku balsu, paskui ilgai užsisklendė tyloje, ir Andrėjo balsas ją vos tesutrikdė.

– Man nesvarbu, ką jūs galit ir ko negalit, – vos girdimai atsakė Andrėjas. – Su manim tai nesusiję, nesusiję net ir su jumis. Klausimas toks: ar jūs mylit mane? O ne: ar galit mane mylėti? Aš prašau jūsų ne pasirinkti, prašau užsimiršti ir atsiduoti įvykiams. Na ir kas čia baisaus, jei būsit laiminga „prieš savo valią“, jei tik būsit?

– Man nebūtų nieko baisaus, bet, deja! Aš nebegaliu, – darsyk atsakė Doriači (tą vakarą ji buvo didinga, vilkėjo juodą dekoltuotą suknią, kuri ją lieknino ir pabrėžė švytintį pečių baltumą, suteikė savotiško nerealumo, nepaisant visos jos esybės gyvybingumo ir svorio). – Aš tokio amžiaus, kai negaliu

leistis į nežinia ką, nes nežinia kas nebeturi balso. Jausmai akimirksniu paklūsta mūsų valiai ir paprastai – negrįžtamai. Tai senatvė, Andrėjau, supraskit: mylėti tik tą, ką gali, ir norėti tik to, ką gali turėti. Tai vadinama išmintimi. Prisipažinsiu, bjauru su jumis taip elgtis, bet taip yra. Aš aiškaus proto, vadinasi, ciniška. Jūs aiškaus proto, vadinas, užsidegęs. Galit leisti sau nuostabių aistrų, net nelaimingų, nes turite laiko vėliau dar patirti ir kitų, saldžių. O aš ne. Tarkim, aš myliu jus: jūs paliksit mane arba aš jus. Bet aš nebeturėsiu laiko dar ką nors po jūsų mylėti, o nenoriu mirti su kartėlio skoniu burnoje. Paskutinis meilužis ėjo dėl manęs iš proto, o aš prieš dešimt metų jį palikau.

Andrėjas išsižiojęs klausėsi jį slegiančių sakinių, išsižiojęs iš susižavėjimo ir, keista, dėkingumo, nes ji pirmą kartą taip ilgai ir nuosekliai, rišliais sakiniais su juo kalbėjosi. Kitu metu ji apsiribodavo tuo, kad balsiai šį tą pagalvodavo – tai yra trumpai pakomentuodavo nuolatinius nerišlaus, įdomaus mąstymo šuolius ir pokyčius. Tą dieną ji dėjo pastangas – reikėjo pastangų jam paaiškinti, kad nemyli jo, negali mylėti...

– Bet jeigu jūs negalit manęs mylėti, – galų gale tarė jis tvirtai ir naiviai, – nemylėkit! Juk aš galėsiu visada tikėtis ir nepaliksiu jūsų. Jums nereikės manęs glostyti, nes nebūsiu pavojingas. Elkitės su manim kaip su menku žigolu, jei norit, man visai nesvarbu, ar būsiu gerbiamas... Man nusispjaut į respektabilumą, jei jis kliudys matytis su jumis... Beje, aš gavau pinigų ir važiuosiu su jumis į Niujorką, – pridūrė staiga puikuodamasis, bet ir nusigandęs.

– Kad gyvenčiau su jumis nemylėdama jūsų? Sumanymas geras. Bet jūs per kuklus, mano mielasis Andrėjau, pavojus vis dėlto būtų čia pat.

– Norit pasakyti, kad ilgainiui galėtumėt mane pamilti? – paklausė Andrėjas švytinčiu, išdidumą ir nuostabą spinduliuojančiu veidu.

Doriači akimirką mąsliai, beveik susijaudinusi žiūrėjo į tą veidą.

– Taip, tikrai galėčiau. Todėl duosiu jums labai vertingą adresą Paryžiuje, mielas Andrėjau, kad išvengtume dramos, nes man tai būtų drama. Grafienė Marija Dela Marėja porą metų gyvena Paryžiuje. Ji žavinga, turtingesnė ir jaunesnė už mane, pametusi galvą dėl šviesiaplaukių, mėlynakių vyrų kaip jūs. Ką tik išvarė lauk kiek per daug ja susidomėjusį meilužį švedą... na, jis per aiškiai tai rodė. Ji linksma, turi daugybę draugių, jūsų karjera Paryžiuje užtikrinta... Nenutaisykit tokio skausmingo ir sukrėsto veido, prašau jūsų, juk pats man pasakojot apie savo auklėjimą ir siekius...

Tada ji išvydo Andrėją – užsisklendusiu, beveik bjauriu iš įniršio veidu, kadangi jo veidas neturėjo ir nepažino išvagojimų, įdubų ir raukšlių, tas jausmas paženklino jį kaip papuolė: perkreipė lūpas, sulaužė švelnią žandikaulių liniją, žodžiu, subjaurojo. Jis išėjo su tuo nauju veidu, o Doriači akimirką susizgribo stipriai trokštanti, kad tai nebūtų paskutinė jo veido išraiška, liksianti jos atmintyje. Ji truputį pyko ant savęs – prisipažino tai veidrodyje žiūrėdama į savo atspindį per trijų metrų atstumą. Tačiau pyko daug mažiau, kai jau žiūrėjo į veidrodį, kur tūkstančiai raukšlelių, tūkstančiai šešėlių ir vienas kitas paburkimas šaižiai cypdami patvirtino jos žodžius.

Galų gale pradžioj nustebę keleiviai tapo susivaržę, paskui nusiminę ir suirzę. Visa tai nedarė jokio matomo poveikio Doriači durims, kur sklende užšautos slypėjo širdies bėdos, veikiau Andrėjo negu jos. Šarlis, nepaisydamas švelnumo jaunuoliui, nenusiminė pamatęs jį išeinant iš kajutės nuliūdusį, įsiūčio subjaurotu veidu, nuleidusį galvą ir prislėgtą širdgėlos, paliekant duris praviras. Šarlis leido jam praeiti ir nuėjęs pasibeldė į duris santūriau, negu būtų norėjęs. Jau penktą kartą veltui ėjo, vis atsitrenkdavo į tas duris ir beldė vis taip pat nesmarkiai, neatsižvelgdamas į nuo denio sklindančius drąsinimus ir nurodymus. Šarlis puikiai žinojo, kas bus: Doriači ateis į sceną maivydamasi, kelis kartus nusišypsos žiūrovams spindinčia, dėkinga už kantrybę šypsena. Dainuos nė kiek nesivaržydama, ir jis, Šarlis, bus gėdinamas, kad penkis kartus iš eilės ėjo trikdyti jėgas atkuriančio nuostabiosios Doriači poilsio. Tad jis palaukė prie durų staktos – tiesa, ilgokai. Pagaliau ant slenksčio pasirodė Doriači, jos veidas spinduliavo pyktį, gal net įtūžį. Praėjo pro jį netardama nė žodžio, nė nežiūrėdama (juo labiau neatsiprašiusi) ir žengė į sceną kaip žengiama į kovą. Tą akimirką, kai lipo ant scenos, neatsigręžusi į Šarlį, tiesiog atlošusi galvą, o kojos tuo metu žengė pirmyn, lyg atliktų tango figūrą, ji sviedė

Šarliui: „Ar būtinai norit, kad dainuočiau tiem kretinam?“ – (ji pavartojo kitą, stipresnį žodį) ir nelaukusi atsakymo atsistojo scenoje.

Kai ji įėjo, žiūrovus jau buvo apėmęs nerimą keliantis nusiminimas. Jie net murmėjo. Olga Lamuru atrodė įsižeidusi ir jau paskatino kelis karštakošius ironiškai paploti duodama jiems pavyzdį, bet Simonas juo nepasekė. Jis dar sumokės už tai vėliau, pamanė ji demonstratyviai žiovaudama ir nežinia kelintą kartą žiūrėdama į laikrodį. Tačiau pamačiusi ateinant – „perduoti estafetės“, pagalvojo ji, vėluojančiosios pasiuntinį Andrėją, dar labiau išblyškusį negu ką tik buvo, net pamėlusį, ir sudrimbant ant kėdės šalia Letiujė, arčiau Klarisės, ji vėl nutaisė dėmesingą veidą. Olga pamatė, kaip šioji atsigręžia į jį, sunerimusi palinksta artyn, pasako porą žodžių ir abiem rankomis suima jo ranką.

– Tiesa, – pasakė Olga į Simono pusę, – maniau, kad jūsų draugės Klarisės širdis priklauso Žiuljenui Peira...

– Ir priklauso Žiuljenui Peira, – atsakė Simonas sekdamas jos žvilgsnį. – A! – susizgribo, – Andrėjui tiesiog reikia paguodos ir viskas... Turiu pasakyti, kad Klarisė tikra paguoda vyrui.

– Ne visiems, – paprieštaravo Olga trumpai nusijuokdama, todėl Simonas baimingai paprieštaravo:

– Ką norit tuo pasakyti?

– Neatrodo, kad jos vyras ieškotų paguodos... Bent jau ne iš jos.

Stojo tyla, ją sunkiai, beveik negirdimu balsu nutraukė Simonas:

– Nežinau, kodėl jums taip malonu elgtis su manimi bjauriai, pasibaisėtinai... Dėl ko man priekaištaujat, nebent dėl savo piktadarybių?

– Jūs manimi naudojatės, – atkirto ji griežtai. – Galvojat tik apie savo malonumą ir jums nusispjauti į mano karjerą, prisipažinkit.

– Bet... – atsakė Simonas (jis prieš savo valią leidosi įtraukiamas į pokalbį, kurio išvada, žinojo, bus jo nenaudai). – Bet aš patikėsiu jums pagrindinį vaidmenį būsimam savo filme, jūs žinot...

– Nes – taip, nuo vieno vaidmens iki kito tikitės mane išsaugoti, egoistiškai stengdamasis mano asmeninį gyvenimą pakeisti profesiniu. Ir viskas.

– Taigi, priekaištaujat man, kad neduodu jums vaidmens, ar kad duodu jų per daug? Tai prieštaringi dalykai.

– Taip, – atsakė ji paniekinamai ramiai. – Taip, visa tai prieštaringi dalykai, man nesvarbu. O jums tai trukdo?

Jam reikėjo atsistoti ir išeiti, daugiau niekada jos nebematyti. Tačiau liko prikaustytas prie kėdės. Žiūrėjo į Olgos ranką, į Olgos riešą, tokį trapų, švelnų paliesti, tokį vaikiškai liauną. Ir negalėjo, nebegalėjo išeiti. Jis priklausė nuo tos prasimušėlės žvaigždutės valios, kartais ji galėjo būti labai švelni, naivi, jai taip reikėdavo jo globos, kad ir ką pati sakytų.

– Jūs teisi, – atsakė jis. – Tai neturi reikšmės, bet norėčiau...

– Šš... – atsakė Olga, – šš... Doriači ateina. Neatrodo maloni, – pridūrė ji pusbalsiu, nejučiomis įtraukdama galvą į pečius.

Doriači iš tiesų atėjo. Ji įžengė į šviesą palenkusi galvą, nuo skaistalų ir pykčio apsiblaususiu veidu, nuleistais lūpų kampučiais, plėšriais žandikauliais. Pasirodžius tokiai furijai nuo apstulbimo ir nerimo stojo tyla, o žiūrovai nesusigaudė, ar tik – logiška – tas pyktis ne jiems skirtas. Jie sudrebėjo ant pintų kėdžių, ir net Edma Botė-Lebreš, kaip tik vėrusi burną, iš lėto

susičiaupė. Klarisė nesąmoningai spaudė Andrėjo ranką, o šis, atrodė, nebekvėpuoja, jo nejudrumas jai kėlė nerimą. Jis žiūrėjo į Doriači mandagiomis išplėstomis akimis, kokiomis naktį užklupti automobilio žibintų žiūri kiškiai.

Šis pasirodymas labiausiai pritrenkė Hansą Helmutą Kriozę, šis, iki tol sėdėjęs prie fortepijono, muzikos žvaigždės įžeistu orumu, kad iš viso turi ko nors laukti, divai ateinant atsistojo kaip kankinys, manydamas, kad jaučia visuotinį susižavėjimą ir užuojautą. Tačiau minios žvilgsniai krypo kitur, į tą paklaikusią pusnuogę pamišėlę, ir Hansas Helmutas patapšnojo divos ranką savo partitūra, norėdamas priminti jos pareigas, bet, regis, ji to nepajuto. Staigiu sukamuoju barų dainininkės judesiu pačiupo mikrofoną. Apžvelgė minią juodomis tviskančiomis ir sustingusiomis akimis, o tada galutinai jas įsmeigė į jį.

– *Truveras*, – ištarė kimiu ir šaltu balsu.

– Bet... – sušnabždėjo Hansas Helmutas, baksnodamas brošiūra į piupitrą, – šį vakarą turi būti *Gurre-Lieder*...

– Trečias veiksmas, ketvirta scena, – patikslino ji negirdėdama jo ir nesiklausydama. – Pradedam.

Jos trumpoje šnekoje nuskambėjo tokia įsakmi nata, kad, užuot prieštaravęs, Kriozė vėl atsisėdo ir ėmė skambinti pirmus ketvirtos scenos taktus. Baugštus kosčiojimas jam už nugaros priminė, kad esama dviejų penkiasdešimtmečių jo mokinių, staiga jis atsigręžė į juos, laukiančius su instrumentais tarsi šakutėmis rankose, tai jį suerzino. Ir sulojo: „*Truveras*, trečias veiksmas, ketvirta scena!“ – nė nežiūrėdamas į juos. Jie skubiai įstojo. Vos nuaidėjo pirmieji taktai, Doriači balsas suskambo kaip riksmas, o staiga pakerėtas Hansas Helmutas suprato, kad tuoj išgirs gražios muzikos. Jis viską pamiršo. Pamiršo, kad nekentė tos moters. Atvirkščiai, puolė jai pasitarnauti, padėti, jos

palaikyti. Jis visiškai pakluso jos impulsams, įgeidžiams, nurodymams. Tebuvo nuolankiausias, santūriausias ir entuziastingiausias iš jos gerbėjų. O Doriači išsyk tai pajuto, pašaukė jį balsu, praleido prieš save, pareikalavo violončelės, padarė paslaugą smuikui, vėl juos aplenkė, užtruko, žaidė su jais visiškai pasitikėdama. Pamiršo jų kojines, nuplikimą ir kerėpliškumą, jie pamiršo jos kaprizus, įtūžį ir pasileidimą. Ir dešimtį minučių tie keturi žmonės mylėjo vienas kitą ir buvo tokie laimingi kartu, kokie dar niekada gyvenime su niekuo nebuvo.

Klarisė juto įsitempusią Andrėjo ranką tarp savo delnų: ji smarkiau suspausdavo jo ranką, kai diva dainavo pernelyg gerai, gerklę jai užgniaužda vo ašaros arba noras mylėtis. Tačiau Andrėjas jautėsi taip, lyg jį paliestų kiekviena to muzikinio grožio smulkmena, visas grožis, kurio jis neteks, tai buvo akivaizdu ir tikrai žiauru, nes ji pati, Klarisė, geidė Doriači, norėjo ją liesti, glausti prie savęs, norėjo padėti galvą ant tos išsipūtusios, išdidžios krūtinės, priglausti ausį prie tos širdies ir peties, girdėti, kaip gimsta, kyla ir išsprogsta tas visagalis balsas, su tokia pačia geidulinga pagarba, kokią jai keldavo vyro teikiamas malonumas.

Pagaliau Doriači išdainavo priešpaskutinę natą ir tęsė ją visu balsu – lakią ir stiprią kaip vėliavą iškeltą virš keleivių, kaip grasinimą ar laukinį riksmą. Be galo. Taip be galo, kad Edma Botė-Lebreš nesąmoningai atsistojo nuo kėdės tarsi pakelta ant kojų keisto to riksmo tobulumo, Hansas Helmutas nusigręžė nuo fortepijono ir iš visų jėgų stebeilijosi į ją pro akinius, du vėplos sėdėjo iškėlę strykus, smuikas paspaustas po smakru, violončelė rankoje, abu nusigandę ir pritrenkti; tuo metu lai-

vas, regis sustojo, keleiviai – be gyvybės. Taip nata pleveno ore ne pusę minutės, bet valandą, gyvenimą, jį Doriači staiga nutraukė ir rūsčiu balsu uždainavo paskutinę natą, suirzusią, kad teko taip ilgai laukti savo eilės. Laivas vėl pajudėjo, o keleiviai pratrūko karštligiškai ploti. Atsistoję šaukė „Bravo! Bravo! Bravo!“, kupinais nenusipelnyto pasididžiavimo ir perdėto dėkingumo veidais, pamanė kapitonas Eledokas, kuris, išgirdęs tą triukšmą, negalėjo nežvilgtelėti į jūrą ir žvilgtelėjo sunerimęs: nuo minties, kad iš kito laivo gali pamatyti isteriškus jo keleivius, visa banda susibūrusius aplink fortepijoną ir šūkaujančius vidury nakties, jam iš anksto darėsi gėda. Ačiū Dievui, aplink nebuvo nė mažiausios valtelės ir Eledokas nusišluostė kaktą, taip pat paplojo tai spygaujančiai ir, beje, nemandagiai patelei, nes išėjo nė nenusilenkusi savo fanatikams, vargšams mazochistams, kurie juk vis valandą jos laukė, o dabar taip plojo, kad galėjo susitrupinti rankų sąnarius. Tiesa, jie už tai moka, pripažino Eledokas prieš susimąstydamas, ką gi ant grindų veikia jo kepurė ir ką veikia jis pats, plodamas.

Klarisės akys buvo sklidinos ašarų, niūriai pastebėjo Erikas, kai Doriači jau buvo išėjusi. Jis jautėsi geriau, daug labiau pasitikėjo savimi. Jau nebesuprato tos apgailėtinos prieš vakarienę ištikusios panikos, juo labiau kodėl taip bijojo Klarisės atsakymo. Žinoma, ji atsakys! Ir nieko nesakys! Ji neigs, prieštaraus ir taip pasakys jam tiesą. Nes juk nieko neįvyko, dabar jis tai suvokė. Klarisė nesugebėjo nieko padaryti nei gero, nei blogo: ji bijojo savo šešėlio, savęs ir paniekos savo kūnui – nors, reikėjo pripažinti, gražiam. Dar galima pasakyti, kad mintis apie niekinamą kūną šalia to subjauroto veido – visa tai dėl nevisavertiškumo komplekso... Tame būta ir šiokio tokio komiškumo. Kaip

Klarisė būtų galėjusi būti jam neištikima? Ta vargšė Klarisė, nemylėjusi savęs nė tiek, kad pakęstų ką nors matantį, kaip ji dažosi lūpas, ta Klarisė, su kuria, kad sustiprintų jos drovumą, jis visada mylėdavosi tik tamsoje, Klarisė, nuo kurios paskui atšlydavo lyg sutrikęs (kaip, beje, visada atšlydavo nuo moterų po juokdariškos, bet būtinos pantomimos, kurios metu – jis taip manė – pusė žmonių siaubingai nuobodžiauja ir nedrįsta prisipažinti, bent jau vyrai). Tai buvo visai suprantama... Tos glebios būtybės, sumaniai flirtuojančios ir pasislėpusios už gležnų organų, ligotų nervų, šleikštaus sentimentalumo, iki padebesių iškelto jautrumo ir aštuonkojiško atsidavimo skydų, tos glebios būtybės, dabar įsigeidusios balsuoti, vairuoti, o gal net vairuoti valstybes, sportuoti (už tai mokėjo brangiai: tapdavo nedulkintinos!). Tie gležni, cypčiojantys daiktai – nesvarbu, ar tokios, kaip šioje aplinkoje, alkoholikės ir neurotikės, kaip Klarisė, ar tarškančios ir nepakenčiamos kaip Edma, arba dar operos vaiduoklės kaip Doriači, – visos patelės jį visada erzino, o ta nelaimingoji Olga, galų gale atrodė mažiausiai slegianti, nes jai bent pakako gero skonio būti nuolankiai.

Olga buvo nuolanki, o Klarisė nebuvo: ji buvo išdidi, deja, ne dėl savo turtų! Ji iš tiesų didžiavosi tuo, ką nuo jo slėpė, ko jam niekaip nepavyko ištraukti į dienos šviesą ir šveisti ant žemės; jausmu ar gebėjimu, etika ar vaizduote, šiaip ar taip, kažkuo, ką ji laikė jam neprieinama ir ko, – kadangi Erikas nežinojo to dalyko pavadinimo ir prigimties, – negalėjo reikalauti, kad ji sunaikintų jį; įsitikinimas, kad asmeniniuose Klarisės brūzgynuose kažkur slypi tylus ir ryžtingas pasipriešinimas, iš pradžių linksmino Eriką kaip atvira ir tyli kova, paskui erzino – kai jis suvokė, kad neįstengia jos atskleisti, – galų gale tapo jai abejingas, kai patikėjo, kad Klarisė jau pakankamai nugalėta

kitose srityse. Net pamanė, kad pasipriešinimas kažkada liovėsi, numestas kaip sena vėliava, iki kruizo, čia Klarisė ne tik parodė, kad jos vėliava tebėra, bet ir retsykiais ją iškeldavo tarsi norėdama priminti spalvą.

Nuo to jis ir ketino pradėti, bet sukliudė triukšminga staiga iš garsiakalbių nugriaudėjusi muzika. Senas 45 metų lėtas šokis iš filmo, kurį visi tada buvo matę – *As time goes by*.

– Dieve mano... – pasakė Edma, – Dieve mano... prisimenat?

Ir ji ėmė akimis ieškoti ko nors, kas galėtų drauge prisiminti. Tačiau buvo ne savo draugų rate. Vienintelis tų laikų bendražygis buvo Armanas, bet jeigu jo paklaustų apie datą, tik primintų jo fabrikų sujungimą su Dievas žino kokiu kitu fabriku, ir taškas. O dabar negalėjo priekaištauti Armanui, kad tas tiksliai neprisimena Hario Mendelio, kuris tada buvo jos meilužis, veido nei kūno, su juo ji mėgo vaidinti to filmo scenas, juodu atkartodavo abiejų aktorių, savo stabų, mimiką ir intonacijas. Jos žvilgsnis – paklusdamas šiek tiek valingam atsitiktinumui – sustojo ties Žiuljenu Peira, kuris tylus laikėsi nuošaliai, Edmai atrodė, kad meilė jam ne į gera. Beje, dėl kažkokios nesėkmės meilė niekada neidavo į naudą vyrams, kuriuos ji pažinojo.

– Ar jums, mano mielas Žiuljenai, nieko neprimena ši neprilygstama, melancholiška melodija? – jos balsas tariant paskutinį žodį sudrebėjo, ji prisimerkė nuo slapto ir tolimo skausmo, Žiuljeno būsena buvo tokia, kad jį ne prajuokino, o sujaudino.

Edma tai pastebėjo ir pasinaudojo pranašumu. Ką juodu darys – tas žavingas kvėša ir ji, kerinti ir turtinga vargšė moteris? Net ji, Edma, šįkart nieko apie tai nenutuokė. Tiesiog žinojo, kad Klarisės vietoje būtų sprukusi su Žiuljenu Peira jam pirmąkart pakvietus! Tačiau tos kitos kartos moterys – jos

kartos – dar buvo moterys, ačiū Dievui... Nelaikė savęs lygiomis su vyrais, laikė save daug gudresnėmis. Ir jei būtų balsavusios (jos bendraamžės ir ji pati), būtų dariusios tai žavingiausio kandidato naudai, užuot klimpusios į politines diskusijas, kurios visada baigdavosi įprastai – šiaip jau nesuprantamais *ukazais* ir veto.

– Taip, – atsakė Žiuljenas, – kaip vadinosi tas puikus filmas? Žinoma, man primena *Kasablanką*!

– Tikiuosi, ir jūs verkėt? Žinoma, atsakysit, kad ne... Vyrai gėdinasi prisipažinti, kad yra jautrūs, net didžiuojasi, kai gali įrodyti, kad ne tokie. Koks nuojautos stygius...

– O kuo norėtumėt girdėti mus giriantis? – paklausė Žiuljenas įtampos kupinu balsu, kokio ji dar nebuvo girdėjusi. – Kad galim kentėti? Ar mylit vyrus, kurie skundžiasi?

– Aš myliu vyrus, kurie patinka, – atsakė Edma, – mano mielas Žiuljenai! O jūs patinkat pakankamai, man regis, kad nebūtumėt toks rūškanas. Ar žinot, kodėl paprašiau pagroti tą plokštelę? Jūs jautrus – ar žinot kodėl?

– Ne, – atsakė Žiuljenas, nenoromis šypsodamasis dėl nuolatinio žavesio ir komplimentų gūsio, kurį jam siuntė Edma.

– Ką gi, aš ją nupirkau, kad galėčiau būti jūsų glėbyje, o jums tai nesukeltų nerimo... Argi ne malonu? Ar tai ne širdį veriantis nuolankumas?

Ji juokėsi tai sakydama ir stebeilydamasi į jį švytinčiomis paukščio akimis. Visa jos veido oda, nepaisant raukšlelių, spindėjo geismo ir flirto jaunatve.

– Netikiu, – atsakė Žiuljenas apkabindamas ją. – Bet vis dėlto pašoksit su manim.

Triumfuojamai sužvengdama ir kulnu mušdama į grindis Edma puolė į dešinę, kai Žiuljenas taip pat žingtelėjo žingsnį į

dešinę, ir abu atsiprašinėdami skrido vienas į kitą, abu žengė į kairę lyg dar smarkiau gailėtųsi, todėl vėl kaktomuša susidūrė. Sustojo, pažiūrėjo vienas į kitą smagiai kvatodamiesi ir laikydamiesi už galvų.

– Dabar aš vesiu, – švelniai pasakė Žiuljenas.

Ir Edma paklusniai, užsimerkusi sekė paskui jo dabar jau ramius judesius.

Eriko žvilgsnis bet kam būtų sužlugdęs tokį groteskišką malonumą, bet Olga jį pagrobė ir nusitempė į šokių aikštelę. Jis beveik nemandagiai prieštaravo, bet ji nutraukė jo atsikalbinėjimus trumpu ir tyliu: „Nebus lėto šokio – nebus paveikslo." Tuo metu Klarisė skyrė tai, kas jai atrodė panašiausia į suokalbiškus mirktelėjimus, Simonui Bežarui, bet jis atsakė atsiprašomai šyptelėdamas, trumpute sutrikusia ir nelaiminga šypsena, dėl kurios Klarisei akimirką suskaudo širdį. Šarlis įtraukė ją per paskutinius šokio akordus.

– Nesakyčiau, kad jūs blogai šokat, – pasakė išsivaduodama Edma (kaip daugelis nemokančių šokti vyrų, Žiuljenas Peira ją stipriai spaudė prie širdies ir peties, paslėpdamas nuo jos šokių aikštelę, tarsi laikinas apakinimas būtų ją įtikinęs, kad jis talentingas šokėjas, tarsi nematydama, kur stato pėdas, Edma nebūtų jautusi, kad jie ne savo vietoje). – Jūs nešokat! Jūs einat su moterimi pasivaikščioti! Moterimi, kuri ne įsikibusi jums už parankės, o yra priešais. Dabar stabdom pasivaikščiojimą, gerai? Grąžinu jums laisvę.

– Mano laisvę... na, ką gi... ė-ė... kaip tik, dabar Klarisė, matot? Jei jos čia nėra, jaučiuosi kaip supančiotas... jos nebuvimo.

– Netgi taip?

Edma svyravo tarp tuštybės – Žiuljenas išsakė jai savo jausmus – ir lengvo apmaudo, kad nėra ta, apie kurią jis kalba su

tokia melancholija ir įkarščiu. Išsivadavusi iš Žiuljeno glėbio ji pačiupo už peties Šarlį, išsyk sustabdydama jo šokio judesius.

– Mano mielas Šarli, – kreipėsi ji, – išvaduokit mane nuo šito žaliūko ir jo išdykavimų! Atleiskit, Klarise, bet mano pėdos tuoj bus kruvinos, nespėju jų patraukti iš po jūsų gerbėjo kojų...

Ir ji prigludo prie Šarlio, palikdama Klarisę ir Žiuljeną vieną priešais kitą. Ji nenorėjo atsigręžti – jokiu būdu – ir pamatyti, kaip jie lėtai priartėja ir pamažu, regimai įsitempę ima šokti, perdėtas jų abejingumas rodė, kad įsimylėjėliai laimingi. Žiuljenas ir Klarisė sukosi lėtai ir atsargiai lyg apkabinę porcelianinį partnerį, bet įsmeigę akis vienas į kitą. Olga nesusitvardė nepasakiusi apie tai Erikui, glausdamasi prie jo, kupina daug žadančio juslingumo:

– Nebūkit toks išsiblaškęs, mano mielas. Atrodykit truputį labiau susikaupęs, kai spaudžiat mane glėbyje... Pažiūrėkit į Žiuljeną Peira – regis, jis ima į širdį tai, ką daro su jūsų žmona. Jam labai sekasi, kad jūs nepavydus...

– Ar kalbėjot apie mano paveikslą? – paklausė Erikas akimirką patylėjęs, vengdamas žiūrėti į nupasakotą reginį.

– Dar nekalbėjau su Žiuljenu. Bet ketinu tai padaryti rytoj rytą baseine, būsim vieni ir aš mažiau raudonuosiu! Pasakysiu jam, kad noriu padovanoti tą paveikslą Simonui! Būkit tikras, bus sunku tuo įtikinti.

– Jūs aktorė, ar ne? Kiek žinau.

– Taip, bet nesu tikra, kad Žiuljenas tai žino, – pasakė ji kiek paniurusi, netyčia pastebėjo Erikas.

Tačiau jis nutilo ir, priešingai, dar stipriau ją priglaudė, nes sukdamasis pastebėjo Žiuljeno ir Klarisės profilius.

Ji šoko prigludusi prie Žiuljeno ir jai atrodė, kad remiasi į aukštos įtampos laidą. Netrukus įvyks tas pats trumpasis jungimas, jai ir vėl gali atsitikti koks nors laimingas, nelaimingas ar kitoks dalykas. Gyvenimas yra visoks, tik jau ne monotoniškas, o likęs gyventi laikas – prieš savaitę jai atrodęs begalinis – dabar, kai buvo su jos geidžiančiu vyru, atrodė nemaloniai trumpas. Jai reikėjo parodyti Žiuljenui visus kraštovaizdžius, visus paveikslus, duoti išgirsti visą muziką, papasakoti visas jos atminties palėpėse ir rūsiuose sukauptas istorijas apie vaikystę, išsilavinimą, meilę, vienišės gyvenimą. Jai atrodė, kad nieku būdu nepakaks laiko papasakoti viską iš to blankaus gyvenimo – kurį iki šiol laikė beviltiškai blankiu, – kuris Žiuljeno dėka, dėl jo troškimo jį suprasti, imti ir prisiminti tapo gyvenimu, kupinu įvairių įvykių, pokštų, liūdesio vien todėl, kad ji norėjo tai papasakoti kitam. Vyras, virpantis šalia jos nuo išankstinio malonumo, kurio šiek tiek gėdijosi, tas vyras ne tik davė jai dabartį, pažadėjo ateitį, bet ir švytinčią, gyvą praeitį, kurios jai nebereikėjo gėdytis. Ji impulsyviai prisispaudė prie jo, jis vos vos suinkštė jai į ausį, sumurmėjo „Ne, prašau tavęs“ ir pasitraukė per žingsnį atgal, o ji garsiai nusijuokė iš jo sumišimo.

Ėjo laikas. Edma jau šoko pasodoblį su Šarliu. Atrodė, kapitonas Eledokas dvejoja, ar tik neženguss vieno kito visapėdžio žingsnio šokių aikštelėje, taip jį padrąsino Edmos prašymai. Poros susidarydavo ir iširdavo, nė sykio nė viena nebuvo tokia kaip tik atvykus į laivą, staiga nutilus muzikai pasigirdo ištisas dešimt minučių tylėjęs Olgos balsas.

– Norėčiau sužinoti, – paskelbė ji skardžiu balsu, – kas rausėsi mano spintoje! Mano daiktuose!

Visi pritrenkti nuščiuvo, iš visų kampų pasigirdo „Kaip? Kodėl taip sakot? Negalimas daiktas!"; o šokėjai varstė vieni kitus nepasitikėjimo žvilgsniais.

– Kiekvienas kurią nors akimirką buvo išėjęs, mano miela Olga, – pasakė Edma, dar sykį imdama įvykius į savo rankas, – tik aš ne. Kai šoku, tai iki aušros. Ką jūs norit pasakyti? Ar iš jūsų ką nors pavogė? Pinigų? Papuošalus? Man tai atrodo mažai tikėtina... Ar ne, kapitone? Nagi, Olga! Ką iš jūsų paėmė, mano miela Olga? Dėl cigarečių pakelio juk niekas nekelia scenų...

– Nieko iš manęs nepavogė, – atsakė Olga išbalusi iš pykčio, kuris darė ją bjaurią, dar sykį pastebėjo Edma. – Bet norėjo kažką iš manęs paimti. Mano daiktuose kažko ieškojo. Man tai atrodo nepakenčiama... Aš nepakęsiu tokios niekšybės...

Jos balsas kilo, ji beveik kiauksėjo. Suirzusi Edma vienu stumtelėjimu pasodino ją į fotelį, paskui lyg išsigelbėjusiai po katastrofos padavė konjako taurę.

– Bet ko ieškojo? – paklausė ji kiek suirzusi. – Ar turit bent menkiausią įtarimą – ko galėjo jūsų daiktuose ieškoti?

– Taip, – atsakė nuleidusi akis Olga. – Ir kas tas kažkas, taip pat, – pridūrė keldama galvą ir žiūrėdama į Simoną.

Jo veidas vėl buvo paniurėlio ir bambeklio. Jis gūžtelėjo pečiais ir nusuko akis į šalį.

– Bet, – dvejojo Edma, – ar tai ne asmeninis reikalas? Jei manot, kad tai Simonas, gal galėtumėt mus apsaugoti nuo šeimyninių barnių, Olga, mažute... Ar Simonas atsiėmė sutartį? Ar radot jos skutelius vonioje, praustuvėje? Nebebūsit jo naujo filmo veikėja?

– Tas kažkas ieškojo niekingų įrodymų, kad mane apkaltintų, – atsakė Olga spigiu balsu, kuris, visų nuostabai, sukėlė juoką Armanui Botė-Lebrešui.

Jis prasidėjo trumpu šūktelėjimu, nuo kurio krūptelėjo visi susirinkusieji, paskui virto trumpais, staigiais žvingčiojimais, panašiais į žmonos, tik smulkesniais, graudinančiais kuklumu. Olga kalbėjo toliau, atrodė nepastebėjusi to įsiterpimo ne laiku:

– Tas kažkas, savaime suprantama, per bailus, kad išsiduotų, bet aš norėčiau, kad tai padarytų viešai. Reikėtų, kad kiekvienas sužinotų, koks iš tikrųjų tas asmuo išskirtinis ir elegantiškas. Man tai nuoširdžiai būtų malonu...

– Bet kokio įrodymo? – sušuko Edma Botė-Lebreš, staiga suirzusi dėl migloto kaltinimo, taip pat ir dėl vyrą ištikusio kvailo juoko priepuolio, kuris pamažu užkrėtė dar ir Šarlį.

– Mano neištikimybės įrodymo! – suriko Olga. – Štai ko buvo ieškoma ir, beje, nerasta. Tikriausiai aš atėjau anksčiau, per anksti, kad visa tai spėtų sutvarkyti... Ir man tai atrodo atgrasu... atgrasu! – pakartojo ji vėl šaukdama, o cukraus imperatoriaus juoko spazmai pakilo per visą oktavą.

Klarisė, atsirėmusi į stalą, už kurio tarsi teisingumo statula karaliavo Olga, nuo jų kivirčo pradžios žiūrėjo į Simoną ir staiga jis pasirodė jai sulysęs, pasenęs, sutrikęs ir pernelyg nenustygstantis. Atrodė lyg be odos ir panašus į ją, Klarisę, kai ji prieš aštuonias dienas įlipo į laivą; Klarisė netrukus išlips triumfuodama – tokia, koks Simonas įlipo: kažką mylintis ir manantis, kad tas kažkas myli jį. Klarisei rodėsi, kad ji pavogė iš Simono tą palaimingą pasitikėjimą, kad turėjo jam atlyginti už siaubingą netektį. Ji matė, kaip toli pasiruošusi eiti Olga, kad jį pažemintų, bet neįžvelgė to išpuolio ar žiaurumo priežasčių. Ir kažkas, ką ji nuo vaikystės jautė šlubiems šunims, senoms ponioms ant suoliukų, liūdniems vaikams ir pažemintiesiems apskritai, pastūmėjo ją į priekį, ir ji, beveik savo nuostabai,

išgirdo save tariant vienintelį sakinį, galintį atitolinti bausmę nuo Simono galvos.

– Tai aš, – atsakė ji tyliu balseliu, ir poveikis buvo kaip bombos.

– Jūs? – paklausė Olga.

Ji atsistojo pastirusiais plaukais, „panaši į medūzą", pamanė Klarisė atsitraukdama tarsi Olga būtų ketinusi jai trenkti.

– Taip, aš, – pakartojo ji labai greitai. – Aš pavydėjau, ieškojau Eriko laiško.

Paskui stojo nepatiklus ir audringas šurmulys, Klarisė ėjo tarp skandalo liudininkų, praeidama spustelėjo jai besišypsančio Žiuljeno ranką ir spruko savo kajutės link. Čia susmuko ant kušetės ir užsimerkė nuo stebinamo triumfo jausmo. Du ar tris kartus pamėgino atkartoti keistą Armano Botė-Lebrešo juoką ir po dviejų ar trijų jos ausims nemalonių bandymų užmigo kaip kūdikis iki Eriko atėjimo.

Klarisei išėjus žiūrovų salėje kilo šurmulys. Nuskambėjus Verdžiui ir Šostakovičiui buvo girdėti prašvilpiant gerokai nepadorių sakinių nuotrupų.

– Ko gi ji būtų ėjusi į mano kambarį? – klausė Olga su skausmingu įniršiu, koks apima, kai žmogus kokia nors karinga gudrybe nušalinamas nuo teisėto reikalo brangių žmonių akivaizdoje.

Jos drebančiam balsui atsakė Edmos balsas – aukštuomenės ponios, kiek sausokas, kiek ironiškas, balsas, Žiuljenui staiga nuskambėjęs kaip mielumo ir širdies elegantiškumo viršūnė.

– Aš nenoriu, kad iš manęs tyčiotųsi! – šaukė Olgos balsas. – Ko, jūsų manymu, Klarisei prireikė mano kambaryje? Ji

nemyli Eriko. Nebemyli jo, ji nori čia esančio Žiuljeno Peira, o ne to gražaus niekšo pono Letiujė... Ir aš ją suprantu, linkiu ponui Peira daug laimės ir...

– Olga!

Edmos balse nebebuvo nė lašo lengvabūdiškumo. Tai buvo valdingos moters balsas, moters, kuri egoistiškai ir tvirtai metų metus įsakinėjo įvairiems savo tarnų sąstatams, ir niekada nė vienas iš jų negalėjo lengvai jos pasiųsti po velnių. Tai buvo tonas moters, kuri dešimt kartų dažniau per dieną vartodavo liepiamosios nuosakos veiksmažodžius negu kurios kitos, įsakinėjo savo kambarinei, virėjui, metrdoteliui, vairuotojui, galimam taksi vairuotojui, pardavėjui, manekenui, arbatos salone, parduotuvėse, grįždavo namo ir toliau įsakinėdavo, kaip pradėjusi ryte. Toje paauksuotoje aplinkoje klausiamoji nuosaka ir esamasis laikas buvo labai reti. Daugeliui klausimų užbaigti pakakdavo šauktuko. Vis pasitaikydavo tai būsimasis, tai neapibrėžtasis – imperfekto laikai, ar būtų kalbama apie keliones, ar apie meilužius. O esamasis laikas, regis, buvo patartinas tik ligų temai ir visokiems funkciniams sutrikimams aptarti. Tad jos balsas trenkė tiesiog mažorine nata ir Olgos lemenimai tarsi pakibo trumpoje tyloje – Edma jos nepraleido.

– Prašau pasakyti, ko jūs norit, Olga, mano mažute. Kad visi priekaištautume Simonui dėl netaktiško poelgio, kurio jis nepadarė? Kad apkaltintume išdavyste Klarisę Letiujė? Pati suprantat, prisipažinti tokį dalyką niekam nebūtų malonu. Tai ką norit pasakyti? Kad Simonas melagis, o Klarisė mazochistė? Jums reikėtų eiti miegoti.

– Visa tai tiesiog juokinga. Juokinga ir prasto skonio!

Eriko šūksnis nebuvo išgirstas. Galų gale atrodė, kad šią komediją pradėjusio žmogaus gyvybė arba dalyvavimas ne

itin pageidautini. Erikas tai gerai jautė. Kad šis vykis buvo jo pradėtas, jam skirtas, jis buvo konflikto objektas, ar šis būtų skirtas saugoti jį, Eriką, ar apsisaugoti nuo jo, vis tiek jis jautėsi paskutinis pėstininkas. Įširdęs dėbtelėjo į Simoną, šis nebe įraudęs, o išblyškęs atrodė prismeigtas prie fotelio, sėdėjo nusvirusiom rankom, o Žiuljenas jam, kaip ką tik sužeistam, pylė išgerti.

– Tai ne Klarisė, – pasakė Simonas – kaip barmenui atiduodamas savo taurę Žiuljenui, pagalvojo Erikas, ar veikiau kaip treneriui, pagalvojo Žiuljenas.

Jis jautė Simonui Bežarui beribį gailestį: šis linksmai leidosi į pirmą kruizą kaip turtingas vyras, džiaugdamasis sėkme Kanuose, žavinga meiluže, ateitimi; Simonas Bežaras sekmadienį lips iš laivo sužeistas, keliais milijonais lengvesnis ir nebeturės nė lašo pasitikėjimo jaunų merginų širdimis. Simonas, kuris nepaisydamas savo širdgėlos mėgino Žiuljeną nuraminti, kai jis pavydėjo Klarisės. Žiuljenui plūstelėjo švelnumo Simonui banga, jis neprisiminė, ar po trečios mokyklos klasės dar kada nors jautė vyrui tokį dalyką. Iš tiesų Žiuljenas visur turėjo bičiulių, bet ne draugų, – bičiulių užderėjo arba sukčių aplinkoje, ir jų tuštybė, bailumas jį erzino, arba tarp padorių tipų, kuriems nebūtų galėjęs iki galo atskleisti savo pajamų šaltinio. Simonas Bežaras būtų geras draugas. Beje, Klarisei jis visada patiko.

– Gerai žinau, kad ji ten nebuvo, nepaleidau jos iš akių, – pasakė jis Simonui šypsodamasis.

– Bet kaip manot, kodėl ji tai padarė?

Staiga Simonas atrodė sukrėstas.

– Kodėl? Norėjot pasakyti – dėl kokio žmogaus? Dėl jūsų, manau. Jūs lėkėt tiesiai į katastrofą.

– Ji leido sau apsijuokti dėl manęs? Įsivaizduojat? – klausė Simonas drebančiu balsu. – Čia tai bent moteris. Parodė man, ko nematęs!

– Štai kaip, o ką tokio? – paklausė Žiuljenas, vis dar kaip vaistų paduodamas jam antrą taurę – Simonas paėmė ir išgėrė vienu mauku, tarsi būtų pasišlykštėtinai neskanu.

– Noriu pasakyti, ji man parodė, kad pajuoka – tai nieko nereiškia.

Ir pakėlė į Žiuljeną sudrėkusias akis – tai jį nugąsdino. Jis nepakentė moterų ašarų. Kiekvieną kartą glausdavo moteris prie švarko, kad nematytų. Beje, jam knietėdavo glausti jas prie savęs, guosti ranka ir balsu kaip žirgus. Tačiau ašarojantis vyras jam darė priešingą poveikį – dėl jo apėmė gėda, knietėjo sprukti. Tad atsigręžęs Simonui Bežarui atsakymą atstojusioje tyloje jis nustebo, pamatęs šį sėdint supamojoje kėdėje: vėl įdegusį ir be jokių regimų pastangų besišypsantį. Simono akys buvo tokio mėlynumo kaip iš pradžių.

– Nežinau, ką bepridurti, bičiuli, nes neįstengiu tuo patikėti, bet viskas baigta, atsikračiau tos Olgos, – pasakė jis draugiškai pliaukštelėdamas Žiuljenui per ranką.

– Tikrai baigta?

– Taip.

Vyrai pasižiūrėjo vienas į kitą juokdamiesi, Simonas nusišypsojo ir šypsena užkrėtė Žiuljeną.

– Be juokų? – klausė Žiuljenas. – Tikrai be juokų? Tau taip išsyk praėjo?

– Bent jau taip atrodo. Na, lyg viena rakštimi būtų mažiau... Tau jau taip yra buvę? – maloniai paklausė Žiuljeno su turbūt sąmoningu palengvėjimu balse, bet buvo labai gera juo patikėti.

Jis manė, kad Olga nuėjo per toli, smarkiai per toli, ir kad gal būtų laimėjusi partiją, jei ne Klarisės greitumas:

– Klarisė, stengdamasi išgelbėti mano garbę, man priminė, kad aš ją turiu. Supranti, bičiuli? Juk nesileisiu žudomas dėl kažkokios žvaigždutės, Dieve mano!

– Dieve mano, tu teisus! – atsakė Žiuljenas. – Ar tu tikras, kad jus nuo meilės šitokiu greičiu stumia ne išdidumas?

– Pamatysi rytoj.

Klarisė vandens žalumo naktiniais marškiniais sėdėjo atsirėmusi į pagalvę, skaitė naktinės lempelės šviesoje. Tiksliau, iš naujo skaitė *Brolius Karamazovus*, jos akys spindėjo kažkokiu rusišku įkarščiu, kurio vaidinti jai nė nereikėjo: Baronų giminės kraujas iš moterų pusės buvo pusiau rusiškas. Erikas uždarė duris, užstūmė sklendę ir nugara atsirėmė į jas paslaptingai šypsodamasis – ar tik norėdamas atrodyti paslaptingai – žmonai šypsena pasirodė tiesiog nukopijuota iš prasto amerikiečių filmo. Kai atsirado Žiuljenas, Klarisėje gimė nauja moteris: jos protas tapo itin kritiškas, kai buvo kalbama apie Eriką, itin atlaidus, kai kalbama apie Žiuljeną arba net kitus keleivius. Ji nuolat matė Eriko dirbtinumą, slaptas mintis. Truputį pyko ant savęs už griežtumą, jis atrodė jai abejotinas, nes atsirado tą pačią dieną kaip jausmas Žiuljenui, o jai išsyk atrodė, kad to jausmo polėkiui ir išlikimui reikalingas griežtumas.

– Tai kaip? – paklausė jis laikydamas rankas kišenėse: elegantiškas, šviesiaplaukis.

– Kas kaip? – paklausė ji dėdama prieš save atverstą knygą lyg aiškiai rodytų, kad yra užsiėmusi.

Erikas ir vėl virptelėjo. Jis negalėjo pakęsti, kad būtų skaitoma jo akivaizdoje. Akimirką atsispyrė pasiutusiam norui iš-

plėšti knygą jai iš rankų ir mesti pro iliuminatorių, kad pamokytų ją gyventi. Susitvardė pačiu laiku.

– Tai ar jūs patenkinta savo mažu pasirodymu? Jums smagu klaidinti Olgą įtarinėjimais? Ar nepakankamai aišku, kokia apgailėtinai juokinga ta krata? Turit dar ir mane įvelti į savo groteskiškas scenas. Norėčiau, kad truputį paaiškintumėt, mano mieloji Klarise.

– Aš jūsų nesuprantu, – atsakė ji (šį kartą užversdama knygą ir per ištiestą ranką dėdama ant lovos, „paruoštą atsiversti, kai tik tas įkyruolis paliks ją ramybėje", vėl pasirodė Erikui). – Aš jūsų nesuprantu. Visa tai jus labai pamalonina, ar ne? Kad net varžovės stalčiuose rausiuosi ieškodama savo nelaimės pėdsakų – man tai atrodo kaip laurų vainikas ant jūsų galvos...

– Būna tokių vulgarių pasisekimų, kurie neteikia jokio malonumo, – atkirto Erikas.

Ir pasišlykštėjimo, atšiaurumo grimasa nuslinko gražiu jo veidu, subjaurojo jį. Staiga ji prisiminė, kiek kartų ta pasišlykštėjimo grimasa ją iki širdies gelmių žemino, o ji nesipriešino, nes negalėjo kilti nė minties suabejoti Eriko Letiujė protingumu, jautrumu ir tobulumu. „Nurimk... Nurimk" – kartojo ji sau. Ir netikėtai susivokė, kad per daugybę metų tai pirmas kartas, kai kalba su savimi pusbalsiu kaip su geistina ir geidžiama moterim, su žmogumi, kuriuo galima pasitikėti.

– Šiaip ar taip, tai neesminis dalykas, bet vis dėlto – kodėl jūs tai padarėt?

– Nagi dėl jo, – atsakė Klarisė purtydama galvą lyg klausimas būtų absurdiškas. – Dėl Simono Bežaro... Ta kekšiukė būtų sudraskiusi jį į skutus...

Žodis kekšiukė Klarisės lūpose šiek tiek labiau išmušė Eriką

iš vėžių. Daugybę metų niekinami apibūdinimai nerašytu susitarimu buvo palikti tik jo asmeniniam naudojimui.

– Jūs visada taip domitės kito reikalais? – paklausė jis piktai (suvokė savo klaidą, įsikando į lūpą, bet per vėlai).

– Kai tas kitas mano vyras – taip. Bent išoriškai. Puikiai žinot, kad nesidomiu kitų gyvenimo istorijomis... Vos besidomiu savąja, – pasakė ji melancholiškai nuleisdama pailgus vokus ant mėlynų akių.

– Ar jums bent pavyko...

Jis minutėlę padvejojo. Jam atrodė, kad daro kvailystę. Apėmė vis tas pats išgąsčio ir pavojaus pojūtis, o galimos jo baigties, tiesa, neįstengė įsivaizduoti. Ir tik išdidumas, vien išdidumas prieš save privertė jį pabaigti sakinį.

– Ar jums bent pavyko pasidomėti Žiuljeno gyvenimu, mano mieloji Klarise? Jūs man privalot duoti atsakymą... Ir neklauskit, į kokį klausimą, nes būtų nemalonu.

Jis rūsčiai į ją žiūrėjo, ji pakėlė akis ir susidūrus jų žvilgsniams tuoj pat nuleido.

– Ar jums tai tikrai įdomu? – paklausė ji dvejojančiu balsu.

– Na, taip, man įdomu. Iš viso tik man tai ir tėra įdomu, – pasakė beveik šypsodamasis.

Šypsena Erikas norėjo, nors sau to nepripažino, draugiškos atmosferos, kad Klarisė jaustųsi atsakinga už bet kokį jų naujos santarvės pasikeitimą. Eriko šypsena bylojo, tiesa, šito jis taip pat nesuvokė: „Matot, šypsausi... Aš atlaidus. Kodėl negalėtume tęsti neapsunkindami savęs?“ ir t. t. Iš tiesų tai buvo atlaidi, taikos šypsena, bet Klarisei tokia nepažįstama, kad ji priskyrė ją įprastoms priežastims: paniekai, žiūrėjimui iš aukšto, nepatiklumui. Pagauta pykčio bangos, atsitiesė ant pagalvės, rūsčiai pažvelgė į Eriką – aliarmo

žvilgsniu, tarsi norėtų jį įspėti, kad būtų atsargus, ir šaltu balsu tarė:

– Jūs klausėt manęs, ar esu Žiuljeno Peira meilužė, taip? Ką gi, taip, jau kelios dienos, kaip esu.

Tik po šio sakinio išgirdo, kaip dvigubai smarkiau, greitai plaka jos širdis lyg bijotų reflekso, kurį Erikui tas sakinys sužadins, lyg įspėtų, bet per vėlai. Ji pamatė, kaip prie durų stovintis Erikas blykšta, matė neapykantą jo akyse, neapykantą ir dar gerai jai pažįstamą palengvėjimą, apimdavusį jį kiekvieną kartą, kai užklupdavo ją klystant, kai žemindavo priekaištais. Paskui Eriko skruostai vėl atgavo spalvą. Jis žengė tris žingsnius artyn ir sugriebė ją už riešų. Vienas jo kelis buvo ant lovos, jis suspaudė jos rankas iki skausmo, kalbėjo per dešimt centimetrų nuo jos veido kapotu, kvapo neatgaunančiu balsu, kad ji vos besuprato – jai buvo taip baisu. Tuo pačiu metu įsižiūrėjo į inkštirą Eriko veide, paprastai nematomą, juodas inkštiras buvo ten vien todėl, kad laive nebuvo didinančio veidrodžio. „Turėčiau turėti 90 procentų spirito, – absurdiškai dingtelėjo jai. – Tikrai negražiai atrodo, tiesiai po nosim... Turėtų kažko imtis... Ką jis sakė?“

– Jūs meluojat! Daugiau nieko ir nesugebat, tik meluot! Norit mane sunervinti, sugadinti man kruizą? Jūs užsispyrusi ir egoistė... Visi tai žino... Jūs su draugais ir artimaisiais elgiatės kaip laukinė ta dingstimi, kad tai pramoga, nieko, ničnieko nepaisot, mano mieloji Klarise. Štai kur jūsų silpnybė: jūs nemylit žmonių! Jūs nemylit net savo motinos: niekada nevažiuojat jos aplankyti... net savo motinos! – kalbėjo su įniršiu, bet ji nutraukė.

– Šiaip ar taip, – atsakė ji ramiai, – tai visai nesvarbu...

– Štai kaip? – tarė jis. – Visa tai nesvarbu? Nuspėjamos jūsų

šėlionės su tuo padirbinėtoju, tuo apgailėtinu suteneriu... Ką, tai visiškai nesvarbu, ar ne?

Tačiau, keista, jo pyktis buvo nuslūgęs, o kai ji neraiškiu balsu atsakė „Taip, galbūt“, jis nuėjo į vonią tarsi nebūtų girdėjęs atsakymo, lyg iš tiesų jis būtų buvęs visai nesvarbus.

Olga atsigulė anksčiau už Simoną, kuris tą vakarą liko bare norėdamas prisigerti, bet jam niekaip nesisekė, ir kai įžengė į kajutę, išvydo naują švelniosios meilužės žvilgsnį. Tai buvo svetimas ir mandagus žvilgsnis, kai jis ėjo jos link, atvirkščiai nei pasipiktinusio, net sukrėsto žmogaus žvilgsnis, kai ji ateidavo į kajutę vėliau už jį ir pamatydavo gulintį. Šie du žvilgsniai buvo skirti padėti Simonui Bežarui suvokti savo nereikšmingumą ir neišvengiamą savimaršą. Iš kur pastaruoju metu ta primušto šuns laikysena, kodėl jos brangus prodiuseris taip atrodo? Nors niekas nenutuokia – kodėl? Olga neįstengė įsivaizduoti, kad kas nors, be jos, dar gali turėti jausmų, jog Simoną vertė kentėti daugiau ne sąmoningai, savaime. Nelaimei, jos prigimties būta negailestingos. Ji žiūrėjo į vyrą, kurį likimas iš pradžių dovanojo kaip prodiuserį, paskui kaip meilužį, kuris, be to, labiausiai norėjo būti jos mylimas ir kad ji tą meilę įrodytų. Juk įrodo jam viską, ko jis nori, ar ne? – galvojo ji, – kas vakarą paklūsta visiems jo reikalavimams. Net kai ji atsitraukdavo – beveik sąžiningai, – juk jis tikriausiai žinojo, kad ilgainiui visa tai moterims įsipyksta. Arba reikėtų, kad jo psichika būtų kitokia. Žinoma, Simono Bežaro temperamentas jau buvo žinomas kino pasaulyje, bet taip buvo visada. Tokie vyrai kaip Simonas buvo

seksualiai apsėsti, o tokie kaip Erikas ar, beje, Andrėjas, – pusiau frigidiški. Nebent taptų aktoriais ir pasiduotų amato narciziškumui – tada jų potraukis moterims pasidarytų išskirtinis.

O kol kas ji svetimu žvilgsniu, kokiu žiūrima į nepažįstamąjį, žvilgtelėjo į Simoną ir jai visiškai nebuvo sunku išlaikyti tą žvilgsnį, nes Simono veiksmai iš tiesų stebino. Jis atsisėdo ant kušetės, abi rankos buvo užimtos: viena nusiavė batą, kita degė cigaretę. O kai ji užkalbino, pirmąkart nuo kruizo pradžios atrodė, kad jį sutrukdė.

– Kur buvot dingęs po Edmos isterijos priepuolio? – paklausė.

Jis neatsakė, suraukė antakius – tai ženklas, kad ji trukdo. Iš tiesų, taip, tai buvo pirmas kartas per ilgą laiką, kai Simonas neatrodė visiškai pasiruošęs paklusti Olgos įgeidžiams. Pirmą kartą jo rankos, kartu ir akys, mintys buvo užimtos kitkuo, nebe nerimastingu ir maldaujamu jos stebėjimu. Olga išsyk tai pajuto nuolat veikiančiu ir itin ištobulintu radaru, kuris rodydavo visas aplinkos nuotaikas, įžiebdavo ir šviesoforą sankryžose, bet, deja, neskyrė, ar dega žalia, ar raudona šviesa. Dabar, pavyzdžiui, jai pasirodė, kad dega žalia, ir ji lėkė tiesiai į susidūrimą, nuo kurio radaras, jei tik būtų buvęs protingas, būtų ją apsaugojęs. Tačiau jis tebuvo instinktyvus – net nebuvo jautrus. Šviesa įsižiebdavo ir užgesdavo nieko jai nepranešdama.

– Neatsakot?

Simonas pažvelgė į ją, ir ji nusistebėjo jo akių mėlynumu. Jau ilgai nebuvo pastebėjusi, kokios mėlynos jo akys. Taip pat ilgai nebuvo pastebėjusi, kad Simonas turi žvilgsnį.

– Kas čia dabar? – atsidūsėdamas paklausė. – Nepastebėjau, kad Edmą Botė-Lebreš būtų ištikusi isterija.

– Štai kaip? Gal negirdėjot riksmų?

– Daugiausia girdėjau jūsų riksmų, – atsakė Simonas Bežaras tuo pačiu pailsusiu balsu.

– Mano? Aš rėkiau? – klausė Olga. – Aš?

Ji linkčiojo galva, o veidas rodė priblokštą tyrumą – iš Simono žvilgsnio buvo matyti, kad ši alegorija nelabai jai tiko. Ir pirmą sykį per kelias pastarąsias dienas ji susijaudino. Neprisiminė ne tik Simono akių spalvos, bet ir žvilgsnio skvarbumo.

– Ką norit pasakyti? Gal kad aš melavau?

– Ne, – atsakė Simonas tuo pačiu neskubriu balsu, kuris Olgą erzino ir jau pradėjo bauginti. – Ne, jūs nemelavot, pasakėt tiesą, bet girdint dvidešimčiai žmonių.

– Tai ką?

– Tai tą, kad buvo dvidešimčia žmonių per daug, – pasakė atsistodamas ir lėtai nusivilkdamas švarką, nuvargęs ir senas, pailsęs, o dar ir pailsęs nuo jos, Olgos Lamuru, antros rūšies žvaigždutės, kuri prasidėjus rudeniui neturės ką veikti, jei tik Simonas Bežaras apsigalvos.

Olga Lamuru švelniu ir vaikišku balseliu kreipėsi į Simoną „mano brangusis“, per vėlai, papūtė lūpas ir tylėjo tamsoje, veltui laukdama, kol paguos ją dėl pačios piktumo. Kai ji pirmą sykį pakilo persėsti ant kitos lovos, Simonas Bežaras atsistojo, nesuprantama veido išraiška apsirengė megztinį, apsimovė kelnes ir vėl išėjo.

Tuštutėlio baro veidrodyje jis pamatė prie taurės besėdintį rusvaplaukį, kiek patukusį vyrą, su kuriuo vis tik nekilo noro juokauti. Jo žvilgsnis buvo toks šaltas, kad nei šukuosena, nei nutukimas nekrito į akis. „Pagaliau, – pagalvojo jis, – Simonui Bežarui baigėsi didžioji muzika ir didieji jausmai.“ Pasakė tai sau jausdamas kartėlį, nusigręžęs nuo savo atspindžio, nuo to, kuo taps.

Murmėdamas pasipiktinimo žodžius, Armanas perlipo vonios kraštą – jo akimis, laivui tokia vonia juokingai per didelė – ir dešine ranką įsitvėręs saugos rankenos pamažu nardino vonion savo menką baltą kūną, kuriame taip nebuvo raumenų, kad nuogas jis atrodė panašus į odališką. Prisiplojęs prie vonios dugno, Armanas taškydamasis ir džiugiai šūkčiodamas mikliai pajudino kojų pirštus, ir, prisiekiu, jam pavyko suspragsėti kojų pirštais taip kaip rankų – šiam užsiėmimui atsidėdavo jau daugelį metų ir dar iki šiol, nors nė sykio apie jį „nepagalvojo". „Jei užkluptų Edma, išvadintų paiku vaiku." Jis staigiu judesiu pritraukė kelius prie smakro ir ėmė guviai muilintis (kaip berniukai koleže, stebimi auklėtojų), bet staiga išgirdo atsilapojant kajutės duris. Iki vonios atsklido moters kvepalai – neiškart juos atpažino – prabangūs ir kaip lapė, suprantama, sidabrinė, dvelkiantys muskusu. „O kaipgi sklendė?" – pagalvojo jis išsiblaškęs ir nusiminęs, pasiryžęs atsistoti, atsiplėšti nuo drungno vandens ir kojų pirštų spektaklio saldybės, ir jam dingtelėjo, kad atsakymo būta dar prieš jo klausimą. Šalia negirdėjo jokio pokalbio. Edma neabejotinai buvo viena, be to, kaip pasirodė Armanui, švilpavo, netgi šelmišką dainą, kurią gyvenime tikriausiai tebuvo girdėjęs tris

kartus: būdamas kariškis, jauno ligoninės interno pusbrolis ir dar anksčiau koleže. Ji nepašaukė jo, nors jo kostiumas kabojo ant pakabo šalia iliuminatoriaus, negalėjo jo nematyti. Jam belaukiant tame drungname vandenyje ėmė darytis šalta, jis abiem rankom apsikabino kelius, susigūžė vonioje, smakrą įspraudė tarp kelių ir taip sėdėjo.

– Edma? – gailiai sumekeno jis, nė pas nežinojo kodėl. Kadangi ji neatsiliepė, jis šaižesniu ir, kiek galėdamas valdingesniu balsu sušuko: „Edma!“

– Taip... taip... ateinam, – pasakė ūmus balsas, kuris buvo ne Edmos, staiga suprato jis, o Doriači, įsirėmusios tarpduryje.

Doriači vilkėjo suglamžytą vakarinę suknią, perdėtas makiažas buvo ištepliotas skersai veidą, juodi plaukai lindo jai į akis, atrodė susijaudinusi ir linksma tarsi iškrėtusi kokią nešvankybę. Žodžiu, tikra Doriači. O jis, cukraus imperatorius, Armanas Botė-Lebrešas, nuogutėlis kaip kirminas, be akinių ir be orumo, neturėjo nė rankšluosčio apsisiausti jos akivaizdoje. Akimirką jie spoksojo vienas į kitą kaip statulos ir Armanas išgirdo save maldaujant: „Išeikit... Prašau jūsų, išeikit...“, kimiu ir neatpažįstamu balsu, tai, regis, staiga pažadino Doriači.

– Dieve mano, – ištarė ji, – bet ką jūs čia veikiat?

– Čia mano kambarys, – pradėjo Armanas Botė-Lebrešas, pakeldamas smakrą kaip darydavo per valdybos posėdžius, bet balsas vis dar buvo per aukštas.

– Na, taip, čia jūsų kambarys, žinoma... Įsivaizduojat, turėjau susitikti su Edma čia, tiksliau, mažojoje svetainėje. Be to, ir buvau joje, – pridūrė ji linksmai, paskui nuėjo ir abejinga atsisėdo ant vonios krašto virš Armano, kuris abiem rankomis užsidengė vyriškumą, šiaip jau visai nepritrenkiantį.

– Bet jūs turit išeiti... Juk neliksit čia... – pasakė jis.

Jis pažvelgė į Doriači maldaujamu žvilgsniu, kupinu didžiulio įkarščio, kuris buvo panašus į tūkstančius divos gerbėjų, kokius ji matydavo tarnybinių laiptų apačioje viso pasaulio operose, laukiančius autografų ir žvelgiančius į ją, jos reputaciją, mitą, priklijuotas blakstienas ir jos meną, tokiu pat išbadėjusiu ir stabmeldišku žvilgsniu. Iliuzija buvo tokia tobula, kad apimta gerumo bangos Doriači pasilenkė prie vonios, čiupo Armaną už slidaus muiluoto kaklo ir stipriai prispaudė gaivias lūpas prie jo lūpų, o tada atstūmė tarsi nelaimingasis būtų pats artinęsis prie jos bent per pusę milimetro. Palikusi jį išmuštą iš vėžių slinkti atgal į vonios dugną ir grabalioti saugos rankenos, ji triumfuodama išėjo.

Su tikru palengvėjimo jausmu, kad vos išnešė sveiką kailį, Armanas Botė-Lebrešas, šįsyk pamiršęs savo cukrų, išsitiesė dvigulėje savo kajutės lovoje ir pradėjo dėlioti ant naktinio staliuko dešimt kitai kelionei – miegui – būtinų daiktų: taigi, padėjo migdomąsias tabletes, tabletes atsipalaidavimui, kitas, kurios skatina inkstų veiklą, dar kitas, kurios kliudo nikotinui patekti į plaučius, ir t. t. Be to (tačiau tos numatytos rytui), priešingo poveikio vaistus, padedančius atsibusti, kelti spaudimą, skatinti žvalumą ir t. t. Visa tai buvo išdėliota ant siauroko stačiakampio naktinio stalelio, kaip Napoleonas rikiuodavo savo karius Austrijoje. Visa tai kas vakarą jam užtrukdavo maždaug pusvalandį. Beje, čia būta nors tiek gero – maniakiškas dėliojimas per devynias mirtino nuobodulio dienas! Reikia pridurti, kad Armanas Botė-Lebrešas nejautė jokio poreikio maištauti, jis buvo įpratęs prie nuobodulio, į kurį įstumia neveikla. Jis nuobodžiavo – taip manė, – nes gal pats buvo nuobodus, o gal kiti buvo tokie. Šiaip ar taip, nuobodžiavimas savaime visai nebuvo baisus dalykas,

bent ne toks baisus kaip nenumatytas akcijų kurso kritimas arba cukraus embargas. Tiesa, visą gyvenimą Armanas Botė-Lebrešas mirtinai nuobodžiavo: pas tėvus, pas draugus, pas uošvius, galų gale su žmona; tačiau dabar privalėjo sąžiningai pasakyti, kad keturiasdešimt metų jo gyvenimas buvo daug mažiau nuobodus Edmos dėka. Kaip žmona, Edma visada buvo „erzintoja, bet ne erzinanti", kaip sakė rašytojas, kurio pavardės jis nebeprisiminė. „Bet ką gi ji veikia?" Jis kiekviena proga ir ne be nuostabos pastebėdavo, kad jo žmona Edma, apie kurią per ištisas dienas Paryžiuje niekada negalvodavo, atsiduria pačiame jo minčių centre, kai jie atostogauja. Ji viską tvarkė, prižiūrėjo, kad jam nereikėtų rūpintis bilietais, bagažu, sąskaitomis, imdavo jį už rankos ir veždavosi. Kur bevažiuotų, ji prižiūrėdavo, kad jis būtų gerai susišukavęs, gerai pamaitintas, gerai aprūpintas įvairiais finansiniais žurnalais ir biržos laikraščiais. Todėl Armanas Botė-Lebrešas puikiai praleisdavo atostogas – tiesa, jeigu Edma dingdavo ilgiau negu penkioms minutėms, pasijusdavo visai sutrikęs, net nusiminęs. Kai Edma raita ant dykumų kupranugario grįždavo iš savo pabėgimų į malonumo uostą, į kokio jaunuolio glėbį, parėjusi po gerų trijų valandų visada rasdavo Armaną budraujantį, sėdintį lovoje, kaskart jis žiūrėdavo į ją įeinančią su tokia laime, malonumu ir palengvėjimu veide, kad ji galų gale kartais savęs klausdavo, ar tik širdies gelmėje jie nebuvo visada beprotiškai vienas kitą įsimylėję, bent jau jis ją. Tai būtų labai gera tema filmui, pagalvojo ji kartą ir patikėjo tai Simonui Bežarui: vyras ir moteris metų metus gyvena gražioje santarvėje. Pamažu dėl visokių smulkmenų moteris pastebi, kad jos vyras ją dievina. Pagaliau tuo įsitikinusi pačiu laiku palieka jį – kol jis dar neišsakė jai savo meilės – padedama vyro vaikystės draugo, kuris išliko normalus.

Kai ji pasakojo (bet neprasitarė, iš kur kilo siužetas), Simonas ėmė juoktis. Ir ji dar juokėsi. Kokia būtų Armano veido išraiška, jeigu ji staiga nei iš šio nei iš to, atsigėrus arbatos pasakytų: „Armanai, aš jus myliu"... Vargšas mielas vyrelis nukristų nuo lovos. Retsykiais Edma Botė-Lebreš kelias minutes susigraudindavo pagalvojusi apie tos darbščios ir kuklios skruzdėlytės vardu Armanas Botė-Lebrešas, savo vyro, likimą. Kartais net ilgiau negu tris minutes, paskui prisimindavo, kad jis sužlugdė savo draugus, mindžiojo silpnuosius, kad kai vartodavo žodį „širdis", taikė jį fabrikui arba machinacijai. Du ar tris kartus ji matė jį besielgiantį kaip vergų pirklį, ir jos pasenęs ir sutryptas buržuazinis auklėjimas galutinai leido suprasti, kokie yra smulkiosios buržuazijos ir didžiųjų turtų etikos skirtumai, tų skirtumų Skotas Ficdžeraldas niekada nebūtų pabrėžęs. Net po daugelio metų nuo šių prisiminimų jai per nugarą nubėgdavo šiurpuliai.

Į duris pabeldė. Armanas, pratęs prie to, kas įprasta, neįstengė įsivaizduoti, kad tai ne kas nors kitas, o stiuardas, ateidavęs į jo kajutę šią vėlyvą valandą. Jis irzliu balsu sušuko „Užeikit!", atgavo įsakinėtojo balsą, kuriuo, tik dviem tonais aukštesniu, jam staiga pasidarė malonu kalbėti, tarsi kartu su staigiai lūpomis įtraukiamu ir išspjaunamu oru išstumtų lauk ir prisiminimą apie Doriači, jos lūpas, kvepėjusias gvazdikais ar rožėmis (Armanas iš tiesų nebesusigaudė, kokios gėlės kaip kvepia), prisiminimą apie taip prislėgusią gėdą, kad vos nenuskendo. Tačiau kai pamatė, kad durys liko praviros, neišgirdo uolaus balso atsakant į jo „Padavėjau?", pamanė dar sykį įkliuvęs: Doriači išėjo tik persirengti naktiniu tualetu, kažkokiais voriškais apdarais, ir kadangi jauni žmonės jai nuobodūs ir atrodo

blankūs, kaip buvo galima spręsti iš pokalbių, jos akys nukrypo į jį, Armaną – gal dėl amžiaus, bet, svarbiausia, dėl turtų. Doriači, nepaisydama milijardinių honorarų, niršo ant Lebrešų turtų (Botė tebuvo jo motinos mergautinė pavardė, kurią šeima prilipdė prie tėvo pavardės jai pageidaujant, tam prireikė ir kilniadvasiškumo, ir kuklumo, nes Botė verpyklų kapitalas vos tesiekė trečdalį Lebrešų turtų). „Ką gi, Doriači ar ne Doriači, – karštligiškai sakė sau Armanas, – bet mano tėvų, senelių ir prosenelių iš cukraus sukrauti turtai neatiteks kitam savininkui!"

Jis ketino tuoj pat visa tai paaiškinti Doriači, gal ji išsigąs... Armanas, įsikūnijęs nekaltumas, pamėgino nutaisyti, jo manymu, nerimą keliančią grimasą, bet išėjo veikiau komiška, nes prie durų stovintis Erikas Letiujė nusikvatojo. Ką gi šitas dabar čia veikia? Armanas Botė-Lebrešas savo pataluose suklapsėjo akių vokais ir sumurmėjo: „Išeikit! Išeikit!", taip beviltiškai, kaip popiežius Aleksandras tikriausiai sakė jauniesiems Bordžijoms, kurie žiūrėjo į jį mirštantį. „Išeikit!" – silpnai pakartojo sukinėdamas galvą į kairę ir dešinę, „kaip mirštantieji amerikietiškuose filmuose", staiga pagalvojo jis. Ir išraudo nuo numanomo mėlynų, mąslių ir protingų to vyro akių žvilgsnio. Vienu atsitiesimu atsisėdo lovoje, nusišypsojo, kostelėjo balsui atgauti ir pasakė ištiesdamas smulkutę, bet vyrišką ranką, kuri netiko prie pižamos: „Kaip laikotės? Atleiskit, aš sapnavau."

– Net sapnavote, kad aš išeinu, – atsakė Erikas šypsodamasis gražia šalta šypsena, kuri kaip ryklio skirta kitam rykliui, sužadino savotišką Armano pagarbą. – Labai greitai išpildysiu jūsų sapną, bet iš pradžių noriu paprašyti paslaugos, mielas pone. Reikalas štai koks: mano žmonai Klarisei ryt ar, veikiau, poryt, kai atplauksim į Kanus, sukaks trisdešimt treji metai. Norėčiau padovanoti jai mūsų bičiulio Peira jos išsvajotą Mar-

kė paveikslą, bet bijau, kad dėl to kvailo kivirčo jis nusiteiks priešiškai ir nenorės man jo parduoti. Ar galėtumėt nupirkti jį man? Štai čekis išlaidoms.

– Bet... bet... – sulemeno Armanas, – Peira pasius.

– Ne. – (Erikas kiek sąmokslininkiškai šyptelėjo, tai neaiškiai sutrikdė Armaną.) – Ne, jei paveikslas atiteks Klarisei, jis tikrai nesinervins. O kai paveikslas bus parduotas, viskas bus baigta. Be to, manau, mūsų bičiulis Peira šiaip ar taip bus labai patenkintas galėdamas paveikslą parduoti.

Tame „labai patenkintas" slypėjo tokia intonacija, kuri išsyk pažadino Armane snaudusį pinigų tykantį žmogų, per kruizą šiek tiek atbukusį.

– Ką norite pasakyti tuo „patenkintas"? Ar jūs įsitikinęs, kad tas paveikslas tikras? Kas jums tai patvirtino? Du šimtai penkiasdešimt tūkstančių frankų yra du šimtai penkiasdešimt tūkstančių frankų, – pasakė nepatikliai. (Mat, nepaisant jo godumo, nulių skaičius čekyje jam jau nieko nebereiškė. Ar bent jau nieko tokio, kas būtų perkama ar teiktų malonumą. Du šimtai penkiasdešimt tūkstančių frankų Armanui iš tiesų buvo niekis, nes tai net nebuvo pakankamas pinigų kiekis, kuriuo būtų galima efektyviai manevruoti biržoje.)

– Peira pats turi visus pažymėjimus ir pats už juos garantuoja, – atsipalaidavęs atsakė Erikas. – Be to, žinot, jei Klarisei tas paveikslas patinka, tai todėl, kad jis gražus, o ne iš snobiškumo. Mano žmona visokia, tik ne snobė, kaip jau galėjot pastebėti, – pridūrė kiek palenkdamas galvą ir vis taip pat šypsodamasis (šypsena šį kartą, jis buvo tikras, iš tikrųjų buvo atgrasi Armanui Botė-Lebrešui.)

– Sutarta, – atsakė anas šalčiau negu ketino. – Ryt anksti ryte susirasiu jį baseine ir išrašysiu jam čekį.

– Štai maniškis, – pasakė Erikas žengdamas žingsnį artyn ir paduodamas žydrą lapelį, tą idilišką pastelinės spalvos prancūziškų bankų popierėlį.

Kadangi Armanas neištiesė rankos jo paimti, sekundę Erikas stovėjo ant vienos kojos, tad sunerimo ir galų gale priešišku balsu paklausė:

– Ką man su juo daryti?

Armanas Botė-Lebrešas tokiu pačiu tonu atsakė:

– Padėkit bet kur, – tarsi į popierėlį būtų nemalonu žiūrėti.

Vyrai pažvelgė vienas į kitą, šį kartą Armanas buvo dėmesingas: Erikas nusišypsojo savo nuostabiąja šypsena, net grakščiai nusilenkė ir pasakė „Ačiū“ gražiu šiltu balsu, – kuris taip erzino televizijoje, prisiminė Armanas.

Erikas išėjo.

Armanas Botė-Lebrešas vėl nugrimzdo į lovą, išjungė šviesą ir gulėjo nejudėdamas tamsoje tris minutes, paskui atsikėlė, karštligiškai įžiebė šviesą ir įsimetė į burną dar dvi tabletes migdomųjų – jei tik prireiks, jie apsaugos nuo geidulingų Doriači pasikėsinimų.

„Narcizui“ nuplaukti iš Palmos į Kanus reikėjo aštuoniolikos valandų, jis plaukė atvira jūra be sustojimų, buvo numatyta atvykti vakare, prieš vakarienę, prieš atsisveikinimą. Oras buvo nuostabus. Blyškią saulę užliejo raudona spalva, oras buvo vėsesnis, atrodė, lyg jame tvyrotų įtampa, tačiau kitokia negu ta, kuri tvyrojo laive. Šią triumfo dieną eidamas per laivo, plukdančio visus į žiemą ir į miestą, denį, kaip tik galėjai justi dilgčiojant trapoką žvalumą ir gyvumą. Jeigu taip paskaičiavus, svarstė Šarlis, žiemos bijančių keleivių tikrai daugiau negu džiugiai laukiančių; tarp tų, kuriems Paryžius skamba kaip pažadas, tėra Klarisė ir Žiuljenas, jiems Paryžius reiškia dešimt tūkstančių ramių, nesurandamų miegamųjų, ir Edma, kuriai bus laimė Paryžiuje papasakoti kelionės pokštus, Edma plaukė namo kupina meilės jos laukiančiai turtingai miniai, kurioje ji nieko atskirai nemylėjo, bet kurios veržlumas, pagieža ir snobiškumas keistai, bet neabejotinai šildė jos širdį.

„Gal viena iš sveikiausių aistrų, kai dėl amžiaus jau nebegali turėti kitų, ir yra snobizmas“, – filosofavo Šarlis žiūrėdamas į Edmą, svaidančią duonos gabalėlius delfinams tarsi žuvėdroms tikriausiai tuo pačiu gestu, kuriuo namuose patiekia skrebučius su ikrais arba žąsų kepenėlių paštetą. Edma jau

ketvirtus metus plaukė į kruizą ir Šarlis, iš pradžių paklaikęs, vėliau galų gale prie jos prisirišo, ypač šiais metais, kai ji buvo kuo mieliausia ir tik keturis kartus tegrąžino pusryčius atgal į virtuvę. Netgi negrasino išlipti, anot jos, „kitoje stotelėje", o tai jau didelė pažanga. Tačiau Šarlis svarstė, ar tik ne todėl, kad šiemet „Narcize" tikrai gausu pramogų, dėl jų ji neturėjo laiko ilgai nagrinėti, kaip paskrudęs skrebutis ar išlyginti marškiniai. Ji akivaizdžiai buvo džiugiai nusiteikusi svaidydama už borto duoną ir juokdamasi skambiu, aidžiu aukštuomenės damos juoku kaip didelė mokinukė. Ji iš tiesų nedėkingiausio amžiaus, pamanė Šarlis, nujausdamas, kad iš jo ir neišaugs kaip Andrėjas iš vaikystės, Žiuljenas iš paauglystės, o Armanas Botė-Lebrešas iš senatvės.

– Kas jiems yra, Šarli? Ar tie gyvūnai neėda duonos?

Šarlis bėgte nubėgo prie elegantiškosios ponios Botė-Lebreš, vilkinčios trumpu jūreiviško šviesiai mėlynu švarkeliu, plisuotu drobiniu pilkos duonos spalvos sijonu aukštu liemeniu, šilkiniu baltai ir mėlynai dryžuotu megztuku ir tokio paties mėlynumo varpo formos skrybėle. Ji atrodė kaip mados fotografija. Buvo įsikūnijusi elegancija, – taip jis ir pasakė lenkdamasis prie jos pirštinėtos rankos ir pasakodamas apie banginių šeimos papročius. Tačiau jį nutraukė:

– Šiandien paskutinė diena, Šarli. Šiemet man visai liūdna.

– Vakar susitarėm nekalbėti apie tai iki Kanų, – atsakė jis šypsodamasis.

Tačiau jo širdis plūdo krauju, norėjo apie tai prisipažinti Edmai. Iš tiesų, Kanuose Andrėjas dings iš jo, divos ir visų kitų keleivių gyvenimo. Andrėjas buvo ne iš jų pasaulio, ne iš jų aplinkos, miesto, ne iš jų šutvės. Andrėjas kaip tarp neišmanėlių plebėjų paklydęs princas atkeliavo iš savo Nevero kara-

lystės ir netrukus grįš į ją gyventi ramaus, darbštaus gyvenimo už parankės su moterimi, kuri visą gyvenimą jo pavyduliaus. Tokie dalykai ir tyko jo, – bent taip manė Šarlis ir neištvėrė nepapasakojęs šios nuojautos Edmai.

– Ak! Ar įsivaizduojat jį kur nors Nante arba Nevere, patogiai ir miesčioniškai gyvenantį? Keista, aš ne, – pasakė Edma prisimerkusi žvelgdama į horizontą už Šarlio, tarsi regėtų jame parašytą Andrėjo ateitį.

Ji baksnojo smiliumi lūpą ir, atrodė, neįstengia įvardyti savo įsivaizdavimo.

– Ką dar galvojat? – paklausė Šarlis.

– Man atrodo, jis prastai pradėjo, – atsakė ji užsisvajojusi. – Matau jį veikiau niekada neišvažiuojantį... net neišeinantį iš šio laivo. Nelabai įsivaizduoju, ką jis dabar darys išlipęs į krantą be pinigų, be šeimos... Ak, mano Šarlyti, Dievas žino, iki šiol niekada neapgailestavau, kad gražus vyras yra vyriškas, bet ką gi, manau, dėl Andrėjo man labiau patiktų žinoti, kad jis jūsų glėbyje, negu kad išplėštas iš Doriači glėbio.

– Ir man taip labiau patiktų, – atsakė Šarlis mėgindamas nusišypsoti.

Tačiau jam perštėjo gerklę ir jis nusigando, kad Edma, kaip ir jis, būgštauja dėl Andrėjo, juk ji, Edma Botė-Lebreš, niekada dėl nieko nebijodavo, nebent kad kas nors liks nepakviestas į puotą, kur eina pati.

– Ir Klarisė nerimauja, – tarstelėjo jis tyliai.

Edma pažiūrėjo į jį, išvydo jo veidą ir tarsi susigraudinusi paplekšnojo per ranką.

– Ir jums tai sunkus kruizas, mano mielasis Šarli...

– Kaip tik skaičiavau laimėtojus, – atsakė jis. – Nagi...

– O, koks geras sumanymas...

Edma atsirėmė alkūnėmis į turėklą šalia, žaibiškai abiejų akys vienodai nušvito, taip juos sujaudino mintis, kad galės apie savo artimus prikalbėti blogybių arba kvailų juokų. Jie taip iš anksto tuo smaginosi, kad porai valandų pamiršo Andrėjo likimą.

– Eime su manim, – pakvietė Doriači Simoną Bežarą, kuris šįryt jai pasirodė keistai pažvalėjęs, beveik elegantiškas mūvėdamas džinsus ir vilkėdamas per platų megztinį.

Buvo aiškiai matyti, kad mažoji Olga šįryt nepasirūpino jo apranga ir nespėjo nuo aušros įgelti tam vargšui vyrukui vienu kitu nemaloniu sakiniu, kurių jis vėliau visą dieną stengdavosi atsikratyti ir jam, tiesa, pavykdavo, bet ne be akivaizdžių pastangų, kurias buvo graudu matyti. Doriači net buvo ketinusi paskutinę naktį papirkti šaunųjį Simoną ir patikėti jam pagrindinį vaidmenį savo sumanyme, o ne kaip dabar – liudininko. Tačiau tai buvo per sudėtinga ir, svarbiausia, Andrėjui nebūtų atrodę tikroviška. Taigi ji nėrė prie baro ir ramiai atsisėdo už prekystalio, pasirėmė alkūnėmis, pasigražino negailėdama lūpų dažų nei blakstienų tušo. Po jos akimis buvo ratilai, todėl atrodė netikėtai gležna, „beveik geistina", pamanė Simonas Bežaras, akimirką pamiršęs potraukį jaunoms besiskleidžiančioms merginoms.

– Taip anksti norit paraginti mane gerti? – paklausė sėsdamas šalia jos.

– Kaip tik taip, – atsakė Doriači. – Žilberai, prašom įpilti mums porą sauso martinio, – paprašė ji skirdama spindinčią

šypseną ir mirktelėdama šviesiaplaukiam barmenui, kuris net suvirpėjo iš pasitenkinimo, o mirktelėjimas buvo darsyk patvirtintas, kai priešais ją pastatė taurę, Doriači sekundėlę uždėjo žieduotą ranką ant jo rankos ir kreipėsi „mano angele".

– Norėjau jūsų kai ko paprašyti, pone Bežarai, ne tik kad siaubingai kartu su manim prisigertumėt vos saulei patekėjus. Kodėl nepasiūlot filmuotis kine mano globotiniui? Jo išvaizda tam tinkama, ar ne?

– Aš apie tai galvojau... – atsakė trindamas rankas Simonas, atrodė nuovokus, – įsivaizduojat, aš apie tai galvojau. Kai tik būsim Paryžiuje, ketinu pakviesti jį bandymams. Prancūzijoje trūksta tokių klasiškų jaunus įsimylėjėlius vaidinančių aktorių, kurie neatrodytų nei kaip kirpėjai, nei kaip isteriški gangsteriai, aš esu visai jūsų nuomonės... Aš visai jūsų nuomonės, – neatlyžo jis, nekreipdamas dėmesio į kartojamą sakinį, ir prajuokino Doriači.

– Kokios nuomonės? – paklausė ji vienu gurkšniu išmaukdama kokteilį, nors jo būta „velniškai stipraus", pagalvojo Simonas. – Kokia, anot jūsų, mano nuomonė?

– Na... – atsakė Simonas staiga nurausdamas, – na, norėjau pasakyti, kad jis taip pat labai tiktų ir kinui.

– Kodėl „taip pat"? – pakartojo ji rimtai.

– Taip pat ir kinui.

– Bet kodėl „taip pat"?

– O, aš susipainiojau! – pasakė Simonas. – Na, mieloji Dorija, netrikdykit manęs, sakau, kad padarysiu dėl to vaikino, ką tik jūs norėsit.

– Tikrai? – paklausė ji jau be ironijos. – Galiu jumis pasikliauti, pone Bežarai? Ar sakot taip tik tam, kad atitaisytumėt apsižioplinimą?

– Sakau tai rimtai, – patikino Simonas, – pasirūpinsiu juo ir jo išgyvenimu.

– Ir jo nuotaika? – paklausė ji. – Vaikinas man atrodo ganėtinai jaunas meilės kančioms. Pažadat iš jo nesijuokti? Prisiminkit, koks skaudus dalykas meilės širdgėla.

– Nė nereikės daug stengtis, – atsakė šypsodamasis Simonas. – Labai gerai prisimenu.

Jis pakėlė akis ir susidūrė su anglies juodumo, lyg mineralas, žvilgsniu, pamatė, kaip jis švelniai apglėbia, ir susijaudino.

– Žinot... – pradėjo jis.

Bet ji mikliai delnu uždengė jam burną, tad jis įsikando liežuvį ir prablaivėjo.

– Taip, žinau, įsivaizduojat, ir aš apie tai pagalvojau.

– Štai kaip! Tada viskas įmanoma! – su palengvėjimu atsakė Simonas.

– Stop! – nervingai sustabdė Doriači. – Taip, pagalvojau apie jus, kad įtikinčiau Andrėją savo neištikimybe, o gal net iškrypimu meilės reikaluose. Paskui pagalvojau, kad nepavyks: jis niekaip tuo nepatikės.

– Dėl manęs ar dėl jūsų? – pasiteiravo Simonas.

– Žinoma, dėl manęs. Aš mėgstu jauną, labai jauną kūną, žinot? Juk skaitot laikraščius?

– Skaitau, bet netikiu, nebent kai man tai patogu, – atsakė jis.

– Ką gi, tai dėl šito jie teisūs. Ne, manau, kad Žilberas, – bus labiau tikėtina.

– Kaip jūs norit Andrėją tuo įtikinti? Tiesa, kodėl?

– Jūsų klausimai užduoti neteisinga tvarka, – atšovė ji, – noriu, kad jis tuo patikėtų ir nesvajotų apie mane ištisas savaites, neįtikintų savęs, kad laukiu jo Niujorke. Noriu, kad patikėtų ir būtų ramus, o aš taip pat. Ir galbūt šį kartą to noriu labiau dėl

jo negu dėl savęs. O jei norit sužinoti, kaip ketinu jį įtikint – yra tik vienas būdas, mano mielas Simonai, būti neištikimai: tai daryti jam matant. Todėl būsiu jums dėkinga, jei sutiksit, kad šis vodevilis būtinas, ir apie trečią valandą atsiųsit pas mane Andrėją kokia nors nereikšminga dingstimi, į mano kajutę, kur aš būsiu, bet ne viena.

– Bet... – atsakė sutrikęs Simonas, – nenorėčiau, kad tai įvyktų per mane...

– Pamąstykit, – atsakė staiga pailsusi Doriači, – išgerkit dar vieną ar porą, ar trejetą martinio į mano sveikatą. Aš, deja, nebespėsiu išgerti su jumis, turiu čia reikalų, – baigė ji, dzingsėdama žiedu į nikeliuotą baro kraštą.

Simonas, nusilenkęs ir sumurmėjęs neaiškų sakinį, apsisuko ant kulnų, palikdamas Doriači akis į akį su Žilberu ir jo šviesiais plaukais.

Pro baro duris matė dailiai mėlyna ir balta spalvomis apsitaisiusią Edmą Botė-Lebreš, kuri plačiais ir atkakliais, jai nebūdingais sėjėjo mostais svaidė kažką per laivo turėklus... Simonas susidomėjo: juk žuvėdros neskraido taip žemai... Tačiau šviesiaplaukis barmenas išsklaidė jo dvejones – papasakojo, kad čia esama jiems draugiją palaikančių delfinų. Įprastu metu Simonas būtų atsistojęs ir nubėgęs prie turėklų, iškart būtų įsivaizdavęs filmą, kur delfinai vaidintų vieną, o Olga – kitą vaidmenį. Tačiau dabar, kai jam sekėsi, nebegalėjo sau leisti taip mėgėjiškai elgtis. Jis nebegalėjo švaistytis pasiteisinimais: juk jau laimėjo. Nieko nepaisydama jame prabudo prodiuserio prigimtis, jis su savotišku pasitenkinimu pagalvojo, kad dėl barnio su Olga ir jos sukelto nuovargio rudeniui prasidėjus galės pasikviesti mažąją Melkijor, ji ir nepostringaudama apie Einšteiną nei Vagnerį, vis tiek žavėjo Prancūzijoje bet kurio amžiaus

vyrus, sujaudindavo net moteris – tokio jausmo nei vienai, nei kitai lyčiai, reikia pripažinti, niekada nežadino Olga. Jei daugiau nebekvies Olgos, galės kviestis Konstantiną, kurio buvo atsisakęs, norėdamas įtikti jo nekentusiai Olgai. Tad užtikrintai turės platintojams labai patrauklią afišą, kuri galės patikti ir Niujorkui. Nė akimirkos nesuabejojo, kaip apie tai pranešti Olgai: pastarosiomis dienomis per stipriai, per žiauriai ją mylėjo, kad jų išsiskyrimą praskiestų bent lašu atlaidumo. Jis nekeršijo tyčia, tiesiog jo smūgių išsekinta širdis nebegalėjo įsivaizduoti iš išorės nusmelksiančios širdgėlos. Kitos negu jautė.

Jis išėjo iš valgomojo ant denio, įsaulyje prisidegė cigaretę, susikišo rankas į senų kelnių kišenes ir pajuto nepriklausomybę ir palaimą, kokių jau, oi, senokai nebuvo patyręs. Laivas buvo žavingas, iš tiesų reikėjo pripažinti, kad Olga, pati to nežinodama, gerai išrinko. Jam patiko Edma, jis ilgėsis Edmos kaip klasės draugės, kaip bičiulio, kurio pastaraisiais metais jam nepavyko turėti. Ji ten, toliau šėrė savo delfinus ar mėgino tai daryti plačiais, keistais mostais, ir plyšojo veriančiu valdingu balsu, kuris dabar jam skambėjo nuginkluojamai. Priėjęs prie jos, švelniai apkabino per pečius, lengvai krūptelėjusi, Edma Botė-Lebreš, atrodo, jautėsi visai gerai, juokdamasi net atsirėmė į tą petį ir tarsi savo nuosavybę rodė jam delfinus. Beje, ji viską instinktyviai savinosi: žmones, laivus, kraštovaizdžius, muziką, pastebėjo Simonas, o dabar štai, delfinus.

– Aš jūsų pasigesiu, – sududeno jis niūriai. – Manau, pasiilgsiu jūsų, gražioji Edma... Paskui Paryžiuje niekada negalėsim susitikti. Jūsų namus Paryžiuje tikriausiai juosia cukrinė kinų siena, ar ne?

– Visai ne! – papriešta ravo išsprūsdama Edma (kiek nustebusi dėl tokio Simono pasikeitimo: nuo aukos vaidmens,

vadinas, belyčio, jis perėjo prie vienišo medžiojančio vyro, šis jam „žinoma, daug labiau tinka!“ – pagalvojo ji, žiūrėdama į tas mėlynas ramias akis, malonų stotą ir kiek rausvą odą po vis dar pasišiaušusiais, sveikais plaukais, kad ir labai rusvais). – Žinoma, ne, – kalbėjo ji toliau, – mes pasimatysim šią žiemą. Jūs pats būsit labai užimtas, mielas Simonai, dėl filmo ir galimo panelės Lamuru, r-u, susierzinimo filmavimo aikštelėje.

– Manau, kad galų gale negalėsiu pasinaudoti panelės Lamuru, r-u, paslaugomis, – atsakė Simonas ramiu balsu, kuris užkirto kelią nemaloniam komentarui. – Šiaip ar taip, žinot, ir Paryžiuje, ir kitur gyvenu vienas.

– Štai kaip! Vadinasi, laive jums buvo atostogos... – pasakė ji kvatodamasi (tarsi žodis atostogos šiuo atveju būtų buvęs juokingas, iš tiesų ir buvo, jei „atostogomis“ galima vadinti dešimt dienų trukusias kančias dėl jausmų).

Simonas net susigūžė nuo skaudaus prisiminimo: Olga sėdi ant lovos ir išsamiai pasakoja apie savo naktį Kapryje. Jis pasipurtė ir užuodė rafinuotus, gardžius Edmos kvepalus, suvokė – ir jų pasiges. Atrodė, tie kvepalai liūliavo visą kelionę, nes Edma dosniai juos naudojo ir judėjo po visą laivą, nuolat keliavo nuo triumų iki paskutinio denio, palikdama paskui ir aplink save tarsi vėliavą pleventi jų dvelksmą. Simonas stipriau ją apglėbė. Nustebusi Edma pakėlė į jį akis ir, didelei jos nuostabai, vulgarus ir nieko apie Darijų Miljo* nenutuokiantis prodiuseris trumpai, bet karštai pabučiavo ją į lūpas.

– Ką jūs darot? Pametėt galvą... – išgirdo ji save kaip mergaitę suinkščiant.

Jiedu abu minutėlę stovėjo pritrenkti, žiūrėjo vienas į kitą,

* Darius Milhaud (1892–1974) – prancūzų kompozitorius.

paskui ir vienas, ir kitas prapliupo juoktis ir vienodu žingsniu kvatodamiesi, susikibę už parankių leidosi tradiciniu ratu aplink denį. Taip, galvojo Edma žengdama plačiau, taip, matysis su juo slapčia... Taip, juos sies draugystė – platoniška arba ne, nesvarbu. Kaip jis pasakė, kad pasiges jos, tas vyrukas pasiges jos, – jis pasirodė toks negražus ir vulgarus, o dabar atrodė žavingas ir jam jos reikėjo, kaip šią pat akimirką pašaipiai, bet švelniai tvirtino.

– Gal man pavyktų išmokti gerų manierų, jei Paryžiuje kas savaitę duotumėt man pamokas... nemanot? Man tai būtų labai... labai... malonu, jei turėtumėt laiko mane pamokyti...

Ir Edma švytinčiomis iš kvailo džiaugsmo akimis žvaliai palinksėjo galva.

Tad Simonas apie vienuoliktą valandą ryto grįžo į kajutę geros nuotaikos, manydamas rasiąs ją, kaip įprasta, tuščią – Olga išėjusi žaisti teniso arba lošti kauliukais su Eriku Letiujė. Labiau nusiminė negu nustebo radęs ją ant lovos, apsirengusią per trumpą vonios chalatą, susigūžusią, parietusią kojas, grakščiai išsitiesusią ant pagalvės su knyga rankoje ir padažytomis akimis. „Žiūrėk tu man! Pagaliau ėmė galvot apie savo filmą, – pastebėjo nuo vakar Simone apsigyvenęs ir tvarką darantis, už jį galvojantis ciniškas žmogus. – Man bus daug geriau, jei pranešiu jai viską tik kai būsim Kanuose. Virtinė scenų kajutėje būtų tikras pragaras.“ Kai Olga nusišypsojo jam, regis, kiek neramia šypsena, Simonas prisivertė taip pat labai maloniai jai nusišypsoti. Naujas, akivaizdžiai priverstinis meilumas galutinai išmušė Olgą iš vėžių. Nuo devintos ryto, kai atsibudo viena šalia net nesujauktos lovos, prisiminė vėliausius įvykius, nervinosi dėl daugybės kraštutinumų savo kalboje ir gestuose, tuo, ką pačiai

buvo sunku pavadinti akibrokštais. Kas gi galėjo ją pastūmėti į tai, kas blogiausia? Šį kartą, užuot pradėjusi ištikimoms draugėms skirtą lyrinį pasakojimą apie savo meilės kaprizus, Olga pasiliko visas kalbas sau. Draugės – tai Fernanda ir Mišlina... tiksliau, pasakojimas būtų nebe toks malonus, jei per visą dieną ji daugiau neturėtų ką veikti. Jautė, kad klausytojoms pasakojime pristigtų pikantiškumo, jei pasakotoja būtų jauna bedarbė žvaigždė. Reikėjo vėl užkariauti Simoną, ačiū Dievui, galvojo ji, kuo puikiausiai tai sugebės. Staiga tai, ką vadino atstumiančiu Simono apetitu, tapo visai pageidautina, nes kaip tik galbūt per jį ketino atgauti savo vietą šalia jo ir galią. Dėl vergiško Simono paslaugumo, kuriuo taip piktinosi, – dabar buvo juo visai patenkinta, nes jis, tikėjosi, sukliudys Simonui išmesti ją lauk kaip seną lagaminą. Tad kai jis įžengė, ji santūriai staigiu judesiu truktelėjo chalatą žemyn iki šlaunies, jis atsigręždamas tai pastebėjo veidrodyje ir, panūdęs mesti nešvankią repliką, šiaip ne taip susivaldė.

– Kur buvai dingęs? – paklausė ji. – Aš atsibudus išsigandau... pamačiau save pasiklydusią šitam laive, vieną su svetimais, lauke su tais žmonėm, kurie galų gale mane taip erzina... Ak, mano senasis Simonai, kitą kartą keliausim dviese, vieni, ar ne? Išsinuomosim laivelį tik su žmogum, kuris vairuos, sustosim atsitiktinėse smuklėse be klasikinės muzikos ir be panoramos, tiesiog kokioj mažoj smuklėj, kokias tu mėgsti...

– Labai geras sumanymas, – atsakė Simonas svariu balsu. (Jis paskubomis ieškojo kuo persirengti.) – Bet, žinai, man šitas kruizas labai patiko.

– Tikrai? Tau nebuvo nuobodu su šitais snobais?

– Man jie pasirodė žavingi, – atsakė Simonas, įkišęs galvą į švarius marškinius. – Net labai malonūs.

– Nieko sau... na, bet tu ir atlaidus! Ne, patikėk, žmogui, žiūrinčiam iš šalies, matyti tave, tokį autentišką Simoną, besivaipančių marionečių draugijoje... patikėk, jie tau neprilygo... Buvo net smagu žiūrėti! – pridūrė trumpai ir vis dar smagiai juokdamasi, bet juokas nuskambėjo gūdžiai.

Tas juokas dirbtinai skambėjo tik atsitiktinai, ji būtų galėjusi tęsti. Bet jis taip akivaizdžiai gergždė, kad ji nutraukė sakinį, Simonas energingai įsmuko į marškinius, ir vienas, ir kitas žinojo, kad atotrūkis tarp juoko ir prieš jį pasakytų žodžių negalėjo jiems prasprūsti, sąžiningai, abu žinojo, kad tas juokas ką tik sudaužė trapią galimybę jiems nuo „Narcizo“ tiltelio nulipti kaip geriems draugams, bent išoriškai panašiems į tuos, kurie įlipo į laivą. Olga lėtai užtempė chalatą ant kojų paslėpdama jas, instinktyviai juto, kad jos – jau nebegaliojantis argumentas, o Simonas paliko marškinius nesukištus į kelnes, žinodamas, kad labiau pasislėpti tuose marškiniuose nepavyks. Abu sėdėjo ant lovos nudelbę akis, nedrįsdami pažvelgti vienas į kitą. Kai Simonas niūriu balsu paklausė: „Gal ko išgertume?“ – Olga pritariamai palinksėjo galva, o juk ji dėl veido spalvos ir proto aiškumo niekada negerdavo alkoholio iki aštuntos valandos vakaro.

Jo žadintuvo skambutis buvo stebėtinai silpnas ir, beje, jam tik pramerkus akis pailsęs nutilo. „Turbūt jau ilgokai skambėjo", – pagalvojo Armanas Botė-Lebrešas, stebėdamasis, kad anksčiau jo neišgirdo, kai stiuardas padėjo jam ant kelių arbatą ir pasiskundė beldęsis tris kartus, bet nesulaukęs atsakymo. Bent jau taip nugirdo Armanas tame nesuprantamame jį pasiekusiame šnabždesyje. Jis buvo kurčias. Dar sykį prasidėjus nedidelei slogai ir nemalonumams, Armaną Botė-Lebrešą ištiko kurtumas, jam tai nutikdavo maždaug kas penkerius metus. Jis energingai išsišnypštė nosį, palenkė galvą į dešinę, į kairę, bet nepavyko atkimšti ausų būgnelių, regis, lygiai kaip jis traumuotų neapsakomų vakar dienos nemalonumų. Jis būtų galėjęs patikėti, kad tai blogas sapnas, jei ant naktinio stalelio nebūtų įrodymo – Letiujė palikto čekio. Edma saldžiai miegojo arba buvo jau išėjusi, jis nuėjo patikrinti, paskui prisiminė, kad vakar ji sakė apie ją apėmusį norą visą dieną praleisti saulės atokaitoje. Paskutinės metų saulės, kaip skųsdamasi sakė, tarsi nuo lapkričio, kaip kasmet, neketintų atsidurti su pederastais kur nors Floridoje ar Bahamuose.

Jis smulkiais, mechaniškais ir tiksliais judesiais apsirengė, nusiskuto elektrine mašinėle ir, pažvelgęs pro iliuminatorių, ar

laivas dar plaukia, mat visiškai nutilusios mašinos jam sukėlė įtarimą, išėjo į denį rytinio pasivaikščiojimo, neatsakė į daug jam skirtų „Laba diena“. Nuėjęs savo kelią virš bebalsės jūros, grįžo pasiimti čekių knygelės ir nužingsniavo prie Žiuljeno Peira durų. Pamiršęs, kad Žiuljenas Peira tikrai girdi kumščio smūgius, pabeldė net kelis kartus. Pastarasis jam atidarė ir pareiškė kažką visai nesuprantamo, tačiau tai buvo panašu į pasveikinimo žodžius, į juos Armanas Botė-Lebrešas atsakė trumpu galvos linktelėjimu.

– Kokia puiki staigmena! – pasakė Žiuljenas Peira. – Jūs vienintelis žmogus, neapsilankęs mano kajutėje ir nematęs mano šedevro. Jus paskatino vėlai prabudęs smalsumas?

– Ne, ne, visai ne... Iš tiesų šįryt visai nenorėčiau žaisti teniso, – Armanas Botė-Lebrešas atsakė, kas šovė į galvą, – bet galėsim pažaisti popiet, – geranoriškai kalbėjo toliau.

Žiuljenas Peira atrodė sunerimęs, net nusivylęs. Gal tas Letiujė buvo teisus, gal šitas vaikinas, padirbinėtojas ar ne, nori parduoti paveikslą kokiam žiopliui. Tačiau Erikas Letiujė atrodė pernelyg patyręs šiam vaidmeniui... Armanas Botė-Lebrešas gūžtelėjo pečiais.

– Atrodo, parduodat šitą paveikslą? – paklausė jis rodydamas į tą prie kajutės sienos pritvirtintą daiktą. – O už kiek? Norėčiau jį nusipirkti, – griežtai nukirto.

– Ar jūsų žmona apie tai žino? – paklausė Žiuljenas, jo veidas buvo sutrikęs ir ne toks džiugus, kaip tikėjosi Erikas Letiujė.

„Galų gale, jei tas paveikslas geras, – pamanė Armanas, – jis vertas daugiau negu dviejų šimtų penkiasdešimties tūkstančių frankų.“

– Aš įsitikinęs, kad jis vertas dvigubai tiek, kiek jūs pra-

šot, – postringavo, užuot atsakęs. – Bet jeigu parduodat, kodėl ne man? Ką? – pridūrė trumpai ir patenkintas sukrizeno.

– Ar jūsų žmona sutinka?

Dabar Žiuljenas šaukė. Buvo įraudęs ir pasišiaušęs. „Visai nepanašus į džentelmeną“, – pamanė Armanas žengdamas žingsnį atatupstas tolyn nuo baltų dantų, kurie beveik lietėsi jam prie ausies.

– Ką? – paklausė iš mandagumo, bejėgiškai mostelėdamas į ausies pusę, tad Žiuljenas paskutinį sykį suriko: „Jūsų žmona! Jūsų žmona!“, – paskui galutinai atsisakė ketinimo būti sąžiningas.

Šiaip ar taip, atrodė, kad Armanui į tai visai nusispjaut, juk, kad ir kas būtų, Armanui Botė-Lebrešui nereikės to paveikslo vieną dieną parduoti, kad išgyventų. Tad jis burbėdamas išėmė iš lagamino kelis padirbtus pažymėjimus, išskyrus paskutinį, kuris, tiesa, buvo skirtas kitam Markė paveikslui, uoliai Žiuljeno saugomas, mat buvo tikras. Įdėjo juos Armanui į ranką, o jis nė nežvilgtelėjęs susigrūdo į kišenę, kaip pinigų pasaulio žmogus padarė tai stebinamai atsainiai – dingtelėjo Žiuljenui. Edma tikriausiai iš gerumo jam, Žiuljenui, iškėlė sceną, kad jis nupirktų paveikslą, ir Armanui terūpėjo viena – greičiau tą reikalą baigti.

– Kiek? – paklausė jis reikšmingu balsu, jo akiniai blizgėjo saulėje.

Jo žandikaulių sukandimas, kai pildė čekį, buvo toks, kad Žiuljenas net sudrebėjo. Su ginklu rankoje – čekių knygele – Armanas Botė-Lebrešas atrodė plėšrus ir brutalus, net pavojingas, o atostogų metu tokių jausmų nežadino. Jis kėlė vienintelį pavojų – skleidė pūvantį nuobodulį.

– Du šimtai penkiasdešimt tūkstančių frankų! – sušuko

kartą ar du (už dviejų kajučių buvęs šuo, jis manė, jau padvėsęs arba sutramdytas antsnukiu, ėmė urgzti kartu).

Žiuljenas parašė skaičių popieriuje ir padavė Armanui, trumpai padėkojęs šis pasileido koridoriumi pasikišęs paveikslą po ranka. Viskas įvyko taip greitai ir netikėtai, kad Žiuljenas nespėjo pasakyti „Iki pasimatymo" fiakrui, moteriai, sniegui. Gal taip ir geriau, pagalvojo, su ašara dešinėj aky, bet kairė džiaugėsi, nes su žaliu Armano paliktu popierėliu rytoj pat galės vežtis Klarisę ten, kur dienas ji leis saulėje, o naktis jo glėbyje. Jie išvažiuos į Varą arba į Taitį, arba į Švediją, į Laplandiją, nesvarbu, kur tik ji panorės, jis dabar jau gali jai tai suteikti. Ne piniguose laimė, žinoma, bet laisvė – taip, dar sykį pripažino Žiuljenas.

Armanas Botė-Lebrešas vis tuo pačiu sparčiu žingsniu, vis dar negirdėdamas perėjo minkštai išklotą koridorių, pasibeldė į Letiujė duris, įėjo į kambarį nelaukęs „Užeikit", kurio, žinojo, negirdi, ir žiūrėjo į kažką sakantį Eriką, jo dailiame veide švytėjo malonumas ir, nekreipdamas dėmesio į jo lūpų nei nerimstančių rankų judesius, padėjo paveikslą ant tuščios Klarisės lovos ir išėjo netaręs ir neišgirdęs nė žodžio. Armanas Botė-Lebrešas įžengė į savo kambarį, čia tyla jam pasirodė dar kokybiškesnė. Pašto dėžutėje rado *Financial Times*. Jis su drabužiais įsitaisė ant lovos ir atsivertė tą puslapį, kur jo laukė labai įdomus straipsnis apie diskontą, tiksliau, olandų degalų akcijas. Ta mažoji Klarisė negali skųstis savo vyru, vis dėlto pagalvojo jis... Edma nežinojo, ką kalbanti: Lietiujė poroje nėra nė menkiausios nesantarvės.

Dabar Žiuljenas degė nekantrumu pamatyti Klarisę ir pranešti jai naujieną. Tačiau neturėjo atrodyti ir pernelyg užside-

gęs. Jau gana puikavosi, gana pūtėsi prieš Klarisę, kad dabar kaip triumfą praneštų apie dvidešimt penkis milijonus kitaip negu apie niekniekį. Tad atsainiai prisidegė cigaretę bakelito žiebtuvėliu – žiebtuvėlis viską ir sužlugdė, pagalvojo ir staiga jį apėmė noras juoktis.

– Žinot, atrodo, jau pasirūpinau mūsų atvirkščia kelione...

Kalbėdami apie „atvirkščią kelionę" jie turėjo galvoje pabėgimą, kelionę, per kurią tikriausiai teks vėl perplaukti Vidužemio jūrą ir šviečiant spalio saulei keliauti po kažkokią tolimą šalį, tarsi muzikinis kruizas būtų buvęs tik pratybos, „tarsi, – galvojo jis, – šitas laivas, šviesiaplaukiai barmenai, aukštuomenė, turtingi žmonės, tarsi visa dieviška muzika, fluorescuojančios nuo denio naktį į jūrą sviedžiamos natos, kur, atrodė, akimirką plūduriuoja prieš išnykdamos, tarsi visi kraštovaizdžiai, kvapai, slapti bučiniai, baimė netekti to, ko jie dar nebuvo gavę, tarsi visa kelionė Žiuljenui būtų buvusi asmeniškai sumanyta ir įgyvendinta kaip jųdviejų pažinties dekoracijos. Žiuljenas, nekenčiantis Richardo Štrauso, dabar negalėjo liautis niūniavęs penkių „Burleskos" natų, penkių triumfuojančių ir švelnių natų, toks ir pats dabar jautėsi, bent kol Klarisė į jį žiūrėjo. „Išprotėjai... – galvojo jis, įnirtingai prie savęs priekabiaudamas, – išprotėjai, kad taip elgiesi! Kai nebeturėsi nė cento, tikriausiai eisi sukčiauti ir paliksi Klarisę vieną tavęs laukti kokių rūmų ar vietinės užeigos kambaryje, kaip anksčiau, kai viską iššvaistydavai." Ji to neištvers, nors jis ir laimingas su ja ir tai jai parodo. Instinktyviai jis gerai numanė: Klarisė svajoja ne tik pati būti laiminga, bet, dar labiau, kad kitas būtų laimingas ir nesiliautų be išlygų jai tai kartoti.

– Kaip jums pavyko? – paklausė Klarisė sėdėdama šalia jo ant saulės persmelktos paplūdimio kėdės (jos ryškiai raudona drobė, kokia buvo vasaros pradžioje, nuo vandens purslų, saulės ir permirkusių maudymosi kostiumėlių tapo akvareliškai rausva, kiek kičinė, ir nederėjo po atviru dangum). – Kaip jums tai pavyko? – klausė ji vėl. – Žiuljenai, papasakokit man viską. Man labai patinka, kai pasakojat profesinius nutikimus ir, regis, kai kurie prisiminimai jus vis dar skaudina... atrodot melancholiškas, darbe išlikęs per plauką: Žiuljenas Peira, aštuoniolika mėnesių kaip beprotis dirbęs, vos atsigavęs, po dešimties metų...

Ji nevalingai prapliupo juoktis: mylimasis žiūrėjo į ją pasipiktinęs.

– Rimtai, – kalbėjo ji toliau žvaliai, gūžtelėjusi pečiais lyg mestų smagų sakinį į nesąmonių pintinę, – rimtai, ar jums dažnai nutinka, kad staiga gaunat milijoninių pajamų?

Žiuljenas išpūtė krūtinę ar stengėsi tai padaryti, o tai padaryti sunku sėdint ant drobinės kėdės, suirzęs pastebėjo.

– Nesuprantu, kodėl tai jus stebina, kodėl gali atrodyti dviprasmiška, – pasakė lyg bambėdamas.

– Na, ne, – atsakė staiga surimtėjusi Klarisė.

O jei Žiuljenas įširs, supyks ant jos, jei daugiau nebeapkabins ir nekalbės meilės žodžių... Ji žiūrėjo į jo paniurusį ir užsisklendusį veidą, žiūrėjo, kaip sparčiai dyla jos laimingo gyvenimo su juo viltis. Jos veide atsispindėjo toks nusiminimas, tokia sumaištis, kad Žiuljenas nesąmoningai priglaudė ją, apibėrė plaukus nesibaigiančiais ir veik žiauriais bučiniais – taip pyko ant savęs.

– O tas paveikslas? – paklausė ji kiek vėliau, kai baimė, kad jis jos nebemyli, nebegniaužė gerklės. – Ką su juo dary-

sit? – pridūrė ji pakeldama veidą ir taip pat imdama jį bučiuoti lėtais, pamaldžiais bučiniais į smilkinius, lūpų kampučius, dygią veido odą, žandikaulio kampą, kurį minutę matė kietai sukąstą.

Kartais atsitraukdavo nuo jo profilio, išsivaduodavo, vis dar užsimerkusi, ir švelniu, glamonėjančiu, atsargiu judesiu lenkė galvą, braukė plaukais Žiuljenui per smakrą tai uždengdama, tai vėl atidengdama saulę šilkine ir šviesia lyg žaliuzės plaukų uždanga, paskui pasilenkė prie kitos veido pusės, ties pamirštu dešiniu skruostu, ir guodė jį godžiu švelnumu.

– Tu mane susargdinsi, – sugergždė Žiuljenas kimiu, kone grasinančiu balsu ir maldaujamu judesiu išsivadavo iš jos glėbio.

Armanas Botė-Lebrešas, žinoma, negirdėjęs jų kalbant, padarė lankstą ar posūkį pamatęs juodu įnikusius vienas į kitą giedro dangaus fone – vaizdas buvo nuostabus. Tvirtu žingsniu įžengė į paauksintą juos supantį ratą, praeidamas žvilgtelėjo į juos kiek įmanydamas nustebusio žvilgsniu, kad mato apsikabinusius, sušuko: „Labai ačiū! Nėra jokio pavojaus – aš su kepure!“ – ir pradingo jūreivių koridoriuje.

– Tu įsitikinęs, kad nepardavei to paveikslo? – kiek vėliau paklausė Klarisė (kai pagaliau atgavo kvapą nuo juoko, kurį sukėlė Armano elgesys). – Ar tu tikras, kad dar jį turi?

– Juk sakau tau... – pradėjo Žiuljenas, – sakau tau, kad pardaviau, štai, – ir staiga atsuko į ją besijuokiantį, naivų, užkariaujantį, tobulai vyrišką ir tobulai vaikišką veidą, kad, užuot išgirdusi jo sakinį, ji tik pavadino jį „melagiu“, nužvelgė nuo galvos iki kojų kaip žirgų pirklys vertina nusipirktus žirgus – rimtai ir sumišęs iš pasigėrėjimo. – Pabučiuok mane dar... – paprašė Žiuljenas inkščiančiu balsu, nugara atsirėmęs į turėklus,

primerktomis nuo saulės akimis, apimtas visiškos palaimos, lengvumo jausmo, kurio priežasties nežinojo, šiaip ar taip, rytas virto prisiminimu, kuris buvo kaip riboženklis jo jausmų atmintyje, viena iš akimirkų, panašių į tas, kai saulė, Klarisės ranka jam ant kaklo, tvilkanti raudonomis dėmėmis šviesa po akių vokais, lengvas išsekusio nuo parą nepatirto malonumo kūno drebėjimas, – kūnas vis dar virpėjo nuo nutolusių, bet dar ūmesnių minčių apie nepatirtus malonumus, – visam laikui įsirėžė jo atmintyje. Tą akimirką – Žiuljenas nujautė tai sau sakydamas – tą akimirką prisimins visą gyvenimą kaip vieną iš iki šiol retų akimirkų, kai Žiuljene slypinčiam žmogui, mirtingajam, patiko mintis apie mirtį ir jis staiga suvokė, kad jo gyvenimas – dieviškas. Buvo laikas, kai kitų žmonių ir jo paties likimas jam atrodė geresnis negu priimtinas: visiškai trokštamas. Jis sumirksėjo, apsunkęs kaip katinas, ir pakėlęs akis pamatė į jį nukreiptą Klarisės žvilgsnį, kupiną beveik nepakeliamos šviesos ir švelnumo: atvirą, žydrą žvilgsnį, išsiskleidusį ir takų, kuris atspindėjo jį ir tik tesvajojo atspindėti, kol baigsis ilgiausi kruizai.

Popietei įpusėjus tolumoje subolavo Prancūzijos pakrantė ir ant parapeto sukėlė visuotinį sambrūzdį, koks per visą kelionę nekilo nei dėl statulų, nei dėl šventyklų ar įspūdingų vaizdų. Nors ji akivaizdžiai buvo panaši į Ispanijos, Italijos pakrantę – bent jau iš toliau, – jos pasirodymą patriotiškiausi keleiviai prancūzai pasveikino susižavėjimo ir susikaupimo tyla. Klarisei ir Žiuljenui tas krantas, svarbiausia, buvo vieta, kur juodu galės ne tik mylėti vienas kitą, juolab bučiuotis nesislapstydami pakampėmis – atrodo, nepatenkintas geismas svarbiausius jųdviejų troškimus darė vaikiškus ir primityvius. Edma ilgėjosi savo draugių iš „Rico" viešbučio ir kokteilių vakarėlių, Armanas – savo skaičių, diva ir Hansas Helmutas Kriozė – scenų, orkestrų ir ovacijų, Erikas – savo darbuotojų, Simonas Bežaras – darbo ir kolegų pagarbos restorane *Fouquet's*, Olga – žiūrovų, o Andrėjas nežinia ko. Šarlis vėl pasimatys su savo „vaikinais", jiems pasakos apie Andrėją, gal prasimanys kiek daugiau negu leido tikrovė, o Eledokas, kapitonas Eledokas, susitiks su ponia Eledok, kuriai jau du kartus pranešė apie savo parvykimą (kelis kartus, tiesa, jų būta nedaug, kai nepagalvojo to padaryti, gailėjosi – santuokinėje lovoje užtiko paštininką ar duonkepį, ir vienas, ir kitas buvo tvirti žaliūkai, greitai privertė jį pripažinti, kad jūra – vienintelė jo meilužė).

– Atrodo, šiandien vakarieniausim žiūrėdami į Kanus, ar ne? Melancholijos per akis... – pasakė Edma Botė-Lebreš. – Išvykimas laisvas, galima šįvakar po koncerto, galima ryt dieną... Ką jūs ketinat daryti, Žiuljenai?

– Nežinau, – Žiuljenas gūžtelėjo pečiais. – Priklausys nuo... oro, – pridūrė žvilgtelėjęs į Klarisę, kuri tolėliau nejudėdama sėdėjo fotelyje atlošusi galvą, rodydama gražų kaklą ir primerktas akis, dailias, netikėtai liūdnas lūpas.

Jis, Žiuljenas, buvo mylimas, geidžiamas, jis naktimis ir dienomis bus viso šito savininkas, jausmingai kalbant – šių gelsvų plaukų, tokio gražaus ir liūdno veido su tvirtais skruostikauliais, didelių melsvai pilkų, į jį su meile žiūrinčių akių savininkas, – niekaip neįstengė tuo patikėti. Jo į Klarisę nukreiptas žvilgsnis pažadino Edmai Botė-Lebreš nostalgiją. „Kas taip į ją žiūrėjo per pastaruosius metus? Kiek laiko ji jau nesužadino tokio žvilgsnio? Nematė susižavėjusio ir pavydaus mylinčio veido? Neseniai to tikrai nebuvo. Ak! Jeigu...“ Edma Botė-Lebreš išraudo staiga prisiminusi, kad Žiuljeno žvilgsnis jai primena Simono. „Kokia beprotybė, – pagalvojo ji, nevalingai šypsodamasi, – kokia beprotybė... Aš ir tas svetimas prodiuseris, be to, dar ir raudonplaukis. Vis dėlto, jei ne Žiuljenas, nebūčiau supratusi, kas slypi ano žvilgsnyje.“ Netikėtai Edma atskleisto *Financial Times* pusėn tyliu balsu tarstelėjo: „Armanai, ar mes seni?“ Prireikė tokių dviejų ar trijų nevilties kupinų kreipinių, kad jis nuleistų laikraštį ir nusiimtų akinius, pasiduotų – gal dėl to, kad reginys priešais buvo nuobodus ir monotoniškas: skaičiai ir dar sykį skaičiai.

– Ką darysit su tiek pinigų? – paklausė ji vėl su ironija, nors Armanas dar nespėjo atsakyti į jos klausimą. – Tai juokinga... Ką darysit su visais doleriais, kai būsim mirę?

Kiek apsveikęs nuo laikino kurtumo Armanas Botė-Lebrešas nepatikliai ir pasipiktinęs įsistebeilijo į ją. Šaipytis iš pinigų ir kalbėti apie juos taip atmestinai tikrai nebūdinga Edmos stiliui. Iš skurdžios vaikystės ji ilgam buvo išsaugojusi instinktyvią ir susižavėjimo kupiną pagarbą visokiems pinigų pavidalams. Armanui taip pat nelabai patiko sarkazmas šia tema.

– Ar galit pakartoti pirmą klausimą? – griežtai paprašė. – Antras man atrodo nelabai įdomus... Na?

– Pirmą klausimą? – pakartojo lyg sutrikusi Edma, juokdamasi iš orios sutuoktinio išvaizdos. – A, taip taip: aš klausiau, ar mes dar jauni.

– Tikrai ne, – oriai atsakė Armanas, – tikrai ne. – Ir tuo džiaugiuosi, kai matau vaikėzus – vagis ir neišmanėlius, turėsiančius vietoj mūsų vadovauti verslui ar vyriausybei, sakau sau, kad jie netoli tenueis...

– Atsakykit į mano klausimą, – pasakė ji dabar jau nuvargusiu balsu, – ar mes, jūs ir aš, seni? Ar nuo tos lietingos dienos Sent Donorė d'Eilau, kur susijungėm būti drauge laimėje ir nelaimėje, mes pasenom?

Armanas pažvelgė į ją staiga žvaliu žvilgsniu, atsikosėjo ir klausimas, atrodo, išsprūdo savaime.

– Jūs gailitės?

– Aš? – paklausė Edma nusikvatodama, – aš? Ne, Armanai, mano Armi, mano Lebrešai, kaipgi galiu gailėtis to saldaus gyvenimo, kurį man sukūrėt... Turėčiau būti pamišusi arba neurotikė, jei nesimėgaučiau juo... Ne, tai buvo žavinga, visiškai žavinga, patikėkit. Ko gi man galėjo trūkti šalia jūsų?

– Dažnai nebūdavau šalia, – atsakė vis dar kosčiodamas Armanas, nudelbęs akis.

– Tai kaip tik! Toks gyvenimo būdas buvo genialus, – pasakė

Edma nė kiek neveidmainiaudama. – Šeimas tokias trapias padaro kaip tik priverstinis sambūvis. Matantis nedaug ar nedažnai galima likti susituokusiems metų metus – štai įrodymas...

– Ar retsykiais nepasijuntat vieniša? – paklausė Armanas beveik sunerimusiu balsu, jis ūmai įaudrino ir Edmą.

Armanas tikriausiai serga, labai serga, kad domisi kažkuo kitu, ne savimi, svarstė ji, tik be priešiškumo: ji palinko prie jo.

– Armanai, ar gerai jaučiatės? Ar jums ne per daug saulės? O gal išgėrėt per daug to puikaus portveino? Reikės paklausti Šarlio, iš kur jis atvežtas. Jis ne tik skanus, bet ir fantastiškai greitai apsvaigina... Bet ko gi jūs manęs klausėt, brangusis vyre? Nebepamenu.

– Ir aš ne, – atsakė Armanas Botė-Lebrešas, vėl prieš akis regėdamas savo vėliavą ir su palengvėjimu manydamas, kad sėkmingai išnešė kudašių.

Atsistojęs kajutės viduryje, Hansas Helmutas Kriozė, pasidabinęs didžiosioms iškilmėms skirtu juodu kostiumu vietoj įprasto smokingo, žiūrėjo į save veidrodyje su pasitenkinimu, sumišusiu su šiokia tokia abejone. Jam niekaip nesisekė suprasti, kodėl Doriači nepuolė jam į glėbį, nepasirūpino, kad kruizas jam būtų dar malonesnis negu buvo. Juk galų gale, pamiršus kapitono pyktį vargšui Fuksijai, kelionės būta kuo maloniausios. Tačiau niekada, nieku gyvu jis nebegrotų tame pačiame koncerte su Doriači... Karčiai skundėsi dėl to savo mokiniams, kaip vyras vyrams prisipažino apie neištikimybę žmonai su ja Berlyne, ir jie atrodė taip pat priblokšti Doriači elgesio kaip jis. Jie net pagarbiai patarė, ar bent jau taip Hansas Helmutas Kriozė suprato žodį „patarimas“, kai šis buvo jam skirtas, galbūt atskleisti bjaurų jos charakterį Europos ir Amerikos koncertų sa-

lių direktoriams. Suprantama, jis galėjo įkrėsti šimtus šaukštų deguto į triumfo medaus statinę – Doriači karjerą, – bet būgštavo, kad jei netyčia ji atpažins jo kvapą, kilmę, tai nedvejodama papasakos muzikos pasauliui apie jų siautulio naktį, o gal net atskleis apmaudžių jo kalbų motyvą. Tą vakarą jis turėjo skambinti Forė, o ji dainuoti Bramsą ir Belinį, bet Dievas žino, ką dar ji gali pasirinkti vietoje jų... Taip, neryžtingai prisipažino, taip, jis mielai būtų vėl įkėlęs kojį į Doriači lovą. Žinoma, Hanso Helmuto Kriozės patirtis buvo labai trumpa, o kantriausia jo meilužė buvo žmona. Tačiau jam atrodė, kad atminties patamsiuose mato naktyje blykstelint balto peties žaibą, nuskambant raudoną ir baltą juoką iš po švytinčių natūralių jaunų baltų dantų, juodus akių vyzdžius po juodais plaukais, o svarbiausia – kimų balsą, itališkai žeriantį nepadorius ir neišverčiamus, o gal ir nesuprantamus dalykus. Nors jam buvo gėda apie tai pagalvoti – kažkas, piktas angelas ar koks kurstytojas, įskiepijo jam kuo intymiausią ir slapčiausią įsitikinimą, kurį vos galėjo sau prisipažinti, kad per tas pilkas dienas ir naktis, tokio pilkumo, kad dabar užgožė visų beprotiškiausias ovacijas, visus pilkus darbo, rečitalių, triumfo metus, tik ta vienintelė naktis Berlyne prieš trisdešimt metų jam atrodė spalvota, nors prabėgo tamsiame viešbučio kambaryje.

„Niekada nesileiskit užvaldomi pojūčių nei paleistuvavimo“, – moksliškai pasakė jis, atsigręžęs į du svetainėje stypsančius senus savo mokinius, kurie su šortais, kojinėmis ir basutėmis atrodė nukritę iš planetos be tokių pagundų, ir net plika akimi buvo matyti, kad gerojo mokytojo patarimai jiems beprasmiai. „Ką gi, – pamanė sau Kriozė, – visada bus tyraširdžių, galinčių groti gerą muziką.“

Doriači, apsupta stebinamos netvarkos, kuri nė per nago juodymą jai nerūpėjo, žiūrėjo, kaip du išsekę stiuardai uždaro jos lagaminus. Juodviem kelis sykius buvo pavykę – ir nė vienas tuo nė kiek nenusistebėjo – supakuoti vyriškas kojines, trumpikes, dvi prisegamas apykakles, peteliškę. Abu tylomis džiūgavo dar sykį įrodę legendinį savo diskretiškumą, tačiau kas kartą Doriači plėšė jiems iš rankų tuos vyriškus daiktus, dėjo ant lovos krašto, kuo natūraliausiai pasipiktinusi ir be jokios gėdos sakydama: „Nagi, palikit, juk matot, kad ne mano!"; atrodė pasipiktinusi, kad jie nori sulankstyti, kad ir jos pačios labui, ne itin prabangų jaunojo jos meilužio garderobą. Tad ji pasišaukė Andrėją, atidavė jam nuosavybę ir atrodė nepastebinti, kad jaunuolis tam visiškai abejingas. Atrodė išblyškęs, per kruizą nė kiek daugiau neįdegė ir buvo matyti, kad nelaimingas. Doriači jautėsi kupina švelnumo ir gailesčio jam! Tačiau ne meilės – o jam, deja, reikėjo jos!

– Mano mielasis, – kalbėjo jam, žirgliodama per sukneles, vėduokles, partitūras ir galų gale vesdamasi jį miegamąjį, tiesa, taip pat sujauktą, bet jo duris uždarė nuo dviejų stiuardų. – Mano mielasis, nereikia būt tokiam rūškanam, na... Tu gražus, labai gražus, tu protingas, tu jautrus, bet visa šita praeis, tu esi geras ir padarysi stulbinamą karjerą, sakau tau. Nuoširdžiai, širdele mano, – pridūrė kiek žvaliau (mat jis stovėjo nejudėdamas, nusvirusiomis rankomis ir vos į ją bežiūrėjo, veidas buvo uždaras ir neišraiškingas tarsi pačioje nuobodulio viršūnėje). – Mano mielasis, – kalbėjo ji toliau, – vis dėlto užtikrinu tave – jei per dešimt pastarųjų metų būčiau galėjusi ką nors mylėti, tai būtum buvęs tu. Iš visur tau siųsiu atvirukus, o kai atvažiuosiu į Paryžių, mes kartu papietausim ir popiet viešbučio kambary

apgausim tavo meilužę. Paryžiuje tą daryti visada saldu, svarbiausia, niekas to nežino... Netiki? – paklausė ji tik šiek tiek irzliu balsu, o jis kone baugščiai krūptelėjo.

– Taip, taip, tikiu jumis, – atsakė skubiai, užsidegęs, net per smarkiai. Paskui lemeno nereikalingus atsiprašymus, o ji tuo metu bučiavo jį į lūpas, apimta nenumaldomo švelnumo glaudė prie savęs, paskui išstūmė pro duris, jis nė nesugebėjo prieštarauti.

– Tikiuosi, nebuvau per žiauri, – sakė ji sau, pajutusi neaiškią graužatį.

Kai Šarlis atėjo paklausti, ar ji matė Andrėją išlipant iš laivo su pirmaisiais keleiviais, išplaukusiais iš Kanų atsiųsta didele motorine valtimi, ji nebūtų galėjusi atsakyti. Ji buvo beveik tikra – Andrėjas nepakėlė paskutinio vakaro ir pabėgo į sausumą tęsti karjeros. Laikinai paliktas bagažas reiškė, kad išlipo iš „Narcizo" tiesiog pirmai minčiai šovus į galvą, o kai šaus kita, tikriausiai sugrįš rytą. Tiesa, ji labiau norėjo, kad taip ir būtų, nes dainuoti jo akivaizdoje tapo kankyne ar bent jau trikdė. Visi itališki meilės žodžiai (ačiū Dievui, jis gal jų nesuprato), kuriuos ji pagal partitūras žarstė tragiškiems įsimylėjėliams, jai atrodė kaip jam nepadovanotos dovanos, dėl kurių jis tą pačią akimirką, kai išgirsdavo, galėjo pulti neviltin. Ji atsitiktiniame puslapyje atsivertė darbo kalendorių ir kuo banaliausiai, kaip divų diva, netikėčiausiai švilptelėjo pro dantis. „Po trijų dienų bus Niujorke, po dešimties Los Andžele, po dviejų savaičių Romoje, po dvidešimt penkių – Australijoje, Sidnėjuje, iš kurio nėra kilęs žavingasis Žiuljenas Peira, tuo ji buvo tikra. Ak, Niujorkas! Kas gi jos laukia Niujorke? A, taip, mažasis Rojus... tikriausiai jau spirga iš nekantrumo, iš anksto kuria melagys-

čių debesis, padėsiančius pasprukti nuo jo globėjo Diko – labai turtingo, labai seno ir labai nuobodaus tipo. Staiga jai šmėstelėjo tolimas, gudrus ir dažniausiai abejingas, bet kartais nevaldomai besikvatojantis jaunojo Rojaus veidas, ir ji staiga taip pat ėmė juoktis: pasitikėdama ir iš anksto.

Simonas Bežaras be geismo žvelgė į strėnų linkį – jei tokio liekno kūno liniją galima vadinti „linkiu" – prie jo, Simono, lagamino palinkusios Olgos strėnų linkį, ji ištikta paslaugumo priepuolio – jam jis būtų labiau patikęs anksčiau – ėmė krauti jo lagaminą pirma savojo. Jis žiūrėjo į papūstas lūpytes, dengiančias jau karūnėlėmis aptrauktus dantis, girdėjo ją tariant pompastiškas banalybes arba nešvankokus juokelius ar nepadorias sentimentalybes. Klausė savęs, koks absurdiškas vyras kelias savaites buvo atsiradęs vietoje jo, kad įtikino jį mylint šituos dalykus: pamaiviškumą, egoizmą, kietumą, ambicingą kvailumą, dvelkiančius iš visų jos odos porų. Retsykiais jam tekdavo beprotiškai pasistengi, kad atsakytų jai maloniai ar iš viso atsakytų. Ak, jis norėjo jaunų žydinčių merginų! Ak, svajojo būti tėvu, meilužiu, broliu, vedliu tai jaunai intelektualiai pusiau frigidiškai ir apsimetėlei vištai! Ką gi, geras darbas padarytas. Grįžęs nueis pasimatyti su Margo, kuri jo metų, turi strėnų linkius, dideles krūtis, skambiai juokiasi, Margo, kuri laiko jį genialiu ir yra daug protingesnė už daugybę tariamai rafinuotų moteriškių. Jam net pasisekė, kad pamatė Olgą nebe uždaroje ir kartais labai menkos kokybės kino terpėje, kur ji būtų galėjusi pasirodyti aukščiau kitų, nes iš tiesų ir buvo. Jam pasisekė, kad galėjo sugretinti ją su dviem moterimis, kurių jausmai, žodynas ir, šiaip ar taip, manieros iš tiesų buvo rafinuotos: Klarise ir Edma, vienos širdies elegancija buvo nepra-

lenkiama, o kita buvo nepralenkiama aprangos srityje ir visuomenėje. Doriači turi kitokio klasiškumo negu ta vargšė Olga. Simonas vis dar svarstė, ką ypatinga joje galėjo įžvelgti Erikas, neskaitant galimybės pakankinti savo žmoną, o Simonas, iš prigimties drąsus, nemanė, kad tokio motyvo pakanka. Simonui šis kruizas buvo pirmas ir tikriausiai paskutinis per keletą metų. „Vis dėlto ilgėsiuos Edmos", – galvojo, paties nuostabai, spaudžiama širdimi. Jis būtų galėjęs jaustis su Edma laimingas, jei ji nebūtų tokia prašmatni, o jis nebūtų tikras, kad darytų jai gėdą draugų akivaizdoje Fošo prospekte kiekvieną kartą, kai jai reikėtų jį pristatyti. Gal jis vis dėlto išdrįs slapta su ja susitikti, tylomis, jie bus vieni du, kad galėtų drauge pasijuokti, šaipytis iš tų pačių dalykų ir susiėmę už šonų šokinėti nuo vienos temos prie kitos kaip darė dešimt pastarųjų dienų. Abu juokdavosi lygiai iš tų pačių dalykų, nors jų išsilavinimas, gyvenimas buvo visai skirtingi, o mokinukų juokas, Simonas dabar jau suprato, daug geresnis koziris vyro ir moters sąjungai, kad ir kokia ji būtų, negu visokios erotinės-jausminės-psichologinės santarvės, kuriomis maitina spauda.

Pagautas ūmaus impulso, pamiršęs jo lagamine besirausiančią Olgą, Simonas pakėlė telefono ragelį, paprašė sujungti su Botė-Lebrešų kajute ir, žinoma, išgirdo Edmą. Niekada nebuvo kalbėjęs su ja telefonu, tas aukštas spigus balsas iš pradžių padarė jam prastą įspūdį.

– Edma... – kreipėsi, – Edma, čia aš. Norėjau... – (jis dvejojo).

– Taip, čia aš, Edma, – plyšojo ji visu balsu. – Taip... čia aš... Kas yra? Kuo galiu jums padėti?

Paskui jos balsas prislopo, nutilo ir jie liko kiekvienas pakibęs laido gale, šiek tiek uždusę ir neaiškiai sunerimę.

– Kaip sakėt? – paklausė Edmos balsas tyliai lyg šnabždėtų.

– Pamaniau... pamaniau, gal galėtume susitikti jau antradienį... jei turėsit laiko, – taip pat sušnabždėjo Simonas.

Jo kakta buvo išpilta prakaito, jis nesuprato kodėl. Stojo tyla, per kurią jis vos nepadėjo ragelio.

– Taip, žinoma, – pagaliau atsiliepė Edmos balsas, lyg skambėtų iš anapus. – Taip, žinoma. Aš ką tik įdėjau į jūsų lentyną užrašytą savo telefono numerį ir adresą...

– Ne... – atsakė Simonas... – ne...

Ir jis prapliupo juoktis griaudinčiu juoku, nuo jo Olga išniro iš už lagamino įširdusi, bet bejėgė. Kai Edma atsakydama nusijuokė, Olga vos neišplėšė Simonui iš rankų ragelio.

– Ne... – sakė jis, – ne... kaip juokinga... – ir pridūrė, – smagu, be telefono juk niekaip nebūčiau galėjęs paskirti jums susitikimo...

– Smagu, – pritarė Edma, pirmą kartą gyvenime pavartojusi prieveiksmį „smagu“. – Tie didieji drovuoliai – smagūs žmonės, – pridūrė ji dar garsiau kvatodama.

Ir jiedu vienu metu juokdamiesi ir triumfuodami padėjo ragelius.

Andrėjas gulėjo ant tuštutėlio denio kitame laivo gale, kur džiūva skalbiniai, vadinasi, keleivių pusėje jo negalėjo matyti. Jį praeinant matė tik nelaimingas arabas virėjas, ir tai kažin! Lyg marsietį būtų išvydęs. Pagalvojus, keistas dalykas – laive šitiek žmonių, kurie nepažįstami, niekada nesusipažins, o gal dėl kokios nors pasiklydusios minos žus visi kartu. Andrėjas gulėjo ant kieto medžio, baltos flanelės kelnės jau bus niekais nuėjusios... tysojo taip ant nugaros, atkišęs veidą saulei, galvą padėjęs ant jo laukusio lynų ritinio. Rūkė cigaretę po cigaretės, ištroškusiai gerklei jų skonis darėsi vis aitresnis, dūmai melsvame taip maloniai kvepiančiame danguje buvo vis baltesni. Galvoje žiojėjo tuštuma, na, tiksliau, jo smegenų veikla apsiribojo vakar bare išgirsta melodija iš Fetso Volerio plokštelės, atrodė, kad natos trykšta iš pianino, krinta nuo baltų glotnių klavišų, tarsi su dideliu vargu išsprūsta iš klarneto, jo bedugnių gilumų. Na, tokia laiminga melodija. Melodija, kurios jis neprisiminė, niekada nebuvo girdėjęs, bet atpažino kiekvieną natą, ji negalėjo atkeliauti nei iš vaikystės be patefono, nei iš rokui paskirtos paauglystės, nei, suprantama, iš pulko jo pamišusių meilužių, kai pradėjo su jomis dirbti: jos – penkiasdešimtmetės ar šešiasdešimtmetės tesvajojo šokti džerką, kraipytis prieš jį

išsitaršiusiu kuodu, labai aukštai kilnoti rankas, tuo pačiu metu atidengti blizgaus audinio slepiamas pridulkėjusias pažastis. Prisiminė vieną kitą „mecenatę“. Jos praplaukė jam prieš akis, ir vienas, ir kitas, išskydusiomis gretomis, be kartėlio ir be graužaties klausė savęs, kaip galėjo jas pakęsti prie stalo arba jų lovose. Tiesiog tada dar nesuprato, ką reiškia kartu miegoti vienoje lovoje. Šioje srityje jis niekada nieko nedarė „kartu“: davė, dovanojo gestus ir puikų kūną būtybėms, kurios juo naudojosi, kad patirtų malonumą, kurio pats nejuto, jo išsiskleidimą ir augimą stebėdavo visiškai objektyviai, kartais net šiek tiek sutrikęs. Tačiau net priešingu atveju, kai pasiekdavo savo tikslą, palikęs kitą skendėti savo fantazijose, niekada nesijautė tarsi ką nors darytų kartu. Priešingai, dvidešimties metų Andrėjui atrodė, kad meilės aktas visam laikui atitolina jį nuo tos, su kuria jį atlieka.

Šiaip ar taip, veidai, kuriuos jis stengėsi atitolinti, priartės prie jo, tie arba kiti, panašūs į juos, Nevere ar kur nors kitur. Tačiau iš pradžių Nevere, nes jis nebeturėjo pinigų ir tikriausiai teks laukti stoties kavinėje, kol bus parduoti trys žemės lopinėliai, įsigyti trijų kartų jo giminės vyrų, kurie patys žuvo darbuose, nė nepatyrę miesto džiaugsmų, tie patys, kuriems Andrėjas dabar susigriebė pavydintis... Juk jie dirbo, galbūt mirė apsupti žmonių, apraudami, lepinami. Galbūt darbas jiems atrodė pakeliamas, nes iš jo galėjo išgyventi jų žmonos ar vaikai. Jis žinojo, kad iš savo karjeros tesusikraus papuošalų, vyriškų papuošalų, kurių niekada neatsikratys, nė negalės kam nors atiduoti dėl to, kad aukse bus išgraviruoti jo inicialai... Jis grįš į provinciją, eis iš vienos svetainės į kitą, iš vienos lovos į kitą su neišvaizdžiomis moterimis be polėkio, veltėdėmis

kaip ir jis, kurios nesijuoks griausmingu juoku, nerodys blogų manierų, nevartos vežiko žodyno, neturės švelnios odos nei besijuokiančių akių, nei, žinoma, Doriači balso. Ak, jis tikrai nenorėjo grįžti į Neverą ir važiuoti automobiliu pro tą tuščią gerai pažįstamą namą, kurio iš atminties nė kiek neišdildė nei prabangūs viešbučiai, nei pakelės užeigos. Be to, dabar prie tų prisiminimų, melsvų ir švelnių vaikystės pastelių, jam dar teks pridėti sodresnes ir ryškesnes spalvas, atsiradusias iš pačios laimės ir dvelkiančias ja.

Andrėjas nesąmoningai, kentėdamas ir maištaudamas pakėlė galvą. Pasipurtė, pamėgino atsisėsti, kad paspruktų nuo tų žiaurių priešų, bet paslydo ir leido sau kristi aukštielninkas, atmetęs rankas į šalis, pasidavęs jungtiniams vaizduotės ir atminties antpuoliams: „Aš juk vienas, Dieve mano...“ – suinkštė sau ir saulei, svilinančiai jau paauksintą odą, tą pačią, kuri turėjo jam užtikrinti pragyvenimą ir apibrėžti gyvasties ribas.

Danguje panaši į grifą ar plėšrų paukštį suko ratus žuvėdra. Ji neskrido, tik staiga išskleidusi sparnus leisdavosi kristi iš dangaus į jūrą. Vienu judesiu vertikaliai pakildavo nieko nepamačiusi, nieko nesučiupusi. Andrėjas gėrėdamasis ir draugiškai sekė akimis tą savo gyvenimo alegoriją. Po kelių dienų turės vėl nerti pas tvirtesnes ir plėšresnes žuvis negu jūroje... „Ką aš darysiu? – staiga garsiai paklausė, pusiau atsisėsdamas, alkūnėmis už nugaros atsirėmęs į lynų ritinį, – ką aš darysiu?“ Jis atiduos Klarisei čekį, nes Doriači nenori, kad jis važiuotų kartu, o važiuoti kartu vis tiek būtų beprasmiška: ji ne tik buvo nusprendusi jo nemylėti, bet ir nemylėjo. Gal jam reikėtų važiuoti į Paryžių, bet už kokius pinigus? Ten jis turėtų leistis pristatomas Doriači draugei ir įžengti į jos damų kaimenę, o nesijautė

tam pasiryžęs. Tiksliau, manė, kad jeigu po metų sutiks Doriači vedinas už parankės viena iš tų prašmatnių valgyklos vedėjų, kurias pati jam nurodė, mirs iš gėdos ir graužaties. Jam tikrai beliko tik Neveras. Neveras, kur jo nuotykiai jau juokino visus vargšus giminaičius, o šį kartą, toms trims moterims mirus, juokas jau nebebūtų sumišęs su švelnumu: žodžio „švelnumas" savininkės mirė taip ir neatskleidusios, kur paslėpė savo lobius, kur užkasė neišsemiamą švelnumą, kuriuo visą gyvenimą jį gaubė, nė neįspėjusios jo, kad išsineš jį, nepranešusios, kad turės apsieiti be jo. Nė nenumačiusios, kad jį (kaip laukinius žvėris, kuriuos kažkas prijaukino) nuo pat pirmo išėjimo į viešumą gentainiai puls ir suris gyvą. Andrėjui buvo likę du keliai: pašaipus Neveras arba kartėlio kupinas Paryžius (neskaitant Užsienio legiono, bet jis nekentė prievartos). Atsirėmęs į lynus, po mėlynu ryto dangumi girdėjo „Narcizo" variklius nenumaldomai jį plukdant žemės link, kur jau ničniekas jo nebelaukė. Kai jis gerai pergromuliavo šį akivaizdų dalyką, prisidegė dar vieną cigaretę, atsistojo, priėjo prie turėklų toje vietoje, kur geležiniai varteliai leido pasilenkti kiek daugiau virš jūros, ir nusviedė cigaretę.

Nuorūka nerūpestingai plūduriavo ant mėlynų bangų, paskui pagauta ilgo sūkurio dingo Andrėjui iš akių į dugną, kur vanduo pasidaro juodas. Gal tai ta pati banga, absurdiškai pamanė jis, į kurią anądien jie žiūrėjo drauge su Doriači, anądien, kai jautėsi laimingi, labai laimingi ir to nežinojo. Ji buvo šalia jo, juokėsi šiltais pirštais glostydama jo riešą po švarko rankove, murmėjo jam erotiškus, net nešvankius itališkus žodžius, – taip tikino juokdamasi. Jis tikriausiai buvo lengvas, sąmojingas, įsikarščiavęs, žavingas. Gal būtų ją išsaugojęs, jei... Jei ką? Mėgino

būti visoks: toks lengvas, sąmojingas ir žavingas, koks tik įstengė... To nepakako. Niekada nepakaks. Jis galėjo stengdamasis, prisiversdamas gyvenime būti koks tik nori, tik ne lengvas. Ir ji tai suprato, nes jo trūkumai sukėlė ne pyktį ir panieką, o abejingumą. Šita jūra, jos nesaties švelnumas, jam atrodė kaip pavyzdys, simbolis to, kas jo laukia. Žmonės jos krantuose turbūt amžių amžius skundėsi ir tikriausiai jai įkyrėjo. Ji jam atrodė kaip visas išorinis pasaulis – kiti: graži, šalta, abejinga.

Jo praėjusi ir būsima vienatvė, nenaudingas gyvenimas, jėgų, atsparumo ir tikroviškumo stygius, beviltiškas ir vaikiškas troškimas būti mylimam, – staiga visa tai jam pasirodė per sudėtinga, per sunku. Visa tai pastūmėjo jį perkelti dešinę koją virš vartelių ir pakibti ten. Akimirką stovėjo netvarioje pusiausvyroje, kol saulė spustelėjo pakaušį ir jo oda nudžiugo, kol persmelkė praradimo jausmas – mesti už borto taip gerai suderintą mechaniką, prašmatnų kūną, – ir jis pasileido kristi. „Narcizas“ buvo aukščiau, daug aukščiau negu jis manė, ir plaukė daug greičiau. Jį persmelkė kažin kas šalto, plonyčio, apsivyniojo aplink torsą, paskui apjuosė kaklą. Kažkas panašaus į virvę, į kurią, dingtelėjo jam sekundės dalelę, galės įsitverti. Ir Andrėjas mirė manydamas, kad yra išgelbėtas.

Šį kartą nudžiugęs, kad Klarisės nėra, Erikas du ar tris kartus paskambino į Kanus, patikrino, ar gerai įtempti jo pinklių siūlai. Po kelių valandų sukčius, vagis, suvedžiotojas bus už grotų.

Jau laikas... Erikas valdėsi, kad neimtų spardyti to apgailėtino vagišiaus, to širdžių valeto, „seno valeto", – galvojo jis, pamiršęs, kad jie bendraamžiai ir kad pats rūpinasi savo estetiškumu. Erikas visada didžiavosi savo išvaizda. Uoliai slėpė, bet puoselėjo mintį, kad beveik per didelis jo vyriškas grožis turėtų sukelti kitiems, ypač moterims, savotišką dėkingumą... savaime suprantamą dėkingumą vyrui, kuris ne tik teisingas, protingas, skvarbus, žmogiškas, bet ir šias dorybes, paprastai sietinas su atstumiančia išvaizda, daro žavingas. Beje, jei pasitelkdavo šviesų protą, dabar Klarisei priekaištavo ne vien dėl pinigų, bet ir dėl grožio, jaunatviškumo, iššūkio, taip pat ir gležnos išorės, visa tai jai buvo būdinga, kai juodu susipažino, ir jam būtų patikę šiandien matyti tik tų savybių pėdsakus, jis net manė, kad po barbarišku makiažu ir telikę tik pėdsakai. Bet dabar jau pamatė ją dienos šviesoje, ant laivo denio, matė įsaulyje, po prožektorių šviesomis, be makiažo, o svarbiausia – kito aistros apšviestą. Tuo pačiu metu jis turėjo pripažinti sau, kad prie pažeidžiamumo visada derėjo jaunatviška išvaizda,

jaunatviškas dvelksmas, kurį dar užuodė jos plaukuose, balse, juoke, eisenoje. Gyvenimo pabaigoje ji bus sena maža mergaitė, kartais galvodavo jis, prisiversdamas jausti panieką. Tačiau kelis kartus, kai naktį jai primetė santuokinę pareigą ir kai ji susirietusi psichiatrų branginama gemalo poza miegodavo šalia atsukusi nugarą, jis du ar tris sykius užklupo save bežiūrintį į ją, kupiną su pagarba sumišusio godumo, žiūrintį į tą nugarą, į gležną ir nesutramdomą pakaušį. Ir net retsykiais lyg raudą, pamirštą liūdną melodiją leisdavo atgyti prisiminimą apie Klarisės kūną, koks jis buvo jų meilės istorijos pradžioje. Žinoma, prisiminimas apie tai, koks ilgai šiurkščiais vardais vadintas kūnas jau nebebuvo, jam taip pat neatrodė nuoširdus. Bet buvo didelė tikimybė, kad tas laimingas veidas ryt ryte pranyks ir vietoje jo rasis kažkas kita. Jis įsivaizdavo Klarisės veidą tada, kai jai bus atskleisti jos gražiojo mylimojo būdas ir gyvenimas. Jau regėjo, kaip tas veidas dar labiau blykšta, matė nepatiklias jos akis, gėdą veide ir ją pamažu nustelbiantį troškimą sprukti. Vėliau jam reikės būti atsargiam ir per dažnai nekartoti „Ar aš tau nesakiau!“, nes taip šį nelemtą įvykį paverstų vien nemalonumu ir jo triumfas žlugtų. Taip, vis dėlto jau laikas rytui išaušti. Jis paliko Klarisei erdvės, smarkiai atleido vadžias, kad ji nieko neįtartų, manytų jį esant abejingą trumpalaikiam jos susižavėjimui, kad abu, nuginkluoti pasąmonės ir įskaudintos meilės, drauge Kanuose stotų prieš komisarą ir antstolius. Jis nepailstamai suko mintyse dailaus senovinio piešinio vertą vaizdelį: teisėsaugos palaikomas vyras, kalta moteris, demaskuotas piktadarys paliktas užmarščiai.

Belaukdamas jis ištraukė iš palovio Markė ir padėjo ant Klarisės pagalvės, ant lapelio užrašęs tris žodžius: „Su gimtadie-

niu, Erikas“, – žinojo, kad jie bent trimis ketvirčiais sumažins paveikslo žavesį. Tačiau ką gi Klarisė tokiu metu galėjo veikti? Kokioje laivo vietoje ji rausdama kalbasi su meilužiu žmonių, pašalinių akivaizdoje, o jie, jai nė nežinant, pastebės tą alsavimą, įtampą, tarp jų su Žiuljenu tvyrantį nepakeliamą geismą? Kur ji galų gale? Kažkur šitame laive, ant šio denio, pašėlusiai kvatojasi iš meilužio kvailysčių, kurios jai atrodo tokios „sąmojingos“, juokiasi taip, kaip niekada nesijuokė su juo. Reikia pasakyti, kad Erikas pats nuo jųdviejų pažinties pradžios įvedė iškilmingą ir įtampos kupiną toną – sakė, kad toks būdingas aistrai, – į kurį juokas neįėjo. Beje, jis ir nemėgo juoktis, taip pat niekino bet kurio žmogaus patrakusį juoką, šiaušėsi prieš jį, nes laikė visišku valios praradimu. Vis dėlto jam būtų buvę malonu padovanoti jai tą paveikslą Žiuljeno Peira akivaizdoje... Tačiau tai buvo neįmanoma. Šiaip ar taip, reikėjo laukti, kol prieblandoje iš akių pranyks paskutinė į Kanus išplaukusi valtis, Žiuljenas Peira bus įstrigęs laive ir neįstengs pasprukti iš spąstų.

– Ką mes darysim? – klausė Klarisė iš tiesų sėdėdama bare ir iš tiesų vengdama per ilgai ar per daug akivaizdžiai žiūrėti į Žiuljeną.

Kartkartėm labai pasistengusi, užgniaužusi kvėpavimą įstengdavo matyti jį nebe kaip meilužį, matydavo kaip priešais sėdintį vyrą kaštoniniais plaukais ir akimis, jai pavykdavo kalbėti su juo ramiai, pamiršus tų plaukų ir linksmų lūpų prisilietimą, šilumą ir kvapą. Tačiau ji ištverdavo tik kelias sekundes, žvilgsnis apsiblausdavo, šneka sulėtėdavo, paskui ji staiga sukdavo galvą į šalį, daugiau nebegalėdama pakelti saldaus nerimo, alkio ir to būtino jai priešais esančio vyro. Žiuljenas buvo priverstas griebtis panašių gudrybių ir sąmoningo išsiblašky-

mo, tik jam tai trukdavo daug trumpiau – kai pažvelgdavo į ją, ji būdavo atsidavusi, godi, apsėsta, nekantri, jis galvodavo: „Tuojau ją pabučiuosiu... Padarysiu štai taip... Paglostysiu ją, prisiglausiu ir va taip apkabinsiu“, kūrė goslius, tvilkančius vaizdus, nuo jų tos net nenuogos moters artumas darėsi nepadorus ir žiaurus.

– Ką aš darysiu? – paklausė ji sukdama taurę savo ilgais pirštais. – Ką nori, kad daryčiau?

– O, paprasčiausiai, – atsakė Žiuljenas su pasitikėjimu, kurį norom nenorom rodė. – Ryt ryte susikrausi lagaminus, pasakysi, kad nori plaukti į kitą kruizą ir būti viena... Ne, kad nori be jo plaukti į kitą kruizą, ir lipsi į automobilį, kur aš tavęs lauksiu...

– Jam prieš nosį? – (Klarisė buvo išblyškusi iš siaubo.)

– Na, taip, prieš pat jo kumpą nosį! – atsakė Žiuljenas apsimestinai linksmai. – Juk jis nepuls tavęs ir jėga nesitemps į mašiną... jis nė nemėgins to daryti!

– Ką aš žinau, – atsakė Klarisė. – Jis gali viską...

– Kol aš gyvas, jis tavęs neišsiveš! – atkirto Žiuljenas atstatydamas pečius kaip nešikas. – Bet jei tu labai jo bijai, galiu būti šalia, kai jam praneši... Net galiu pats jam pranešti, vienas. Jau sakiau tau...

– O, tai būtų nuostabu! – išsiblaškiusi atsakė Klarisė, paskui pripažino sau, kad taip nedaroma.

Ji, žinoma, jautė nerimą, o Žiuljenas buvo kamuojamas kitų bėdų. Viską apgalvojęs, jis išsinuomos automobilį uoste ir išsiveš Klarisę į savo namus, bet net jei paskambins iš Kanų, ar namai bus pakankamai prišildyti, kad juodu galėtų tą patį vakarą nakvoti? Žinoma, yra dar viešbutis, bet jie neturėtų drauge pradėti klajokliško gyvenimo. Priešingai, reikėjo, kad nukirtęs visus saitus dvistiebis Klarisės burlaivis kuo greičiau rastų nuo-

latinį uostą, kad ir mažą žvejų įlankėlę, nuolatinę vietą, kuri priklausytų jiems ir liktų jų, – tai, vadinasi, Žiuljeno namiūkštis Kose, vienintelė jam likusi nuosavybė po dvidešimties metų pokerio, kazino ir žirgų lenktynių, beje, tai buvo šeimos palikimas. Klarisė, akies krašteliu žiūrinti į jį, būtų pritrenkta sužinojusi, kad jos suvedžiotojas mintyse naršo spintos gilumoje ieškodamas antklodžių ir pagalvių kitai nakčiai.

Vakarienė, tiesa, prasidėjo labai gerai. Paskutinį vakarą kapitonas Eledokas, toks rimtas tarsi ruoštųsi palikti skęstantį laivą, dairėsi aplink geranorišku žvilgsniu – ar bent norėjo atrodyti geranoriškas, – bet vis tiek kėlė siaubą jauniems barmenams ir metrdoteliams. Tiesa, kai tik atsisėdo prie didžiojo stalo kartu su svečiais, buvo pakviestas prie telefono ir privalėjo atsiprašyti.

– Štai tau! Kas gi dabar vadovaus pokalbiui? – paklausė Edma fleitos balsu ir visus prajuokino. – Jūs, mano mielas Letiujė? Turėtumėt parašyti apie tai savo *Forume*: tai antropologinis reiškinys, na, pamąstykim. Mūsų čia buvo trisdešimt, trisdešimt žmonių laive: devynias dienas nė nemirktelėdami leidomės vadovaujami ir kas žingsnį vedami kepurėto orangutano... Gyvūnas nė pusės žodžio nesuprato iš to, ką jam sakydavom, ir kreipdavosi į mus gerkliniais šūksniais... Beje, tas gyvūnas visai nekvailas... Pavyzdžiui, puikiai suprato, kad skambutis reiškia „valgyti“, „maistas“, ir pirmas tą pačią sekundę puldavo valgomojo link, nė akimirkos nesudvejojęs... Argi tai nestebina? – paklausė ji kaimynams juokiantis ir pritariamai kvatojantis Doriači, kuri viena užkrėsdavo juoku visą salę.

– Kaip gaila, kad anksčiau apie tai nepagalvojom... – pasakė

Žiuljenas šluostydamasis akis. – King Kongas! Būtume vadinę jį King Kongu...

– Jam nuo to nebūtų nei šilta, nei šalta... – atsakė Simonas. – Šiaip ar taip, jis svajojo, kad jo akivaizdoje drebėtume, kad bent vyrai kalbėtų su juo paklusdami komandai „ramiai"...

– Ššš... – nutildė Edma, – jis sugrįžta. Tik be Šarlio. Kur gi prapuolė Šarlis? – sunerimo pastebėjusi šalia tuščią kėdę, taip pat ir tuščią Andrėjo kėdę.

„Juk nebus išėjęs valkiotis po Kanų iškrypėlių klubus... – murmėjo sau po nosim Eledokas. – Tik ne paskutinį vakarą... Nebent tyčia, kad mane suerzintų..."

Kapitonas būtų labai nustebęs, jei jam būtų pasakę, kad šiuo požiūriu, tačiau tik šiuo, jo susirūpinimas buvo visai kaip Marselio Prusto. O Šarlis, didžiam damų nepasitenkinimui, visą vakarą nepasirodė. Ir štai kodėl: sėdėjo savo kajutėje ant lovos krašto, palenkęs galvą virš emaliuotos praustuvės ir abiem rankomis spausdamas šilto ir šalto vandens čiaupus, vėmė ir verkė vienu metu dėl to, ką virėjo padėjėjų kambaryje, šalia ekipažo miegamojo, matė padėta ant lovos. Tai buvo smėlio ir mėlynos spalvų kašmyrinis megztinis, tokio paties mėlynumo kaip jo savininko akys, tačiau toje vietoje, kur jį sužvejojusio mechaniko kabliukas užkabino, buvo įplyšęs, o išilgai įplyšimo ėjo rusva, giliai įsismelkusi dėmė – kraujo pėdsakai, jų neišskalautų visa Viduržemio jūra...

Savaime suprantama, jis turėjo tylėti, kol išsiskirstys keleiviai, kol jie bus toli, kad joks liūdnas įvykis netemdytų paskutinių muzikinio kruizo grožybių. Šarlis visą tą naktį verkė, labai nuoširdžiai, dėl išgalvotų ir švelnių prisiminimų, dėl Andrėjo jam paliktų vilčių, dėl meilės, kuri gal būtų jį sulaikiusi nuo lemtingo poelgio! Šarlis verkė dėl to, kas tebuvo

šališkas vienatvės dramos atpasakojimas, jis žinojo, kad po kelerių metų jį pakeis kitas pasakojimas: apie deginančią, beviltišką aistrą, o kai Šarlis jos atsisakė, vienintelis jo mylėtas žmogus nusižudė.

Aušra užklupo jį ten pat: paburkusiu veidu, dešimčia metų pasenusį. Tik iš širdies gerumo, dėl iš tiesų geros savo prigimties jis dešimtsyk tą naktį susitvardė ir nenuėjo verkti drauge su Doriači.

Taip Šarlis Bolinžeris pirmą ir paskutinį kartą per dešimt metų praleido atsisveikinimo vakarienę „Narcize". Praleido net po valandos užgesus šviesoms pergalingai nuskambėjusius pirmus *Happy Birthday* taktus, pianinu skambinamus paties Hanso Helmuto Kriozės, ir virėjo balta aukšta kepure pasirodymą: jis pats įnešė savo talento įrodymą – milžinišką tortą, ant kurio baltomis cukrinėmis raidėmis buvo išraityta „Su gimtadieniu, Klarise". Visi žvelgė į Klarisę šypsodamiesi ir susijaudinę, o ji atrodė suakmenėjusi. Ji pakėlė ranką prie lūpų.

– Dieve mano, – pratarė. – Mano gimtadienis... Buvau pamiršus...

Šalia stovintis Žiuljenas, nustebęs ir susižavėjęs, koks būdavo per kiekvieną šventę, šypsojosi jai kiek pašaipiai ir truputį puikuodamasis, kad privertė ją pamiršti pačios gimimą.

– Iš tikrųjų neprisiminėt? – paklausė Erikas (jo šypsenoje nebuvo nė lašo šilumos, nors šiepėsi iki pat ausų).

– Ir kaipgi jums, miela Klarise, pavyko pamiršti savo gimimo dieną? – sutrimitavo Edma. – Aš, deja, prisimenu ją kiekvieną kartą ir sakau sau: ir dar vieneri metai... dar vieneri... dar vieneri. O jums iš tiesų tokios niūrios mintys dar nekyla!

– Kaip kaip – „dar vieneri“? – linksmai paklausė Simonas Bežaras, – štai, pati jauniausia moteris ėmė skųstis!

Po įdviejų jausmingo pokalbio telefonu jis šiek tiek persistengė Edmos atžvilgiu. Žiūrėjo į ją šnairomis, tiesiai į veidą, nuolat jai šypsojosi ir merkė akį, žodžiu, elgėsi kaip laimingas įsimylėjėlis, kurio elgesys net nedalyvaujant jos vyrui, būtų buvęs perdėtas, be to – prasto skonio. Edma, matydama nustebusius kitų žvilgsnius dėl tokios keistos santarvės, jautėsi suirzusi, bet smagiai ir miglotai pamaloninta. „Koks įdomus žmogus, koks įdomus...“ – kartojo sau dvejodama ir su malonumu. Ji šypsojosi Bežarui arba išplėsdavo akis – nelygu ką galvojo, tai yra jos veido išraiška kito kas tris minutes.

– Bet, mano mieloji Edma, – kalbėjo toliau Simonas, perrėkdamas torto įnešimo šurmulį, – bet, mano miela drauge, juk jūs metus skaičiuojat atgal, ar ne? Jūs esat ir visada būsit amžinai jauna moteris, puikiai tai žinot. Jaunos mergaitės, net vapsvos liemuo... Patikėkit, iš nugaros jums galima duoti penkiolika metų! – pridūrė jau su mažesniu džiugesiu.

Tiesa, Edma pačiu laiku nusigręžė ir to nebeišgirdo, kaip kaskart, kai jis iškrėsdavo kokią kvailystę ir tai pastebėdavo; Simonas Bežaras kruopščiai tris kartus servetėle nusišluostė lūpas. Geranoriškai šypsodamasi Edma toliau kalbėjo į jo pusę:

– O kiek žvakučių? Kiek? – sušuko spigiuoju balsu, kuris anksčiau taip erzino jos raudonplaukį gerbėją, o dabar jis beveik jo laukė. – Na, Klarise, ar prisipažinsit? Kiek?

– Toks dalykas nesakomas, – atsiliepė Erikas. – Net mergaitės to nesako.

– Ne, bet sako senos ponios, – drąsiai atšovė Edma ir jos veidu kaip debesis giedru dangumi nuslinko pasiaukojimo še-

šėlis. – Pavyzdžiui, aš, sena ponia, pasakysiu jums tiesiai šviesiai, mano mielas Erikai: man penkiasdešimt septyneri.

Armanas Botė-Lebrešas pakėlė akis į dangų ir trumpai paskaičiavęs prie šio prisipažinimo pridėjo (nebyliai) dar penkerius metus. Trumpam stojo tyla, veik mandagi – apmaudžiai pagalvojo Edma, bet jos kavalierius su įprasta elegancija jau kėlė iššūkio pirštinę:

– Na ir kas? Tai ką? Penkiasdešimt septyneri, penkiasdešimt aštuoneri, penkiasdešimt devyneri, šešiasdešimt – koks skirtumas, jeigu plaikstotės kaip dvidešimtmetė? Nemanau, kad kas nors galėtų tam paprieštarauti...

– Galėtumėt, pavyzdžiui, pasakyti jam „šš!“ – rimtai patarė Žiuljenas Edmai.

– Štai kur geras patarimas, – oriai atsakė Edma, bet šypsena ją išdavė.

– Na, tai ką? – neatlyžo Simonas. – Ką aš blogo pasakiau? Tiesa, mūsų laikų moteriai šešiasdešimt – tai pritrenkiantis amžius...

„Savo netaktiškomis kvailystėmis, Bežaras per kelionę išsimušė iš ritmo, – pagalvojo Žiuljenas, – atrodo, pametė serijomis šaudantį pistoletą ir dabar jau pykšteli tik pavieniais šūviais. Atrodė, kad šįvakar tas jo gebėjimas atsigavo, o tai galų gale geras ženklas.“ Jis žvilgtelėjo į jaunąją Olgą, kuri šį vakarą atrodė jau nebe tokia jauna, jos amžius nepasitenkinimo ir baimės amžius – vadinasi, buvo geru dešimtmečiu vyresnė. Olgos egzotiško šilko rūbas pernelyg gilia iškirpte, ji atrodė per stipriai įdegusi, kiek per „natūrali“ su tokia rafinuota suknia. Ji gerte gėrė Simono žodžius, pašėlusiai juokdavosi, kai jis paprašydavo duonos ir atkakliai, motiniškais ir gosliais judesiais rankiojo nuo jo švarko niekam kitam, išskyrus ją, nematomus

trupinėlius. Ji maivosi, pamanė Žiuljenas. Kaip tik šis žodis tiko: maivosi.

„Bet kodėl, po velnių, Klarisė nuslėpė savo gimimo dieną? Ar iš tikrųjų pamiršo? O aš visai neturėjau ką padovanoti.“ Jis palinko prie jos dėl to pasiskųsti, bet iš sutrikusio veido suprato, kad ji iš tiesų pamiršo. Klarisė, tarsi būtų perskaičiusi jo mintis, atsigręžė ir paprastai pasakė: „Taip, taip, taip... dėl tavęs“, šypsodamasi jo bežodžiam atkaklumui.

– Žinot, tai labai nemalonu, – pasakė Edma, kai priešais Klarisę buvo dedamas tortas ir duodamas peilis jam pjaustyti. – Mums net nepranešė. Aš Klarisei nieko neturiu, nebent drabužių, kurie jai netiktų, ir papuošalų, kokių ji nenorėtų. Aš įsižeidusi, mielas pone, – pasakė ji Erikui ir atgailaudama nusilenkė.

– Ir aš, ir aš, ir aš... – suklego sėdintys prie stalo apgailestaudami įvairiais gestais.

Pats Eledokas nostalgiškai sududeno tarsi jau regėtų save ant pagrindinio denio, apsuptą visų rikiuotėje „ramiai“ stovinčių darbuotojų, ir teikiantį gero elgesio „Narcize“ medalį, Poteno kompanijos dovanojamą gimimo dienos proga: poniai Erik Letiujė.

– Nepykit, – juokdamasis pasakė Erikas. – Aš žinojau, kad kiekvienas norės pradžiuginti Klarisę. Todėl nupirkau jai dovaną nuo visų – nuo jūsų ir nuo savęs.

Ir nutaisęs paslaptingą grimasą atsistojo, nuėjo į drabužinę ir grįžo nešinas stačiakampiu paketu, suvyniotu į rudą pakavimo popierių, – jam net nepadėjus jo ant stalo galo visi žinojo, kad tai vieniems – Markė, kitiems – padirbtas Markė. Po akimirkos nuostabos visi ėmė šaukti „bravo“ ir žerti komplimentus dėl tokio dosnumo, kad, nors pats buvo neiš-

tikimas, supratingas vyras dovanojo nuodėmių atleidimą. Tik Žiuljenas ir Klarisė susižvalgė: Klarisė pasibaisėjusi, Žiuljenas sutrikęs.

– Ką jūs manot? – paklausė šiam į akis žiūrėdamas Erikas. – Man reikėjo tiesiogiai jį nupirkti iš jūsų, pone Peira, ar galiu kreiptis Žiuljenai? Taigi, reikėjo tiesiogiai jį iš jūsų nupirkti, Žiuljenai, bet bijojau, kad po mūsų bokso varžybų jums liko blogas prisiminimas ir jūs man atsakysit.

– Tai aš jį oficialiai nupirkau, – pasakė sujudęs Armanas Botė-Lebrešas, galų gale labai patenkintas, kad šiame orkestre taip pat turi šiokį tokį vaidmenį, mat po devynių dienų kelionės jam teko tik lakoniškas muzikinio trikampio vaidmuo.

– Jūs? – paklausė antakius suraukusi Edma.

– Na, taip, – atsakė sužavėtas ir maža gudrybe didžiuodamasis Armanas, kuris ištisas dienas darbo kabinete regzdavo šimtą kartų sudėtingesnes ir pražūtingesnes. – Nekvailai sugalvota, ar ne? – pasakė šypsodamasis. – Smagu, ar ne? – pridūrė tarsi akmenuką ant stalo sviesdamas tą „smagu" – beje, poveikis buvo panašus.

– Smagu... smagu... kas smagu? – atšiauriai suburbėjo Edma (nors tą žodį jis išmoko iš jos).

– Na, kaip, Klarise? – kreipėsi Erikas. – Juk paveikslas – tikra grožybė, ar ne? Jūs atrodot visai sutrikusi...

– Iš nuostabos, – drąsiai atsakė ji. – Tiesa, graži staigmena. Man labai patinka tas paveikslas.

– Ką gi, tai grožėkitės, – atsakė Erikas šypsodamasis ledine šypsena. – Pakabinsiu jūsų kambaryje ir galėsit visą naktį į jį žiūrėti. Bent jau tiek, – neaiškiai pridūrė, kiti jo neišgirdo.

Jis atsiprašęs pakilo nuo stalo ir nuėjo koridoriaus link, palikęs keleivius akimirką nustebusius, o tada audringoji Edma,

išraudusi – kas galėjo pagalvoti – Simono Bežaro buvo pakviesta, veik tiesiogine prasme, įsukta pradėjo šokti valsą, pamažu į šokių aikštelę patraukdama ir kitus vakaro dalyvius. Klarisė vis dar slėpėsi už Žiuljeno peties.

– Ką jūs apie tai manot? – pagaliau paklausė. – Man ta dovana atrodo keista.

– Kodėl? – paklausė Žiuljenas šaltu, ūmai beveik irzliu balsu. – Kodėl? Esi neįpratusi, kad gimimo dieną tau dovanotų dovanas? Manai, kad turėjau tau jį padovanoti pats ir iš manęs jį gauti būtų buvę natūraliau negu iš Eriko?

– Tu išprotėjai, – pasakė Klarisė ir akimirką patrynė savo viršugalvį į Žiuljeno smakrą. – Tu išprotėjai, aš būčiau įtūžusi.... Juk mums reikia tų pinigų atvirkštinėms atostogoms, ar ne? Ne, man kelia nerimą tik tai, kad Erikas padovanojo dovaną man vienai. Jis visada man dovanojo tik mums abiem skirtus daiktus: keliones dviem, automobilius, kuriuos pats vairavo, daiktus namams, kuriais ir jis naudojosi. O čia, regis, pasakė: „Jūsų paveikslas." Dievas žino – visą vaikystę buvau apipilta tik man skirtomis dovanomis, bet pastaruosius dešimt metų gaudavau vien „dovanas dviem", anot Eriko. Tai vienintelės garbingos dovanos, anot jo. Pasirodysiu tau siaubingai egoistiška, – bet labai norėčiau gauti dovanų vien sau...

– Gali sakyti man viską, ką tik nori, – atsakė polėkio apimtas Žiuljenas, – man viskas atrodys pasigėrėtina. Jei galėsiu, dovanosiu gražiausias, tau vienai skirtas dovanas.

Ir priglaudė ją prie savęs su švelnumu, kuris kilo iš nevilties, bet Klarisei nė nedingtelėjo, dėl ko gi ji galėjo atsirasti. Simonas Bežaras lenkėsi jiems plačiu, išraiškingu judesiu tarsi būtų šlavęs grindis skrybėlės plunksnomis ir nusivedė „garbiąją damą" šokti ypatingai seno tango. Žiuljenas, likęs vienas jai nuėjus, at-

rodė tikras sąmyšio įsikūnijimas, pamanė sau Edma skriedama pro šalį seno amerikiečio glėbyje, – o yra dėl ko, galvojo toliau ir paklusniai leidosi vedama to plokščiapadžio roboto. Nors nebuvo gabiausių ir džiugiausių laivo šokėjų Šarlio ir Andrėjo, nors nuo kruizo pradžios buvo galima manyti, kad jis būsiąs abiem vaikinams malonus, o dabar tebuvo galima tikėtis, kad tas kruizas vieną iš jų kiek parems, tik nebus nė lašo erotiškumo, – vis dėlto kelias akimirkas visus buvo apėmęs jaudulys ir linksmumas, pavyzdžiui, kai Edma norėjo į šokių aikštelę nusitempti Eledoką prisiekinėdama, kad vėliau jis galės surūkyti tiek pypkių, kiek tik panorės. Ne tokia linksma akimirka ar labiau jaudinanti buvo, kai apsiašarojusi Olga šaukė Simonui, kad jo nebemyli, šuoliais išbėgo iš denio ir demonstravo visus nevilties ženklus, tai yra buvo nepasidažiusi lūpų. Tačiau nė vienas iš smulkių nutikimų neįstengė išsklaidyti liūdesio, švelnumo, žavesio tą vakarą, primenantį daugybę kitų, jau nutolusių laike ir erdvėje, tų jazminais ar paskrudusiomis spurgomis kvepiančių vakarų, kurie nebegrįš ir kuriuos jau netrukus privers pamiršti uoste budinti žiema. Doriači švelniu ir sentimentaliu balsu dainavo Debiusi melodijas; balsu, kur liūdesys nepaliko vietos goslumui, labai brandžiu ir labai jaunu, kiek maldaujamu, tačiau vis dėlto santūriu, paslaptingu balsu, kuris visas atskleistas ir neatskleistas mažas kruizo paslaptis darė absurdiškas ir beprasmes. Visi nuėjo gultis anksti, kai kurie su ašaromis akyse, nė nežinodami kodėl, ir tokių buvo daugiau, negu galėjai pamanyti.

Pasitelkęs visą energiją, Fuksija pagaliau nugraužė visus saitus, laikiusius jį pririštą sandėliuke, pagaliau laisvas kelias sekundes pagulėjo, atpalaidavo nuo pastangų įskaudusius žabtus, o paskui vėl leidosi į žmogaus medžioklę.

Tad Žiuljenas Peira per naktinį pasivaikščiojimą, tą rytą ilgesnį negu paprastai, tesutiko vien šį kraujo ištroškusį šunį. Jis vaikštinėjo po denį vienas, ir girdint šiugždantį, šilkinį vandenį skrodžiančio kilio garsą jam atrodė, kad nuo jo žingsnių dreba denis, kad lentos virpa, girgžda nuo jo svorio, kad tas girgždesys sklinda iki kajučių, iki pat Klarisės ausų, o Klarisė jų negirdėjo, tikriausiai ramiai miegojo po padirbtu Markė paveikslu. Klarisė, išvaduota nuo savo gyvenimo ir kartu iš vienatvės, Klarisė, kuri patikėjo savo gyvenimą locmanų kateriui, jam, Žiuljenui Peira, kuris galbūt ims skęsti jos akyse. Tą paveikslą Erikas nupirko ne šiaip sau, Žiuljenas suprato tai. Ir svarstė, kada ir kur turėjo jam apie tai pranešti. Toli nuo jo machinacijų, nieko nenutuokianti apie visas suktybes, kurios buvo jos mylimojo gyvenimo būdas, Klarisė miegojo ir galbūt regėjo jį sapnuose. Klarisė tikriausiai nubus laiminga ir netars, kad jos laimė trumpa. Ir dar sykį Žiuljenas drebėjo dėl jos, būgštavo, kad jos nusivylimas bus daug stipresnis, negu jo baimė atsidurti Prancūzijos Respublikos kalėjime (nors, jam sakė, jie daug smagesni). Na, jis mylėjo ją, jautė savotišką mazochistinį malonumą, kad pirma gyvenime jo patirta absoliuti meilė baigsis dar nė neprasidėjusi... ir šįkart, kai jis „iš tikrųjų“ mylėjo, tas „iš

tikrųjų“ įstums jį į kalėjimą. Kad tik ne tuoj pat, kad tik galėtų dar priglausti virpantį Klarisės kūną, uosti jos kvapą... Kad tik galėtų priglausti skruostą prie jos plaukų, kalbėtis su ja kaip su vaiku ar su gyvūnu... Kad tik pamatytų, kaip pašėlęs džiaugsmas nušviečia tokį gražų, taurų ir nekaltą veidą: negalėjo susivaldyti negalvojęs apie jį tai kaip apie Delio, tai kaip apie Laklo* veikėjos veidą. Tegu tik likimas palieka jam visa tai – tą veidą, pečius, kaklą, lūpas ir švelnias Klarisės rankas jo plaukuose, tą keistą švelnumą, tiesiog spinduliuojantį iš tos moters ir cinišką lošėją pavertusį dūsaujančiu įsimylėjėliu. „Klarise“, – tris ar keturis kartus ištarė jis besibaigiančios nakties baltame ir minkštame, dar be saulės ore. Šią valandą šviesa denyje buvo pilka, smėlinė, metalinė ir liūdna. „Galėtum pamanyti, – galvojo sau Žiuljenas, – kad esi apleistame laive, kokioje nors geldoje Indijos vandenyne, kurio toks gilus ir abejotinas dugnas.“

Staiga Žiuljenas pastebėjo gyvūną, jis, regis, išniro anaiptol ne iš Indijos vandenyno ir akimirką ten sustingo: kol visos atminties jungtys, grandys, takai, žinios susijungė, susiderino ir itin trumpa žinia pranešė Žiuljenui, kad tai Fuksija, besikandžiojantis šuo, šį ankstų rytą artėja iš įsiūčio pašiaušęs šerius; pašaipus ir nepalenkiamas jis skubėjo prie savo grobio. Žiuljenas spėjo tik užšokti ant tarnybinių kopėčių. Beskubėdamas vis dėlto turėjo laimės dar išgirsti nirtulingą nusiminusio pabaisos urzgimą. Paskui išsyk jam teko nepaneigiamas malonumas iš dviejų metrų aukščio spjauti į jį – vėjo nebuvo, nusitaikyti pavyko idealiai. Ten, viršuje, ant stačių kopėčių Žiuljenas jautėsi visai neblo-

* Delly – XIX ir XX a. pr. populiarių prancūzų meilės romanų autorių slapyvardis; Pierre'as Choderlos de Laclos XVIII a. išgarsėjo laiškų meilės romanu *Pavojingi ryšiai* (1782).

gai ir jam prireikė akimirkos suprasti apstulbusią iš koridoriaus išnirusios Doriači veido išraišką. Apsisiautusi juodo šilko burnusu, tarsi su gobtuvu ir dželaba iš juodo ir raudono šilko, kuris visai nederėjo prie tvyrančios pilkumos, bet ją pagyvino, Doriači pažvelgė į jį inkvizitorės žvilgsniu ir ranka mostelėjo jam liautis vaidinus jūreivį, o paskui pastebėjo to priežastį:

– Žiūrėk tu man, – pasakė skambiu audrošauklės balsu, – žiūrėk tu man, štai ir mano draugas Fuksija...

Paminėtasis pasuko galvą į ją, o Žiuljenas susitaikęs atsiduso ir jau rengėsi šokti ant jo lyg ant regbio kamuolio, kad išgelbėtų divą, bet, jo didelei nuostabai, gyvūnas kone murkdamas priėjo prie Doriači ir ėmė guviai laižyti jos pėdas, o ji nė kiek neatrodė nustebusi.

– Labas, mažuti, labas, Fuksija... – priešingai, murmėjo ji. – Labas, geras šunyti... Atpažįsta ranką, kuri jį šėrė! Taip, čia aš, tą skanų šokoladą tau daviau aš, ir vištos kaulą aš... Taip, ir kiaušininį kremą... Šuneli, tu siaubingas, piktas šuneli, pasisveikink su teta Dorija... Ko mažasis Fuksija nori šiandien pusryčiams? Bjauriojo Eledoko? O, ne, šiandien Fuksija nori pono Peira... – pasakė ji keldama akis į Žiuljeną, žvelgdama su ironijos kibirkštėle, pamanė Žiuljenas. – Bet kas gi jums, pone Peira? – paklausė diva. – Nesilenkit taip... Neaišku, ar nukrisit pats, ar akys ant kaktos išsprogs...

– Mano akys tikrai išsprogusios, – atsakė Žiuljenas, atsargiai statydamas pėdą ant grindų, – bet, prisipažinsiu, nuo šventosios Blandinos ir liūtų laikų* tokio dalyko nesu regėjęs...

– Įsivaizduojat, pone Peira, aš dresuotoja, – pasakė Doriači su pašaipia šypsena. – Ir nesuprantu, kur dingo mano naujau-

* II a. šventoji, nukankinta su kitais pirmaisiais Liono (tada – Lugdunas) krikščionimis 177 m. Buvo atiduota sudraskyti žvėrims, bet jie jos nelietė.

sias liūtukas... Net nerimauju dėl jo, o tai labai blogas ženklas... Fuksija, nejudėk ir palik ramybėje poną Peira, – pasakė tuo pačiu tonu.

– Ženklas, tik ne jam, – pasakė Žiuljenas dabar jau stovintis prie stiebo, bet akis įsmeigęs į Fuksiją. – Norėjau pasakyt, kad jam tai visai neblogas ženklas.

– O, ne! – įsitikinusi atsakė Doriači. – O, tik to betrūko, vargšas Andrėjas, kaip aš jį myliu...

– Man atrodo, jūs su juo labai griežta! Argi jis ne geras meilužis, ne tik žavingas vyras?

– Geras meilužis? Nagi, pone Peira! Geras meilužis yra tas, kuris sako savo meilužėms, kad jos nuostabios.

Ji ištarė tai su niūriu pasitenkinimu, pakeldama ant pečių nusmukusį šaliką.

– Sušalsit, – pasakė Žiuljenas nusirengdamas megztinį ir apgaubdamas jos pečius, akimirką apmirė padvelkus Doriači kvepalams.

Tai buvo kvapas moters, kurią jis labai mylėjo, tai yra kurią manė labai mylįs prieš sutikdamas Klarisę. Jie net labai vienas kitam patiko, prisiminė Žiuljenas vėl regėdamas apsnigtos trobelės terasą ir jusdamas skruostus žnaibantį šaltuką ir prie jo prigludusio pilvo šilumą. Tai buvo išėjus iš vieno kazino Austrijoje, kur nutrūktgalviška jo lošimo maniera iš visų pusių sukėlė bangą seksualinių pasiūlymų. Reikia pasakyti, kad jis tris kartus iš eilės pataikė statydamas ant nulio ir keturis kartus ant aštuonių ir...

– Galvojat apie kazino, pone Peira, ar aš klystu? – paklausė vis dar nusisukusi Doriači, tarsi lauktų, kad apgaubęs pečius megztiniu pataisytų jį arba užsagstytų.

– Tai keista... – naiviai atsakė Žiuljenas tarp kitko tapšnodamas megztinį. – Kaip jūs atspėjot?

– Kai sakai, kad lošėjas galvoja apie lošimą, kartais gali pasakyti per vėlai, o kartais per anksti, bet niekada nepasakysi pro šalį.

Ji atsigręžė į jį paskleisdama kvepalų gūsį. Žiūrėjo į jį su tokiu kvietimu veide, kad užhipnotizuotas Žiuljenas nebegalėjo trauktis – būtų užlipęs ant jį serginčio Fuksijos, pasilenkė ir pabučiavo Doriači nė nežinodamas kodėl, tikriausiai ir ji nežinojo, paprasčiausiai todėl, kad kaip tik tą akimirką tai buvo vienintelis tinkamas daryti dalykas.

Už poros žingsnių buvo rasos nuklota gelbėjimosi valtis, ir kiek vėliau Žiuljenas išniro iš jos juokdamasis iš siaubingo Doriači pokšto apie Olgos Lamuru meilės žygdarbius. Jis jautėsi apstulbęs po to jį ištikusio pusiau išprievartavimo, tačiau, keista, nejautė nė lašo gėdos. Tai tiesiog toks nutikimas, galvojo jis, dešimt šiurkščių minučių su moterimi, kurios niekada iš tiesų negeidė ir kuri buvo jam niekas, tačiau paryčiais ieškojo liūtuko, o jis tuo metu slankiojo po ištekėjusios moters iliuminatoriumi. Doriači linksma apsirengė, veidas buvo kiek išpurtęs nuo pavogto malonumo, tačiau ji jau leipo juokais tarsi būtų kažkam iškrėtusi gerą pokštą.

– Kiekvieną kartą, kai išgirsiu jūsų plokštelę, – galantiškai pasakė Žiuljenas, – arba kaskart, kai eisiu į koncertą, man bus labai sunku nepasakoti...

– Pasakok, pasakok, – atsakė Doriači. – Pasakojime nėra nieko gėdingo. Gėda dažnai būna žmogaus, kuris pasakoja... Jau verčiau tu pasakosi apie mano iškrypimus, negu girdėsiu Kriozę kalbant apie mano balsą... Gerai, dabar einu miegoti. Nuo viso šito norisi miego, – pasakė ji nė kiek neromantiškai.

Ir pabučiavusi Žiuljeną į skruostą, atgavusi savotišką žvilgsnio orumą ir galvos laikyseną, ji dingo palikdama jį apstulbusį.

Policininkai į „Narcizą“ atvyko lygiai vidudienį, ir paskutinį vakarą laive pasilikę liukso klasės keleiviai, tai yra visi, išskyrus Andrėją, sėdėję šalia baseino arba taškęsi jame, nusišypsojo pamatę atvykėlius. Tarp apsinuoginusių ir įdegusių arba apsirengusių kaip prašmatnūs atostogautojai kūnų tamsiais drabužiais vilkintys ir sunkiais batais į denį trinksintys vyrai atrodė kažkaip netikroviškai. Jie penkiolikai minučių pradingo su Eledoku. Per tą ketvirtį valandos visi juos pamiršo, manė, kad jie aptaria krovinių gabenimą ar administracinius reikalus. Tik Žiuljenas kelias minutes stebėjo juos įtaria akimi, paskui irgi pamiršo. Tačiau kai denyje pasirodė Erikas, o jam iš šonų anie keturi, Žiuljenas suprato, kad tai pavojus, ir nesąmoningai pakilo, lyg norėtų sprukti nuo Klarisės ir kitų, viską išsiaiškinti (jei iš viso buvo ką aiškintis) nuošalioje vietoje, tačiau Eriko sumanymas buvo visai kitoks. Klarisė, pažvelgusi į jį, išsigando. Jis buvo išblyškęs, juokėsi per garsiai, žodžiu, džiūgavo. O Klarisė iš patirties žinojo, kad Eriko džiūgavimas visada grįstas kieno nors kito nemalonumais arba nelaime. Ji taip pat atsistojo ir sulaikė Žiuljeną už riešo. Vyriausias iš trijų pareigūnų žengė du žingsnius, ir Žiuljenas kaip nieko nenutuokiantis vaikas meldė dangų, kad anas su savo lietpalčiu ir portfeliuku nugarmėtų tiesiai į dugną.

– Jūs, atrodo, ponas Peira? – paklausė palydovas šiepdamas dantis. – Aš komisaras Rivelis iš Kanų policijos. Štai mano kortelė. Aš čia pagal pono Eriko Letiujė skundą.

Staiga aplink baseiną stojo visiška tyla. Šį kartą Edma užsimerkė ir pasikeitusiu balsu ištarė Armanui:

– Štai, šitas triukas pavyko, štai... Kas jums užėjo, kad į visa tai kišotės?

– Kur kišausi? – paklausė Armanas tyliai. – Ką aš padariau?

– Nieko, – atsakė Edma, – nieko. – Ir užsimerkė.

Žiuljenas nesąmoningai nutaisė pašaipų, linksmą veidą – visada taip priešindavosi likimo smūgiams. Jautė, kad Klarisė stovi kiek atokiau, jautė, kaip ji virpa šiltame ore, saulėje, šalia jo, šį kartą jautė, kaip virpa iš baimės. Jis nebesistengė nepastebimai atitolti, verčiau tegu ji sužino visą šiurkščią tiesą. „Vargšė Klarisė... Vargšė mano mieloji...“, – galvojo jis, o širdis nuo užuojautos ir švelnumo potvynio nusmuko kažkur tarp šonkaulių.

– Mes atvykome pagal pono Letiujė skundą, – pasakė komisaras Rivelis. – Jūs kaltinamas tuo, kad už dviejų šimtų penkiasdešimties tūkstančių frankų sumą parūpinote ponui Letiujė Erikui paveikslą, kurio kilmės dėl profesinio išmanymo negalite nežinoti. Ką tik su teismo ekspertu ponu Plesi apžiūrėjome tą Markė, oficialiai patvirtinta: tas paveikslas – padirbinys. Taip pat ir prie jo pridėtas sertifikatas.

Žiuljenas klausė jo kalbant ir nuobodžiavo. Jį ištiko letargas, beveik apėmė miegas, kurio jis labiau už viską troško ir kuris būtų nutolinęs nuo tų iškilmingų asmenų, jų nemalonių šnekų ir netrukus prasidėsiančio šūsnies popierių pildymo.

– Įstatymas griežtas, – kalbėjo toliau Rivelis, – aš būsiu priverstas išsivesti jus į komisariatą, ten užrašysim jūsų liudijimą.

– Visa tai groteskiška ir apgailėtinai juokinga, ir nepakenčiamai neįdomu, – pasakė supamojoje kėdėje sėdinti Doriači kibirkščiuojančiomis akimis. – Pone komisare, aš stebiuosi matydama, kad Prancūzijoje...

– Tiek to, tiek to, – pasakė Žiuljenas, – visa tai beprasmiška.

Jis dėmesingai žiūrėjo į savo pėdas ir kelnių klostę, jam terūpėjo viena – išvengti Klarisės žvilgsnio. Kol tas silpnaprotis priešais postringavo, Žiuljenas, įtempęs visus kūno raumenis, laukė, kad Klarisė bėgte pasileistų į savo kajutę. Ji susikraus lagaminus, grįš į Versalį, ją žemins, ji bus nelaiminga, viso to lipdama į laivą ir tikėjosi, bet kadangi traukė jį, jam pakako žiaurumo ją įtikinti, kad visa tai jau baigta. Ji truputį paverks, parašys jam žavingą laišką, sakys, kad nepyksta ant jo, jie niekada daugiau nebepasimatys arba pasimatys atsitiktinai... ji su užuojauta ir melancholija, gal net su palengvėjimu tiesiog užmerks akis į tai, kad sutuoktinis išplėšė ją iš sukčiaus rankų.

– Manau, pripažįstat faktus? – paklausė pareigūnų vadas.

Žiuljenas priešais matė aitraus džiaugsmo surauktą gražųjį Letiujė veidą – lūpos persikreipė ir jis panėšėjo į žuvį. Išgirdo už nugaros nuskambant Klarisės balsą, bet žodžius suprato tik po kelių sekundžių, kai pamatė jų poveikį Eriko veide. Eriko džiaugsmas staiga išgaravo, veidas atrodė apstulbęs.

– Bet tai tiesiog juokinga... – kalbėjo Klarisė linksmu balsu, net truputį juokdamasi. – Komisare, jus be reikalo sutrukdė, bet, Erikai, juk galėjot man apie tai papasakoti prieš sutrukdydamas šiuos ponus...

– Apie ką jūs? – paklausė Erikas šaltu balsu.

– Pone komisare, – kreipėsi Klarisė nežiūrėdama į jį, – pone komisare, man labai gaila, mes su ponu Peira ir ponu Botė-Lebrešu buvom sumanę iškrėsti mano vyrui pokštą – mat prieš

kelias dienas mus šiek tiek suerzino jo didžiavimasis žiniomis tapybos srityje... Ponas Peira gabeno tą padirbtą paveikslą ir saugojo kaip įdomybę, o mes besilinksmindami sugalvojom priversti mano vyrą jį nupirkti, žinoma, vėliau, atplaukę į Kanus, ketinom jam atskleisti visą tiesą. Kaip tik ruošėmės jam atverti akis per pietus, visai netrukus...

Stojo trumpa tyla, ją užpildė Edma Botė-Lebreš.

– Turiu pripažinti, – kalbėjo ji vargšams pareigūnams, – kad visa tai kuo tikriausia tiesa. Man labai gaila, Erikai, gal tai ir prasto skonio pokštas.

– Sakot, jūs esat ponia Botė-Lebreš? – paklausė dabar jau, regis, įsiutęs komisaras, o tonas, kuriuo jis kreipėsi į Edmą, stokojo pagarbos ir atidumo, kaip tik tų dalykų, kurie supdavo ją visur, kur ji pasirodydavo.

Žiuljenas su malonumu pamatė, kaip paminėtos Edmos biustas išsipučia, žvilgsnis ir balsas aštrėja.

– Iš tiesų aš ponia Botė-Lebreš. Čia mano vyras Armanas Botė-Lebrešas, Garbės legiono ordino komandoras ir Paryžiaus verslo rūmų prezidentas, finansų teismo patarėjas.

Armanas patvirtino visus titulus kaskart pritariamai krestelėdamas galvą – kitomis aplinkybėmis Žiuljeną tai būtų mirtinai prajuokinę.

– Tikrai taip, – atsakė jis, taip pat pasipiktinęs, nors niekas nežinojo kodėl, ir nuvilnijo visuotinis šurmulys.

Žiuljenas ant rankos pajuto Klarisės delną. Jis lyg nenoromis atsigręžė. Ji žiūrėjo į jį iš palengvėjimo išsiplėtusiomis akimis ir su ašaromis ant blakstienų.

– Dieve mano! – pasakė ji tyliai, – Žiuljenai, kaip išsigandau... pamaniau, kad tave sulaiko dėl dvipatystės!

Ir neatrodydama nė mažumą sutrikusi dėl tokio jausmų ro-

dymo, ji rankomis apsivijo jo kaklą ir pabučiavo tarp plaukų šaknų ir juodo megztinio apykaklės.

Kiek vėliau trys pareigūnai, atgaivinti šampanu, pokštais ir juoku, atatupsti leidosi laivo trapu modami rankomis, o švytinti Klarisė, atsirėmusi į laivo turėklus kartu su kitais keleiviais, murmėjo Žiuljenui:

– Mano mažas mielas padirbinėtojau, gražioji mano meile, sakyk, argi tai mums ką nors reiškia... – ir vėl su palengvėjimu juokėsi.

Klarisė nenorėjo leistis į savo kajutę. Ji nenorėjo nė matytis su Eriku. Kiekvienas jos kūno centimetras tam priešinosi, o Žiuljenas šiek tiek stebėjosi, šiek tiek džiaugėsi, suirzo dėl tokio pasipriešinimo ar, veikiau, bailumo.

– Juk negali išvažiuoti nepasakius nė žodžio... Dešimt metų gyvenai su tuo vyru.

– Taip, – atsakė Klarisė, kreipdama žvilgsnį į šalį, – taip, tai dešimčia metų per ilgai. Negaliu pasakyti jam į akis, kad palieku jį. Aš per didelė bailė, bijau...

– Bet ko tu bijai? – klausė Žiuljenas. – Aš būsiu už poros žingsnių. Jei jis bjauriai elgsis, tu mane pakviesi, tuoj pat ateisiu ir mes vėl pradėsim muštis kaip vesterne – dėl tavo gražių akių.

Jis juokėsi, mėgino sušvelninti padėtį, matė, kaip Klarisė rausta ir blykšta, mėšlungiškai įsikimba ilgomis rankomis jam į dilbį, matė, kaip jos akys apsiblausia nuo pykčio, baimės ašarų.

– Man šiandien jau per daug emocijų, – kalbėjo ji alsuodama. – Pamaniau, kad tu jau nebe mano, kad būsi kalėjime, kad viskas sugriuvo, baigėsi... pamaniau, kad viskas, visa laimė, viskas nuėjo niekais...

– Ir aš, – atsakė Žiuljenas liovęsis dorovingai patarinėti, –

ką tu, ir aš... Juk galėjo taip ir atsitikti, – pridūrė akimirką patylėjęs.

– Ką nori pasakyti?

Klarisė atrodė nustebusi. Žiuljenui jos natūralumas rodėsi per tobulas. Jis nežinojo, kad tas skrupulingas sąžiningumas ir pagarba kito nuosavybei buvo tik tam tikros į pakalnę besiritančios buržuazijos sąvokos ir kad labai retai buvo pritaikomos pačioje viršūnėje, ir net tam tikroje pakopoje skrupulai lygiagrečiai su augančiais turtais tik nyko.

– Žinai, kai supratai, kad aš tik smulkus pakelės plėšikas, sukčius ir padirbinėtojas, juk galėjai manim pasibjaurėti, tiesa?

– Nesakyk tokių negražių žodžių, – šypsodamasi pasakė Klarisė (tarsi būtų neteisingai save apkaltinęs), – visai nesvarbu, ką tu veikei. Beje, – baigė ji trumpai nusijuokdama, jam tai nuskambėjo ciniškai, – dabar tau viso šito nebereikės.

„Ką ji sau mano? Ką nori pasakyti? Ką ji galvoja apie mane?“ Jo galvoje pynėsi niūriausios prielaidos.

– Ką tu nori pasakyt? – paklausė jis beveik maldaujamu balsu.

Jis iš tiesų maldavo jos nelaikyti jo žigolu, pakanka vagies. Maldavo nenuvertinti jo, nes, suvokė, dėl to kada nors būtų priverstas bėgti nuo jos, – mylėjo ją.

– Norėjau pasakyt, kad galėsi dirbti aukcionų vedėju ir nedarydamas viso to. Kartu visur važinėsim pirkti paveikslų, parduosim juos ir dalysimės pelną, kai atlyginsi mano bankui – kad tik tavo nuotaika pagerėtų. Kaip padirbinėtojas, atrodai labai jau dorovingas, – pasakė ji švelniai.

Tada Žiuljenas galutinai nuleido rankas ir nebesistengė suprasti, ką jai reiškia žodis dorovingas. Švelniai, bet tvirtai pastūmė ją į laiptus ir žiūrėjo, kaip ji eina į savo kajutę, o pats tuo

metu atsirėmė į koridoriaus sieną, draskomas noro susiremti su tuo informatoriumi ir troškimo pamatyti dar ne visai pervargusią, sužeistą ir kaltą Klarisę.

Erikas krovėsi ar veikiau perkrovė lagaminus, nes stiuardas juos sudėjo nežinodamas, kad *Forumo* direktorius skirstė savo bagažą, tvarkėsi daiktus taip pat kruopščiai kaip straipsnius laikraštyje. Ji uždarė duris ir į jas atsirėmė, širdis plakė smarkiai, dusliai. Ji manė kambaryje ją girdinti – kaip tvaksi, lėtėja. Kartais širdis delsdavo, užtrukdavo ir jau buvo visai besustojanti, bet staiga Erikas atsigręžė – išblyškęs, tačiau ryžtingas ir, regis, malonus. Jo veide buvo matyti pasiryžimas, o gestai ir balsas išdavė skubėjimą, tai patvirtino Klarisės spėjimus. Jis nepabrėš įvykio svarbos, apie nieką nekalbės, elgsis lyg niekur nieko kaip kiekvieną kartą, kai jį kas sutrikdydavo.

– Apgailestauju, – pasakė jis kiek perkreipęs lūpas, – apgailestauju, kad įtariau gerąjį Žiuljeną Peira. Iš tiesų, galėjau ir nuspėti pokštą. Manau, turit mano čekį?

– Taip, – atsakė Klarisė.

Ji padavė jam gražųjį Armano čekį, Žiuljeno pasirašytą ponui Letiujė.

– Gerai. Vėliau parašysiu porą žodžių ponui Peira, – jūs, žinoma, turit jo adresą. Pasiruošusi? Kaip tik spėsim nulėkti į Nicos oro uostą, tada dar suspėsiu patvirtinti laikraščio numerį.

Atrodė nepastebįs jos sąstingio ir neklusnumo, nuėjo į vonią, susišlavė savo šepečius, šukas ir įvairiausias tūteles, vieną kitą net triukšmingai numetė į vonią – tai rodė, kad jis įsitempęs. Erikas niekada nieko nenumesdavo, nesudaužydavo, neatsitrenkdavo į baldus, taip pat nenusidegindavo karštomis bulvėmis. O atkimšdamas butelį neištaškydavo šampano. Taip

pat ir... Klarisė stengėsi stabdyti mintyse tą dorybių virtinę ar veikiau liautis vardyti nesamus trūkumus. Tiesa, Erikas turėjo kažką neigiamo, viskas, ką jis darė, būdavo nukreipta prieš ką nors arba skirta kam nors atstumti. Praeidamas jis stumtelėjo tualetinį staliuką ir Klarisė išvydo save veidrodyje tokią, kokia yra: stovi išblyškusi, jai atrodė, negraži – dešinį lūpos kampą virpina kvailas tikas, ji niekaip negali jo sustabdyti. Ta balta moteris veidrodyje visai nepajėgi pasakyti tiesą ar sprukti, pabėgti nuo to gražaus įdegusio ir ryžtingo vyro, žingsniuojančio pirmyn ir atgal prieš tą patį veidrodį, kur jo atspindys kartais simboliškai paslėpdavo josios.

– Erikai, – vis dėlto pratarė drebančiu balsu moteris iš veidrodžio, – Erikai, aš išeinu... Nebevažiuosiu su jumis, negrįšiu į Paryžių... Atrodo, mes skiriamės... aš jus palieku. Tai... tai labai nemalonu, – pasakė sutrikusi, – bet kitaip negalima.

Erikas stovėjo priešais, ji matė, kaip po jos pirmo sakinio jis sustoja ir sustingsta vietoje, abiem kojom įsispyręs kaip sportininkas, tačiau tokia poza nederėjo su jos sakinių prasme. Ji galėjo jį matyti nežiūrėdama, akies kraštelių, matė, nuspėjo arba prisiminė dėmesingą, užsisklendusį, tuoj besiimsiantį kažkokio veiksmo apsėstą veidą, neabejotinai kaitinamą jo nuomonės apie save, griežto įsitikinimo, kad nuo jo pasirinktos akimirkos tas veiksmas – vienintelis įmanomas. Matė jį priglaudusį rankas prie šonų, atstačiusį krūtinę, kiek palinkusį į priekį, įsmeigusi akis į ją. Atrodė, kad jis savotiškai lošia tenisą. Tačiau jau kokią minutę jos siunčiami kamuoliukai buvo neatmušami. Kai jai atsakė, jo balsas vis dėlto buvo ramus:

– Norit pasakyti, kad išvažiuosit su tuo menku geležčių vagimi, tuo prasčioku, tuo senu iš pamokos išvarytu mokinuku? Norit pasakyti, kad jus tai domina: jo pokerio partijėlės, prasti

paveikslai ir lenktynių laukai? Klarise, jūs ir toks prasčiokiškumas?

– Aš, Klarisė, – svajingai pakartojo ji iš paskos. – Aš, Klarisė. Puikiai žinot, kad esu alkoholikė, išlepinta, abejinga ir kvaila... Ir blanki, – pridūrė ji su savotišku oriu ir stipriu pasimėgavimu tokiu balso tonu, kuris reiškė išsivadavimą, tą toną Erikas išsyk atpažino.

Toks pats skambėjo iš jo vairuotojo lūpų, kai prieš tris mėnesius jį atleido, toks pats buvo to didžiojo filosofo, didžio rašytojo, neseniai buvusio *Forumo* bendradarbio, kuris prieš atostogas visiems laikams atsisakė pasirašyti straipsnius, taip atsakydamas į paprastą Eriko pastabą apie jo rašinius. Visų trijų asmenų – primityvių ar ne, išsilavinusių ar ne, su kuriais jį siejo visai skirtingi jausmai ar hierarchija, – balse jis girdėjo nuskambant tą diezą, garsą, beveik džiugesį, kai jie sakė jam sudie. Taip, tai buvo džiaugsmas, ir šitam smūgyje būta kažko panašaus. Bet labiausiai jis norėjo išgirsti gėdą. Mintis, kad nebepavyks jos sukelti, išplėšti nei iš Klarisės, nei iš anų dviejų, staiga prislėgė taip akivaizdžiai, kad jis net susvirduliavo ir paraudo iš gėdos dėl savo bejėgiškumo.

– Turbūt nemanot, kad aš jus sulaikysiu, – pasakė trūkčiojamai, tai sustiprino jo žodžių žiaurumą. – Nepririšiu jūsų prie namo Versalyje durų, nepastatysiu asmens sargybinių jūsų saugoti ir neužrakinsiu kambaryje.

Kol jis vardijo šitas niekšybes, kurių kaip tik nedarysiąs, kurių nedaryti įsipareigojo, jos, priešingai, jam atrodė kaip vienintelės išeitys, vieninteliai normalūs sprendimai, ir labai greitai jis pamanė sau, kad jei šįkart dar pavyks išnešti su ja kudašių, jei dar pavyks parsivežti ją į Versalį, jis išsyk atsižadės kvailų, baimės išprovokuotų elegancijos mostų. Klarisė tikriau-

siai taip pat tai pajuto, nes panoro atsitraukti, atsitrenkė į duris ir čiupo rankeną sau už nugaros.

– Aš neketinu jūsų žudyti, – pasakė jis su kartėliu. – Nenoriu jūsų skaudinti, miela Klarise, bet per tas kelias dienas, kol pažindinsitės su ponu Peira, nepulsiu į neviltį ir ašaras.

– To ir nesitikėjau, – atsakė Klarisė dusliu balsu. – Net tikėjausi, kad iš pradžių jus įtrauks ir prablaškys *Forumas*.

– Gal jūs ketinat atsiimti *Forumą*? – paklausė jis.

Vis dėlto to sakinio absurdiškumas jį tuoj pat sutrikdė. Ji puikiai žinojo, kad laikraštis priklauso jam, nors kapitalas ir buvo Baronų, bet jis žinojo, kad Klarisė jokiu būdu nebūtų iš jo atėmusi leidinio.

– Ne, pamirškit tai, – ūmiai pasakė jis.

Ji sumirksėjo tarsi iš tiesų nebūtų jo išgirdusi. Atrodė rami, nors rankos ir apatinė lūpa virpėjo. Atrodė net tyki. Tikriausiai atgavo tą nematomą dalyką savyje, slaptą ginklą, kuris visada padėdavo jam išsprūsti, kurio jam nepavyko įvardyti ir turbūt niekada nebepavyks. Mintyse pagaliau ištartas „niekada“ jį sukrėtė kaip išdavystė. Ji niekada nesugrįš, dabar buvo tuo tikras. Ir nors kalta buvo ji, nors jis, atvirkščiai, buvo niekuo dėtas, tai galutinis ir jam nepavaldus dalykas, kuris išsprūdo jam iš rankų, iš jo valios, valdžios. Tad įniršusiu balsu lyg paskutinį kartą puldamas jis kirto Klarisei:

– Jeigu manot, kad aš jūsų ilgėsiuos ar bent akimirką gailėsiuos jus praradęs, bent vieną akimirką, mano vargšele Klarise, tai jūs tikrai tikrai smarkiai klystat.

Ir įsistebeilijo tiesiai į ją nematydamas, negirdėdamas, atsakymas jo sąmonę pasiekė tik po kokių penkių minučių, kai ji buvo išėjusi:

– Gerai žinau, – atsakė ji. – Dar ir dėlto išeinu.

– Savaime suprantama, jei manęs čia nebūtų, – inkštė Simonas Bežaras priekaištingai žvilgčiodamas į Olgą, kurios lėtumas kraunant lagaminus, regis, ir buvo jų vėlavimo priežastis. – Būčiau užkimšęs jiems gerkles! Nežinau kodėl, bet farų negaliu pakęst nė kvapo... Tarsi Erikas nebūtų žinojęs, kad paveikslas padirbtas. Erikas net sakė, kad Žiuljenas nebūtų sutikęs jam parduoti jo, tai kam reikėjo, ar ne? Jūsų vyras, sakytum, eina iš galvos. Nenoriu jūsų skaudinti, bet jis trintukas. Jis irgi iš mokytojų pamokslautojų giminės...

Įvairūs panašūs postringavimai, pertraukiami rūkytos lašišos ir skrebučių su ikrais dorojimo, žiro iš Simono Bežaro lūpų vienas po kito be jokio išorinio ryšio, kartais juos palydėdavo žvilgsnis į tiesiogiai šiomis užuominomis suinteresuotą ar bent turėjusį jaustis suinteresuotu asmenį. Olga pietavo nudelbusi akis, nepasidažiusi, apsirengusi kukliais languotais marškinukais, mėlynu kombinezonu, kuris turėjo ją jauninti, tačiau dėl nedarnos tarp linksmos aprangos ir melancholijos veide ji tik panėšėjo į bambančią senmergę. Ji taip pat pražiopsojo tą sceną, bet dabar jai visai į tai nusispjaut. Visokie Letiujė, Botė-Lebrešai, Peira ir panašūs į juos galėjo vieni kitus išpjauti arba sukišti į kalėjimą, kol Olga nepasirašys sutarties su Simonu dėl

vaidmens filme, ji ničniekuo daugiau nesidomės. Pasaulis galėjo išlėkti į orą, jo galingieji galėjo vieni kitus susprogdinti, Olga buvo įsitikinusi, kad radioaktyvios nuosėdos nenukris ant „Bulonės kino studijos", o JAV ar SSRS prezidentai palūkės bent kol ji pasirašys sutartį ir, anot posakio, „paskutinis kadras bus nufilmuotas", tik tada paleis į orą savo bombonešius. O laukdama kaip šunytis sekiojo paskui Simoną Bežarą, linksmai kiauksėjo, kai jis juokdavosi, urzgė, kai būdavo nepatenkintas, pripildydavo jo dubenėlį, jei jis išalkdavo, ir visas jo šnekas palydėdavo entuziastingu lojimu. Simonas kartais į ją pažiūrėdavo, jai rodės, susigraudinusio žvilgsniu, tačiau jis tebuvo pasibjaurėjęs. Kalbėjo su ja atšiauriai ir Klarisė jau kelis kartus švelniai įsiterpė.

Klarisė sėdėjo stalo gale, šalia niūraus Eledoko ir Žiuljeno – išsiblaškiusio ir palaimingo. Jos kalba liejosi, ji juokėsi, atrodė pačioje laimės viršūnėje. O Žiuljenas gerte gėrė ją akimis. Simonas akimirką pažvelgė į juos ir staiga pasijuto labai senas, pompastiškas. Galbūt ji ir toliau gers, Žiuljenas ir toliau loš, tačiau ji nepasigers, o jis nebesukčiaus, nes nei vienas, nei kitas nebeturės tam priežasčių. Ji atsineš turtingos moters kraitį, jis atneš savo laimingo vyro kraitį, ir Klarisės indėlis tikrai bus pats mažiausias. Jie atrodo kaip du vaikai, nostalgiškai pagalvojo Simonas Bežaras, du neatsakingi vaikigaliai, Klarisė iš jųdviejų, be abejo, atrodo labiau mąstanti, nors mąslumas tebuvo nelaimės vaisius. Matydamas tą moterį juokiantis ir svaidant ugningus žvilgsnius į kaimyną Simonas jautė, kad ji kuo puikiausiai gali atsiduoti laimei ir liautis mąsčiusi. Jų laimė galėtų būti tvari, nes abu pasirengę nusileisti, būti atlaidūs ir abu nekenčia būti nelaimingi. Ji iš patirties, o jis – instinktyviai.

– Sėkmės! – staiga pasakė Simonas keldamas taurę.

Ir visi atsistojo, susidaužė taure su kaimynu, atrodė susijaudinę tarsi atsisveikintų su ankstesniu gyvenimu, tarsi kiekvienas matytų, kaip su devyniom prabėgusiom dienom pranyksta ir jo gyvenimo atkarpėlė. Kiekvienas šypsojosi iš susijaudinimo, išskyrus Eriką, kuris dabar buvo išlipęs į krantą, ir tikriausiai per sentimentalų Šarlį – jis dar nuo vakar buvo ašarotomis akimis. „Tas vargšas Šarlis toks jausmingas“, – galvojo Edma Botė-Lebreš taip pat susidaužda taure. Tikriausiai apverkė vargšą Andrėją, nors jis jam ir neatiteko, išvažiavo kentėti į Nantą ar į Neverą...

– Išgerkim už Andrėją, – pasiūlė ji, – nors jo čia ir nėra. Geriu už jo karjerą.

– O aš geriu už jo laimę, – su polėkiu pasakė Doriači.

– O aš, – pasakė Simonas, – geriu už Andrėją – aktorių.

„Aš taip pat“, – kartojo visi vienas per kitą, net pats Armanas Botė-Lebrešas, kurio tostą staiga nutraukė išeinantis ašaromis apsipylęs Šarlis Bolinžeris, nuvertęs kėdę. „Bet kas jam yra? Ką gi daro tas mielas Šarlis? Kokia musė jam įgėlė?“ ir taip toliau. Įvairias šen ir ten pasigirdusias prielaidas šluote nušlavė viską apie savo darbuotojų rūpesčius žinantis Eledokas:

– Šarlis Bolinžeris serga kepenų liga, – pasakė su sutuoktiniui puikiai derančiu susirūpinimu. – Vakar per pietus – trys lėkštės kiaušininio kremo. Kanuose rodysiu jį daktarui.

– Tai labai gerai, – atsakė Edma. – Jūs turėtumėt pasirūpinti Šarliu, kapitone. Juk jūs ir tėvas jam, ir... – (ji visai nutilo) – jo *alter ego*.

– Ką tai reiškia? – sududeno Eledokas, visada jautrus jųdviejų – savo ir Šarlio – santykių klausimui.

– *Alter ego* reiškia „kitas aš“. Šarlis jus papildo, kapitone. Jis turi moteriškumo, švelnumo, subtilumo, kuriuos jūsų griaus-

mingas vyriškumas jums draudžia. O dėl jo kepenų ligos – aš žinau, kas jam yra: jeigu oras aplink vargšą Šarlį nebūtų nuolat užterštas cigarų arba pypkės dūmais, jis kvėpuotų geresniu oru, jo veidas būtų skaistesnis... O, ne, kapitone, tik neišplėskit akių, kalbu nebūtinai apie jus: ne jūs vienintelis šiame laive leidot dūmų debesis... Taip taip, žinau, mes viską žinom, – toliau kalbėjo ji pailsusiu balsu, o raudonas kaip vėžys Eledokas daužė kumščiu per stalą ir šūkčiojo: „Dieve mano, aš nerūkau! Neberūkau jau trejus metus!“ – bet niekas jo nesiklausė, išskyrus Kriozę, – jis, nors ir niekino Eledoką, manė, kad tas gerai atlieka savo vaidmenį ir bando palaikyti hierarchiją.

– Man kapitonas Eledokas, priešingai, atrodo labai ryžtingas, – pasakė jis ryškiai skiemenuodamas. – Kad nerodytų blogo pavyzdžio, tikriausiai rūko vienas savo kajutėje. Tai labai gerbtina, nes nikotino įpročio atsikratyti labai sunku, ar ne? – paklausė jis Eledoko, kuris iš raudono jau tapo skaisčiai raudonas.

– Ne, – suriko kapitonas, – NE! Nerūkiau nė karto, nė karto! Aš trejus metus nerūkiau. Jūs nematėt manęs, pone Krioze, nė du kartus, nė karto, niekas nematė manęs rūkančio, niekas! – su neviltim miknojo jis, o Emda ir Doriači kaip dvi mokinukės slėpė veidus po nedidelėmis stalo servetėlėmis.

Eledokas atsistojo, vėl ėmė kalbėti morziškai ir, kiek įstengė sutelkęs šaltakraujiškumą, nusilenkė visam stalui, pridėjęs pirštus prie kepurės, iki pat pabaigos didvyriškas ir skrupulingas.

– Laukiu visų, išvykimas, prie trapo, – pasakė.

Darsyk nusilenkė ir išėjo. Prie stalo liko tik Botė-Lebrešai, Doriači, Bežaras ir Olga, Žiuljenas ir Klarisė.

– Jau labai vėlu, – pasakė Edma, žvilgtelėjusi į savo laik-

roduką *Cartier* (kelionės metu gulėjusį „Narcizo“ seife drauge su trim keturiais panašios vertės niekučiais). – Mes pietavom antrą, beje, jūsų dėka, Armanai. Ir ką gi jūs veikėt toj krantinėje tokiu metu, jeigu nebus netaktiška paklausti?

– Buvau nusipirkti vieno kito finansų laikraščio, brangioji, – atsakė Armanas nepakeldamas akių nuo lėkštės.

– Savaime suprantama, atsinešėt *Biržos aidus*, *Finansų laikraštį* ir taip toliau. Nė nežinau, ar Paryžiuje prasidėjo mados kolekcijų demonstravimas...

– Parnešiau jums *Žvilgsnį*, norėjau parodyti panelės Lamuru ir pono Letiujė nuotrauką, – pasakė Armanas, jis narsiai laikėsi, – bet ponas Letiujė praeidamas man tiesiog išplėšė jį iš rankų. Tiesa, regis, tada ir nusprendė pietauti mieste. Regis, jam ta nuotrauka baisiai nepatiko, nors jis ten visai neblogai atrodo...

– Dieve mano... – pasakė Edma, – Dieve mano, ką aš praleidau! Kai pagalvoju, kad vos nepraleidau ir jūsų arešto, mano mielas Žiuljenai... Būčiau tiesiog pasiligojusi!

– O, tada, – atsakė linksmai nusiteikęs Žiuljenas, – būčiau gerai jus prablaškęs. Vos nepardaviau padirbto paveikslo *Forumo* direktoriui, kumščiais su juo mušiausi ir taip toliau, – baigė jis greitai, bet nepakankamai, kad spėtų išvengti rafinuotų Simono Bežaro komentarų.

– Nušvilpėt iš jo žmoną ir apipylėt jį pajuoka, tiesa, jis jus dievina, – pasakė Simonas nusikvatodamas.

Jis ėmė patrakusiai kvatotis, Olga apmaudžiai sukikeno iš paskos, paskui daug tvirčiau prajuko Doriači, atrodė, kad vienatvės diena ir naktis ją labai gerai nuteikė. Ji atsistojo, karališku žingsniu, apsigobusi ryškiai raudonu šaliu patraukė durų link. Pakeliui priėjo prie Klarisės ir pabučiavo ją į abu skruos-

tus, paskui tą patį padarė Edma ir Olga, paskui Simonas ir Armanas, jie išraudo, ir galų gale priėjo prie Žiuljeno, jį bučiavo kiek ilgiau negu kiti.

– Adio, – pasakė ji prie durų. – Tokiu žingsniu ir išeinu. Jei dainuosiu kur nors, kur būsit, ateikit pas mane ir be bilieto. „Narcizo“ keleiviams aš skolinga Malerio dainas, keturias Mocarto arijas ir vieną Reinaldo Hano dainą. Būkit laimingi, – pasakė ji žengdama per slenkstį.

Kiti susižvalgė, žvaliai atsistojo ir nuėjo prie tiltelio atsisveikinti Eledoko ir Šarlio akivaizdoje, taip pat ir atsisveikinti su jais.

Klarisė buvo įsikibusi Žiuljenui į ranką ir žvalgėsi į miesto pusę, o Žiuljenas vos per penkiolika minučių buvo išnuomojęs automobilį ir sukrovęs į jį pusę jos bagažo.

– O kaip pasiimsiu likusius? – paklausė ji sėsdama į seną išnuomotą automobilį.

Žiuljenas ją bučiuodamas atsakė: „Gal niekada.“ Jis pavažiavo atgal, apsisuko krantinėje, kad galėtų leistis į Vakarus, ir akimirką stabtelėjo priešais „Narcizą“.

„Narcizas“ dunksojo uoste vis dar murkdamas ir dūmydamas, atrodė patogus ir patenkintas, kad įvykdė pareigą, „Narcizas“, kur lygiai tokioje kaip išplaukiant saulės atokaitoje tvyrojo kurtinama tyla – nebeliko keleivių balsų ir mašinų gaudesio. Ta tyla trapu kopiančiam Šarliui pasirodė klaiki, o Eledokui – tikras atokvėpis.

Sagan, Françoise
Sa58 Išsidažiusi moteris : romanas / Françoise Sagan ; iš prancūzų kalbos vertė Akvilė Melkūnaitė. – Vilnius : Tyto alba, 2016. – 494, [1] p.
ISBN 978-609-466-164-8

Françoise Sagan (1935–2004) – viena žymiausių XX a. prancūzų rašytojų, jos kūriniai jau daugelį metų tarp perkamiausių knygų Prancūzijoje. Rašytoja, pasirinkusi Sagan slapyvardį iš meilės Marcelio Prousto kūrybai ir jau pirmuoju savo romanu pavergusi Prancūziją, šiame romane įkūnijo keistą ir hipnotizuojamai patrauklų cinizmo, snobizmo, kilnumo ir subtilumo derinį. Kas toji „išsidažiusi moteris"? Prašmatniame kruize po Viduržemio jūrą susitinka kylanti prancūzų kino žvaigždutė, pasaulinio garso diva dainininkė, kino prodiuserio meilužė ir globotinė, valdinga penkiasdešimtmetė ir nuobodus jos sutuoktinis, cukraus pramonės magnatas, žavingas meno aukcionų vedėjas, jaunas profesionalus žigolas ir „kairiųjų" laikraščio redaktorius Erikas Letiujė su drovia žmona Klarise. Nuolat būdama vyro šešėlyje Klarisė stengiasi slėpti savo gležnumą po itin ryškiu, vulgariu makiažu. Ji ir yra ta „išsidažiusi moteris", kuri kelia tokį susidomėjimą ir jaudina aplinkinius.

UDK 821.133.1-31

FRANÇOISE SAGAN
Išsidažiusi moteris

Romanas

Iš prancūzų kalbos vertė *Akvilė Melkūnaitė*
Viršelio dailininkė *Asta Puikienė*

Tiražas 2 000 egz.
SL 1686. 2016 05 05. 18,35 apsk. l. l.
Išleido „Tyto alba", Kęstučio g. 4, LT-08117 Vilnius,
tel. 249 75 98, info@tytoalba.lt
Spausdino Standartų spaustuvė,
S. Dariaus ir S. Girėno g. 39, LT-02189 Vilnius

– Gali pasidaryti netgi įdomu, kaip detektyvinis filmas, – tarė Dorija gerkliniu balsu. – Visi vieni kitus seksim, mus vieną po kito žudys, o aš kaskart laivui sustojus turėsiu dainuoti Verdžio „Rekviem“...

FRANÇOISE SAGAN (Fransuaza Sagan; 1935–2004) – viena žymiausių XX a. prancūzų rašytojų, jos kūriniai jau daugelį metų tarp perkamiausių knygų Prancūzijoje. Rašytoja, pasirinkusi Sagan slapyvardį iš meilės Marcelio Prousto kūrybai ir jau pirmuoju savo romanu pavergusi Prancūziją, šiame romane įkūnijo keistą ir hipnotizuojamai patrauklų cinizmo, snobizmo, kilnumo ir subtilumo derinį.

Kas toji „išsidažiusi moteris“? Viena iš turtingų buržua, susirinkusių į prašmatnų kruizą po Vidužemio jūrą. Laivu keliauja kylanti prancūzų kino žvaigždutė, pasaulinio garso diva dainininkė, kino prodiuserio meilužė ir globotinė, valdinga penkiasdešimtmetė ir nuobodus jos sutuoktinis, cukraus pramonės magnatas, žavingas meno aukcionų vedėjas, jaunas profesionalus žigolas ir „kairiųjų“ laikraščio redaktorius Erikas Letiujė su drovia žmona Klarise. Nuolat būdama vyro šešėlyje Klarisė stengiasi slėpti savo gležnumą po itin ryškiu, vulgariu makiažu. Ji ir yra ta „išsidažiusi moteris“, kuri kelia tokį susidomėjimą ir jaudina aplinkinius. Šiame romane dešimt vyrų ir moterų, tarsi įkalinti prabangiame kruiziniame laive, geidžia vieni kitų, liaujasi vieni kitus mylėję, pavydi vieni kitų, meta vieni kitiems iššūkius. Vangi lėta kelionė pamažu virsta meilės drama...

„Išsidažiusi moteris“ grąžina mus prie mėgstamiausių Françoise Sagan temų: vyro ir moters santykiai, aistra ir abejingumas, daug žadanti užsimezgančio romano pradžia ir jausmų žlugimas. Prancūziška elegancija, mylinčiųjų žiaurumas ir nemylinčiųjų abejingumas, aistros ir intrigos...